

संस्कृतकोश.

त्रिकांडशेष, मेदिनी, हारावली व एकाक्षरी.

हैं

कोशचतुष्टय

सदाशिव बजाबाशास्त्री अमरापुरकर

यानी

शुद्धकस्तूर

मुंबईत

ज्ञानदर्पण छापरत्नान्यांत आपिलें

शके १७७६ आनंद०

सन १८५४

100-3

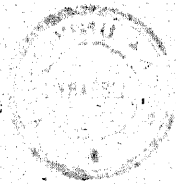
3 76

9006

P 15: C4x

15A

15273

सूचना.

त्रिकांडशेष.

हा कोश पूर्वी पुरुषोत्तम नामक पंडित यानी केला, यांत वर्गक्रम, परिभाषा व सर्व नियम अमराप्रमाणेंच आहेत परंतु विशेष हाच कीं अमरांत जे शब्द कमी आहेत ते सर्व निवडून काढून याची रचना केली आहे. या जकरितां हा कोश, एकादा नवीन शब्द पाहण्यास फार उपयोगी पडेल असें जाणून लोकहितार्थ छापिला आहे तर सर्व विद्वज्जनानीं याचा संग्रह अवश्य करावा.

कोणत्या शब्दाचीं किती नावे आहेत हे स्पष्ट समजण्या करितां त्या शब्दावर अंक घालून पत्राचे खाली टिपा घातल्या आहेत.

यांत नजर चुकीने किंवा हस्तदोषाने ज्या कांहीं चुका राहिल्या असतील त्यांविषयीं सुज्ञानी क्षमा करावी.

त्रिकांडशेषस्य अनुक्रमणिका

पृ.	कांड १	पृ.	
१	स्वर्गवर्गः	२२	सिंहादिवर्गः
७	दिग्वर्गः	२५	मनुष्यवर्गः
९	कालवर्गः	२९	ब्रह्मवर्गः
१०	धीवर्गः	३१	क्षत्रियवर्गः
"	नाट्यवर्गः	३७	वैश्यवर्गः
१२	पातालभोगिवर्गः	४०	शूद्रवर्गः
"	नरकवर्गः		
"	वारिवर्गः		
	कांड २		कांड ३
१५	भूमिवर्गः	४२	विशेष्यनिघ्नवर्गः
१७	पुरवर्गः	४४	संकीर्णवर्गः
१८	शैलवर्गः	४७	नानार्थवर्गः
"	वनोपधिवर्गः	७४	अव्ययवर्गः
		७५	लिंगादिसंग्रहवर्गः

स्वर्गवर्गः

१

श्रीगणेशायनमः ॥

॥ अथत्रिकांडशेषकोशः प्रारभ्यते ॥

जयंतिसंतः कुशलं प्रजानां नमो मुनींद्राय सराः स्मृताः स्थ ॥ स्मृता
सिवाग्देविदयस्वमातर्विधेहि विघ्नाधिपमंगलानि ॥ १ ॥ अलौकिक
त्वादमरः स्वकोषेनयानिनामानिसमुल्लिलेस्व ॥ विलोक्यतैरप्य-
धुनाप्रचारमयंप्रयत्नः पुरुषोत्तमस्य ॥ २ ॥ वर्गक्रमस्तथानामलिं
गयोस्तूपदेशता ॥ परिभाषादिकं सर्वमत्राप्यमरकोशवत् ३
स्वर्लोको देवलोकः स्यादवरोहः फलोदयः ॥ मंदरः सैरिभः शक्रभव-
नं स्वदिवनं भः ॥ ४ ॥ स्वाहाभुजस्तवस्तत्रः पूजिताश्च चिरायुषः ॥
शोभानिलिंपाद्युषदः स्वर्गिणश्च नभः सदेः ॥ ५ ॥ क्रनामात्वादिति
देवमातास्यादय पूर्वजाः ॥ पितरश्चंद्रगोलस्थान्यस्तशस्त्राः स्वधा
भजः ॥ ६ ॥ कव्यबालादयस्ते च दैत्यास्तप्रघसाः स्वराः ॥ क्रतुहिष-
श्रेष्ठिमुषो दैत्यमातादितिर्दनुः ॥ ७ ॥ बुद्धोकनिष्ठगमहासुनिधर्म-
चक्रागाशनित्रिशरणाः स्वसमोदशार्हः ॥ तापीगुणाकरमहास्वर
वज्रिणश्च मैत्रीवलासमजितारिषमंतभद्राः ॥ ८ ॥ महाबोधिधर्म
धातुः श्वेतकेतुर्जिनः स्वजित् ॥ त्रिभूर्निर्देशभूमीशः पंचज्ञानो ब
हुक्षमः ॥ ९ ॥ संबुद्धः करुणो कूर्चः सर्वदर्शी महाबलः ॥ विश्वबोधो
धर्मकायः संगुप्तोऽहंस्कनिश्चितः ॥ १० ॥ व्योमाभोद्वादशारव्यश्च-
वीतरागः सुभाषितः ॥ सर्वार्थसिद्धस्तमहाश्रमणः कुलिशासनः
॥ ११ ॥ गोपेशश्चाथास्ययशोधरेयोबाहुलैः स्तः ॥ देवदत्तोऽनुजो
थस्युः श्रावकोः शिष्यसंज्ञिनः ॥ १२ ॥ प्रत्येकबुद्धाः स्वज्ञास्युः सदा-
ताश्चैकचारिणः ॥ स्वयंभुवोऽथमारीचीत्रिसुरवावज्जकालिका ॥ १३

स्वर्लोकादिदशस्वर्गस्य ॥ ४ ॥

स्वाहाभुगादिनवदेवानां ५ क्रनामादित्रीणि अदित्याः पूर्वजादिपंचपितृणां ६ कव्यबाले
त्येकपितृभेदस्य दैत्यादिपंच दैत्यमातादित्रीणि ७ बुद्धादिसप्तत्रिंशत् ८ १० सर्वार्थसि
द्वादिचत्वारिंशत्क्यमुनेः ११ याशोऽधरेयादिद्देशाक्यसुतस्य एकंशाक्यभ्रातुः शिष्या-

विकटावज्वाराहीगौरीपोत्रिरथाचसाँ॥ लोकनाथस्तलोकेशःस
 रोजीगुणसागरः॥१४॥ लोकेश्वरः कृपादैतः स्रधावर्षीहलाहलः॥
 सरवावतीश्वरः कन्यारामोऽसिताम्बरोश्वरः॥१५॥ चिंतामणिपद्म
 पाणिर्बहुरूपः रवसर्पणः॥ अनीचदर्शीकारंडव्यूहः पोतलकप्रियः
 ॥१६॥ जटाधरोमहावीर्योवज्रसूर्योऽवलोकितैः॥ तारामहाश्रीरो-
 कारास्वाहाश्रीश्चमनोरमा॥१७॥ तारिणीचजयाऽनंताशिवालोके
 श्वरात्मजा॥ रवदूरवासिनीभद्रावैश्यानीलसरस्वती॥१८॥ शंखि-
 नीचमहातारावसुधाराधनंददा॥ त्रिलोचना लोचनीस्यान्मणिभद्र
 स्तजंभलः॥१९॥ पूर्वयक्षोजलेंद्रौथमंजुश्रीज्ञानदर्पणः॥ मंजुभद्रो
 मंजुघोषः कुमारो छारचक्रवान्॥२०॥ स्थिरचक्रोवज्रधरः प्रज्ञाका
 यश्चवादिराट्॥ नीलोत्पलीमहाराजोनीलः शार्दूलचाहनः॥२१॥ धि
 यांपतिः पूर्वजिनः स्वद्वीदंढीविभूषणः॥ बालव्रतः पंचवीरः सिंहकेलिः
 शिरवाधरः॥२२॥ वागीश्वरोऽथहेरंबोहेरुकश्चक्रसंवरः॥ देवोवज्र
 कपालीचनिशंभीशशिशोरवरः॥२३॥ वज्रटीकोऽथमैत्रेयोयुवराजो
 जितश्चक्रः॥ चीवरीश्रमणोभिक्षुर्वल्यश्चैत्रोथचेलुकः॥२४॥ श्राम
 णेरः प्रव्रजितोमहापासकगोमिनो॥ अथहंसरथोब्रह्माविरिंचोष्ठ
 श्रवाःसनत्॥२५॥ कंजः प्राणश्चवेदीशवेदगर्भपुराणगाः॥ अजुजो
 विश्वरेताश्चकमलः प्रपितामहः॥२६॥ नाभिजन्माशतधृतिर्ब्रा-
 ह्मीतुभ्रह्मकन्यका॥ वाग्देवीशारदाशुक्लामहाश्वेतासरस्वती॥२७

णामेकं १२ मारीचादिसप्तमायादेव्याः १३ लोकनाथादित्रयोविंशतिर्बुद्धभेदस्य १४
 १५ १६ तारादीन्वेकविंशतिः १७ १८ मणिभद्रादिचत्वारिपूर्वयक्षस्य १९ मंजुश्री-
 त्यादिपंचविंशतिः पूर्वजिनस्य २० २१ २२ हेरंत्वाद्यष्टौ वज्रटीकस्य २३ मैत्रेयादि-
 श्रीणिभाविबुद्धस्य चीवर्यादिपंचबुद्धभिक्षुकस्य चेलुकादिपंचभिक्षुशिष्य-
 स्य २४ हंसरथादिसप्तशब्रह्मणः २५ २६ ॥ ब्राह्म्यादिसप्तसरस्वत्याः २७ ॥

स्वर्गवर्गः

३

अथहरिशतविंदुश्रीकरश्रीवराहाजितपरपुरुषश्रीगर्भषड्विंदुन
 ताः॥नरकजिदृत्तधामाकेशवोजन्मकीलःऋतुपुरुषनृसिंहश्रन
 थजहूच्चदेवाः॥२८॥कौकःपुराणपुरुषोनलिनेशयश्रवास्तरा
 यणपुनेर्वस्वविश्वरूपाः॥अःश्रीनिवासधरणीधरवामनैकशृंगा
 श्रवृष्णिवृषशत्रुदशावताराः॥२९॥सोमगर्भादिदेवादिवराहस्व
 र्णविंदवः॥गदाग्रजोमुंजकेशीसदायोगीसनातनः॥३०॥रंतिदेव
 शिवकीर्तनौत्रिपात्सोमसिंधुरपिराहुमूर्द्धभित्॥कालनेमियवनारि
 पांडवाभीलसिंधुवृषहृष्णकेशिनः॥३१॥हेमशंखःशतावतीमनु
 सात्वतवारिशाः॥वर्धमानःशतानंदोजगन्नाथःसत्यामुनः॥३२॥पू
 तनाधेतुकारिष्टकेशिचाणूरसूदनः॥भूकश्यपस्त्वस्यपितादुंदुःक्षि
 त्यदितिःप्रसूः॥३३॥स्यंदनस्तशतानंदःसारथिश्चास्यदारुकः॥तु
 रंगाःशैव्यसुग्रीवमेघपुष्पबलाहकाः॥३४॥ध्वजोभुजंगहोमंत्रीपव
 नव्याधिरुद्धवः॥शैनेयस्तशिनेर्नसायुयुधानश्चसात्यकिः॥३५॥
 बलभद्रस्तहालःस्यात्सोनंदीहलतालभृत्॥संवर्तकोगुप्तचरोरु
 विमदार्येककुंडलः॥३६॥मधुप्रियोथप्रद्युम्नोजराभीरुश्चामांतकः
 प्रसूनासमपंचेषुःकंजनोमधुसारथिः॥३७॥रागरज्जुःकलाकेलि
 मधुदीपरवीषवः॥इःकंतुर्मकरांकःसंकल्पभवोंगजश्चरूपास्त्रः
 ॥रणरणकोरतिरमणाःसंसारगुरुर्मनोजन्मा॥३८॥कार्स्मिश्चास्य
 प्रियारागलताकेलिकलावती॥सेःकेनतीर्चास्यबाणामोहनोन्मा

हर्यादीनिषट्षष्टिविंशोः२८२९३०३१३२हेविष्णोःपितुःएकविंशोःमातुः॥३३
 रथस्यैकं सारथेरैकं शैव्यादिचत्वारिरथतुरगाणांपृथगेकैकस्य ३४ ध्वजस्यैकं
 पवनव्याध्यादिहेमंत्रिणः शैनेयादिचत्वारिसात्यकेः ३५ बलभद्रादिदशबलदे-
 वस्य ३६ प्रद्युम्नाद्येकविंशतिः कामदेवस्य ३७ ३८ रागलतादिचत्वारिरतेः

४

स्वर्गवर्गः

दनैस्तथा ॥३९॥ संतापनः शोषणश्च निश्चेष्टाकरणोऽपि च ॥ स्फुतोऽ
निरुद्धः स्याद्विष्वक्केतुः प्रीति तृषः स्फुतः ॥ ४० ॥ श्रीचलक्ष्मीचलासा
मारमाजलधिजेदिरा ॥ मणिः स्यमंतको हस्ते विष्णोरुरसिकौस्त-
भः ॥ ४१ ॥ तार्क्ष्यः शिलोकाः कामायुररुणावरजश्चिरात् ॥ पक्षिसिंह
उन्नतीशो वृज्वतुंडः सुधाहरः ॥ ४२ ॥ स्वर्णपक्षस्फुमुरवसूः शाल्मली
भ्रजगाशनः ॥ शंभुर्भगालीकपिशांजनश्च हीरः कटपुर्भरुरेरिहाणो
॥ पुरारिपंचाननभैरवादहासप्रहासाश्च रवकुंतलश्च ॥ ४३ ॥ कंठे-
कालजयंतगुह्यगुरवोजोतिंगगोपालकोपिंगाक्षः कठमर्दरैवतज-
टाटकाच्यथाकूटकूत् ॥ चंद्रापीडमहानदौचशमिरोहः शैलधन्वा
जटाचीरोऽथर्वणनंदिवर्धनगुडाकेशोत्रकालंजराः ॥ ४४ ॥ मिहि-
रणोजगद्योनिषंकटीकोऽञ्जवाहनः ॥ कृष्णरोवरदृष्टश्चक्रप्रसादो
द्रुतश्वनः ॥ ४५ ॥ उः स्थाणुः शिपिविष्टश्च मः कीलोधर्मवाहनः ॥ वि-
रूपविषमत्र्यक्षः संध्यानालीचपांचनः ॥ ४६ ॥ एकपाद्भौतिकोभ-
द्रोऽध्वरेतः पांशुचंदनाः ॥ अस्थिमाली शिवश्चास्यरवद्वांगस्तरु
खंचुणः ॥ ४७ ॥ अजीगवोजगावश्चैष्टपोभृंगीरितैत्वसौ ॥ भृंगरी
रः शलोभृंगीनाडीदेहोस्थिविग्रहः ॥ ४८ ॥ महाकालो महाभीमो
महाकायो वृषाणकः ॥ द्वाः स्थस्तनंदीशालंकायनस्तांडवताल-
कः ॥ ४९ ॥ स्थान्दिकेद्वरोऽथार्याहिंडी शिवरवासिनी ॥ शक्तिः
सिंहरथागौलासिनीवालीदृषद्वती ॥ ५० ॥ सोः कृष्णापिंगलालंबा
शैलेयीगणनायिका ॥ वारालिकैकानंशाचशिवदूतीयमस्वसा
॥ ५१ ॥ कोट्टीवाभ्रवीकैटभीकैटभायाद्वीकृर्बुरीचेश्वरीचेश्व

मोहनादिपंचकामवाणानां पृथगेकैकस्य एकैकं ३९ अनिरुद्धादित्रीणिकामसुतस्य श्रिया
द्यष्टलक्ष्याः ४० विष्णोर्हस्तमणेरिके उरोमणेरिके ४१ तार्क्ष्यदिचतुर्दश ४२ ४३ शंभ्यादि
चतुःषष्टिः शिवस्य ४४ ४५ ४६ शिवरवद्वांगस्यैकं ४७ द्वेशिवधनुषः वृषादिद्वेशिव
वृषभस्य भृंगरीराक्षीनिषट्भृंगिणः ४८ महाकालादीनि चत्वारि नद्यादि चत्वारि

हारीकुमारस्तस्वामीद्वादशलोकनः॥ बालचर्यःसिद्धसेनः कृकवा
 कुध्वजश्चसः॥ ५७॥ देवराजस्तलः कौशिकोसन्महाबाहुदंतेयदा
 ल्मीवराणोऽद्विभित्॥ वज्रपाणिर्महेंद्रः स्फुरग्रामणीर्यामनेमिर्षा
 नाकनाथोहरिः॥ ५७॥ प्राचीष्वर्हिः स्वदिरः कपिलाश्वोवरक्तुः॥
 प्राचीपतिस्तपस्तंकः पुलोमारिश्चमाहिः॥ ५८॥ एतनाषाटैप्रिया-
 त्वस्य चारुधाराशतावरी॥ शचीसुतादेवसेनामातलिस्तहयंक
 षः॥ उच्चैःश्रवाः श्वेतहयो वृषणश्वोऽमरावती॥ वृषभासास्फुरपु-
 रीवनमैंद्रवृषणवस्तु॥ ६०॥ नंदनकंदसारंस्यान्मि श्रकावर्णमित्य
 पि॥ हस्तिमल्लुश्चतुर्दंतो भद्ररेणुर्मदांबरः॥ ६१॥ श्वेतद्वीपः स्फ
 दामाथवज्रोऽस्त्रीगिरिकंटकः॥ वज्राशनिभिर्दुर्भद्रोजंभारि
 स्त्रिदशायुधम्॥ ६२॥ शतधारंशतारं चाश्रोत्यंभिदिरमंबुजम्॥
 मार्जारकर्णांचामुंडाकर्णामोदिश्चर्चिको॥ ६३॥ विद्याधरः काम
 रूपीरवेचरस्थिरयौवनः॥ स्पर्शानंदारतिमदाप्सरसः स्फमदावज्रो

६४

शिवद्वारस्थस्य आर्यादीनि सप्तत्रिंशत् पार्वत्याः ५१ । ५२ । ५३ पार्वतीसिंह-
 स्यैकं पार्वतीसरव्योः पृथक् द्वे विजयादीनि ५४ वज्रतुंडादीनि नवगणेशस्य
 ५५ कुमारादीनि षट्कार्तिकेयस्य ५६ देवराजादीनि षट्त्रिंशतिरिंद्रस्य ५७
 ५८ चारुधरादित्रीणि इंद्रस्त्रियाः एकं कन्यायाः सारथीरेकं ५९ उच्चैःश्रवा
 दित्रीण्यश्वस्य अमरावत्यादित्रीणि पुर्याः वृषणवस्वादिचत्वारिवनस्य ६० हस्ति-
 मल्लादिषट्गजस्य ६१ वज्रादिद्वादश ६२ मार्जारकर्ण्यादिचत्वारिचामुंडा
 याः ६३ विद्याधरादिचत्वारिस्पर्शानंदादिचत्वार्यप्सरसः ६४

स्वर्गवर्गः

६ देवोद्यानानिवैभार्जमिश्रकंसि धकारणीम् ॥ चैत्ररथे चनासिक्यो
 युजोदस्रो गदागदौ ॥ ६५ ॥ शष्पघासिसधयो चतिर्जुह्वाणर्दृषि
 रत्तुषग्रहाशिराः ॥ छागवाहनसृदाकुबर्हिषः स्वर्णससघृतमंत्रदी
 धितिः ॥ ६६ ॥ पर्परीकहसनीमणिपीथास्रस्रजिह्वसमिधावसिता
 र्चिः ॥ नाचिकेतमजिभारतविश्वप्साः शक्तिः पचिसमंतभुजो-
 चो ॥ ६७ ॥ वडवाग्रौ तुमलिले धनस्याद्दडवासुरवम् ॥ काकध्व
 जोवाणिजश्वसंधाग्निस्तृणकाष्ठधृक् ॥ छागणस्तकरीषाग्निस्तृ
 णाग्निः स्यात्तुवत्सलः ॥ तुषानलः कुकूलः स्यात्सुसुरोथाग्निक्कुटे
 ॥ ६९ ॥ संकिलोदहनोल्कास्यादंगारेकोकिलाज्जलौ ॥ धूममंभम
 रुद्वाहरवतमालशिशिवध्वजाः ॥ ७० ॥ अग्निवाहस्तरिः स्वाहात्वग्ना
 यीदहनप्रिया ॥ जीवितेशोमयः शीर्णपादश्वमहिषध्वजः ॥ ७१ ॥
 मंदोस्यकांताधूमोर्णाचित्रगुप्तस्तलेखकः ॥ भृत्योचंडमहाचंडौ
 कालीचीतुविचारभूः ॥ ७२ ॥ पंजिकाखग्रसंधानी नृचक्षास्तस्व
 सात्मजः ॥ कीलालपाः पलाशीचक्षपाटोनरविषणः ॥ ७३ ॥ संध्या
 बलोरात्रिमटोहनूषः शमनीषदः ॥ पलाशोविरवुरः शंकुः कापिशेय
 स्तुपिंडकः ॥ ७४ ॥ पिशाचो मेघनादस्तुवरुणो वः परंजयः ॥ दैत्य
 देवश्चैवातस्तनभः प्राणोजगद्दलः ॥ ७५ ॥ भोगिकांतः कंपलक्ष्मा

वैभार्जे ति चत्वारि देवोद्यानानामेकैकं नासिक्यादि चत्वारि स्वर्गवर्गयोः ६५ शष्प
 घादिपंचविंशतिरग्नेः ६६ ६७ वडवाग्न्याद्यष्टौ ६८ छागणादिद्वे करीषाग्नेः
 तृणाग्न्यादिद्वे तुषाग्न्यादिद्वे अग्निक्कुटादित्रीण्यग्निक्कुणायाः ६९ अंगारा
 दित्रीणि धूमादिसप्त ७० स्वाहादित्रीण्यग्निस्त्रियः जीवितेशादिपंचयमस्य
 ७१ एकं यमपत्न्याः एकं यमलेखकस्य यमभृत्ययोः प्रत्येकं द्वे विचारभुवए-
 कं ७२ पंजिकादिद्वे नृचक्षादित्रयोदशयमदूतस्य ७३ कापिशेयादित्रीणि
 पिशाचस्य ७४ मेघनादादिपंचवरुणस्य वातादिनित्रयोदशवायोः ७५

स्वर्गवर्गः

6

पञ्चधारावनिश्रवसः ॥ रवश्वासाक्षिप णुर्धूलिध्वजः सरयुरंकतिः^{१३}
 ॥ ७६ ॥ वातुलो वातगुल्मः स्याच्चरवायुर्निदाघजः ॥ झंझानिलः
 प्राद्युषिजो वासंतो मलयानिलः ॥ ७७ ॥ श्रीदधनकेलिमतुराट्श्वेतो
 दररत्नगर्भनिधिनाथाः ॥ कुतूनुकुहेछावसवः पिशाचकीसत्यसं
 गरस्त्रिशिराः ॥ ७८ ॥ अस्त्रीपद्मो महापद्मः शंखो मकरकच्छपो ॥
 मुकुंदकुंदनीलोश्चर्चोस्युर्निधयोनव ॥ ७९ ॥ सुतोस्यमायुराजः
 स्यात्तथावर्णकविर्निधौ ॥ आसंगिनीचवाताली स्याद्वात्यावातमं
 दुली ॥ ८० ॥ ॥ इति स्वर्गवर्गः ॥ ॥ ७९
 कुनाभिः स्याद्द्विहायस्तु खं मरुन्मोघवर्त्मच ॥ अक्षरचैथपाथोदः
 रघतमालोगदांवरः ॥ ८१ ॥ मदयित्तुर्वायुदारुर्धोमधूमोनभोगजः
 ॥ गाडवः कंधरो वातरथो वारिमसिस्त्रियाम् ॥ ८२ ॥ करका स्यात्प
 नककोबीजोदकमिराचरम् ॥ मेघास्थिवर्षणंतु स्यात्तु गोघृतं च परा
 मृतम् ॥ ८३ ॥ सौदाम्नीत्वशनिर्विद्युदणुभावाः चिरद्युतिः ॥ ८३
 तिथिप्रणीदर्शाधिपन्तिशामणिस्त्रिनेत्रचूडामणिरत्रिनेत्रभूः ॥
 रुधांगमौद्दोमृगपिपुपक्षजौदशाश्वसिप्रप्रहणेमिचंद्रिराः ॥ ८४
 छायामृगधरो राजामाः परिज्ञावलक्षगुः ॥ ८५ ॥ द्विजदाक्षायणी
 तुंगीरोहिणीयज्वनांपतिः ॥ उडुपः पर्वधिः कुदुर्जयंतस्तपसोहरिः ॥ ८६

७६ वातुलादिद्वेवातगुल्मस्य निदाघवायोरेकं ७७ श्रीदादिद्वादशकुबेरस्य ७८
 पद्मादिनवप्रत्येकमेकैकं निधीनां ७९ मायुराजादित्रीणिकुबेरसूनोः आसंगि
 न्यादिचत्वारिवानश्रमेः ८० कुनाभ्यादिषट्काकाशस्य पाथोदाद्येकादशमेघ
 स्य ८१ ८२ करकादिसप्त ८३ सौदाम्न्यादिषट्कविद्युतः ८३ तिथिप्र
 ण्यादिचतुस्त्रिंशच्चंद्रस्य ८४ ८५ ८६

दिग्बर्गः

तारापीडः स्वचमसो विकसः सिंधुनंदनः ॥ चंद्रिकाचंद्रशालास्यान्ती
हारः स्वनिशाजलमै ॥ ८७ ॥ शीतंतुशीतलपत्रहिमंतुहिनदुर्दिन
मै ॥ कुज्झटिर्धूममहिषीरतांघ्रीचकुहेलिका ॥ ८८ ॥ धूमिकाचन
भारेणुरथागस्याग्निमारुती ॥ सत्याग्निर्वारुणिर्विध्यकूटोवातापि
सूदनः ॥ ८९ ॥ दीप्ताग्निरेर्वशेयश्चसमुद्रचुलकोस्यतु ॥ प्रियाकोषी
तकीलोपासुद्रारव्याचविदर्भजा ॥ ९० ॥ प्राक्फाल्गुनेयस्ततथ्या
नुजः शारुष्यगोरथौ ॥ दिदिविर्द्वादशकरश्चक्षाः सरगुरुर्गुरुः ॥
९१ ॥ शक्रोमः शतपर्वेशोमघाभूर्भृगुरास्फुजित् ॥ षोडशार्चिर्नवा
र्चिस्तुमंगलः खोल्मुकः कुजः ॥ ९२ ॥ बुधोहेमाराजपुत्रएकदेहः प्रह
र्षणः ॥ स्यासंचार्चिः श्रविष्ठाजश्यामांगैकांगरोधनाः ॥ ९४ ॥ शनैश्च
रोनीलवासामंदच्छायात्मजः शनिः ॥ राहुस्तग्रहकल्लोभपि-
शाचोप्यथाहिकः ॥ ९४ ॥ केतुर्ज्योतीरथस्तस्यात्ग्रहाधारोध्रव-
श्चसः ॥ तक्षणसूर्यमुक्तादिगबुधैरंगारिणीस्मृता ॥ ९५ ॥ आस-
न्नास्तमयाधीरैरुच्यतेचोपधूपिता ॥ सनीतिर्ध्रुवमातास्यान्मा
ताहस्तस्यमारिषा ॥ ९६ ॥ छायापथादेवपथः सोमधारानभः स
रित् ॥ दिनप्रणीस्त्वव्यधिषोभानेभिरवरघतः ॥ ९७ ॥ ॥
गभस्तिहस्तांशुधरः स्वरांशुभारिर्विभर्गः ॥ वेदादयः प्रतिदिवाभा-
तुः पीतुस्तमोपहः ॥ ९८ ॥ दिनमणिहरिहेलिब्रध्रभाकोषभासूदरथिख

चंद्रिकादिद्वे नीहारादिद्वे ८७ शीतादिद्वे पत्रहिमादिद्वे हिमदुर्दिवस्य कुज्झ
व्यादिषट् कुहेलिकायाः ८८ अगस्यादिनव ८९। कौशीनक्यादित्रीण्यग
स्तिपत्न्याः ९० प्राक्फाल्गुनेयादिनव बृहस्पतेः ९१ शक्रादिसप्तनवार्चि
रादिचत्वारिमंगलस्य ९२ बुधादिदश ९३ शनैश्चरादिपंच राहादित्रीणि
अहिकादिद्वेहेतोः ९४ ज्योतीरथादित्रीणि ध्रुवस्य सूर्यत्यक्तदिशाएकं ९५ निक
दसूर्यास्तदिशाएकं एकं ध्रुवमातुः एकंदक्षमातुः ९६ छायापथादिचत्वारिदेवपथस्य
९७ दिनमण्याद्यष्टत्रिंशद्वेः ९८ ९९

कालवर्गः

१

गपतंगेनाद्रयःसप्तसप्तः॥मिहरमहिरपीथाःकालकृत्यद्यपाणिःस्वम
 णिररुणाश्रूरावंशमानंशुमाली॥१९॥छायास्यात्तपतीमंदजन
 नीभूमयीवरी॥संज्ञातुयमकालिंदीरेवंतमनुदस्वसूः॥१००॥त्र
 सरेणुर्महावीर्यास्वातिःसूर्यासुवर्चला॥स्वरेणुर्द्युमयीत्वाष्ट्रीप्रियेचै
 नेविवस्वतः॥१॥अश्विनोरमणोऽनूरुर्जटाद्युस्वरुणात्मजः॥ ॥
 इतिदिग्बर्गः॥ ॥ कालस्वपभुर्जहकोभसंतोभसदि
 त्यपि॥२॥पीथःपीयुस्तिथ्यश्राथवास्त्रोव्युष्टांशकेदिनम्॥उषाप्रभा
 तंगोसर्गःसायोत्सवोविकालके॥३॥रात्रीरक्षोजननीशस्वरीचक्र
 भेदिनीघोरा॥श्यामायाम्यादोषातुंगीभौतीशताक्षीच॥४॥वास्त
 वोषानिशारव्याचवासतेथीतमानिशो॥यस्यांमत्तानिशिश्वामैःश्व
 निशंश्वनिशोचसा॥५॥निःसंपातोर्धरात्रस्यात्सर्वावसरैइत्यपि
 उच्चंद्रापररात्रोद्दोदेशोमामावसीचसा॥६॥भूतःकृष्णाचतुर्दश्यापौ
 णम्यांधर्मवासरैः॥शक्रोत्सवोर्ध्वजोत्थोनंशारदीघृतपूर्णिमा॥७
 कोजागरःशरत्सर्वःकोमुदीचारैमस्त्रियां॥यक्षरात्रिस्तदीपालीचै-
 त्रावल्यांमधुत्सवः॥८॥सुवसंतःकाममहोवासंतीकर्दमीस्त्रियो
 श्रामस्तमासोवर्षांशोवैत्सरस्तयुगांशकः॥९॥ऋतुवृत्तिर्मासमा
 नःस्यात्कालग्रंथिरुर्वटः॥कालप्रभातंशरदोप्राचृषामुजलार्णवः१०

१९ छायादिपंचशनिमातुः संज्ञादिचतुर्दशयममातुः १० १अश्वमनादित्रीण्यरुणास्य
 जराद्यादिहे कालाद्यष्ट २ वास्त्रादिचत्वारिदिनस्य उषादिहेप्रभातस्य गोसर्गा
 दित्रीणिविकालस्य १०३ रात्र्यादिसप्तदश ४ श्वनिशादिहे ५ निःसंपातादित्रीण्य
 र्धरात्रस्य उच्चंद्रादिहे पररात्रस्य दर्शादित्रीणि ६ एकंकृष्णाचतुर्दश्याः पौर्ण
 म्यादिहे शक्रोत्सवादिहे शारद्यादिपंचकोजागरायाः ७ यक्षरात्र्यादिहेदी-
 पाल्याः चैत्रावल्यादिषष्ट ८ श्रामादित्रीणिमासस्य वक्षरादिषट्पूर्वस्य ९ का
 लप्रभानादिहे शरदृतोः प्राचृषादिहेवर्षतोः १०

कोमुदः कार्तिको मासः फाल्गुनालस्त फाल्गुनः ॥ ज्येष्ठा मूली र्यमिच्छन्ति
 मासमाषाढपूर्वजम् ॥ ११ ॥ कृतं सत्ययुगे त्रेताग्रायी द्वोपरयज्ञियौ ॥
 कलिर्द्वाद्द्वारकः कर्मयुगे पापंतुपातकम् ॥ १२ ॥ शल्पंतूस्तंच कल्कोथे
 भद्रं मल्लं शिवं तथा ॥ शंशुभंचाव्ययेथात्मा जीवः पुरुषमुद्रलो ॥ १३ ॥
 अंतर्धामी श्वरश्चांतः करणंतु मनो निगुः ॥ ॥ इतिकालवर्गः
 ॥ ॥ बुद्धिः पंडादिदाचोर्वीविचारेत्कनिर्णयौ ॥ १४ ॥ गुंजा
 चर्वाथे सिद्धांतोत्तरपक्षसमाधयः ॥ कृतांतः पूर्वपक्षस्तः चोद्येगीर्भ
 णितिगिरौ ॥ १५ ॥ वाचा छंदस्तन्निगमः साम्पूव्यं स्वरपत्तनम् ॥ ब्र
 ह्माक्षरं स्यादोकारः प्रश्नद्वी प्रहेलिका ॥ १६ ॥ संज्ञाधिवचनं सद्यः कृ
 तं लक्षणनामनी ॥ व्यपदेशः प्रसिद्धिस्तदंकारो धेनवस्तवः ॥ १७ ॥
 शब्दाभिलाषौ लभिधाः मिधानं वाचको ध्वनिः ॥ द्वासाः कुहरिनंचा
 यमन्मनोगद्गदध्वनौ ॥ १८ ॥ तूरंतु तूर्यं स्यात्ताड्यमानास्तपटहा
 दयः ॥ करर्धिः करताली स्याद्दुनिनाला तु काहला ॥ १९ ॥ मडुको
 मर्दनो मेढ्रो टक्का विजयमर्दलः ॥ द्रगडः प्रतिपत्तूर्यं डमरुः सूत्रं कोण
 कः ॥ २० ॥ नाली घटी यामनाली दंडटक्कायमरुका ॥ यामघोषो
 ३ थताम्नी स्यान्मानरंध्राविकालिका ॥ २१ ॥ भवरुत्त्रेन परहो मृत्क
 कोमुदादिद्वौ कार्तिकस्य फाल्गुनादिद्वौ फाल्गुनस्य ज्येष्ठस्य कं ११ कृतादिद्वे त्रेतादिद्वे
 द्वापरदिद्वे कल्यादित्रीणि पापादिपंच १२ भद्रादिपंचशतस्य आत्मादिषट् १३
 अंतःकरणादित्रीणि मनसः बुद्ध्यादिचत्वारिविचारादिपंच १४ सिद्धांतादिचत्वारि पू
 र्वपक्षादिद्वेषस्य गीरादिचत्वारिवचसः १५ छंदसादिद्वे निगमस्य सामादित्रीणि
 ब्रह्माक्षरादिद्वेषकारस्य द्वौ प्रहेलिकायाः १६ ॥ संज्ञादिषट्नामनः प्रसिद्ध्या
 दिद्वे नवादिद्वे स्तवस्य शब्दाद्यष्टध्वनेः मन्मनादिद्वे गद्गदध्वनेः १८ तूरादिद्वे ताडि
 नपटहादेः करर्धादिद्वे करताल्याः ध्वनिनालादिद्वे काहलायाः १९ मडुडुकादित्री
 णिमृदंगस्य टक्कादिद्वे विजयटक्कायाः द्रगडादिद्वे डमर्वादिद्वे २० नाल्यादिषट्दं
 डटक्कायाः नालीत्यादित्रीणि मानरंध्रायाः २१

भंगुरकेश्वसः ॥ रणतूर्यंतुसंग्रामपरहोभयडिंडिमः ॥ २२ ॥ भक्त
 तूर्यंनृपाभारंमेलुतूर्यंमहास्वनः ॥ मुखवाद्यं वक्रनालं वेणोविवर
 नालिका ॥ २३ ॥ वारवाणिः प्रणेतास्याः कथकैकनदौसैमौ ॥ सर्व
 वेशीलयारंभः स्यात्तालावचरोनटः २४ लयपुत्रीनटीनर्तुः ख-
 ड्गधारादिनर्तकैः ॥ पूवकः केलकः श्वाथभंडः श्वाडुबहुः समौ
 ॥ २५ ॥ गायनेगाथकः स्त्रीणांहलीषंसहनर्तनं ॥ वात्सल्यशां
 तौतुरसौशृंगारः कौशिकः स्मृतः ॥ २६ ॥ संभोगोविप्रलंभश्चतद्दे
 दौवर्णिकामसी ॥ मसिर्नाच्यामनंतुस्याद्यामोवैज्ञातुपांसनं
 ॥ २७ ॥ डुमरुस्तचमत्कारः प्रौढिस्तकियदेहिका ॥ स्वेदः प्रस्व
 णंसिप्रौढयोव्रीडोनटांधिका ॥ २८ ॥ भामः क्रोधोनिः शमस्तशो
 कैवीर्यंशुटीरेता ॥ छलंमिषंचवैदग्धीमंगिश्चभनिमीलिका ॥
 ॥ २९ ॥ स्याच्चिंताचिंतयोथोद्वाहनंरणरणंचतत् ॥ परिहासः केलि
 मुखः केलिदेवननर्मणी ॥ ३० ॥ रोमोद्देदस्तपुलकस्त्वकपुष्पंच
 त्वगंकुरः ॥ स्वदोषगूहनंमक्षोरोगसंगौतुगृध्रता ॥ ३१ ॥ काप्य
 कारः सयच्चित्तेपापमाधायशांसनं ॥ कौकृत्यंविप्रतीसारोविवा

भवरुदादित्रीणिप्रेतपरहस्य रणतूर्यादित्रीणि २२ भक्ततूर्यादिहे मलतूर्यादिहे
 मुखवाद्यादिहे वेण्वादिहे वंशीवादकस्यैकं कथकादिहे सर्ववैश्यादिचत्वारिनट
 स्य २४ लयपुत्र्यादित्रीणिनट्याः पूवकादिहेनर्तकभेदस्य भंडादिहे २५ गायनादि
 हेहलीषादिहेस्त्रीसहनर्तनस्यवात्सल्यादिहेरसभेदयोः एथगेकैकस्य शृंगारा-
 दिहे २६ संभोगादिहे शृंगारभेदयोरेकैकं वर्णिकादित्रीणिमस्याः व्यामनादिहे
 भवज्ञादिहे २७ डुमर्वादिहेचमत्कारस्य प्रौढ्यादिहे स्वेदादित्रीणिव्रीडादिहेल-
 ज्जायाः २८ भामादिहेक्रोधस्य निःशमादिहेशोकस्य धीर्यादिहे छलादिहे वै
 दग्ध्यादित्रीणिमंग्याः २९ चिंतादिहे उद्वाहनादिहेविवाहस्य परिहासादिहेकेल्या
 दित्रीणि ३० रोमोद्देदादिचत्वारिपुलकस्य स्वदोषगूहनादिहे रागादित्रीणिगृध्रता

धातुविहेतनम् ॥ ३२ ॥ दुरवंलोको भवश्चैव संसारः कष्टकारकः ॥
 निर्वाणमस्तु क्रोमोक्षः शीतो भावः शमोऽमृतम् ॥ ३३ ॥ ॥
 इति नात्यवर्गः ॥ ॥ ॥ अथोद्ययस्यात्पाताले वि
 रोकं श्वभ्रमस्त्रियौ ॥ तमसंतु निशाचर्मनीलपंकजो बलम् ॥
 ३४ ॥ दिनांतको विचद्रुतिः स्वलुग्वृत्रोथनागभृत् ॥ दुंदुःस्त्रीस्या
 दुल्लताजगरावथ हलाहलः ॥ ३५ ॥ ब्रह्मसर्पोऽश्वलालोचद्विमुखा
 हिरहीरणिः ॥ राजा हिरलगर्दस्तकालसर्पो महाविषः ॥ भांडपु-
 ष्यस्तभुजगो भवेत् कौकुटिकंदलः ॥ गोनासगोनसौहालाहलंहा
 लहलंविषं ॥ ३७ ॥ अथाब्धक्षो हिरसनः समकोलश्च भेकभक्
 ॥ कुंभीनसोमंडलीचै गरलं जंगमं विषं ॥ ३८ ॥ अनंतो वासुकिः
 पद्मो महापद्मो पितक्षकः ॥ कर्कोटः कुलिकः शंख इत्यष्टौ नागना-
 यकाः ॥ ३९ ॥ पुरी भोगवती चैषां भोगिन्यानागकन्याकाः ॥ ॥
 इति पातालभोगिवर्गः ॥ ॥ ॥ अकंदुः स्वमयं चैद्रीत्वलक्ष्मीः
 कालकर्णिको ॥ ४० ॥ ॥ इति नरकवर्गः ॥ ॥ ॥
 पाथो धिसिंधुमकरालयवारिराशिगंगाधरेंदुजनकास्तिमिरू
 र्भिमाली ॥ वार्धिमितद्रुतिमिकोषमहाशयाश्च क्लीबंचशैलशि
 विरंधरणीप्लवश्च ॥ ४१ ॥ पुमान्कचंगलौवांकः कूलंकषपरांगवौ

सपापकथनस्यैकं कौकुटादिद्वेकुकृत्यस्य विवाधादिद्वे ३२ दुरःखलोकादि
 चत्वारिसंसारस्य निर्वाणादिषट्मोक्षस्य ३३ अधसादिद्वेपातालस्य विरोका
 दिद्वेश्वभ्रस्यतमसाद्युष्टांधकारस्य ३४ नागभृदादिद्वे उल्लतादिद्वे जग
 रस्य हलाहलादित्रीणि ब्रह्मसर्पस्य ३५ द्विमुखाद्यादित्रीणि अलगर्धादि
 त्रीणि कालसर्पस्य ३६ भांडपुष्पादिद्वे हलाहलादित्रीणिविषस्य ३७ अब्
 भसादिषट्सर्पस्य जांगलविषस्यैकं ३८ अनंताद्यष्टनागराजानां पृथगेकैक
 स्य एकैकं ३९ नागपुर्याएकं भोगिन्यादिद्वे नागकन्यानां अकादित्रीणि दुः
 स्वस्य ऐन्द्रादित्रीणि अलक्ष्म्याः ४० पाथो ध्याद्येकविंशतिः समुद्रस्य ४१

तरंतोदारदःपेरुर्महीप्राचीरुमद्वयोः॥ ४२॥ नदीनश्चाथकमलंनारं-
 नाराःस्त्रियामिरा ॥ कंदकंजलमस्थायमगाधैथांभसांभ्रमः॥ ४३
 तानूरोवायुगुल्मश्चकणलाभःकलंकुरः॥ पुरोदिःपत्रझंकारेवदा-
 लःकूलहंडकः॥ ४४॥ तुलुकोघनजंबालेदलादयेपंककर्वटैः॥ तर-
 णोभेलकेवारिरथोनौस्तरिकःपुर्वः॥ ४५॥ होडस्तरंधुर्वहनैवहि-
 त्रंवावटैःपुमान् ॥ पादारकःस्यात्पोलिंदैःपत्रबालेतुलाधटैः॥ ४६॥
 समुद्रकफहिंडीरजलहासास्तफेनकैः॥ कैवर्तेजालिकःछोटीकुपि-
 नीस्यादथपुवः॥ ४७॥ पलवःपंजराखेटैःकरंडीतुजलेशयः॥ आत्मा
 शीशंबरोमूकोऽनिमेषोबल्कवानपि॥ ४८॥ मीनेयदालःपाठीनोमत्स्य
 राजस्तररोहितः॥ भालांकेश्चाथकुलिशंकंदकाशीलैइत्यपि॥ ४९॥
 फलकीस्याश्चित्रफलीरोजग्रीवोमदामदः॥ कवथीककवपृष्ठीकंकचो
 दौजलव्यधः॥ ५०॥ शफरःखेतकोलैःस्यात्स्वशेटस्तरखलेशयः॥
 इल्लिशोवारिकर्पूरगंगेयशफराधिपाः॥ ५१॥ जलतालोप्यथचलत्सू
 णिमाचंद्रचंचलौ॥ जलवृश्चिकइंचाकेगंगादेयोगलानिलः॥ ५२॥
 शालःशकुलगंडैःस्यादंधाहिःकुनिकाहयोः॥ ब्राह्मीतुपंकगडकौ

४२ कमलादिसप्तजलस्य अस्थयादिहेऽगाधस्य अंभसांभ्रमादि ४३ ४४ तुलु
 कादिहेघनजंबालस्य दलादयादिहेपंककर्वटस्य तरणादिहेभेलकस्य वारि
 यादिचत्वारिनौकायाः ४५ होडादित्रीणि वहिन्नादिहे पादारकादिहे पत्रबाला-
 दिहे ४६ समुद्रकफादिचत्वारिसमुद्रफेनस्य कैवर्तादिचत्वारि पूवादित्रीणि
 पंजराखेटस्य ४७ करंडयादिपंचजलेशयस्य अनिमेषादित्रीणिमत्स्यस्य ४८ व
 दालादिहे मत्स्यराजादित्रीणरोहितस्य कुलिशादिहे ४९ फलस्यादिहे राजग्री
 वादिहेमत्स्यभेदस्य कवथ्यादिहे कंकचोदादिहेमत्स्यविशेषस्य ५० शफरादिहे
 खेटकादिहेखलेशयस्य इल्लिशादिपंच ५१ जलत्सूणिमादिहेमत्स्यभेदस्य जल
 वृश्चिकादिहे इंचाकस्य गंगादेयादिहे ५२ शालादिहे अंधाह्यादिहे ब्राह्म्यादिहे पंक
 गंडस्य

लघुगर्गस्त्रिकंटकः ॥ ५३ ॥ तिर्यग्यानः कुलीरः स्यान्मुरवास्त्रोहरि
 लांचनः ॥ वहिः कुटीचरः पोताधानंतुस्याज्जलांडकौ ॥ ५४ ॥ जलरू
 पस्तमकरोमरोलिरसिदंष्ट्रकः ॥ मीनरस्तंतुनागस्तनक्रवाडवहा
 रकः ॥ ५५ ॥ नक्रस्तवार्षदः स्यादंबुकिराटोंबुकंटकः ॥ जलशूकर
 मायादझषारानहृदग्रहोः ॥ ५६ ॥ जलकूर्मस्त्वंबुकीशोवसाढ्यः
 शिशुकेश्वसः ॥ उद्रस्तजलमाजरिजलारवुनकुलपुवाः ॥ ५७ ॥ मृ
 त्किराघुर्घुरीवारिक्रिमिस्तजलमक्षिका ॥ पटालुकाजलौकांबुस
 पिणोवेणिवेधिनी ॥ व्यंगस्तनंदकोसेकोगूढवर्चाः कृतालयः ॥ रे
 कोऽजिह्वोयपंचांगगुप्तेक्रोडांघ्रिकच्छपो ॥ ५९ ॥ गडुः किंचुलुकोथां
 धुर्विकिरशूडकश्वसः ॥ चुंदाचुंटीचचूडाथांधकूपः कर्करांधुकः ॥ ६०
 पल्वलंदीर्घिकावापीयष्टिकामीनगाधिका ॥ अवघट्टावटौतुल्यो
 तल्लंबिलंतलंचतनू ॥ ६१ ॥ द्विजप्रपालवालस्यात्केदारः पांशुमर्दनः ॥
 नदीनिर्झरिणारोधोवक्रासागरगामिनी ॥ ६२ ॥ तलोदाचांपिलासिं
 धुर्कषिकुल्यावहाचसा ॥ अध्वगागांधिनीगंगाहैमवत्युग्रशेरवरा ॥ ६३

लघुगर्गादिद्वेत्रिकंटकस्य ५३ तिर्यग्यानादिपंचकुलीरस्य पोताधानादिद्वेजलां
 डकस्य ५४ जलरूपादिपंचमकरस्य तंतुनागादित्रीणिग्राहस्य ॥ ५५ नक्रादिचत्वा
 रि जलशूकरादिचत्वारि ५६ जलकूर्मादिचत्वारिशिशुमारस्य उद्रादिपंच ५७
 मृत्किरादिद्वेघुर्घुर्याः वारिक्रिम्यादिद्वे पटालुकादिचत्वारिजलौकायाः ५८
 व्यंगादिसप्तभेकस्य पंचांगगुप्तादित्रीणिकच्छपस्य ५९ गड्वादिद्वे किंचुलु
 कस्य अंधादिषट्कूपस्य अंधकूपादिद्वे ६० पल्वलादिपंचवाप्याः अ
 वघट्टादिद्वेगर्तस्य तल्लादिपंचालवालस्य ६१ केदारादिद्वेक्षेत्रस्य नद्यादि
 नव ६२ अध्वगादिमल्लगंगायाः ६३

धर्मद्रवीसिद्धसिंधुस्तापीतुयमुनायमी॥ रेवातु पूर्वगंगास्यासुरला
तुमुरंदलो॥ ६४॥ स्यादर्धगंगाकावेरीचासिष्ठीगोमतीसमे॥ अथगो
दावरीगोलाकुवलंतुत्पलंकुवो॥ ६५॥ कैरवंगंधसोमस्यात्कंदोटश्च
निशाहसः॥ श्रीकरंरुष्णाकंदंचैरक्तोत्पलमलिप्रियं ६६॥ लक्ष्मीगृहं
कुमुञ्चाथशालूकःपंकसूरणः॥ पृथ्वीतुकुंभिकावारिमूलीपण्यै
खमूलिका॥ ६७॥ स्याद्धारिचत्तरोथांबुतालःसलिलकुंतलः॥ शै-
बलोहठपणीस्त्रीकावारंचारिचामरम् ६८॥ पद्मेकवारंपंकजंबि
सनाभिस्तपद्मिनी॥ पुटकिन्येवमेवान्याःकुंदिन्यस्तानिनीसुरवाः
॥ ६९॥ विसंतुतंतुलविसंशृंगादोवारिकुञ्जकः॥ १००॥ ॥
इतिवारिवर्गः॥ इतित्रिकांडशेषेप्रथमःकांडः॥ ॥

भूर्भूतधात्रीगिरिकर्णिकाब्धिहीपासमुद्रांबरमेखलाकूः॥ क्षमाद्रि
कीलाचजगद्गहाचपुंसिस्थितौमध्यमलोकमत्यौ॥ १॥ महाकांता
गंधवतीस्तगभांचमेदिनी॥ खस्तनीभारतारव्यंतुवर्षहैमवतंविदुः
॥ २॥ भारतनरभूःकिंपूरुषेहरिवर्षेत्ततः॥ भद्राश्वसुत्तरकुर्सेहीरण्म
यमिलवृत्तं॥ ३॥ केतुमालंममूनिस्त्युर्भुवोवर्षाणिचैव॥ जंबुपुक्ष
कुशकौंचेशाकशाल्मलिपुष्करैः॥ ४॥ द्वीपाःसप्तसप्तसप्तसमुद्रा

ताप्यादित्रीणियमुनायाः रेवादिद्वे सुरलादिद्वेनदीभेदस्य ६४ अर्धगंगादिद्वे कावेर्याः
वासिष्ठादिद्वेगोमत्याः गोदावरीदिद्वे कुवलादित्रीपयुत्पलस्य ६५ कैरवादिषट्कु
मुदस्य रक्तोत्पलादिंचत्वारि ६६ शालूकादिद्वे पृथ्व्यादिषट्कुंभिकायाः ६७ अंबु-
तालादिचत्वारिशैवालस्य ६८ पद्मादित्रीणि विसनाभ्यादित्रीणिपुटकिन्याः॥ कुं-
दिन्यादिद्वेपुटकिनीभेदयोः पृथगेकैकस्य ६९ विसादित्रीणि शृंगादिकादिनीद्वे १००॥
॥ इतिवारिवर्गः॥ ॥ षोडशप्रथिव्याः १ द्वेहिमवत्संबुदस्य २ नवभुवोनववर्षाणां ३
सप्तसप्तद्वीपानां ४ सप्तसप्तसमुद्राणां॥ ५॥

अपिकीर्तिताः॥ लवणैस्सुरोसर्पिर्दधिदुग्धजलातकाः॥५॥ ऊष
 रंतूपवानूर्ध्वद्वावर्तस्तपोवटः॥ कुरुक्षेत्रप्रयागंचहिमाद्रिविंध्य
 मंतरा॥ ६॥ मध्यदेशोऽथपुंडाःस्करैरंद्रीगौडनीवृत्तिः॥ प्रभासःसो
 मतीर्थस्यादंनर्वेदीकुरुस्थली॥७॥ प्राज्योतिषःकामरूपंतीरमुक्ति
 स्तनिछविः॥ विदेहाश्वाथकाश्मीरेकीराःस्युशास्त्रशित्पिनः॥८॥
 तुरुष्काःखरायष्टुस्काबाल्हीकोश्रत्रिगर्तकाः॥ दाशेरकामरुष्का
 मालवाःस्करवंतयः॥९॥ डाहलाश्वेदयश्चैद्याःकारुषास्तृहदुहाः॥
 यदवस्तदशार्हाःस्युसात्वताःकुकुराश्चतौ॥१०॥ ओडुउत्कलनामानो
 मगधाःकीकरामतौ॥ वेलाकुलतामलिमंतामलिमीतमालिको॥११॥
 एकचक्रंहरिगृहंशुभपुर्यथैवर्तनिः॥ पूर्वदेशोयसाकेनमयोध्योत्तर
 कोशलो॥१२॥ कुरुस्थलंकान्यकुड्मनागाहंहस्तिनापुरं॥ गजाश्वं
 हास्तिनंचाथप्रावतीधर्मपत्तनो॥१३॥ कुरुक्षेत्रंविनशनैकोशावीव
 त्सपत्तनो॥ प्राजापत्यःप्रयागःस्यात्द्वारकावनमालिनी॥१४॥ द्वारव
 त्यब्धिनगरोविदेहामिथिलेसमे॥ मथुरातुमधूपद्मोजित्वशितुतपस्थ
 ली॥१५॥ वाराणसीतीर्थराजीविशालोज्जयिनीसमे॥ चंपातुमालि
 नीपुण्योपुरंपाटलिपुत्रकौ॥१६॥ देवीकोटोबाणपुरंकोटीवर्षमुषावनं

श्रीष्युभरस्य द्वेन्द्रहावर्तस्य मध्यदेशस्यैकं ६ श्रीणिगोडदेशस्य द्वेप्रभासस्य द्वैः तर्वे
 याः॥७ द्वैकामरूपस्य श्रीणित्तीरभक्तेः श्रीणि काश्मीरस्य ८ नवदेशपेदानामेकैकं
 श्रीणिवेदिदेशस्य द्वैकारुषस्य चत्वारिदशार्हस्य १० द्वैओडुस्य द्वैमगधस्य चत्वारिता
 मलितस्य ११ शंभुपुर्यास्त्रीणि द्वैपूर्वदेशस्य श्रीण्ययोध्यायाः १२ द्वैकान्यकुड्मस्य
 चत्वारिहस्तिनापुरस्य द्वैधर्मपुर्याः १३ द्वैकुरुक्षेत्रस्य द्वैकोशांब्याः द्वैप्रयागस्य च
 त्वारिद्वारकायाः १४ द्वैमिथिलाराजधान्याः द्वैमथुरायाः चत्वारिकाश्याः १५ द्वैउ
 ज्जयिन्याः श्रीणिकर्णपुर्याः द्वैपाटलिपुत्रस्य १६ पंचशोणितपुरस्य

दृक्कारोहौजन्यं ग्राममुखं च तत् ॥ २० ॥ ॥ इति भूमिवर्गः ॥ ॥
 ॥ स्यादभिस्यंदिमणशाखानगरमित्यपि ॥ शासनं धर्मकी
 लेस्यान्मकुतिः शूद्रशासनम् ॥ २१ ॥ पट्टोलिकाकूपकीलोपांशुकूलं
 नकस्यचिन् ॥ षड्विधैः स्यादंगुष्ठैर्नैर्द्वादशभिर्भवेत् ॥ २२ ॥ वितस्तिः
 स्यादतोद्वाभ्यां हस्तः स्यात्तच्चतुष्टयम् ॥ दंडोधन्वंतरंतस्य सहस्रदि
 तयेन तु ॥ २३ ॥ क्रौशस्ताभ्यां तु गव्यूतिस्तद्वयं योजनं मतं ॥ चतुरष्ट-
 शतं ग्रामांतर्दोर्णमुखकर्वटौ ॥ २४ ॥ गर्भागारापवरके वास्तु स्याद्गृह
 पोतकैः ॥ ओको गृहोपटंचालो वैदमी चंद्रशालिका ॥ २५ ॥ कूटागारं चा
 थकपिशीर्षखोडकं शीर्षकं ॥ क्रमशीर्षं चाथरवरकुटीनापितशालिकौ
 ॥ २६ ॥ कुलाधिकापक्षिशालाकारावेश्मबधांगकौ ॥ कायमानंतृण
 कुटीर्देभर्तनिभृतं गृहं ॥ २७ ॥ कुट्टं कोद्वाटपिठरा इंद्रकोषस्तुमंचकैः ॥
 वासागारं भोगगृहं कन्यापल्याटनिष्कुटाः ॥ २८ ॥ शिवस्य वृषभंडप्यां

श्रीणिवल्मीकस्य चत्वारिसेतोः षट्मार्गस्य १८ ऊर्ध्वगपुरस्यैकं देशोभ
 पुरस्य चत्वारिप्रतिमार्गस्य १९ श्रीणिपण्याजीवस्य चत्वारिहृदस्य २०
 द्वेशाखानगरस्य द्वेराजशासनस्य द्वेशूद्रशासनस्य २१ द्वैव्यवस्थापत्र
 स्य अनामपट्टोलिकाया एकं अंगुष्ठस्यैकं वितस्तेरेकं २२ हस्तस्यैकं द्वे
 हस्तचतुष्टयस्य क्रौशस्यैकं २३ गव्यूतेरेकं योजनस्यैकं ग्रामभेदयोरे
 कैंकं २४ द्वेगर्भगृहस्य द्वेवास्तनः द्वेगृहस्य द्वेचालस्य श्रीणिवदभ्याः २५
 श्रीणिकपिशीर्षस्य द्वेनापितगृहस्य २६ द्वेपक्षिशालायाः द्वेकारागृहस्य
 द्वेतृणछन्नगृहस्य निभृतगृहस्यैकं २७ गृहभेदस्य श्रीणि द्वेमंचस्य पंचवासगृ
 हस्य २८

बुधैर्गोपुटिकं स्मृतं ॥ वातायनं गृहाक्षः स्याद्बधूतशयनं तथा ॥ २९ ॥

उपशाल्योपकंठे द्वे कपाटौ द्वारकटकः ॥ कवाटश्चाररं कथावाटः प्राका
रइत्यपि ॥ ३० ॥ ॥ इतिपुरवर्गः ॥ ॥ शैलस्थाव

रधातुभृद्भ्रुकुकीलोव्यंगकः सात्तुमान्ज्जीमूतः पृथुशेखरश्चकट
कीदंतीनगोनिर्झरी ॥ कुट्टारोऽथहिमालयोनगपतिर्मनाधवोमागुरू
कैलासोगणपर्वतश्चरजतप्रस्थः कुबेराचलः ॥ ३१ ॥ हिरण्यनाभमे
नाकस्नाभोहिमवत्सुते ॥ शैलापेशिखरं शृंगदंतः प्राक्भारइत्यपि ॥

॥ ३२ ॥ पूर्वाद्दिर्दनमूर्द्धास्यादस्तादिश्वरमाचलः ॥ चंदनाद्रिस्तम
लयैः कौंचः कौंचश्चमाल्यवान् ॥ ३३ ॥ महेंद्रोमलयैः सह्यैः शक्ति-
मान्गंधमादनः ॥ विंध्यश्चपारियात्रश्चसप्तैतेचकुलाचलाः ॥ ३४ ॥

अशमापवारुकः काठः पारटीरश्चमृन्मरुः ॥ घर्षणालः शिलापुत्रो-
गृहारमागृहकछपः ॥ ३५ ॥ गैरिकंतुवनालक्तं रक्तधातुगवेरुकम्
॥ प्रत्यङ्गमागिरिमृच्चैथशिलाधातुः सितोपलः ॥ ३६ ॥ मकोलोवैर्ण
लेखाचकठिनीककृखटीरवटी ॥ ३७ ॥ ॥ इतिशैलवर्गः

॥ ॥ वाक्षेवनंतलंतल्कं गुहिनंसमजंत्रसं ॥ लीलोद्यानं-
देवनस्या द्विजोलीपंक्तिरावली ॥ ३७ ॥ वृक्षः कारस्करोगुच्छः पला
शीविष्टरः स्थिरः ॥ चैत्योदेवतरुर्देवावासेकरिभकुंजरौ ॥ ३८ ॥ छ

एकं शिववृषंगृहस्य त्रीणि गवाक्षस्य २९ देशामानस्य चत्वारिकपाटस्य-
द्वे प्रावणस्य ३० चतुर्दशशैलस्य चत्वारिहिमालयस्य चत्वारिकैलासस्य
३१ त्रीणि मैनाकस्य पंचशिखरस्य ३२ द्वे उदयाद्रेः द्वे अस्ताद्रेः द्वे मलयस्य
त्रीणि माल्यवतः ३३ सप्तकुलाचलानामेकैकं ३४ षडाशमनः द्वेशिलापुत्र
स्य द्वेशिलापट्टस्य ३५ षट्गैरिकस्य त्रीणि शिलाधातोः ३६ चत्वारिरवरि
कायाः ३६ सप्तवनस्य द्वेलीलोद्यानस्य त्रीणि पंक्तेः ३७ षट्दृक्षस्य पंच
चैत्यस्य ३८

यातरुस्थिरछायो वैदाकाकरुहास्मृताः ॥ वनस्पतिर्निर्मुटैः स्या-
 कुल्लोनिद्रविकस्वराः ॥ ३९ ॥ स्मितोन्मुद्रौ किलिंजस्तसूक्ष्मंदा
 वैथपल्लवः ॥ विसलं किसलं चाथोत्कलिकांगारिते समौ ॥ ४० ॥ गु-
 ल्लोगुल्लुच्छः क्षेपः स्याच्च मरामंजरं नना ॥ मंजिश्च कंटके पत्रसूचिद्रु
 नखवंकिलाः ॥ ४१ ॥ पिप्पलावा दरंगः स्याच्चैत्यदुः केशवालयाः ॥
 यक्षोडुंबरकैत्वस्य फलेथग्रहनाशनः ॥ ४२ ॥ देववृक्षोदले गंधिः
 सप्तपर्णः शिरोरुजा ॥ दंतहर्षणजं बीरौ कतकोंबुप्रसादनौ ॥ ४३
 ॥ वरुणस्त्वश्मरीघ्नोथाध्वगभोग्यो मधुद्रुमः ॥ कपिचूतोऽम्रात-
 कोस्य फले पशुहरीतकी ॥ ४४ ॥ पिकबंधुस्तचूतः स्यात्स्त्रीप्रियः ष
 ट्पदातिथिः ॥ मधुद्रुतोवसंतर्दुर्महाकालोरुकालकौ ॥ ४५ ॥ शोभां
 जनस्तस्त्रीचित्तहारीविद्रधिनाशनः ॥ प्रभांजनोथप्राचीनपनसांगो
 हरीतकी ॥ ४६ ॥ महाकपित्थो बिल्वश्चैकोलिर्गृध्रनखी स्मृता ॥ स्या
 सिञ्जलदलास्वादुफलाः थोनागरंगके ॥ ४७ ॥ चक्राधिवासी नारंगः
 किमीस्त्वकंसगंधकः ॥ स्याद्धर्मणः पिञ्जिलत्वकूधवस्तमधुरत्वचः
 ॥ ४८ ॥ पिशाचद्रुः पीतफलः शाकोटः कर्कशाछदः ॥ अरोहितस्तस्त्र
 क्षोघ्नो भल्लातक्येथशाल्मली ॥ ४९ ॥ दुरारोहो स्मृता पिंडी तगरः क

द्वेछायातरोः द्वेवादायाः द्वेअपुष्पवृक्षस्य पंचफुल्लस्य ३९ द्वेसूक्ष्मदारोः
 त्रीणिपल्लवस्य द्वेउत्कलिकायाः ४० त्रीणिगुच्छस्य त्रीणिमंजर्याः चत्वारि
 रिकंटकस्य पंचपिप्पलस्य तस्फुल्लस्यैकं पंचसप्तपर्णस्य ४२ चत्वारि
 जंबीरस्य ४३ द्वेवरुणस्य चत्वार्यम्रातकस्य द्वेतपुष्पस्य ४४ षडाम्नस्य
 द्वेमहाकालस्य ४५ चत्वारिशोभांजनस्य चत्वारिबिल्वस्य ४६ चत्वारिच
 दर्याः सप्तनागरंगस्य ४७ चत्वारिधवस्य ४८ द्वेशाकोटस्य त्रीणिभल्लात
 क्याः द्वेशाल्मल्याः ४९ द्वेपिंडीतगरस्य

फवर्धनैः॥ काकचिंचीतुलाबीजैर्वदिरोबालपत्रकः॥५०॥ यूप-
 द्दुःकुष्ठत्तचोथकरंजो घृतपूर्णकैः॥ रसायनफलापथ्याशकसु
 षासुधोद्भवो॥ ५१॥ सरलोधूपवृक्षैःस्यान्शोणकोन्यंकुमूरुहैः॥
 चंपकोल्बस्तुमुरजफलःस्थापनसश्चसैः॥५२॥ उहुःक्षुद्रांबुप-
 नसौनिचुलोरक्तमंजरः॥ निंबोर्कपादपैःपुण्यगंधस्तकुसुमाधि-
 राट्॥५३॥ चंपकोवरलब्धश्चंबकुलःसिंहकेशरः॥ शीधुगंधोथ
 कंकेलिर्नटःकांतांघ्रिदोहदः॥ ५४॥ अशोकैःपिंडपुष्पस्तदाडिमः
 फलशाडुकः॥ दाडिंबःपर्वरुट्चस्यात्स्वादुम्लःशुकवल्लभः॥ ५५॥
 पिंडीरोथस्तपर्णेभनागारव्योनागकेशरः॥ स्यात्पुष्परोचनश्चापि
 चूर्णतस्य हरिद्रवः॥ ५६॥ निशिपुष्पातुशेफालीकुठजःपांडुरद्रुमः॥
 लताशंकुतरुःसालोनीपोधाराकदंबकैः॥ ५७॥ कटकटेरीहरिद्रा
 शिंशपागुरुपत्रिकौ॥ पटोलस्याद्राजफलैतस्यमूलेतुरम्यकौ॥ ५८
 सूत्रपुष्पस्तकार्पासैर्जीर्णपर्णैकदंबकैश्च॥ प्रहसंतानियूथी
 स्याद्दमनःपुष्पचामरैः॥ ५९॥ मालतीपुष्पकलिकांसौमनस्याप
 नीविदुः॥ कुंदेस्याद्दौरटैःपुंसिधैष्मीतुनवमालिकौ॥ रक्तपिंड-
 स्त्वोडपुष्पस्यादम्लानःकुरंटकैः॥ ६०॥ कंदलशिखींध्रपु
 ष्यैश्लेषघ्रात्रिपुरमल्लिकाप्रोक्ता॥ एरंडहस्तिकर्णौ प्रा-

द्वैकोकचिंच्याः चत्वारिखदिरस्य ५० द्वैकरंजस्य चत्वारिहरीतक्याः ५१
 द्वैसरलस्य द्वैशोणकस्य त्रीणिपनसस्य ५२ द्वै लकुचस्य चत्वारिनि
 बस्य चत्वारिचंपकस्य ५३ त्रीणिबकुलस्य चत्वार्यशोकस्य ५४ अष्टदा
 डिमस्य ५५ पंचनागकेशरस्य तच्चूर्णस्यैकं ५६ द्वैशेफाल्याः द्वैकुठजस्य
 द्वैसालस्य द्वैधाराकदंबस्य ५७ द्वैहरिद्रायाः द्वैशिंशपायाः द्वैपटोलस्य
 तन्मूलस्यैकं ५८ द्वैकार्पासस्य द्वैकदंबस्य द्वैयूथ्याः द्वैदमनस्य ५९ मालती
 कलिकायाएकं द्वैकुंदस्य द्वैनवमालिकायाः द्वैओडपुष्पस्य द्वैकुरंटकस्य ६०
 द्वैशिखींध्रपुष्पस्य द्वैत्रिपुरमल्लिकायाः

चीनामलकवारिबदरेदो ॥ ६१ ॥ गृहत्पाटलिधूस्त्रुरीकदलीत्वायतच्छ
दा ॥ ६२ ॥ स्यात्तंतुविग्रहामंजिफलावारणवलुभा ॥ वातिगणस्त
गार्ताकुर्वानकशाकविंदकः ॥ ६३ ॥ क्रीबेवंगंचवार्ताकीस्यान्महावृ
हनीत्यपि ॥ कुष्ठगदाहृथंमूलंत्वस्यपुष्करमूलकम् ॥ ६४ ॥ वंकसे
नःस्त्वगस्तिद्रुःशकनासोमुनिद्रुमः ॥ अनलिः कुनलीपुत्रंजीवस्त
श्रीपदापहः ॥ ६५ ॥ छत्रकोमलिपत्रंस्यात्कुञ्जकोवारिकंदकः ॥
वास्तूकष्टकदेशीयःशाकवीरोघनामलः ॥ ६६ ॥ शोथजिद्वरहाका-
लशाकौष्यथमहौषधी ॥ महीविषघ्नीचक्रांगीमत्स्याक्षीहिलमोचि
का ॥ ६७ ॥ जलब्रह्मीनेशालिंचेपत्रोरोहमारकः ॥ केचुकंपेचुलीपे
चुर्नाडीचोविश्वरोचनः ॥ ६८ ॥ केशराजोनागमारः वपरुर्द्वंगसोद
रः ॥ सनिषण्णंचुचुःपुंसिछत्रपत्रंतमालकम् ॥ ६९ ॥ स्थलपद्ममथो
देवपत्नीमध्वालुकंविद्रुः ॥ फलपुछोवरंडालुः स्यात्संगेष्टालुकंतुयत्
॥ ७० ॥ श्रीमस्तकः स्वस्तिकः स्याद्द्राहृच्छिघोरसोनकः ॥ कुष्मांडस्तृ
णावासस्तिमिषोग्रास्यकर्कटी ॥ ७१ ॥ बालुकीकर्कटीर्वोरुर्मूलारो
मशाचसा ॥ स्याच्चेलालश्वित्रफलः सारवाशोराजतेमिषः ॥ ७२ ॥ ल
तापनसनाटाम्नोसेदुंरुर्ध्वासितस्तयः ॥ पवारुः कारवेह्लोसौगोडुं
बागजचिर्भटः ॥ ७३ ॥ मृत्युबीजस्तवंशः स्यात्केतकः ककचछदः

द्वेएरंडस्य द्वेषाचीनामलकस्य ६१ द्वेधूस्त्रुरस्य पंचकदल्याः ६२ सप्तवार्ता-
कोः ६३ द्वेकुष्ठस्य पुष्करमूलस्यैकं ६४ षडगस्तिद्रोः द्वेषुत्रंजीवस्य ६५ द्वेछत्रा
याः द्वेकुञ्जकस्य देवास्तूकस्य त्रीणि पुनर्नवायाः ६६ द्वेकालशाकस्य पंचकटु
रोहिण्याः त्रीणि जलब्रह्म्याः ६७ त्रीणि शालिंचायाः पंचपेचुकस्य ६८ चत्वारिके
शराजस्य द्वेसनिषण्डस्य त्रीणि स्थलपद्मस्य ६९ द्वेमध्वालोः द्वेवरंडालोः त्रीणि
लंगेष्टालोः ७० द्वेस्सोनस्य चत्वारिकुष्मांडस्य ७१ पंचकर्कट्याः सप्तसारवाशस्य
७२ पंचकारवेह्लस्य द्वेगोडुंबायाः ७३ द्वेवंशस्य द्वेकेतकस्य द्वेचतुर्मुखस्य ७४

दृक्कटोबहुमूलः स्यात्करीरेवेषुकर्करौ ॥ ७४ ॥ काशोषववालः का
 केक्षर्वनहासश्चजंतुलौ ॥ गुडदारुर्मधुतृणंस्यादिक्षरसिपत्रकः ॥
 ७५ ॥ खानोदकोनारिकेलः करकांभाः शिरःफलः ॥ सरंजनोगोपद
 लोराजतालश्चुटाफलः ॥ ७६ ॥ करमदृस्तंतुसारोगुवाकोकोटइत्यपि
 रामपूगस्तकामीनोसुनिपूगस्तरेवटः ॥ ७७ ॥ पूगघोटस्तहिंतालः क्ली
 बंकिरितितस्तलम् ॥ घनामयः स्यात्स्वर्जूरौदौतुकाचिमभंजरुः ॥
 ७८ ॥ तरोदेवकुलोद्भूतेदूर्वातुहरितालिकौ ॥ ७९ ॥ ॥ इ
 तिवनौषधिवर्गः ॥ ॥ ॥ सिंहःकंठीरवोभीमविक्रान्तः
 करिमाचलः ॥ पंचशिरवश्चशैलाटःपाहिंदःश्वेतपिंगलः ॥ ८० ॥ मरु
 खवश्चनादोस्यचुक्कारःस्वेडितंचततृ ॥ उसादकस्तशरभःशार्दूलो
 ७८१ ॥ अथहिंस्रपशुव्याडःश्वापदःशिविरित्यपि ॥ वा
 धीनसस्तेकचरोगणोस्ताहश्चगंडकः ॥ ८२ ॥ हिंसारुःश्वापदोव्याघ्रो
 महिषस्तुरजसलः ॥ दंशभीरुर्जरंनश्चनालिकोयमवाहनः ॥ ८३ ॥
 अथशूकरवनाहिरदंतायुधचक्रकज्जदीर्घरदाः ॥ सूचीरोमाबहुसरा
 स्वनिकस्थूलनासिकोभूक्षित् ॥ ८४ ॥ एणःकुरंगमोरिशयःसादृश्य
 श्चारुलोचनः ॥ गोलंगुलेकपित्थास्यदधिशोणनगाटनाः ॥ ८५ ॥
 किस्किथोदूरवस्तस्यात्शृगालोयोररासनः ॥ लोपाकोमृतमत्तश्च

देउरोस्य ७४ पंचकाशस्य चत्तारीक्षोः ७५ चत्तारिनारिकेलस्य पूगवृक्षस्या
 षो ७६ चत्तारिरामपूगस्य ७७ देहिंतालस्य तस्तलस्यैकं देवर्जूरस्य देवकुलो
 इतदोर्दे ७८ देदूर्वाः ७९ नचसिंहस्य ८० देसिंहनादस्य चत्तारिशर-
 भस्य ८१ चत्तारिहिंस्रपशोः चत्तारिगंडकस्य ॥ ८२ त्रीणिव्याघ्रस्य षट्म
 हिस्य ८३ दशशूकरस्य ८४ पंचकुरंगस्य पंचवानरस्य ८५ षट्शृगाल
 स्य पंचशृगालिकायाः ८६

दुस्तुतुमोरंघ्रवृद्धेदीनातुमूषिको ॥ ८९ ॥ स्याच्चिकोवेशमनकुलः
 पंचषोऽंघ्रमूषिकः ॥ स्याद्देदारः ऋकचपात्ककलाशस्तृणांजनः ॥ ९०
 प्रतिमूर्धोप्यंजनस्तुचित्रकोलोहलाहलः ॥ कारस्करादिकाकर्णजलो
 कौस्यादथोवटिः ॥ ९१ ॥ उपादिकोदेहिकास्यादष्टपादस्तकित्तुः ॥
 प्रसादकुक्कुटोद्गिल्लीकंतोगृहकपोतकः ॥ ९२ ॥ पारावतौथेशक्रा-
 रव्योदिवंथोवक्रनासिकः ॥ हरिनेत्रोदिवामीतोनखाशीपीयुघर्ष-
 रो ॥ ९३ ॥ काकभीरुर्नक्तचारीकणाटीनस्तुरवंजनः ॥ काकछदिः स्व-
 जरवेलस्तातनोमुनिपुत्रकः ॥ ९४ ॥ भद्रनामारतनिधिः काष्ठकुट्टुः शत-
 छदे ॥ दीर्घपादस्तकंकः स्याद्द्वलेगंडस्तुमर्कटः ॥ ९५ ॥ चानकेचक्षुवा-
 पीहयनतोलत्रिशंकवः ॥ वर्षप्रियोथैमेधावीचिरिः कीरः पलाशनः
 ॥ ९६ ॥ कुक्कुटस्तुविट्टताक्षोरात्रिवेदीकलाविकः ॥ उषाक लोथेता-
 म्नाक्षः काकपुष्टः कुहूमुरवः ॥ ९७ ॥ मधुकंतोयोषयिलुः कामतालः
 सतर्दनः ॥ काकोरतज्वरः सूत्रीश्रावकोगूढमैथुनः ॥ ९८ ॥ कारवः

पंचविडालस्य ८७ द्वेशशस्य द्वेखट्टाश्याः द्वेगवयस्य त्रीण्येडकस्य ८८ त्री-
 णिखट्टाशस्य त्रीण्युंदु रोः द्वेमूषिकायाः ८९ चत्वारिच्छुद्धंदर्याः पंचकला-
 शस्य ९० त्रीणिपल्वाः द्वेकर्णजलोक्तसः द्वेउपपादिकायाः ९१ द्वेअष्टपादः च-
 त्वारिपारावतस्य ९२ दशोत्कस्य ९३ अष्टवंजनस्य ९४ चत्वारिकाष्ठकुट्टुस्य द्वेकंक-
 म्य द्वेगलगंडपक्षिणः ९५ षड्चानकस्य चत्वारिकीरस्य ९६ पंचकुक्कुटस्य
 सप्तकोवित्तस्य ९७ सप्तदशकाकस्य ९८

परमृत्युश्च लुंटाकोमौद्वतिर्दिकः ॥ शक्रजः सत्यवाक्काणोऽपकृषो नग
 शीवकः ॥ ९९ ॥ ऐंद्रियनाडीजंघौथैगृध्रः स्याद्दूरदर्शिनो ॥ शिनिकंठ
 क्तदात्यूहः काकमहुः कचादुरः ॥ १०० ॥ चिरमणस्तुचिल्लः स्यात्
 स्वभ्रांतिः कंठनीडकः स्तक्तामदनशलाकाचित्राक्षीशारिकावचंडा
 चो ॥ शकुनज्ञानुज्येष्ठागृहोलिकाट्टनीमूली ॥ १ ॥ दीर्घजंघेनि
 शीतः स्याद्दुकोटः शल्लुकवायसः ॥ २ ॥ कंकेरुद्दारवलिक्कक्षिरी
 चंद्रविहंगमः ॥ बकेरुकाबलाको स्यात्कुररोमत्स्यनाशनः ॥ ३ ॥ हं
 हचारीचक्रवाकः सारसस्तकलांकुरः ॥ गोमर्देश्चित्रपक्षस्ततिचिरिः
 स्यात्कपिंजलः ॥ ४ ॥ लघुपांसोमयूरस्तचंद्रकीचित्रमेखलः ॥ प्रचला
 कीसितापांगशिरवाचलगलघ्नताः ॥ ५ ॥ मार्जारकश्चाथतिलमयूरः
 स्याद्दुरुंठकः ॥ मत्स्याशनोमीनरंकोनैसाछिन्नीतुपूर्णिका ॥ ६ ॥
 पिपीलिकातुहोरौस्याद्यमकीटस्तयुर्धुरः ॥ स्यान्मर्कटस्तशलकेशा
 शाबंधोऽस्यजालकः ॥ ७ ॥ फालस्वेलागरुद्योधीभारतीव्योमनासि
 को ॥ चंचिसूचिस्तस्मृहः पीततुंडोथेसर्षपी ॥ ८ ॥ हापुत्रिकारवं
 जनिकातुलिकास्तोटिकेसमो ॥ करेटव्याधनछूः स्यात्तरुकूपिस्त
 वाग्गदः ॥ ९ ॥ वर्तिकाविष्णुलिंगीस्याल्लावकोलघुजंगलः ॥ सरः का-
 कस्तहंसः स्याज्जालपात्सुरुदंशकः ॥ १० ॥ गोमंडीरः पंककीरः को

१९ हेगृध्रस्य चत्वारिदात्यूहस्य १०० चत्वारिचिल्लस्य पंचशारिकायाः पंच
 गृहगोधायाः १ अष्टवकस्य २ हेजलाकायाः हेकुस्य हेचक्रवाकस्य त्रीणि-
 सारसस्य चत्वारित्तिचिरैः ४ मयूरस्याष्टौ ५ हेतिलमयूरस्य हेमीनरंकस्य हे
 पूर्णिकायाः ६ हेपिपीलिकायाः हेयुर्धुरस्य हेशलकस्य तज्जालस्यैकं ७ च
 त्तारिभारत्याः त्रीणिकारंडवस्य पंचहापुत्रिकायाः ८ हेधनेंडोः हेवाग्गुद
 स्य ९ हेवर्तिकायाः हेलावकस्य चत्वारिहंसस्य १० हेजलकुडुभस्य ॥

यष्टिजलकुक्कुर्मः॥ जीवजीवोषिषभृत्सुजीवजीवोऽथमक्षिका॥
 ११॥ माचिकाभंमरालीचदेशःस्याद्भ्रमरालिका॥ भंकारीचर्मचट्ट
 यांतुजतुनीगृहमाचिको॥ १२॥ विषसृककाभृंगरोलोवरोलस्तृ
 णषट्पदः॥ वरतीतुवरातीस्याद्वाह्येणयथतमोमणिः॥ १३॥ ध्वांतो
 षेषश्चखद्योतो ज्योतिर्विजिनिमेषरुको॥ भ्रमरश्चंचरीकः स्यादो
 लंबोमधुसूदनः॥ १४॥ इंदिंदिरः पुषकीटोमधुद्रोमधुकेशटः॥ रे
 णुवासोऽथमशकोयोषोरणरणश्चसः॥ १५॥ पक्षीतुनाडीचरणः
 स्याच्चंचुभृदनंकजः॥ स्युःखगोसतचारंककंदाशिव्योमचारिणः
 ॥ १६॥ युगलद्वंद्वयुग्मानियुगयमलयामले॥ ॥ ॥ इति
 सिंहवर्गः॥ ॥ स्त्रीचधूर्योषितारामामंडयंतोवधूजनः॥
 कन्यकालकनंदासाभूषिताधर्मकारिणी॥ १७॥ सस्वेदोचाथन
 रुणीदि क्रीधनिकाचसो॥ मरुंडोच्चललारास्यात्सश्मश्रुर्नरमा
 निनी॥ १८॥ स्तुषावधूटीमैधुरनिस्वनाहंसगद्गदा॥ क्रोधनाभा
 मिनीचंडीदारुस्त्रीशालभंजिका॥ १९॥ विरक्तादुर्भगासप्तपुत्रसूः
 सुतवस्फरा॥ पतिघ्नैकपत्नीस्याद्द्विधवाजालिकामता॥ २०॥ विश्व
 स्त्रीवांछिनीतुस्यात्सृजिकाकलतूलिका॥ वेथ्याभूलावारवाणिर्भू
 र्दंशोप्यथकुट्टिनी॥ २१॥ इज्यास्याद्रततालीचघटदासीगणेरुका

त्रीणिजीवजीवस्य त्रीणिमक्षिकायाः ११ त्रीणिदंशस्य त्रीणिचर्मचट्ट्याः १२
 चत्वारिभृंगरोलस्य त्रीणिवरट्ट्याः पंचखद्योतस्य १३ नवभ्रमरस्य १४ त्री
 णिमशकस्य १५ पक्षिणोष्ट १६ षट्पुगस्य षट्स्त्रियः द्वैकन्यायाः १७ भ्रदूषिता
 याः १८ त्रीणितरुण्याः द्वेउच्चललारायाः द्वैसश्मश्रोः १८ द्वैस्तुषायाः द्वैमधुर
 स्वनायाः त्रीणिक्रोधनायाः द्वेदारुस्त्रियः १९ द्वेदुर्भगायाः द्वैसप्तपुत्रायाः द्वे
 पतिघ्ननायाः त्रीणिविधवायाः २० त्रीणिवांछिन्याः चत्वारिवेश्यायाः पंचकु
 ट्टिन्याः २१ द्वैस्लानांग्याः

मलिघासुरजाः पाणानुरहेमातुरोसमो ॥ २१ ॥ समदुर्दुहितो पुत्रो हि
 तीयः कुलधारकः ॥ पित्तजनयिता वसो शिशुकः क्षीरकण्ठकः ॥ २३ ॥
 बालो मुष्टिधर्यः श्वाथश्यालिकाकेलिकुंचिका ॥ नागरो देवरः श्या-
 लो वारकीरोथेसाशुधीः ॥ २४ ॥ श्वश्रूर्वहृद्दः शतानीको जरंतः स्याद
 थंशकः ॥ संगंधज्ञानिदायादोमानुलोमानृकेशदः ॥ २५ ॥ भर्ता भ-
 रुर्मकीलः प्राणनाथः स्वरवोत्सवः ॥ हृदयेशोरनगुरुंजारः पापप-
 त्तिसमो ॥ २६ ॥ कुमारभृत्यास्याद्दालतंत्रगर्भिण्यवेक्षणैः ॥ गर्भा-
 ष्टमो देवमासो नैभिनालामलास्मृता ॥ २७ ॥ आधानिकं पुंसव-
 नंसीमंतोन्नयनंचतत् ॥ रवल्लीढः रवलित्तः कल्लोबधिरः रेवोरखं-
 जको ॥ २८ ॥ दोर्गडुर्वाहुकुंठः स्यदौषधंतुमिषग्जितम् ॥ लकपुष्पिक-
 किलासंस्यात् श्लीपदं पादगंडिसौ ॥ २९ ॥ योन्यर्शः कंदसंज्ञं स्यात्किणः
 शङ्खत्रणोऽपि ॥ अजीर्णवायुगंडोतर्वमिश्रपलताशयः ॥ ३० ॥ पापरो-
 गोरक्तवटीमसूर्यथतमोत्रणः ॥ बल्मीकोथानिसारोन्नगंधिः स्यादुद-
 गमयो ॥ ३१ ॥ कुरंडहृद्दौ सिंघाणशोदौस्कंदनरेचनौ ॥ गर्भंडोनाभि-
 गुडकोभिमंथोलोचनामयो ॥ ३२ ॥ युवगंडोवगंडः स्यात्सिन्तमायुप-
 लंकरः ॥ श्लेषावलाशोमंसंतुजरूथमथशोणितम् ॥ ३३ ॥ पल-

हेमातुरस्य २२ हेदुहितः त्रीणिपुत्रस्य त्रीणिपितुः चत्वारिवालस्य २३ हे श्यालि-
 कायाः हे देवरस्य हे श्यालस्य हे श्वश्राः २४ त्रीणिहृद्दस्य चत्वारिज्ञातेः हे-
 मातुलस्य २५ सप्तभर्तुः हेजारस्य २६ त्रीणिगर्भिणीचर्यायाः हे गर्भाष्टमस्य
 हे नाभिनालायाः २७ त्रीणिसंस्काराणामेकैकं हे रवल्लीढस्य हे बधिरस्य
 हे खंजस्य २८ हे बाहुकुंठस्य हे औषधस्य हे किलासस्य हे श्रीपदस्य २९
 चत्वारियोन्यर्शस्य चत्वार्यजीर्णस्य ३० त्रीणिवसंतत्रणस्य हे चल्मीकस्य त्री-
 णितिसारस्य ३१ त्रीणिकुरंडस्य हे रेचनस्य हे नाभिगुडस्य हे नेत्रामथस्य ३२
 हे अवगंडस्य त्रीणिपित्तस्य हे श्लेषाणः हे मांसस्य हे रक्तस्य ३३

क्षारोथेमस्तिस्कोमस्तुलंगोप्यथस्नसा ॥ वस्नसाथो धरमधुक्की
वेवक्रासवःपुमान् ॥ ३४ ॥ जिह्वामलंतुकुलुकं पिप्पिकादंतजेम
ले ॥ पिंडोस्त्रियांकुलंक्षेत्रंशरीरंस्कंदपंजरो ॥ ३५ ॥ शस्तवपुःपु
दलंस्यादांगमंगंतुकोमलं ॥ पायुस्तनुहृद्योमार्गउच्चारस्तपुरीष-
णः ॥ ३६ ॥ भगंगुह्यं वरांगंचकलत्रंजन्मवर्त्मच ॥ स्मरागारंरतिगृ
हमधोयस्थादिहाव्यये ॥ ३७ ॥ नासंधिरधरोवाच्यदेशश्चस्मरकू
पकः ॥ संसारमार्गश्चरतिकुहरंप्रकृतिःस्त्रियाम् ॥ ३८ ॥ पुष्पापत्य
पथोचैथनितंबःस्यात्कटीरकः ॥ लिंगंतुलांगलंशोफःसाधनंमद
नांकुशः ॥ ३९ ॥ स्मरस्तंभश्चकंदर्पमुसलोध्वजइत्यपि ॥ स्त्रियां-
नागलतांचांडकोषस्तफलकोषकः ॥ ४० ॥ नाभिर्द्वयोस्तंदकूपी
तुंदस्तंदिकरःपुमान् ॥ अधोमर्मशकृद्द्वारसुरुशब्धिचजाघनी
॥ ४१ ॥ भुजावाहाचवाहोस्यात्कुलिहस्तोभुजादलः ॥ कुचोवक्षो
रुहोप्रोक्तौहस्तपुच्छंतुकल्मषं ॥ ४२ ॥ नखःपुनर्भवःकामांकुशः
स्यात्करकंदकः ॥ करेदुःकरभूकश्चपुच्छत्यंगुलिमोटनम् ॥ ४३
स्यात्काकलंकंदमणिर्नसानस्याचनासिका ॥ गंधनालीचनासिक्यं
वाग्दलंदंतवासि ॥ ४४ ॥ दंतःखरुर्वक्रखुरोजंभोहानुर्द्विजस्त
था ॥ राजदंतास्तचत्वारोदशानानांपुरस्थिताः ॥ ४५ ॥ गोधिभा

हेमस्तिकस्य द्वेवस्नसायाः द्वेअधरमधुनः ३४ द्वेजिह्वामलस्य दंतमल
स्येकं त्रीणिशरीरस्य ३५ शस्तवपुषएकं कोमलांगस्यैकं त्रीणिपायोः द्वेवि
ष्टायाः ३६ सप्तदशभगस्य ३७ ३८ द्वेनितंबस्य नवलिंगस्य ३९ द्वेअंड-
कोषस्य ४० चत्वारिणाभ्याः त्रीणिभुजायाः त्रीणिभुजादलस्य द्वेस्तन-
स्य द्वेहस्तपुच्छस्य ४२ षट्सुरवानां द्वेअंगुलिमोटनस्य ४३ द्वेकंदमणोः पंच
नासिकायाः द्वेओष्ठस्य ४४ षट्दंतानां त्रीणिभालस्य त्रीणिनेत्रस्य ४५

लोमहाशंखदौपस्तलोचनं ॥ अंबकंचायनेत्रांबुबाथोनाले
 तेमस्त्रियां ॥ कटाक्षकाक्षौकैकुस्तजिह्वास्यात्यनिजिह्विका ॥
 ॥ ४६ ॥ स्रुधाश्रवोचकर्णस्तश्चोतः क्लीबेध्वनिग्रहः ॥ स्याच्छब्दाधि
 घानमथकवरः केशगर्भकः ॥ ४७ ॥ कवरीकूर्टकश्चाथकोटिरः स्या
 ज्जटासरो ॥ करारोटोंगुलीटः स्यात्ताडकः कर्णदर्पणः ॥ ४८ ॥ अंडु
 कः पादकटकोभिषेकः स्नानमित्यपि ॥ पटच्चरंजीर्णवस्त्रसिचय
 प्रोथशाटकः ॥ ४९ ॥ पटवापः पटमयं दूष्यं वस्त्रगृहस्थलं ॥ रवरग्र
 हः रवरगृहं कुंबातुस्थूलशाटकः ॥ ५० ॥ चोलांडुकः शिरोवेषो विरिं
 गिन्यवगुंटिका ॥ पाटीयवनिकासूर्यरक्तसंज्ञंतुकुंकुमं ॥ ५१ ॥ जा
 गुडंदीपनंघस्रसौरभंधुसृणंचतत् ॥ स्याद्रंगमातृकालाक्षागंध
 काष्ठंतुजोगकं ॥ ५२ ॥ कपिचंचलतैलारव्यः सिल्होऽथसरलद्रवः ॥
 दधिक्षीरघृताद्दः स्यात्धूनकोवह्निवल्लभः ॥ ५३ ॥ शालवेषः सर्ज
 मणिः कस्तूरीगंधचेलिका ॥ मदाब्धश्चाथसंचारीधूपोगंधपिशा-
 चिको ॥ ५४ ॥ रेणुसारस्तकपूरश्चंद्रमस्महिमाब्धयः ॥ वेधको-
 मालयस्तस्याच्छीरवंडोरौहिणश्चमः ॥ ५५ ॥ विछित्तिस्तकषायः
 स्यात्समालंभनमित्यपि ॥ ललाटिकाशंखचरीविष्टरः पीठमस्त्रि
 यां ॥ ५६ ॥ निषघारवट्टिकासंदीचातुस्तमसूरकः ॥ प्रतियत्नस्तु

त्रीणिनेत्रांबुनः द्वेकटाक्षस्य चत्वारिजिह्वायाः ४६ चत्वारिकर्णयोः चत्वा
 रिकबर्षाः ४७ त्रीणिजटायाः द्वेअंगुलीयकस्य द्वेनाटकस्य ४८
 द्वेपादकटकस्य द्वेस्नानस्य द्वेजीर्णवस्त्रस्य त्रीणिशाटकस्य ४९ पंचवस्त्रगृ
 हस्य द्वेरवरग्रहस्य द्वेस्रुगृहनाचतेः ५० द्वेशिरोवेषस्य चत्वारितिरस्करि
 ष्याः सप्तकुंकुमस्य ५१ द्वेलाक्षायाः द्वेअगरुकाष्ठस्य ५२ त्रीणिसिल्हस्य
 चत्वारिसरलद्रवस्य द्वेधूनकस्य ५३ द्वेसालवेषस्य त्रीणिकस्तूर्याः । त्रीणि
 धूपस्य ५४ पंचकपूरस्य त्रीणिश्रीरवंडस्य त्रीणिकाषायस्य द्वेललाटिकायाः
 द्वेपीठस्य ५६ त्रीणिरवट्टायाः

रचनाकरकोलः पतद्गुहः ॥५७॥ पूगपीठचदीपस्तस्नेहाशः कज्जल
 ध्वजः ॥ दशोधनोगृहमणिर्दोषातिलकैस्त्यपि ॥५८॥ शिखातरुर्दीपवृ
 क्षेज्योत्स्ना वृक्षोऽथलोचकः ॥ कज्जलेस्यादिरिपकेकंदुकश्चोद
 नागुडः ॥५९॥ निश्वुकणदंतशाणैपिष्ठातोधूलिगुलकः ॥६०॥
 ॥ इति मनुष्यवर्गः ॥ ॥ वंश्यः कुल्यश्चबीज्यः स्याद्ब्रह्मचा
 रीबटुः समौ ॥ स्याद्बटुकरणंतूपनयनगृहमेधिनि ॥६१॥ ज्येष्ठाश्र
 मीगृहीवानप्रस्थो वैरवानसोऽग्रहः ॥ वक्रजस्त्यनमोविप्रो वर्षज्ये-
 ष्ठः कठो हिजः ॥६२॥ मैत्रः पुनरुक्तजन्मा स्यादथ ब्राह्मणायनः ॥ शु
 द्वसंतानजो विप्रः श्रौत्रं श्रोत्रियतां विदुः ॥६३॥ स्यादक्षरमुखः का
 लाक्षरिकः शिक्षिताक्षरः ॥ काव्यस्य कर्तो भविनी गुणनी शीलनं-
 स्मृतौ ॥६४॥ क्रियाकारो न ब्रह्मत्रैः कार्पटिकः समर्मवित् ॥ पार्षस्य
 रिषदो गोष्ठीराजसूयो नृपाध्वरः ॥६५॥ ऋतूत्तमश्चाथ चांद्रायण-
 मिदुव्रतस्मृतं ॥ हवनी होमकुंडं स्यान्महावीरो मखानलः ॥६६॥
 होमधूमस्तनिगणो होमभस्म तु वैशुभं ॥ आर्यकृपिंडपात्रादिपि
 नृकार्यमथो हविः ॥६७॥ होत्रं हविष्यं सान्नाय्यं पाठको धर्मभा
 णकः ॥ सभ्यास्तप्राशिकौ देवद्रीणीयात्रादिवोकसां ॥६८॥ इष्टापू

हेउपवर्हणस्य हेरचनायाः त्रीणिपतद्गुहस्य ५७ षट्पीपस्य ५८ त्रीणिपीपवृक्ष
 स्य हेकज्जलस्य त्रीणिकंदुकस्य ५९॥ हेदंतशाणस्य हेपठवासस्य ६० त्रीणि
 वंश्यस्य हेब्रह्मचारिणः हेउपनयनस्य ६१ त्रीणिगृहिणः त्रीणिवानप्रस्थ-
 स्य अष्टविप्रस्य ६२ शतकुलोत्पन्नविप्रस्यैकं हे श्रौत्रस्य ६३ चत्वारि
 शिक्षिताक्षरस्य त्रीणिपाठनिश्चयस्य ६४ हेनब्रह्मत्रस्य हेकार्पटिकस्य त्री
 णिपरिषदस्य त्रीणिराजसूयस्य ६५ हेचांद्रायणस्य हेहोमकुंडस्य हेमखा
 ग्रेः ६६ हेहोमधूमस्य होमभस्मनोहे पितृकार्यस्यैकं चत्वारि हविषः ६७ हे
 पाठकस्य हेसभ्यानां देवयात्रायाएकं ६८

तैत्तिरीकोक्त्यायागरवातादिकर्मयत् ॥ यज्ञद्रव्यंतुपात्रीयंप्राघुणस्त्व
 तिथिर्द्वयोः ॥ ६९ ॥ कोशलीकुशलप्रश्नैः समीचीवन्दनामता ॥ उपो
 षणंत्पवासोरोगाद्यैर्लघनंचतत् ॥ ७० ॥ द्वांतरेच्यंतरेभुक्तमाहुः
 षष्ठालुकालकं ॥ राहुंसिद्धेमथोच्चारुव्रतामासोपवासिनी ॥ ७१ ॥
 स्याद्गायत्रीतुसावित्रीब्रह्मारण्यंतुपाठभूः ॥ पवित्रंयज्ञोपवीतं ब्र-
 ह्मसूत्रं द्विजायनी ॥ ७२ ॥ कच्छाकच्छटिकाकक्षाधटीकोपीनमित्य
 पि ॥ त्रैडालव्रतिकः सर्वाभिसंधीछद्यतापसो ॥ ७३ ॥ कमंडलुश्चै
 त्यमुरवौजोदिग्गस्तमहाव्रती ॥ उरस्कृतः पंचवटो बालयज्ञोपवीत
 कौ ॥ ७४ ॥ भालेतिस्त्रोभस्मरेरवास्त्रिपुंड्रकर्मर्षयः ॥ शापास्त्राः
 सत्यवचसौव्यासाद्यास्तमहर्षयः ॥ ७५ ॥ परमर्षयस्तुभिलाद्या
 देवर्षयः कणादयः ॥ ब्रह्मर्षयो वसिष्ठाद्याः स्मश्रुताद्याः श्रुतर्षयः
 ॥ ७६ ॥ ऋत्तर्पणादयोरजर्षयः कांडर्षयस्त्वमी ॥ जैमिन्याद्यानार
 दस्तकपिवक्त्रोविधात्भूः ॥ ७७ ॥ देवब्रह्मादेवलैश्चदुर्वासा-
 स्तकुशारणिः ॥ प्राचेतसस्तवाल्मीकिः कविज्येष्ठः कुशीवशः ॥
 ७८ ॥ अपिबल्मीकवाल्मीकौ कृतकोटिस्तकाश्यपः ॥ कृष्णद्वैपा
 यनो वेदव्यासः स्यात्सत्यभारतः ॥ ७९ ॥ पाराशरिः सात्यवतो माठ
 रोबादरायणः ॥ वसिष्ठोऽरुंधतीनाथो विश्वामित्रस्तगाधितः ॥
 ८० ॥ गौतमस्तशतानंदः कणादः काश्यपः समौ ॥ धन्वंतरिर्दि

यागरवातादिकर्मणएकं द्वैयज्ञद्रव्यस्य द्वैअतिथेः ६९ द्वैकुशलप्रश्नस्य द्वैवन्द
 न्याः द्वैउपवासस्य रोगोपवासस्यैकं ७० त्रीणिद्वांतरच्यंतरभक्तस्य द्वैमासो
 पवासिन्याः ७१ द्वैगायत्र्याः द्वैवेदपाठभूवः चत्वारियज्ञोपवीतस्य ७२ पंचको
 पीनस्य त्रीणिछद्यतपस्त्रिनः ७३ द्वैकमंडलोः पंचोरस्कृतस्य ७४ षस्मलेखा
 त्रयस्यैकं त्रीणिभस्त्रिणां ७५ ७६ त्रीणिनारदस्य ७७ द्वैदेवलस्य द्वैदुर्वाससः
 षट्वाल्मीकेः ७८ द्वैकाश्यपस्य सप्तव्यासस्य ७९ द्वैवसिष्ठस्य द्वैविश्वामित्रस्य ८०
 द्वैगौतमस्य द्वैकणादस्य अष्ट धन्वंतर्यादीनां प्रत्येकं द्वयं द्वयं ८१

वोदासः काशिराजः स्रधोद्भवः ॥ ८१ ॥ पालकारव्यागणवतीकरेण
रुचिरासुतः ॥ विष्णुगुप्तस्तुकोडिन्यश्वाणक्योद्रोमिणोशुलः ॥
८२ ॥ वात्स्यायनोमंदनागः पक्षिलस्वामिनावर्षि ॥ उपवर्षोहलभृ
निः कृतकोटिरयाचितः ॥ ८३ ॥ पाणिनिस्त्वाहिकेदाक्षीपुत्रः शालं
किपाणिनो ॥ शाणोत्तरीयोथैव्याडिर्विध्यस्थोनंदिनीसुतः ॥ ८४
मेधावीचाथमेधाजित्कात्यः कात्यायनश्चसः ॥ पुनर्वसुर्वरसुर्विर्गो
नर्दीयः पतंजलिः ॥ ८५ ॥ चूर्णिरुद्राष्यकारश्चहरिर्भर्तृहरिः स्मृ
तैः ॥ रघुकारः ॥ कालिदासोमेधारुद्रश्चकोटिजित् ॥ ८६ ॥ भा
रविः शतपुष्यः स्याद्भवभूतिस्तुविस्मृतः ॥ भृगुर्भोप्येथयः प्रातः
स्मर्यते शुभकाम्यया ॥ ८७ ॥ स्वस्वगृहीतनामस्यास्यैडिन्यंभैक्ष
जीविको ॥ पाषंडकौलिकौरवंजनरतंयतिमेथुनो ॥ ८८ ॥ अभावा
दंगनात्यागस्तरगब्रह्मचर्यकं ॥ मुखघंटाहुलहुलीनागवीट
स्तटांकरः ॥ ८९ ॥ खटकस्त्र्यक्षरश्चाथदारकर्मकरग्रहः ॥ बाधु
क्यंचविवाहस्याल्कुहलिः पूगपुष्पिको ॥ ९० ॥ नांदीकौतोरणस्तं
भोस्तरतंत्वभिप्रानितं ॥ धर्षितंसंप्रयोगो नारतंचाब्रह्मचर्यकं ॥ ९१
॥ उपसृष्टं त्रिभद्रंचकीडारत्नं महास्वरवी ॥ इति ब्रह्मव-
र्गः ॥ ॥ द्विजलिं गीनृपः क्षत्रः क्षत्रियोथप्रजेश्वरः ॥ राजाधिपो
मंडलेश एकजन्माभयापहः ॥ ९२ ॥ स्कंधावारः स्यात्कटकैः शिवि

नवचाणक्यस्य ८२ चत्वार्युपवर्षस्य ८३ षट्पाणिनेः चत्वारिव्याडेः ८४ पंचका
त्यायनस्य चत्वारिपतंजलेः ८५ द्वैभर्तृहरेः चत्वारिकालिदासस्य ८६ द्वैभारवेः
त्रीणिभवभूतेः प्रातः स्मर्यस्यैकं ८७ द्वैभैक्षजीविकायाः द्वैपाषंडस्य द्वैयति
गोप्यरतेः ८८ अभावात्स्त्रीत्यागस्यैकं द्वैमुखघंटायाः चत्वारिनागवीदस्य ८९ च
त्वारिविवाहस्य द्वैविवाहपुष्पादेः ९० द्वैमंगलस्तंभस्य दशसुरतस्य ९१ चत्वारि
क्षत्रियस्य त्रीणिराजः त्रीणिमंडलेशस्य ९२ द्वैसेनायाः

रंतुबलस्थितिः ॥ आदिराजः पृथुवैर्ष्यः काकुत्स्थस्तु पुरंजयः ॥ ९३ ॥
 ॥ यौवनाश्वस्तु मांधातौ खड्गस्तु दिलीपराट् ॥ रामोदाशरथिः
 कौशल्याजनिर्दशकंठजित् ॥ ९४ ॥ मैथिलीजानकी सीतावैदेहीभू
 भिजांचसा ॥ रामपुत्रौ कुशीलवीवेकयोत्तया कुशीलवौ ॥ ९५ ॥ सौ
 मित्रिलक्ष्मणो मेघनादजिञ्चाथरावणः ॥ राक्षसेंद्रो दशमुखोलं
 केशोधनदानुजः ॥ ९६ ॥ मंदोदरीशः पौलस्त्यो मेघनादस्तु शक्र
 जित् ॥ हनूमान् हनुमानांजनयो योगचरानिली ॥ ९७ ॥ हिडिंबार
 मणोरामदूतश्चैवार्जुनध्वजः ॥ ऐंद्रिस्तु बाली बालिश्च सुग्रीवोरवि
 नंदनः ॥ ९८ ॥ ऐलः पुरूरवाबौ धिरुर्वशीवल्लभश्च सः ॥ ययातिर्ना
 हुषिः शाकुंतलेयो भरतः स्मृतः ॥ ९९ ॥ दौष्यतिः सर्वदमनोऽर्जुनो
 बाहुसहस्रभृत् ॥ हैहयः कार्तवीर्यश्च पुण्यश्लोकस्तु बाहुकः ॥ १०० ॥
 ॥ मलोदश्विनैषधश्च महाभीष्मस्तु शांतनुः ॥ प्रतीपोऽस्य प्रिया
 कालीदासेयीच झषोदरी ॥ १०१ ॥ विचित्रवीर्यचित्रांगदसूर्यो ज
 नगंधिका ॥ व्यासमाता सत्यवती गांगेयोगांदिनीस्तुतः ॥ १०२ ॥ देवव्र
 तः शांतनवो गांगो गांगायनिश्च सः ॥ भीष्मः कौणपदंतश्च स्वेच्छा
 मृत्युः पुरावसः ॥ १०३ ॥ धृतराष्ट्रस्तांबिकेयः पांडुर्माद्रीपृथापतिः ॥
 दुर्योधनस्तु कुरुराडांधारेयः स्योधनः ॥ धर्मपुत्रोऽजमीदः स्या
 त्कर्णानुजयुधिष्ठिरौ ॥ अजातशत्रुः कंकोथे भीमसेनः कटव्रणः
 ॥ १०४ ॥ वीररेणुर्नागवलो गुणकारो वृकोदरः ॥ बककीचककिमीरि

हेसेनास्थानस्य त्रीणिपुत्रोः हेकाकुत्स्थस्य ९३ हेमांधातुः हेविलीपस्य चत्वारि
 रामस्य ९४ पंचसीतायाः हेरामपुत्रयोरेकैकं एकोत्तयेकं ९५ त्रीणिलक्ष्मणस्य
 सत्तरावणस्य ९६ हेमेघनादस्य अष्टहनूमतः ९७ त्रीणिबालेः हेस्तुग्रीवस्य ९८
 चत्वारिपुरूरवसः हेययातेः चत्वारिभरतस्य ९९ चत्वारिकार्तवीर्यस्य पंचनलस्य १००
 त्रीणिशांतनोः अष्टसत्यवत्याः १०१ दशभीष्मस्य २ १ हेधृतराष्ट्रस्य त्रीणिपांडोः चत्वारि
 सिद्धोधनस्य ४ षट्पुत्रयुधिष्ठिरस्य एकादश भीमसेनस्य ५ १

जरासंधहिडिंबजित् ॥६॥ पार्थःकिरीटीगांडीवीगुडाकेशो वृहन्नलः
 ॥ अर्जुनः फाल्गुनोजिष्णुर्विजयश्चधनंजयः ॥ ७ ॥ सव्यसाचीसु-
 भद्रेशः शब्दमेदीकपिध्वजः ॥ वार्त्रघ्नश्चापिवीभक्तैर्द्रोपदीपां
 दुशर्मिला ॥ ८ ॥ पांचालीपार्षती कृष्णावेदिजानित्ययोवना ॥ याज्ञ
 सैन्यथराधेयोवसुषेणोर्कनंदनः ॥ ९ ॥ घटोत्कचांतकः कर्णश्चपे
 शः सूतपुत्रकैः ॥ द्रोणस्तगुरुराचार्यैः श्वत्यामातु कृपीकृतः ॥ १०
 द्रौणायनोथराजर्षिर्जनमेजयसंज्ञकः ॥ पारीक्षितोप्यथजरत्का
 रुर्यायावरोमेतः ॥ ११ ॥ प्रियास्यमनसादेवीजरत्कारुरथैतयोः ॥
 आस्तीकैनामातनयोविरोचनस्तोबलिः ॥ १२ ॥ बाणोविंध्याव
 लीपुत्रस्त्वाष्ट्रोवत्रोप्यहिश्वसः ॥ दमघोषस्तश्चैद्यश्चेदिराट्-
 शिशुपालकैः ॥ १३ ॥ बार्हद्रथिर्जरासंधैः कंसः स्यादुयसेनजः
 ॥ कर्णस्तिनोमूलदेवोमूलभद्रः कलांकुरः ॥ १४ ॥ मंत्रीप्रथिहरोमा
 त्योद्वाःस्थितोवेत्रधारकः ॥ दौःसाधिकोवर्तस्कोगर्वाटोदंडवा
 सिर्निः ॥ १५ ॥ सहपांशुकिलः स्नेहीवयस्योप्यथवार्तिकः ॥ वार्ता
 यनः प्रवृत्तज्ञोमौहूर्तोदैवलेखकैः ॥ १६ ॥ चित्तोक्तिः पुष्पशकटीदेव
 प्रभ्रउपश्रुतिः ॥ लेखकोमसिपण्यः स्याद्द्वोरकः किरिकोपिसः ॥ १७
 मासीधानीमसिमणिमेलंगुर्वर्णकूपिको ॥ मसीजलंतुमेलस्या-
 त्यरांजनमसिर्द्वयोः ॥ १८ ॥ लेखनीवर्णतूलीस्याल्लेखोवाचिकहा

षोडशार्जुनस्य ७ अष्टद्रौपद्याः ८ सप्तकर्णस्य ९ त्रीणिद्रोणस्य त्रीण्यश्वत्या
 म् १० त्रीणिजनमेजयस्य द्वेजरत्कारोः ११ द्वैनस्त्रियायाः तस्युत्रस्यैकंदेवलेः १२
 द्वेबाणस्य त्रीणिघ्नस्य चत्वारिशिशुपालस्य १३ द्वेजरासंधस्य षट्कंसस्य १४
 त्रीण्यमात्यस्य षट्द्वास्थितस्य १५ त्रीणिवयस्यस्य त्रीणिप्रवृत्तज्ञस्य द्वेगण-
 कस्य १६ चत्वार्यकाशवाण्याः चत्वारिलेखकस्य १७ चत्वारिमसिधान्याः द्वेम
 सीजलस्य द्वेकञ्जल्याः १८ द्वेकलमस्य चत्वारिलेखस्य

वाहकौगमर्दकैः॥ चामरंरोमणुत्संचकेशरंचावचूलकैः॥२२॥ कुठे
 रुर्मथरुः प्रोतोत्सादनंचस्त्रकुट्टिमं॥ छत्रंपुटोरजंराजशृंगंकनक
 दंडकैः॥ २३॥ हस्तीमहासृगः पीलुः सिंधुरोदीर्घमारुतः॥ राजीवो-
 जलकांक्षश्चनिर्झरः करटीकटी॥ २४॥ धिलोमजिब्रुहंतः स्वेदपिं
 उपादलतालकाः॥ वरांगः पुष्परीशूर्पकर्णसामजषेचिलौः॥ २५॥
 करिणीवासितोगंभीरवेद्यं कुशावुर्धरः॥ चालकव्यालकौराजवाद्यो
 विजयकुंजरैः॥ २६॥ ईशादंतोमहादंतैः कर्णास्फाले झलझलौ
 ॥ मद्प्रयोगोव्यस्तारविक्कस्तकरिशाचकैः॥ २७॥ आरक्षःकुंभ
 संधिः स्यात्संदानोऽधीचतोधरः॥ नासापूर्वस्थूलहस्तदंतमूलेकरी
 रिका॥ २८॥ शंखकटौदंतमध्यं प्रवेष्टः पृष्टतल्पनैः॥ आयस्कारः
 प्रजंघाग्रैप्रोहश्चरणपर्वणौ॥ २९॥ ननागात्रावरैनीलीकर्णाराक
 र्णवे धनी॥ आलानंशंकरैक्षोभः प्रारब्धिर्मजबंधनी॥ ३०॥ पा

पत्रीनिबंधनस्यैकं १९ ह्येलेख्यस्थानस्य द्वे सुद्रायाः त्रीणिपथिकस्य द्वेप
 थिकसंपस्य २० त्रीणिसंदेशस्य द्वेउत्कीचस्य द्वेअप्रकाशस्य द्वेन्यायसारि
 ण्याः २१ द्वेतांबूलदस्य द्वेअंगमर्दकस्य चत्वारिचामरस्य २२ द्वेचामरचात
 स्य चत्वारिछत्रस्य द्वेस्वर्णदंडछत्रस्य २३ द्वाविंशतिर्हीस्तिनः २४ २५ द्वे
 करिण्याः चत्वार्यंकुशावेत्तुः द्वेविजयगजस्य २६ द्वेगजदंतस्य द्वेकर्णास्फा
 लस्य द्वेप्रमदप्रयोगस्य द्वेकरिशाचकस्य २७ द्वेकुंभसंधेः संदानस्यैकं ना
 सापूर्वस्यैकं द्वेदंतमूलस्य २८ त्रीणिदंतमध्यस्य द्वेपृष्टतल्पनस्य द्वेप्रजंघाग्र
 स्य द्वेचरणपर्वणः २९ द्वेगात्रावरयोरेकैकं पंचकर्णवेधिन्याः त्रीणिगजबंध
 नस्यैकस्य ३०

शतुश्रृंखलाहिंजीरोऽस्त्रीस्यादंकुशाश्वसः॥ पित्तज्वरः पाकलोस्यकूटपू
 र्वस्त्रिदोषजः॥ ३१॥ अश्वकिल्कीहरिक्रांतः शालिहोत्रश्चमुद्गमुक् ॥
 श्रीपुत्रश्चामरीहेषीराजस्कंधोमरुद्रथः॥ ३२॥ वातायनश्चैकशाफीयेस्तु
 पंचांगपुष्पितः॥ सपंचभद्रैः सूर्याश्वेवाताटहरितौसमौ॥ ३३॥ याथाव
 रोश्वमेधीयैः पारसीकः परादनः॥ आवट्टर्जश्चोस्कस्तसिंधुवारोह
 योत्तमः॥ ३४॥ वाताश्वजात्याः॥ जानेर्योविशरोश्वतरः रवरः॥ श्रीवृक्ष-
 कोत्तदावर्तरोचमानौगलोद्भवः॥ ३५॥ ऊर्ध्वस्थितिः पुरुषिकैविक्रांति
 स्तपलायितौपुलासन्नाहप्रवरौकवियंकविकौच्यते॥ ३६॥ ग्रीवा
 घंटाघर्षरास्याद्रश्मिः प्रवयणंचनत् ॥ प्रतोदोऽथरवुरोविंखः पुटौलु
 ठनवेल्लने ॥ ३७॥ वल्गादंतालिकापल्ययनैपर्याणमस्यतु ॥ वंकाग्र
 भागैः स्यादश्ववारोवल्लभपालकैः॥ ३८॥ नदिघोषौर्जुनरथोनीति
 घोषेस्तगीष्पतेः॥ चंकुरंधोरणंयानमात्रेचक्रंस्वरिस्मृतं॥ ३९॥ ल
 घ्नीत्वाघ्नीरथीकालवलनंत्वंकवर्मणी ॥ मेठोमेंडोहस्तिपकेजंघात्रा
 पांतुमंखुणं॥ ४०॥ स्यान्नायकाग्रेसरिकौनैसीरंदर्पऊष्मणि ॥ श
 स्त्रमायुधमुद्घातैः स्थावरंतुधनुर्गुणी ॥ ४१॥ शरावापोधनुः स्त्रीस्या
 तृणतानिणतापिच ॥ व्यध्यस्तप्रतिकायः स्याज्जीवास्याभारवंगु

श्रीणिश्रृंखलायाः श्रीणिअंकुशस्य हेहस्तिपालकस्य ३१ हादशाश्वस्य ३२ श्रीणि
 पंचभद्रस्य हेसूर्याश्वस्य ३३ हेअश्वमेधीयस्य श्रीणिपारसीकाश्वस्य हेसिंधु
 देशाश्वस्य हेकुलीनाश्वस्य ३४ श्रीण्यश्वतरस्य हेअश्वहदावर्तस्य अश्वगलावर्त
 स्यैकं ३५ ऊर्ध्वावर्तस्यैकं हेअश्वगतैः श्रीणिसन्नाहस्य हेकविकायाः ३६ हेयीवाघं
 रायाः श्रीणिप्रतोदस्य श्रीणिरवुरस्य हेलुंठनस्य ३७ श्रीणिवल्गायाः हेपर्याणस्य
 हेअश्वपालस्य ३८ अर्जुनरथस्यैकं बहस्पतिरथस्यैकं हेयानमानस्य हेचक्रस्य
 ३९ श्रीणिलघुरथस्य श्रीणिवर्मणः श्रीणिहस्तिपस्य हेजंघात्राणस्य ४० हेनाय
 कस्य श्रीणिदर्पस्य श्रीणिशास्त्रस्य सप्तधनुषः ४१ षट्धनुर्गुणस्य ४२

नौत्सुञ्जखङ्गः कटीतलः ॥ ४५ ॥ स्याददृक्चक्रफलं पेशुः परशु-
 रित्यपि ॥ दीर्घायुधः शलः कुंतः शल्यः शंकुर्विषांकुरः ॥ ४६ ॥ श्रीलो-
 स्त्रीसीसकैलग्राः प्रातर्गेयास्ततिव्रताः ॥ भोगावली बंदिपाठोवसु-
 कीटस्तयाचितः ॥ ४७ ॥ वातकेतुः क्षितिकणः स्यात्सांशुर्मेदिनीद्रव-
 ॥ संपारः सर्वपूर्णत्वपताकाव्योममंजरं ॥ ४८ ॥ कदलीकंदलीचीन-
 मक्षवाटस्तमल्लभूः ॥ भीरुस्तभेलोहरिणहृदयः स्यात्पलंकटः ॥
 ४९ ॥ विद्रवस्तशृगालीस्यादाघातस्तवधस्थली ॥ कदनमारणमं-
 थः सौप्तिकं रात्रिमरणं ॥ ५० ॥ निपातोभूमिलाभश्चमृत्योरप्यथमा-
 रकः ॥ मरणोमारिरुत्यातः शवस्तक्षितिवर्धनः ॥ ५१ ॥ पंचावस्थः क-
 टः स्थागः श्मशानंतुशतानकं ॥ रुद्राकीडोदाहसरः संस्त्रियास-
 क्रियोसमे ॥ ५२ ॥ चिताकाष्ठमठीचैत्यंचिताचूडकमिष्यते ॥ चित्त-
 चाथांतशय्यायांरवद्विर्वीरुदैरत्यपि ॥ ५३ ॥ उपग्रहस्तग्राहः स्याद्वंदी-
 करमरीत्यपि ॥ २५४ ॥ ॥ इति क्षत्रियवर्गः ॥ ॥

देशस्त्राभ्यासस्य नवबाणस्य ४३ त्रीणिसायकस्य चत्वारिनाराचस्य ४४ सप्त
 खङ्गस्य द्वेत्सुञ्जखङ्गस्य ४५ द्वेचक्रफलस्य द्वेपरशोः षट्कुंतस्य ४६ द्वेशूल-
 स्य त्रीणिस्ततिव्रतस्य द्वेस्ततिग्रंथस्य द्वेयाचकस्य ४७ चत्वारिपांशोः द्वेसं-
 भारस्य पंचपताकायाः ४८ द्वेमल्लभवः चत्वारिभीरोः ४९ द्वेअपथानस्य
 द्वेवधस्थल्याः त्रीणिमरणस्य द्वेरात्रिमरणस्य ५० त्रीणिमृत्योः चत्वारिमा-
 रकस्य पंचशवस्य ५१ चत्वारिश्मशानस्य द्वेसंस्कारस्य ५२ पंचचितायाः
 त्रीणिशवरथस्य ५३ चत्वारिबंद्याः ५४

तंतुभाः॥५७॥ प्रवेदः शितशूकः स्याद्गोधूमो मूलं भोजनैः॥ ताम्ब
 वृत्तः कुलत्थः स्यान्निः स्नेहश्चंडिका तसी॥५८॥ मूर्खः पुरीषमो
 माषो राजमाषस्तवर्वटैः॥ फुल्लफालः शूर्पवातेन स्त्रीतित उचाल
 नी॥५९॥ कंडन्युदूरवलप्रस्थः पालिः सूदः प्रचेलुकैः॥ कुसूलो व्री
 द्यगारं स्यात्कंदुरग्निष्ठ उच्यते॥६०॥ आलिंजरो नानंदौ स्त्रीमृत्ना
 भांडकमुष्टिको॥ वारासनं वाः सदनं चणनो हंडिकास्तः॥६१॥
 कलसी गर्गरी तुल्यात्स्याच्छरावस्तुमार्तिकः॥ शालाजिरः पार्थिव
 श्वमृत्कांश्ये मथलोहिका॥६२॥ स्वरसोदः स्वरपात्रं शिंघाणं काच
 भाजनं॥ काष्ठलोही तुवातद्द्विर्जीरको दीप्यकः स्मृतः॥६३॥ कटभं
 गस्तशंठी स्यात्कांजिकं तु तुषोदकं॥ गृह्णास्तं सिद्धसलिलं रक्षोघ्नं
 धातुनाशनं॥६४॥ गृहिणी मधुरा हिं गुशूलत्सूपधूपनं॥ घर्षणी
 हेमरागिण्यो हरिद्रा पीतवालुका॥६५॥ गंडोलं स्याद्गुडः स्वादुः पि

द्वैतृष्णायाः देवार्धुष्यस्य द्वैत्रणस्य अर्थप्रयोगस्यैकं ५५ द्वैत्रणसुक्तेः द्वैत्रेचस्य
 द्वैत्रहृदलस्य चत्वारिमुद्गस्य ५६ चत्वारिमस्करस्य चत्वारिसर्षपस्य ५७ द्वैत्रवस्य
 द्वैत्रोधूमस्य द्वैत्रकुलत्थस्य त्रीण्यतस्याः ५८ त्रीणिमाषस्य द्वैत्रराजमाषस्य द्वैत्रशूर्पवा
 तस्य द्वैत्रचालन्याः ५९ द्वैत्रदूरवलस्य चत्वारिपाल्याः द्वैत्रकुसूलस्य द्वैत्रकंदोः ६० द्वै
 त्रहज्जलाधारस्य द्वैत्रभांडभेदस्य द्वैत्रलाधारस्य द्वैत्रहंडिकास्तस्य ६१ द्वैत्र
 लस्याः पंचशरावस्य त्रीणि लोहपात्रस्य ६२ द्वैत्रकाचपात्रस्य द्वैत्रकाष्ठलोह्याः
 द्वैत्रजीरकस्य ६३ द्वैत्रसुंठ्याः अष्टकांजिकस्य ६४ त्रीणि हिं गुनः चत्वारि हरिद्रा
 याः त्रीणि गुडस्य द्वैत्रशर्करायाः

प्यतागुडशर्करा ॥ महाश्वेतातुमधुजो प्रयस्तं स्यात्संस्कृतं ॥
 ६६ ॥ चिपिटो धान्यचमसैश्चित्रापूपश्चरुव्रणः ॥ आलिपनातर्पणौ
 दीपनं मंदोदकं च तत् ॥ ६७ ॥ बटकः पिष्टपूरः स्याद्द्रुतो पायनवायवे
 ने ॥ प्रहेणकं चाथपोलीपूपालीचर्पटीचसा ॥ ६८ ॥ सक्तुश्चूर्णकैआ
 पूष्यो भक्तं क्रूरः प्रसादनः ॥ मंडोज्येष्ठांबुखदिकालाजोः पारीतुदोह
 नी ॥ ६९ ॥ निपानं रूत्रीगवीतुंबानिलिंपारोहिणीचसा ॥ गव्यं श्रेष्ठं पुं
 सवनं स्याद्दोहापनयः पुमान् ॥ ७० ॥ अवदोहः पयः क्षीरं प्राग्राटं
 चाघनं दधि ॥ कदूरंतुदधिस्नेहोजग्धिर्भोजनभक्षणे ॥ ७१ ॥ देह
 यात्राविष्वणनं भक्तं प्रत्यवसानवत् ॥ कल्यवर्तः प्रातराशः प्रात
 र्भोजनैस्त्रियपि ॥ ७२ ॥ अनड्वान्शां करो गंधमैथुनः शकुरिर्दृषः ॥
 ककुद्धान्युंगवश्चाथकंठालाजालगोणिका ॥ ७३ ॥ दोग्धाशकृत्क
 रिर्वत्सस्तेषामादीकनेक्रमः ॥ गवादिकं जीवधनं पलिङ्गीबालग
 र्भिणी ॥ ७४ ॥ करकंगोमयच्छत्रैगोयंथिः शुष्कगोमयं ॥ कशीषश्च
 गणोहंभारेषणं च गवांध्वनो ॥ ७५ ॥ नैचिकंगोः शिरोदेशो वंदनी
 यातुरोचनो ॥ मंथानमंथतक्राटाः स्यादुष्टः कंठकाशनः ॥ ७६ ॥ लं
 बोष्ठाध्वगवासंतकुलनाशमरुद्दिपाः ॥ भौलिर्वहुकरो वक्रग्रीवो
 मेषस्करोमशः ॥ ७७ ॥ संस्फालहुडुभेद्राश्च मेषी स्याज्जालकिन्य

द्वैसितायाः द्वैतेलसंस्कृतस्य ६६ द्वैचिपिटस्य द्वैपूपविशेषस्य द्वैतृप्तेः द्वैपंडो-
 दकस्य ६७ द्वैबटकस्य त्रीणिवायनस्य त्रीणिपोल्याः ६८ द्वैसक्तोः चत्वारिभक्तस्य
 द्वैपंडस्य द्वैलाजानां सप्तदोहन्याः ६९ चत्वारिगव्यस्य ७० त्रीणिदुग्धस्य एकं अ-
 घनदध्नः द्वैदधिस्नेहस्य सप्तभोजनस्य ७१ त्रीणिप्रातर्भोजनस्य ७२ सप्तदृष
 स्य द्वैकंठालायाः ७३ त्रीणिवत्सस्य वत्सगतेरेकं गवादिधनस्यैकं द्वैबालगर्भि
 ण्याः ७४ द्वैगोमयच्छत्रस्य द्वैशुष्कगोमयस्य द्वैकशीषस्य द्वैगोध्वनेः ७५ गोः शि-
 रोदेशस्यैकं द्वैरोचनायाः त्रीणिमंथानस्य दशोष्टस्य ७६ पंचमेषस्य ७७ त्रीणिमेष्याः

त्रिंचारुशिलामणिः ॥ स्वाध्यायीपत्तनवणिग्घेडाचुक्कीश्वविक्रयी
 ॥ ८१ ॥ सर्वमूल्यं द्यूतबीजं हिरण्यं च कपर्दके ॥ वराटकः पणास्थि
 स्याद्द्राक्षरः स्फटिकोपलः ॥ ८२ ॥ बालिपिष्टं धौतशिलंगल्बकं च
 स्रसारवत् ॥ अश्मसारस्त्विद्रनीलो वैदूर्यबालवायजं ॥ ८३ ॥ बा-
 लसूर्यमथोरक्तकंदलो विद्रुमश्च सः ॥ लतामणिः प्रवालः स्याद्द्रा-
 जपट्टो विराटजः ॥ ८४ ॥ कुरुविल्लुः पद्मरागो देधीच्यस्थितु हीरकं ॥
 स्वर्णलोहवरं चाग्निबीजं चांपेयमित्यपि ॥ ८५ ॥ रूप्येश्वेतं रंगबी-
 जं मिंदुकांते मणीचकं ॥ ताम्रकंतुलोहितायस्सूर्यादं मुनिपित्त-
 लं ॥ ८६ ॥ कंसेतुर्कास्यकं सास्थिताम्राधर्मथमौक्तिकं ॥ रसोप-
 लं शुक्लिबीजं सिदूरं रक्तवालकं ॥ ८७ ॥ पारदः सिद्धधातुस्याद्दूर-
 बीजं च सूतकं ॥ रंगसुरेभं मृदंगं कुसुंभं ग्राम्यकुंकुमं ॥ ८८ ॥ हरि-
 तालेतु कर्बूरं गोदंतं नटसंज्ञकं ॥ दारदंतुहिंगुलः स्याद्दिंगुलं रक्त-
 पारदं ॥ ८९ ॥ रसगंधो गंधरसो गांधारं मसिवर्द्धनं ॥ क्षारंतु स्याद्य

द्वादशलागस्य ७८ ७९ त्रीणि छायाः अष्टगर्दभस्य ८० त्रीणिरत्नस्य द्वैपत्तनव-
 णिजः द्वैअश्वविक्रयिणः ८१ षट्कपर्दकस्य चत्वारिस्फटिकस्य ८२ द्वैद्रनील
 स्य त्रीणिवैदूर्यस्य ८३ चत्वारिविद्रुमस्य द्वैविराटजस्य ८४ द्वैपद्मरागस्य द्वै
 हीरकस्य चत्वारिस्वर्णस्य ८५ त्रीणिरूप्यस्य द्वैचंद्रवर्णरूप्यस्य चत्वारिताम्र
 स्य ८६ चत्वारिकांस्यस्य त्रीणिमौक्तिकस्य द्वैसिदूरस्य ८७ चत्वारिपारदस्य
 त्रीणिरंगस्य द्वैकुसुंभस्य ८८ द्वैहरितालस्य द्वैगोदंतस्य चत्वारिहिंगुलोः ८९
 चत्वारिरसगंधस्य चत्वारिवक्षारस्य ९०

स्थकूटकृतसज्जकाराचित्रकरघणुः ॥१२॥ चमरुः कुरटः पादुकृतक
 लादस्तगौजिकः ॥ नाडिंधमः स्वर्णकारो वात्सीपुत्रस्तुनापितः ॥
 ॥१३॥ चंद्रिलोनरवकुट्टेश्वरजकः कर्मकीलकः ॥ कन्यापालः पा
 लवर्णो देवलस्त्वमराद्विजः ॥ १४ ॥ अजाजीवस्तजाबालो निष्क-
 श्रां डालो उच्यते ॥ कुकुरे दीर्घसरतवांतदरसनालिहः ॥ १५ ॥ रत
 व्रणोग्राममृगस्तथेद्रमहकामुकः ॥ कपिलो वक्रपुच्छश्वशयालुर
 रतत्रपः ॥ १६ ॥ शुन्याशुन्यं शुनीरं स्याच्चौरः शंकितवर्णकः ॥
 म्याकुंभिलश्चप्रचुरपुरुषोथकुजंभिरः ॥ १७ ॥ सरुंगाहिवध-
 श्रौरेवंदीकालस्तमाचलः ॥ प्रसह्यचौरश्चिल्लाम्भोः स्त्रीचौरोर
 तहिंडकः ॥ १८ ॥ काव्यचौरश्चंद्ररेणुः कुड्यल्लेघंतुरवानिकं ॥
 संधिः सरुंगांतद्देदाः श्रीवत्सगोमुखादयः ॥ १९ ॥ कपालनालिका
 नकुंस्तर्कुशानस्तसामकः ॥ वर्तनीतर्कुपीठीस्यासिंजनंतूलकार्मुकं

द्वैशिलाजतुनः द्वैत्रिफलायाः त्रीणिभूद्रस्य हेमहनरस्य हेमालिकस्य त्रीणि
 कुंभकारस्य ११ त्रीणिलेपकस्य त्रीणिकायस्थस्य द्वैचित्रकारस्य १२ त्री
 णिचर्मकारस्य चत्वारिस्वर्णकारस्य चत्वारिनापितस्य १३ हेरजकस्य
 हेकन्यापालस्य हेदेवलस्य १४ हेअजाजीवस्य हेचांडालस्य एकादश
 कुकुरस्य १५ १६ त्रीणिशनीसंघस्य चत्वारिचौरस्य त्रीणिवधचौर
 स्य १७ चत्वारिप्रसह्यचौरस्य द्वैस्त्रीचौरस्य १८ हेकाव्यचौरस्य हेसंधिः
 हेसंधिभेदयोरेकैकं १९ हेतर्कोः हेतर्कुशाणस्य हेतर्कुपीठ्याः हेतूलधनुः

15273

5

B4

A3

३००॥ तूलःपिचुःपिचुतूलंपिंजिकातूलनासिका॥ नंत्रकाष्ठंतुरी
स्त्रीस्यात्प्रीष्महासेंद्रतूलकौ॥१॥ पन्नंघ्रीपादुकाप्राणिहिंता
पदरथीत्यपि॥ कावारीजंगमुकुटीघ्नमकुंठ्यथरवर्परः॥२॥ वा
रित्रामूर्धरवोलश्वसैवपत्रपिशाचिका॥ वासीतुतक्षणीनेस्त्रीक्र
कचःपत्रदारकः॥३॥ मद्यंत्वरिघ्नंमैरेयंकत्तोयंकापिशायनं॥ मा
ध्वीचमधुमाध्वीकंकपिशीकाचमालिका॥४॥ वीरादैत्याप्रसन्ना
चमाधधीगंधमादनी॥ गौडीचवाल्कलीमैध्वासवयक्षरसौनेरि
॥५॥ नलिनीनारिकेयस्यस्फरातालस्यतालती॥ स्मरासवोमुख
स्तरं पारिस्यात्पानभाजनं॥ शूडापानंमदस्थानं द्यूतकृत्कृष्णाको-
हलः॥ देवसभ्यस्तसभिकालेग्नकस्तृणमत्कृष्णः॥७॥ चुंचुरी-
तिंतिडी द्यूतपंचालीशारिशृंखला॥ अष्टकांगंनयपीठीनेय
स्तजतुपुत्रेकः॥८॥ ॥ इतिशूद्रवर्गः ॥ ॥
इतित्रिकांडशोषेद्वितीयःकांडःसमाप्तिमगमत् ॥ ॥ श्रीः ॥

७ ७ ७ ७ ७ ७

श्रीणितूलस्य द्वेपिंजिकायाः द्वेतुर्याः द्वेद्रतूलस्य १ चत्वारिपादुकायाः श्रीणितु
णादिछन्नस्य चत्वारिजलत्रायाः २ द्वेतक्षणाः द्वेकृकचस्य ३ पंचदशमद्य
स्य ४ द्वेगौड्याः द्वेषुष्मद्यस्य ५ नारिकेरस्फरायाएकं श्रीणितालस्त
रायाः द्वेपानभाजनस्य ६ द्वेमदस्थानस्य द्वेद्यूतकृतः द्वेदेवसभ्यस्य श्रीणि
लग्नकस्य ७ श्रीणिद्यूतस्य द्वेशारिशृंखलायाः द्वेनयपीठ्याः द्वेनयस्य

श्रीगणेशायनमः॥ क्षेमंकरोरिष्टतातिःस्यान्मंद्रंकरशंकरौ॥
 आमुष्यायणविज्ञातौपुत्रान्नादःकुटीचकः॥१॥स्थपुटंविषमं
 संचारजीवीषैरणार्पकः॥अभिपन्नःशरणार्थीपांडुपृष्ठस्त्वल
 क्षणः॥२॥उद्गटोदुमरोत्तलमेविष्टःप्रेतवाहितः॥प्रेरवोलित
 स्तरलितस्तृषितस्तर्षितःसत्तृ॥३॥उर्ध्वस्थोर्ध्वदमौतुल्योग्रा-
 म्योग्रामेयकःस्मृतः॥पराचीनंप्रतीपस्यात्समीचीनंसमंजसम्
 ४॥स्वस्थानस्थःपरान्द्वेषियःसगोष्ठश्चउच्यते॥दातातुदारुर्मुचि
 रःस्याद्विदग्धस्तनागरः॥५॥षिद्रोव्यलीकःषट्प्रज्ञःकामकेलि
 विदूषकः॥पीठकेलिःपीठमर्दाभविलम्बिदुरोविटः॥६॥प्रघटा
 विच्छेत्स्त्रगंडोमेधावीमेधिरेःसमौ॥युक्तंपरिमितेभीमंत्वाभी-
 लेप्रचलथःश्चथः॥७॥शिथिलोवोदार्द्रःस्याच्चिरस्थोनायकः
 स्मृतः॥स्यादायःशूलिकंतीक्ष्णकर्मशोचोनहंकृतिः॥८॥कुसू
 त्याविभवान्वेषीपार्श्वकःसंधिजीवकः॥वाक्याभिधायीपुरुषः
 पृष्ठमांसादुच्यते॥९॥भार्याटःस्वस्त्रियोदाताऽन्नार्थंदूषक
 पांसनौ॥धृष्णुर्धृष्णाग्धृग्धृष्टोदशोरःसुप्तघातकः॥१०॥दे

चत्वारिंशदक्षेमंकरस्य द्वैविज्ञातस्य द्वौपुत्रान्नादस्य १ विषमसंचारजीविनः
 एकं त्रीणिशरणार्थिनः द्वैअलक्षणस्य २ त्रीण्युद्गटस्य द्वैप्रेतवाहित
 स्य द्वैतरलितस्य त्रीणितृषितस्य ३ द्वैऊर्ध्वस्थस्य द्वैग्राम्यस्य द्वैप्र
 तीपस्य द्वैसमीचीनस्य ४ गोष्ठस्यैकं त्रीणिदातुः द्वैविदग्धस्य दशषिद्रू
 स्य ५ द्वैशास्त्रगंडस्य द्वैमेधाविनः द्वैयुक्तस्य द्वैभीमस्य द्वैशिथिलस्य ७
 द्वैआर्द्रस्य द्वैनायकस्य द्वैतीक्ष्णकर्मणः द्वैअनहंकृतेः ८ संधिजीविनस्यै
 कं वाक्याभिधायिनएकं ९ अन्नार्थंस्वस्त्रीदातुरेकं द्वैदूषकस्य चत्वा
 रिष्टस्य द्वैसुप्तघातस्य १०

विशेष्यनिघ्नवर्गः

४३

शकः शासिताशास्तो शिक्कुरव्यवसायवान् ॥ चकितः शंकितो भीतः
 प्रतियलः प्रयलवान् ॥ ११ ॥ आधार्मिको धार्मिकः स्यात्प्रमृतांतरि
 तो समौ ॥ रूपणो हृदसुष्टिः स्योद्देवसुर्धार्मिकः सकृत् ॥ १२ ॥ मनआ
 पोमनोज्ञः स्यात् चक्षुष्यः प्रियदर्शनः ॥ लखंडं भद्रकंसुखं लड
 हं चारुबंधुरः १३ महारोभगवान्पूज्यः शक्तप्रतिबलौ समौ ॥ पटुः
 पाटविकोधूर्तः स्थगंस्तीक्ष्णस्तराजघः ॥ १४ ॥ संबंधीगुणवान्सं
 शुद्धिचयुभिन्नवत्सलः ॥ धर्मार्थकाममोक्षेषु लोकतत्त्वार्थयोरपि
 ॥ १५ ॥ षट्सु प्रज्ञास्ति यस्योच्चैः षट्प्रज्ञइतिसः स्मृतः ॥ मध्यस्थ
 स्तुनि सृष्टः स्याद्भ्रष्टृष्टस्तसंमुखः ॥ १६ ॥ स्यात्कथं कथिकः प्रसा
 विचक्षुर्विमनाः स्मृतः ॥ प्रतारितो व्यसितः स्योत्प्रोथस्तु प्रथितो
 मतः ॥ १७ ॥ माशब्दिकः प्रतिषेद्धाजैडमात्सुखौ समौ ॥ प्रीणं
 पुराणं भिन्नंतु व्यवच्छिन्नं विशेषितं ॥ विनाकृतं विरहितं त्यक्ते
 निर्वृत्तं उच्यते ॥ तिक्तः कषायः स्फुरभिः केचस्वतो निर्वहो हृदः ॥ १९
 निःसंधिश्च निवातश्च समुदंशोधितं समौ ॥ स्यादागंतुकमाहार्यं
 समेपंक्तिमपाकिमे ॥ २० ॥ कोमलं पेलवं पोपेत्वधमापसदधुवाः ॥
 रोमांचितो हृष्टरोमा अजानेयास्तनिर्भयः ॥ २१ ॥ अन्यासाधा

त्रीणिशासितुः हेअव्यवसायिनः त्रीणिभीतस्य हेप्रयलवतः ११ हेअधार्मि
 कस्य हेअंतरितस्य हेरूपणस्य त्रीणिधार्मिकस्य १२ नचप्रियदर्शनस्य
 १३ हेमहारस्य हेप्रतिबलस्य चत्वारिधूर्तस्य हेतीक्ष्णस्य १४ त्रीणिसंबं
 धिनः हेभिन्नवत्सलस्य धर्मादिषुप्रज्ञावतः १५ हेमध्यस्थस्य हेसंमुखस्य
 हेषटुः हेविमनसः हेप्रतारितस्य हेप्रथितस्य १७ हेप्रतिषेद्धः हेजडस्य
 हेपुराणस्य पंचविरहितस्य १८ हेत्यक्तस्य त्रीणिसंगंधेः पंचहृदस्य १९
 हेशोधितस्य हेआगंतुकस्य हेपंक्तिमस्य २० हेकोमलस्य चत्वारिपापिष्ठस्य
 हेरोमांचितस्य त्रीणिनिर्भयस्य २१

रणं तावेषिकं प्रातिष्ठितं च तत् ॥ भिन्नकः क्षपणोद्गीको वीहो वैना
 थिकः स्मृतः २२ ॥ और्ध्वश्रोतसिकः शैवः कौल आन्वयिकः स्मृतः ॥ पां-
 चार्थिकः पाशपतश्चिद्रूपः स्फूर्तिमान्मतेः ॥ २३ ॥ प्राज्ञा उद्घाटि-
 तज्ञास्योच्छंयशं बशभं च वः ॥ गौरवितास्तार्यमिश्रोश्लाघ्यास्त
 अभवन्पुरवाः ॥ २४ ॥ स्याद्देवानां प्रियः क्षेपे हतको बंधु दग्धवत् ॥ अ-
 णुः कनीयानस्यिष्ठः पिंडितं गुणितं हितम् ॥ २५ ॥ खट्वासूदो अवि-
 नीतः स्यान्मरालमसृणे समैः ॥ प्रांजलः प्रगुणोजिह्वः प्राणायः सा-
 धनिंदितः ॥ २६ ॥ चत्वारिन्नं चान्यतरं दपष्ठुलमपष्ठुचं ॥ करं बि-
 तं च रवचितं रुषितं गुरुगुंडितं ॥ २७ ॥ सपात्रसमितौ अन्यत्र भोज-
 नान्मिलितो नयः ॥ ॥ इति विशेष्यनिघ्नवर्गः ॥ ॥

विधिर्विधानं कर्मास्त्रीक्रियाकृत्याविधाकृतिः ॥ व्याप्यं तु साध-
 नैर्कर्मयुतजय्ये तु संगतम् ॥ २८ ॥ अंगारितं पलाशानां कलिको-
 द्गमने स्मृतौ ॥ जलयंत्रगृहं धीरैः समुद्रगृहमुच्यते ॥ २९ ॥ जलहंतु-
 विदुः स्वल्पे समालीकुसुमाकरे ॥ स्तनाभोगस्तनभरः परभागस्तु-
 संपदि ॥ ३० ॥ आलिगनं त्वंगपालिः श्लिषारवद्विस्तसद्गृहः ॥
 स्यादंधो नैर्दुकं सधिः सहभोजनमित्यपि ॥ ३१ ॥ धार्मिकाणां

त्रीणि साधारणस्य पंचबौद्धस्य २२ द्वैशैवस्य द्वैकौलस्य चत्वारि पाश-
 पतस्य २३ द्वैप्रज्ञायाः त्रीणि शंभयोः द्वैगौरवितस्य श्लाघ्यस्यैकं २४
 क्षेपोक्तेरेकं द्वैबंधुदग्धस्य त्रीण्यणोः त्रीणि गुणितस्य २५ द्वैअविनीत-
 स्य द्वैमसृणस्य त्रीणि जिह्वस्य त्रीणि साधोः २६ चत्वारि भिन्नस्य द्वैअ-
 पष्ठुलस्य चत्वारि रवचितस्य २७ पात्रसमितस्यैकं षट्कर्मणाः द्वैसाधन-
 स्य संगतस्यैकं २८ पलाशकलिकोद्गस्यैकं द्वैजलयंत्रगृहस्य २९ स्वल्प-
 जलयंत्रस्यैकं द्वैकुसुमाकरस्य द्वैस्तनभस्य द्वैससंपदः ३० त्रीण्यपालि-
 नस्य द्वैअसद्गृहस्य द्वैअंधसः द्वैसहभोजनस्य ३१

बुद्धद्रव्यंस्तौपिकं स्यात्सत्त्वंद्रव्यं च वस्तु च ॥ लेशस्तूपपदगंधो
 नुबंधेषत्करावपि ॥ ३५ ॥ छेदःखंडोस्त्रियौगालिः शपनंशमनं-
 शमः ॥ वप्रस्तुधूलिकेदारःप्सावीतिर्भक्षणं चसा ॥ ३६ ॥ मैत्रे
 यिका मित्रयुद्धैपर्यंकस्त्वचसक्थिको ॥ अथहेतुरुपादानंप्रत्ययाः
 सहकारिणः ॥ ३७ ॥ अनुमात्वनुमानंस्याद्द्व्याप्यंलिंगं चसाधनं ॥
 प्रत्यक्षोपाक्षमध्यक्षधेन्धंधांध्यमपाटवं ॥ ३८ ॥ बोधोबोधिः
 समंतात्तुज्ञानंस्यात्समुदागमः ॥ ऋषिःशास्त्रकृदत्वार्यःशास्त्र
 तुस्मृतिरागमः ॥ ३९ ॥ सांख्यं समीक्षं स्यौद्विव्यदोहृदंतूपयाचि
 तं ॥ ४० ॥ करिणोरूपमिच्छंतिकर्णास्फालेद्भलज्जला ॥ ४० ॥ रा
 मेणरावपावधोरामायणमथोच्चयः ॥ वस्त्रग्रंथिश्चनीवीस्योन्म
 णितंरतकूजितं ॥ ४१ ॥ श्वभ्रौवपातोद्दलेखस्तर्कश्चैर्णीतुशी
 लितं ॥ एकीयाएकपक्षास्युःसहायाःसहभाविनः ॥ ४२ ॥ कुली

धार्मिकसहभोजनस्यैकं त्रीडाक्रीडकसेवासेवकानामेकं ३२. द्वेदानस्य
 त्रीण्यसमंजसत्कलंजस्यैकं ३३. द्वेवक्रमणितस्य द्वेलेपनस्य द्वेवार्धाप
 नासस्य ३४. द्वेसुद्धद्रव्यस्य त्रीणिद्रव्यस्य पंचलेशस्य ३५. द्वेखंडस्य
 द्वेगालेः द्वेशमनस्य द्वेक्षेत्रस्य त्रीणिभक्षणस्य ३६. द्वेमित्रसुद्धस्य द्वेप
 र्यंकस्य द्वेहेतोः द्वेसहकारिणां ३७. द्वेअनुमानस्य त्रीणिव्याप्यस्य त्री
 णिप्रत्यक्षस्य त्रीणिधंधायाः ३८. द्वेबोधस्य समंताज्ज्ञानस्यैकं त्रीणिऋ
 षेः त्रीणिशास्त्रस्य ३९. द्वेसांख्यस्य द्वेउपपाचितस्य गजकर्णास्फालस्यैकं
 ४०. रामायणस्यैकं त्रीणिनिब्याः द्वेरतकूजितस्य ४१. द्वेगर्तस्य द्वेतर्कस्य
 द्वेशीलितस्य चत्वारिसहायानां ४२

रात्त्येगविर्जीनपदाराष्ट्रनिवासिनः॥ प्रत्यक्षीव्यक्तदृष्टोर्थश्चाथक
 र्त्ननतर्कुटो॥ ४३॥ चिरकालदीर्घरात्रैमामिक्षामस्तवाजिनं॥ तदा
 त्वंप्रमुरवैराजमल्लुउत्सिक्तउद्धृतो॥ ४४॥ द्वैधंविवादंआरंभआदरा
 डंबरार्थकः॥ रभसोगमकारित्वकौमुदीकार्तिकोत्सवै॥ ४५॥
 आवेशाटोपसंरंभाः प्रियावाकूचतुचाटुनी॥ प्रतिरूपंप्रतिछंदैसं
 वेशनरतिक्रिये॥ ४६॥ अभ्यासःस्वुरलीयोग्यानिर्वर्णनेनिभालने॥
 शालिनीकरणंन्यग्भावनैंगंधनसूचने॥ ४७॥ भावःपदार्थोधर्मः-
 स्यात्सत्वंतत्वंचवस्तुत्वा॥ संदर्भस्तुप्रबंधःस्योद्धृतोद्वात्रिंशदक्ष
 री॥ ४८॥ सर्गबंधोमहाकाव्यमैहारूपकनाटके॥ अथवाडमयभे-
 दाःस्यैश्वर्यपूःखंडकथाकथा॥ ४९॥ आख्यायिकापरिकथाकैला-
 पकविशेषकौ॥ संदानमनिरुद्धंचप्रकीर्णंगुत्सकादिचौ॥ ५०॥ स
 र्गोवर्गपरिच्छेदोद्वाताध्यायांकसंग्रहाः॥ उच्छ्वासःपरिवर्तश्चपट-
 लःकांडमस्त्रियां॥ ५१॥ स्थानंप्रकरणंपर्वाहिकंचग्रंथसंधयः॥
 ५२॥ प्रज्ञप्तिःपरिभाषाशैलीसंकेतसमयकाराश्च॥ प्रतिवाणिप्र
 तिवचनंसमुदाचारास्त्वभिप्रायाः॥ ५३॥ अप्रतिरूपकथास्यात्सं
 गणिकाछोरणंपरित्यागः॥ स्योद्धुर्धनमंतर्हासस्त्रिषुपिंडमाहा
 रः॥ ५४॥ अवसर्गःप्राकाम्यंस्वाच्छदानुमननमित्यपिचौ॥ आक-

द्वैककंदशिशोः द्वैराष्ट्रनिवासिनां द्वैसाक्षिणः द्वैतर्कुटस्य ४३ द्वैचिरकालस्य त्री
 ण्यामिक्षायाः द्वैतदात्त्वस्य त्रीण्युद्धृतस्य ४४ द्वैविवादस्य त्रीण्यारंभस्य द्वैरभस
 स्य द्वैकार्तिकोत्सवस्य ४५ त्रीणिसंरंभस्य द्वैप्रियवाचः द्वैप्रतिछंदस्य द्वैरति
 क्रियायाः ४६ त्रीणिशास्त्राभ्यासस्य द्वैदर्शनस्य द्वैन्यग्भावनस्य द्वैसूचनस्य ४७ पटव
 स्तुनः द्वैसंदर्भस्य द्वैग्रंथस्य ४८ द्वैमहाकाव्यस्य द्वैनाटकस्य पंचवाडमयभेदानामेकै
 कं ४९ द्वैतिलकस्य द्वैदाम्नः द्वैचामरस्य ५० नवकथापरिच्छेदानामेकैकं पटग्रंथसं
 धीनमित्येकैकं ५१ ५२ पंचसंकेतस्य द्वैप्रतिवचनस्य द्वैअभिप्रायस्य ५३ अप्रतिरू
 पकथायाएकं द्वैपरित्यागस्य द्वैअंतर्हासस्य द्वैआहारस्य ५४ त्रीणिप्रकाम्यस्य

अथ नानार्थः

स्वरकाद्यादिकाद्यन्तक्रमान्नानार्थसंग्रहं ॥ विहायामरकोशोक्त
 मकार्षीत्पुरुषोत्तमः ॥ ५८ ॥ शक्रार्कपर्णयोश्चाकोः शीकस्त्वभ
 यकामिनोः ॥ रूपकांतिकयोश्चाकोः लिमकोः शककोः किलौ ॥ ५९
 ॥ अतिकंनिकटंचुल्लिर्नाद्योक्तौ च ग्रजांतिका ॥ अनीको स्त्री
 रणे सैन्ये गौर्यामातरि चंबिका ॥ ६० ॥ स्यादशमंतकमुद्दाने मलि-
 का छदनेपि च ॥ आन्हिकं दिननिर्वर्त्य तत्क्रीबं नित्यकमणि ॥ ६१
 स्यादाच्छुरितकं हासविशेषे च नखक्षते ॥ उदर्कं प्यत्कालीयफ
 ले मदनकंठके ॥ ६२ ॥ स्थिया मुत्कलिका हेलेत्कंगसलिलवीचि-
 षु ॥ कोशांगे कौशिके विश्वामित्रे गौर्यांच कौशिकी ॥ ६३ ॥ कृष्ण
 त्वेच हिमान्यांच गौरीकाल्योश्च कालिका ॥ वर्षोपले स्त्री करका क
 रंके करको स्त्रियां ॥ ६४ ॥ कुसुंभेदादिमे पक्षिभेदे च करकः पुमा-
 न् ॥ करमध्यांगुलौ च स्यात्कर्णिकाथ दुमांतरे ॥ ६५ ॥ द्विके धृष्टे च
 काकः स्यात्कौतुकं मंगले छयोः ॥ भोग्येप्यथ स्यात्कुलकं लोकैका
 र्थपटोलयोः ॥ ६६ ॥ कुलको नाककाकेंदूक आत्मा च सारवंचकं ॥ पेच
 कस्त्रीजितौ काकरुकौ कोलेयकः शुनि ॥ ६७ ॥ कुलीने चाथ कन
 कं धुस्तुरे नागकेसरे ॥ चंपके किंशुके हेमि कृष्णकौ फालकर्षकौ ॥ ६८
 ॥ रोमांचे क्षुद्रशत्रौ च द्रुमांगे कंठको स्त्रियां ॥ राजधान्यां नितं बेद्रेर्वल
 ये कंठको स्त्रियां ॥ ६९ ॥ वेणोना कार्मुकं चापे गुणवृक्षेपि कूपकः

श्रीणिचिंताकर्मणः श्रीणिआक्षेपस्य ५५ हेसाध्यायस्य हेहर्षस्वनस्य हेनिः स्वदन
 स्य ५६ श्रीण्यवसानस्य हे चक्रस्य श्रीणिप्रस्तावनायाः

कल्को विभीतकेतैलादिशेषेचाः थ कंचुकः ॥ ७० ॥ निर्मोके चोलके वा
 रबाणेः थ कुशिको मुनौ ॥ शाले किष्कुः प्रकोष्ठेपिव्याख्याश्लोकेपि
 कारिका ॥ ७१ ॥ खगेयमेछद्विप्रेकंकः सूच्यांच कुर्चिका ॥ क्रमुको
 भद्रमुस्तेपिकोकश्चक्रेवकेपिच ॥ ७२ ॥ पुनर्नवां कारवेलुपर्णाशेषु
 कठिलकः ॥ कृकवाकुर्मयूरेपिवंशेदैत्येचकीचकः ॥ नीचेपिष्क
 ल्लको मूर्द्धन्नाणेनाकोचरवोलकः ॥ चौरोंदुस्त्रखनकौ गोलकौ
 मणिजारजौ ॥ ७४ ॥ खगेलयेचगोरंकुः संख्याभेदेपिगंडकः ॥ शृं-
 ग्यांचग्रामयुद्धेचग्राममहुरिकास्त्रियां ॥ ७५ ॥ गांधिकोलेखके
 पिस्याद्दुह्यकश्छेकनिघ्नयोः ॥ वेत्यायूथ्योश्चगणिकाचषकंसर
 केपिच ॥ ७६ ॥ ग्रंथिकोपार्थदैवजौग्रंथिपर्णेचनहयोः ॥ कंठालंकार
 खद्योतविचस्क चिलिमीलिका ॥ ७७ ॥ चारको भोजकेबंधेनाटकां
 गोपिचूलिका ॥ चित्रकंचित्रकेक्रीबं व्याघ्रेंडौचचित्रकौ ॥ ७८ ॥
 गृहासक्तेपक्षिमृगे छेकोनागरिकेत्रिषु ॥ कंबोजलकरंकः स्यान्ना
 रिकेलफलेपिच ॥ ७९ ॥ जैवातृकः कुरोचंद्रेदीर्घायुषिचसत्रिषु ॥ जा
 लिकावस्त्रभित्कूटकृत्तैवतौचजालिकौ ॥ ८० ॥ जंघायामद्भिभित्तौ-
 चखनित्रेयावदारणे कपित्थेचास्त्रियां टंकष्टुंरुकावल्पशोणको
 ॥ ८१ ॥ तिलकंचित्रके क्रोमिनातरौतिलकालके ॥ गृहदारौ तंड
 को स्त्रीसमासप्रायवाचिच ॥ ८२ ॥ तुरुष्कः सिल्हकेदेशे प्राप्यंगे
 त्रितयेत्रिकं ॥ कूपांगेस्त्रीतिक्तशाकः स्वदिरेवरुणद्रुमे ॥ ८३ ॥ दै
 त्येनाकर्णधारेचतारकं दृशिभेनना ॥ द्विकोकाकचक्रवाकोष्ट-
 श्यांकुंदेदलाढकः ॥ ८४ ॥ नरकोनिरयेदैत्येनौवाहेस्यान्नियाम
 कः ॥ सभ्येगुरौचनवफलिकानवरजस्यपि ॥ ८५ ॥ नालीकोप
 यनाराचौदंहेपिपेटकौस्त्रियां ॥ सौभाग्येपिपताकास्यासंको-
 स्त्रीकर्दमांहसो ॥ ८६ ॥ पंचालिकावस्त्रकृतपुत्रिकागीतभेदयोः
 ॥ मणिदोषेशिलाभेदेपुलकोलोमहर्षणे ॥ ८७ ॥ पर्यस्त्यामपिप

ल्यंकः प्रियको मृगनीपयोः ॥ पुष्पकंकणेषु स्यात्पराको घनतरव
 द्रयोः ॥ ८८ ॥ चामरेग्रंथभेदे च विस्तारेऽपि प्रकीर्णकं ॥ सितछत्राङ्गयोः
 पुंशकं पुंसितुङ्गजे ॥ ८९ ॥ व्याघ्रे च कौशकारे च पाके पचनशाव
 को ॥ पुष्कलको गंधमृगे कीलके क्षपणेऽपि च ॥ ९० ॥ कपर्दरज्जुश-
 जीवबीजकोशे वराटकः हृदारको सरश्रेष्ठौ गिरिमेघौ बलाहको
 ॥ ९१ ॥ पिंजेनासिकताकर्णभूषाकन्या च बालिका ॥ शिवमल्या च
 कः कक्षेशशिभट्टारकः सुरे ॥ ९२ ॥ भूमिकारचनायां च मूर्त्यंतरप
 रिग्रहे ॥ मधुकावल्लिभेदे च बर्हिचंद्रे च मेचकः ॥ ९३ ॥ हारभेदे मा
 णवको बाले कुपुरुषे वटौ ॥ मयूरकोऽयामार्गे च हंसभेदेऽपि मल्लि
 कः ॥ ९४ ॥ सूतकं वस्त्रभेदे च यौतुके संशयेऽपि च ॥ यमकं संयमे
 शब्दालंकारे यमजे त्रिषु ॥ ९५ ॥ याज्ञिको याजके दर्भे विलेरीकं रु
 चौपुमान् ॥ राकादृष्टरजः कन्याकच्छूर्णे दुर्पूर्णमा ॥ ९६ ॥ नीलव
 स्त्रेऽक्षितारायां लोचको निर्मितौ त्रिषु ॥ नगरीशारवयोर्लंकाक
 रिष्यामपि बंधकी ॥ ९७ ॥ गुरावनाथे गरुडे जिने विघ्ने विनायकः ॥
 वृषांको शिवभल्लातौ वंचको धूर्तफेरवौ ॥ ९८ ॥ वैदहंको वाणिजके
 वैश्यायामपि शूद्रजे ॥ वैलक्ष्याकार्ययोः क्लृबं व्यलीकं त्रिषु नागरे ॥
 ९९ ॥ बाल्हीकं बाल्हिकं धीरहिं गुणेर्नाश्वदेशयोः ॥ विपाकः परि
 णामेऽपि तिलकोऽपि विशेषकः ॥ १०० ॥ शंकुः कीलकसंख्यास्त्रज
 लजंतुषु दृश्यते ॥ शिशुकः शिशुमारमिशुकं ग्रंथिशिरीषयोः ॥
 १०१ ॥ क्लीबे रावणपात्रेनावचापि ज्ञातपर्विका शल्कशूर्णे-
 पि शुकस्तस्यादनुक्रोशशुंगयोः ॥ २ ॥ शिलाटको विलेपे द्वेशुल्को
 यौतुके दानयोः ॥ श्वाविदृशौ च शाल्लक्यौ मणोरक्ते च सस्यकः ॥
 ३ ॥ शीघौ च शीघुपाने च सरको स्त्र्यथजन्मनि ॥ सूतकं पारदेप्य
 स्त्री सूचको खलकुङ्कुरौ ॥ ४ ॥ युग्मे संघाटिका कुट्टिन्यां च गद्ये
 पि हारकः ॥ वाद्यभेदे हृद्गुक्कः स्याद्वात्स्ये च मदीकटे ॥ ५ ॥ ॥

उनावाशरवारथ्या विशारवा भेगुहेपुमान् ॥ ८॥ लेखो देवेपिपे
 तौस्त्री शिक्षाचूडाग्रयोरपि ॥ शारवावेदविभागेपि सरवामि
 त्रसहाययोः ॥ ९॥ सुमुखस्ताक्षर्यपुत्रे ॥ ॥ इतिरवांताः ॥
 चापवर्गस्यागमोक्षयोः ॥ शरीरोपायप्रधानेष्वंगं पुंभूमिनीवृ
 ति ॥ १०॥ संबोधनेः गाव्यं स्याद्योगोविधुरेपिच ॥ शफथे-
 प्यभिषंगः स्यादुनंगः रवेस्मरेपुमान् ॥ ११॥ पूर्णत्वत्वावाभो
 गा वायोगोव्यापृतावपि ॥ जंगमेंगितयो रिंगो नाट्य ईहामृगो
 वृके ॥ १२॥ फलं पूगस्यचो द्वेग सुत्सर्गो न्यायदानयोः ॥ सामा-
 न्ये व्युपरागस्तप्रस्ताकेंद्वोश्चदुर्नये ॥ १३॥ हस्तछेदेतुसस्यानां
 फटभंगोनृपात्यये ॥ कथाप्रसंगोवात्तुलेविषवैदोपिवाच्यवत्
 ॥ १४॥ देशे कलिंगो धूम्याटे कलिंगं कौटजेफले ॥ त्रिषुदक्षेविद
 ग्धेच रवंद्रौनिस्त्रिशगंडको ॥ १५॥ स्वर्गवज्जेचरश्मौचबलीवर्दे
 च गौः पुमान् ॥ स्त्रीबाणरोहिणी हृदिग्वाग्भूमिष्वप्सुभूमिच ॥
 १६॥ वैधयेनृपनाशेच छत्रभंगः प्रकीर्तितः ॥ अश्वगंधापितुरगी
 तुंगो पुन्नागसौच्छ्रयो ॥ १७॥ दीर्घाध्वगः स्यादुष्टेपि निषंगः संग
 तूणयोः ॥ नागः श्रेष्ठेभसर्वेषु क्रीबंसीसकरंगयोः ॥ १८॥ वृक्षेस्या
 खंसि पुन्नागः पतंगः शलभेरवौ ॥ काकोदुंबरिकायांस्त्री फ
 ल्गु स्त्रिषुनिरर्थके ॥ १९॥ पालनेभ्यवहारेचनिर्वेशोपण्ययोधितां
 भोगः सुखेधनेचाहेः शरीरफणयोरपि ॥ २०॥ भंगवैराग्ययोनी
 छाज्ञानैश्वर्येषुचेप्यते ॥ तरंगभेदयोभंगो भंगासस्येशणा
 ह्ये ॥ २१॥ एकदेशांशयोर्भागो भृंगो धूम्याटकेपिच ॥ भृजं

दिषु॥ चक्रैरथागकोकेनारक्तगोमगलेपिच॥२५॥ व्यक्तेसांख्यो
 दितेलिंगंस्थाणेशोफसिलक्षणे॥ पुंस्त्वादौच वरांगंतुगुडत्वचिग
 जेपुमान्॥२६॥ बल्लुश्रुच्छागेपि वेगस्तमहाकालफलेपिच॥ जलो
 क्षेपेसमुत्सर्गे शृंगमुत्कर्षचिन्हयोः॥२७॥ शार्गंधनुर्विष्णुधनुःसं
 भोगोरतभोगयोः॥ इतिगांताः॥ ओघः स्यात्
 द्रुतनृत्येच काचिघोकांचनोदुस्॥२८॥ निदाघोस्वेदतापौचप्र
 तिघोरोषघातयोः॥ परिघोयोगभेदेपि मेघोवारिदसुस्तथोः॥२९
 महार्घस्तमहामूल्येपुंसिलावकपक्षिणि॥ पृष्ठायांस्त्रीलघुःक्री
 वंशीघ्रेरुष्णागुरुण्यपि॥३०॥ ॥इतिघांताः॥ ॥प्रतिमा
 पूजयोर्चा क्रौंचः पश्यद्विभेदयोः॥ कूर्चमस्त्रीपक्रवोर्मध्येश्चश्रु
 केतवयोरपि॥३१॥ इभ्यांस्त्रीगुरुपुत्रेनाकेशेशुष्कव्रणे कृचः॥ देश
 भेदेपि कांची स्यादथस्थासकतर्कयोः॥३२॥ चर्षिकायांच चर्चा
 स्यात् त्वक्स्त्रीचर्मगुडत्वचोः॥ वामनेपामरेनीचो नमुचिर्दिति
 जेस्मरे॥३३॥ मरीचिर्मुनिभेदेपि चौरवहीमलिस्तुचौ॥ कक्कोले
 पिच मरीचो मोचाशाल्मरिरंभयोः॥३४॥ कुकुरेरतनारीचः शी-
 त्कारेवस्योषितां॥ केतुग्रहेतु विकचो वीचिः सखतरंगयोः॥३५॥
 स्वल्पेपिसारिकायांच वचायीष्मानलेशुची॥ सूचीनृत्यप्रभेदे
 चव्यधनीशिखयोरपि॥३६॥ ॥इतिचांताः॥ ॥
 बाराहीचीरिका कछा कछोः नूपेद्रुमांतरे॥ पिच्छा स्त्रीसक्तमंडे
 पि लांगूले पिच्छमस्त्रियां॥३७॥ ॥इतिछांताः॥ ॥
 पद्मधन्वंतरी चाङ्गा वंडजः खगमीनयोः॥ निचुलेप्यं बुजोऽज

स्तु ब्रह्मविष्णु स्मरेष्वपि ॥ ३८ ॥ स्याद्गजः स्मरेकेशो पुत्रेरक्तेन पुं
 सकं ॥ उत्साहकार्तिका वूर्जौ कंबोजो देशशंखयोः ॥ ३९ ॥ नखेक
 रंजे करजः कुब्जो न्युब्जो दुमांतरे ॥ खनौसुरागृहे गंजा गुंजे पट
 हकृष्णले ॥ ४० ॥ जघन्यजो ऽनुजे शूद्रे जलजं शंखपद्ययोः ॥ चि
 हशोफः पताकासुखदांगेपि ध्वजो स्त्रियां ॥ ४१ ॥ नीरजं कमलेकु
 ष्ठे पिंजाहिंसां हरिद्रयोः ॥ भरद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्रादारव्ये च प-
 क्षिणि ॥ ४२ ॥ बुधैः ख्यातो भारद्वाजो द्रोणाचार्ये मुनावपि ॥ भृंग
 राजः खगौषध्या लंघने मुनिपेषजं ॥ ४३ ॥ अगस्त्ये च हरीतक्यां
 रुजा स्याद्दोगभंगयोः ॥ गुल्फेपि वनजो बीजं रेतस्तत्त्वार्थहेतुषु
 ॥ ४४ ॥ व्याजः श्राव्येपदेशे च स्वेदरक्तात्मजाः स्वजाः ॥ निसर्गे
 सहजः पुंसि स होस्थे वा च्छलिंगकः ॥ ४५ ॥ सन्नद्धसंभृतौ सज्जो
 हिमजा पार्वती शची ॥ ॥ इतिजांताः ॥ ॥ अज्ञ-
 स्त्रिषु जडे मूर्खे कृतज्ञः कुकुरेपि च ॥ ४६ ॥ संज्ञासूर्यप्रियायां च
 सर्वज्ञः शंकरे जिने ॥ ॥ इतिजांताः ॥ ॥ अरिष्टं सू-
 निकागारे तन्त्रेपि च पुमांस्त्वयं ॥ ४७ ॥ काकेनिंबे च लशुने गर्ते कूपे ख
 ले ऽ वटः ॥ अत्यर्थद्वौ मयो रटुः कृता विष्टं प्रियेत्रिषु ॥ ४८ ॥ के-
 शटः शोणके विष्णौ कृपीट मुदरे जले ॥ पुंश्वले कुंडकीटः स्याज्जा
 राच्च ब्राह्मणीसूते ॥ ४९ ॥ सयथे च क्रियाकारे किंलिंज शरयोः कटः
 ॥ कोटिः संख्यापि कर्टो वाद्यभांडकुविप्रयोः ॥ ५० ॥ कुलीरे क
 र्कटो राशौ कृष्टिः कर्षे बुधे पुमान् ॥ अप्रिये ऽपि कटुः कुंभे कुटो
 ना भवने द्वयोः ॥ ५१ ॥ सूरयां स्त्री कीकट स्तनिः स्वदेशमितं प
 चे ॥ रवेटः सिंघाणके हीने मृष्टिर्धेन्वौषधीभिदोः ॥ ५२ ॥ सूक
 रे पुंसि घृष्टिः स्यात्स्यर्द्धाघर्षणयोस्त्रियां ॥ घांटा तु बदरे पूगे देहां
 शोवर्णने चटुः ॥ ५३ ॥ निःश्वासो दशनो छिष्टं श्चुंबे दंत छिदेपि च ॥
 परिमाणमुदोर्दिष्टिर्दिष्टः कालोपदिष्टयोः ॥ ५४ ॥ धाराटौ चातक

हयो कपाटपिचनिष्कृतः॥ कोटरेप्यथ पट्टः स्यात्फलकेनृपशा-
सने ॥ ५५ ॥ प्रत्याख्याते प्रेषिते च प्रतिशिष्टं त्रिलिङ्गकं ॥ पर्कटी
प्रक्षुब्धक्षेत्रपूगादेश्च नवेफले ॥ ५६ ॥ वटी त्रिषुगुणेपुंसिन्यशोधे च क
पर्दके ॥ वर्वटयो व्रीहिभिद्वेष्यो नटौ भरतका मुकौ ॥ ५७ ॥ मोरटं
गोर्ध्वक्षीरेः कोटपुष्पेक्षमूलयोः ॥ म्लिष्टं म्लाने कुवचने मर्कटी
शूकशिंष्यपि ॥ ५८ ॥ लाटोः शुकेश्च देशे च व्युष्टं कल्पे त्रिषूषिते ॥
पथिवास्तनि वाटः स्याद्विकटं विकृतं च हत् ॥ ५९ ॥ वर्कराटः क
टाक्षेत्रस्त्रीणां स्तननखक्षते ॥ भद्रप्रेरवणयोर्विष्टिर्वर्णाटो का
मिगायनौ ॥ ६० ॥ विटोः द्रौलवणेपिद्धे मूषिके स्वदिरेपि च ॥ प्राच
लोहे श्रुतिकटः प्रायश्चित्तभुजंगयोः ॥ ६१ ॥ स्फुटिः स्फोटे च कर्क
ट्यां दृष्टः प्रतिहतेपि च ॥ ॥ इति दान्ताः ॥ ॥ वैश्या-
द्विजन्मजै बभ्रुः पाठायुधिकयोः स्त्रियां ॥ ६२ ॥ काष्ठाकालेपि कौ
ष्ठस्तस्वकीयेप्यथ सध्वनौ ॥ शीवादेशेपि कंठः स्यात्कुष्ठं रोगोष-
धीभिदोः ॥ ६३ ॥ दास्यूहे कालकंठः स्याच्छिवरवज्जनयोरीष ॥ ज्येष्ठो-
मासि च वृद्धे च ज्येष्ठा च गृहगोधिका ॥ ६४ ॥ अम्ललोण्यां दंतश
ठानाजंबीरकपिस्थयोः ॥ प्रकोष्ठो बाहुगेहांसौ वरिष्ठं मरिचैपि च
॥ ६५ ॥ तान्त्रे चारुतरे चाथ मध्यस्थरवलघोः शठः ॥ शोठोः लसे च
मूर्खे च सूत्रकंठो द्विजन्मनि ॥ ६६ ॥ कपोतविहगेपि स्यात्पृथ्यां च प्र
सभे हठः ॥ ॥ इति दान्ताः ॥ ॥ प्राण्यंगकोशयोरं
डं कूष्मांडौ फलभिद्रणौ ॥ ६७ ॥ कुंडं खातोऽख्योर्जा रजेना कुं
डी कमंडलौ ॥ सिंहोक्तौ स्त्रीविषे क्षेचडः पशौ क्रोडो ननोरसि ॥ ६८
रकंडोः स्त्रीशकलेनेक्ष विकारमणिदोषयोः ॥ गंडः कपालेपि ट
के श्रेष्ठगंडकयोः पुमान् ॥ ६९ ॥ चंडो षधिः खरश्चंडो दंडो सै
न्यार्कपाश्वर्गौ ॥ व्यथा कृपा च पीडे द्वे पांडुः कुंती पत्नीसिते ॥ ७०
॥ पिंडः सांद्गृहांसंगे पंडः पंडेपत्नी स्त्रियां ॥ स्तंबेशस्ते प्रकां

दोस्त्री बरंडो वदनामये ॥ ७१ ॥ समूहे चांतरावेद्यां मंडः स्यात्सा
 रपिच्छयोः ॥ परं देमस्तनि क्रीबे मार्तंडौ रवगदंष्ट्रणौ ॥ ७२ ॥ राहो दे-
 त्यांतरे मुंडो मुर्धिरुन्नी मुंडिते त्रिषु ॥ रंडा स्याद्विधवौषधयोर्वितंडाशा
 कभिद्यापि ॥ ७३ ॥ शिरवंडौ तु शिरवा बहौ श्रुंडा करिकरः सरा ॥ ॥
 इति डांताः ॥ ॥ आषाढो व्रतिनां दंडे मासे मलयपर्वते ॥ ७४ ॥
 विचेष्टबालिशौ मूढौ राढा स्याद्दक्षिणदेशयोः ॥ पंडकंचुकिनौ षं
 दौ समूढः पुंजितेनवे ॥ ७५ ॥ भुग्नेनुपपुते प्येषवाच्यलिंगे उदीर्य
 ते ॥ ॥ इति डांताः ॥ ॥ अरुणो भास्करेऽनूरो मंजि
 ष्ठाऽतिविषाऽरुणा ॥ ७६ ॥ त्रिष्वारक्ते व्याकुलेऽथ सूक्ष्मे व्रीह्यंतरे
 प्यणुः ॥ कीलप्राश्याश्रिसीमासस्यादाणि वदणि द्वयोः ॥ ७७ ॥ अ-
 भीक्ष्णं तु भृशे नित्ये स्यादिं द्राणीं द्रयोषिति ॥ स्त्रीबंधे सिंधुवारे च
 चक्षुर्दर्शनमीक्ष्णं ॥ ७८ ॥ उच्चूलने प्युद्धरण मुष्णं दक्षोपिनाऽ-
 तपे ॥ स्यात्साधने गीत नृत्यभेदे कायस्थकर्मणि ॥ ७९ ॥ कर्णं पुंसि
 संकीर्णे कल्याणं कांचने शुभे ॥ कृष्णो वर्णे हरौ व्यासे कृष्णं मरि-
 चलोहयोः ॥ ८० ॥ पिप्पलीद्रोपदी कृष्णा हस्तसूत्रेपि कंकणं ॥ शु-
 निराधेययोः कर्पाः पिप्पल्यां जीरके कणा ॥ ८१ ॥ कोणोऽश्रौवा
 द्येलगुडे वधे हेतौ च कारणं ॥ ग्रहणं स्वीकृतौ हस्ते गुणः स्याद्भ्रु-
 सूदयोः ॥ ८२ ॥ अंगुष्ठानामिकोन्माने गोकर्णोऽहौ मृगेपि च ॥ ना-
 सिकाऽघ्रातयो घ्राणं चूर्णं गंधयुतावपि ॥ ८३ ॥ वेदांशे बह्वचारी
 च ब्रध्नेपादेपि चाऽस्त्रियां ॥ चरणं श्रीर्णपणस्तखर्जूरपिचुमं द-
 यो ॥ ८४ ॥ जेतरां द्रैर्जुने जिष्णु इष्णिः कठिनपूगयोः ॥ तरुणः कु-
 अपुष्पेपि त्राणं रक्षितरक्षयोः ॥ ८५ ॥ दुर्वर्णं रजतेपि स्यात् द्रोणोऽ-
 लिः कच्छपी द्रुणी ॥ सुमणो तरणिः पुंसि कुमारीनौ कयोः स्त्रियां ॥ ८६ ॥
 काष्ठागारं बुवाहिन्यां शैलसंधौ च योषिति ॥ द्रोणी नस्त्री मानभेदे द्रो-
 णाः काके रूपीपतौ ॥ ८७ ॥ दक्षिणादिशिदाने च दक्षिणः सरले

नानार्थः

२५

पिच ॥ असतीस्याः दूर्षणी च धर्षणानि कृतौ रते ॥ ८८ ॥ बुद्धमंत्रे
नाडिकायां धारण्यथ च मज्जने ॥ निर्वाणं निर्वृत्तौ मोक्षे प्रघणोः
स्त्रगृहांशयोः ॥ ८९ ॥ बोले वाते वले प्राणः पूर्णो पुंभूस्त्रिचस्त्रु ॥
पर्णपक्षे च पत्रे च प्रोक्षणं सेचने बधे ॥ ९० ॥ ग्रंथे कार्षापणे चास्त्री
पुराणमनवे त्रिषु पाष्णिः पादे व्यूहपृष्ठे वाणी व्यूतिश्च भारती ॥ ९१ ॥
मंत्रारव्यवेदे विप्रौघे क्लीबं ना ब्राह्मणो द्विजे ॥ लिंगाग्रेः लिंगरेमौ
क्तिकादौ स्त्रीपुंसयोर्मणिः ॥ ९२ ॥ अजागलस्तने चापि मसृणो
मृद्वकर्कशौ ॥ निश्मश्रुपुरुषो दंशौ मत्कुणावथरोहिणौ ॥ ९३ ॥ न
क्षत्रे रोहितायां चरणः कृणनसुदयोः ॥ लक्ष्मणासारसीदाशर
थिः श्रीमांश्च लक्ष्मणः ॥ ९४ ॥ छागेपिलंबकर्णः स्याद्वेणुवंशो
नृपांतरे ॥ वाणासिंद्यां शरेबाणे वृष्णार्यादवमेषयोः ॥ ९५ ॥ क-
र्णेश्रुतौ च श्रवणं शरणं मारणे पिच ॥ श्रेणिः पंक्तौ सेकपात्रेन क्लीबं
कारुसंहतौ ॥ ९६ ॥ कषेमाषचतुष्के च ज्ञाणः शोणो नदेः रुणे ॥ पक्के
श्राणं यवाग्वांस्त्री श्रीपणंगणिकारिका ॥ ९७ ॥ पद्यं च श्रमणा-
भिस्तक्यां मुंडीयां च दृश्यते ॥ सुवर्णमानभेदेपि स्थूणाश्रुमीच
दारुच ॥ ९८ ॥ स्थाणूरांकुशिवौ विष्णो सुषेणः करमर्दके ॥ कपिवै
द्ये चाथहृतौ हरणं यौतके पिच ॥ ९९ ॥ ॥ इति पांताः ॥ ॥
मोक्षः स्रुधायज्ञशेषोऽयाचितं वारिचा मृतं ॥ अमृतातुगुडूच्या-
स्याद्धरीतक्यामलक्यपि ॥ २०० ॥ शेषे विष्णाव नंतौ नागुडूचीदूर्व-
योः स्त्रियां ॥ क्लीबं वेत्रिष्वनवधा वरमंतं मरणेऽशुभे ॥ १ ॥ चुल्यां च
पूर्णमाभेदेऽनुमतिः संमतावपि ॥ स्वरूपे तं विनाशे नानस्त्रीशेषेऽ-
तिकेत्रिषु ॥ २ ॥ गते ज्ञातेप्यवसितं मर्वतावश्वकुत्सितौ ॥ अर्वती
कुंभदास्यां चाथार्दितं प्रार्थिते हते ॥ ३ ॥ क्षिसाद्रिभेदयो रस्तः स्या
ल्लाजेष्वपि चाक्षतं ॥ कृषावसत्येप्यनृतं माकृतिर्जातिरूपयोः ॥ ४ ॥
आसौ लब्धहितौ दैर्घ्ये भाविकाले पिचायतिः ॥ आचितः शाकटो मे

कर्मसापवन्धुत्वात्पुपाहृतः॥ १०॥ उदास्थितश्चरद्वास्थस्योदृ
 तिः स्मृतिरक्षयोः॥ अरतमुंछशिलेसत्ये एतावागतकर्बुरौ॥ ११॥ ऐ
 रावतोनागरगेप्यथकांतिर्द्युतीछयोः॥ किरातौ मूँछभून्निंबौ कांत
 स्तुप्रियरम्ययोः॥ १०॥ केतुर्ग्रहीत्यातचिन्हे कलितंविदितात्मयोः॥ क
 पोतः पश्चिमात्रेपि गुप्तंरक्षितगूढयोः॥ ११॥ गतिर्यात्रादृशोपायाशं
 दः सूर्यश्चगोपतिः॥ गृहीसत्री गृहपति मीतंशब्दितगानयोः॥ १२॥
 गर्जितंस्तनितेनेमे प्रस्तंवाग्भेदमुक्तयोः॥ चर्मण्वत्यौनदीरंभे जा
 तं त्यक्तौघजन्मसू॥ १३॥ सूर्यावर्तेपि जांमाता नावातेपिष्टपे जगत
 ॥ जातिश्छंदसिमालत्यांचुल्यांजातीफलेकुले॥ १४॥ व्याप्तविस्तृत
 बाद्येषु ततं तित्तं सुगंध्यपि॥ चापेत्तृणत्वे तृणता तातःपिच्यु
 कंषयोः॥ १५॥ दुर्गतिर्नरकेनैःस्थेदुर्जातं व्यसनेऽपिच॥ दिवाप्तीत
 उलूकेस्थालुंभिलेकुमुदाकरे॥ १६॥ विसृष्टेरक्षिते दंतं द्रुतंशीघ्र
 विलोनयोः॥ दशनेशैलशृंगेच दंतः स्यादौषधौस्त्रियां॥ १७॥ दिती
 खंडनदैत्यांबे धृतिस्तष्टौकतावपि॥ राशौच धातुर्निर्वाणेस्तस्थित
 त्वेच निर्दृतिः॥ १८॥ अस्त्राध्यायेकुरूपेच प्रत्युक्तौस्त्री निराकृतिः॥
 अंघ्रां स्त्रीना नदीकांतः सिंधुवारे जलाऽधिषु॥ १९॥ निमित्तंहेतुचि
 न्नागंतुदेवादेशपर्वसू॥ प्रसृतः कुञ्जितेपाणौजंघायांस्त्रीगतेत्रिषु॥
 २०॥ प्रकृतिर्गुणसाम्येस्यात्त्वभावामात्ययोरपि॥ प्रतीकारे प्रतिरू
 तिः प्रतिबिंबेऽथपट्टतिः॥ २१॥ पंक्तौमार्गेपि पूतंतुपक्त्रे बहुलीकृते
 ॥ श्रेणिर्दशचपंक्तिः स्यात्प्रसूतिर्जन्मतोकयोः॥ २२॥ प्रतिपत्ति
 श्रित्प्रवृत्तिः प्राप्तिः प्रागल्भ्यगौरवे॥ पारावतीगोपगीतिलवलीफलयोरपि॥

तः सादरेपिच ॥ २६ ॥ पुनः स्वरेचा भियुक्तहेतौच प्रार्थितौसयो ॥
 द्विष्टेपिच प्रतिहतः पिडितं गुणितेघने ॥ २७ ॥ प्राप्तेज्ञाते परिगतं
 प्रपातौ भृगुनिर्झरौ ॥ लोकायतेकछपेच पंचगुप्तः स्मृतो बुधैः ॥ २८
 लब्धेसमंजसे प्राप्तं पक्तिगौरवपाकयोः ॥ पारिजातो देवतरो मंदा
 रे पारिजातके ॥ २९ ॥ हृत्तिवार्ता प्रवाहेषु प्रहृत्तिरथघोटके ॥ पानेच
 पीतिः सिकेतु प्रोक्षितं निहतोपिच ॥ ३० ॥ रामानुजेनाद्यशास्त्रेदौः
 यतौ भरतो नटे ॥ जिने पूज्येच भगवान् भोगवान्नाद्यनागयोः ॥
 ३१ ॥ सेवाविभागयो र्भक्ति र्भवा न्युष्पत्सदर्थयोः ॥ पक्षिण्यां वाचि
 चतौच भारती भारतं पुनः ॥ ३२ ॥ जंबुद्वीपे व्यासरुतौ भृति र्भर
 णमूल्ययोः ॥ कुड्यभेदनयो र्भिति र्भस्वितौ सूर्यभास्वरौ ॥ ३३ ॥
 पृथिवीजननी गार्वाग्रह्याद्याश्च मातरः ॥ मूर्धोभिषिक्तैः मा
 त्येपि मुक्तौ निर्वृतमोचितौ ॥ ३४ ॥ मूर्तस्यान्निषु मूर्च्छाले कठिने मूर्ति
 मत्यपि ॥ मतिरिच्छाः पथ यतिः पाठछेदे मुनौ पुमान् ॥ ३५ ॥ न्याय
 योजनयो र्युक्तिः पाश्यब्धी यादसांपती ॥ रेवती हलिपल्यां भेस्मर
 पल्यां च रेवतिः ॥ ३६ ॥ रिक्तं वनेपि रीतिस्तलोहकिट्टारकूटयोः ॥ शो-
 हितमृजुशक्रास्त्रे क्तेनामृगमीनयोः ॥ ३७ ॥ शैलभेदे रक्तवर्णा लौशं क
 रेपिच रेवतः ॥ स्वर्णाभ्यक्तेपि रसितं कस्तूरीभृक्योर्लता ॥ ३८ ॥ वर्तु
 लाधीतयो र्वृत्तं वार्त्तं कुशलनीरुजोः ॥ वासेपि वसति र्वृक्षमात्रेपिच व
 नस्पतिः ॥ ३९ ॥ वर्तने विद्यतौ वृत्ति र्वर्ति दीपदशास्वपि ॥ लाभसंबंध
 यो र्व्याप्ति र्विश्वस्ताविधवापिच ॥ ४० ॥ छेदे विनाशे विच्छिति र्वि
 गतौ वीतनिष्प्रभौ ॥ असाराश्वेभयो र्वीतं वीतमंकुशकर्मणि ॥ ४१ ॥

अभ्युद्यते विकसिते चैष्टिते च विजृम्भितं ॥ विकृतौ रोगिणी भक्तौ
 वित्तं रव्याते धने पि च ॥ ४२ ॥ दृढे पि व्यायतं श्रुक्तिं सुक्तास्फोटाश्च
 लक्ष्मणोः ॥ अस्त्रभेदे पि शक्तिः स्याच्छान्तिः स्यान्मंगलेशमे ॥ ४३ ॥
 वेतसे पि च शीतो नाश्रुक्तं पूताम्लनिष्ठुरं ॥ शितिभूर्जेः सिते कृष्णे
 श्रीमंतौ तिलकेश्वरौ ॥ ४४ ॥ ब्रह्मशकौ शतधृती वार्तायां भ्रवणे
 श्रुतिः ॥ दुर्बले निशिते स्यातां शित शिता वथो वचः ॥ ४५ ॥ सर
 स्वती सरिद्रौश्च सूतो बंदिनिपारदे ॥ स्मृतिः स्याद्दर्मशास्त्रे पि प्र
 वाहे पि च संसृतिः ॥ ४६ ॥ रणे सभायां सभिति स्तिमितौ क्लिन्न
 निश्चलौ ॥ स्थपतिः कंचुकी कारुभेदे गीष्पति जागरुत् ॥ ४७ ॥ संबन्धे
 पि च संवित्तिर्मर्यादायामपि स्थितिः ॥ सीतालांगलरेखा स्याद्दोम
 गंगा च जानकी ॥ ४८ ॥ सूनुतं कुशले सत्ये रुदो हागौश्च सुघ्रता ॥
 शर्करा पि सिता थोर्धसत्प्रतिज्ञे पि च स्थितः ॥ ४९ ॥ सती कात्याय
 नी साध्व्योः संघातो नरके च्ये ॥ हरीतकी हैमवती गौरी शकुवचा
 वपि ॥ ५० ॥ स्त्री हरिदिशि वर्णेना दूर्वा पि हरितामता ॥
 ॥ इति तांताः ॥ आतिथिः कुशपुत्रे पि हरीतक्य पि चाव्य
 था ॥ ५१ ॥ अपेक्षाः लंबनं चास्था स्यादर्थो विषये पि च ॥ षटे
 पुंस्य प्रतिरथं यात्रामंगलसाभिच ॥ ५२ ॥ रुन्माथः कूटयंत्रे पि
 कुथः कंबलबर्हिषोः ॥ काशे रूते च क्षवथुर्ग्रथो द्वात्रिंशदक्षरी
 ॥ ५३ ॥ धनचग्रथना चापि तीर्थं त्रपाययोगयोः ॥ कट्यंशघोणयोः
 प्रोथो वीथीपंतौ गृहांशके ॥ ५४ ॥ वानप्रस्थो मधूके पि स्या
 तृतीये पि चाश्रमे ॥ काकोल्याः मलकी ब्राह्मी वयस्था तरुणे नि
 षु ॥ सूर्यमंथानयोर्मथः सांतरे प्यथ मन्मथः ॥ कपित्थे कामदेवे
 पिरथः पौरुषदेहयोः ॥ ५६ ॥ पुंसि स्त्रियां च षड्ग्रथः करंजवचयोः
 क्रमात् ॥ सिद्धार्थः सर्षपे दृढे संस्था स्थिति विनाशयोः ॥ ५७ ॥
 संस्था समाति क्रतुषु वरूथो निजराष्टकः ॥ सिक्थो षक्तपुलाके

नामधूच्छिष्टेनपुंसकं ॥ ५८ ॥ ॥ इतिथांताः ॥ ॥ अ-
 ष्टापदंशारिफलेसुवर्णेस्त्रीपशौपुमान् ॥ वामनेभ्यांस्त्रियां क्लीबं-
 केयूरेनांगदः कपौ ॥ ५९ ॥ अर्बुदोरुजिसंख्यायामामोदोगंधहर्ष-
 योः ॥ रहस्येस्यादुपनिषत्समीपसदनेऽपिच ॥ ६० ॥ कंदोरुस्त्रीशूरणे
 मूलेराजलिंगविषाणयोः ॥ स्त्री ककुत्कटुकंदस्तृणवेररसोन-
 योः ॥ ६१ ॥ स्त्रीगंधार्या क्लीबमञ्जेदिङ्गागेकुमुदः कपौ ॥ पुष्येक्ली-
 बंभ्रमौकुंदः क्षोदोरजसिपेषणे ॥ ६२ ॥ शिवजूटेवरादेपिकपर्दी
 थामयेगदः ॥ विष्णोर्भ्रातरिचास्त्रेस्त्रीपलाशेगरुतिच्छदः ॥ ६३ ॥
 देशेजनेजनपदे निषादौश्वपचस्वरो ॥ वाक्येशब्देऽप्रदेशेपि
 पदं पादस्तनद्वयोः ॥ ६४ ॥ मूलेप्रत्यंतशैलेचप्रसादस्त्वनुरोध-
 ने ॥ स्वच्छेकाव्यगुणेचाथप्रतिपत्तिथिसंविदोः ॥ ६५ ॥ विप्रुड्ज्ञा-
 ताचबिंदुः स्यान्मंदौस्वैरशनैश्वरो ॥ हस्तिभेदश्चाथमदः स्यात्क-
 स्तूरीभदानयोः ॥ ६६ ॥ गर्वेशुक्त्रेथमाकंष्ट्यामलक्यांनाम्नपादपे ॥
 मर्यादाधारणासीम्नोर्महानादोगजेपिच ॥ ६७ ॥ मेनादास्तत्रय-
 श्रृङ्गागमार्जारकशिरवंडिनः ॥ विशदः पांडरेव्यक्तेशारदोजलदे-
 पिच ॥ ६८ ॥ स्त्रियांचशारदीतोयपिप्पलीससपर्णयोः ॥ संवित्संके-
 तकेपिस्यात्समर्यादोतिकेस्थिरे ॥ ६९ ॥ व्यंजनेसूपकारेचसूदः
 सूपवदिष्यते ॥ घर्मस्वेदनयोःस्वेदः संपलक्ष्यांसमुच्चये ॥ ७० ॥
 ॥ ॥ इतिदांताः ॥ ॥ खंडेनासमभागेऽधमवधिः
 सीमकालयोः ॥ आविहंप्रहतंक्वक्रमानडंवाद्यबद्धयोः ॥ ७१ ॥ अलं-
 कारोपिचाबद्धः प्रत्याशाप्याधिरुच्यते ॥ कुटुंबव्यापृतेधर्मचिंता-
 यांचविशेषणे ॥ ७२ ॥ उपाधि रुग्रगंधेतुव्रत्ताक्षेत्रयमानिके ॥ उप-
 लब्धिर्मतिप्राप्त्योर्त्रुद्धिः संपदचौषधे ॥ ७३ ॥ राहोशिरःशून्य-
 कायेकबंधः क्लीबमंबुनि ॥ गोघातलेनिहाकायां गंधोगर्वबले-
 पिचा ॥ ७४ ॥ दोग्धागोपेकवौवत्सेदुग्धंक्षीरेप्रपूरिते ॥ दिग्धंलि-

सेविषाक्तेचदुर्विधौखलदुर्गतौ ॥ ७५ ॥ रोधोनिरोधेनाशेच बुद्धो-
 ज्ञातेजिनंबुधे ॥ निषेधबुद्धयोर्बाधो रौहिणेयकचौ बुधः ॥ ७६ ॥ दै-
 त्यचैत्रवसंतेषु द्रुमभेदेचनामधुः ॥ मिहंचित्ताभिसंक्षेपेनिद्रायांचा-
 थमागधी ॥ ७७ ॥ पिप्पल्यांयुधिकायांनलग्नेमगधजेत्रिषु ॥ लक्षु-
 नेऽतिविषायांचशुंभ्यामपिमहोषधं ॥ ७८ ॥ सीतायोजनगंधास्या-
 कस्तूरीव्याससूरपि ॥ विधिब्रह्मणिकालेच प्रकारेवेधनेविधा ॥
 ७९ ॥ पृक्कामहिलाचवधूर्विश्वस्तोनुद्भ्रविश्रब्धः ॥ विश्रब्धं-
 बादार्थंशुद्धंत्रिषुपूतकेवलयोः ॥ ८० ॥ श्राद्धंनिवापेश्रद्धालोत्रिषु-
 साधुर्धन्यपि ॥ स्कंधः संघेपिसिद्धस्तुनित्यनिष्पदनादिषु ॥ ८१
 ॥ संधिः पुमान्सुरुंगायांभेदेसंघद्वनेभगे ॥ ॥ इतिधांताः ॥
 कुलेख्यातेत्राभिजनः स्यादध्वाकालवर्त्मनोः ॥ ८२ ॥ इतिवृत्तेऽ-
 चदानं स्यात्कर्मखंडनयोरपि ॥ अग्रजन्माः प्रजेविप्रेस्यादन्नंभ-
 क्तमुक्तयोः ॥ ८३ ॥ विनीतेविप्रभेदेचानूचानोऽर्थीविवाद्यपि ॥ अन्ता-
 वसायीचांडालेमुनिभेदेचनापिते ॥ ८४ ॥ अश्वकुत्सितयोर्वाव-
 ज्जेविद्युतिचाशानिः ॥ वर्णमात्रेविसर्गेचाभिनिष्ठानोथहैहये ॥ ८५
 ॥ पार्थेद्रुमेमयूरेनाअर्जुनस्त्रिषुपांडरे ॥ अर्जुनीगव्युषायांचभ्रं-
 शश्चकयोरली ॥ ८६ ॥ आत्मानोष्याकलनेविबंधपरिसंख्य-
 योः ॥ आवेशानंशिल्पगेहेभूतावेशोऽथगेदुके ॥ ८७ ॥ विवोषेचोप-
 धानं स्यात्तुल्यामुद्धानमुद्गमे ॥ अगंभीरेपिचोत्तानः शराभ्यासे-
 प्युपासनं ॥ ८८ ॥ स्यात्कात्यायन्यर्धचद्वागौर्धोर्वररुचौनरि ॥ शि-
 शीषाघातकाश्वत्थगर्दभांडेकपीतनः ॥ ८९ ॥ चीरंपिकौपीनमश्वे-
 पुन्नागेपिचकैसरी ॥ कुलीनत्वेचगुह्येचकौलीनमथकंचुकी ॥ ९०
 ॥ स्थापत्येवमितेसर्पेकुसौछेदेचकल्पनं ॥ कामिनौस्त्रेणचक्रो-
 चकृतिनौयोग्यपंडितौ ॥ ९१ ॥ कांचनंतुहेम्निनागकेसरेकांच-
 नीनिशा ॥ धातुवादरतेकांस्यकारेकारंधमीनरि ॥ ९२ ॥ चर्विकाचि-

लुदयिते रवका मिन्यौ प्रकीर्त्यते ॥ विषदिग्धपशोर्मोसे गृञ्जनं ना
 रसोनके ॥ ९३ ॥ गहनं गह्वरे दुःखे वनेथा बुदमुस्तथाः ॥ घनः पुंसि
 घनं वाद्यं चर्मस्थात्फलकत्वचोः ॥ ९४ ॥ चीनो वस्त्रव्रीहिभेदे चि
 हं लक्ष्मपताकयोः ॥ चक्रिणो विष्णुः फलजगकुलालग्रामयाजिनः ॥
 ९५ ॥ कंप्रेनाचलनं कं पेचलनी वस्त्रघर्षी ॥ भूर्जे फलकपाणौ च च
 र्म्यथालंबुषे पुमान् ॥ ९६ ॥ निंबैपि छर्दनं वांते जवनो देशवेगिनोः ॥
 बुद्धे जिनो जित्वरे च जीवनं वर्तनां मसोः ॥ ९७ ॥ शूरे दातरि चत्या-
 गी व्रतिशोच्यौ तपस्विनौ ॥ तपनो नरके भानौ विरलेः त्येकृशो
 तनुः ॥ ९८ ॥ क्रीडादौ देवनं नाः क्षेद्विजन्मा दंतविप्रयोः ॥ दानं गज
 मदेत्यागे रवंडने रक्षणेपि च ॥ ९९ ॥ दर्शनं वर्णमुकुरचक्षुः शास्त्रो
 पलब्धिषु ॥ स्त्रीदीर्घकौष्यादुर्नामाः शंसिद्युस्त्रबले धने ॥ ३०० ॥
 धन्वा मरौ धन्वचापे धावनं गतिशौचयोः ॥ निर्मत्स्रनं खलीका-
 रालक्तयोरथ नंदनं ॥ १ ॥ देवोद्याने सुते पुंसि नग्नौ क्षपणबंदिनौ ॥ शु
 तौ हृष्ट्यां निशामनं स्वगंगापि नलिन्यथ ॥ २ ॥ ग्रंथिप्रस्तावयोः पर्व
 विषुवत्प्रभृतिष्वपि ॥ प्रतिमानं प्रतिच्छायागजगंतांतरालयोः ॥ ३ ॥
 पाकस्थाने कुलालस्य वाते च पवनः पुमान् ॥ हरीतकी राक्षसी च पूतना
 ऽथ वदालके ॥ ४ ॥ पाठीनो गुग्गुलुद्रौ च रक्षो हृक्षौ पलाशिनौ ॥ फा
 ल्गुनो मासिपार्थे च स्त्रीविदग्धा च वाणिनी ॥ ५ ॥ वर्धमानः प्रश्नभेद-
 शरावैरंडविष्णुषु ॥ सेनानदी च वाहिन्यौ छेदे हृदौ च वर्धनं ॥ ६ ॥
 भुवनं विष्टपेतोये भिन्नं दीर्घं विशोषिते ॥ जन्माश्रयश्च भवनं
 भाजनं पात्रयोग्ययोः ॥ ७ ॥ भृत्किंचनयोर्भर्म्म मलिनं भूषिते ऽ
 सिते ॥ मानं प्रमाणे तौ ल्ये च मीनो राशयंतरसपे ॥ ८ ॥ मदनाः सि
 क्थधूस्त्ररतरुभेदमनोभवाः ॥ मुनिर्वाचंयमे बुद्धे छंदश्च पाचमा
 लिनी ॥ ९ ॥ मातुलानी तु भंगायामानृत्नात्स्त्रियामपि ॥ राशौ यु
 ग्मे च मिथुनं विष्णवली मधुसूदनौ ॥ १० ॥ यापनं स्थानिरसनेका

लक्ष्मिपेचवर्तने ॥ चतुः क्रोश्यांचयोगेच योजनं स्यात्तुवाहने ॥ ११ ॥
 गतौचयानं योनिस्तूत्यतिस्थानेभगेपिच ॥ रसनंतुध्वनौस्वादेर
 सजारास्त्रयोः स्त्रियां ॥ १२ ॥ यक्षेचंद्रेच राजा स्यात्स्त्रुः कामीच-
 रागिणौ ॥ गोपित्तेरोच्चना कूटशाल्मलौ रोचनः पुमान् ॥ १३ ॥ निशा
 हरिश्च राजनी छेदेभूर्जेच लेखनं ॥ राशीनामुदयो लग्नं सक्तलक्षि
 तयोस्त्रिषु ॥ १४ ॥ योषिज्जिह्वाच ललना लक्षणं नामचिन्हयोः ॥
 रिक्तेवितानमुल्लोचे विलग्नमध्यलग्नयोः ॥ १५ ॥ दैवानिष्टफलेस
 तौ व्यसनं निष्फलोद्यमे ॥ स्वतंत्रताच व्युत्थानं वामनौ विष्णु
 दिग्गजौ ॥ १६ ॥ खर्वश्वाः थफलेथुष्केवानंस्यूतेकदेगतौ ॥ वृषप
 वाशिवेदैत्येवेष्टनमुकुदेगतौ ॥ १७ ॥ वेशकारेपिविषयी कामिनि
 क्त्वाबमिंद्रिये ॥ वृक्षादनी स्यादंदायांस्त्रियांकुठारकेपुमान् ॥ १८ ॥ स
 मालब्धेविभक्तेचविच्छिन्नवाच्यलिंगकं ॥ लब्धेज्ञातेस्थितेविन्नं
 वेदनाज्ञानपीडयोः ॥ १९ ॥ वर्तनी तर्कुपीठेपिस्त्रियांवर्तनवर्त्मनोः ॥ व
 नश्वाजंबुकेच्याघ्रेविपन्नोः हौविपद्गते ॥ २० ॥ दैवशांसिनिमित्तेच
 शकुनंपुंसिपक्षिणि ॥ चूडावान्कुक्कुटश्चापिशिखीशृंगारिणौस्त्रि
 मौ ॥ २१ ॥ क्रमुकश्चक्रवेशश्चपार्थेहोः इवेतवाहनः ॥ मयूरप्रीष्पश
 च्चौच शिरवंड्यथ विहेठनं ॥ २२ ॥ विहिंसायांविडंबेचयमेनाशमनं
 बधे ॥ श्येनः शुक्रेपक्षिभेदेशकुनिः सौबलेखगे ॥ २३ ॥ धान्यभेदे
 पुमान्प्रीष्पहायमः कुंजरेपिच ॥ नासाधौ संज्जनं कूतौ साधनं सि
 द्धमेदयोः ॥ २४ ॥ समानो देहवायौच संस्थानं मृत्युरूपयोः ॥ संता
 नः संततौ देववक्षेचापत्यगोत्रयोः ॥ २५ ॥ क्रतौस्त्रानेच सवनं मर-
 णेपिसमापनं ॥ स्यंदनं स्रवणेनातुरथेतिनिशपादपे ॥ २६ ॥ स्रुत
 ज्ञानेचशयनेस्वप्नोः थस्पर्शदानयोः ॥ स्पर्शनं स्पर्शनोवातः सुनं
 पुष्पेफलेपिच ॥ २७ ॥ सेवनं सीवनोपास्त्योः शाश्वताजौ सदातनौ
 ॥ पुत्रेवौच सूनुः स्यात्प्रातर्यपिकनीयसि ॥ २८ ॥ सीमावाठेस्थि

तौक्षेत्रे स्वामी भर्तृरिषण्णपुरवे ॥ धूमवंशशरामर्त्याः स्रुपर्वाणः प्र
कीर्तिताः ॥ २९ ॥ हनुर्हृद्विलासिन्यांकपोलावयवेपिच ॥ ॥
इतिनांताः ॥ ॥ सजले महिषेः नूपोः वलेपः संगगर्वयोः ॥
३० ॥ आक्षेपो भर्त्सना रुक्ष्यो राकल्पौ वेशकल्पने ॥ तृणभिद्गु
ल्मिन्युलुपंचंद्रेना स्त्र्युदुपः पूवे ॥ ३१ ॥ कल्पः शास्त्रे विधौ न्या
ये संवर्ते ब्रह्मणो दिने ॥ धान्यकुशोष्मांशोहः कुतपच्छागकंबले ॥
३२ ॥ गुणवृक्षेपिकूपो विट्सार्यस्त्री कुणपः शवे ॥ जिह्वापः शु
निमार्जारे त्रपुसीसकरंगयोः ॥ ३३ ॥ पादुकायां स्त्रियां वृक्षे पादपी
ठे च पादपः ॥ पिंडपुष्पौ जवाशोको पुष्पं कुसुम आर्तवे ॥ ३४ ॥ ग्रं
थावृत्तौ पशोशब्दे स्वभावे नाटकादिषु ॥ रूपमाकारसौंदर्यमानकेष्व
पिटृश्यते ॥ ३५ ॥ शररोपणयोरोपो लेपो लेपनजेमने ॥ विटपः प
ल्लवेस्तंबेषिद्धे मेदोः बलंबपा ॥ ३६ ॥ आक्रोशोशपथेशापः स्वापः
शयननिद्रयोः ॥ ॥ इतिपांताः ॥ ॥ त्रिषुस्यात्कु
त्सितेरेफोरवर्णेतुपुमानयं ॥ ३७ ॥ ॥ इतिपांताः ॥ ॥
गजेयीवाबिले कंबुः कलंबः शरनालयोः ॥ वृंदे कदंबौ नीपेना
कादंबौ शरपक्षिणा ॥ ३८ ॥ ग्रीहविप्लवयोर्द्विबः प्रलंबोदैत्य-
शारवयोः ॥ बिंबंबिंबफले रूपे संवस्तुमुसलानने ॥ ३९ ॥ कल्याण
वतिवज्जेचहेरंबो महिषेः पिच ॥ ॥ इतिवांताः ॥ ॥
स्वर्णारंभाव वष्टंभौ वाणीच्छंदोप्यनुष्टंभौ ॥ ४० ॥ आरंभ उद्यमेद
र्पे कामे ब्रह्मणि चात्मभूः ॥ ऋषभौ श्रेष्ठवृषभौ करभौ ऽधः करोष्ट
योः ॥ ४१ ॥ कुंभो वारस्त्रियाः कांते रक्षोराशिप्रभेदयोः ॥ वीणाप्रसे
वे कुकुभो नगभेदेः जुनहुमे ॥ ४२ ॥ गर्दभः शुक्लकुमुदे रवरे पुंस्यथ
दानवे ॥ जंबीरे व्यवहारे च जंभो दंते पिचेष्यते ॥ ४३ ॥ दुंदुभिर्देत्य
भेदे पिदंभः कैतवकल्कयोः ॥ दुर्लभः कछुरे कास्ये सदृशव्याजयो
र्निभः ॥ ४४ ॥ मुख्यराट्क्षत्रयोः पुंसिनाभिः प्राण्यंगकेदयोः ॥ च

क्रमध्येप्रधानेचस्त्रियांकसूरिकामदे ॥ ४५ ॥ भूर्भूमौस्थानमात्रे
 चभ्रमृक्षेभृगुजेपुमान् ॥ रंभाकदल्यप्सरसोर्विभुः स्यात्स्वामिभृ
 त्ययोः ॥ ४६ ॥ पुनर्नवायां वर्षाभूः स्त्रीनाकिंचुलुकेप्लवे ॥ विस्त्रंभा
 कैलिकलहेविश्वासेप्रणयेपिच ॥ ४७ ॥ स्फुरभिः स्याद्वसंतेपि स
 भा घृतालयेपिच ॥ ॥ इति प्रांताः ॥ ॥ अप्याग
 मोविरोधेचशास्त्रमायातमागमः ॥ ४८ ॥ मठादौ ब्रह्मचर्यादिव
 तुष्के चाश्रमोस्त्रियां ॥ अंगीकृतावुपगमः समीपगमनेपिच ॥
 ॥ ४९ ॥ उमा दुर्गाः तसीचाथपीडायांवीचिवेगयोः ॥ वस्त्रसूक्ष्मेचरे
 स्वायांचोर्मिः स्त्रीपुंसयोर्मतः ॥ ५० ॥ कुसुमं स्त्रीरजः पुष्पं क्षेमं क-
 ल्याणरक्षयोः ॥ क्षेमाचंडाज्थकलमालेरवनीचौरशालयः ॥ ५१ ॥
 रेतौनिकाम काम्येषु कामं पुंसिस्मरे छयोः ॥ क्षौममद्वेदुकूलेचग्रा
 मः संवसथे स्वरे ॥ ५२ ॥ गुल्मः संबेधदृषेदे धर्मः स्वेदातपौष्प-
 सु ॥ जिह्वः स्यात्कुटिले मंदे तल्लि मंतल्पकुट्टिमे ॥ ५३ ॥ तोक्मं
 कर्णमले पुंसिहरित्तचहरियवे ॥ द्रुमोयक्षेश्वरे वृक्षे द्रुमो दमथुद
 उयोः ॥ ५४ ॥ धर्मोः हिंस्रोपमायोगोपनिषत्कधनुष्यपि ॥ कटे लुंडयो
 चनिगमो नियमोनिश्वयेव्रते ॥ ५५ ॥ यंत्रणाबंधयोश्चाथपंच
 मः स्वरसंख्ययोः ॥ पद्मो स्त्रीबिंदुजालेऽजे व्यूहे संख्यांतरेनिधौ ॥
 ५६ ॥ गजानांदंतबंधेपि प्रतिमाऽनुकृतावपि ॥ भूमिः स्थानेपि कुं
 दांबुनिर्गमभ्रानिषु फत्रमः ॥ ५७ ॥ गांगेयभीषणौ भीष्मो भीमः
 शंभौचपांडवे ॥ नरके मंगले भीमः स्वरेमध्येच मध्यमः ॥ ५८ ॥ य
 मः संयमकीनाशयुग्मजेष्वथराघवे ॥ रामः पथौ मार्गवेच रुक्मं
 लोहस्रवर्णयोः ॥ ५९ ॥ संपत्कमलयोर्लक्ष्मी विफत्रमोत्रमहा
 वयोः ॥ श्यामागुंदाकोकिलाचश्रामो मंडपकालयोः ॥ ६० ॥ सा
 वंभौमोगजेराज्ञिसंभ्रमो साध्वसादरौ ॥ ॥ इति प्रांताः
 ॥ ॥ भिन्नासमानयोरन्यः स्यादभिरव्यायवास्यपि ॥ आत्रे

यी पुष्यवत्यांस्यान्नदीभेदेचनापुनौ ॥ आश्रयः स्कंधआधारे
 आदित्योभास्करेकरे ॥ ६२ ॥ वेदोपदेशावन्नायो हृषीकरेत्सींद्रि
 यं ॥ इज्यास्यात्संगमेदानेयागेर्चायां गुरौपुमान् ॥ ६३ ॥ उदयोऽ
 द्रावुन्नतौच कषायः सरभौरसे ॥ कायः स्वभावे लक्षेच संघेसू
 र्तोकदैवते ॥ ६४ ॥ कौकृत्यमनुतापेस्यादधुक्तकरणेपिच ॥ कश्यं
 कशाहंमघेच काद्रवेयोऽहिरंगयोः ॥ ६५ ॥ काव्यंप्रबंधेषुकेना
 कुलायः स्थाननीडयोः ॥ गव्यंगोहितदुग्धादौज्यायांगव्यातु-
 गोकुले ॥ ६६ ॥ भीष्मेनाहेन्निगांगेयं गोप्यौ गोसव्यचेतकौ ॥
 गातव्यगायनौ गेथौ गृह्यमस्वैरिपक्षयोः ॥ ६७ ॥ चैत्यमापतने
 बुद्धविप्रोद्देशकवृक्षयोः ॥ चक्षुष्यं सभगेचक्षुर्हितेस्त्रीकेतके
 पिच ॥ ६८ ॥ युद्धेहृद्देचजन्यंस्याज्ज्यास्यान्मौर्व्यांसितावपि ॥
 कूटायुर्गुणुद्रौचत्रिवेद्यांत्रितयेत्रयी ॥ ६९ ॥ निघेवस्त्रगृहे
 दृष्यं दस्युतस्करवैरिणौ ॥ भेषजेद्रुविकारेचद्रव्यं भव्येचपित्त
 ले ॥ ७० ॥ द्वितीयातिथिभिसल्योः पार्थेप्रौचधनंजयः ॥ निका
 यौसंघनिलयो नित्ये सततशाश्वते ॥ ७१ ॥ पर्यायः स्यात्प्रका
 रेपि प्रायोनाभूमतुल्ययोः ॥ पथ्यं हितेभयापथ्यापानीयं-
 पेयनीरयोः ॥ ७२ ॥ पौलस्त्यौ रावणश्रीदौस्वर्गलाभौ फलोदयो
 ब्राह्मण्यं ब्रह्मसंघेपिबालेयौमृदुगर्दभौ ॥ ७३ ॥ वीर्यप्रधान
 धातौच भयंभीकुञ्जपुष्पयोः ॥ अनधीनेसहायेचभुजिष्यो
 हस्तसूत्रयोः ॥ ७४ ॥ स्यान्मायाशांबरीबुद्धोर्दक्षशिल्पुष्योर्म
 यः ॥ मयुरश्वेक्रतुहयेरूष्यं त्रिषुस्वरूपके ॥ ७५ ॥ आहतः स्व-
 र्णरजते रजतेचनपुंसकं ॥ वत्सेबलेबुधेरोहिणोयोथश्लेषवाद्य-
 योः ॥ ७६ ॥ लयोयुक्तेचलभ्यंस्याद्विषयो देशगोचरौ ॥ वर्गप्रस्था
 नयोर्व्रज्या वदान्यस्यागवान्स्त्वक ॥ ७७ ॥ स्त्रीमल्यानिर्ज
 नेभूत्यं शौर्यं चारभटीबलं ॥ शांडिल्यौमुनिमादूरोसौरभ्यं

नारुतापिच ॥७८॥ साध्या देवाः फलसाध्यस्थे यौनेतपुरोहितौ ॥ ना
 शौले सस्यमारोग्ये सामर्थ्ये शक्तियोग्यते ॥७९॥ एकत्वादीविचारे
 च संख्याक्रीवेचसंयुगे ॥ हिरण्यंरेतसिस्वर्णेमानमेदवराटयोः
 ८० ॥ उरस्यपिचबुद्ध्यायां हृदयं मानसेपिच ॥ ॥ इतियांताः
 ॥ ॥ अंकुरो रोम्भिरुधिरैवारिण्यमिनवोद्दिदि ॥ ८० ॥ अम
 राभाभिनालायांगुड्यामप्यथांबरं ॥ नागभिद्वंद्वं च स्यादस्रं
 रुधिराश्रुणोः ८२ ॥ प्रस्तावेवसरो वर्षे चोष्ठे नीचेपिचाधरः ॥ श्रेष्ठेप्य
 ग्रोऽवतारस्तुतीर्थेवतरणेपिच ॥ ८३ ॥ गलहस्तेप्यर्धचंद्रोः कु
 पारः कमठेबुधौ ॥ अलातेः स्त्रीकुजेंगारः श्रेष्ठावाच्यावनुत्तरो
 ॥ ८४ ॥ नकेचोरेचावहारः स्यादभ्रं व्योममेघयोः ॥ हविवेन्हीचा
 ग्रिहोत्रौ वृक्षे लघुनिचागुरुः ॥ ८६ ॥ शक्तोपिपंडश्चांडीरावं-
 द्रिः स्यात्सादमूलयोः ॥ आसारः प्रसरणो स्याद्देगवृषौ स्रहृ हले
 ॥ ८७ ॥ आरः शनैश्चरेभौमे इंद्र आत्मनिवासवे ॥ गोरीश्वरीशि
 वास्वामिकंदर्पेपीश्वरः पुमान् ॥ ८८ ॥ उदारो दक्षिणस्थूलौ दुमे
 मेद्रेषु दुंबरः ॥ उग्रौ तजेशिवेत्सुचे उग्रो दीप्तौ गविस्त्रियां ॥ ८९
 सिंहसटास्रपुन्नागे बकुलेनागकेसरे ॥ केसरः पुंसिकिंजल्केनस्त्री
 हिंयुनिनदयोः ॥ ९० ॥ मक्षिकायामपि कद्रोः कद्रुः स्यात्कृपणे-
 त्रिषु ॥ कद्रुस्त्रिषुकडारे स्यात्कद्रुः स्त्रीनागमातरि ॥ ९० ॥ नापि
 तस्योपकरणेको किलाक्षेपिचक्षुरः ॥ भस्मकाचरसाक्षरः का
 रुः कारकशिल्लिनोः ॥ ९१ ॥ कर्बुरोराक्षसेपापे कर्बुरं शबलेजने ॥
 कारापीडाबंधशाले क्रूरो कठिनभीषणो ॥ ९२ ॥ जंबुद्वीपसहाक
 न्याः कुमार्योथाश्ववारिके ॥ बालके कार्तिकेये च कुमारो भर्तृदा
 रके ॥ ९३ ॥ कलिकारस्तुधूम्यादेकरंजे पीतमस्तके ॥ सिद्धस्थानेपि
 चसेत्रं कर्करौ हृददर्पणौ ॥ ९४ ॥ शिंशपायां कृष्णासारास्तुर्वाचा
 थोसलेपिच ॥ कर्णपूरः कुबेरस्तु नदी वृक्षैकपिंगणोः ॥ ९५ ॥ कुश

रीरेचशब्दांचकल्लुरापामरेत्रिषु ॥ कंदरुः स्यात्गुहासृण्योः
 कोटारौ रूपनागौ ॥ ९७ ॥ कपोलेचकलहेचशस्त्रमेदेचकर्परः
 ॥ भिक्षापात्रैकपालेचरवर्परस्तस्करेपिच ॥ ९८ ॥ देवताडेरवरा
 स्त्रीस्याखवरो गर्दभतीक्ष्णयोः ॥ भद्रमुस्तेगुवाकेचरवपुरोधदु
 मेपुमान् ॥ ९९ ॥ रूप्येरवलेचरवर्जूरंरुवरुः कोलदलेशफे ॥ रवरु
 रश्वहरेर्देर्दंतेश्वेततुवाच्यवत् ॥ १०० ॥ गुरुस्त्रिलिंग्यांमहतिदु-
 र्जरालधुनोरपि ॥ गायत्रीरवदिरेस्त्रीस्याच्छंदस्यपिषडसरे ॥ १०१ ॥
 गुद्रस्तेजनकेगुंद्रात्रिलिंग्यांभद्रमुस्तके ॥ गच्छरेद्देगुहागुंजेपूर्वा
 रिद्वारिगोपुरं ॥ १०२ ॥ नम्रकन्योमयोर्गौरीगौरः स्यादुज्वलेपिच ॥
 गोत्रंनान्निकुलेपुंसिशैलेभृगव्ययोस्त्रियां ॥ १०३ ॥ स्वरेरणेचगांधा
 रो गृध्रः स्याद्धोभिपक्षिणोः ॥ कर्बुरेतिलकेचित्रं सभद्रातार-
 योः स्त्रियां ॥ १०४ ॥ चंद्रः शशिनिकर्पूरेचारोबंधापसर्पयोः ॥ मृतेदे
 वकुलेचैत्रंनभृभृन्मासभेदयोः ॥ १०५ ॥ सर्पविष्णोचक्रधरश्चि
 कुरोवृक्षभिलचौ ॥ चक्रः कोकेत्रजेपुंसिक्रीबेसैन्यरथांगयोः ॥ १०६ ॥
 ग्रामजालेकुम्भकारभांडेराष्ट्रेचदृश्यते ॥ नदप्रभेदेवाद्येचशार्दरो
 थगुणधनौ ॥ १०७ ॥ प्रसिद्धावपिटंकारस्तारोत्युच्चस्वरेत्रिषु ॥ तारि
 ण्यंगदमात्रोः स्त्रीननाक्षक्षिमाध्ययोः ॥ १०८ ॥ ताम्रंधेतिमिरं-
 ध्रांतेतोत्रेप्राजनवैणुके ॥ धन्याकेतुंबुरीभुन्यांताम्रंशुल्बेरूपो
 त्रिषु ॥ १०९ ॥ पेटकेनाविचतरीतुषारः शीकरेहिमे इतिकर्तव्यतातं
 त्रमुपायश्चद्विसाधकः ॥ ११० ॥ तीव्रंकटुनितातंचदंदरः शैलभृग
 योः ॥ उपायेनिर्गमेद्वारंदारु स्याद्देवदारुच ॥ १११ ॥ दासीकृतोष्ट्रो
 दासेरौ देहयात्राशनमृतौ ॥ दिगंबरोधकारेचवाद्यमेधौचदं
 दरौ ॥ ११२ ॥ धात्रीभुव्यामलक्यांचहरिशैलोधराधरो ॥ धारा
 हरिद्राश्वगतिनिशांबुस्त्रितराजिषु ॥ ११३ ॥ धराधरोस्वडुगमेधौ
 धीरः पंडितमंदयोः ॥ धीरंचकुंकुममयोधरापृथ्वीधरोगिरिः ॥ ११४

नेत्रोनेतरिनेत्रंचगुणेमूलेविलोचने ॥ नारंशंभ्यांनरौघेचन
 रोजेमानवेऽर्जुने ॥१५॥ नरेंद्रोराजिकेराज्ञिविषवैद्येपिदृश्यते
 ॥ धान्योत्सेपेनिकारः स्याद्गुड्यामपिनिर्जरा ॥१६॥ नभश्च
 रौपक्षिदेवौपांशुलाचनिशाचरी ॥ बलीकवनयोनीघ्नं पुरः
 खाद्येपयश्चये ॥ १७ ॥ सद्भारंभौपरिकरौखडूफलेपिपुष्करं ॥
 नद्यंतसलेपात्रंस्याद्गंडेचाथनिशापतौ ॥ १८ ॥ पृथक्चरोगजेषु
 थघ्नष्टेपक्षचरः स्मृतः ॥ स्थाल्यांमंथेपिपिठरं पवित्रं कुशमेध
 योः ॥ १९ ॥ देहोपाटलिपुत्रेचपुरंस्यात्मुग्गुलौपुरः ॥ वरोजामा
 तरिचूतेकुंकुमेचनपुंसकं ॥ २० ॥ चक्रः शनैश्चरेकुरपुटभेदेतथात्
 जो ॥ कुब्जवृक्षेहरेवारोबंधुरंरम्यनम्रयोः ॥ २१ ॥ भ्रमरः कामु
 केभृंगेभरोतिशयभारयोः ॥ विषेस्तादौचमधुरंमल्लिकायांचमा
 धुरं ॥ २२ ॥ मरवाग्नौचमहावीरोमक्षिकायांचमत्सरः ॥ महेंद्रो
 भूधरेशक्रेदवचक्रेचमंथरः ॥ २३ ॥ विघ्नमन्मथयोर्मारोमकरो
 राशियादसोः ॥ गमनोत्सवयोर्थात्रारुधिरंकुंकुमेपिच ॥ २४ ॥ वृ-
 क्षमित्सापयोरोध्रौदैत्यभेदेमृगेरुरुः ॥ लंबोदरः स्याद्गुड्यानेगणा
 नामधिपेपिच ॥ २५ ॥ लक्ष्मीपुत्रौस्मरहयोविस्तारौस्तंभवि-
 स्तृती ॥ विप्रस्तातेस्त्रियांक्षेत्रेचयेरेणौचरोधसि ॥ २६ ॥ स्याद्गु
 श्वरेचनक्षत्रेबल्लूरंगहनेपिच ॥ बल्लूरात्रिषुसंशक्तमांसश्चकर
 मांसयोः ॥ २७ ॥ वैकल्येपिचविम्लेषेविधुरं विकलेत्रिषु ॥ विकारो
 विकृतेरोगेविश्वकडूश्वभिरवलौ ॥ २८ ॥ वरोंगेकुंकुमेवेरंवदरः
 शठमंदयोः ॥ अथव्यतिकरः पुंसिव्यसनव्यतिषंगयोः ॥ २९ ॥
 पर्याणोऽक्षौपकरणेशारिः शकुनिकांतरे ॥ श्रीलक्ष्मीवेशसंपत्
 क्तभारतीशोभयोरपि ॥ ३० ॥ शिरवरंशैलवृक्षाग्रकक्षापुलक-
 कोटिषु ॥ पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्यशकलेपिच ॥ ३१ ॥ शत
 क्रैरतोक्षिरुकूशक्रीनकाव्यज्येषुचन्हिषु ॥ गजघ्नाचभृं

लनिष्करोसीरौ सांद्रं मृदौ घनेवने ॥ ३५ ॥ तंत्वाद्यग्रंथयोः सूत्रं
करणेपि च दृश्यते ॥ इतिरांताः ॥ ॥ शैलेः चलो
चला भूमावरालः सर्जवक्रयोः ॥ ३६ ॥ अलिः सुरापुष्पलिहोः क
लोलेप्याकुलंनिषु ॥ आलुर्गलंनिकायांस्त्री क्लीबंमूलेचभैलके ॥
३७ ॥ आलिः सेतुः सरवीयज्वाशौंडिकश्चाः ॥ सुतीबलः ॥ आर्भी
लंभीषणेच्छे इला भूवाग्बुधांगनाः ॥ ३८ ॥ आर्द्रसूरणयोरोलः
कालः स्यान्मृत्पुरुष्णयोः ॥ अंशोदृढावपिकला कदली ध्वज
रंभयोः ॥ ३९ ॥ कफोणिघातेज्वालेचकीलावत्कील इष्यते ॥ शि
रसोस्थि कपालो स्त्रीघटादेः शकलेव्रजे ॥ ४० ॥ काकोविषं च का
कोलो सास्नायामपिकंबलः ॥ धूनकेपिकलकलः कामलः का
मुकेमधौ ॥ ४१ ॥ कुलंगोत्रेगणेदेहेननाज्ञानेचकेवलं ॥ कपिला शि
शापाकौंत्योः कपिलो ग्रीमुनेशुनि ॥ ४२ ॥ कोलोकपालाबुत्संगेवरा
हेभैलकेपिच ॥ पिप्पल्यपिचकोलास्यात्कोलंचबदरीफले ॥ ४३ ॥
मृगेजलेचकमलं कुवलेबदरोत्पले ॥ कल्लोलौशात्रबोलौलोप
कट्यांचकमंडलुः ॥ ४४ ॥ कर्मरंगतरौ कर्मफलं दुःखेस्करवेपिच
॥ करालो धूर्णतैलेपिदेशेकेशेचकुंतलः ॥ ४५ ॥ कौतूहलं प्रश
स्तेपिखलुश्चर्मणिचातके ॥ वस्त्रेनिम्बेचाथखलं शस्यस्थानेशाडेभि
षु ॥ ४६ ॥ मंडलेमणिके गोलं गोलागोदावरीसरवी ॥ गोपोभूपश्चगो
पालौ चपलः पारदेपिच ॥ ४७ ॥ चपलाः पिप्पलीलक्ष्मीपुंश्वलीविद्यु
नः स्मृताः ॥ छलं छद्यस्वलितयोर्जंबालौयंकशैचलौ ॥ ४८ ॥ जंग
लोनिर्जनेदेशेत्रिलिंगः पिशितेस्त्रिया ॥ जालं दंभेपिजंबीरेदेवभेदे

देपिजंमलः ॥ ४९ ॥ इलाः तपोमिर्दुहिता तलं मूलचपेटयोः ॥ ता
 लौगीतक्रियामानेहरितालेद्रुमांतरे ॥ ५० ॥ लोहेहारमणोपुंसियवा
 म्कांतरलास्त्रियां ॥ ब्रह्मदारोपिचौतूलं तुलासादृश्ययोस्तुला ॥
 ५१ ॥ तमालोवरुणेखड्गेतापिछेतिलकेपिच ॥ गुचाकेपिच तांबू
 लंकिडंगोपिच तंदुलः ॥ ५२ ॥ दुकूलं श्लक्ष्णवस्त्रेपिचार्धेप्रवेच्छदे-
 दलं ॥ धवलागविनाशंदेशककुसुंदरयोस्त्रिषु ॥ ५३ ॥ परमाणौ
 चपीलुः स्याद्देहेचात्यनिपुद्गलः ॥ शस्ताकारेष्यथतरोपिप्पलः
 पिप्पलंजले ॥ ५४ ॥ शाल्मली शिंशपावैवपोतिकाचापिपिछि
 ला ॥ सभ्यशुयुवतीपालिः पंक्तिः कर्णलतापिच ॥ ५५ ॥ वीणादं
 डेप्रवालो स्त्रीविद्रुमेनवपल्लवे ॥ नलेकाशोपोटगलः पित्तयुक्ते
 चपित्तलः ॥ ५६ ॥ पिंगलः स्यात्कपावग्नावाशक्रीहिश्च पारलः ॥
 फलंजातीफलेलाभेबाणाग्रेफलकेपिच ॥ ५७ ॥ फेनिलं बदरे
 रिष्टेबालोहीवेरकेशयोः ॥ बलिर्जराश्लथत्वेस्त्रीगृहदाबंससौ
 बली ॥ ५८ ॥ बलं गंधरसेरूपेक्लीबंवाटयालकेस्त्रियां ॥ बहुलः ल
 ष्यापक्षेपिमेलामंदापिवाटलः ॥ ५९ ॥ दुर्दिनेष्यथवेलास्यात्सिंधोः
 कूलेचमोजने ॥ अरिषभेदेप्लुवेपुंसि फौलंभीरुत्तदित्रिषु ॥ ६० ॥ मे
 खलाऽद्रिनितंबेपिग्रहेनामंगलंरुभे ॥ निकटेपिचमूलं स्याद्दू
 स्तूरेपिचमातुलः ॥ ६१ ॥ मौलिः ककेलिहक्षेपिमल्लः पात्रिकपालि-
 नि ॥ बलीयसिचमत्स्येचमंडलंपरिधौगणे ॥ ६२ ॥ बिंबेदेशेनाच
 शुनिरसालस्त्रिहृत्तयोः ॥ जिह्वाकमलयो लौला शालास्या
 इहशारवयोः ॥ ६३ ॥ तरुजातीमलयभेदेशालोहालेनृपेपिच ॥ निग
 डेपुंस्कटीवडवस्त्रेचशृंगवलंत्रिषु ६४ ॥ शालिर्गंधमृगेधान्येशयालुः
 कुकुरेणसे ॥ शकलं बल्कलेखंडे शीतलः शिशिरेनिले ॥ ६५ ॥ बं-
 डातीतैलमानं स्यात्सारसीस्त्रीचकामुकी ॥ सिध्मलाशुष्कमीनेस्त्री
 त्रिलिंग्यानुकिलासिनि ॥ ६६ ॥ अजौष्टक्षेचसरलः सालोवरणस

र्जयोः॥ हस्तिमल्लोगजास्येचहेलावज्ञाविलासयोः॥६७॥ ॥
 इतिलांताः॥ ॥ यागेचमद्यसंधानेस्नानेचाभिषवःपुमान्
 ॥ मृतावसत्वेचाभावःस्याद्रजःपुष्पमार्तवं॥६८॥ आश्रवोङ्गीकृ
 तौचश्येआहवोयागसंगरो॥ उपपूर्वोराहूसातौकितवोमत्तवंच
 कौ॥६९॥ रवलीनेस्त्रीकविःपुंसिकाव्यकृच्छुक्रसूरिषु॥केतवंतु
 छलेयूतेराजिकायांक्षुतिक्षवः॥७०॥ केशवःकेशवीनिष्णुर्गोलवो
 मुनिलोघ्रयोः॥ जीवोस्त्रीजीवितेपुंसिगुरुजंतोःस्त्रियांगुणे॥७१॥
 तत्त्वविलंबितेनृत्येस्वरूपेपरमात्मनि॥ मंघेराज्ञिकरेदेवोद्विजि-
 द्योव्याडसूचकौ॥७२॥ ध्रुवोवटेस्मरारौचगीतिस्तुकुभेदयोर्ध्रुवा
 ॥ ध्रुवोपूर्तेप्यथनवोनूतनेवायसेस्ततो॥७३॥ पूर्वोनिषादेमर्क-
 द्यांभेकेभेलेगतौकपौ॥ पल्लवोविस्तरेषिगेकिसलिबिटपेवने॥७४
 ॥ घटादौपार्थिवोराज्ञिबल्लवःसूदगोपयोः॥ गजेधनिनिष्पुकेच
 पथुरामेचभार्गवः॥७५॥ दूर्वागौरीचभार्गव्यौसत्तासंसारयोर्भ
 वः॥ भावोगौरवितेजंतौपदार्थेभिनयान्तरे॥७६॥ माधवोहरिवै-
 शाखौराजीवोमृगमीनयोः॥ रौरवौघोरनरकौलवश्छेदनलेशयोः
 ॥७७॥ करंजभिस्त्युलेलट्टाऽवद्यपक्षिप्रभेदयोः॥ विश्वंशुंभ्यांसम
 स्तेचनिर्वाणेविष्णवोधने॥७८॥ अश्वौघेबाडवंनस्त्रीपातालेनाद्वि
 जौर्वयोः॥ वडवाऽश्वाकुंभदास्योयोगिकीलेहरेशिवः॥७९॥ कस्व
 क्षेमंशिवंश्यामाऽमलकीचाभयाशिवः॥ बाडवस्करसेरामेसैंध
 वोलवणारवयोः८०॥ स्त्रोस्त्रियांज्ञातिधनयोःस्वमात्मनिनपुंसकं॥
 आधेयधारणेसत्त्वमेलकेपिचसंभवः॥८१॥ ॥ इतिषां
 नाः॥ ॥ अपभ्रंशोडुष्यतनेभाषाभेदापशब्दयोः॥ टीका
 दर्पणावादर्शावाशात्तृष्णादिशोःस्त्रियां॥८२॥ प्रभुशंकरयोरी
 शःस्त्रियांलांगलदंडके॥ दिगंबरेकपौकीशःकेशोवालप्रचेतसोः
 ॥८३॥ जीवितेशोयमेनाथेदंशःसंहननेपिच॥ सर्पक्षतेयज्ञानेच

लोचनेदर्शनेच दृक् ॥ ८४ ॥ नाशः पलायने मृत्यौ निस्त्रिंशोख
 द्निर्दयो ॥ निशा रात्रिर्हरिश्च मृगादौ प्रथमे पशुः ॥ ८५ ॥ पुरोडा
 शो हविर्भेदे च मस्यां पिष्टकस्य च ॥ रसे सोमलतायाश्च दुतशेषे च
 कीर्त्यते ॥ ८६ ॥ पाशः कचार्थे संघार्थः कर्णां तेशो भनार्थकः ॥ छत्रा
 द्यंते च निरार्थः पाशः पक्ष्यादिबंधने ॥ ८७ ॥ वार्ता हरे पुरोगे च सहा
 ये च प्रतिस्पर्शः ॥ लोमशो मेदुके पिस्या द्विवशौ वशविह्वली ॥ ८८
 ॥ वंशो वर्गश्च पृष्ठांशे चेशो वेरया गृहे पिच ॥ आयत्तता प्रभुत्वे चेश
 शः परवशो त्रिषु ॥ ८९ ॥ दाने रोगे पिच स्पर्शः सदृशं चूचिते समे ॥ ९०
 इति शांताः ॥ ॥ भाष्येषु ध्यं वरीषं नाकिशोर हरिशं फु ॥
 ९० ॥ अभिलाषेः नुतर्षः स्थात्याने च्छाचाप्यथामिषं ॥ संभोगो लो-
 चमांसेषु उष्णाबाणात्पजानिशा ॥ ९१ ॥ भल्लकेशोणके च क्षीर्नक्षत्रे
 पुंनपुंसकं ॥ ऋषिर्वेदे पि कक्षरूढो मूले शो फकानने ॥ ९२ ॥ कक्षा
 वरत्रा प्रकोष्ठस्पदोद्गृहणिकास्तच ॥ कुलमाषं कांजिके ना तु यवके स्या
 दथा विडे ॥ ९३ ॥ पापे च कलुषं घोषः शब्दाभीरनिवासयोः ॥ शुचौ
 दक्षे च नोक्षः स्थान्तर्षो लिप्सापि पासयोः ९४ ॥ दक्षः प्रजापतौ ताघ
 वुडे हरश्च पटौ ॥ पौरुषं मानभेदे च पुन्नागे पुरुषो नरे ॥ ९५ ॥ प
 क्षो मासार्धपाश्वो च महिषी राजपक्ष्यपि ॥ मूर्खे माने फले माषो
 मेषो राश्यंतरोरणौ ॥ ९६ ॥ संख्यायां तु नना लक्षं क्रीबं व्याजशर
 व्ययोः ॥ हस्ताक्ष्यो विवालाक्षो शेषो नानंतसीरिणोः ॥ ९७ ॥ उप-
 युक्ते तरे वस्त्री शैलूषो नटवित्तयोः ॥ शुश्रूषापरिचर्या च सहर्षः
 स्पर्धने मुदि ॥ ९८ ॥ ॥ इति शांताः ॥ ॥ योग्यायामंति-
 केः श्वासोऽधिवासो स्थानसंस्क्रिये ॥ आख्यायिका परिच्छेदे
 चाश्वासो निर्दत्तवपि ॥ ९९ ॥ उदर्चिरुस्रमेव न्हा देनः पापापराध
 योः ॥ कनीयाननुजेः ल्ये च कंसो मानेः सरांतरे ॥ १०० ॥ तेजसे त
 स्यात्तत्र कुत्सः स्वबकहारयोः ॥ छंदः पद्यश्रुती छासु तरो वेगे

बलेपिच ॥१॥ तमःशोकेप्यथहिमतीनाधर्मव्रतेक्षपः ॥ पद्येस्वर्णेता
मरसंनिशादुर्गचितामसी ॥ २॥ मणिदोषेदरेत्रासो दासीवित्तार्थ
चेदयोः ॥ द्विंत्वांचदासीदीर्घायुर्ऋषिः काकश्चशात्मलिः ॥ ३॥ योक्त्रे
चवसंशरव्याने स्वातेसर सिमानसं ॥ माश्वंद्रमासयोः पुंसिरवर्च
रेक्षोर्महारसः ॥ ४॥ राजहंसो नृपाग्रेचजिह्वाभूः शलुकीरसा ॥
जलेशरीरधातौचपारदस्वादयोरसः ॥ ५॥ भाषाश्वंखलकेशसः की
डायामपिगोदुहां ॥ रहो रतेचगुखेचरभसो हर्षवेगयोः ॥ ६॥ वि
हायाः शकुनेपुंसिविहायस्वेनपुंसकं ॥ पुत्रादौतर्णकेवर्षेवत्सः की
वंतुवक्षसि ॥ ७॥ रसेकूरेचविकृतौ वीभत्सस्त्रिषुनार्जुने ॥ व्यासा
मुनौचविस्तारेबर्हिर्नाकुशशष्पणोः ॥ ८॥ अग्नेप्रधानेचशिरःश्री
वासोविष्णुधूपयोः ॥ सुमनाः पुष्पमालयोः स्त्रियानां देवधीरयोः
॥ ९॥ वीणाभेदेसर्जरसोधूणकेप्यथसारसं ॥ पद्येनापक्षिणीदौच
सरोनीरतडागयोः ॥ १०॥ हविः सर्पिषिहव्येचहंसस्तुखगसूर्ययोः
॥ निर्लोभेनृपतौविष्णावंतरात्मनिचेष्यते ॥ ११॥ ॥ इतिसांताः
॥ ॥ अवग्रहः स्यात्सकृतिभाववृष्टिविबंधयोः ॥ अवरोहोवत
रणोत्रिदिवेचरुतोद्गमे ॥ १२॥ आरोहस्तनितंबेस्याद्दीर्घत्वेचसमु-
च्छ्रये ॥ शक्तौस्नेहेचाग्रहः स्याद्दीहानृद्यमवांछयोः ॥ १३॥ सूपेचपा
कपात्रेचकटाहोमहिषीशिशी ॥ खड्गकोषेचकलहो दात्यूहश्चा
तकेपिच ॥ १४॥ समारंभेपिपटहो ब्रह्मण्यपिपितामहः ॥ प्रवाहो
व्यवहारेच बहुविपुलसंख्ययोः ॥ १५॥ वराहः सूकरेभेषेसुस्तकेप्य
थसूच्छने ॥ अविद्यायांचभोहः स्याद्दृपस्कंधेऽनिलेवहः ॥ १६॥ दे
हनिर्माणसैन्येषुव्यूहः स्यादथविग्रहः ॥ संग्रामेप्रविभागेचदेहवि-
स्तारयोरपि ॥ वैदेहीपिप्यलीसीतावणिकूलीरोचनास्वपि ॥ संक्षेपे-
पिसंग्रहः स्यात्सिंहो वार्ताकुवासकौ ॥ १८॥ राशिभेदेहोसिंहः प्रे
ष्ठार्थेचोत्तरेस्थितः ॥ सोहृदेघृततेलादौस्यात्स्नेहोऽप्यव्ययाः परे ॥

॥१९॥ ॥ इतिहान्ताः ॥ ॥ अथाव्ययाः परेवाच्यानञ्
 भावेनिगद्यते ॥ तद्विरुद्धेतदन्येचनिषेधेपिचदृश्यते ॥ २० ॥ साह
 श्येचेपदर्थेचहिरुग्मध्यविलासयोः ॥ पुनरर्थेगभोऽर्थेचस्रस्त्वत्य
 र्थप्रशांसयोः ॥ २१ ॥ चपादपूरणेपक्षांतरैहेतौविनिश्चये ॥ हाविस्म
 येप्रमोदेचउमोमेवंप्रणवार्थयोः ॥ २२ ॥ युक्तार्थेसाधनार्थेचसांप्र
 तंतद्विदोविदुः ॥ हंवितर्केचानुमतौवार्तायामरुचौकिल ॥ २३ ॥ प्रा
 तर्दिनेचपूर्वत्रेत्यर्थेपूर्वेद्युदिष्यते ॥ ॥ इतिनानार्थवर्गः ॥
 आनंदेऽस्तुशभंदिष्ट्याकटवेकटचाडुते ॥ भूर्भुवः स्वस्त्रिभुवनमना
 गर्थेदरंस्युतां ॥ २४ ॥ आमंडमभ्युपगमेनवरंकेवलार्थकम् ॥ प्रातरर्थे
 नपयनिक्षणमात्रेक्षणक्षणां ॥ २५ ॥ क्षेमपुण्येस्वस्तिनास्यादुच्चैर
 र्थेऽदुकीर्तितम् ॥ वारंवारंशश्वदर्थेवारंवारेणचेष्यते ॥ २६ ॥ उता
 होयद्विवायहाकिंवानेतिसमाइमे ॥ किंतर्थेपितुयद्यर्थेसचेहोक्ता
 दिवाचकं ॥ २७ ॥ अस्याहकालसामान्येतिडंतप्रतिरूपकं ॥ सज्जः
 सहार्थेनेत्याहनिषेधेयदिशेषगीः ॥ २८ ॥ विष्णाषाडन्यतरस्यांवा
 विकल्पार्थाः प्रकीर्तिताः ॥ तेइतिस्यात्वयेत्यर्थेमयेत्यर्थेचमेइति ॥
 ॥ २९ ॥ ॥ इत्यव्ययवर्गः ॥ ॥ ७५

अथाव्ययानि त्रीण्यानंदार्थस्य द्वेअद्भुतार्थस्य त्रिभुवनस्यैकं इषिद
 र्थस्यैकं २४ अभ्युपगमार्थस्यैकं केवलार्थस्यैकं प्रातरर्थस्यैकं क्षणमा
 त्रस्यैकं २५ हेपुण्यार्थस्य हेउच्चैरर्थस्य हेशश्वदर्थस्य २६ षट् विकल्पा
 र्थस्य हेकिंतर्थस्य हेयद्यर्थस्य २७ कालसामान्यस्यैकं सहार्थ-
 स्यैकं निषेधार्थस्यैकं २८ त्रीणिविकल्पार्थस्य त्वयेत्यर्थस्यैकं मये
 त्यर्थस्यैकम् २९

लिंगादिसंग्रहेऽनुक्तममरेणाभिदध्महे ॥ स्त्रियामाजिर्दरज्जातिपु
रुद्राषाःसमाःशरत् ॥ ३० ॥ सिकताद्याबहुत्वेपिविंशत्याद्यैकवागपि
॥ पुंस्त्वेहाहाहुहृग्रंथिःपाणिः कलिर्दृतिर्मौलिः ॥ ३१ ॥ अंजलिरंधिः
कुक्षिर्मारकलोकोत्तरासंगाः ॥ यवक्ववातसंकेतपोतकर्तगरुच्छदाः
॥ ३२ ॥ श्लेष्मोष्मपापयक्ष्मास्यान्मोनीघातायनस्तनः ॥ फेनाभि
जनकलापनिकाल्याहारोद्दारोपलकल्लोलाः ॥ ३३ ॥ फालचषालकी
तंडुलशैवलखलविभवप्रसवाः ॥ आनापजननाडीभ्योयुगमंगंपदं
व्रणं ॥ ३४ ॥ आनंदेदुंदभिरथबहुत्वेप्यसवोगृहाः ॥ सक्तवोवल्लजा
लाजादाराःप्राणादशाइति ॥ ३५ ॥ क्लीबेकलत्रविषवीजकटस्वरत्न
तल्योक्तकुंकुमप्रवीडतृणाक्षराणि ॥ शृंगाटपीठगुदभेषजपृष्ठकि
ण्वदेवाशमाश्रुचिवुकोडुपसाहसानि ॥ ३६ ॥ यकृत्कुहकलिध्या-
नितीरंकालश्वजानुच ॥ धर्मार्धसारमित्राण्यंगदनन्यास्यबंधुषु ॥
३७ ॥ पुंनपुंसकयोर्दारुजीवातुस्थाणुसीधवः ॥ स्याद्वास्तुहिंशुति
तउसातुकंबुकमंडलु ॥ ३८ ॥ गोमयकुमुदविंबकुविंबशंरवाश्र
मसृणसूवर्णतोरणाः ॥ नूपुरशिरवरतूर्याशयृहांकुशवर्हिपल्लावाः
॥ ३९ ॥ व्रतदिनमासवर्षादलवल्कलकोटरखंडवासवाः ॥ चंदन
पद्मधर्मकोलाहलकिसलयदेहदोहदाः ॥ ४० ॥ कुलिशध्वजकार्षी
पणनिधानमुस्ताकर्करुशृंगवलयः ॥ पटलप्रवालचषकोपवा
सकासारकटकसंतानाः ॥ ४१ ॥ आकाशकुंजकुतपोदनवारवाण
मुस्तावतंसनखमंडपकच्छपुच्छाः ॥ कांतारकंकणतडागकिरीट
राष्ट्रतीर्थव्रणस्तबकसंक्रमपीठकानि ॥ ४२ ॥ समरसरकरणवि
टपांगनागैरिकदेवतकुटागाराः ॥ प्रोथमुहूर्तदिवसफलानिमास
निदाघसुसलतिलकानि ॥ ४३ ॥ वल्मीकबाल्मीकवृषणद्रोणगां
डीवनियडानिच ॥ मुकुलादिचविज्ञेयंशिष्टसंदर्भतोपरं ॥ ४४ ॥
अथस्त्रीनपुंसकयोःकैलिर्मणिर्योनिर्मसिर्मुनिः ॥ मरीचिःशाल्म

लिःस्वातिःश्रेणिर्मुष्टिस्तिथिःसृणिः॥४५॥ऊर्मिर्गमस्तिरशनिवै
पाष्णीषुधिराशयः॥वस्तिश्चकिष्कुःकंदुश्चवेश्वतन्निंबबाहवः॥
४६॥गंडुषगर्जजागरभुजकीलज्वालवर्तकव्रीडाः॥उत्कंठसदव
रादकरभसाःस्त्रीत्वेतुटाबंताः॥४७॥शालुकोट्टश्चिकःकीटःशा
रस्तूणोधटःकटः॥शफरोवेतसश्चासीस्त्रियाड्यंताःप्रकीर्तिताः॥
४८॥स्त्रीक्लीबयोरुदुर्दामाच्छर्दिर्ज्योतिःसदोर्चिषः॥सस्त्रंलक्षं
वणिज्यंचबडिशक्रोडपाटलं॥तारकरसननीतमेतेटाबंतकाःस्त्रि
याम्॥ड्यंतास्तनगरास्थानस्थलानिपुरपाटलं॥५०॥त्रिलिंगं
तुप्रतिसरस्फुलिंगनखरागलाः॥कंदरंश्वंस्वलंनलंबहूरफलमु
स्तकाः॥५१॥जंभश्चटाबंताएतेस्त्रियामथबिभीतकः॥हरीत
काटकतदकवाराश्चगुणेवटः॥५३॥मंडलंशलभंभल्लुतकंक
लशकंदलौ॥मृणालामलकौदाडिमश्चड्यंताःस्त्रियामिमो॥कर
णेल्युट्त्रिषुयथातस्यव्यारव्यानमित्यदः॥सूत्रकृद्वाप्यकृशावनु
मानइतीछति॥५४॥

॥ इतिलिंगादिसंग्रहवर्गः ॥

दृष्टप्रयोगायेशब्दाःप्रायस्तइहकीर्तिताः॥अप्रयुक्तास्तपाणि
न्यादिषु दृष्ट्वाप्युपेक्षिताः॥५५५॥

॥ इतितृतीयकांडःसमाप्तः
इतिश्रीपुरुषोत्तमदेवरचितस्त्रिकांडशेषाभिधानकोषःसमाप्तः

४ ४ ४ ४ ४ ४ ४

समाप्तः

मुंबईतज्ञानदर्पणछापखान्यांतछापिलेशके१७७६

आनंदनामसंवस्सरेवैशाखशुद्ध ८

षोक्तेऽश्वकुत्रचित् ॥३॥ त्रिलिङ्ग्यां त्रिष्वितिपदं मिथुने तु द्वयोश्चित् ॥
 निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वं ताथा दिनपूर्वभाक् ॥४॥ रूपाद्यक्तं लिङ्गमुक्तं
 लिपिप्रांतिच्छिदे च्छचित् ॥ विशेष्यनिघ्नैः नुक्तेः पिविज्ञेयावाच्यलिं
 गता ॥५॥ गुणेशकृादिकद्वाद्याः पुंसिस्युस्तद्वतित्रिषु ॥ तीक्ष्णाद्या-
 श्चगुणे क्लीबं गुणलिङ्गास्तद्वति ॥६॥ क्लीबपुंसारपिस्त्रीत्वं काप्य
 ल्यत्वविवक्षया ॥ जानिवाचकशब्दानामपितस्त्रीविवक्षया ॥७॥ उद्दि
 दः प्रसवे क्लीबे हरीतक्यादयः स्त्रियां ॥ पुष्यजाती प्रभृतयः स्वलिङ्गा
 व्रीहयः फले ॥८॥ प्राङ्गुनाथान्नतल्लिङ्गद्वयोर्द्वेनचैकता ॥ शब्दाद्य-
 तिनैर्लिङ्गैः स्वैस्तमीनविशेषणे ॥९॥ क्लीबेनपुंसके पुंसिस्त्रियां यो-
 षितिवदयोः ॥ त्रिषुचेत्यादिद्य द्रूपं तल्लिङ्गस्यैववाचकम् ॥१०॥ ना-
 नार्थः प्रथमांतोः त्रसर्वत्रादौ प्रदर्शितः ॥ सप्तम्यंताभिधेयेषुवर्तमानो
 विनिश्चितः ॥११॥ एकद्वित्रिचतुःपंचषड्दुर्णानुक्रमात्कृतः ॥ स्वरका
 द्यादिकाद्यांतवर्गेनानार्थसंग्रहः ॥१२॥ नानार्थकोशयुस्तकभारा
 र्जनदुःखहानयेकृतिनः ॥ मेदिनिकरकृतकोशो विशुद्धलिङ्गो ऽभि
 लिरव्यतामैकः ॥१३॥ **कैकम्** को ब्रह्मणिसमीरा-
 त्मयमदक्षंशुभास्करं ॥ कामयंथौचक्रिणचपतत्रिपार्थिवेतथा ॥१४
 मयूरेः शौचपुंसिस्यात्सुरवशीर्षजलेषुकम् ॥ **कहि**
अर्कोः कर्पणस्फटिकेरवौताम्रदिवस्पतौ ॥१५॥ **अंको** रूपक
 भेदाः गच्छिन्हरेखाजिभूषणे ॥ रूपकांशाः तिकोत्संगस्थानेः कं पाप
 दुःखयोः ॥१६॥ **एकं** संख्यांतरे श्रेष्ठेकेवलेतरयोस्त्रिषु ॥ **कके**ः क
 केतिलेवहौशुकूाश्वेदर्पणेघटे ॥१७॥ **कंक** श्छद्यद्विजेरव्यातोलो

हृष्टकृतांतयोः॥ कल्कोः स्त्रीघृततैलादिशेषेदंभे विभीतके॥ १८॥
 विद्धिदृयोश्चपापेचत्रिषुपापाशयेपुनः॥ काकः स्याद्वायसेचक्षप्रभेदे
 पीठसर्विणि॥ १९॥ शिरोऽवक्षालनेमानप्रभेदक्षीपभेदयोः॥ काकास्या
 क्ताकनासायांकाकोलीकाकजंघयोः॥ २०॥ रक्तिकायांमलप्यांचकाक
 माच्यांचयोषिति॥ काकं सरतबंधेस्याक्ताकानामपिसंहतौ॥ २१॥
 किष्कुर्द्वयोर्वितस्तौचप्रकोष्ठेपिकरेऽपिच॥ कोकश्चक्रेष्टकेज्ये-
 ष्ठारखजूरीद्रुमददुरे॥ २२॥ छेको गृहाश्रितमृगपक्षिणोर्नागरेषु
 षु॥ टंको नीलकपित्येचस्वनित्रे टंकनेस्त्रियां॥ २३॥ जंघायांस्त्रीपु-
 मान्कोपेकोशासिग्रावदारणे॥ तर्कः कांक्षावितर्कोहृदेतुशास्त्रेषुक
 थ्यते॥ २४॥ त्रिकाकूपस्यनेमौस्यात्रिकं पृष्ठाधरेत्रये॥ तोकंपु
 त्रेस्ततायांच द्विकः स्यात्काककोकयोः॥ न्यंकुर्मुनौमृगेपुंसिनाक
 स्तत्रिदिवेंबरे॥ २५॥ नाकुर्मुन्यंतरेपृथ्वीधरवल्मीकयोःपुमान्॥ नि
 ष्कमस्त्रीसाष्टहेमशतेदीनारकर्षयोः॥ २६॥ वक्षोलंकरणेहेमपात्रेहे
 मपलेऽपिच॥ २७॥ पंको स्त्रीकर्दमेपापेपाकः परिणतौशिशौ॥ के
 शस्यजरसाशौ ज्ञेयस्थाल्यादौपचनेऽपिच॥ २८॥ बकस्तंबकपुष्ये
 स्यात्कक्ष्थीदेचरक्षसि॥ भूकं छिद्रेचकालेचपोकेमंडुकमेघयोः
 ॥ २९॥ सुष्को मोक्षकवृक्षेस्योत्संहतेवृषणेऽपिच॥ मूकस्त्ववाचि-
 नादैच्यैरेकः रूपणमंदयोः॥ ३०॥ राकानघंतरेकच्छुंनवजातरजः
 स्त्रियाम्॥ संपूर्णेहुतथौरेकः शंकानीचविरेचने॥ ३१॥ रोकस्त
 क्रयभिद्दीप्त्योरैकंनाविचलेविले॥ लंकारक्षः पुरीशारवाशाकिनी
 कुलटास्तत्र॥ ३२॥ लोकोजनेपिक्वनेवल्कं वल्कलशल्ययोः॥ वे
 कः पर्याणभागोनानदीपात्रेचभंगुरे॥ ३३॥ शल्कं तुशकलेवल्केश
 कोजात्यंतरेवृषे॥ शंकुः संख्याः स्त्रयादोभित्कीलांशकलुषेषु
 ना॥ ३४॥ शंकात्रासवितर्कं च शाको दीपांतरेऽपिच॥ शक्तौद्रुमवि
 शेषेचपुमान्हरितकेऽस्त्रियां॥ ३५॥ शुको व्याससुतेकीरेरावण

कत्रिः

मेदिनीकोशः

३

स्यचमंत्रिणि॥ शिरीषपादपेपुंशिग्रंथिपर्णेनपुंसकम्॥ ३६ शु
ल्कंघट्टादिदेयेस्याद्वरादर्थग्रहेस्त्रियां॥ शूकस्त्रीशुंगदलयोः
श्लोकःपद्येशस्यपि॥ ३७॥ शोकंशुकगणस्त्रीणांकरणेसूकर
त्यपि॥ बाणवातोसलेस्तोकस्त्रिष्वल्पेचातकेपुमान्॥ ३८॥

कत्रिः

॥ अशोकस्त्रिषुनिःशोकेपुंसिकंकेलिपादपे॥ स्त्रि-

यांतुकदुरोहिण्यांपारदेस्यान्नपुंसकम्॥ ३९॥ अलकाकुबेरपु
र्यामस्त्रियांचूर्णकुंतले॥ अर्षकःकामुकेकुरेनिर्भयेत्रिषुनाक
वौ॥ ४०॥ अनीकोऽस्त्रीरणेसैन्येष्यणुकोनिपुणाऽल्पयोः॥ अ
लोकमप्रियेऽपिस्याद्व्यसत्येनपुंसकं॥ ४१॥ अनूकंतुकुलेशी
लेपुंसिस्याद्गतजन्मनि॥ अंशकंश्लक्ष्णवस्त्रेस्याद्वस्त्रमात्रोत्तरी
ययोः॥ ४२॥ अंतिकंनिकटेवाच्यलिंगस्त्रीशातलोषधौ॥ तुल्यांज्ये
ष्वभगिन्यांचनाद्योक्त्याकथ्यतेऽंतिका॥ ४३॥ अलकोधवलाऽर्के
स्याद्योगोन्मादितकुक्षुटे॥ अंबिकापार्वतीमात्रोर्धंतराष्ट्रस्यमातरि
॥ ४४॥ अंधिकाद्यूतभेदेचरजन्यामपियोधिति॥ अम्लिकानि-
त्तिडीचास्त्रोद्गारचंगेरिकास्तच॥ ४५॥ अर्षकःकथितोबालेमूर्खे
पिचकशेषिच॥ आनकःपट्टेभेर्थांमृदंगेध्वनदंबुदे॥ ४६॥ आ
ढकीतुतुबर्थास्त्रीपरिमाणाऽंतरेत्रिषु॥ आलोकस्तपुमान्योतेद
र्शनेबंदिष्माषणे॥ ४७॥ आन्हिकंदिननिर्वर्त्येत्रिलिंगमथनद्वयोः
॥ नित्यक्रियाभोजनयोर्द्वेदेप्रकरणस्यच॥ ४८॥ आतंकोरोगसं
तापशांकासुमुरजध्वनौ॥ इक्ष्वाकुःकटुतुंब्यांस्त्रीसूर्यवंशनूपेपु-
मान्॥ ४९॥ उलूकःपुंसिकाकाराविद्रेभारतयोधिनि॥ उदकेऽप्य-
कालीनफलेमदनकंदके॥ ५०॥ उष्याकस्तुनिदाघेस्यादातुरेक्षिप्र-
कारिणि॥ उष्टिकाभृत्तिकाभांडभेदेपिकरमस्त्रियाम्॥ ५१॥ उर्मि
काचांगुलीयेस्याद्वस्त्रभंगतरंगयोः॥ कनकंहेमिपुंसिस्याद्विशुके
नागकेसरे॥ ५२॥ धुस्तूरेकांचनारेचकालीयेचपकेऽपिच॥ करकस्त

पुमान्यक्षिविशेषेदाडिमेपिच ॥ ५३ ॥ ह्योर्मद्योपलेनस्त्रीकरंकेचक
 मंडलौ ॥ क्रमुकस्तुपुमान्मद्भुस्तकेब्रह्मदारुणि ॥ ५४ ॥ फलेकार्पा
 सिकायाश्चपट्टिकालोध्रपूगयोः ॥ कटकोस्त्रीनितंबैः दीतिनां दंत
 मंडने ॥ ५५ ॥ सामुद्रलवणेरजधानीवलययोरपि ॥ कटुकाकटुशे
 हिण्यांस्त्रियांशेषेनपुंसकं ॥ ५६ ॥ कंटकोनस्त्रियांश्चद्रेशत्रौमत्स्या
 दिकीकसे ॥ नैयोगिकादिदोषोक्तौस्याद्रोमांचद्रुमांगयोः ॥ ५७ ॥ करंको
 मस्तकेऽशस्यनालिकेरफलास्थानि ॥ कल्लकोऽकेऽपवादेचकालाय
 समलेऽपिच ॥ ५८ ॥ कर्णिकाकरिहस्ताग्रेकरमध्यांगुलावपि ॥ क्रमु
 कारिच्छटांशेज्वरादेकर्णभूयणे ॥ ५९ ॥ कणिकाकथ्यतेऽसंतस्त्र-
 क्ष्मवस्त्राग्निमंथयोः ॥ कच्चाकुस्तदुराधर्षेदुःशीलेचविलेशये ॥ ६०
 ॥ कंचुकोवारवाणेस्थानिर्मोकेकरभेपिच ॥ वर्धापकगृहीतांगस्थि
 तवस्त्रेचचोलेके ॥ ६१ ॥ कंचुक्योषधिभेदेऽथकारिकानदयोषि-
 नि ॥ कृतौविवरणश्लोकेऽशिल्यातनयोरपि ॥ ६२ ॥ नपुंसकंतुकर्मा
 दौकारकं कर्त्तरिचिषु ॥ कामुकः कमनेऽशोकपादपेचाऽतिसुक्तके
 ॥ ६३ ॥ कामुकंधनुषिस्थान्नावणौकर्मक्षमेऽन्यवत् ॥ काचुकः क
 कवाकौस्यासौनमस्तककोकयोः ॥ ६४ ॥ क्षारकः पक्षिमत्स्यादिपि
 टकेजालकेऽपिच ॥ कालिकाचंडिकाभेदेकाल्प्यवृश्चिकपत्रयोः
 ॥ ६५ ॥ क्रमदेयवस्तुमूल्येधूसरीनवमेघयोः ॥ पटोलशारवारोमाली
 मांसीकाकोशिवास्तुच ॥ ६६ ॥ मेघावलौचकिंपाकोमहाकालफला
 जयोः ॥ कौचकोदैत्यभिदातहतसस्वनवंशयोः ॥ ६७ ॥ कीटकः
 क्रिमिजातौनानिधुरेपुनरन्यवत् ॥ कुलकंतुपटोलेस्यासस्वद्रुश्लो
 कसंहतौ ॥ ६८ ॥ पुंसवल्मीककाकेंदुकुलश्रेष्ठेषुकथ्यते ॥ ह्रल्ल
 कस्त्रिपुनीचेऽत्येकुशिकोमुनिसर्जयोः ॥ ६९ ॥ कुषाकः कपिव-
 न्यर्केनापरोत्तापिनिधिसु ॥ कुलिकोनागभेदेस्यान्द्रुमेदेकुलसन्तमे
 ॥ ७० ॥ क्षारकः कोकिलाक्षेस्याद्रोक्षरेतिलकद्रुमे ॥ कूपकोगुण-

कवि

मेदिनी कोशः

दृक्षे स्यात्तैलपात्रे ककुंदरे ॥ ७१ ॥ उदपाने च्युतायां तु कूपिकां भो
गतोपले ॥ कूलकं नस्त्रियां स्तूपे पुंसि स्यात्कृमिपर्वते ॥ ७२ ॥ कूर्चिका
सूचिकायां च तल्लिकायां च कुड्मले ॥ कपाटां कुडके क्षीरविकृता वपि
योषिति ॥ ७३ ॥ कृषकः पुंसि फाले स्यात्कर्षके त्वभिधेयवत् ॥ कोर
कोः स्त्री कुड्मले स्यात्ककूलकमृणालयोः ॥ ७४ ॥ कौतुकं त्वभिला
षे स्यादुत्सवे नर्महर्षयोः ॥ तथा परंपरायात्तमंगले च कुट्टहले ॥ ७५ ॥
विवाहसूत्रगीतादिभोगयोरपिनद्वयोः ॥ कौशिको नकुले व्याल
ग्राहे गुग्गुलुशक्रयोः ॥ ७६ ॥ कौषज्ञो लूकयोश्च स्याद्विश्वामित्रमु
नावपि ॥ कौशिकी चंडिकायां च नदीभेदे च योषिति ॥ ७७ ॥ रवन
को नोदुरौ संधिचौरे त्रिष्वदारके ॥ रवड्ढिको महिषीक्षीरफेनशौनि
कयोरपि ॥ ७८ ॥ स्यात्खोलकस्तपाकेशिरस्त्रवल्मीकपूगकोरोषु ॥
गणिकायूथीवैश्ये प्रीतर्कारीषु नातुदैवज्ञे ॥ ७९ ॥ ग्रंथिकं पिप्ली-
मूले गुग्गुलुग्रंथिपर्णयोः ॥ करीरे पुंसि देवज्ञे सहदेवाख्यपांडवे ॥ ८०
गंडकः पुंसि रवे स्यात्संख्याविद्याप्रभेदयोः ॥ अवच्छेदेः तराये च गं
डकी सरिदंतरे ॥ ८१ ॥ ग्राहको घातविहगे धान्यानां च गृहीतरि ॥
गांधिको लेखकेऽपि स्यात्सुगंधिव्यवहारिणि ॥ ८२ ॥ गुंडुकोः
मलने धूलौ कलौ क्लिप्ते हपात्रयोः ॥ गृह्यको निघ्नके छेके गौरिकं
धानुरुक्मयोः ॥ ८३ ॥ गोलको विधवापुत्रे जारात्स्यान्मलिकेशुडे ॥
गोरंकुः स्यात्सुमान्यक्षिभेदे लघ्नकवंदिनोः ॥ ८४ ॥ चषकोः स्त्रीसु
रापात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः ॥ चुलकः प्रसृतौ मांडभेदे तु लुकवत्सुमा-
च ॥ ८५ ॥ चतुष्की मसकहयापुष्करिपयंतरेपि च ॥ चारकः पा
लके इत्यादेः स्यात्संचालकबंधयोः ॥ ८६ ॥ चित्रकं तिलके नातुया
ग्रभिञ्चुपाठिषु ॥ चुंबकश्चुंबनपरे धूर्तायस्कांतयोरपि ॥ ८७ ॥ बहु
ग्रंथेकदेशज्ञे धरस्योर्ध्वावलंबने ॥ चुल्लुकी शिशुमारैः पि कुंडीभेदे
कुलांतरे ॥ ८८ ॥ चूलिकानाटकस्यागकर्णमूले च हस्तिना ॥ चूत

कः कूपकेष्याग्नेजनकः पितृभूमजोः ॥ ९१ ॥ जंबूकः फेरवेनीचेप-
 श्रिमाशापतावपि ॥ जतुकाजिनपत्रायां जतुकं हिं गुलाक्षयोः ॥ ९० ॥
 जाह को घांघमाजार्खवद्वांकारुंडिकास्तच ॥ जालकं कोरकेदंभे
 कुलायानाययोरपि ॥ ९१ ॥ नपुंसिमोचकफले स्त्रियांतु वसनांतरे ॥ पि-
 भिसारजलौकाया मपि स्याद्दधवास्त्रियां ॥ ९२ ॥ प्रदानामश्मरचितां ग-
 रक्षिण्यांच जालिका ॥ जालिको वाच्यवद्गामजालिजालोपजीवि-
 नोः ॥ जीवकः प्राणकेपीतशालरूपणयोरपि ॥ कूर्चशीर्षेपिपुंसि-
 स्यादाजीवे जीविकामता ॥ ९४ ॥ त्रिषु सेविनि वृथ्या शिजीविनोराहि-
 तुंडिके ॥ झल्लिको हर्तनपदे स्त्रियां योतेच झिल्लिका ॥ ९५ ॥ आ-
 तपस्यरुचौ झिक्कां टुंडकः शोणकाल्ययोः ॥ डिंबिका जलबिंबे-
 स्याच्चोणके कामुकस्त्रियां ॥ ९६ ॥ लंडकः खंजने फेने समास प्रायवा-
 निच ॥ गृहदारुतरुस्कंधमायाबहुलकेष्वपि ॥ ९७ ॥ तक्षकस्तपु-
 मान्नागराजभेदे च वईको ॥ तारको दैत्यभित्कर्णधारयोर्नदयोर्दृशि
 ॥ ९८ ॥ कनीनिकाया मृक्षे च नपुमांस्त्रा तरित्रिषु ॥ तिलको दुमरो-
 गाश्वभेदे च तिलकालके ॥ ९९ ॥ क्लीबंसौवर्चलकोमोर्नस्त्रियांतु वि-
 शेषके ॥ त्रिशंकुर्नाराजभेदेशलभेदषदंशके ॥ १०० ॥ तुरुष्कः सि-
 ल्हेके म्लेंछजातौ देशांतरेऽपि च ॥ तूलिका कूर्चिकायांच शष्योपकरणे
 ऽपि च ॥ १०१ ॥ दर्शकः स्यात्प्रतीहारदर्शयित्प्रवीणयोः ॥ दारको
 बालकेऽपि स्याद्देदके लभिधेयवत् ॥ १०२ ॥ द्रावको शावभेदे स्या-
 द्विदग्धे मोषकेऽपि च ॥ दीपकं वागलंकारे वाच्यवद्दीपिकारके ॥ १०३ ॥
 दीप्यकश्चाः जमोदायां यवानी बर्हि चूडयोः ॥ दुच्छुको गंधकुट्ट्या
 स्याद्दिहाराद्यवकाशके ॥ ४ ॥ दूषिका तूलिकायांच मले स्याल्लोच-
 नानस्य च ॥ धनिका साधुनार्यां धान्याके त्रिषु साधुधनिनेश्च ॥ ५ ॥
 स्याद्देनुका करिण्यां धेनावपि नातुदानवविशेषे ॥ धेनुकं करणे स्त्री-
 णां धेनुनामपि संहतौ ॥ ६ ॥ नर्त्तकः केवलेपोदगलचारणयोर्नदे ॥

कत्रि

मेदिनीकोशः

७

नर्तकीलासिकायांच करेणवामपियोषिति ॥ ७॥ नशिकापिकुमा
र्यास्यात्पुमानक्षपणवर्दिनोः ॥ नरकः पुंसिनिरयदेवारातिप्रभेदयोः
॥ ८॥ नंदको हरिखड्गेच हर्षकेकुलपालके ॥ नालीकः शरशाल्यां
गेष्वज्रखंडेनपुंसकं ॥ ९॥ नायकोनेतरिश्रेष्ठेहारमध्यमणावपि ॥
निर्मोकोमोचनेव्योम्निसन्नाहेसर्पकंचुके ॥ १० ॥ नीलिका नीलिनी
क्षुद्रारोगशोफालिकास्तच ॥ पराकस्तत्रतेखड्गेप्रसेकः सेचने-
श्व्युतौ ॥ ११ ॥ प्रतीकोः वयवेऽपिस्थास्त्रिकूलविलोमयोः ॥ पद्म
कंस्यात्सयकाष्ठविंदुजालकयोरपि ॥ १२ ॥ पक्षकस्तपुमान्पार्श्वहा
रेचपार्श्वमात्रके ॥ पल्यंकोमंचपर्यंकृषीपर्येस्तिकास्तच ॥ १३ ॥
पताकावैजयंत्यांचसौभाग्यनाटकाङ्गयोः ॥ पानुकः पतयालौस्या
त्प्रपातजलहस्तिनोः ॥ १४ ॥ प्राणकः सत्वजातीयजीवकद्रुमबौल
योः ॥ पाटकः स्यान्महाकिष्कौकटकांतरवाद्ययोः ॥ १५ ॥ अक्षादि
चोलनेमूलद्रव्यापचयरोधसोः ॥ पालंकः शल्लकीशाकभेदयोः
प्राजिपक्षिणि ॥ १६ ॥ पाचकोऽग्नौसदाचरेबन्धिमथेचचित्रके ॥
भल्लातकेविडंगेऽथप्रियकः पीतशालके ॥ १७ ॥ नीपेचित्रमृगेचा
लौप्रियंगोकुंकुमेऽपिच ॥ पिण्याकोस्त्रीनिलकल्केहिंशुबाल्ही
कसिल्लके ॥ १८ ॥ पिनाकोऽस्त्रीरुद्रचापेपांशुवर्षत्रिशूलयोः ॥
पिटकस्त्रिषुविस्फोटेमंजूषायांपुनःपुमान् ॥ १९ ॥ पिष्टको घृत
पूपादौनेत्ररोगांतरेऽपिच ॥ पुलकः कृमिप्रभेदेप्रस्तरभेदेचमणि
दोषे ॥ २० ॥ रामांचेहरितालेगजान्नपिंडेचगंधर्वे ॥ पुलाकस्तुच्छ
धान्येस्यात्संक्षेपेप्रक्तसिक्थके ॥ २१ ॥ पुष्पकंशीतिपुष्पेचविमा
नेधनदस्यच ॥ नेत्ररोगे तथारत्नकंकणेचरसांजने ॥ २२ ॥ लोहकां
स्येसृगदंगारशकट्यांचनपुंसकं ॥ स्यात्पुत्रिकापुत्रलिकादुहि
शौर्यावनूलके ॥ २३ ॥ नापुत्रेसरभेधूर्तेशैलवृक्षप्रभेदयोः ॥ पूर्णा
कः स्वर्णचूडेस्यान्नासाच्छिन्यांतुपूर्णिका ॥ २४ ॥ पृदाकुर्धेश्च

मेदिनीकोशः

कवि

केव्याघ्रेसर्पचित्रकयोः पुमान् ॥ पृथुकः पुंसिचिपिदेशिशोस्यार
 भिधेयवत् ॥ २५ ॥ पेचको गजलांगूलमूलोपांतेचकौशिके ॥ पेदके
 पुस्तकादीनां मंजूषायां कदंबके ॥ २६ ॥ वल्मीको रोगभेदे च नाकौ च
 पुन्नपुंसकम् ॥ बंधुकं बंधुजीवेश्या ह्यंधुकः पीतशालके ॥ २७ ॥ बंधु
 धकः स्याद्दिनमये पुंश्चल्यां स्याच्च बंधुकी ॥ बाहुलः कर्कटेः
 चार्के दाल्युहं जलखातके ॥ २८ ॥ वराकः संसरे पुंसि शोचनीये जीभि
 धेयवत् ॥ बालकस्तु शिशो बले बालधौ हयहास्तिनोः ॥ २९ ॥ अंगु
 लीयकन्हीवेरचलये पुंसि बालिका ॥ बालायां बालुका पत्रकाह
 लाकर्णमूषणे ॥ ३० ॥ वारको इश्वगतौ पुंसि वाच्यवस्त्यन्निषेधके ॥
 बालुका सिकतासस्या ह्यालुकं तेलबालुके ॥ ३१ ॥ भ्रमकं रोग
 भेदे स्याद्दिङ्क कलधौ तयोः ॥ भ्रामको जंबुके धूर्ते सूर्यावर्ती इश्व
 भेदयोः ॥ ३२ ॥ भालांकः करपत्रे स्याच्छाकभेदे च रोहिते ॥ महा
 लक्षणसंपन्नपुरुषे कच्छपे हरे ॥ ३३ ॥ भूमिकारचनायां स्यादे
 शांतरपरिग्रहे ॥ भूतीकमपि भूनिंबे दीप्यकपूर्के तृणे ॥ ३४ ॥ मधु
 का मधुपर्ण्या स्यान्मधुकं क्लीतके रवगे ॥ वल्यंतरो नामशको रोग
 कीटप्रभेदयोः ॥ ३५ ॥ मंडुकः शोणके सुन्यंतरे स्याद्दूटवर्चसि ॥ मं
 डुकपर्ण्या मंडुकी मल्लिको हंसभिद्यपि ॥ ३६ ॥ मल्लिका तृणशून्ये
 पिपीनमृत्पात्रभेदयोः ॥ मामकं स्यान्मदीयार्थे त्रिषु पुंसितुमातुले ॥
 ३७ ॥ मातृका धातृकामात्रोर्देवीभिर्दूर्णमालयोः ॥ मालिका ससला
 पुत्री ग्रीवालकरणेषु च ॥ ३८ ॥ पुष्यमाल्ये नदीभेदे पक्षिभेदे तु मालि
 कः ॥ मेचकस्तु मयूरस्य चंद्रके श्यामले पुमान् ॥ ३९ ॥ तद्युक्ते वा
 च्यवल्की बंधोर्तो जनांधकारयोः ॥ मोचकः करलेशिपुनिर्मोचक
 विरागिषु ॥ ४० ॥ मोदकः स्वाद्यभेदेः स्त्रीहर्षुके पुनरन्यवत् ॥ य
 मकं यमजेशब्दालकारे पुंसिसंघमे ॥ ४१ ॥ याजकस्तु गजराज्ञौ
 याज्ञिके पथयाज्ञिकः ॥ याजके च कुशोचाथयुनके संशयेषुगे ॥

कत्रि

मेदिनीकोशः

९

॥ ४२॥ नारीवस्त्रांचले युक्तेचलनाप्रेऽपि यौतके ॥ यूथिकास्नानके पु-
ष्यविशेषेपि च योषिति ॥ ४३॥ रसिकास्त्रीरसालेक्षरसयोः सरसेत्रि-
षु ॥ रक्तकोः स्नानबंधूकरक्तवस्त्रानुरागिषु ॥ ४४॥ राजिकापि च
केदारे राजसर्षपरेखयोः ॥ रात्रकंपंचरात्रेनावेश्यावेशमाद्वासिनि
॥ ४५॥ रुचको बीजपूरेच निष्केदंतकपोतयोः ॥ नद्योः सर्जिकाक्षारे
प्यश्वाभरणमाल्ययोः ॥ ४६॥ सौवर्चलेपि मांगल्यद्रव्ये चाप्युक्तटेपि
च ॥ रुंडिकाद्वारपिंड्यांच दूतिकायां रणक्षितौ ॥ ४७॥ स्तूपकं नाटके
मूर्तेकाव्यालंकरणेपि च ॥ रेणुकापि हरेणौ च जामदग्न्यस्य मातरि ॥
४८॥ रोहकः प्रेतभेदनारोदरि त्रिषु विश्रुतः ॥ लंपाको लंपटेदेशे ला-
सको लास्यकारिणि ॥ ४९॥ मयूरेलसके चाथ लनको भेदिते पशौ ॥
लोचको मांसपिंडे क्षितारकायांच कज्जले ॥ ५०॥ ललाटाभरणे स्त्री-
णां कदलीनीलवस्त्रयोः ॥ निर्बुद्धौ कर्णपूरेच मूर्ध्यां भ्रूश्लथचर्मणि ॥
५१॥ वस्त्रकं रोमके पुंसि शिवमल्यर्कपर्णयोः ॥ वर्णकश्चरणे स्त्रीतु-
चंदने च विलेपने ॥ ५२॥ ह्योनील्यादिषु स्त्रीस्यादुत्कर्षे कथनस्य च ॥
वर्तकस्तु खुरेऽश्वस्य विहगे च र्तकी ह्योः ॥ ५३॥ वंचकस्तखले
धूर्ते गृहबभौचजंबुके ॥ व्यलीकमप्रियाऽकार्यवैलक्ष्येष्वपि गीडने
॥ ५४॥ नानागरेऽथ बाल्हीकं बाल्हीकं धीरहिंशुनोः ॥ ह्यवेनौ पुंसि
देशस्य प्रभेदे तुरगांतरे ॥ ५५॥ वाईकं वृद्धसंघाने वृद्धस्य भावकर्मणोः
॥ वार्षिकं त्रायमाणायां क्लीबंवर्षाभवे त्रिषु ॥ ५६॥ बालकोऽस्त्रीणा-
रिहार्ये त्रिषु स्यादंशुशियके ॥ वितर्कस्तपुमानूहे संशये च निगद्यते ॥
५७॥ विपाकः पचने स्वादे कर्मणो विसदृक्फले ॥ विवेकः स्याज्जल-
द्रोण्यां पृथग्भावविचारयोः ॥ ५८॥ दृश्चिकश्च द्रुणे राशौ रक्तकीटो-
षधीभिदोः ॥ वृषांकः शंकरे साधौ भल्लानकमहत्वयोः ॥ ५९॥ वैजिकं
शिशुनैले स्याद्देनौ सद्योः कुरेतुना ॥ शलाकाशल्यमदनशारिकाशल्य-
कीषु च ॥ ६०॥ छत्रादिका षीशरयोः शल्यकीपशुवृक्षयोः ॥ शंबूको ग

जकुंभांते घोंगेच शूद्रतापसे ॥ ६१ ॥ जलजंतुविशेषेच शंभूकाननपुंस
 के ॥ शंखकंवलयेकं बावस्त्रीपुंसिशिरोरुजि ॥ ६२ ॥ शार्ककः स्या
 दुग्धफेनशर्करापिंडयोः पुमान् ॥ शिशकः शिशुमारेस्याद्दालकोल्ह
 यिनोरपि ॥ ६३ ॥ शीतकः शीतकालेचक्रस्थिते दीर्घसूत्रिणि ॥ शूल
 कः प्रावटेपिस्याद्रसेपिपरिकीर्तितः ॥ ६४ ॥ सस्यकोमणिभेदेऽसौसं
 पर्कोमेलकेरतौ ॥ संपाकस्तर्ककेष्ट्रे त्रिषुनाचतुरंगुले ॥ ६५ ॥ स्यमी
 कानीलिकायांस्त्रीस्यमीकोनाकुवृक्षयोः ॥ स्वस्तिकोमंगलद्रव्येच
 तुष्कगृहभेदयोः ॥ ६६ ॥ सरकोऽस्त्रीसीधुपानेशीधुपात्रेक्षसीधुनोः
 ॥ अछिन्नाऽध्वगपंतौचसायकः शरखड्गयोः ॥ ६७ ॥ स्थासकः पुं
 सिचारिष्येजलादेरपिबुद्बुदे ॥ सूचकः सीवनद्रव्येबोधकेपिशनेश
 नि ॥ ६८ ॥ ओतौकाकेसूतकोऽस्त्रीपारदेनद्वयोर्जनौ ॥ सृदाकुर्नाऽ
 निलेवज्जेज्वलनेप्रतिस्वर्यके ॥ ६९ ॥ सेवकस्तुप्रसेवेनावाच्यलिंगोऽ
 नुजीविनि ॥ सेचकः स्यात्पुमान्घेवाच्यलिंगस्तसेत्तरि ॥ ७० ॥ सैन
 कः सैन्यरक्षेच स्यात्सेनासमवेतके ॥ हारकः कितवेचौरेगद्यविज्ञा
 नभेदयोः ॥ ७१ ॥ हुडुकोवाद्यभेदेचमत्तदात्यूहपक्षिणि ॥ हेरुको
 बुद्धभेदेस्यान्महाकालगणेपिच ॥ ७२ ॥ ॥ कचतुः ॥ भवेदलि
 मकोभेकेपिकेऽलौपद्यकेसरे ॥ मधूकेऽप्यथ्यालिपको मृगकोकि
 लकुकुरे ॥ ७३ ॥ अंगारकः कुजेऽपिस्यादुन्मुकांशेकुंरुंदके ॥ भवे
 दंगारिकाचेक्षकांडेकिंशुककोरके ॥ ७४ ॥ स्यादश्मंतकमुद्गाने
 मल्लिकाछदनेऽपिच ॥ आकल्पकस्तमोमोहप्रंथाबुत्कलिकासुदोः ॥
 ७५ ॥ आक्षेपकोऽनिलव्याधौव्याधेनिंदाकरेपिच ॥ भवेदारवनि
 कश्चौरे शूकरे मूषकेपिच ॥ ७६ ॥ कथितोत्कलिकोकंठाहेलास
 लिलवीचिषु ॥ एदमूकोऽन्यलिंगः स्याच्छठेवाकृशुनिवर्जिते ॥ ७७ ॥
 कठिलुकस्तपर्णाशेवर्षाभूकारविल्लयोः ॥ कपर्दकोवराटेस्याज्ज
 राजूदेचधूर्जटे ॥ ७८ ॥ कर्कोटकः स्यान्मालूरकाद्रवेयत्रभेदयोः ॥

कचतु

मेदिनीकोशः

११

कलविंकः पुमान्ग्रामचरकेपिकलिंगके ॥ ७९ ॥ कनीनिका ता
रकेष्णाः स्यात्कनिष्ठांगुलावपि ॥ कापटिकोऽन्यमर्मज्ञेच्छात्रेपुंसि
शठेत्रिषु ॥ ८० ॥ काकरुकोनग्रदंभस्त्रीजितोलूकभीरुषु ॥ निबे
कुरुबकः शोणाऽम्लानक्षिंदीप्रभेदयोः ॥ ८१ ॥ कुरुंदकः पीतपुष्पा
म्लानक्षिंदिकयोः पुमान् ॥ कुरुवाकुर्मयूरेपिसरठेचरणायुधे ॥ १८२
॥ कोशातकः कठेपुंसिपटोल्याघोषकेस्त्रियां ॥ अथकौकुटिको
ऽदूरप्रेरिताक्षेत्रदांभिके ॥ ८३ ॥ कौलेयकः सारमेयेकुलीनेऽथरत्न
रालिकः ॥ ग्रामणीभंदिनारात्रेप्युपधानेचपुंस्ययं ॥ ८४ ॥ भवेदुण-
निकाचत्येशून्यांकेपाठनिश्चितौ ॥ गोकंदकोगोक्षरकेस्थपुटेचग
वांखुरे ॥ ८५ ॥ गोमेदकं पीतमणौकाकोलेपत्रकेऽपिच ॥ स्याद्गोकु
लिकोवल्लिरेपंकस्थगव्युपक्षके ॥ ८६ ॥ अथघर्घरिकाक्षद्रघंटा
वादित्रदंडयोः ॥ चर्चरीकोमहाकालेकेशविन्यासशाकयोः ॥ ८७ ॥
चंडालिकाकिंनरायामुमायामोषधीभिदि ॥ अथचातुरकश्चक्र
गंडोपुंस्यभिधेयवत् ॥ ८८ ॥ गोचरेलोचनस्यापिचातुकारेनियंतरि
जर्जरीकं बहुछिद्रेजरातुरेपिवाच्यवत् ॥ ८९ ॥ जीवंतिकागुडूच्यां
चजीवारव्यशाकवंदयोः ॥ जैवातकः पुमान्सोमेदीर्घायुः कृशयोस्त्रि
षु ॥ ९० ॥ तर्तरीकं वहित्रेस्यान्नद्वयोः पाशेत्रिषु ॥ तित्तशाकस्तस्व
दिरेवरुणेपत्रसंदरे ॥ ९१ ॥ त्रिवर्णकंगोक्षरकेत्रिफलायां कटुत्रि-
के ॥ दूलाटकः स्वयंयातनिलेष्टश्यांचगैरिके ॥ ९२ ॥ फेनरवातक
योर्नागकेसरेचमहत्तरे ॥ दूदभूकस्तपुल्लिंगोराक्षसेचसरीसृपे ॥ ९३
दासेरकस्तकरभेदासीपुत्रेचधीवरे ॥ नियामकः कर्णधारेपोतवा
हेनियंतरि ॥ ९४ ॥ निश्वारकः पुरिषस्यक्षयेस्वैरेसमीरणे ॥ निर्ग्रथ
कः स्यात्क्षपणेनिष्फलेप्यपरिच्छदे ॥ ९५ ॥ प्रचलाकः शराघातेशि-
खंडेचभुजंगमे ॥ प्रकीर्णकं चामरेस्याद्विस्तारेनातुरंगमे ॥ ९६ ॥ पं
चालिकास्त्रियांवस्त्रपुत्रिकागीतिभेदयोः ॥ स्यात्पिप्लकं वक्षोज

वृत्ते सीवनसूत्रके ॥ १७ ॥ पिंडीतकः स्यात्तगरेमदनारव्य महीरुहो ॥
 अथ पुष्कलको गंधमृगेक्षपणकीलयोः ॥ १६ ॥ पुंडरीकं सितां भोजे
 सितछत्रे च भेषजे ॥ पुंसिव्याघ्रेऽग्निदिङ्गागे कोशकारांतरे पिच ॥ १९ ॥
 ॥ भवेत्सूर्णानकं वर्द्धापने च पटहे पिच ॥ फर्फरीकं श्रपेटे स्यात्क
 फरीकं तु मार्दवे ॥ २० ॥ वलाहको गिरौ मेघे देत्यनाग विशेषयोः ॥
 वराटकः पद्मबीजकोशे रज्जौ कपर्दके ॥ २० ॥ बकेरुका बलाका
 भिद्वाता वर्जितशाखयोः ॥ वरंडकस्तमातंगवेद्यां यौवनकंदके ॥ २
 वर्तुलेऽथो वाणिजको वाडवाग्नौ वाणिज्यपि ॥ वृंदारकः सुरेपुंसिम
 नोज्ञश्रेष्ठयोस्त्रिषु ॥ ३ ॥ अथ भ्रमरको भृंगे गिरिके चालकांतरे ॥
 भद्रारको नृपेनाद्यवाचा देवेन पोधने ॥ ४ ॥ भयानकः स्मृतो व्याघ्रे
 रसेराहौ भयंकरे ॥ भार्यादिकः पुमान्भार्याभिर्जिते हरिणांतरे ॥ ५
 भवेन्मरुवकः पुष्पविशेषे मदमद्भुमे ॥ मंडोदकं चित्तरागे क्लीबमा
 तर्पणे पिच ॥ ६ ॥ भवेन्मंडलकं बिंबे कुष्ठभेदे च दर्पणे ॥ अथ मर्क
 टकः सस्यभेदे वानरलूतयोः ॥ ७ ॥ मर्युरकोप्यपामार्गे क्लीबंतुस्था
 जने पुनः ॥ माणवको हारभेदे बाले कुपुरुषे पिच ॥ ८ ॥ मृष्टेरुको व
 रान्येपि मिष्टाशिन्यतिथिदिशि ॥ रतदिकं स्याद्विषसे सुरवस्नानेषु म
 गले ॥ ९ ॥ राधरंकः पुमान्सीरे सीरके च घनोपले लालादिकः प्र
 भोर्भावदर्शिन्या श्लेषणांतरे ॥ १० ॥ कार्याक्षमेले रवनिकः कथितो
 लेखहास्के ॥ लेखेषु परहस्तेन स्वहस्तस्य च लेखके ॥ ११ ॥ वर्तस्त
 को नदीभेदे काकनीडे जलावटे ॥ विनायकस्तु हेरंबे नाक्ष्ये विघ्ने जि
 ने गुरौ ॥ १२ ॥ वितुन्नकस्तु धान्याके शालामलयूरके ॥ विशेषको
 ऽस्त्रीतिलके विशेषयितरि त्रिषु ॥ १३ ॥ विदूषकश्चादुबटौ परनिदा
 करेऽपिच ॥ वैनाशिकः स्यात्क्षणिके परतंत्रोर्णनाभयोः ॥ १४ ॥ वैदे
 हको वाणिजके शूद्राद्वैश्यासुते पिच ॥ वैतालिकः पुमान्नेने द्विताले
 धकरे त्रिषु ॥ १५ ॥ शतानीकस्तु वृंदे स्थान्मणिराजप्रभेदयोः ॥ शा-

कपंच
 लाटुकः शृगालेस्यात्सारमेयेवलीमुखे ॥ १६ ॥ शिलाटकः पुमानद्देविले
 पपरिकीर्तितः ॥ शृगालिका शिवायांस्यात्त्रासादपिपलायने ॥ १७ ॥ शृं
 गाटकं भवेद्द्वारिकंदकेचचतुष्पथे ॥ संतानिकापिक्षीरादिसारेमर्क
 टजालके ॥ १८ ॥ संदशिकापिस्फुटीलोहयंत्रविशेषयोः ॥ संचारि
 कातुयुगलेकुट्टनीघ्राणयोरपि ॥ १९ ॥ संघाटिका स्त्रियांयुग्मेकुट्टिन्यां
 जलकंदके ॥ सप्रतीकः शोभनांगे भवेदीशानदिग्गजे ॥ २० ॥ अथसै
 कतिकं मातृयात्रामंगल सूत्रके ॥ नासन्यस्ते क्षपणके त्रिषुसंदेहजीवि
 नि ॥ २१ ॥ सोमवल्कस्तधवलरवदिरेकट्फलेपिच ॥ सौगंधिकंतुक
 ल्हारेपद्वरागेपिकचूणे ॥ २२ ॥ पुलिंगोगंधपाषाणेस्रगंधव्यवहारिणि ॥
 ॥ कपंच ॥ अनेडमूकमुद्दिष्टः शठेवाक् श्रुतिवर्जिते ॥ २३ ॥
 स्यादाक्षुरितकं हासनखरापातभेदयोः ॥ उपकारिकोपकर्यापिष्ट
 भेदेनृपालये ॥ २४ ॥ कक्ष्यावेक्षक इत्येष शुद्धांतोद्यानपालयोः ॥ रं
 गाजीवे कणेखड्गेद्वाः स्थेऽथ कटरवादकः ॥ २५ ॥ रवादकेकाचकल
 शेबलिपुष्टेचजंबुके ॥ कृमिकंदकं तुचित्रांगविडंगो दुंबरेषुच ॥ २६ ॥
 गोजागरिकं मंगलेपुंसि स्यात्कंदकारके ॥ चिलमीलिका तु कंदीभे
 देखद्योतविद्युतोः ॥ २७ ॥ अथोजलकरंकः स्यान्नालिकेर फलेऽबुजे
 ॥ शंखेजललतायांच वारिवाहचे कीर्तितः ॥ २८ ॥ जलतापिकइल्लीस
 काकेचीऋषयोश्चपुंसि स्यात् ॥ नवफलिका स्त्रीनव्येनपजातस्त्रो
 ऽगनायांच ॥ २९ ॥ नागवारिकउद्दिष्टो राजकुंजरहस्तिषे ॥ गणस्थरा
 जगरुडेचित्रमेखलकेपिच ॥ ३० ॥ स्याद्द्वीहिराजिकः कंगुधान्यचीन
 कधान्ययोः ॥ व्यवहारिका स्याल्लोकयात्रासंमार्जनीगुदे ॥ ३१ ॥ शतप
 र्शिकातुदूर्वायां वचायामपियोषिति ॥ शीतचंपक इत्येष स्यादातर्पण
 दीपयोः ॥ ३२ ॥ सुवसंतकउद्दिष्टो वासंत्सामंदनोत्सवे ॥ स्याद्देमपुष्पि
 कायूथ्यांचंपके हेमपुष्पकः ॥ ३३ ॥ कषट् ग्राममदुरिका
 ग्रामसुद्धेशृंगी इषेस्त्रियां ॥ मदनशालाकाकोमोदीपकभैषज्यसा

रिकयोः ॥ ३४ ॥ मातुलपुत्रक इत्यपि मामकतनये फले च धूर्तस्य ॥ व
 र्णविलोडक एष श्लोक स्तेने च संधिचौरे च ॥ ३५ ॥ सिंदूरतिलक उ
 क्तो मतंगजे स्त्रीतु कामिन्यां ॥ ॥ इतिकांतवर्गः ॥ स्वैकं
 र्वपि द्विषेपुरे क्षेत्रे मूत्ये विंदौ विहायसि ॥ संवेदने देवलोके कर्मण्यपि
 नपुंसकं ॥ १ ॥ र्वद्वि नरवी स्त्रीक्रीबयोः शक्तौ नरवरे पुन्नपुंस
 कं ॥ न्युरवः सम्यङ्ग्रजो ज्ञे च साम्नः षट्प्रणवेषु च ॥ २ ॥ प्रेरवा पर्यदने
 प्यश्वगतौ संवेशनांतरे ॥ मुरवंनिः सरणे वक्त्रे प्रारंभो पाययोरपि ॥ ३
 संध्यंतरे नाटकादेः शब्दे पि च नपुंसके ॥ लेरवो लेरेव्यस्फरे लेरवा लिपि
 राजिकयोर्मता ॥ ४ ॥ रिंरवा श्वगतिभेदे पि शूक शिब्यां च नर्तने ॥ शंरवः
 कंबौ नयोषिन्ना प्रालास्थिनिधिभिन्नरवे ॥ ५ ॥ शारवा पक्षांतरे चाहौवे
 दभागद्रुमांगयोः ॥ शिरवा शारवा बर्हिचूडालांगलिक्यग्रमात्रके ॥ ६ ॥ चू
 डा मात्रेशिखायां च ज्वालायां प्रपदे पि च ॥ सरवा मित्रे सहायेना वयस्या
 यां सरवीमता ॥ ७ ॥ स्फरवं शर्मणिना के च स्फरवा पुर्चां प्रचेतसः ॥ ॥
 र्वत्रि ॥ ॥ गोमुरवं कुटिलागारे वाद्यभांडे च लेपने ॥ ८ ॥ पुंसि मात-
 लिपुत्रे च महादेवगणांतरे ॥ त्रिशिरवो राक्षसे क्रीबं त्रिशूले मंडलांतरे
 ॥ ९ ॥ दुर्मुरवः कपिभिन्ना गभि दोर्नामुरवरे त्रिषु ॥ प्रमुरवः प्रथमे श्रेष्ठे
 मधुरवः किरणे पि च ॥ १० ॥ ज्वालायामपिशोभायां विशिरवस्तोमरेशरे
 ॥ विशिरवा नुरवनिच्यां च रथ्या नलिकयोरपि ॥ ११ ॥ विशारवस्तर्कके स्कं
 देस्त्रिया मृशे कविल्लके ॥ वैशारवो मासभेदेऽपि मथाने च प्रकीर्तितः ॥ १२
 सुमुरवस्ताक्ष्यतनये शाकनागप्रभेदयोः ॥ ॥ र्वचतुः ॥ भवेदग्नि-
 मुरवो देवे विप्रे मल्लातके स्त्रियां ॥ १३ ॥ अथाऽग्निशिरव सुदृष्टं कुस्फं-
 भे कुंकुमे पि च ॥ लांगलिक्यारव्यौषधौ च विशल्यायां च योषिति ॥ १४ ॥
 इंदुलेखाऽमृतासोमलताशशिकलासुच ॥ अथ बद्धशिरवा स्त्रीस्या
 दुश्चरायां शिशौ त्रिषु ॥ १५ ॥ महाशंरवो मानुषास्थिसंख्याभेदा लिकेषु
 च ॥ भवेद्वाघ्ननखं कंदगंधद्रव्यविशेषयोः ॥ १६ ॥ नरवक्षतांतरे क्री

बं शिलीमुखोऽलिकांडयोः ॥ शशिलेरवा कलाभागे गुडूची वृत्तमे
 द्योः ॥ १७ ॥ भवेत्स्वस्तिमुखो लेखेव ब्राह्मणे चंदिनि त्रिषु ॥ ॥
 खपंश ॥ ॥ मलिनमुखोऽमौ गोलं गूले पुंसि त्रिषु चूरे ॥ १८ ॥
 शीतमयूरव श्चंद्रे धनसारे चापि पुच्छिङ्गः ॥ सर्वतो मुख उग्रैश्च क्षेत्र
 ज्ञ ब्रह्मणोः पुमान् ॥ १९ ॥ नपुंसकं तु पानीये सुरवर्त्मन्यपि स्मृतम् ॥ ॥
 इति स्वांतवर्गः ॥ ॥ गैकं ॥ गौः स्वर्गे च बली च देर शो
 चकुलियो पुमाव ॥ स्त्रीसौरभेयी दृग्बाणदिग्वाग्भूषप्सु भूमिच ॥ १॥
 ॥ गदि ॥ ॥ अगः स्यान्नगवत्पृथ्वी धरपादपयोः पुमान् ॥ अं
 गंगात्रे प्रतीकोपाययोः पुंभूमिनीवृति ॥ २ ॥ क्लीबैकत्वे त्रप्रधाने त्रिष्वं
 गवति चांतिके ॥ इंगः स्यादद्भुते ज्ञाने जंगमं गितयोरपि ॥ ३ ॥ खगः
 सूर्ये ग्रहे देवे मार्गणे च विहंगमे ॥ खड्गो गंडकशृंगासि बुद्धमे देषु गंडके ॥
 ४ ॥ गांगस्तु गंगासंभूते त्रिषु भीष्मे गुहे पुमान् ॥ चंगस्तु शोभने द-
 क्षे टंगोऽस्त्री स्यात्खनित्रके ॥ ५ ॥ खड्गमे दे च जंघायां त्यागे दाने च व
 र्जने ॥ तुंगी निशावर्चवयोः पुन्नागनगयोः पुमान् ॥ ६ ॥ उन्नते त्रिषु दु
 र्गी मानी ल्योः स्त्री दुर्गमे त्रिषु ॥ नागं नपुंसकरंगे सीसके करणांतरे ॥
 ७ ॥ नागः पन्नगमातंग क्रूराचारिषु तोयदे ॥ नागकेसरपुन्नागनागदंत
 कमुस्तके ॥ ८ ॥ देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठस्यादुत्तरस्थितः ॥ पिंगागोरो
 चना हिं गुनालिका चंडिकास्तु च ॥ ९ ॥ पिंगी शम्यां पिशंगेना बालके तु न
 पुंसकं ॥ पूगस्तु कमुके वृंदे फलसारेऽभिधेयवत् ॥ १० ॥ नदीभेदे मल
 प्वांस्त्री भृंगोजयविपर्यये ॥ भेदरोगतरंगेषु भृंगा सस्यांतरे स्त्रियां ॥
 ११ ॥ भृंगं श्रीघोनि वीर्येच्छाज्ञानवैराग्यकीर्तिषु ॥ माहात्म्यैश्चर्यय-
 त्सेषु धर्मे मोक्षे च नारवौ ॥ १२ ॥ भृगाोरूपाईके भाग्ये कदे शायो भृंगुः
 पुमान् ॥ मुनौ हरे तटेशक्रे भृंगो धूम्या रषिद्वयोः ॥ १३ ॥ मधुव्रते भृंगरा
 जे पुंसि भृंगे गुडत्वनि ॥ भोगः सुरवेधने चाहेः शरीरफणयोरपि ॥ १४ ॥
 पालने व्यवहारे च योषिदादिभृतावपि ॥ मार्गो भृगमदे यास प्रभेदेऽन्वे

षणाध्वनोः ॥ १५ ॥ मृगः पशोकुरंगेच करिनक्षत्रभेदयोः ॥ अन्वेषणे
 चयाञ्जायां मृगी तु वनितांतरे ॥ १६ ॥ युगो रथहलाद्यंगे नह्योस्तक
 तादिषु ॥ युग्मेहस्तचतुष्केपि वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥ १७ ॥ योगोऽपूर्वा
 र्थसंप्राप्तौ संगतिध्यानयुक्तिषु ॥ वपुःस्थैर्ये प्रयोगे च विष्कंभादिषु भे
 षजे ॥ १८ ॥ विश्रब्धघातके द्रव्योपायसन्नहनेष्वपि ॥ कार्मणेऽपि च रं-
 गो नारागे नृत्पेरणक्षितौ ॥ १९ ॥ अस्त्रीत्रपुणि रागस्तमात्सर्यलो
 हितादिषु ॥ क्लेशादावतुरागे च गांधारादौ चैपि च ॥ २० ॥ रोगः कुष्ठौ
 षधेव्याधौ लिंगस्तसंगषिङ्गयोः ॥ लिंगं बिन्देऽनुमाने च सांख्योक्तप्रक
 तावपि ॥ २१ ॥ शिवमूर्तिविशेषेपि मेहनेपि नपुंसकं ॥ व्यंगो भेकेच ही
 नांगे वंगं सीसकरंगयोः ॥ २२ ॥ वार्ताकेपि च कार्पासेपुं भूमिनीवृदंतरे ॥
 वल्गुः स्याच्छगले पुंसि सुंदरे च अभिधेयवत् ॥ २३ ॥ वैगोजवे प्रवाहे
 च महाकालफलेपि च ॥ शार्ङ्गः कार्मुकमात्रेपि विष्णोरपि शरासने ॥
 २४ ॥ शृंगो वटाऽस्त्रातकयोः पर्कट्यामपि चास्त्रियां ॥ शृंगं प्रभृत्त्वेशि
 रवरे चिन्हे क्रीडांचुयंत्रके ॥ २५ ॥ विषाणोत्कर्षयोश्चाथ शृंगः स्यात्कूर्च
 शीर्षके ॥ स्त्रीविषायां स्वर्णमीनभेदयोर्ऋषभौषधौ ॥ २६ ॥ सर्गस्त
 निश्चयाध्यायमोहोत्साहात्मसृष्टिषु ॥ ॥ गत्रि ॥ अयोगो
 विधुरे कूटे विश्लेषे कठिनोद्यमे ॥ २७ ॥ अनंगो मदनेनंगमाकाश-
 मनसोरपि ॥ अपांगस्त्वंगहीने स्यान्नेत्रांतैतिलकेपि च ॥ २८ ॥ आपो
 गोवरुणछत्रे पूर्णतापलयोरपि ॥ आयोगोऽव्यापतौ गंधमाल्योपहा
 रबोधयोः ॥ २९ ॥ अशुगो मारुते चाणेषु द्वे गं क्रमुकीफले ॥ उद्देगोऽप्यु
 द्वाहुलको द्वे जनोद्गमनेषु च ॥ ३० ॥ उत्सर्गः पुंसिसामान्ये न्याये च त्या
 गदानयोः ॥ कलिंगः पूतिकरुजे धूम्यादे भूमिनीवृनि ॥ ३१ ॥ नह्योः
 कौटजफले महिलायांतुयोषिनि ॥ कालिंगो भूमिकर्करौ दंतावलभु
 जंगयोः ॥ ३२ ॥ कालिंगी राजकर्कट्यां चक्रांगो मानसौ कसि ॥ च-
 क्रांगी कटुरोहिण्यां जिह्वागोऽहौचमंदगे ॥ ३३ ॥ तडागोऽस्त्रीज

लाधारविशेषेयंचकूटके॥ तातगुः शुकद्रतातेनाजनकस्यहितेत्रिषु॥३४॥
 त्रिवर्गो धर्मकामार्थोस्त्रिफलायांकदुत्रिके॥ वृद्धिस्थानक्षयेसत्वरजस्तम
 सिचेप्यते॥३५॥ तुरगीचाश्वगंधायांतुरगश्चित्तवाजिनोः॥ धारांगोऽ
 सौचतीर्थेचनरांगस्तवरंडके॥३६॥ मेहनेनदयोश्चाथनारंगः पिप्पलीर
 से॥ यमजप्राणिनिवितेनागरंगद्रुमेऽपिच॥३७॥ निषंगः संगतेतूणेनिस
 र्गोरूपसर्गयोः॥ नीलंगुः स्यात्कर्मोपुंसिभस्मराल्यांतुरयोषिति॥३८॥ पत्रां
 गनद्वयोर्भूर्जेपद्यकेरक्तचंदने॥ पन्नगश्चौषधीभेदेतथैवपवनाशने॥३९॥
 पुवगोवानरेभेकेसारथौचोष्णादीधितेः॥ परागः सुमनोरेणोधूलिस्त्रानी
 ययोरपि॥४०॥ गिरिप्रभेदेविरव्यातावुपरागेचचंदने॥ प्रयागस्तीर्थभेदे-
 स्याद्यज्ञेशतमखाश्वयोः॥४१॥ प्रयोगः कर्मणेऽपिस्यात्प्रयुक्तौचनिदर्शने
 ॥ पतंगः शलभेशालिप्रभेदेपक्षिसूर्ययोः॥४२॥ क्लीबंस्फतेप्रियंगुः स्त्री
 राजिकाकणयोरपि॥ फलिन्यांकंगुसस्येचपुन्नागस्तसितोत्सले॥४३॥
 जातीफलेनरभ्रेषुपांडुनागेद्रुमांतरे॥ वरांगंयोनिमातंगमस्तकेषुगुडत्वनि
 ॥४४॥ पुजंगो ह्येचभिंगेचमातंगः श्वपचेगजे॥ मृदंगः पदहघोषेर
 क्तांगस्तमहीस्फते॥४५॥ कंपिलेस्त्रीतुजीबंत्यां क्लीबंविद्रुमधीरयोः॥ र-
 थांगंनद्वयोश्चक्रेनाचक्रांगविहंगमे॥४६॥ वातिगः पुंसिभंदाक्यांघातु
 वादिभिचान्यवत्॥ विडंगस्त्रिष्वभिजेस्यात्कर्मिघ्नेपुन्नपुंसकं॥४७॥ ॥
 विसर्गस्तपुमान्दावेत्यागेचमलनिर्गमे॥ विसर्जनीयेप्ययनभेदेपिचवि
 भावसोः॥४८॥ विहंगस्तत्रिलिंगः स्यादाशुगेचविहंगमे॥ सर्वंगंसलि
 लेक्लीबंसर्वगः शंकरेविभौ॥४९॥ संभोगस्तपुमान्भोगेसुरतेजिनशा
 सने॥ सारंगः पुंसिहरिणेचातकेचमतंगजे॥५०॥ शबलेत्रिषु हेमांगो
 गरूडेपरमेष्ठिनि॥ गचतुः स्यात्पवर्गस्त्यागेमोक्षकार्याव-
 सानसाफल्ये॥५१॥ अभिषंगोनपुलिंगः पराभवाक्रोशशपथेषु॥ ई
 हामृगस्तपुंसिस्यात्कोकरूपकभेदयोः॥५२॥ उपरागस्तपुंसिस्यादाहुग्र
 स्ताः कंचंद्रयोः॥ दुर्नयेग्रहकल्लेलेव्यसनेपिनिगद्यते॥५३॥ उपसर्गः पु

मान्त्रोगभेदोपप्लवयोरपि॥ कटपंगस्तशस्यानाहस्तछेदवृपात्यति॥ २४॥
 छत्रपंगोऽपिवैधव्येस्वातंत्र्यनृपनाशयोः॥ दीर्घाध्वगःउमातुष्टेलेख्य
 हारेतुभेद्यवत्॥ २५॥ मल्लनागोऽश्वमातंगेवात्स्यायनमुनावपि॥ समा
 योगस्तुसंयोगेसमवायेप्रयोजने॥ २६॥ संप्रयोगोरतेपिस्याद्वितौका
 मणेपिच॥ ॥ गपंच॥ कथाप्रसंगोवातूलेविषवैद्येचवाच्यव
 त्॥ २७॥ नाडीतरंगःकाकोलेहिंडकेरतहिंडके॥ ॥
 इतिगांतवर्गः॥ ॥ घैकं घोषंतायांघर्घरेना
 स्थियांतुकांघ्रिघातयोः॥ ॥ घट्टि अघंतुष्यसनेदुःखेदुरि
 तेचनपुंसकं॥ १॥ अर्घःपूजाविधौमूल्येषुह्युह्युःस्याद्देहजानिले॥ अगो
 हस्तपुटेशस्तेष्वोघोवेगेजलस्यच॥ २॥ वृंदेपरंपरायांचद्रुतंनृत्योपदेश
 योः॥ मघामघीचनक्षत्रेधान्यभेदेयथाक्रमं॥ ३॥ मघोद्दीपांतरंमेघो
 मुस्ताजलदयोःपुमान्॥ मोघास्त्रीपाटलायांस्याद्दीननिष्कलयोस्त्रिषु॥
 ॥ ४॥ लघुरगुणैचमनोज्ञेनिःसारेवाच्यवत्क्लीबं॥ शीघ्रेचकृष्णागुरुणि
 पृक्कानामौषधौतुस्त्री॥ ५॥ श्लाघास्त्रियांप्रशांसायांपरिचर्याभिलाष
 योः॥ घन्नि अनघोनिर्मलापापमनोज्ञेष्वभिधेयवत्॥ ६॥
 अमोघंसफलेवाच्यवत्स्त्रीपथ्याविडंगयोः॥ उल्लाघोपिशक्तौकृ-
 ष्णोदक्षनीरोगयोस्त्रिषु॥ ७॥ काचिघःकांचनेपिस्याच्छेपंडेमूषकेपि
 च॥ निदाघो ग्रीष्मकालेस्यादुष्णस्वेदांबुनोरपि॥ ८॥ पलिघःकाच
 कलशेघटेप्राकारगोपुरे॥ परिघोयोगभेदेऽस्त्रविशेषेर्गलघातयोः
 ॥ ९॥ प्रतिघःप्रतिघातेस्यात्क्रोधेपिपरिकीर्तितः॥ महार्घस्तम-
 हामूल्येत्रिषुस्याल्लावकेपुमान्॥ १०॥ सर्वोघोगुरुभेदेचसर्वसन्नह
 नेपुमान्॥ इतिघांतवर्गः॥ ॥ डैकं॥ डःपुमा
 निप्रथेख्यातःसुहायांविषयस्यच॥ इतिडगंतवर्गः॥
 चैकं चश्वदेशेपुमानुक्तःकच्छपेचंद्रचौरयोः॥ चट्टि
 ॥ अर्घ्यापूजाप्रतिमयोःकचःकेशेगुरोःकृते॥ १॥ बंधेषुष्कव्रणे

चवि

पेदिनीकीशः

१९

पुंसिकरिण्यातु कचास्त्रियां॥ काचः शिष्ये मणौनेत्ररोगभेदे मृदतरे
॥२॥ कांचीस्यान्नेखलादास्त्रिप्रभेदेनगरस्यच॥ कूर्चमस्त्रिभुवोर्म
ध्ये कठिनश्मश्रुकैतवे॥ ३॥ क्रौंचो द्वीपविशेषे स्यात्सक्षिपर्वतभेदयोः॥
चर्चा चिंतास्था सकयोश्चिकायां तु योषिति॥ ४॥ चंचा तु नलनिर्माणे
वृणनिर्मितपूरुषे॥ चंचू स्त्रो द्रांस्त्रियां पुंसियो नाडीके व्यङ्ग्ये ॥ ५॥
त्वक्स्त्रीचर्मणिवल्के च गुडत्वचिविशेषतः॥ न्यङ्गीचनिम्नयोर्नीचः
पापरे वामनेपिच॥ ६॥ प्रान्छ्चोदिशिदेशे च काले च वाच्यलिंगकः॥ पि
सुनीकुष्ठभेदे च कर्षे तूलेकरांतरे॥ ७॥ मोचः शोभाञ्जने पुंसि मोचाया
ल्लिरेभयोः॥ रुचिः स्त्रीशोभोशोभायामभिषंगाभिलाषयोः॥ ८॥ रुक्
स्त्रीशोभासुतीच्छस्त्वचः कीरे वचोषधौ॥ शारिकार्या च वाग्वाचे भार-
स्यावचने स्त्रियो॥ ९॥ वीचिः स्वल्पतरंगे स्यादवकाशे मुखे हयोः॥ इची
द्राण्यां शतावरीं तथा स्त्रीकरणांतरे॥ १०॥ इचिर्ग्रीष्माग्निभृंगारेष्वाषाढे
शब्दमंत्रिण॥ ज्येष्ठे च पुंसि धवले शब्दे नुपहते त्रिषु॥ ११॥ सूची तु सीवन
द्रव्ये प्यांगिकाभिनयांतरे॥ चत्रि॥ उद्गिद्गदेशकालेषु
वाच्यवचित्रयेऽव्ययं॥ १२॥ कणीची पुष्पितलता गुंजयोः शकटे स्त्रियां॥
कवचो गर्दभांडे च सन्नाहे पटहेपिच॥ १३॥ क्वक्चः करपत्रेऽस्त्रीग्रंथि
लाख्यतरोपुमान्॥ नमुचिस्तपुमान्देव्यभेदे कुसुमकार्मुके॥ १४॥ नारा
च्ये षणिकायां नालोहबाणांबुहस्तिनोः॥ प्रपंचः संचयेपिस्याद्विस्तारे च
प्रतारणे॥ १५॥ प्रत्यग्दिग्देशकालेषु वाच्यवचित्रयेऽव्ययं॥ मरीचिर्मु
निभेदे नागप्रस्तावनपुंसकम्॥ १६॥ मारीचोरक्षसो भेदे कक्षोले याजक
द्विजे॥ मारीची देवताभेदे विपंची केलिवीणयोः॥ १७॥ विकचः क्षपणे
केतौनाऽकेशे स्फुरितेऽन्यवत्॥ विरिंचिर्ना विरिंच श्रवैकुठे परमेष्ठिनि
॥ १८॥ संकोचो मीनभेदे स्यात्बधे क्लीबंतुकुंकुमे॥ सम्यक् स्याद्वाच्यलिं
गंतुमनोज्ञे संगतेपिच॥ १९॥ चचतुः जलसूचिः कंकरोटिम
त्सभृंगादयो रपि॥ शिरःमारे च पुल्लिंगे जलौकायां तु योषिति॥ २०॥ मलि

स्तुचो मासं भेदे चौरज्वलनयोः पुमान् ॥ चपंच ॥ रतना
 शीचो नारीणां सीत्कारे च शुनिस्मरे ॥ २१ ॥ इति चान्तवर्गः ॥
 ॥ छैकं ॥ छाडादने स्त्रियां रव्यां तानिर्मले न्यवदिष्यते ॥
 छद्दि ॥ अछुः स्फटिकमल्लकनिर्मलेष्वच्छुमव्ययम् ॥ १ ॥ आभि
 मुखेऽथ कछुः स्याददृपेतुन्नकद्रुमै ॥ नौकांगे पुंसि वाराह्यां चीरिकायां च
 योषिति ॥ २ ॥ स्याद्दुछुः सतबकेस्तंबे हारभेदकलापयोः ॥ पिच्छा पूगच्छत
 कोशमोचाशाल्मलिवेष्टके ॥ ३ ॥ मक्तसंभूतमंडे च पंक्तावद्वपदामये ॥
 स्त्रियां पुंसितुलांगूले नदयोर्बर्हचूडयोः ॥ ४ ॥ पुछुः पश्चात्त्र देशे स्या
 लांगूलेषु मिष्यते ॥ मूछुः पामरभेदे च पापरक्तेऽपभाषणे ॥ ५ ॥
 छचतुः ॥ महाकछुस्तु पुंसि स्यात्समुद्रे च प्रचेतसि ॥
 इति चान्तवर्गः ॥ जैकं ॥ जौनामृत्युं जयेजन्यां तातमा
 त्रेजनादने ॥ जूस्वरागमने प्रोक्ता सामान्यगमने स्त्रियां ॥ १ ॥ जूराकाशस
 रस्वत्यां पिशाच्यां जवने स्त्रियां ॥ २ ॥ जद्दि ॥ अजश्चागे हरिब्र
 ह्मविधुस्मरनृपे हरे ॥ ३ ॥ अज्जो स्त्रीशंखेनानिचुले धन्वंतरो च हिमकि
 रणे ॥ क्लीबपदोऽथा जिः स्त्रीसमभूमौ च संग्रामे ॥ ४ ॥ कुर्जस्तु कार्तिको
 त्साहबलेषु प्राणनेपि च ॥ कंजः केशे विरिंचे च कंजं पीयूषपदयोः ॥ ५ ॥ कु
 जा कात्यायनी देव्यां कुजो नरकभौमयो ॥ कुजो वक्षप्रभेदे नान्युद्धे स्या
 द्वाच्यलिंगकः ॥ ६ ॥ कुजोऽस्त्रियां नि कुंजे पिहनौदंते पिहस्तिनां ॥ रवंजा
 छंदः प्रभेदे स्त्री कुटिलाद्यौ तु वाच्यवत् ॥ ७ ॥ रवजामथे प्रहस्तेऽथ रवर्जुः की
 वंतरे स्मृता ॥ रवर्जुशीपादपे कंङ्गां गजोमाने मतंगजे ॥ ८ ॥ वास्तनः स्थानभेदे
 पिगंजा स्वनौस्फरागृहे ॥ गंजः स्यात्पुंसि रीदायां भांडागारे तु न स्त्रियां ॥ ९ ॥
 गुंजा तु काकविंचायां पटहे च कलध्वनौ ॥ द्विजः स्याद्वाह्यणक्षत्रवैश्यदं
 तांडजेषुना ॥ १० ॥ द्विजा भाग्यां हरेणो च ध्वजः स्याच्छौडिके पुमान् ॥ न
 स्त्रियां तु पताकायां स्वद्वंगे मे दूचिन्हयोः ॥ ११ ॥ निजं स्वीये च नित्ये च न्यु
 ओदर्मपयस्त्रुचि ॥ कर्मरंगफले क्लीबं कुञ्जाधो मुखयोस्त्रिषु ॥ १२ ॥ प्रजा

लीकेचसंताने पिंजा तूलहरिद्रयोः ॥ बलेक्लीबंवधेपुंसिव्याकुलेत्रिष्व-
 थो भुजा ॥ १२ ॥ द्वयोर्बाहौकरे मर्जुः स्त्रीशुद्धौधावकेपिच ॥ रजोरेणोप
 रागेस्यादातेवेचगुणांतरे ॥ १३ ॥ रज्जुर्वेण्यांगुणयोषिट्राजिः स्त्रीपंक्तिले-
 खयोः ॥ रुजारोगेच भंगेथलाजः स्यादाईतंडुले ॥ १४ ॥ नपुंसकमुशीरे
 थस्त्रियांपुंभूमिचाक्षते ॥ व्रजोगोष्ठाध्वं देषु वाजो निस्वनपक्षयोः ॥
 १५ ॥ वेगेपुमानथक्लीवेघतयज्ञानवारिषु ॥ व्याजः शावुः ऽपदेशे ऽथ-
 वीजमंकरकारणे ॥ १६ ॥ हेतुतत्त्वाधानरक्तेसर्जुर्वणिजिविसुति ॥ स्त्रि-
 यां स्वजोविधौरुद्रेस्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः ॥ १७ ॥ क्लीबंरक्ते ऽथसंजः स्या
 त्सन्मध्येसंभृतेत्रिषु ॥ ॥ जत्रि ॥ अंडजामृगनाभौस्या
 त्सरठे ऽहौरवगेऽपे ॥ १८ ॥ अंगजंरुधिरेनंगकेशपुत्रगदेषुना ॥ अंबु
 जोनिचुलेपुंसिकमलेतुनपुंसकम् ॥ १९ ॥ असृकस्याद्योगभेदेनारक्तेपि
 स्यान्नपुंसकम् ॥ कंबोजो हस्तिभेदेपिशंखदेशाविशेषयोः ॥ २० ॥ करजं
 स्याद्वाघ्नरखे करंजनखयोः पुमान् ॥ कारुजः शिल्पिनोच्चित्रे वामत्पूरे
 गजार्भके ॥ २१ ॥ कांबोजो ऽस्वांतरेसोमवल्केपुन्नागपादपे ॥ कांबोजी
 माषपण्यांचबलक्षरखदिरेऽस्त्रियां ॥ २२ ॥ कुटजो वृक्षभेदेस्याद्गस्त्यद्रो
 णयोरपि ॥ गिरिजंत्वन्त्रकेऽपिस्याच्छिलाजतुनिशैलजे ॥ २३ ॥ लोहेपि
 गिरिजागौरीमानुलुंग्योश्चयोषिति ॥ जलजं कमले शंखेनीरजंकुष्ठप-
 दयोः ॥ २४ ॥ परंजं स्तैलयंत्रेस्याच्छुरिकाफलफेनयोः ॥ बलजंगोपुरक्षे-
 त्रेशस्यसंगरयोरपि ॥ २५ ॥ बलजा वरयोषायां यूथ्यामथवणिकस्त्रियां
 ॥ वणिज्यायांपुमान्वाणिज्यकेचकरणांतरे ॥ २६ ॥ बाहुजः क्षत्रियेकी-
 रेस्वयजाततिलेपिच ॥ भूमिजोनरकंऽगारेसीतादेव्यांतु भूमिजा ॥ २७
 वनजापुद्गपण्यांनानुस्तकेक्लीवमंबुजे ॥ सहजस्कृत्तिसगैनासहोत्थे
 पुनरन्यवत् ॥ २८ ॥ समजः पशुवृंदेनाविपिनेतुनपुंसकं ॥ सामजस्तग-
 जेपुंसिसामोत्थेपुनरन्यवत् ॥ २९ ॥ हिमजा तुशचीगैर्योः पुंसिमैनाक-
 पर्वते ॥

जचतुः

अहिभुग्बर्हिणेतास्यैपुंसि कार्मी

रजं पुनः ॥ ३० ॥ कुष्ठकुंकुमयोः क्लीबेति विषयायां तु योषिति ॥ स्त्रीराधि
 जं तु सामुद्रलवणे मौक्तिकेपि च ॥ ३१ ॥ पुमांस्तुषारकिरणे कमलायां तु
 योषिति ॥ ग्रहराजो रवौ चंद्रे जघन्यजः कनीयसि ॥ ३२ ॥ वृषले द्वि
 जराजस्तु चंद्रेऽनेते गरुत्मनि ॥ धर्मराजो यमे बुद्धे सुधिष्ठिरनृपे पुमा-
 न् ॥ ३३ ॥ भारद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्राटास्थविहंगमे ॥ भारद्वाजाव
 नकार्पास्यां नाद्रोण ऋषिभेद्योः ॥ ३४ ॥ अथ भृंगराज उक्तः पक्षिविशे
 षं च मार्कवेष्वमरे ॥ यक्षराट् पुंसि धनदे मल्लानां रंगचत्वरे ॥ ३५ ॥ रा-
 जराजः कुबेरेपि सार्वभौमे सुधाकरे ॥ ॥ जपंच ॥ ॥ ऋष
 भध्वज एषोपिशंकरे चार्हदंतरे ॥ ३६ ॥ मुनिभेषजमागस्त्वहशितक्यां
 चलंघने ॥ इति ज्ञांतवर्गः ङैकं झोझंटीशे सुरगुरोर्देत्यराजे
 धनावपि ॥ इति झंझावाते तारवायौ नष्टेपिकीर्त्यते बुधैः झंझा
 धनिविशेषे च स्यादंबुकणवर्षणे ॥ इति ज्ञांतवर्गः ॥
 अैकं अः पुमान्स्याद्दलीवर्देशक्रे वाममतावपि ॥ ज्ञो ब्रह्मबु
 धविद्वत्सु स्याद्ज्ञोजडमूर्खयोः ॥ १ ॥ प्रज्ञस्तु पंडिते वाच्यं किं गोबुद्धौ
 च योषिति ॥ राज्ञीराजप्रियायां च भार्यायां भास्करस्थ च ॥ २ ॥ संज्ञाना
 मनिगायत्र्यां चेतनारवि योषितोः ॥ अर्थस्य सूचनायां च हस्ताधैरपि
 योषिति ॥ ३ ॥ अत्रि ॥ कृतज्ञः कुकुरे पुंसि मर्यादिन्य
 भिधेयवत् ॥ श्वेत्रज्ञ आत्मनि छेके देवज्ञो गणके पुमान् ॥ ४ ॥ देव
 ज्ञे क्षणिकायां स्त्री सर्वज्ञः शिवबुद्धयोः ॥ इति ज्ञांतवर्गः ॥
 ॥ टैकं ॥ टः पुमान् वामने पादे निः स्वनेपि क्वचिन्मतः ॥ ॥
 टदि ॥ अट्टं मत्ते च शुष्केना सौमेः स्वर्णगृहांतरे ॥ १ ॥ इष्टमाशांसि
 तेपि स्यात्सूजिते प्रेयसि त्रिषु ॥ सप्ततंतो पुमान् क्लीबे संस्कारे क्रतुकर्मणि ॥
 २ ॥ इष्टिर्मताः क्षिलापेपि संग्रहश्लोकयागयोः ॥ कटः श्रेणो द्वयोः पुं
 सि किं जिजे जतिशये शरे ॥ ३ ॥ समथे गजगंडे च विषय्यां तु कटी मता
 कटुस्त्री कटुरोहिण्यां कृताराजिकयोरपि ॥ ४ ॥ नपुंसकमकार्थे स्यात्सुं

हिंगेरसमात्रके ॥ त्रिषु तद्दत्तगंधोश्च मत्सरेपि स्वरेपि च ॥ ५ ॥ कृष्टं तु
 गहने कृच्छ्रे कृष्टं रोदनरावयोः ॥ कुटः कोटे पुमानस्त्री घटे स्त्रीपुंसयो
 र्गृहे ॥ ६ ॥ कुटी स्यात्कुंभदास्यांच सुरायांचित्रगुच्छके ॥ कूटोऽस्त्रीनि
 श्वले राशौ लोहमुद्गरदंभयोः ॥ ७ ॥ मायाद्विशृंगयोस्तुच्छे सीरावद्यवयं च
 योः ॥ अनृते चाथ कृष्टि स्यादाकर्षे स्त्रीबुधे पुमान् ॥ ८ ॥ कोटिः स्त्रीघ
 नुषोऽग्रेऽश्रौ संख्याभेदप्रकर्षयोः ॥ खटो धकूपकफयोः प्रहारांतरदं
 क्रयोः ॥ ९ ॥ खातिस्तसद्गृहेपि स्यात्किणेशवरथे स्त्रियां ॥ खेटः कफे ग्राम
 भेदे चर्मण्यस्त्र्यवति त्रिषु ॥ १० ॥ अथ गृष्टिः सरुत्सूतगवीबदरयोस्त्रि
 याम् ॥ घटः समाधिभेदे भशिरात्कूटकुटेषु च ॥ ११ ॥ घटाघटनगोष्ठीभ
 घटनासूत्रयोषिति ॥ घृष्टिः स्त्रीघर्षणस्पृद्धा विष्णुक्रांतासूनाकिरो ॥ १२
 घोंटा तु बदरीपूगृक्षयोरपियोषिति ॥ चतुश्चाटौपि चिंडे च व्रतिनामास
 ने पुमान् ॥ १३ ॥ जटालभकचे मूले मांस्यां लक्ष्मिपुनर्जटी ॥ जुष्टं तु कूब
 शुच्छिष्टे सेविते वाच्यलिंगकं ॥ १४ ॥ झाटो निकुंजे कांतारे व्रणादीनां च मा
 र्जने ॥ तटं न पुंसकं क्षेत्रे प्रतीरे तु तटी त्रिषु ॥ १५ ॥ त्वष्टा पुमान् देवशि
 ल्यितक्ष्णोरादित्यभिद्यपि ॥ त्रुटिः स्त्रीसंशये स्वल्पे सूक्ष्मैलाकालमा
 नयोः ॥ १६ ॥ त्रोटिः स्त्रीकटफले च च्चां खगेमीनांतरेऽपि च ॥ दिष्टं देवे
 पुमान्काले दिष्टिर्मुत्परिमाणयोः ॥ १७ ॥ स्त्रियां दृष्टिः स्त्रियांबुद्धौ लोच
 ने दर्शनेपि च ॥ धटो दिव्यतुलायां स्याद्दृटी च रेचवाससः ॥ १८ ॥ नटी न
 त्यौषधे स्त्रीस्थात्शैलूषाशोकयोः पुमान् ॥ पटश्चित्रपदे वस्त्रेऽस्त्रीप्रिया
 लड्डुमे पुमान् ॥ १९ ॥ पटुर्दक्षे च नीरोगे च तुरेप्यभिधेयवत् ॥ पटोले तु पुमा
 क्लीबे च्छत्रालवणयोरपि ॥ २० ॥ पट्टः पेषणपाषाणे व्रणादीनां च बंधने ॥
 चतुष्पथे च राजादिशासनांतरपीठयोः ॥ २१ ॥ पटिः स्त्रीपटभेदे स्यादागु
 लौकुंभिकाड्डुमे ॥ पुष्टिः स्त्रीपोषणे दृष्टौ फटातु फणर्दतयोः ॥ २२ ॥ वटी
 त्रिषु गुणे पुंसि स्यान्वयो धकपर्दयोः ॥ पतः स्यात्पुंसि च रेच विशेषेणाम
 रस्य च ॥ २३ ॥ पृष्टिः स्याद्गर्जने शून्यवाटिकायां च योषिति ॥ म्लिष्टं त्रि

अव्यक्तवाचिस्त्वाने मुष्टिर्द्वयोः फले ॥ २४ ॥ बद्धपाणोत्सरो यष्टिः पुंसि
 स्याद्भुजदंडके ॥ द्वयोर्होरलताभांग्योर्मधुकाशस्त्रभेदयोः ॥ २५ ॥ रि
 ष्टंक्षेमाश्रभाभावे पुंसि स्वङ्गे च फेनिले ॥ रिष्टिः रक्तेनाशुभे स्त्रीलाते
 देशांतरेऽशुके ॥ २६ ॥ वातो मार्गे वृत्तिस्थाने स्यात्कुटीवास्तनोः स्त्रियां
 ॥ वितोऽद्रौ लवणे षिङ्गे मूषिके स्वादिरे पित्र ॥ २७ ॥ विष्टिः स्त्रियुक्ता
 करे स्त्र्याजू वेतन कर्मसु ॥ व्युष्टिः फले समृद्धौ स्त्री व्युष्टं कल्पे त्रिषूपि
 ते ॥ २८ ॥ सप्तजटाके सरयो स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः ॥ व्याघ्रे त्रिषु स्फु
 टिर्योषित्यादस्फोटा मये पित्र ॥ २९ ॥ निर्भिन्नकर्कटीशस्येऽपि स्यात्सु
 ष्टंतु निर्मितेऽयुक्तनिश्चितयोः प्राज्ये त्रिषु सूष्टिस्तु निर्मितौ ॥ ३० ॥ स्व
 भावे चापिकथिता त्दृष्टो रोमांतिते पित्र ॥ जातहर्षे प्रहसिते विस्मिते प
 भिधेयवत् ॥ ३१ ॥ ॥ टत्रि ॥ ॥ अवटः स्यात्खिले गर्ते कूपे
 कुहकजीविनि ॥ अरिष्टो लशुने निंबे फेनिले काककंकयोः ॥ ३२ ॥ अ
 रिष्टमशुभे तके सूनिकागार आसवे ॥ शभे मरणचिन्हे चाऽदिष्टमादे
 शिते त्रिषु ॥ ३३ ॥ आज्ञप्तोच्छिष्टयोः क्लीबसुक्ततस्तीव्रमत्तयोः ॥ उद्धटः
 कलपे शूर्पे कर्कटो विहगांतरे ॥ ३४ ॥ शशिभेदे कुलीरे च बालूक्यां शा
 ल्मलीफले ॥ कर्दटः करहारे स्यात्पंकपंकारयोरपि ॥ ३५ ॥ कररोग
 जगंडे स्यात्कुसंभे निच्यजीवने ॥ एकादशाहाक्षिाद्देदुर्दुस्तेपि वायसे ॥ ३६
 करटो वाद्यभेदेथ कार्पटो जंतुकार्षिणोः ॥ कीकटः रूपणे निस्त्वे त्रि
 षुपुंशुभिर्नो वृत्ति ॥ कुरुंदोदारुपुत्र्यां नाद्रिंती स्त्वान प्रभेदयोः ॥ कुकु
 द्दान्तचर्यायां पुंसि स्यात्त्रयणायुधे ॥ ३८ ॥ निषादशूद्रयोः पुत्रे तृणो
 ल्कायां च कुकुभे ॥ कुनटीमनःशिलायां नैपाल्यामपियोषिति ॥ ३९ ॥
 कूपीटमुदरे तोये केवाते हर्यजोत्कटे ॥ चर्पटः स्फारविपुले चपेटे प
 र्पटो पित्र ॥ ४० ॥ चक्राटो विषवैद्ये पिधूर्तदीनारयोरपि ॥ चिपिटः
 स्वाद्यभेदे नात्रिषु पिदृता वस्तुते ॥ ४१ ॥ चिरिंटी तु सवासिन्यां स्या
 द्वितीयवयः स्त्रियां ॥ जकुटं वार्त्ताकुपुष्ये जकुटो मलयेशुनि ॥ ४२ ॥

त्र्यंकटं शिष्यभेदेपिधौतांजन्यांश्चनहयोः॥ त्रिकूटं सिंधुलवणे त्रि
 कूटः पर्वतांतरे ॥ ४३ ॥ त्रिपुटामल्लिकायां च सूक्ष्मैलात्रिष्टतोः स्त्रियां
 ॥ सतीनकेचतीरेच त्रिपुटः समुदाहृतः ॥ ४४ ॥ द्रोहाटः कथितोगा
 थाप्रभेदेमृगलुब्धके ॥ वैडालव्रतिकेचाऽथ धाराटश्चातकाश्वयोः ॥
 ४५ ॥ निर्दटस्तदयारन्येकथितोनिष्प्रयोजने ॥ परापवादरक्तेचवा
 च्छलिंगोयमिष्यते ॥ ४६ ॥ निष्कूटस्तृष्टोद्यानेस्यात्केदारकपादयोः
 ॥ पर्कटी चूतनफले पूगादेः पूक्षपादपे ॥ ४७ ॥ परीष्टिः परिचर्यायां-
 प्राकाम्येऽन्वेषणेस्त्रियाम् ॥ पर्पटं पिष्टभेदेस्यात्पर्पटो भेषजांतरे
 ॥ ४८ ॥ पात्रटः कर्परेपुंसिदेशे स्यादभिधेयवत् ॥ पिच्छटोनेत्ररोगे
 स्यात्क्रीबंसीसकरंगयोः ॥ ४९ ॥ वर्टाहयोर्वरदुःस्त्रीहस्यांचतस-
 तीपुमान् ॥ बर्बटीपण्ययोषायां व्रीहिभेदेचयोषिति ॥ ५० ॥ वैकटः
 स्याद्वैकटिके मत्स्यभेदेचयूनिच ॥ भावाटो भावकेसाधुनिवेशोकामु
 केनटे ॥ ५१ ॥ भाकूटः शैलश्रमयोभेदेस्यादथमर्कटी ॥ करंजभि
 च्छूकशिच्योः पुंसिवानरत्नयोः ॥ ५२ ॥ मोचाटः कृष्णजीरेचरंभा-
 स्थिमलयोद्भवे ॥ मोरटंतु भवेद्विस्तमूलांकोवप्रसूनयोः ॥ ५३ ॥ सप्त
 रात्रात्परक्षीरेमूर्विकायांतु मोरटा ॥ वर्णाटोगायनेचित्रकरेस्त्रोह
 तजीवने ॥ ५४ ॥ विकटा कज्ववाराद्यां त्रिभूसुविकरालयोः ॥ शाकटं
 शाकटस्येदमित्यर्थे तस्यवोदरि ॥ ५५ ॥ शैलाटो देवलेसिंहेशुकका
 चिकिरानयोः ॥ संसृष्टं त्रिभुसंसर्गं संशुद्धे वसनादिना ॥ ५६ ॥ ॥
 टचतुः ॥ ॥ उच्चिंगटस्तृणगडमत्स्येकोपनपूरुषे ॥ करहा
 टः शिफाकंदेपद्मस्थमदनहुमे ॥ ५७ ॥ स्यात्कार्यपुटः कृपणोन्मत्तान
 र्थकरेषुच ॥ कामकूटस्तवेस्यायाः प्रियविभ्रमयोः पुमान् ॥ ५८ ॥ कु
 टन्नटंतुकैवर्तीमुस्तकंपुंसिशोणके ॥ कुंडकीटस्तच्चावीकवचनाऽभि
 जपूरुषे ॥ ५९ ॥ पतितब्राह्मणीपुत्रदासीकामुकयोरपि ॥ रवड्गारीट-
 स्तफलकासिधाराव्रतधारिणोः ॥ ६० ॥ गाढमुष्टिः कृपाणेनाकृपणे

त्वभिधेयवत् ॥ चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यंते च शिरवातरौ ॥ ६१ ॥ च
 तुः षष्टिः कलासंख्या भेदयोर्बहुविस्त्रियां ॥ नारकीटोः श्मकीटे-
 स्यात्स्वदत्ताशाविहंतरि ॥ ६२ ॥ परपुष्टः परभृते वारनार्यांतुयोषिति
 ॥ प्रतिहृष्टं मतंगुहोद्विराहत्याचकषिते ॥ ६३ ॥ प्रतिस्फुष्टः प्रेषि-
 ते स्यात्प्रत्यारव्याते च वाच्यवत् ॥ वर्कराटः कटाक्षे स्यात्तरुणादित्य
 रोचिषि ॥ ६४ ॥ नारीपयोधरोत्संगकांतदंतनरवक्षते ॥ शिपिविष्ट
 स्तरबलतौ शिवेदुश्चर्मणि स्मृतः ॥ ६५ ॥ अथश्रुतिकटः प्रांचल्लोहेः
 ह्यौपापशोधने ॥ ॥ टपंच ॥ दशानोच्छिष्टः पुंसि
 स्यान्निश्वासंधरचुंबयोः ॥ ६६ ॥ ॥ इति दांतवर्गः ॥
 ठैकं ॥ ॥ ठोमंडले चंद्रबिंबे शून्ये च लोकगोचरे ॥ ॥ ठदि
 कठो मुनीतदारव्यातवेदाध्येतृज्ञयोः स्वरे ॥ १ ॥ कंठोगले सन्निधाने
 ध्वनौ मदनपादपे ॥ काष्ठादारुहरिद्रायां कालमानप्रकर्षयोः ॥ २ ॥ अस्थान-
 ममात्रे दिशि च स्त्रीदारुणि स्यान्नपुंसकं ॥ कुष्ठं रोगेषुष्करेः स्त्री कुंठो
 कर्मण्यमूर्खयोः ॥ ३ ॥ कोष्ठः कुसूले चात्मीये मध्ये कुक्षौ गृहस्य च ॥
 गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी सभासंलापयोः स्त्रियां ॥ ४ ॥ ज्येष्ठः श्रेष्ठेः
 तिष्ठे च त्रिषु मासांतरे पुमान् ॥ ज्येष्ठा तु गृहगोधरव्यजंतुनक्षत्रभेद-
 योः ॥ ५ ॥ निष्ठा निष्पत्तिनाशांतया ज्ञानिबर्द्धणेषु च ॥ प्रष्टु स्त्रियग्रश्रेष्ठे
 पुंसि चांडालिकौषधी ॥ ६ ॥ पाठश्च पठने स्यातो विद्वदप्यर्थांतुयोषिति ॥ पृ-
 ष्टं चरममात्रेपि देहस्यावयवांतरे ॥ ७ ॥ वंठः स्यादकृतोद्वाहे रवर्वे कुंठाः
 युधेपि च ॥ ज्ञाठो मध्यस्थपुरुषे धूर्तधूस्तूरयोरपि ॥ ८ ॥ श्रेष्ठो वरे कु-
 वरे च ज्ञाठो मूर्खेः लसेपि च ॥ षष्ठी कात्यायनीति श्योस्त्रिषुषण्णां
 च पूर्णे ॥ ९ ॥ हठः स्यात्प्रसमेष्ट्यां हेठो वाधाविहेठयोः ॥ ॥
 ठत्रि ॥ ॥ अपष्टु पुंसिकाले च वामे स्यादन्यलिङ्गकः ॥ १० ॥ अं-
 बष्ठो देशभेदेपि विप्रौ देह्या सतेपि च ॥ अंबष्ठा चाम्ललोण्यास्यात्या-
 दायूथिकयोरपि ॥ ११ ॥ कमठः कछपे पुंसि मांडभेदेन पुंसकम् ॥ क

निष्ठोऽतियुवात्यलानुजेस्त्रीदुर्बलांगुलौ ॥ १२ ॥ जरठः कर्कशोपांडो
 कठिणेष्वभिधेयवत् ॥ नर्मठश्चिबुकेषिङ्गे प्रतिष्ठागौरवेक्षितौ ॥ १३ ॥
 स्थानेचयागनिष्पत्तिचतुरक्षरपद्ययोः ॥ प्रकोष्ठोमणिवंधस्य कूर्परस्या
 तरेपिच ॥ १४ ॥ मूपकक्ष्यांतरेपिस्थादूरिष्ठंमश्चिपच ॥ ताम्रेक्कीबनि
 निरौचावरोरुतमयोस्त्रिषु ॥ १५ ॥ मकुसुमो व्रीहिभेदेनामंथरेपुनरन्यवत्
 ॥ लघिष्ठोऽत्यकेमेलेवैकुंठः कृष्णशक्रयोः ॥ १६ ॥ श्रीकंठदेश
 भिद्युग्नेमाधिष्ठोऽतिदृढार्ययोः ॥ ॥ ठचतुः ॥ ॥ कलकंठः
 कलध्यानेहंसेपारावतेपिके ॥ १७ ॥ कालकंठश्चदात्यह्नेकलबिकेचखं
 जने ॥ मयूरे पीतशालेचस्यात्खंडपरशौपुमान् ॥ १८ ॥ कालपृष्ठं क
 ण्चापेपुंसिकंकविहंगमे ॥ स्याद्वृत्तशठो जंबीरेकपित्थे कर्मरंगके ॥
 १९ ॥ नागारंगोपिचपुमानस्याच्चांगेयोतुयोषिति ॥ पूनिकाष्ठं चसरलरेव
 वारुमहीरुहे ॥ २० ॥ सूत्रकंठः पुमान्विप्रेखंजरीटकपोतयोः ॥ हारिकं
 ठः पिकेपुंसिहारश्चित्तगलेत्रिषु ॥ २१ ॥ ॥ इतिठांतवर्गः ॥
 ॥ ॥ डैकं ॥ ॥ डः पुमान्वाडवाग्नौस्थाद्वाकिन्यांस्त्रीनिगद्यते ॥ ॥
 डहि ॥ ॥ अंडं मुष्केचपेश्यास्यादिडातुबुधयोषिति ॥ १ ॥ सौ
 रभेभ्यांचवचनेवसुमत्यामपिस्त्रियाम् ॥ काडः स्तबेत्तरुस्कंधेत्वाणे
 ऽवसरनीरयोः ॥ कुत्सितेवृक्षभिन्नाडीचंदेरहसिनस्त्रियाम् ॥ क्री
 डाकेलिप्रकारेस्यात्खलावज्ञानयोरपि ॥ ३ ॥ कुंडमग्न्यालयेभानभे
 देदेवजलाशये ॥ कुंडीकमंडलौजारात्पतिवलीकृतेपुमान् ॥ ४ ॥ पिठ
 रेत्तुननाक्षेडो ध्वनौकर्णामयेविषे ॥ क्षेडावंशशलाकायांसिंहनादे
 चयोषिति ॥ ५ ॥ लोहितार्कपर्णफलेघोषपुष्पेनपुंसकम् ॥ दुरासदे
 चकुटिलेवाच्यलिंगः प्रकीर्तितः ॥ ७ ॥ क्रोडः शनौसूकरेजानपुमानं
 करससोः ॥ रवंडो स्त्रीशकलेनेक्षविकारमणिदोषयोः ॥ ७ ॥ रवंडः
 पानांतरेभेदे गंडः स्यात्पुंसिखड्गिनि ॥ ग्रहयोगप्रभेदेचवीथ्यंगेपि
 टकेपिच ॥ ८ ॥ चिन्हवीरकपोलेपुहयभूषणबुद्बुदे ॥ गडुः पृष्ठगुडे

कुब्जे गडोमीनांतराययोः ॥ ९॥ गुडः स्याद्गोलके हस्ति सन्नादे क्त
 विकारयोः ॥ गुडा स्नुह्यांचकथिता गुडिकायांचयोषिति ॥ १० ॥ गोंडः
 पापरजातौ च दृढनाभौ च तद्वति ॥ चंडो नाति त्तिडी च क्षेपमकिंकरदैत्य
 योः ॥ ११ ॥ चंडा धनहरी शंखपुष्पोऽस्त्रिष्वति कोपने ॥ चंडी कात्याय-
 नी देव्यां हिंस्त्रकोपनयोषितोः ॥ १२ ॥ तीव्रेपि चूडा वडमौ शिरवायां बाहु
 भूषणे ॥ चोडः प्रावरणे भूषिदेशभेदे जडास्त्रियां ॥ १३ ॥ शूकशिंघ्या
 हिमग्रस्तमूका प्रज्ञेषु त्रिषु ॥ ताडुस्त ताडने घोषे मुष्टिमेयतृणादिषु
 ॥ १४ ॥ ताडी पत्रद्रुमे चाथ दंडोः स्त्री लगुडे पुमान् ॥ व्यूहभेदे प्रकांडे
 ऽश्वकोणमंथानघोरपि ॥ १५ ॥ सैन्ये काले मानभेदे चंडांशोः पारिपार्थि-
 के ॥ दमेयमेऽभिमाने च नाडीनाले व्रणांतरे ॥ १६ ॥ शिरायां गंडतूर्वायां
 चर्यायां कुहनस्य च ॥ तथा षट्क्षणकालेपि नीडं स्थानकुलाययोः ॥ १७
 पंडः पंडे धियस्त्री स्यात्पांडुर्नानृपतौ सिते ॥ पिंडो बोले वले सांडे दे-
 हागारे कदेशयोः ॥ १८ ॥ देहमात्रे निवापे च गोलसिंहकयोरपि ॥ ओड्
 पुष्पे च पुंसि स्यात्क्रीवमाजीवनायसोः ॥ १९ ॥ पिंडी तु पिंडीतगरेः लाबु-
 रनरूरभेदयोः ॥ पीडा कृपाशिरोमालाऽपमर्दसरलद्रुषु ॥ २० ॥ पांडं पा-
 त्रे वणिङ्मूलघने मूषाऽश्वभूषयोः ॥ मंडः पंचांगुले शाकभेदे क्रीबंतुम-
 स्तुनि ॥ २१ ॥ आमलक्यांस्त्रियां मंडाऽथाऽस्त्रियां सारपिच्छयोः ॥ मुंडो
 दैत्यांतरे राहुग्रहे ना मुंडिते त्रिषु ॥ २२ ॥ मुंडा मुंडीरिकायां स्यात्स्त्रियाम-
 स्त्री तु मूर्द्धनि ॥ मुंडा मूषिकपण्यां च विधवायां च योषिति ॥ २३ ॥ रीडः क्षो-
 दे भवेत्सुं सित्तु सैतुत्वाच्यलिंगकः ॥ मुंडा तु पांशुलायां स्त्री त्रिषु हस्तादिव-
 र्जिते ॥ २४ ॥ स्याडो हिंस्त्रपशौ सपे श्रुं डा पानगृहे मता ॥ अप्यंबुहस्ति
 नीवेश्या हस्तिहस्तकरास्तच ॥ २५ ॥ शौंडो मत्ते च विख्यातः पिप्पल्यां
 च भवेत्स्त्रियां ॥ पंडं पद्मादिसंघातेन स्त्री स्याद्गोपतौ पुमान् ॥ २६ ॥
 ॥ उत्रि ॥ ॥ करंडो मधुकोवा सिकारं डेषु दलाद-
 के ॥ कूष्मांड्युमायां स्त्री पुंसिकर्कारौ च गणांतरे ॥ २७ ॥ भ्रूणांतरे

३ थकोदंडं चापेनानीवदंतरे ॥ सुव्यथोगारुडं क्ष्वेडमंत्रे मरकते
 पिच ॥ २८ ॥ तरंडो वडिशीसूत्र — बद्धकाष्ठादिके प्लवे ॥ नीका
 यामपिनस्त्रीस्यात्तिडिडिंबचिंचयोः ॥ २९ ॥ द्राविडो देशभिज्जाते
 संख्याभिद्धेधपुरचयोः ॥ निगुंडी नीलशोफाल्यांसिधुवारदुमेपिच ॥ ३०
 प्रचंडो दुर्वहैश्वेतकरवीरे प्रतापिनि ॥ प्रकांडो नस्त्री विटपे मूलशास्त्रं
 तरेतरोः ॥ ३१ ॥ शस्तोपिचंडु उदरे पशोरवयवे पुमान् ॥ पूत्यंडो गंधकी
 रोपितथा जंतंतरे पुमान् ॥ ३२ ॥ चरंडो प्यंतरे वेदी समूहसुरवैरागयोः ॥
 वारुंडी द्वारपिंड्यां स्त्री फणिनां राजके पुमान् ॥ ३३ ॥ नस्त्रियां सेकपात्रे
 चमलेक्ष्णाः श्रवणस्य च ॥ भेरुंडा देवताभेदयक्षिण्यंतरयोः स्त्रियां
 ॥ ३४ ॥ भयानके वाच्यवत्यान्मार्तंडः क्रोडसूर्ययोः ॥ मारुंडोऽडे
 भुजंगीनां मार्गे गोमयमंडले ॥ ३५ ॥ चरंडा सारिकावर्तिशास्त्रभे
 दे चयोषितिः ॥ वितंडा वादभेदे स्यात्कच्चीशाके शिलाह्वये ॥ ३६ ॥
 करवीर्यामपि स्त्री स्याच्छिरवंडो बर्हचूडयोः ॥ शरंडुस्तपुमान्पूर्ते
 शरदे भूषणांतरे ॥ ३७ ॥ ॥ डचतुः ॥ ॥ अपोगंडुस्त
 बलिभेचिकलांगेशिशावपि ॥ अतिगंडो योगभेदे बृहद्दंडेतुवाच
 च्यवत् ॥ ३८ ॥ चक्रवाडोऽदिभेदे स्याच्चक्रवाडंतुमंडले ॥ जलरुं
 डोजलावर्ते पयोरेणौ फजंगमे ॥ ३९ ॥ देवतादुःसंहिके ये जीमूते च
 हुताशने ॥ अथ चान्द्रुडा वात्या राजशोणितयोरपि ॥ ४० ॥ पच्छिम
 स्फोटिकायां च वामायामपि योषितिः ॥ ॥ इति डांतवर्गः ॥ ॥
 ॥ ५२० ॥ ॥ ढोटकायां पुमानुक्तः शनितस्य चलांगुले ॥ ॥
 दृढि ॥ ॥ गुहंरहसिगुह्ये च नदयोः संवते त्रिषु ॥ १ ॥ दृढं स्पूले
 निताने च प्रगाढे बलवत्यपि ॥ मादिः स्त्रीपत्रपंक्तौ च दैन्यस्यापि प्रका
 शने ॥ २ ॥ मूढस्ततंत्रिते बाले रादास्त्री शक्यशोभयोः ॥ रूढं जाते-
 मसिद्धे च वाढं दृढप्रतिज्ञयोः ॥ ३ ॥ व्यूढः संहतविन्यस्तपृथुलेषभि-
 धेषवत् ॥ योदानाभारिके सूतेशं ढुः स्यात्सुसिगोपती ॥ ४ ॥ आह

हां डेवर्षवरेत्तृतीयाप्रकृतावपि ॥ षोढातितिक्षासंयुक्तेशक्तेचाप्यभि
 धेयवत् ॥ ५॥ ॥ ढत्रि ॥ ॥ अध्यूदाकृतसापत्यनार्यामध्य
 दईश्वरे ॥ आघादोत्रतिनांदडेमासेमैलयपर्वते ॥ ६ ॥ स्त्रीपूर्णि
 मायामालीढं पादन्यासेशितेत्रिषु ॥ उदूढं ऊदेस्थूलेस्यादुपौढो
 निकूढोदयोः ॥ ७ ॥ प्रगाढः कृच्छ्रदृढयोः प्रमीढो मूत्रितेघने ॥ प्र
 रूढो जठरेष्वहमूलेवारूढ इत्ययं ॥ ८ ॥ वस्त्रांचलेकपादेऽधौपं-
 जरेशंबलेपिच ॥ विरूढो कुरितेजातेविगूढो गहिर्तेपिच ॥ ९ ॥ गु
 सेपित्रिषु संरूढः प्रौढेचांकुरितेत्रिषु ॥ समूढः पुंजितेफग्रेसद्यो
 जातेनुपपुते ॥ १० ॥ ॥ ढचतुः ॥ ॥ अध्यारूढं समासू
 देऽभ्यधिकेचाभिधेयवत् ॥ रघूवा रूढः शितेरवट्टवामविनीते
 चवाच्यवत् ॥ ११ ॥ प्रत्यालीढं तुचरणन्यासभेदेशितेत्रिषु ॥ १२
 इतिढांतवर्गः ॥ ॥ ५३१ ॥ ॥ षोकम् ॥ ॥ पाः पु-
 मान्विदुदेवेस्यादूषणोगुणवर्जिते ॥ पानीयनिलयेपीतिकेचिदूचुर्वि
 पश्चितः ॥ १ ॥ ॥ षाद्वि ॥ ॥ अणुर्वाहिविशेषेस्यासुंसिसूक्ष्म
 मिधेयवत् ॥ अपिराणिवदक्षायकीलाश्रिसीमसूदयोः ॥ २ ॥
 उष्णो ग्रीष्मेपुमान्दक्षाशीतयोरन्यलिंगकः ॥ उर्णामेषादिलो-
 म्निस्थादंतरावर्तकेषुवोः ॥ ४ ॥ कर्पाः पृथाज्येष्ठसूतेसूवर्णालोशु
 तावपि ॥ क्षणाः पर्वोत्सवव्यापारेषुमानेऽप्यनेहसः ॥ ५ ॥ कणा-
 जीरककुंभीरमक्षिकापिप्पलीषुच ॥ कर्णोऽतिसूक्ष्मेधान्यांशे-
 काणाः काकैकचक्षुषोः ॥ ५ ॥ कीर्णा इत्तेचविक्षिप्तेहिंसितेप्यभिधे
 यवत् ॥ कुपिस्तन्नकवृक्षेनाकुकरेत्वभिधेयवत् ॥ ६ ॥ कृष्णाः
 सत्यवतीपुत्रेवायसेकेशवेऽर्जने ॥ कृष्णास्याद्वौपदीनीलीकणा
 दाक्षासयोषिति ॥ ७ ॥ मेचकेवाच्यलिंगः स्यात्क्रीबेमरिचलोह
 योः ॥ कोणोवाघप्रभेदेस्याद्रीणादीनांचवादाने ॥ ८ ॥ एकदेशेगृह-
 दीनामधौचलगुडेपिच ॥ गणाः प्रथमसंख्येघेचंडासैन्यप्रभेदयोः

॥१॥ गुणो मूर्ध्नि मप्रधाने रूपादौ सूद इन्द्रिये ॥ त्यागशौर्यादिस
 त्वादिसंध्याद्यावृत्तिरञ्जुषु ॥१०॥ शुकूदावपिवद्वां च गेष्युर्ना
 गायनेनटे ॥ घ्राणं क्लीबं नासिकायां घ्रातस्याहाच्यलिंगकं ॥११॥
 घृणा जुगुप्सा हृपयो रथ चूर्णी कपर्दके ॥ चूर्णी धूलौ क्षारभेदे चू
 र्णा निवासयुक्तिषु ॥१२॥ जर्णुश्चंद्रे च वृक्षे च जिष्णुर्नावासवेर्जुने
 ॥ जित्वरे वाच्यवज्जीर्णं परिपक्वपुराणयोः ॥१३॥ झूणिः क्रमुकभे
 देपि दुष्टदैवश्रुतौ स्त्रियां ॥ त्रापांतु त्रायमाणायां रक्षणेरक्षिते त्रिषु
 ॥१४॥ तीक्ष्णं सामुद्रलवणे विषलोहाजिसुष्कके ॥ क्लीबं जवाग्रजेपु
 सितिग्मात्मत्यागिनोस्त्रिषु ॥१५॥ तूणी नील्यानिषंगेनातृष्णा-
 स्यात्तर्षलिप्सयोः ॥ दीर्णं विदारिते भीते दुर्णं चापेऽलिनिद्रुणः ॥१६॥
 द्रुपयं बुद्रोणी कल्योर्देष्णुर्दातरिदुर्गमे ॥ द्रोणोऽस्त्रियां मादके
 स्यादादवापचतुष्टये ॥१७॥ पुमान्द्रुपीपतौ दग्धकाके स्त्रीनीवृदंतरे
 ॥ तथाकाष्ठां तु वाहिन्यां गवादिन्यामपीष्यते ॥१८॥ पणो वराटमाने स्या
 न्मूल्ये कार्षीपणे ग्रहे ॥ क्रय्यशाकाद्विकाद्यूनव्यवहारे भृतौ धने ॥१९॥
 पर्णं पत्रे किंशुकेनापार्थिः स्यादुन्मदस्त्रियां ॥ स्त्रियां द्वयोः सैन्यपृ
 ष्टेपादग्रंथ्यधरेपि च ॥२०॥ प्राणो हृन्मासुते बोले काव्यजीवेऽनिले च
 ले ॥ पुल्लिंगः पूरिते वाच्यलिंगः पुंभूभिचासुषु ॥२१॥ पूर्णः शक्ते समग्रे
 नापूरिते त्वभिधेयवत् ॥ फाणिर्गुडे करवे च स्त्रियां वाणी तु योषिति
 २२ ॥ व्यूतावपिसरस्वस्यां फ्रूणः स्त्रीगर्भडिंभयोः ॥ मणिः स्त्रीपुंस
 योरश्मजातौ मुक्तादिकेपि च ॥२३॥ कंठदेशे स्तने जायालिंगाग्रेऽलिंज
 रेपि च ॥ मोणः शक्फफलेन क्रमशिकाऽहिकरंडयोः ॥२४॥ रणः कोणे
 कृणे पुंसिसमरे पुंनपुंसकं ॥ रेणुः स्त्रीपुंसयोर्धूलौ पुल्लिंगः पर्यदे पुनः
 ॥२५॥ वर्णो हिजादिशुक्लादियशोगुणकथासूच ॥ स्तनौ नामस्त्रि
 यां भेदरूपाक्षरविलेपने ॥२६॥ बाणः स्याद्गोस्तने दैत्यभेदे केवलका
 ङयोः ॥ वाणा तु वाणमूले स्त्रीनीलसिंघांपुनर्दयोः ॥२७॥ वीणा विद्यु

निवृत्तक्यां वृषिः पांडवचंद्रयोः ॥ त्रिभुनायादवे मेषे वेणीकेशस्येवं
 धने ॥ २८ ॥ नद्यादेरंतरे देवताले वेणुर्नृपांतरे ॥ त्वक्सारे पिचपुंसि-
 स्याच्छ्राणो मासचतुष्टये ॥ २९ ॥ लौहादीनांच निषकेशापी प्रावर-
 गांतरे ॥ श्राणं पक्षेयवाग्वांस्त्रीशीर्णं तनुविशीर्णयोः ॥ ३० ॥ श्रेणिः
 स्त्रीपुंसयोः पंक्तौ समानशिल्पिसंहतौ ॥ शोणः कृत्वा नौश्यानाकेलोहि-
 ताम्बेन देपुमान् ॥ ३१ ॥ त्रिषुकोकनदछाये स्थाणुः कीलेहरेपुमान् ॥ अस्त्री
 ध्रुवैः शस्थूणास्यात्सूर्यास्तमेष्टहस्यच ३२ पात्रि अरुणोऽव्यक्तरा
 गैः केंसंध्यारणेः कसारयोः ॥ निःशब्देकपिले कुष्ठभेदे नागुणिनि त्रिषु ३३ ॥
 अरुणाऽतिविषाश्यामामं जिष्ठात्रिचतासुच ॥ अरणिर्वन्दिमंथेनाहयोर्नि-
 र्मथ्यदारुणि ३४ अपीक्षणांतुभृशोनित्ये तद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु ॥ इंद्रापी
 करणस्त्रीणांपौलोमासिंधुवारयोः ॥ ३५ ॥ इंद्रिणं तूपरे शून्ये पीक्षणां दरा-
 नेदृशि ॥ उषणं मरिचे क्लीबं कणाद्या मुषणास्त्रियाम् ॥ ३६ ॥ एषणी-
 ग्रणमार्गानुसारिण्यांच तुलाभिदि ॥ करुणस्तरसे वृक्षे कृपायां करुणा
 मता ॥ ३७ ॥ कत्तूणं तृणभित्स्थोः करणं हेतुकर्मणोः ॥ वणिजादो हस्त
 लेपे नृत्यगीतप्रभेदयोः ॥ ३८ ॥ त्रियाभेदे द्विषक्षेत्रकायसंवेशनेषु च ॥ का-
 यस्थे साधने क्लीबं पुंसिशूद्राविशोः स्तते ॥ ३९ ॥ कल्याणमक्षयस्वर्गमं
 गलेपिनपुंसकं ॥ कंकणं करभूषायां सूत्रमंडनयोरपि ॥ ४० ॥ करेणु
 गंजयोषायां स्त्रियां पुंसिमनंगजे ॥ कार्मणं मंत्रतंत्रादियोजने कर्मठेपि
 च ॥ ४१ ॥ काकिणीपणतुर्यं शोमानंदे च दृश्यते ॥ कृष्णालैकवरास्योः
 स्यादुन्मानस्यांशकेपि च ॥ ४२ ॥ कार्पां करणे हेतुवधयोश्च नपुंसकम्
 ॥ स्त्रीयातनायां कुर्वाणो भृत्यकारकयोस्त्रिषु ॥ ४३ ॥ कृपाणः खड्गे
 श्रुरिकाकर्तार्योरपियौ धिती ॥ कृपणास्तक्रमौ पुंसिमंदकुत्सितयोस्त्रि-
 षु ॥ ४४ ॥ क्षेपणं प्रेरणेनौ कादंडजालभिदोः स्त्रियां ॥ ग्रहणं स्त्रीका-
 शदरकरोपरागोपलब्धिबंधिषु ॥ ४५ ॥ स्याद्ग्रामणीः प्रधानेऽधिपतैः
 त्रिभुनापिते पुंसि ॥ ग्रामीणानीलिकायां स्त्रीग्रामोद्भूतेऽभिधेयवत् ॥

॥४६॥ गोकर्णोः श्वतरे सर्पसारंगे च गणांतरं ॥ अंगुष्ठानामिको च्याने
 गोकर्णी मूर्ध्विकोषधौ ॥ ४७ ॥ चरणोः स्त्रीबद्धचदौ मूले गोत्रे पदे पित्त
 ॥ अमणे भक्षणे चापि न पुंसक उदात्तः ॥ ४८ ॥ जरणं जीरकेऽजाजी
 हिंगुसौवर्चले पित्त ॥ तरुणां कुञ्जपुष्पेनारुबुकेयूनितु त्रिषु ॥ ४९ ॥ त
 रणि ह्युमणो पुंसिकुमारिनौ कयोः स्त्रियां ॥ दक्षिणो दक्षिणोद्भूत सरल
 छंदवर्त्तिसु ॥ ५० ॥ आरामे त्रिषु यज्ञादिविधिदाने दिशि स्त्रियाम् ॥ इवि
 षां न ह्ययोर्वित्तेकांचने च पराक्रमे ॥ ५१ ॥ दारुणोरसभेदेना त्रिषु तु स्या
 द्रयावहे ॥ दुग्धणो मुद्गरे पित्त्यात् दुहिणे च परश्वधे ॥ ५२ ॥ दुर्वर्णं त्रिषु
 सहर्णे क्लीबमैलेय रूपायः ॥ दौर्वर्णं मृष्टपर्णे स्याद्दूर्वायां स्वरसे पित्त ॥
 ५३ ॥ धर्मणस्तपुमान्दक्षभेदसर्पप्रभेदयोः ॥ धरणं मानभेदे पित्तधारणे
 धरणी भुवि ॥ ५४ ॥ धर्षणं स्यात्परिभवे रतेः सत्यांतु धर्षिणी ॥ धरुणः
 सम्मते नीरे स्वर्लोके परमेष्ठिनि ॥ ५५ ॥ धारणी नाडिकायां स्याद्बुद्धोक्तमं
 त्रभिद्यपि ॥ धारणांगे च योगस्य न पुंसि स्याद्दिधारणे ॥ ५६ ॥ धिषणस्त्रि
 दशाचार्ये धिषणा धिययोषिति ॥ निःश्रेणिरधिरौ हिष्यां स्वर्जशूषा
 दपे स्त्रियाम् ॥ ५७ ॥ निर्याणं वारणापांगदेशे मोक्षे ध्वनिर्गमे ॥ निर्मा
 णं निर्मितौ सारे समं जसेन पुंसकं ॥ ५८ ॥ निर्वाणमस्तंगमने निर्द्वैतौ ग
 जमज्जने ॥ संगमे प्यपवर्गे च प्रवणो नाचतुष्पथे ॥ ५९ ॥ क्रमनिम्नम
 हीभागो दरप्रक्षेपुच त्रिषु ॥ प्रघणस्ताम्यकुंभे स्यादक्लिंते लोहमुद्गरे ॥
 ६० ॥ प्रमाणं नित्यमर्यादाशास्त्रेषु सत्यवादिनि ॥ इयत्तायां च हेतौ च
 क्लीबैकत्वे प्रमातरि ॥ ६१ ॥ पत्रोर्णं धौतकौशेये क्लीबं स्याच्छोणके पुमा
 न् ॥ पक्षिणी पूर्णिमायां स्याद्दिहण्यां शाकिनीभिदि ॥ ६२ ॥ आगामिवर्त
 मानाद्बुक्तरात्रावपि स्त्रियाम् ॥ प्रवेणिः स्त्रीकुशावेपथोः पुराणं पंच
 लक्षणे ॥ ६३ ॥ पणे पुंसि त्रिषु प्रले पूरणः पूरके त्रिषु ॥ क्लीबं पिंडप्र
 भेदे च पूरणी शाल्मलिद्रुमे ॥ ६४ ॥ पदारंभकसूत्रेषु प्रोक्षणं सेचने
 वेधे ॥ वरुणास्तरुभेदेऽप्सु पश्चिमाशापतावपि ॥ ६५ ॥ वरुणस्तपु

मानूनिच्छशाकप्राकारयोरपि ॥ क्लीबंकन्यादिवरणेवेष्टनेस्त्रीनदीभि
 दि ॥ ६६ ॥ वारणं प्रतिषेधे स्याद्धारणस्कमतंगजे ॥ ब्राह्मणं ब्रह्मसं
 घातेवेदसागेनपुंसक ॥ ६७ ॥ भूमिदेवेतुपुलिङ्गः स्फुजिकापृकृयोः स्त्रि
 याम् ॥ वारुणीगडदूर्वायाप्रतीची सरयोरपि ॥ ६८ ॥ परणी घौषकेक
 क्षेभ्ररणंवेतनेभृते ॥ अमणीकारुंडिकायां क्रीडाद्यायामधीशतुः
 ॥ ६९ ॥ भीषणोरसेसहस्रयोगादेदारुणे त्रिषु ॥ मसृणोः कर्कशे
 स्त्रिगधे त्रिषुमायातुयोषिति ॥ ७० ॥ मत्सुणोर्निर्वषाणेभेनिः इमशुपु
 रुषेपिच ॥ उद्वेगोनालिकेरेचमार्गणोयाचकेशरे ॥ ७१ ॥ याञ्चान्वेष
 णयोः क्लीबं यंत्रणंरक्षणेस्यूतं ॥ बंधनेस्यानियमनेरवणः शब्दने
 खरे ॥ ७२ ॥ रमणंपटोलमूलेनार्योस्त्रीनाधवेस्वरे ॥ रोषणः पारदेहे
 मघर्षणोपलयोः पुमान् ॥ ७३ ॥ क्रोधनेवाच्यलिंगस्याद्रोहिणी कंठ-
 रुग्भिदि ॥ तडित्कटुंभरासौमवल्केषुलोहितागवोः ॥ ७४ ॥ लवणंसे
 धवादीनासिंधुरसोभिदोरसे ॥ तद्युक्तेवाच्यलिंगस्यानदीभेदद्विषोः
 स्त्रियाम् ॥ ७५ ॥ लक्षणं नाभ्रिचिन्हैचसारस्यां लक्षणा क्वचित् ॥
 लक्षणा तौषधीभेदेसारस्यामपियोषिति ॥ ७६ ॥ रामन्नातरिपुंसि
 स्यात्सश्रीकेचाभिधेयवत् ॥ विषाणीक्षीरकाकोल्यांभजशृंग्यांच
 योषिति ॥ ७७ ॥ कुष्ठनामौषधे क्लीबंपशुशृंगेभदंतयोः ॥ विषणिः प-
 ष्यवीथ्यांचभवेदापणपण्ययोः ॥ ७८ ॥ शरणं गृहरक्षित्रोर्वधरक्ष-
 णयोरपि ॥ श्रवणंचशुतौकर्णेनक्षत्रेननपुंसकम् ॥ ७९ ॥ अमणोय
 तिभेदेनानिद्यजीविनितुत्रिषु ॥ स्त्रियांस्फदर्शनामांस्योर्मुंडीरीशबरी
 भिदोः ॥ ८० ॥ श्रावणोमासिपाषंडेदध्याल्यांश्रावणास्त्रियां ॥ शिं
 घाणंकाचपात्रेचलोहनासिकयोर्मले ॥ ८१ ॥ श्रीपर्णाकाश्मरीकुंभयोः
 क्लीबंपद्याप्रिमथयोः ॥ संकीर्णनिचितेपिस्यादशुद्धेचापिभेद्यवत् ॥
 ८२ ॥ सरणिः पंतोमार्गेचसारणोराक्षसांतरे ॥ रुग्भेदेनाप्रसारण्यां
 स्वल्पनद्यांचसारणी ॥ ८३ ॥ सुषेणः करमदेस्याद्विष्णुसुग्रीववेद्य

योः ॥ सुवर्णो नास्वर्णकर्षे सुवर्णांनुमरवांतरे ॥ ८४ ॥ श्रीकृष्णागुरुणि
 क्लीबेकांचनेहरिचंदने ॥ सुपर्णः स्वर्णचूडेचगरुडेकृतमालके ॥ ८५ ॥
 सुपर्णाकर्मलिभ्यांचवैनतेयस्यमातरि ॥ हरेणुर्नासतीलेस्त्रीरेणु-
 काकुलयोभितोः ॥ ८६ ॥ हरणंथौतकादीनांद्रव्यभुजेहृतावपि ॥ ह
 रिणः पुंसिसारंगेविषदेत्तभिधेयवत् ॥ ८७ ॥ हरिणी हरितायांचनशि
 भिदूतभेदयोः ॥ सुवर्णप्रतिमायांचहर्षणोः क्षिरुगंतरे ॥ ८८ ॥ हर्षके
 योमभिदेचश्राद्धदेवेपिचकचित् ॥ हिरणंरैतसिस्वर्णेवरादेचनपुंस
 कम् ॥ ८९ ॥ ॥ षण्चतुः ॥ ॥ अंगारिणीहसंत्यांचभास्कर
 त्यक्तदिश्यपि ॥ अथर्वणिर्नाः थर्वज्ञब्राह्मणेचपुरोधसि ॥ ९० ॥ आ
 तर्पणं प्रीणयेस्यान्मंगलालेपनेपिच ॥ आरोहणंस्यात्सोपानेसमा
 रोहेप्ररोहणे ॥ ९१ ॥ उत्सेपणंतुव्यजनेधान्यमर्दनवस्तुनि ॥ स्यादु
 द्हरणमुद्धारवांतान्मोचूषलेष्वपि ॥ ९२ ॥ कार्षापणोः स्त्रीकार्षिकेप
 णषोडशकेपिच ॥ अथकामगुणोरगोविषयाभोगयोरपि ॥ ९३ ॥ ची
 र्णापर्णंतुनिंबेपिस्वर्जरीभूरुहेपुमान् ॥ चूडामणिः शिरोरत्नेकाकशि
 च्चाफलेपुमान् ॥ ९४ ॥ जुहुवाणोः पिचाध्वर्यावपिस्याज्जातवेदसि ॥
 तंडुवीणः कीटमात्रेबर्बरेतंडुलोदके ॥ ९५ ॥ त्रायमाणावार्षिकेस्त्री
 रक्ष्यमाणेऽभिधेयवत् ॥ तैलपर्णामलयजेथ्रीवासेसिल्हकेपिच ॥ ९६ ॥
 दाक्षायणी चपर्णायामश्विन्याद्युदुषुस्त्रियां ॥ अथदेवमणिर्भर्गोः
 श्वावर्तेकौस्तुभेपिच ॥ ९७ ॥ नारायणोच्युतेभीरुगौर्योर्नारायणी
 मना ॥ अथोनिगरणं क्लीबंभोजनेस्याद्गलेपुमान् ॥ ९८ ॥ अथनिःस
 रणंमृत्युपायमोक्षेषुनिर्गमे ॥ स्यान्निस्तरणमुपायेनिस्तारेतरणेपि
 च ॥ ९९ ॥ निरूपणंस्यादालोकेविचारेचनिदर्शने ॥ पर्परीणाश्चपर्ण-
 स्यशिरायांचूतकंबले ॥ १०० ॥ पर्णचूर्णरसेपिस्यात्पर्परीणांतुपर्वाणि
 ॥ प्रवारणंनिषेधेस्यात्काम्यदानेचनदयोः ॥ १०१ ॥ परीरणः स्यात्कम
 ठेदंतेचषट्शटके ॥ परायणमभीष्टेस्यात्सराश्रययोरपि ॥ १०२ ॥

परवाणिः पुमान्धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि ॥ परायणं समासंगक-
 स्सर्पारगतावपि ॥ १०३ ॥ पीलुपर्णा विंबिकायां मूर्वायामौषधीभि-
 दि ॥ अथ पुष्करिणी चैभ्यां सराजिन्यां जलाशये ॥ १०४ ॥ मधुपर्णी
 तु गंभार्यानीलीसंज्ञौषधावपि ॥ मीनीश्रीणास्तपुल्लिंगो दुर्दुराम्नेच
 स्वंजने ॥ १०५ ॥ रक्तरेणुस्तसिंदूरपलाशकोरकेपुमान् ॥ रागन्वु-
 र्णाः पुमान्दन्धावनेमकरध्वजे ॥ १०६ ॥ रेहिहाणास्तपुंसि स्यान्म-
 हादेवैवरेपिच ॥ लंबकर्णाः स्मृतोकोदपादपेछगलेपिच ॥ १०७ ॥
 विदारणं विडंबेचभेदे क्लीबंरणोदयोः ॥ अथवैतरणीनद्यांप्रेता
 नांयातुमातरि ॥ १०८ ॥ शरवाणिः शरमुखेपापिष्टेशरजीविनि ॥
 पुमानथो शिरवरिणी रसालाद्यन्तभेदयोः ॥ १०९ ॥ नारीरत्नेमल्लि-
 कायां रोमावल्यामपिस्त्रियां ॥ अथ संसरणं क्लीबमसंबाधन्मृग-
 तौ ॥ ११० ॥ घंटापथेच संसारेरणारंभेच कुत्रचित् ॥ समीरणः स्यात्
 पवनेपथिकेच फणिज्जके ॥ १११ ॥ हस्तिकर्णाश्चोरुबूकेपलाशाग-
 णभेदयोः ॥ ॥ णपंच ॥ ॥ अवग्रहूणमित्येतत्प्रतिरोधे
 प्यनादरे ॥ ११२ ॥ अवतारणं भूतादिग्रहेवरुद्रांचलेचने ॥ प्रविदा-
 रणामारव्यातंसंपरायेवदारणे ॥ ११३ ॥ परिभाषायांसनिंदोपालंभने
 नियमेपिच ॥ उक्तोमन्तवारणास्तप्रकृन्तकटकंजरे ॥ ११४ ॥ क्लीबं
 प्रासादवीथीनांकुंडदृक्षवृतावपि ॥ मंडुकपर्णी मंजिष्ठाब्राह्मणयोर्ना-
 तुशोणके ॥ ११५ ॥ रोमहर्षणं रोमांचैनासूतेचविभीतके ॥ घात-
 रायणा उन्मत्तेनिप्रयोजनपूरुषे ॥ ११६ ॥ कांडेचपरपत्रेचकूटेचपर-
 संक्रमे ॥ ॥ णषट् ॥ ॥ दोहदलक्षणा मुक्तं वयःसंधौच-
 गर्भेच ॥ ११७ ॥ यौवनलक्षणा मव्याख्यातं लावण्यकुचयोश्च
 ॥ ॥ इति णांतवर्गः ॥ ॥ ६४९ ॥ ॥ तैकं ॥
 तश्चौरामुनमुष्टेषुकोडेस्लेछेचकुत्रचित् ॥ अपुमांस्तरणेपुण्येक-
 थितः शब्दवेदिभिः ॥ ११ ॥ ॥ तदि ॥ ॥ अस्तं क्षिप्तेप्यवसितं

त्रिषुनापश्चिमाचले ॥ अंतं स्वरूपेनाद्योनानस्त्रीशोषेऽतिकेचि
 षु ॥ २॥ आर्तिः पीडाधनु कोटयोः स्त्र्यामेखद्योस्वसत्तयोः ॥ आ
 तिः स्त्रीयोगसंप्राप्त्योरितं स्मृतेगतेचिषु ॥ ईति द्विषेप्रवासेनि
 वृष्ट्यादिषट्कचस्त्रियाम् ॥ उक्तमेकाक्षरछंदस्युक्तं स्याद्राषि
 तेचिषु ॥ ४॥ कृतिः स्त्रीरक्षणेस्यूतावृतिः कल्याणवर्त्मनोः ॥ जुगु
 प्सास्पर्धयोः स्त्रीस्या दृत्त मुच्छशिलेजले ॥ ५॥ सत्येदीप्तेपूजिनेस्या
 दृत्तुर्वर्षादिषट्कच ॥ आर्तवेभासिचपुमानेतः कर्षुरआगते ॥ ६॥
 क्षत्ता शूद्राक्षत्रियजेप्रतीहारेचसारथौ ॥ भजिस्थानतनयोपस्या-
 न्वियुक्तवेधसोः पुमान् ॥ ७॥ कर्ता तुकारकेवाच्यलिंगोनापरमेष्टि
 नि ॥ क्रतुर्पज्ञेमुनोपुंसि कांतिः शोभेच्छयोः स्त्रियाम् ॥ ८ ॥ कां
 तानार्थोप्रियंगोस्त्रीशोभनेचिषुनाधवे ॥ लोहेचचंद्रस्यश्रीयः पर्या
 यांतः शिलासूच ॥ ९॥ क्षितिर्निवासेमेदित्यां कालभेदेक्षयेस्त्रि
 याम् ॥ कीर्तिः प्रसादयशसोर्षोपितृकुंतो गवेधुकायां स्यात् ॥
 १० ॥ प्रासायुधेच कुंती गुग्गुलुप्रथयोश्च शालुक्यां ॥ कृतं युगेत्त
 मर्थेस्याद्विहितेहिंसितेचिषु ॥ ११ ॥ कृतंतुवेष्टितेच्छिन्ने कृतिः का
 रणाहिंसयोः ॥ कृत्तिश्चर्मत्वचोभ्रूजे हनिकायां हयंस्त्रियाम् ॥ १२ ॥
 केतुर्नारुकूपताकाधविग्रहोत्पानेषुलक्ष्मणि ॥ गर्त्तस्त्रिगर्तभेदेस्या
 दवदेचकुकुंदरे ॥ १३ ॥ गुस्तं प्रासीकृतेपिस्थालुसवर्णपदेपिच ॥
 गतिः स्त्रीमार्गदशयोर्ज्ञानेयात्राभ्युपाययोः ॥ १४ ॥ नाडीव्रणसर
 ण्यांचगत्तं विज्ञानयातयोः ॥ गातुर्ताकोक्लिभ्रंगेगंधर्वेचिषुरोष
 णे ॥ १५ ॥ गीतिश्छंदसिगानेस्त्रीगीतं शब्दितगानयोः गुप्तिस्त्र्य
 व्रकरस्थानेकारागारेचरक्षणे ॥ १६ ॥ गुप्तं स्याद्रक्षिनेगूदेघातः
 कांडग्रहारयोः ॥ घृतमाज्येजलेक्रीबंप्रदीसेत्वभिधेयवत् ॥ १७ ॥
 चित्तं छन्नेचिषुचिन्ताचित्यायांसंहनौस्त्रियाम् ॥ चित्तिश्चिं
 त्याहंदयोः स्त्रीजातं त्यक्तौघजन्मसु ॥ १८ ॥ क्रीबंचिचिंशुस्यने

जातिः स्त्रीगोत्रजन्मनोः॥ अत्रमंतिका मलक्योश्च सामान्यं चंद्रसो-
 रपि ॥ १९॥ जातीफले च मालत्यां ज्ञाति स्नातसगोत्रयोः॥ पुमानथ
 ततं व्याप्ते विस्तृते च भ्रिलिंगकं ॥ २०॥ क्रीबंवीणादिवाद्ये स्यात्सुल्लिङ्ग-
 स्तसमीरणे॥ तातोचुकं ये जनके ति क्तौ रससुगंधयोः॥ २१॥ ति
 क्ता तु कटुरोहिण्यां पपटे तु नपुंसकम् ॥ तूस्त्ररेणो च विख्यातं जटा
 यांच नपुंसकम् ॥ २२॥ त्रैतायुणैः मित्रितथे दत्तं विश्राणितेः श्वितेर्वि
 त्ते ॥ दंतोऽदिकटके कुंजे दजानेऽथौषधौ स्त्रियाम् ॥ २३॥ दंतस्तद
 मित्ते पि स्यात्तपः कुंशासहे त्रिषु ॥ दितिर्दैत्यजनन्यां च रवंडने पि च यो
 षिति ॥ २४॥ दीप्तं निष्ठासिते दग्धे ज्वलितेऽथ द्रुतं त्रिषु ॥ शीघ्रे विकीने वि
 श्णो द्युतिः स्त्रीरश्मिशीतयोः ॥ २५॥ दृतिश्चर्मपुटे मत्स्येना धातु
 नैर्दियेषु च ॥ शब्दयोनि महाभूततद्गुणेषु रसादिषु ॥ २६॥ मनःशिला
 दौ श्लेषादौ विशेषाद्दैरिके स्त्रिच ॥ धाता हिरण्यगर्भेनापालके त्रिषु
 यो धुतं ॥ २७॥ लक्ते विधूते धूतं तु कपिते भर्त्सिते त्रिषु ॥ धूर्तं तु खं
 डलवणे धूस्त्ररे ना विदे त्रिषु ॥ २८॥ धृतिर्नैष्टौ स्त्रियां तु ष्यो योगभिद्वै
 र्यधारणे ॥ नतं तगरपाद्गां स्यात्क्रीबं कुटिलनम्रयोः ॥ २९॥ त्रिषु नीति
 र्नेये पि स्यात्प्रापणे पि च यो षिति ॥ पंक्तिः स्त्रीगौरवे पाके पत्तिर्नापदगे
 स्त्रियां ॥ ३०॥ गतावेकरथैके मत्र्यश्च पंचपदातिके ॥ पंक्तिः दशाक्षरं
 छंदोदश संख्यालिषु स्त्रियाम् ॥ ३१॥ पतिर्धवेना त्रिषु शो प्राप्तं ल
 ब्यं समंजसे ॥ पातो निपातवेत्ताते त्रिषु प्राप्तिर्महोदये ॥ ३२॥ लाभे-
 पि च स्त्रियां प्राप्तिः पूर्तिप्रदेशयोः स्त्रियाम् ॥ पीतिर्नाऽश्वे स्त्रियां पाने
 प्रीतं हृषितनर्मणोः ॥ ३३॥ पीतं पाने हरिद्रायां स्त्रियां गौरेऽभिधेयव
 द् ॥ प्रीतिर्योगांतरे प्रेष्यस्मरपत्नी सुदोः स्त्रियां ॥ ३४॥ पुस्त्रं क्रीबे
 पुस्त्रके च लेप्यादिभिर्यकर्मणि ॥ पुतं तु रंगमगतौ क्रीबं पुंसि त्रिमा
 त्रके ॥ ३५॥ पूतं त्रिषु पत्रिच शरिते बहुलीकृते ॥ पूतं त्रिषु पूरिते
 स्यात्क्रीबं स्वात्तादिकर्मणि ॥ ३६॥ प्रीतं नपुंसकं च स्त्रियवचिते वाच्यं

लिंगकं॥ प्रेतोभूतांतरेषुसिंघतेस्याद्वाच्यलिंगकः॥ ३७॥ पौतःशि
 शौबहित्रेचगृहस्थानेचवाससि॥ द्युत्तिस्तवरणेषिस्याद्दृष्टनेऽपिच
 योषिति॥ ३८॥ पार्तास्त्राभिनिपुंसिस्यान्निषुघातरिपोष्टरि॥ पक्ति
 र्भिभागेसेवायांस्त्रियांफ्रंतिस्तयोषिति॥ ३९॥ मिथ्यामितौचस्त्रम
 णेभिक्तिः कुड्यप्रदेशयोः॥ भीतिर्भयेस्त्रियांभीतंभयेऽथभीसु
 तेत्रिषु॥ ४०॥ भूतिर्भस्मनिसंपत्तौहस्तिशृंगारयोःस्त्रियाम्॥ भूतं
 द्दमादौपिशाचादौजंतौक्रीबंनिषूचिते॥ ४१॥ प्राप्तेवित्तसमेसत्येदेवयो
 न्यंनरेतुमा॥ कुमोरपिभूतिः स्त्रीस्यान्मूल्येपिभरणेषिच॥ ४२॥ मंतं
 तुसन्मतेज्ञानेमतिः स्त्रीछादियोः स्मृतौ॥ मंतुः पुंस्यपराधोपमनुष्येपि
 प्रजापतौ॥ ४३॥ मातागौर्यौदिजननीगोब्रह्माण्यादिभूमिषु॥ मानिर्मा
 नेप्यवच्छेदे मुक्तिर्मोक्षेचमोक्षणे॥ ४४॥ मात्रादयःस्त्रियांमुक्तः प्राप्त
 मोक्षेचमोक्षिते॥ त्रिषुस्त्रीमौक्तिके मूर्तिः कायकाठिन्ययोःस्त्रियाम्
 ॥ ४५॥ मूर्तेस्यान्निषुमूर्च्छालेकठिनेमूर्तिमल्पि॥ मृतंतुयाचिते मृत्यो
 क्रीबंमृत्युमतित्रिषु॥ ४६॥ यतिः स्त्रीपादविच्छेदेनिकारयनिनोः पु-
 मान्॥ यंतामेठेचसूतेनायुक्तिः स्त्रीन्याययोगयोः॥ ४७॥ युतो यु
 क्तोऽपृथग्भूते क्रीबंहस्तचतुष्टये॥ रक्तो नुरक्तेनील्यादिर्द्विजिते लो-
 हितेत्रिषु॥ ४८॥ क्रीबंतुकुंकुमे ताम्ने प्राचीनामलकेसृजि॥ रतिः
 स्त्रीस्परदारेषु रागेस्सरतगुह्ययोः॥ ४९॥ रत्नं वल्गुनिनद्यांस्त्रीरतं
 सुरतगुह्ययोः॥ रिक्तं शून्येवनेरीतिः स्त्रियांस्पंदप्रचारयोः॥ ५०॥
 पित्तलेलोहकिट्टेचलत्ताप्रियंगुशाकयोः॥ पृष्ठाज्योतिष्मतांशु
 लत्ताकस्त्रिकास्तुच॥ ५१॥ माधवीदूर्वयोर्लिप्तं बिलिसविषदिग्ध
 योः॥ मुक्तेलूतानूर्णनामपिपीलिकागदातरे॥ ५२॥ वसातुजनकेपुं
 सिवापकेप्यभिधेयवत्॥ वक्तुपिंडितेषिस्याद्वाग्भिन्न्यप्यन्यलिंग
 कः॥ ५३॥ व्यस्तंतुव्याकुले व्याप्ते व्यक्तः स्फुटमनीषिणोः॥ वस्ति
 र्द्वयोर्निरुद्धेनाप्यधोभूमिदशास्तुच॥ ५४॥ वर्तिर्भेषजनिर्माणेन

मेदिनीकोशः

४०

यनांजनलेखयोः ॥ गात्राः नुलेपनीदीपदशादीपेषुयोषिति ॥ ५५ ॥ वा
 त्तुवर्तनेवातिगणेरुष्याद्युदंतयोः ॥ निःसारारोग्ययोः क्लीबं वृत्तिर्म
 ह्यारुजोः स्त्रियां ॥ ५६ ॥ व्याप्तं रच्यते समाक्रान्ते व्याप्तिर्व्यापनरंभ
 योः ॥ स्त्रियां वित्तिर्विचारेचलाभसंभावयोः स्त्रियां ॥ वित्तं क्लीबं ध
 नेवाच्यलिंगख्यात्तेविचारिते ॥ ५७ ॥ वीतमसारगजेस्यादंकुशकर्म-
 ण्यसारतुरगेपि ॥ वीतिर्गतौ च दीप्तौ प्रजनाशनधावनेषु स्त्री ॥ ५८ ॥
 वृत्तिर्विवरणाजीवकैशिक्ष्यादिप्रवर्तने ॥ ५९ ॥ स्त्री वृत्तं प्रसवबंधेष
 दीधाराहुचाप्रयोः ॥ वृत्तोः धीतेप्यतीतेतिवर्तुलेपिवृतेमृते ॥ ६० ॥ दृढे
 ऽन्यलिंगवाक्लीबं छंदश्चारित्र्यवृत्तिषु ॥ शक्तिरस्त्रांतरे गौर्यामुत्साहा-
 दीचलेस्त्रियां ॥ ६१ ॥ शस्तं शमेप्रशस्ते च शांतिः स्त्रीमंगलेशमे ॥ शा
 स्ता समंतभदेनाशासकेषु नरन्यवत् ॥ ६२ ॥ शांतोः भियुक्तरसयोः
 पुंसि त्रिषु शमान्ति ॥ अव्ययवारणेशांतं शातं शितं च दुर्बले
 ॥ ६३ ॥ निशिते च शिति र्भूर्जेनासितासितयोस्त्रिषु ॥ शीतं हिमगु
 णे क्लीबं शीतलालसयोस्त्रिषु ॥ ६४ ॥ वानीरे बहुवारेनाशक्तं पूताम्ल
 निष्ठुरे ॥ श्रुतिः श्रोत्रे च तत्कर्मण्या म्नायवार्तयोः स्त्रियाम् ॥ ६५ ॥
 श्रुक्तिः कपालशकलेशंरेव शंरवनरेपि च ॥ नरव्यश्वावर्तदुर्नाममु
 क्तास्फोटेषु च स्त्रियां ॥ ६६ ॥ श्रुतमाकर्णितेशास्त्रे श्वेतो दीपादिभे
 दयोः ॥ इवेतावराटिकाकाक्षपाटलाशंखिनीषु च ॥ ६७ ॥ क्लीबं रूप्येः
 न्यवच्युक्ते सन्साधौ धीरशस्तयोः ॥ मान्ये सत्ये विद्यमाने त्रिषु साध्यु
 मयोस्त्रियां ॥ ६८ ॥ सातिर्दानेः वसाने स्त्री स्वांतं चेतसि गच्छरे ॥ स्थि
 तं प्रतिज्ञातवति चोर्ध्वनिश्चलयोस्त्रिषु ॥ ६९ ॥ स्थितिः स्त्रियामवस्था
 नेपर्यादायां च स्त्रीमनि ॥ सितमवसिते च बद्धे धवले त्रिषु धवलायां-
 स्त्री ॥ ७० ॥ सीतालांगलपद्निवैदे ही स्वर्गगंगासु ॥ सततस्तुपार्थि
 वेषु चोत्पद्यते तु सुता स्पृता ॥ ७१ ॥ सतिः स्पर्शान्तानि द्वाविश्रमेऽ
 यौ स्त्रियाम् ॥ सूतस्तु सारथी तक्षिण दानिया द्वा ह्यणीकृते ॥ ७२ ॥ बंदि

आकर्म-
॥ ५८ ॥
वर्धघ
॥ १० ॥ हृदे
त्साहा-
मे ॥ शा
रसयोः
दुर्बले
हिमगु
पूताम्ल
६५ ॥
र्नाममु
ाहिभे
रूप्येः
साध्यु
रे ॥ स्थि
मवस्था
गायां-
पार्थि
वे श्रमेडा
बंदि

निः स्यादायुधज्वालासूर्यनेजः सुयोषिति ॥ तत्रि ॥ ॥
अमृतं यत्र शेषे स्यात्सीयूषे सलिले घृते ॥ ७६ ॥ अयाचिते च मोक्षे च
नाधन्वंतरि देवयोः ॥ अमृता मागधी पथ्या गुडूच्या मलकीषु च ॥ ७७ ॥
अनृतं कृपावसत्ये प्यजितो नाहरोत्रिषु ॥ अनिर्जिते चाच्युतस्तु
हरोपुंसि त्रिषु स्थिरे ॥ ७८ ॥ अर्दितं याचिते पि स्याद्वातव्याधौ च हिंसि
ते ॥ अक्षतं न द्वयोः पंडे लाजेषु त्रिष्वर्हिंसिते ॥ ७९ ॥ यवे पि क्वचिद्व्य
क्तो हरो स्मरहरे पुमान् ॥ परमात्म महदायोः क्लीबं स्यादस्फुटे त्रिषु ॥
॥ ८० ॥ अनंतः केशवेशेषे पुमानवधौ त्रिषु ॥ अनंता च विशल्यायां
शारिवादूर्वयो रपि ॥ ८१ ॥ कणादुराल भापथ्या पार्वत्या मलकीषु च ॥ वि
श्वंभरा गुडूच्योः स्याद नंतं सुरवर्त्सिभिः ॥ ८२ ॥ अश्मंत मक्षमे चुल्यां म
रणोः नवधा र्वेपि ॥ क्षेत्रे प्यथा ऽयतिः पुंसि हिमदी धितिकालयोः ॥ ८३
॥ अर्हं स्तः क्षपणे बुदे पुंसि मान्ये ऽन्यलिंगकः ॥ अर्हतश्चापि सुगते
क्षपणे पि च दृश्यते ॥ ८४ ॥ अगास्तिः कुंभयो नो च वंकसे न तरो पुमान्
अर्वती कुंभदास्यां च वडवां च चोषिति ॥ ८५ ॥ अंगतिः पुंस्यभि-
होत ब्रह्मवह्निष्वथादिति ॥ भूदेवमात्रो रंहति स्त्यागे रोगे व्युभे स्त्रि
यौ ॥ ८६ ॥ आपातः पुंसि पतने तदात्वे च प्रकीर्तितः ॥ आघ्रातं शि-
धिते क्रांते प्यारव्यातं प्राषिते ति डि ॥ ८७ ॥ आध्यातः शब्दिते दग्धे
वातरुग्भेद संयुते ॥ आसुतः स्नातके स्नाते ऽप्याहतः सादरे चिते ॥
८८ ॥ आचितः शकटो न्मेये पलानामयुतद्वये ॥ पुल्लिंगः संगृहीते पि
छने पि स्यात्त्रिलिंगकः ॥ ८९ ॥ आहतं गुणिते चापिताडिते च सृषार्थ
के ॥ स्यात्पुशातन वस्त्रे पि नववस्त्रे च सानके ॥ ९० ॥ आनर्तो देशभेदे

B4

A3

पिचृत्यस्थानेजलेरणे ॥ आवर्तधितनेवारिष्वमेचावर्तनेपुमान् ॥ ९१ ॥
 ॥ आस्फोतंतुपुमानर्कपर्णेस्थाकोविदारके ॥ आस्फोतागिरिकर्ण्य
 चवनमल्यांचयोषिति ॥ ९२ ॥ आयस्तस्तेनितेक्षितेकुशितेकुपितेह
 ते ॥ आयतिस्कस्त्रियांदैर्घ्येप्रभावागामिकालयोः ॥ ९३ ॥ आय-
 त्तिस्कस्त्रियांस्त्रेहेशित्वेवासवेबले ॥ आकृतिस्कस्त्रियांस्त्रेसा
 मान्यवपुषोरपि ॥ ९४ ॥ आसतिःसंगमेलाम्नेस्त्रियाग्नापत्तिरापरि
 ॥ प्रापणेपिचयोषित्यादुदंतःसाधुकर्तयोः ॥ ९५ ॥ उषितंन्युपितेदग्धे
 प्युदान्तस्कस्त्रांतरे ॥ दयात्यागादिसंपन्नेकाव्यालंकारकृत्ययोः ॥ ९६ ॥
 उत्तप्तंशुष्कमांसेथत्रिषुततेपरिमुते ॥ उचितंतुमवेन्यस्तेमितेज्ञाते
 समंजसे ॥ ९७ ॥ उद्धृतंस्यात्रिषूस्त्रिषुस्त्रेपरिमुक्तोज्झितेपिच ॥ उशि
 तंस्यात्रिषूस्त्रेप्रोद्यतेवृद्धिसत्यपि ॥ ९८ ॥ उद्घातस्कस्त्रुमान्यादस्त्र
 लनेसमुपक्रमे ॥ पवनाभ्यासयोगस्यकालभेदेचकीर्तितः ॥ ९९ ॥ उजुं
 गेमुद्गरेपिस्वादुदितंतूक्तआगते ॥ उद्धृतंत्रिषुसंजातेसमुन्मह
 प्रवृद्धयोः ॥ १०० ॥ उन्मत्तउन्मादवनिधूस्तूरमुचुकुंदयोः ॥ उद्घातो
 निर्मद्गजेपुमानुद्घमितेत्रिषु ॥ १०१ ॥ एधतुःपुरुषेःश्रौणाकलितं
 विदिताप्तयोः ॥ कपोतःस्थाच्चित्रकंठपारावतविहंगयोः ॥ १०२ ॥ अथ
 क्रंदितापाद्धानेरुदितेपिनपुंसकं ॥ स्मारितःस्त्रावितेक्षारेअभि
 शस्तेपिचत्रिषु ॥ १०३ ॥ कापोतारुचकेकृवेकपोतोघेजनांतरे ॥
 किरातोस्त्रेच्छभेदेस्याङ्गनिबेऽत्यतनावपि ॥ १०४ ॥ स्त्रियांचामर
 धारिण्यांकुट्टिनीदुर्गयोरपि ॥ कृतांतोयमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्म-
 स्तु ॥ १०५ ॥ गर्जितंवारिवाहादिध्वनौनामत्तकुंजरे ॥ ग्रंथितंरुं
 फितेक्रांतोहंसितेचत्रिलिङ्गकम् ॥ १०६ ॥ गप्प्रस्तिःकिरणेसूर्ये
 नास्वाहायांतुयोषिति ॥ गर्भ्युत्स्वीस्वर्णलतयोर्गोपतिःशिवधं
 द्योः ॥ १०७ ॥ नृपभास्वरयोःपुंसिचेष्टितंगतिचेष्टयोः ॥ जगतृस्यात्र
 पिष्टपेकीबंवायौनाजंगमेत्रिषु ॥ १०८ ॥ जगतीभुवनेक्ष्मायांछंदोभेदे

चंद्रयोरपि ॥ जूंभितंकरणेस्त्रीणापीहास्फेदितयोरपि ॥ १२ ॥ त्वरि
 तं प्रजवशीप्रेत्रिगतो गणितान्तरे ॥ देशेपि नाघुर्घुरिका कामुकांगन
 योः स्त्रियां ॥ १३ ॥ तृणताधनुषितृणत्वेदं शितमपि जातदंशितेपि
 स्यात् ॥ कवचाचिते हि जाति विप्रांडजयोश्च पुंलिंग ॥ १४ ॥ दुर्जातं
 व्यसने क्लीबे सम्यग्जातेऽन्यलिंगके ॥ दुर्गातिर्नरकेनैस्वैस्त्रीदृष्टान्त
 उदाहृतौ ॥ १५ ॥ शास्त्रे च मरणे धीमान्पंडिते च बृहस्पतौ ॥ निर्जरतिः
 स्यादलक्ष्यांस्त्रीदिशां पात्वांतरेषु मान् ॥ १६ ॥ निकृतं विप्रलंभे स्यात्
 नीचे विप्रकृतेपि च ॥ निर्मुक्तस्यक्तसंगे स्यात्सुक्तकंचुकभोगिनि ॥
 १७ ॥ निरस्तस्त्रिषु निष्कृते प्रेषिते बौद्धतोदिते ॥ संत्यक्ते च प्रतिहते
 निमित्तं हेतुलक्षणा ॥ १८ ॥ निवातो दृढसन्नाहे वातशूल्येपि चाश्र
 ये ॥ निशांतं त्रिषु शांते स्यात्क्लीबंतु भवनोषसोः ॥ १९ ॥ निकृतिर्भ-
 र्त्सनेक्षेपे शठेशाब्ध्येपि च स्त्रियां ॥ निर्हृतिः सुस्थिता वस्तंगमने च
 करवे स्त्रियां ॥ २० ॥ नियतिर्नियमे देवे स्त्रीपतनूपातु केरवगे ॥
 प्रहृतं वितते क्षणेषु पर्यस्तः पतिते हते ॥ २१ ॥ प्रभूतमुद्गते प्राज्येपं
 दितः सिल्हके कवौ ॥ पलितं शैलजे तापे केशपाके च कर्दमे ॥ २२ ॥ प्र-
 सूतः सप्रसारे स्याद्दिनीते वेगिते त्रिषु ॥ अर्द्धचलौ तु पुंलिंगे जंघा
 यां प्रसूता मता ॥ २३ ॥ प्रसूतं कुसुमे क्लीबं त्रिषु संजातसूतयोः ॥ प्र-
 णीतः संस्कृतामौ नायत्तपाचांतरे स्त्रियां ॥ २४ ॥ त्रिषु क्षिप्तोपसंपन्न
 विहितेषु प्रवेशिते ॥ प्रतीतः सादरे ज्ञाते हृष्टप्रख्यातयो स्त्रिषु ॥ २५ ॥
 प्रमीतं वाच्यलिंगं स्यात्प्रोक्षितेपि मृतेपि च ॥ परेतो वाच्यलिंगः स्याद्
 घते भूतांतरेषु मान् ॥ २६ ॥ पर्वतः पादपेषुं सिराकमस्त्यप्रभेदयोः ॥

देवसुन्यंतरेवौले प्रपातो निर्दरेः तदे ॥ २७ ॥ पर्याप्तं तु यथेष्टे स्यात्
 तौ शक्ते निवारणे ॥ पंचतापंचभावे स्यात् चरणे पिचयोषिति ॥ २८ ॥ प-
 क्षतिश्च भवेत्पक्षमूले च प्रतिपत्तियौ ॥ प्रसूतिरुद्धवेपि स्यात्तनयेदु-
 हितर्यपि ॥ २९ ॥ प्रततिर्विस्तृतौ वल्यां पद्धतिः पंक्तिवर्त्मनोः ॥ प्रवृत्ति-
 स्तप्रवाहे स्यादुदंते च प्रवर्त्तने ॥ ३० ॥ आवंत्यादौ च पर्याप्तिः प्रका-
 मप्राप्तिरक्षणम् ॥ प्रकृतिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादि स्वभावयोः ॥ ३१ ॥
 ॥ योनौ लिंगे पौरवर्गेऽमीपक्षत्यादयः स्त्रियां ॥ पार्वतीसल्लकीदुर्गा
 गोपालपुत्रिकास्तु च ॥ ३२ ॥ प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धे भिहतेषु
 पुपित्सन्निहंगमेपुंसिपतने छौपुनस्त्रिषु ॥ ३३ ॥ पिशितं मांसेमां-
 स्यां स्त्री ॥ पिंडितं गुणिते घने ॥ पीडितं करणे स्त्रीणां यंत्रिते वाधिते-
 पिच ॥ ३४ ॥ पुटितं स्यादह्निपुटे पाटितं स्यूतयोरपि ॥ पृषन्मृगे पु-
 माचिंदौ नदयोः पृषतोपिना ॥ ३५ ॥ अनयोश्च त्रिषु श्वेतविंदुयुक्ते-
 स्युभाविमौ ॥ प्रोक्षितं निहते सित्ते बृहती च सनांतरे ॥ ३६ ॥ उंदो-
 भित् स्फुट्रवर्ताकी वारिधानीषु वाचिव ॥ कंटकारी महत्योश्च भवदु-
 ष्प्रसतोस्त्रिषु ॥ ३७ ॥ स्त्रीवाणभेदे भरतो नादृशास्त्रमुनौ तदे ॥ रा-
 मानुजे च दौष्यंतो भास्वाच्चास्वरसूर्ययोः ॥ ३८ ॥ पारतं ग्रंथभेदे स्या-
 दर्षभेदेऽथ पारती ॥ वचने च सरस्वत्यां पक्षिवृत्तिप्रभेदयोः ॥ ३९ ॥
 भासंतः सुंदरकारे निषुना भासपक्षिणि ॥ भावितं वासिते प्राप्तेषु
 मृन्नाद्रौ महीपतौ ॥ ४० ॥ महती बल्लकी भेदे राज्ये स्यात्तुनपुंसकं ॥
 तत्त्वभेदे पुमान् च देवाच्यवन्मथितं पुनः ॥ ४१ ॥ क्रीबं निर्जलघोले
 स्यात्त्रिष्वालोडितघृष्टयोः ॥ मरुद्देवे समीरेनाग्रंथिपर्णेन पुंसकम् ॥
 ४२ ॥ मुषितं स्तरवडितयोर्मूर्छितमपिसोच्छ्रये च मूटे च ॥ रजतं
 निषु रक्तं स्यात्क्रीबंहारे च दुर्वर्णे ॥ ४३ ॥ रमतिर्नायके नाकेषु सि स्या-
 द्रसितं पुनः ॥ रुवस्तनितयोः क्रीबं स्वर्णादिस्वचिते त्रिषु ॥ ४४ ॥ रेव-
 ती हलिपल्यां स्यात्ताराभिन्वात् भेदयोः ॥ रेवतसुसुवर्णालौरीलभे

षोचत्रिषुतद्वनि ॥ ४८ ॥ वदितं प्रसितं छिन्ने पूरिते वहतिर्गवि ॥
 सचिवेषुसिबहनुः पथिके वषभपुमान् ॥ ४९ ॥ वनिता जातराग-
 स्त्रीस्त्रियोस्त्रिषु चयाचिते ॥ सेविते चापितं बीजाकृतमुंडितयो-
 स्त्रिषु ॥ ५० ॥ वसतिः स्यात्स्त्रियांवासे यामिन्यां चनिकेतने ॥ व्या-
 यतं व्यापते दीर्घे दृढे वाति शयेऽन्यवत् ॥ ५१ ॥ व्याघातो योगभे-
 दे स्यादंतरायप्रहारयोः ॥ वासिता करणी नार्योर्वासितं भाविते
 रुते ॥ ५२ ॥ वासंती माधवी यूथ्योरुष्टेनावहिते त्रिषु ॥ विविक्तं-
 त्रिषुसंप्रक्तेरहः प्रतविवेकिषु ॥ ५३ ॥ वरुनंदेनाविहस्तः पंडिते व्या-
 कुले त्रिषु ॥ विनीतः स्रवहाश्वे स्याद्दृणिज्यपिपुमांस्त्रिषु ॥ ५४ ॥
 जितेन्द्रियेऽपनीते चनिभृते विनयान्विते ॥ विश्वस्तो जातविश्वा-
 से विश्वस्ताविधवस्त्रियाम् ॥ ५५ ॥ विद्युत्तडिनिसंध्यायांस्त्रि-
 यां त्रिषु तु निष्प्रभे ॥ विद्वताक्षद्रुग्भेदे विस्तृते त्वभिधेयवत् ॥
 ॥ ५६ ॥ विनेताऽदेशके राजिनाविधाता तु वेधसि ॥ स्मरेना-
 विनता ताक्ष्यजनन्यां पिटकाभिदि ॥ ५७ ॥ विनतः प्रणते भुग्ने
 शिक्षिते चाभिधेयवत् ॥ विकृतं त्रिषु वीभलरागिते संस्कृते पिच-
 ५८ ॥ विच्छित्तिरंगरागे विच्छेदे हारभेदे स्त्री ॥ विदितं बुधितार्थि-
 तयोर्विपत्तिरपियातनापदोर्योषित् ॥ ५९ ॥ वृत्तांतः प्रक्रियायां
 स्यात्कात्स्न्येवार्त्ताप्रभेदयोः ॥ प्रस्तावे वेष्टितं रुद्धे लासके करणांतरे ॥
 ६० ॥ वेष्टितं गमने क्लीबंकुटिले त्रिषु ॥ विवर्तः समुदाये स्या-
 दपवर्तननृत्ययोः ॥ ६१ ॥ शकुंतुः कीदभेदे स्याद्भासपक्षिविहंग-
 योः ॥ श्रीमोस्तिलकवृक्षं नामनामनामकत्रिषु ॥ ६२ ॥ श्रीपतिः

पुंसिपृथिवीनाथेचमधुसूदने ॥ शुद्धांतोतःपुरेक्ष्माभृत् रहःकक्षांत
 रेषिच ॥ ६३ ॥ स्ववती तुतरंगिण्यांगुल्मस्थानोषधीभिदोः ॥ संव
 र्तः प्रलयेमुन्यंतरेकर्षफलोपिच ॥ स्वलितंचलितेभ्रुषेसंहतंसं
 गतेदृढे ॥ संस्कृतः कृत्रिमेशस्तेभूषितेप्यन्यलिंगकः ॥ ६५ ॥ क्लीबं
 तुलक्षणोपेतं स्थपतिः कंचुकिन्यपि ॥ जीवेष्टियाजकेशिलिभे
 देनासत्तमेत्रिषु ॥ ६६ ॥ संघानः पुंसिघातेचसंहतौनरकांतरे ॥
 संविन्तिः प्रतिपत्तौ स्यादघ्निवादेजनस्यच ॥ ६७ ॥ संततिः स्या
 संक्तौगोत्रेपारंपर्येपुत्रपौत्राणम् ॥ संगतिः संगमेज्ञानेसन्नतिः प्र
 णतौध्वनौ ॥ ६८ ॥ समितिः संपरायेस्यात्सभायांसंगमेपिच ॥ स
 माप्तिरवसानेस्यात्समर्थनेऽथसंमतिः ॥ ६९ ॥ अभिलाषेप्यनुज्ञा
 यांसंवित्याद्यास्तयोषिति ॥ स्थापितंनिश्चितेन्यस्तेस्तिमि
 तोऽचंचलार्दयोः ॥ ७० ॥ शिकृतास्त्रीसिकतिलेवालुकायांतुभू
 मनि ॥ स्फुरतंस्यान्निधुवनदेवत्वेस्फुरतास्मृता ॥ ७१ ॥ स्फुटं
 तुशभेषुण्येक्रीबंस्फुविहितेत्रिषु ॥ स्फुत्रता स्फुसंदोह्याशोभन
 व्रतयोरपि ॥ ७२ ॥ स्फुनीतिः शोभनमयेधुवमातरिपोषिति ॥ स्फु
 तंमंगलेपिस्यात्स्त्रियसत्येचचस्यपि ॥ ७३ ॥ हरिद्विष्टिस्त्रियांपुं
 सिहयवर्णविशेषयोः ॥ अस्त्रियांस्यात्तृणेचाथहर्मितंक्षिप्तदग्ध
 योः ॥ ७४ ॥ हरितास्त्रीचदूर्वायांहरिद्वर्णयुतेऽन्यवत् ॥ हसंत्यं गा
 रधान्यांचमल्लिकाशाकिनीभिदोः ॥ ७५ ॥ हरीतः पक्षिभेदेस्थान्मु
 निभेदेचकैतवे ॥ हृषितंविस्मितेप्रातेप्रहृतेहृष्टलोमनि ॥ ७६ ॥
 ॥ तंचतुः ॥ ॥ अचसितमृद्धेज्ञानेप्यवसानगतेचवा
 च्यलिंगंस्यात् ॥ अर्थपतिः पुंसिगोधनाधिनाथेचनरनाथे ॥ ॥
 ७७ ॥ अवदातः सितेगौरेविशद्वेप्यन्यलिंगकः ॥ अचगीतंतु
 निर्वादेत्वष्टुगर्हितयोरपि ॥ ७८ ॥ अंतर्गतंविस्मृतेस्यान्मध्यश्र
 सेचवाच्यवत् ॥ अंगारितंतुदग्धेस्यात्सलाशकलिकोद्गमे ॥ ७९

हसंखांचलतामात्रेनदीभेदेचयोषिति ॥ अपावृतस्तपिहितेस्वतं
 त्रेपिचवाच्यवत् ॥ १८० ॥ अत्याहितं महाभीतो जीवानपेक्षकर्म
 णि ॥ अभिनीतं त्रिषुन्याय्ये संस्कृतामर्षिणोरपि ॥ ८१ ॥ अभि
 जातः कुलीनेस्यान्याय्यपंडितयोस्त्रिषु ॥ अभियुक्तः परैरुद्धेत
 त्परेष्यभिधेयवत् ॥ ८२ ॥ अतिमुक्तस्तनिःसंगेवासंत्यांतिनिशेषि
 च ॥ अवध्वस्तः परित्यक्तेनिंदितेष्ववचूर्षिते ॥ ८३ ॥ अधिक्षितः
 प्रणिहिते कुत्सिते मर्त्सिते त्रिषु ॥ अंशमान् भास्करेशालपण्यामं
 शमती स्मृता ॥ ८४ ॥ भवेदपचितिः पूजाव्ययनिष्कृतिहानिषु ॥
 अथानुमतिरूत्तेदुपूर्णमानुजयोरपि ॥ ८५ ॥ अभिशस्तिः प्रा
 र्थनापवादयोश्च त्रयं स्त्रियां ॥ आयुष्या न्योत्सवेनावाच्यवच्चिर
 जीविनि ॥ ८६ ॥ उपाहितोऽनलोत्पाते पुमानारोपिते त्रिषु ॥ उपाहृ
 तोऽध्वरहतपशौनोपद्रुते त्रिषु ॥ ८७ ॥ उदास्थितः प्रतीहारे प्रप्र
 ज्यावसिते चरे ॥ स्यादुल्लुरिव तमुत्कीर्णतनूकृते च वाच्यवत् ॥ ८८
 उद्ग्राहितसुदीर्णस्याद्दुद्ग्राहितयोस्त्रिषु ॥ भवेदुपचितं दग्धे स
 मृक्षे वाच्यलिंगकं ॥ ८९ ॥ उज्ज्वंभितं त्रिषु कुल्ले चैश्यां तु नपुंसकं
 ॥ उपरक्तो व्यसनाते राहुग्रस्ते दुसूर्ययोः ॥ ९० ॥ उपसतिः संगमा
 त्रे सैवायामपियोषिति ॥ ऋष्यप्रोक्ता शतावर्यतिबलाशूकशिंभि
 षु ॥ ९१ ॥ ऐरावतोऽत्रमातंगे नारंगेलकुचदुमे ॥ नागभेदे च पुंसि
 स्याद्विद्युत्तद्भेदयोः स्त्रियां ॥ ९२ ॥ नपुंसकं महेंद्रस्य ऋजुदीर्घशशास
 ने ॥ कलधौतं कवणे स्याद्भजे च नपुंसकं ॥ ९३ ॥ भवेत्कुहरितं
 क्लीबं पिकालापेरतध्वनौ ॥ कुमुद्धान् कुमुदप्रायदेशे स्याद्वाच्य
 लिंगकः ॥ ९४ ॥ कुमुद्वती कुमुदिन्या कुशपल्यां च योषिति ॥ कृ
 ष्याहंता पाटलायां माषपण्यां च योषिति ॥ ९५ ॥ अथ गंधवती पृ
 थ्वीपुराभिद्यासमात्तुषु ॥ सुरायां च गरुत्यांश्च पक्षिमात्रे रवगाधि
 पे ॥ ९६ ॥ भवेद्गृहपतिः पुंसि एहस्थेपि च मंत्रिणि ॥ चंद्रकांतस्त

पुंसिस्थान्नाणिभेदेचकैतवे ॥ चर्मपवती नदीभेदे कदली पादपेस्त्रि
 याम् ॥ चित्रगुप्तस्तुपुंसिस्थाद्यमेतस्यचलेखके ॥ १८ ॥ दिवापी
 तः कुंभिलेस्यादुल्लूकेकुमुदाकरे ॥ दिवा कीर्तिस्तुपुंसिस्थान्नापि
 तांतावसायिनोः ॥ १९ ॥ द्वीपवानृत्सिंधुनद्योर्द्वीपवत्यापगाभ्रुवोः
 ॥ दृषद्वती नदीभेदे कात्यायन्यामपिस्त्रियां ॥ २० ॥ स्याद्भूमकेतु
 रुत्यातभेदेवैश्वानरेपुमान् ॥ नद्यावर्तः पुमान्वेश्मप्रभेदेभगव
 द्रुमे ॥ २०१ ॥ नदीकांतः समुद्रेस्यादिज्जलेसिंधुवारके ॥ नदीकां
 तास्त्रियांजंबांकाकजंघोषधावपि ॥ २०२ ॥ नागदंतो द्विपरदेगृहा
 निर्गतदारुणि ॥ नागदंती तु कुंभायां श्रीहस्तिन्यामपिस्त्रियाम् ॥
 ॥ २०३ ॥ निष्काशितो निर्गमितेऽप्याहितेऽधिकृतेपिच ॥ अथनि
 स्तुषितं त्यक्तेत्वप्रहीनेलघूकृते ॥ ४ ॥ निराकृतिरनाकारेऽस्वा
 ध्यायेवा रणेत्रिषु ॥ परिगतं त्रिषु प्राप्तेविस्मृतज्ञातचेष्टिते ॥ ५ ॥
 अथप्रणिहितं न्यस्ते प्राप्तेपिच समाहिते ॥ अथपल्लवितं लाक्षा
 रक्तेसपल्लवेतते ॥ ६ ॥ मवेत्प्रणिहितं द्विष्टे प्रतिस्वलितबद्धयोः
 ॥ प्रतिक्षिप्तं वारितं स्यात्त्रेषिते पंचकं त्रिषु ॥ ७ ॥ परिवर्तो विनि
 यमेकूर्मराजे प्रवर्तने ॥ परिस्नुतास्त्रीवारुण्यां स्यन्नेस्यादभिधे
 यवत् ॥ ८ ॥ प्रधुपिता कुंभितायां सूर्यगंतव्यद्विष्यपि ॥ पंचगुप्त
 सुत्तार्वाकदर्शनिकमठे पुमान् ॥ ९ ॥ प्रजापतिश्च दक्षादौ महीपाले
 विधातरि ॥ प्रतिपत्तिः प्रवृत्तौ च प्रागल्भ्ये गौरवेपि च ॥ १० ॥ संप्रा
 प्तौ च प्रबोधे च पदप्राप्तौ च योषिति ॥ अथ प्रव्रजितामांसी मुंडी
 शितापसीषु च ॥ ११ ॥ प्रतिहृतिरथार्चायां प्रतिनिधिप्रतीकारयो
 श्चस्त्री ॥ पाशुपतो बकसुषे स्यात्सशुपत्यधिदेवते च तद्भक्ते ॥ १२
 पारिजातः सुरतसौ पारिभद्रतसवपि ॥ पारावती गोपगीते नदीभिल्ल
 वलीफले ॥ १३ ॥ पारावतः कलरवे तथा मर्कटतिंबुके ॥ पुष्पदंतस्तु
 दिङ्नागभेदे विद्याधरांतरे ॥ १४ ॥ पुरस्कृतोऽभिशास्ता रिग्रस्ताग्रैक

तपूजिते ॥ भ्रगवान्नाजिनेगौर्योस्त्रियां पूज्येनुवाच्यवत् ॥ १५ ॥ अथ भो
गवतीनागपुरानद्योरहो पुमान् ॥ रंगमातातुकुट्टिन्यां वृक्षरोगान्तेरस्त्रि
यां ॥ १६ ॥ लक्ष्मीपतिः पुमान्वास्तुदेवेनरपतावपि ॥ व्यतीपातो महो-
त्याते योगभेदापयानयोः ॥ १७ ॥ वनस्पतिर्नाडुमान्नेविनापुष्पफलि
द्भुमे ॥ विनिपातो निपातेस्याद्वैवादिव्यसने पुमान् ॥ १८ ॥ विजृम्भि
तंतुचेष्टायां क्लीबं त्रिषु विकस्वरे ॥ विवस्वान्निबुधेसूर्ये तन्नगर्यां वि
वस्वती ॥ १९ ॥ वैजयंती गृहेशक्रध्वजप्रासादयोः पुमान् ॥ वैजयंती प
ताकायां जयंती पादपे पुमान् ॥ २० ॥ भवेच्छतघृतिः पुंसिशक्तेचपर
मेष्ठिनि ॥ शुभ्रदंती सुदंत्यां स्यात्पुष्पदंतेभयोषिति ॥ २१ ॥ समुद्रतं
समुत्कीर्णेष्यपनीते च वाच्यवत् ॥ सदागतिर्नाकवातनिर्वाणेषु सदी
श्वरे ॥ २२ ॥ सरस्वाश्चनदेचाब्धौ नान्यवद्रसिकेस्त्रियां ॥ वाणीस्त्री
रत्नवाग्देवीगोनदीषु नदीभिदि ॥ २३ ॥ मनुपत्न्यामपि सत्यवती च्या
सस्यमातरि ॥ नारदचीकयोः पत्न्यां स्त्रियां पुंसिनृपांतरे ॥ २४ ॥ समु
द्रांतातु कार्पासी पृक्कादुरालभांस्कच ॥ समाहितः समाधिरथेष्युक्तसि
द्धान्त आहिते ॥ २५ ॥ निर्विवादी छतेपि स्यात्प्रतिज्ञाते च वाच्यवत् ॥ स
माघातो वधेयुद्धे संख्यावान्यंडिते पुमान् ॥ २६ ॥ संख्यायुक्तेऽन्यलिं-
गोऽथ संधाभृतिः पुमान्मरवे ॥ चंद्रेस्तपतिबुद्धे पुमान्स्त्रुक्तेन पुंसकं
॥ २७ ॥ सूर्यभक्तस्तु बंधूके पुंसि त्रिष्वर्कपूजके ॥ सेनापतिः कार्तिकेये
प्यनीकाधिपतौ पुमान् ॥ २८ ॥ हिमारातिः पुमान्नीतिहोत्रे किरणमालि
नि ॥ हैमवत्यभयास्वर्णक्षीर्योः श्वेतवचोमयोः ॥ २९ ॥ ॥
तपंच ॥ ॥ अवलोकितो नालोकनाथे त्रिषु निरीक्षिते ॥
अपराजित ईशा जेष्ठान्तरे नाज्जिते त्रिषु ॥ ३० ॥ गिरिकर्णजिया
दुर्गाशनपर्णीषु योषिति ॥ उपधूपित आसन्नमरणेषु रिधूपिते ॥ ३१
स्याद्गाधिपतिः पुंसिशंकरे पिगजानने ॥ भवेत्सिपतिषु नृपित्सौ त्रिषु
पुंसि विहंगमे ॥ ३२ ॥ पृथिवीपतिस्तु भूपाले ऋषभारव्यौषधौ पुमान्

मेदिनीकोशः

॥ मूर्धाभिषिक्तो मूपाले मंत्रिणि क्षत्रियेषु च ॥ ३३ ॥ यादसां पतिरंशो
धौषश्चिमाशापतां वपि ॥ वसंतदूतं श्वेत्रे स्यात्सिकपंचमरागयोः ॥ ३४ ॥
वसंतदूतीपाटल्यामभियुक्ते च योषिति ॥ ॥ तषट् ॥ ॥

अर्द्धपारावतश्चित्रकंठेति तिरिपक्षिणि ॥ ३५ ॥ तसप्त ॥
समुद्भवनीतं स्यात्कूर्वावपीयूषचंद्रयोः ॥ ॥ इति तांतवर्गः ॥
॥ ॥ शुकं ॥ ॥ शरक्षणे मंगले च साध्वसे च न पुंसकं ॥

शिलोच्चये पुमाने वक्त्रचित्तु मय रक्षके ॥ १ ॥ ॥ थद्वि ॥ ॥
अथो विषयार्थनयोर्धनकारणवस्तुषु ॥ अभिधेये च शब्दानां निवृ
त्तौ च प्रयोजने ॥ २ ॥ आस्थात्वालंबनास्थानयत्नापेक्षास्योषिति ॥ कं

थास्यन्यथभित्तौ च तथा प्रावरणांतरे ॥ ३ ॥ काथः स्यादतिदुःखेपि नि-
ष्णाकेपि द्रवस्य च ॥ कुथः स्त्रीपुंसयोर्वर्णकंबलेपुंसि बर्हिषि ॥ ४ ॥
कोथो नानेन रोगस्य भेदे च शतिते त्रिषु ॥ ग्रंथो ग्रथनाधनयोः स्याच्छा

स्त्राक्षरसंख्ययोः ॥ ५ ॥ ग्रंथिस्तु ग्रंथिपर्णेनावधेरुग्भेदपर्वणोः ॥ गा
थास्त्रीके संस्कृतान्यभाषायांगे च रत्तयोः ॥ ६ ॥ तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रो
पायनारीरुजः स च ॥ अवतारपिंजुष्ठांबुपात्रोपाध्यायमंत्रिषु ॥ ७ ॥ तु

त्थमंजनभेदे स्यात्नीलसूक्ष्मैलयोस्त्रियाम् ॥ दुःस्थः स्यादुर्गते मूरेर्वदुः
खेन तिष्ठति त्रिषु ॥ ८ ॥ प्रस्थो स्त्रियां मानभेदे मानावुन्मितवस्तानि ॥
पार्थोऽर्कः ग्रीजले कूर्वावप्युस्यान्मरुति त्रिषु ॥ ९ ॥ लक्ष्मण्यं शृष्णाजी

रेऽस्त्रीपुमान्ग्रीवपांतरे ॥ प्रथोऽस्त्रीहयघोणायां नाकृत्यामध्वरो-
त्रिषु ॥ १० ॥ मथः स्यात्सुसिपथाने साक्तवे च दिवाकरे ॥ पुथंतिर्यक्स-
मूहेऽस्त्रीपुष्यभेदे च योषिति ॥ ११ ॥ रथः पुमानवयवे स्यं दने वेतसेपि

च ॥ वीथीपंतौ पृहांगे च रूपकांतरवर्त्मनोः ॥ १२ ॥ संस्थश्चरेऽवस्थि
ते स्त्रीस्थितौ सादृश्यनाशयोः ॥ सार्थो विणिकुसमूहे स्यादपिसंघातमा
त्रके ॥ १३ ॥ सिक्थो मन्त्रपुलाके नाम धृच्छिष्टेन पुंसकं ॥ ॥ ॥
थत्रिः ॥ ॥ अतिथिः कुशपुत्रे स्यात्पुमानागतुकं त्रिषु ॥ १४ ॥ ॥

अश्वत्थः पिप्लवद्रौ स्यादश्वत्था पूर्णिमा तिथौ ॥ अथर्वो निर्वर्ष्ये-
 सर्पे चारटी पथ्ययोः स्त्रियां ॥ १५ ॥ उन्माथः कूटयंत्रे स्यान्मारणे घा-
 तके पुमान् ॥ उपस्थः शोफशिक्रोडे तथा मदनमंदिरे ॥ १६ ॥ उद्-
 शोरथकीले स्यात्ताम्रचूडारव्यपक्षिणि ॥ क्ष्वथुर्नास्ते कासे का-
 यस्थः परमात्मनि ॥ १७ ॥ नरजातिविशेषेनाह रथक्यांतु योषिति
 ॥ कापथः कुत्सितपथे उशीरे क्लीचमिष्यते ॥ १८ ॥ गोग्रंथिर्नाक-
 शिषे स्याद्दोषगोजिह्विकौषधौ ॥ दम्भथस्तपुमान्दंडे दामे च परिकी-
 र्तितः ॥ १९ ॥ निशीथस्तपुमानर्थरात्रे स्याद्वात्रिमात्रके ॥ निर्ग्रंथो
 नग्रकेपि स्यान्तिः स्वबालिशयोरपि ॥ २० ॥ प्रमथा स्याद्दरीतस्यांह-
 रपारिषदे पुमान् ॥ वरूथोरथगुप्तौ स्यात् वरूथं चर्मवेश्मनोः ॥
 २१ ॥ मन्मथः कामचिंतायां कपिल्ये कुक्कुमायुधे ॥ वयस्थानुस्त्रि-
 यां ब्राह्मीगुडूच्यामलकीषु च ॥ २२ ॥ सूक्ष्मैलार्थं च काकोल्यां पथ्याली-
 तरुणोत्रिषु ॥ वमथुः पुंसिवमने गजस्य करशीकरे ॥ २३ ॥ विदथो
 योगिकृत्तिनाः शमथः शांतिमंत्रिणोः ॥ षडग्रंथानुवचायां स्त्री-
 स्यात्करंजांतरे पुमान् ॥ २४ ॥ समर्थस्तहितशक्ते संवदे व्यन्यलिंग-
 कः ॥ सिद्धार्थस्तपुमान्शकोसिंहे च सितसर्षपे ॥ २५ ॥ ॥ थ-
 चतुः ॥ ॥ अर्नाकस्योरणगते हस्तिशिक्षाविचक्षणो ॥ राज-
 रक्षिणिचिद्रे च वीरमर्दनकेपि च ॥ २६ ॥ भवेदिति कथापार्यवाच्य-
 श्रदेयनष्टयोः ॥ चतुष्पथं चतुर्भर्गो संगमे ब्राह्मणेपि ना ॥ २७ ॥ ॥
 अथचित्ररथः सूर्यगंधर्वान्तरयोः पुमान् ॥ दशमीस्थो नष्टवीर्ये
 स्थविरे व्यन्यलिंगकः ॥ २८ ॥ प्राणनाथो यमेना स्यान्निष्ठपाणाधिपे-
 मतः ॥ वानप्रस्थो मधूकेपि स्यात्तृतीयाश्रमे पुमान् ॥ २९ ॥ भवेदुद-
 रथिः पुंसिसमुद्रे च विद्यन्मणौ ॥ ॥ इतिथांतवर्गः ॥ ॥
 ११४ ॥ ॥ दैकं ॥ ॥ दः पुमान्चले दत्ते स्त्रियां शोधनदान-
 योः ॥ छेदोपतापरक्षास्तपुमांस्तदातरि स्मृतः ॥ १ ॥ ॥ दहिः ॥ ॥

अब्दः संवसरेवारिवाहमुस्तकयोः पुमान् ॥ कंदो स्त्रीसूरणेश
 स्यमूलेजलधरेपुमान् ॥ २॥ अंदूः स्त्रियांस्यान्निगडेप्रभेदेभूषणस्य
 च ॥ कुंदो माघ्येऽस्त्रीसुकुंदभ्रमिनिद्यंतरेषुना ॥ ३॥ शूदः स्या
 सुंभिरजसिपेषणेचप्रकीर्तितः ॥ गदो भ्रातरिविष्णोः स्यादामपेना
 सुधेगदा ॥ ४॥ छुदः पलाशेगरुतिग्रंथिपर्णतमालयोः ॥ छुंदो वशो
 प्यभिप्रायेधीदापुत्रीमनीषयोः ॥ ५॥ नंदिर्दूतांगआनंदेऽस्त्रीनंदि
 केश्वरेपुमान् ॥ नदीसरितिशौणादौनानंदा स्यादलिंजरे ॥ ६॥ गौर्योति
 थिविशेषेस्त्रीनिधिरजभिदोः पुमान् ॥ निंदा स्यादपवादेपिकुत्सायाम
 पियोषिति ॥ ७॥ पदंशब्देचवाक्येचव्यवसायप्रदेशयोः ॥ पादतच्चिह्न
 योः स्थानत्राणयोरंकवस्तनोः ॥ ८॥ श्लोकपादेपिचक्रीबंपुलिंगः किरणे
 पुनः ॥ पादो बुधेतुरीयांशे शैलप्रत्यंतपर्वते ॥ ९॥ चरणेचमयूरवेचवं-
 दालतांतरेस्मृता ॥ भिक्षुक्यामपिवंद्यांचविंदुर्दंतक्षतांतरे ॥ १०॥ भु
 वोर्मध्येरूपकार्यप्रकृतौपृषतेपुमान् ॥ वेदितर्यन्यलिंगः स्यात्तद्भद्रं क
 ल्याणशर्मणोः ॥ ११॥ मेदो द्वैधेविशेषे स्यात्तुपजापेविदारणे ॥ मंदो
 रेतसिकस्तूर्यांगवैहर्षेभदानयोः ॥ १२॥ मंदोऽतीक्ष्णेचमूरवेचस्वैरेचा
 प्राग्यरोगिणोः ॥ अल्पेचत्रिषुपुंसिस्याद्भ्रिजास्यंतरेशनी ॥ १३॥ मृ
 दुः स्यात्कोमलेऽतीक्ष्णे रदोदंतेविलेखने ॥ विदाज्ञानेचनिर्दिष्टाम-
 नीषायांचयोषिति ॥ १४॥ वेदः श्रुतौचवृत्तेचवेदिः स्यात्संडितेपुमान्
 ॥ स्त्रियामंगुलिपुद्रायां स्यात्सरिष्कृतभूतले ॥ १५॥ शादः स्यात्कर्दमे
 शष्पेस्वादुर्मिष्ठमनोज्ञयोः ॥ सूदस्तकथितः सूपकारेचव्यंजनांत
 रे ॥ १६॥ स्वेदस्तस्वेदनेघर्मेत्तद्दक्रीबंबुक्कवित्तयोः ॥ ॥
 ॥ दत्रिः ॥ ॥ अंगदः कपिभेदेनाकेयूरेतुनपुंसकं ॥ १७॥
 अंगदायाम्यदिदंतहस्तिन्यामपियोषिति ॥ अर्द्धदुर्द्धचंद्रे स्या
 हलहस्तनरवांकयोः ॥ १८॥ अर्द्धदुः स्यादतिप्रौढस्त्रीयान्गुलियोजने
 ॥ अर्बुदो मांसकीले स्यात्सुरुषेदशकोटिषु ॥ १९॥ महाधरविशेषेना

१ था स्पदं पदकृत्ययोः ॥ आमंदो वासुदेवे स्यात्स्वद्वाभेदे च योषिति
 ॥ २० ॥ आक्रंदः क्रंदने वह्ने मित्रदारुणयुध्ययोः ॥ भ्रातर्यपिचपुं
 सि स्यात्तामोदो गंधहर्षयोः ॥ २१ ॥ ककुदस्त्री ककुदोपस्त्री वृषां
 केराडध्वजेवरे ॥ क्षणदो गणकेरात्रौ क्षणदा क्षणदं जले ॥ २२ ॥
 कपर्दः खंडपरशौजराजूदेवराटके ॥ कर्णादुरुक्षिप्तिकायां कर्ण
 पाल्यामपि स्त्रियां ॥ २३ ॥ क्रव्याट्क्षसिपुंसि स्यान्मांसाशिन्यन्यलिं
 गकः ॥ कामदा कामधेनौ स्त्री कामदातरिवाच्यवत् ॥ २४ ॥ कुमुद्
 त्रिषु स्यात्कृपणे कैरवेतुनपुंसकं ॥ कुमुदं कैरवेरक्तपद्मे स्त्री कुंभि-
 कौषधौ ॥ २५ ॥ गंभार्योपुंसि दिङ्गागनागशारखामृगांतरे ॥ कुसीदं जी
 वनेष्टस्याक्लीबं त्रिषु कुसीदिके ॥ २६ ॥ कौमुदः स्यात्कार्तिकके वंदि-
 कायांतु कौमुदी ॥ गोष्पादं गोपदश्वप्ते गवांचगतिगोचरे ॥ २७ ॥ गो
 विंदो वासुदेवे स्याद्गवाध्यक्षेष्टहस्यतौ ॥ गोनर्दमपिकैवर्तीमुस्तके
 पुंसिसारसे ॥ २८ ॥ जलदो मुस्तके मेघे जीवदो वैद्यविहिषोः ॥ तरद
 स्त्रियां पुंवेपि स्यात्कारंडे च विहंगमे ॥ २९ ॥ तोयदो मुस्तके मेघे पुमा
 नाज्येनपुंसकं ॥ दरद स्त्रियां प्रपातेपि भयपर्वतयोरपि ॥ ३० ॥ दार-
 दो निषमेदे स्यात्सारदेहिं गुले पुमान् ॥ दायादस्त भवेत्पुंसिसपिंडे त
 नयेपि च ॥ ३१ ॥ दृषद निषेषणाशिलापट्टप्रस्तरयोः पुमान् ॥ ध-
 नदस्तकुबेरे स्यात्पुल्लिगोदानरि त्रिषु ॥ ३२ ॥ नलदं स्यात्पुष्परसा
 शीरमांसीषु नहयोः ॥ नर्मदः केलिसचिवे नर्मदासरिदंतरे ॥ ३३ ॥
 निर्वादः स्यात्लोकवादे परिनिष्ठितवादयोः ॥ निषादः स्वरमेदे स्या
 चंडाले धीवरांतरे ॥ ३४ ॥ प्रमदः संमदे मत्ते स्त्रियामुत्तमयोषिति ॥
 प्रसादोऽनुग्रहे काव्यगुणस्वास्थ्यप्रसन्निषु ॥ ३५ ॥ प्रणादस्तपु
 मांस्तारशब्दे च श्रवणामथे ॥ प्रासादो देव नृपयोर्गृहेऽथ वरदास्त्रि
 यां ॥ ३६ ॥ कन्यायां वाच्यलिंगस्तप्रसन्ने च समर्द्धके ॥ भ्रसदस्त्री-
 भास्वरे योनौ मर्यादासीमनिस्थितौ ॥ ३७ ॥ माकंदः सहकारेः

स्त्रीधात्रीनगरभेदयोः॥ मुकंदोनिधिभिद्विष्णुरत्नभेदेचकुंदुरो
 ॥ ३८॥ मेनादस्तपुमान्केकिमार्जारलगलेषुच॥ विशादः पांड
 रेवक्तेशारदस्त्रीवत्सरेप्यृतौ॥ ३९॥ शारदोः देस्त्रियां तोयपि
 षलीसप्तपर्णयोः॥ सस्ये क्लीबं शरज्जातनूतनाप्रतिभे त्रिषु॥ ४०॥
 षड्विंदुः स्यात्कीलभेदपुंडरीकाक्षयोः पुमान्॥ संपत्भूतौ गुणोक्त
 र्बेहारभेदेपिचस्त्रियां॥ ४१॥ संवित्स्त्रियां प्रतिज्ञायामाचारज्ञान
 संगरे॥ संभाषणे क्रियाकारे सकेतोनामितोषणे॥ ४२॥ संपेदः स्फु
 टनेसंगे सुनंदायेचनोमयोः॥ दचनुः अभिष्यंदोति
 च्छेदोस्यादास्नावेक्षिगदेपिच॥ ४३॥ अष्टापदोः स्त्रीकनकेशा
 शिणांफलकेपिच॥ अष्टापदी चंद्रमल्ल्यां शरभे मर्कटे पुमान्॥ ४४
 अववाद्स्त्रनिंदायामाज्ञाविश्रंभयोरपि॥ अभिमर्दस्तपुंसि स्या-
 दवमर्देसंपरायेच॥ ४५॥ एकपदं तत्कालेनपुंसकं वर्त्मनि स्त्री स्या-
 न्॥ कटुकंदः पुमान् शिथौ शृंगवेरससोनयोः॥ ४६॥ कुरुविंदर
 लभेदे मुस्ताकुल्माषयोः पुमान्॥ अथकोकनदं रक्तकुमुदे रक्तपं
 कजे॥ ४७॥ चतुष्पदी तुपद्येनापशौचकरणांतरे॥ भवेज्जनपदो
 जानपदोपिजनदेशयोः॥ ४८॥ तमोत्तुदग्नीर्दकेनाप्रतिपदस्त्री
 निथौमतौ॥ परिवादोपवादेस्यादीणावादनवस्तभि॥ ४९॥ प्रियं
 वदः रवेचरेनाप्रियवाचितुवाच्यवत्॥ पीठमर्दोः तिघृष्टे स्यान्नाय
 कस्यप्रियेपिच॥ ५०॥ पुटभेदो नदीवक्त्रेपत्तनातोद्ययोरपि॥ महा
 नादः कुंजरेस्याद्दर्शकाब्दे महास्वने॥ ५१॥ मुत्तुकुंदो वृक्षभेदेमांथा
 तृतनयेपिच॥ मेघनादस्तवरुणे तनयेरावणस्यच॥ ५२॥ विशार
 दः पंडितेचघृष्टे विष्णुपदं तु रवे॥ क्षीरोदेवस्त्रियांगंगारविसंक्रां
 निभेदयोः॥ ५३॥ शशाविंदुः पुमान्वास्तुदेवराजांतरेपिच॥ शतानं
 दो मुनेभेदे देवकीनंदनेपिच॥ ५४॥ शतहृदास्त्रियां वज्ये सौदा
 मिन्यां चकार्तिता॥ समर्थोदः समीपेनामयोदासहिते त्रिषु॥ ५५॥

धैकं

मैदिनीकोशः

५५

॥ दपंच ॥

भवेदुपनिषद्गुर्मवेदांतविजनेस्त्रियां ॥

सहस्रपादः कारुंडे मातंडे यत्पूरुषे ॥ ५६ ॥

॥ इतिदां

तवर्गः ॥

॥ धैकं ॥

॥ धोनाधर्मे कुबेरचक्रीबंतुवस्तु निस्पृ

तं ॥ धो धाचब्रह्मणिरव्यातो धातुः स्याद्धारकेपिच ॥ १ ॥ धीर्ज्ञानेज्ञा

नभेदेपि धूः स्मृताधूननेस्त्रियां ॥ ॥ धद्विः ॥ ॥ अर्द्धं समां

शेरवंडेनाः लिघ्नासरसिबारिधौ ॥ २ ॥ अंधः स्यात्तिभिरेक्रीबंच-

क्षहीनेभिधेयवत् ॥ आधिः पुमांश्चित्तपीडाप्रत्याशाबंधकेषुच

॥ ३ ॥ व्यसनेचाप्यधिष्ठाने विदूमातपदीप्तयोः ॥ अर्द्धं संपन्नधान्ये

चसुसमृद्धेचवाच्यवत् ॥ ४ ॥ अर्द्धिस्तुत्यौषधीभेदेसमुदावपियो

षिति ॥ गंधः प्रतिवेश्यामोदलेशसंबंधगंधके ॥ ५ ॥ गाधः स्नानेच

लिप्सायां गोघातलनिहाकयोः ॥ दधिक्षीरोत्तरावस्थाभावेश्रीचा

ससर्जयोः ॥ ६ ॥ दग्धं दुष्टेः न्यलिंगं स्यात्स्थितार्कदिशिचस्त्रियां

॥ दिग्धोविषाक्तबाणेस्यासुंसिलिप्तेः न्यलिंगकः ॥ ७ ॥ दुग्धं प्रपू-

रितेक्षीरे दुग्धीक्षीराविकोषधौ ॥ दोग्धार्थोपजीविकवौवस्सगोपा

लयोः पुमान् ॥ ८ ॥ धद्वोबद्धेतयोद्धते बंधआधौचबंधने ॥ बंधुः

स्यासुंसिबंधुके मित्रेभ्यातरिबांधवे ॥ ९ ॥ बाधादुःखेनिषेधेचबु

धः सौम्येचपंडिते ॥ बुद्धौजिनेलब्धपर्णेपुंसिस्याद्बुधितेः न्यवत्

॥ १० ॥ बोधिः पुंसिसमाधेश्चभेदेपिप्लपादपे ॥ मधुपुष्परसेसौ

द्रमयेनातुमधुद्रुमे ॥ ११ ॥ वसंतदैत्यभिश्चैत्रेस्याज्जीवत्यांतुयोषि

ति ॥ मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपेक्रीवमालस्यवित्तयोः ॥ १२ ॥ मुग्धस्तु

दरेमूढेमेधाबुद्धौकृतीपुमान् ॥ राधोमासांतरेराधाचित्रभेदेचध

निना ॥ १३ ॥ गोपीविशाखामलकीविष्णुक्रांतास्तुविद्वति ॥ लुब्ध

भाकांशिग्न्याधेवधूः स्त्रीशारिवौषधौ ॥ १४ ॥ सुपाशधीनबोदा

स्तुभार्यापृक्कांगनासुव ॥ व्याधिः कुचेचरोगेनाव्याधोभृगुपुदुष्ट

योः ॥ १५ ॥ तारामयेखेचविधुर्नाकर्पूरेंदुहारिषु ॥ विद्धं स्यादेधि-

तेष्विप्तेसदृशेबाधितेत्रिषु ॥१६॥ विधिर्नानियतौकालेविधानेपरमेष्ठि
 नि ॥ विधागजासनेरुद्धौप्रकारेवेतनेविधौ ॥१७॥ वृद्धोजीर्णेप्रवृद्धे
 शेत्रिषुक्लीबंतुशैलजे ॥ वृद्धिस्तवर्द्धनेयोग्येष्वर्गोषधांतरे ॥१८
 कालांतरेचाभ्युदयेसमृद्धावपियोधिति ॥ श्रद्धाऽदरेचकांक्षायां
 श्राद्धंश्रद्धान्वितेत्रिषु ॥१९॥ हव्यकव्यविधौक्लीबंशुद्धंस्यात्रिषुकेव
 ले ॥ निर्दोषेचपवित्रेचसंधास्थितिप्रतिज्ञयोः ॥२०॥ स्पृष्ट्वासंघर्षणे
 पिस्यात्साम्येक्रमसमुन्नतौ ॥ संधिःपुमान्स्करुंगायांभगेसंघट्टने-
 पिच ॥ २१ ॥ रूपकानांशुखाद्यंगेसावकाशोषिकीर्तितः ॥ स्कंधःस्या
 न्पृताचंसेसंपरायसमूहयोः ॥ २२ ॥ कायेतरुप्रकांडेचमद्रादौछंद
 सोभिदि ॥ साधुर्वाधुषिकेचारीसज्जनेचाभिधेयवत् ॥ २३ ॥ सि
 द्धौनाव्यासादौभेदेयोगस्यदेवयोनेश्व ॥ त्रिषुनिष्पन्नेस्त्रिगंधस्ते
 हयुतेचिक्वणोपिस्यात् ॥ २४ ॥ सिंधुर्वमयुदेशाब्धिनदेनासरिति
 स्त्रियां ॥ सिद्धिःस्त्रीयोगनिष्पत्तिपादुकांतर्द्विवृद्धिषु ॥ २५ ॥ स्र
 धास्त्रीलेपनेमूर्त्यास्तुहीगंगेष्टकामृते ॥ ॥ धत्रिः ॥ ॥
 अवधिस्तवधानेस्यात्सीम्निकालेबिलेपुमान् ॥ २६ ॥ अगाध
 मतलस्पर्शेत्रिषुश्वभ्रेनपुंसकं ॥ अनद्धंमुरजादौचक्लीवंस्यात्संदि
 तेत्रिषु ॥ २७ ॥ आविद्धोवाच्यलिंगस्यात्कुटिलेचपराहते ॥ आव
 द्धोदृढबंधेस्यात्सेमालंकारयोहयोः ॥ २८ ॥ उत्सेधस्तच्छ्रयेनस्त्री-
 क्लीवंसन्नहनेपिच ॥ उपाधिर्धर्मचिंतायांकुटुंबव्यापतेच्छले ॥ विशेष
 णेपुंस्युपधिःपुंसिव्याजरथांगयोः ॥ कबंधोऽस्त्रीक्रियायुक्तव्यपमू
 र्धकलेवरे ॥ ३० ॥ क्लीबंजलेपुंस्युदरेचाहुरक्षोविशेषयोः ॥ दुर्विधोवा-
 च्यलिंगःस्याहुर्गतैपिरबलेपिच ॥ ३१ ॥ न्यग्रोधस्तपुमान्व्यामचटयो
 श्वशमीतरौ ॥ न्यग्रोधीत्पचित्रायांनिरोधोनाशरोधयोः ॥ ३२ ॥
 निषधःकृतिनेदेशेनद्राजेपर्वतांतरे ॥ परिधिर्नानियतदुशारवा
 यासुपसूर्यके ॥ ३३ ॥ प्रसिद्धोमृषितरेव्यात्तेप्रणिधिर्नाऽनुचरेच

नैकं

मेदिनीकोशः

५७

रे ॥ मागधीस्त्रीकणायूथ्योर्वाच्यवन्मगधोद्भवे ॥ ३४ ॥ पुंसिवैश्या
क्षत्रियाजेषुक्लृजीरकबन्दिनोः ॥ विवधो वीवधश्चापिपर्याहारेऽध
भावयोः ॥ ३५ ॥ विश्रब्धोऽसुद्भटेपिस्याद्गाढविश्वस्तयोस्त्रिषु ॥ वि
बुधो ह्येस्सरेवीरुलताविटपयोः स्त्रियां ॥ ३६ ॥ सन्नद्धोवर्भितेव्यूदेसं
बाधः संकटेभगे ॥ संनिधिः सन्निधानेपिपुमानिंद्रियगोचरे ॥ ३७
संसिद्धिः प्रकृतौसिद्धौमदोघायामपिस्त्रियां ॥ संबोधोबोधनेक्षे
पेसमाधिर्नासमर्थने ॥ ३८ ॥ ध्याननीवाकनियमेकाव्यस्यचगुणां
तरे ॥ धत्तुः ॥ अवरोधस्तिरोधानेराजदारेषुतद्गृहे
॥ ३९ ॥ अवष्टब्धोविदूरेस्यादाक्रांतेचावलंबिते ॥ अनुबंधस्तबंधे
स्याद्वेषोसादेविनश्वरे ॥ ४० ॥ मुख्यानुयायिबालेचप्रकृतस्यानिवर्त
ने ॥ अनुबंधीतुहिक्रायांनृणायामपियोषिति ॥ ४१ ॥ अनिरुद्ध
षानाथेषुसिचाऽबंधनेऽन्यवत् ॥ आशाबंधः संसारवासेषुसिमर्कट
जालके ॥ ४२ ॥ इष्टगंधः सुगंधीस्यात्त्रिषु क्लीबंतुवालुके ॥ इक्षुगं
धाकोकिलाक्षेक्रोश्यांकाशेचगोक्षरे ॥ ४३ ॥ उपलब्धिर्मितौप्राप्ताव
पिज्ञानेचयोषिति ॥ उग्रगंधाजमोदायांवचायांछिकिकोषधौ ॥ ४४ ॥
कालस्कंधस्तमालेस्यात्तंदुकेजीवकद्रुमे ॥ तीक्ष्णगंधावचाराजि
कयोः शोभांजनेषुमान् ॥ ४५ ॥ तृणगोधाचित्रकोलेकुकलासेपियो
षिति ॥ परिव्याधस्तपुंसि स्याद्देतसेचद्रुमोत्पले ॥ ४६ ॥ ब्रह्मबंधुर
धिक्षितेनिर्देशेब्राह्मणस्यना ॥ महौषधंतुमुंभ्यांस्याद्विषायांलभुनेपि
च ॥ ४७ ॥ समुन्नद्धः समुद्भूतेपंडितंमन्यगर्विते ॥ ४८ ॥ धपंच ॥
योजनगंधाकसूर्यांसीतायांव्यासमातरि ॥ ४९ ॥ ॥ इति
धांतवर्गः ॥ ॥ नैकम् ॥ ॥ नःपुमान्सुगतेबंधेद्विस्डेप्रस्त
तेपिच ॥ ॥ नदिः ॥ ॥ अग्निवैश्वानरेपिस्वाचित्रका
ख्यौषधौपुमान् ॥ १ ॥ अन्नंभक्तेचभुक्तेस्यादिनःपत्यो नृपाकयोः ॥ उ
न्नंक्लिन्नेचस्करते कृत्स्नं सर्वंबुकुक्षिषु ॥ २ ॥ घनंस्यात्कांस्यताला

दिवाद्यमध्यमनृत्ययोः॥ नामुस्ताब्जौ घदाट्येषु विस्तारे लोहमुद्गरे॥
 ३॥ त्रिषुसांद्रे दृष्टे चाथ चिन्हं लक्ष्मपता कयोः॥ चीनो देशांशक व्रीहि
 भेदे तौ मृगांतरे॥ ४॥ छुन्नं तुरहसि क्लीबं छादिते वाच्यलिंगवत्॥
 छिन्नं कृत्ते त्रिलिंगं स्याद्बुद्ध्यामपि योषिति॥ ५॥ जनो लोके महर्लो
 कात्पस्लोके च पामरे॥ जनी सीमंतिनी वधोरुत्सत्ता बौषधीभिदि॥ ६॥
 जन्तुः स्यात्सुंसिराज्जर्षिभेदे च मधुसूदने॥ ज्यानि जीर्णं च हानो च तदि
 न्यामपि योषिति॥ ७॥ जिनोर्हति च बुद्धे च पुंसि स्याज्जित्तरे त्रिषु॥ ज्यो
 त्स्ना चं दानपेपि स्याज्ज्योत्स्नायुक्तनिशि स्मृता॥ ८॥ ज्योत्स्नी पदो लि
 कायांस्था ज्योत्स्नायुक्तनिशि स्त्रियां॥ तनुः काये त्विस्त्री स्यात्त्रि
 ष्वल्पे विरले कृशे॥ ९॥ दानं गजमदे त्यागे पालन छेद शुद्धिषु॥ दानुर्दा
 तरि विक्रांते दीनास्त्री भूषिके स्त्रियां॥ १०॥ वाच्यवद्गुर्गते पीते द्युम्नं
 कित्ते बलेपि च॥ धनुः पुमां पिया लटौ राशिभेदे शरासने॥ ११॥ धनं तु
 गोधने कित्ते धाना षष्ठ्यवेपि च॥ धान्याके भिनवो द्विने धेनी नद्यां न
 दे पुमात्॥ १२॥ नग्नो बंदि क्षपणयोः पुंसि त्रिषु विवाससि॥ न्यूनं गद्दो नि
 योः पानं पीति भाजन रक्षणे॥ १३॥ मानुर्नाकिरणे सूर्ये भिन्नः स्यात्
 त्रिषुदारिते॥ संगतेऽन्यत्र फलै च मानश्चित्तो न्तौ ग्रहे॥ १४॥ क्लीबं प्रमा
 णे प्रस्थादौ मीनो राश्यंतरे स्रषे॥ मुनिः पुंसि वसिष्ठादौ वं कसेन तरो जिने
 ॥ १५॥ मृत्स्ना मृत्सा तु वर्णोः स्त्री चानं स्याद्वा हने गतौ॥ योनिः स्त्रीपुं
 सयोश्च स्यादाकरे स्मर मंदिरे॥ १६॥ रत्नं स्वजाति श्रेष्ठेपि मणावपि न पुंस
 कं॥ रास्ना चर्याद्गुं गाक्ष्यां एलापण्यां मपि स्त्रियाम्॥ १७॥ लुग्ं राशु
 दये क्लीबं सक्तलज्जितयोस्त्रिषु॥ बस्नस्त्व विक्रये पुंसि वेत्तने स्थान् पुंस
 कम्॥ १८॥ वनं न पुंसकं नीरे नि वासालयकानने॥ वन्हि वैश्वानरेऽपि
 स्याच्चिन्नकारबौषधी पुमान्॥ १९॥ वानं शकफले शुष्क स्यूति कर्मकटे
 गतौ॥ विन्नं विचारिते लब्धे बुधो नामूल रुद्रयोः॥ २०॥ श्वापुमात्कुक्कु
 रेरव्यातः स्थानभेदे च वास्तनः॥ शीनो मूर्खे चाजगरे श्येनः पक्षिणि पा

नत्रि

मेदिनीकोशः

५९

दुरे ॥ २१ ॥ स्वप्नः स्वापे प्रसक्तस्य विज्ञाने दर्शने पुमान् ॥ सानुर स्त्रीवने
प्रस्थे वा त्यामार्गाग्रकोविदे ॥ २२ ॥ स्थानं सा दृश्येः वकारो स्थितौ वृद्धिश्च
येतरे ॥ स्त्यानं स्त्रिये प्रति ध्वाने धनत्वालस्य योरपि ॥ २३ ॥ स्नानं स्ना
नीयेऽभिषवे स्नूनं प्रसवपुष्पयोः ॥ स्नाना पुत्र्यां वधस्थाने गलशुण्डिकयोः
स्त्रियां ॥ २४ ॥ स्तूनुः पुत्रे नुजे केना स्तूनुः किरणसूर्ययोः ॥ हनुर्हृद्वि
लासिन्यां स्तूना वज्रगदे स्त्रियां ॥ २५ ॥ ह्योः कपोलावयवे हीनं गर्द्यो न
यो स्त्रियु ॥ ॥ नत्रिः ॥ ॥ अंजनं कज्जले चात्तौ सौ वीरे चर-
सांजने ॥ २६ ॥ पुंसिन्येषादिगजयोरंजना वानरीभिदि ॥ अंजनी ले
प्यनार्थं चावनं प्रीतौ चरक्षणे ॥ २७ ॥ अयनं पथिमानोरप्युदग्दक्षि-
णतो गतौ ॥ अपानं तु एदे कूबं पुंसि स्यात्तस्य मारुते ॥ २८ ॥ असनं
क्षेपणे कूबं पुंसि स्याज्जीवकद्रुमे ॥ अंगनं प्रांगते याने कामिन्यामंग
नामता ॥ २९ ॥ अर्जुनः ककुभे पार्थे कार्तवीर्यमयूरयोः ॥ मातुरे कसूते
पिस्या सुल्लिङ्गो धवलेऽन्यवत् ॥ ३० ॥ नपुंसकं तृणे नैत्रगदे चाप्यर्जुनी
गवि ॥ उषायां बाहुदानां कुट्टिन्या मपि चक्रचित् ॥ ३१ ॥ अम्लानो महा
सहायां नान्यलिङ्गस्तनिर्मले ॥ अर्शो घ्नी तालमूल्यां स्यादर्शो घ्नः सूर
णेपि च ॥ ३२ ॥ असि घ्नी स्यादहदांतः पुरप्रेष्या नदीभिदोः ॥ अशानिः
स्त्रीपुंसयोः स्याच्चंचलायां पवावपि ॥ ३३ ॥ अरत्निर्नासप्रकोष्ठततांगु
लिकरेपि च ॥ कफोणावप्यथाली स्याद्दृशिके भ्रमरे पुमान् ॥ ३४ ॥ अ
र्थापुमान्याचके स्यात्सेवके च विवादिनि ॥ अध्वानापथि संस्थाने-
स्यादवस्कंदकालयोः ॥ ३५ ॥ अर्वातुरंगमेपुंसि कुत्सिते वाच्यकिङ्कः
आसनं हिरदस्कंधे पीठे यात्रानिवर्तने ॥ ३६ ॥ आसनी विपणौ स्थि
त्यामासनो नातु जीस्के ॥ आदानं ग्रहणेपिस्यादलंकारे च वाजिनाम्
॥ ३७ ॥ आपन्नः सविपत्तौ च प्राप्ते वाच्यवदीरितः ॥ आत्मापुंसि स्त
प्तावेपि प्रयत्नमनसोरपि ॥ ३८ ॥ धृतावपि मनीषायां शरीरब्रह्मणोर
पि ॥ आत्मानं करिणां बंधस्तंभे स्तौ च न स्त्रियां ॥ ३९ ॥ ईशानं ज्योति

विक्लीबंपुल्लिंगः स्याच्चिलोचने ॥ उत्तानमगभीरेस्यादूर्ध्वास्यशयिते
 त्रिषु ॥ ४० ॥ उत्थानमुद्यमेतंत्रे पौरुषेषु स्तकेरणे ॥ प्रांगणोद्गमहर्षे
 शुभलरोगेपिनह्योः ॥ ४१ ॥ उद्यानं स्यान्निःसरणेवनभेदेप्रयोजने ॥
 उदानोप्युदशवर्तेवायुभेदेसुजंगमे ॥ ४२ ॥ उद्दानमुद्गनेवाच्यलिंगंचु
 स्थानपुंसकम् ॥ ओदनंनस्त्रियांभक्तेबलायामोदनीस्त्रियां ॥ ४३ ॥
 कमनः कामुकेकामेऽभिरूपेः शोकपादपे ॥ कंपनंनह्योः कंपेकंप्रेस्या
 दभिधेयवत् ॥ ४४ ॥ कठिनमपिनिष्ठुरेस्यात्तद्येपि त्रिषु नपुंसकं स्था
 स्यां ॥ कठिनी खटिकायामपि कठिनाशुडशर्करायांच ॥ ४५ ॥ क्रंदनं
 रोदनेपिस्यादाहानैष्यथ कल्पना ॥ करिणः सज्जनायां स्त्रीक्लीबलु
 तौचकल्पने ॥ ४६ ॥ कर्तनंनह्योः श्रद्धेनारीणांसूत्रभिर्भितौ ॥ कर्मा
 स्त्रीव्याप्यक्रिययोः कर्तनंमर्दपापयोः ॥ ४७ ॥ कांचनः कांचनारेस्या
 त्रंपकेनागकेसरे ॥ उदुंबरेचधनुरे हरिद्रायांच कांचनी ॥ ४८ ॥ क्लीबे
 जकेसरेहेमिकामिनीभीरुचंदयोः ॥ कामीतु कामुकेचक्रवाकेपा
 यवतेपिच ॥ ४९ ॥ क्लीनीनः कन्यकाजाततनयेव्यासकर्णयोः ॥ काकि
 नीषणपादेपिमानपद्मवशदके ॥ ५० ॥ काननंविपिनेगेहेपरमेष्ठिमुखे
 पिच ॥ कुहनंभृत्तिकाप्रांडविशेषेकचभ्राजने ॥ ५१ ॥ कुहनादंभच
 यथ्यामीर्ष्यालोकुहनंत्रिषु ॥ कृतीस्यासंखितेयोग्येकेतनंतुनिमंत्र
 णे ॥ ५२ ॥ गृहेकेतौचकुरुलेथकेशीकेशवतित्रिषु ॥ दैत्येनाचौरपुष्यां
 स्त्रीकौलीनंशुद्यजन्वयोः ॥ ५३ ॥ कुकर्मणिकुलीनलेसुदूपस्वहिप
 क्षिणां ॥ कौपीनंस्थादकार्येचचौरशुद्यप्रदेशयोः ॥ ५४ ॥ रवलिनी
 रवलवदेस्यात्तालपर्ण्यामपिस्त्रियां ॥ रवंजनंरवंजरीदेस्त्रीसर्षप्यां
 रवंजनंगतौ ॥ ५५ ॥ रवड्डीनांगंजकेमंजुघोषेरखड्गधरेत्रिषु ॥ गर्ज
 नंनिनदेकोषेगहनं कलिलेत्रिषु ॥ ५६ ॥ नपुंसकंगह्वरेस्यादुःखका
 चनघोरपि ॥ गंधनमुत्साहेस्यात्प्रकाशनेसूचनेपिहिंसायां ॥ ५७ ॥
 ग्रामीनः शुनिकाकेपुंघिषुसंभृतेग्रामेः ॥ ग्रावात्तुप्रस्तरेपृथ्वी-

नभिः

मेदिनीकोशः

६१

धरेपुंस्यथगृज्जनम् ॥५८॥ विषदग्धपशोर्मोसेक्रीबंपुंसिरसोनके
॥गोस्तनो हारभेदनाद्राक्षायांगोस्तनीस्त्रियाम् ॥६९॥ गोमी
शृगालंपुंसिस्त्रियान्निपुगांमत्युपासके ॥ घटनाचलनाचत्योश्चंदनी
तुनदीभिदि ॥६०॥ चंदनीऽस्त्रीमलजयेभद्रकाल्यांनपुंसकं ॥ च
लनंममणेकस्येकंप्रेतुवाच्यलिंगकम् ॥६१॥ चलनीचरुयोधि-
न्यांघारीभंदेपिचघ्नचित् ॥ चत्रीजालिकभित्तोककुलालाजहि
सूचके ॥६२॥ चर्मीफलकपाणौस्याद्दूर्जेभृंगरिवावपि ॥ चर्मकृतौ
चफलकेचेतनासंविदिस्त्रियाम् ॥६३॥ वाच्यवत्याणयुक्तेषु छुद्य
व्याजापदंशयोः ॥ छुर्दनंयमनेक्रीबंनिंबालंबुषयोःपुमान् ॥६४॥
छुर्दनंछुदनेपक्षेपिधानेछुर्दनंभिदि ॥ कर्तनेजगत्पुंसिजंतौवै
श्वानरोपिच ॥६५॥ जवनंतुस्यदेवेगिहयेनावेगिनित्रिषु ॥ जन
नीतुदयामात्रोजननंवंशजन्मनोः ॥६६॥ जयनंस्यात्तुरंगादिस
न्नाहेविजयेऽपिच ॥ जंघनंचस्त्रियाःश्रोणिपुरोभागेकटावपि ॥६७
ज्ञानीस्यात्पुंसिदेवज्ञेज्ञानयुक्तेन्यलिंगकः ॥ जीचनंवर्तनेनीरप्रा
णधारणयोरपि ॥६८॥ जीवनीजीवनाचापिजीवतीभेदयोःक्रमा
त् ॥ तपनोरुक्षरेपिस्याद्गास्करेनिरयांतरे ॥६९॥ तलूनःपवनेयूनि
पुवस्यांतलुनीस्मृता ॥ तल्लिनेविरलेस्तोकेस्वच्छेपिवाच्यलिंगकम्
॥७०॥ तमोघ्नःसूर्यवङ्गीदुबुद्धशंकरविष्णुषु ॥ त्यागीदातरिश्वरेऽथ
तेवनंकेलिकानने ॥७१॥ कीडायांतेमनंताड्रीकरणेव्यंजनपिच ॥ ते
जनःपुंसिवंशेस्यात्तेजनीनृणपूलके ॥७२॥ तोदनंयथनेतोत्रे
दंशनंदंशवर्मणोः ॥ दर्शनंनयनस्वप्नबुद्धिधर्मोपलब्धिषु ॥७३॥ शा
स्वदर्पणयोश्चाथदमनःपुष्पधीरयोः ॥ दर्शनःशिरवरेदंतेकवचेतु-
नपुंसकम् ॥७४॥ दहनश्चित्रकेमल्लामकेभ्रौदुष्टचेष्टिने दृशानंज्यो
निषिक्रीबंपुल्लिंगःस्याद्शिरोवने ॥७५॥ देवनंयवहारेस्याज्जिगीवा-
भौडयोरपि ॥ देवनोऽक्षेषुपुंसिस्त्रियाध्वजीतुपृथिवीधरे ॥७६॥

रथब्राह्मणयोश्चापिभुजंगमतुरंगयोः॥धन्वीधनुर्धरेपिस्यादर्ह-
 णेककुम्भदुमे॥७७॥धन्वातुमरुदेशेनाक्लीबं चापेस्थलेपिच॥
 धमनोऽनानलेभस्त्राऽध्यापकंरयोःस्त्रिषु॥७८॥धमनी
 तुशिराहृद्विलासिन्योश्चयोषिति॥धावनंगमनेशुद्धौष्टश्चिप-
 ण्योतुधावनी॥७९॥धामदेहेगृहेरश्मौस्थानेजन्मप्रभाचयोः
 नंदनंवासवोधानेनंदनोर्हर्षकेकृते॥८०॥नंदीहरप्रतीहारे
 गर्दभांडेवनदुमे॥नंदिन्युमायांगंगायांननांदधनुर्भेदयोः॥८१
 नलिनीपद्मिनीव्योमनिम्नगाकमलाकरे॥नपुंसकंनीलिकायां
 नपुंसिसरसीरुहे॥८२॥निदानंकारणेवत्सदामादिकारणक्षये
 निधनंस्यात्कुलेनाप्तोप्रधानंदारणेरणे॥८३॥पवनंकुम्भकार
 स्वपाकस्थानेनपुंसकम्॥निध्यावमारुतोत्पुंसिप्रज्ञानंबुद्धिचि
 ह्नयोः॥८४॥प्रधानंस्यात्प्रहाम्नात्रेप्रकृतौपरमात्मनि॥प्रज्ञा
 यामपिचक्रीवमेकलेत्तमेसदा॥८५॥पद्मिनीपद्मसंघाते
 स्त्रीविशेषेसरोरुहे॥प्रसन्नास्त्रीसुरायांस्यात्सुखसंतुष्टयोस्त्रिषु
 ॥८६॥प्रसूनोवाच्यवज्जातेक्लीबंतुफलपुष्पयोः॥पत्रीश्येनेपत्र
 रयेकांडदुरथिकादिषु॥८७॥पर्वक्लीबंमहेग्रंथौप्रस्तावेलक्षणान्त
 रे॥दर्शप्रतिपदेसंधौविषुवस्यभृतिष्वपि॥८८॥सूक्ष्मसूत्रादिसू
 क्ष्मांशोकिंजल्केनेत्रलोमनि॥पाठीनीमीनभेदेस्यात्पाठकेगुग्गुल
 दुमे॥८९॥पाचनंतुजलेकृच्छेनाव्यासेपावकेपिच॥पाचनं
 दशपुल्यादौशायश्चित्तेचनानले॥९०॥वाच्यवत्साचयितरिहरीत
 क्यांतुयोषितिपाशीव्याधेचवरुणोपिभुनंकुंकुमेपिच॥क-
 पिवभ्रेचक्राकेनासूचकंरयोस्त्रिषु॥एक्कायांपिशुनारुमी
 स्यात्पीतनंपीतदारुणि॥९२॥कुंकुमेहरितालेचपुमानात्प्रातके
 मत्तः॥पूतनातुहीतक्यांदानवीरोयभेदयोः॥९३॥पूतनातु
 स्त्रियांसैनामाचसेनाविशेषयोःप्रेतानावासवेवातेप्रेमा-

नमिः

मेदिनीकोशः

६३

स्त्रीस्नेहहर्षयोः ॥ १४ ॥ फलि न्यग्निशिखायांस्त्रीफलिन्यांफलिन
त्रिषु ॥ फाल्गुन स्तुगुडाकेशेनदीजार्जुनभूरुहे ॥ १५ ॥ तपस्यसेज्ञे
मासेतत्पूर्णिमायांतु फाल्गुनी ॥ ब्रह्म तत्वनपोवेदेन द्वयोः पुंसि
वेधसि ॥ १६ ॥ अस्तिग्न्योगभिदोर्विप्रबंधनं वधचंधयोः ॥ वंद
नीननिजीवातुकटीमाचलकर्मसु ॥ १७ ॥ वाहिनी स्यात्तरंगिण्यां
सेनासैन्यप्रभेदयोः ॥ वाणिनी नर्तकीमत्ताविदग्धविनितासुच ॥
१८ ॥ बुधानस्तुगुरौविज्ञे बोधनंगंधदीपने ॥ बोधिनी बोधिपिष्य
त्योर्भर्मस्यात्कांचनेभृतौ ॥ १९ ॥ मंडुनं कवचे सुदे स्वलीकारेपिन
द्वयोः ॥ भट्टिनी द्विजभार्यायां नात्योक्त्यां राजयोषिति ॥ १०० ॥ भ
वनं स्याद्द्वेभावे भाजनं योग्यपात्रयोः ॥ भावना तु ननाध्यानेप
र्यालोचेधिवासने ॥ ११ ॥ भ्रुवनं पिष्टपेपिस्यात्सलिले गगने जले ॥
भोगी भुजंगमेपिस्याद्गामपात्रे नृपे पुमान् ॥ १२ ॥ विहाय महिषीम
न्यराजयोषिति भोगिनी ॥ मदनः स्वरवसंतदुभिद्भूस्तरसिकृ
थके ॥ १३ ॥ मलनः पटवासेनामर्दनंतु नपुंसकम् ॥ मलिनं द्वेषितं क
णोऽस्तु मत्यांतु योषिति ॥ १४ ॥ मंडुनं भूषणे क्लीबं स्यात्त्रिषु लंकरिष्यु
नि ॥ मार्जनं न द्वयोर्माथीं पुंसि स्यात्सो धशास्विनि ॥ १५ ॥ मालिनी
मातृकावृत्तमिदोर्मालिकयोषिति ॥ गौरीचंपा नगर्योश्च मंदाकिन्यां
नदीभिदि ॥ १६ ॥ मानिनी तुस्त्रियां फल्यां मानी मानवति त्रिषु ॥
मिथुनं तु द्वयोराशिभेदे स्त्रीपुंसयुग्मके ॥ १७ ॥ मुंडुनं वपनेत्राणो मे
हनं सूत्रशिभयोः ॥ मेथुनं सरतेपिस्यात्संगतेपिनपुंसकम् ॥ १८
यमनंबंधने चोपरतौ क्लीबं यमे पुमान् ॥ यवनो देशभेदेनावेगिवेगा
धिकान्वयोः ॥ १९ ॥ यावान्यौषधिभेदे स्त्रीवाच्यवद्देगिनि स्मृता ॥
यापनं वर्तने कालक्षेपेनिरसनेपि च ॥ १०० ॥ युवा स्यात्तरुणोश्चेष्टेनि
सर्गबलशालिनि ॥ युंजानः सरथो विप्रयो जनं परमात्मनि ॥ ११ ॥
चतुः क्रोश्यांच योगैश्च रसनं स्वदने ध्वनौ ॥ जिह्वायां तु नपुंसि स्या

दास्तायां रसनास्त्रियाम् ॥१२॥ रंजानो रागजनने रंजनं रक्त
 चंदने ॥ शुंडारोचनिकानीलीमंजिष्ठासूचरंजनी ॥१३॥ रजनी
 नीलिनीरात्रिहरिद्रीजनुकासूच ॥ राधनंसाधनेप्राप्तौ राधना
 भाषणेस्त्रियाम् ॥१४॥ राजाप्रभौचतुपतौक्षत्रियेरजनीपतौ ॥
 यक्षेशक्त्रेचपुंसिस्थाद्रागीरक्तेपिकासुके ॥१५॥ रेचनी त्रिवृता
 दंत्योरोचनीकर्कशेस्त्रियाम् ॥ रोचना रक्तकल्हारेगोपित्तवर
 योषितोः ॥१६॥ रोचनः कूटशास्त्र्यां पुंसिस्थाद्रोचके त्रिषु ॥ रो
 दनं क्रंदनेस्तेपिदुरालभौषधौस्त्रियाम् ॥१७॥ रोहीरोहितकेऽस्व
 ल्यवरपादपयोःपुमान् ॥ लंघनंतूपवास्येस्याक्रमणेषुवनेऽपि
 च ॥१८॥ ललनाकामिनीनारीभेदजिह्वासूयोषिति ॥ लक्ष्म
 विद्वेभधानेचलांछुनंमानचिद्गयोः ॥१९॥ र्वेलनं छुर्दनेभू
 र्नेलिपिन्यासेऽथवर्जनम् ॥ हिंसात्यागयोर्वपनं बीजाधानेचमुं
 डने ॥२०॥ वसनं छादनेवस्त्रेवमनं छुर्दनेऽर्दने ॥ वर्धनं वृद्धिच
 र्दिष्यु छेदेष्ट्यांतुवर्दिनी ॥२१॥ व्यंजनं तेमनेचिद्वेक्ष्यश्रुण्य
 वयवेहनि ॥ व्यसनं त्वशभेसक्तौपानरूमीमृगयादिषु ॥२२॥ दै
 वानिष्टफलेपापेविपत्तौनिष्कलोद्यमे ॥ वर्तनो वामनेक्षीबंहतौ
 रूपाप्रेषणाध्वनोः ॥२३॥ नपुंसितूलनालायां तर्कुपीठेचजीवने ॥
 वर्तिष्णौ त्रिषु चञ्जीतुबुदेदेवाधिपेषुमान् ॥२४॥ वचं क्लृप्तपु
 मान्विप्रेषावदूकेऽभिधेयवत् ॥ वर्णीस्याह्लेखकेचित्रकरेपित्र
 ह्यचारिणि ॥२५॥ वर्षादेहप्रमाणातिसंदराकृतिषुस्मृतम् ॥ व
 त्मनेत्रछेदेमार्गेवाजीवाणाश्वपक्षिषु ॥२६॥ वामनोप्यति
 स्वर्वच त्रिषुपुंसितुदिग्गजे ॥ हराचंकोठहृत्सैऽथवासनंधूपने
 पित्च ॥२७॥ वारिधान्यांचवस्त्रैचप्रत्याशाज्ञानयोस्त्रियाम् ॥
 वाग्मीपठोसराचार्येविज्ञानंज्ञानकर्मणोः ॥२८॥ वितु-
 न्नसूनिषण्णेचशैषालेचनपुंसकम् ॥ विमानो व्योमयान-

नत्रि

मेदिनीकोशः

६६

चसार्वभौमगृहेषु च ॥ २९ ॥ घाटकेयानपात्रेचपुनपुंसकयोर्मतः ॥ वि
तानोयज्ञउल्लोचेविस्तारेपुनपुंसकम् ॥ ३० ॥ क्लृबं वृत्तविशेषस्यात्रि-
लिंगोमत्ततुच्छयोः ॥ विकृन्नोजरसाजीर्णेशीर्णैर्चाद्रैववाच्यवत् ॥ ३१ ॥
विपन्नविपदाक्रान्तेत्रिषुसिभुजंगमे ॥ विच्छिन्नचसमालक्ष्येविभक्ते
प्यभिधेयवत् ॥ ३२ ॥ विलग्नस्त्रियामध्येत्रिषुस्याल्लग्नमात्रके ॥ विष-
घ्नस्तुशिरिषेनागुडूचीत्रितोःस्त्रियाम् ॥ ३३ ॥ व्युत्थानंस्वानं व्यकृत्से
विरोधाचरणेषु च ॥ वृजिनंकल्पषेक्लीबंकेरोनाकुरितेत्रिषु ॥ ३४ ॥ वृ
षाकर्णेमहेद्रेनावेदनाज्ञानदुःखयोः ॥ वेष्टनंकर्णशकुल्यामुष्णीषे
मुकुटेवृत्तौ ॥ ३५ ॥ व्योमवारिणिचाकाशेभास्करस्यार्चनाश्रये ॥ शकु-
निःपुंसिविहगेसौबलेकरणांतरे ॥ ३६ ॥ शायनंसुरतेनिद्राशय्ययोश्च
नपुंसकं ॥ शमनंशांतिवधयोः शमनःश्राद्धदेवते ॥ ३७ ॥ श्वसनं
स्वसितेपुंसिमारुतेमदनद्रुमे ॥ शकुनस्तपुमान्यक्षिमात्रपक्षिविशेष
योः ॥ ३८ ॥ शम्भुशंसिनिमित्तेचशकुनंस्यान्नपुंसकं ॥ शंकिनीश्वेत
तुक्रायांचौरपुण्यांवधूभिदि ॥ ३९ ॥ शंखीहरौससुदेनाशंखवत्यभि
धेयवत् ॥ शतघ्नीशस्त्रमेदेस्यात्तृश्विकाल्यांकरंजके ॥ ४० ॥ शास-
नंराजदत्तोर्च्यालेखाज्ञाशास्त्रशांतिषु ॥ शारवीस्यासादपेवेदेतुरुष्णा
ख्यजनेपुमान् ॥ ४१ ॥ शारवीवह्नौबलीवर्देशरेकेतुग्रहेद्रुमे ॥ मयूरकु-
कुटेपुंसिशिरवावत्यन्यलिंगकः ॥ ४२ ॥ शिल्पीतुवाच्यवत्कारौस्त्रि-
यांकोलदन्तौषधौ ॥ शृंगीशृंगयुतेनागेवृषपर्वतयोरपि ॥ ४३ ॥ श्ले-
ष्माघ्नीमल्लिकायांचज्योतिष्मत्यांचयोषिति ॥ शोभनोयोगमैदे-
नासंदरेवाच्यलिंगकः ॥ ४४ ॥ सवनंत्वध्वरेस्नानेसोमभिर्दलेपि
च ॥ स्तननंधनिमात्रेस्यान्मेषशब्देचकुंथिते ॥ ४५ ॥ समानंसस्त
मैकेषुत्रिषुनामाभिमारुते ॥ संतानःसंतनौगोत्रेस्यादपत्येसुरद्रुमे
॥ ४६ ॥ स्पर्शनोमारुतेषुंसितानेस्पर्शेनपुंसकम् ॥ संस्थानमारुतौ
सूर्योसन्निवेशेचतुष्पये ॥ ४७ ॥ स्पंदनं वृक्षुतौनीरेतिनिशेनारथेऽस्त्रि

याम् ॥ सञ्जनंतुभवेत्क्रीवमुपरक्षणघट्टयोः ॥ ४८ ॥ वाच्यलिंगकुली
 नेस्यात्कल्पनायांतुयोषिति ॥ संधानं स्यादभिषवे तथासंघट्टनेपिच ॥
 ४९ ॥ संपन्नं साधितेपि स्यात्संपत्तिसहितेन्यवत् ॥ संधिनी वृषभा
 कांताकालदुग्धोश्चयोः स्त्रियाम् ॥ ५० ॥ सद्यस्यान्मदिरेनीरे संख्या
 नं छादनैरुक्ते ॥ सदनं मदिरे तोये स्वामी प्रभुविशाखयोः ॥ ५१ ॥ सा
 दौतुरंगमातंगरथारोहेषु दृश्यते ॥ स्थापनं रोपणे पुंसिवने पाठीष
 धौ स्त्रियां ॥ ५२ ॥ सावनोयज्ञकर्णो तेयजमानप्रचेतसोः ॥ साधनं
 मृतसंस्कारे सैन्ये सिद्धौषधौ गतौ ॥ ५३ ॥ निर्वर्तनोपायमेद्रेदापनेः
 गुमेधने ॥ सामक्रीवमुपाग्रस्य भेदे वेदांतरेपिच ॥ ५४ ॥ सीमा चादस्थि
 तिक्षेनेष्वंडकोषेऽपिच स्त्रियां ॥ सूचना व्यधने दुष्टे गंधनेः भिनयेपि
 च ॥ ५५ ॥ सेवनं रक्षणे सेकेनौकायाः सेकभाजने ॥ सेनानीः स्यात्पु
 मान्कार्तिकेयसेनापत्नवपि ॥ ५६ ॥ सेवनं सीवनोपास्त्योर्हलीरामे च
 कर्षके ॥ हस्तिनी गजयोषायां जातिभेदे च योषितः ॥ ५७ ॥ हसनं न
 द्योर्हासैः आरधान्यां तु योषिति ॥ हायनो न स्त्रियां वर्षे पुंस्यर्चिं व्री
 हिभेदयोः ॥ ५८ ॥ हादिनी वज्रतडितोर्हिंडं नम्रमणेरते ॥ ॥
 नचतुः ॥ अवलघ्नोऽस्त्रियां मध्ये निषु स्यात्तु यमात्रके ॥ ५९ ॥
 अनूचानो विनीते स्यात्संगवेदविचक्षणो ॥ अवाची नमवागंधे वि
 पर्यस्ते च वाच्यवत् ॥ ६० ॥ अभिपन्नोऽपराधेभिर्ग्रस्ते चापद्धने त्रिषु
 ॥ अवदानं स्वर्दे स्याद्विद्वत्ते च कर्मणि ॥ ६१ ॥ अभिमानोऽर्था
 दिदर्यैः ज्ञाने प्रणयहिंसयोः ॥ अनीकिनी स्त्रियां सेना मात्रसेना वि
 शेषयोः ॥ ६२ ॥ अधिष्ठानं प्रेक्त्रे प्रभावेऽध्यासनेपिच ॥ अन्वास
 नं स्नेहवस्त्रावुपास्तावनुशोचने ॥ ६३ ॥ अर्यमा तु पुमान्सूर्ये पितृ
 देवांतरेपिच ॥ अथर्वात्राहणे पुंसिवेदे तु स्यान्न पुंसकम् ॥ ६४ ॥ अ
 वेदभिन्नः स्यात्तौजसामूय्यां कुलध्वजे ॥ कुलेपिच पुमां जायोद्य
 नं पुंसोपेपिच ॥ ६५ ॥ स्यादाकलनमाकांक्षापरिसंख्यानबंधने ॥

नचतुः

मेदिनीकोशः

६७

आतंचनंप्रतीवापपवनाप्यायनेषुच॥ ६६॥ आराधनंचपचनेप्रा
प्तौसंतापणेपिच॥ आच्छादनंसंपिधानेवस्त्रेः पवृत्तिमात्रके ॥ ६७॥
आस्कंदनंतिरस्कारेरणेसंशोषणेपिच॥ आवेशनंशिल्पिशाले
भूतावेशप्रवेशयोः॥ ६८॥ आत्मद्योनिःसुमान्कामदेवैचपरमेष्ठिनि
॥ उपधानंविषेगंडौप्रणयेपिनपुंसकं॥ ६९॥ उत्सादनंसमुत्तरेषो
दाहनोद्वर्तनेषुच॥ स्यादुत्पत्तनमुत्तनौतयोर्ध्वगमनेऽपिच॥ ७०॥
उद्वर्तनमुत्पत्तनेविलेपनेघर्षणेक्लीबं॥ उदयनमुदयेक्लीबंवत्तेशा
गस्ययोःपुंसि॥ ७१॥ उद्दाहनंप्रणीतेस्याद्भजा मुद्दाहनीमत्ता॥ उ
पासनंशराभ्यासेप्युपास्तावासनेपिच॥ ७२॥ कपीतनो गर्दमांड
शिरीषाभ्रातकेषुच॥ अश्वत्थेचकलापीतुप्लक्षवर्हिणयोःपुमान्॥
७३॥ कलध्वनिःसुमान्यासवतेषिक्रमपूरणोः॥ कंचुक्च्यंतःपुरा
ध्यक्षेषिङ्गेःहौजोगकद्रुमे॥ ७४॥ कात्यायनोवरुचौविशेषेचमु
नेःपुमान्॥ क्लाषायवस्त्रेविधवाद्दंजरत्तुमयोःस्त्रियाम्॥ ७५॥ कुं
पयोनिंरसस्येस्यादसिष्ठद्रोणयोःपुमान्॥ कुचंदनंचपत्रांगेद्रुमे
देरक्तचंदने॥ ७६॥ कुंडलीवरुणेकेकिमोगिनोश्चसकुंडले केस
रीतुरगेसिंहेसुन्नागेनागकेसरे॥ ७७॥ क्रौंचादनंतुर्घेचुल्यां चिचो
टकमृणालयोः॥ रवद्गधेनुःस्त्रियांरवद्गधुनिकागंडकस्थियोः॥ ७८
॥ गवादनींद्रवारुण्यागवांघासादनाश्रये॥ गदयित्नुःसुमान्का
मेजल्पाकेकामुकेपिच॥ ७९॥ घनाघनोवर्षुकाब्देमतघातुककुज
रे॥ चक्रेचघोषयित्नुस्तुविप्रकोकिलयोःपुमान्॥ ८०॥ चित्रप्रा
नुःपुमान्वेश्वानरेचाहस्करेपिच॥ चोलकीतुकथिरेस्यान्नासो
विष्णुपर्वणि॥ ८१॥ जलाटनोलोहपृष्ठेजलोकायांजलाटनी ॥
तपस्वीतापसेचानुकंप्येत्रिष्वथयोपिति॥ ८२॥ मांसिकारुद्रो
हिण्योस्तरस्वीशूरवेगिनोः॥ तपोधनस्तापसेस्यान्मुंडियांतुतपो
धना॥ ८३॥ द्विजन्मादशनेविप्रेदुर्नामक्लीबमर्षसि॥ स्याद्दार्घको

शिकायांस्त्री देवसेना तु वज्रिणः ॥ ८४ ॥ सुतायामपि सेनायां देवता
 नां च योषिति ॥ नागांजने भस्कर्यां नागयष्टौ च योषिति ॥ ८५ ॥ भवे
 न्निधुवनं कंफेस्तरवे च न पुंसकं ॥ निर्वासनं हिंसने स्यान्नगरादे
 र्बहिष्कृतौ ॥ ८६ ॥ निर्भर्त्सनं खलीकारेः लङ्ककेपिन पुंसकं ॥ नि
 र्यातनं वैरश्रुद्धौ दानेन्यासार्पणेपि च ॥ ८७ ॥ निशामनं दर्शने स्या
 दालोचने च न हयो ॥ निशामनमुक्तं दृष्टौ श्रुतौ निरसनं वधे प्र
 तिक्षेपे ॥ ८८ ॥ निष्ठीवने प्रज्ञानं योनौ जन्मन्यपि क्लीबं ॥ प्रसह
 नमपि भंगे स्यात्क्षेपेपंचामनः शिवे सिंहे ॥ ८९ ॥ प्रहसनमपि
 प्रहसैरूपकभेदे च परिहासे ॥ प्रणिधानं प्रयत्ने स्यात्समाधौ च प्र
 वेशने ॥ ९० ॥ प्रयोजनं कार्यहेतुः पलाशी वृक्षरक्षसोः ॥ अथ
 प्रवचनं वेदे प्रहृष्टवचनेः पि च ॥ ९१ ॥ प्रतिपन्नोऽन्यलिंगः स्याद्दिज्ञा
 तं गीकृतेपि च ॥ प्रस्योत्तनं तु शूर्पे स्यात्तदने च विकाराशने ॥ ९२ ॥ प्र
 तिमानं प्रतिष्ठाया गजकुंभांतरालयोः ॥ प्रतियत्नस्तु संस्कारलि
 प्सोपग्रहणेषु च ॥ ९३ ॥ प्रत्यर्थी वाच्यलिंगस्याच्छत्रौ च प्रतिवादिनि
 ॥ परिञ्चा तु पुमाविद्वैयान्तिके परिचारके ॥ ९४ ॥ प्रसाधनी तु कंक
 त्यां सिद्धौ वेशे प्रसाधनं ॥ पथस्विनी नदीधेनोर्विभावयोश्च योषि
 ति ॥ ९५ ॥ अथ पुपुसजनो यक्षेराक्षसे सज्जनेपि च ॥ पृथग्जन
 स्तु पुल्लिङ्गः कथितो नीचमूरयोः ॥ ९६ ॥ फलकी मत्स्यभेदे नावा
 च्यवकलकान्तिने ॥ वारकी शत्रुविनाशवर्णी जीवपयोधिषु ॥ ९७
 ॥ भूतात्मा पुषि निर्दिष्टे देचे च परमेष्ठिनि ॥ महाधनं महामूल्येषु
 वर्णसिद्धकेपि च ॥ ९८ ॥ महासैनः कार्तिकेय महासैन्यपतावपि
 ॥ महयित्नुर्परपुत्रेषु मान्यदोन पुंसकं ॥ ९९ ॥ महापुनिरगस्त्ये
 नाकुस्तेवु र्गणितहयो ॥ यातुलानी कलाले स्याद्गंगायां मातुलस्त्रि
 याम् ॥ १०० ॥ यालुधानो मातुलाहो सालुधानी लतांतरे ॥ मेधावी
 नापुके शार्ङ्गास्त्रियां मेधाविनेत्रिषु ॥ १०१ ॥ रसायनं विषेपि स्या

नचतुः

मेदिनीकोशः

६९

ज्जराव्याधिजिदौषधे ॥ पुलिंगः पक्षिराजे च विडंगारब्धौषधेपि च ॥
२ ॥ राजादनं क्षीरिकायां पियाले किंशुकैःपि च ॥ ललामस्यात्समा
वेचलांछनध्वजवाजिषु ॥ ३ ॥ शृंगेप्रधाने भूषाया मपिवालधिपुंड्र
योः ॥ लांगलीनालिकैरेद्वौरेवतीरमणोपुमान् ॥ ४ ॥ वनश्वागंधमा
जारे वंचकव्याघ्रयोःपुमान् ॥ वर्धमानः प्रभ्रमेदेशरावैरुडविष्णु
षु ॥ ५ ॥ विस्मापनः स्यात्कुहके गंधर्वनगरैस्मरे ॥ विस्मर्जनं प-
रित्यागेदाने संप्रेषणेपि च ॥ ६ ॥ विरोचनः प्रल्हादस्यतनयेऽर्कैः
ग्निचंद्रयोः ॥ विहेतुनंतु हिंसायां मर्दने च विडंबने ॥ ७ ॥ भवेद्विहन
नं विघ्नहिंसयोस्त्वूलपिंजने ॥ विषयी विषयासक्ते वाच्यवत्क्रीब
मिंद्रिये ॥ ८ ॥ पुंसि स्यान्नूपतौ कामदेवैवैषयिकेपि च ॥ विष्वक्सेना
फलिंग्यां स्याद्विष्वक्सेनोजनार्दने ॥ ९ ॥ विलेपनी स्रवेषस्त्रीयवा
ज्वोरपियोषिति ॥ विलासी भोगिनिव्याले विष्वक्सेनेऽग्निचंद्रयोः
॥ १० ॥ वृक्षादनश्चलदले मधुछत्रकुठारयोः ॥ वृक्षादनीतुर्बदा
यां विदारिकंदकेपि च ॥ ११ ॥ वैरोचनिस्तस्रगते बलिदेत्यार्कपुत्र
योः ॥ शिरवरी स्यादपामार्गेशैलपादपयोःपुमान् ॥ १२ ॥ शिरवंडि
नीयुधिकायां गुंजायामपियोषिति ॥ शिरवंडीनाकलापे स्याद्गंगे
यारिमयूरयोः ॥ १३ ॥ शृंगारी पूगगजयोः सशृंगारस्रवेशयोः ॥ अ
थ श्लेष्मघना मल्यांकेतव्यामपियोषिति ॥ १४ ॥ संसृच्छनमभि
व्याप्ताबुच्छ्रायमोहयोरपि ॥ समुत्थानं समुद्योगे व्याधीनां निर्णये
पि च ॥ १५ ॥ सदादानोऽभ्रमातंगे हेरंबे गंधहस्तिनि ॥ स्यात्संव
हनमालोचे वशीकारे नपुंसकम् ॥ १६ ॥ समादानं समीचीनप्रह-
णे सौगतान्हिके ॥ संवाहनं वाहने स्याद्दारादेरंगमर्दने ॥ १७ ॥ स
मापनं परिच्छेदे समाप्तिवधयोरपि ॥ सनातनः शाश्वतेऽजेपितृ
तिथ्यंतरेहरे ॥ १८ ॥ स्तनयित्नुः पुमान् वारिधरेपि स्तनितेपि च ॥
सरोजिनीतुकमलाकरेपद्ये च योषिति ॥ १९ ॥ समापन्नं समाप्ते

स्यात्प्राप्तेऽपि च ॥ संवाधनं ह्यसदने शूलाग्रद्वारपालयोः
 २० ॥ संयमनीयमपुर्णसंयमने बंधने व्रतेऽपि स्यात् ॥ सारसनम
 च्युरस्त्रे तनुत्रीणां मेरुवलायां च ॥ २१ ॥ सामिधेनी तु धाम्यायां सपि
 ध्यपि च योषिति ॥ समयोनिस्तसामोत्थे ब्रह्मकुंजरयोरपि ॥ २२
 स्रुदर्शनी हरेश्चक्रे मेरुजंबु दुमेपुमान् ॥ नहयोः शक्रनगरे आशौष
 धिभिदोः स्त्रियाम् ॥ २३ ॥ स्रुयामुनो वत्सराजे प्रासादे भ्रान्तरे च्युते
 ॥ स्रुकर्मा तु पुमान्योगभेदे स्याद्देवशिल्पिनि ॥ २४ ॥ स्रुधन्वा
 प्रौढधातुष्के त्रिषु न विश्वकर्मणि ॥ २५ ॥ स्रुपर्वा नाशरे वंशोपर्व
 धूमसरोपि च ॥ २५ ॥ स्रुदामा तु पुमान् चारिधरपर्वतभेदयोः ॥
 सौदामन्यप्सरोभेदे तद्विन्द्रेदयोः स्त्रियाम् ॥ २६ ॥ हर्षयिलुः
 पुमान्युत्रेकांचनेतुनपुंसकम् ॥ २६ ॥ नपंच ॥ अथ
 तिसर्जनं दाने वेधेपि च नपुंसकम् ॥ २७ ॥ अपकर्जनं तु दाने निर्वा
 पात्यागयोरपि ॥ अपसर्जनमाप्नातेपरिचर्जनदानयोः ॥ २८ ॥
 अग्रजन्माहिजे ज्येष्ठभ्रातरि ब्राह्मणि स्मृतः ॥ अथानुवासनं
 स्नेहवस्तिधूपनयोरपि ॥ २९ ॥ अभिनिष्ठानोप्यक्षरमात्रेपि स्या
 द्विसर्जनीये च ॥ अंते वासी शिष्ये स्याच्चांडाले प्रांतगे चापि ॥ ३० ॥
 स्यादुपस्पर्शनं सरोस्नानान्नमनयोरपि ॥ उपसंपन्नसुद्विष्टनि
 हते च ससंस्कृते ॥ ३१ ॥ कारंधमीकांस्यकारे धातुवा दरतेपि च ॥
 कामचारीकासुके स्यात्स्वच्छंदकलधिकयोः ॥ ३२ ॥ किष्कुपर्वा पु
 मानि क्षौबेणोपोटगलेपि च ॥ कृष्णावर्त्मा पुमान् प्रौढराचारे विद्यु
 तुदे ॥ ३३ ॥ स्याद्द्वंधमादनी भृगुगंधके वानरांतरे ॥ स्त्रीसरायां न
 गेन स्त्रीचिरजीवी द्विकाजयोः ॥ ३४ ॥ तिक्तपर्वा हिलमोचीय
 उच्चायष्टिषु स्त्रियाम् ॥ दंतधावनः रवदिरदंतकुडौ नपुंसकम्
 ३५ ॥ स्यात्धूमकेतनः पुंसिकेतुग्रहदुताशयोः ॥ स्यान्नदिवर्ध
 नोगर्भेपक्षांततनयेपि च ॥ ३६ ॥ प्रतिपादनं तु दाने प्रतिपत्तोच

बोधने ॥ स्यात्पृष्टहायनो धान्यविशेषे च मतं गजे ॥ ३० ॥ प्रचला
 कीमयूरे स्याद्भुजंगे चापि दृश्यते ॥ स्यात्पद्मलांछनो लोके स्वरे ब्रह्म
 णिभास्करे ॥ ३० ॥ धनदेवस्त्रियां तारा लक्ष्मीवाग्देवतासु च ॥ पीतचंद्र
 नमुद्दिष्टं कालीयकहरिद्रयोः ॥ ३१ ॥ पृष्ठभृंगी पुमान्द्राभीरौ शंढे वृ-
 कोदरे ॥ वरचंद्रनमारण्यातं कालीये देवदारुणि ॥ ४० ॥ वरवर्णिनी
 तुलाक्षाहरिद्रारोचनासु च ॥ फलिन्यामुत्तमानारीसाधीयस्यामपि
 स्त्रियां ॥ ४१ ॥ मधुसूदनस्तु पुंसि मरे वनमालिनि ॥ महारजन
 मुद्दिष्टं शातकुंभकुसुमयोः ॥ ४२ ॥ स्यान्मृत्युवंचनः शंभौ श्रीफलद्रो-
 णकाकयोः ॥ वनमालीतुगोविंदे वाराद्यां वनमालिनी ॥ ४३ ॥ वि-
 षयायी पुमान् राजिवैषयिकजनेपि च ॥ इन्द्रिये कामदेवे च विषयासक्त
 पूरुषे ॥ ४४ ॥ विष्वक्कर्मासहस्रांशौ पुनिभिदेवशिलिनोः ॥ विघ्नका-
 रीस्मृतो घोरदर्शनेपि विघातिनि ॥ ४५ ॥ वृषपर्वापुमान् देवभेदेप्यंध-
 कसूदने ॥ व्योमचारी तुनिर्दिष्टे देवतायां विहंगमे ॥ ४६ ॥ शकुला
 दनी स्त्रियां कृष्णभेदे कदुकशाकयोः ॥ शालंकायन उद्दिष्टो मुनिभे-
 दे च नदिनि ॥ ४७ ॥ शिवकीर्तनस्तु पुंसि भृंगरीटे स्फुरद्विषि ॥ श्वेत
 वाहन इत्येष स्रधाधामि धनं जये ॥ ४८ ॥ श्वेतधामा पुमानिदौ धन
 साराधिफेनयोः ॥ स्यात्सृष्टिहायनो धान्यविशेषे कुंजरे पुमान् ॥ ४९
 ॥ संप्रयोगी कलाकेलौ कामुकैः संप्रयोजने ॥ हरिचंद्रनमस्त्री स्या-
 त्त्रिदशानां महीरुहे ॥ ५० ॥ नपुंसकंतु गोशीर्षे ज्योत्स्ना कुंकुमयोरपि ॥
 हरिवाहनस्तु पुंसि राचीपतिविवस्वतोः ॥ ५१ ॥ ॥ नषट्
 अंतावसायी श्वपचे मुनिभेदे च नापिते ॥ कलानुनादीरो लंबके
 लंबिकेऽपि जले ॥ ५२ ॥ जायानुजीवी पुंसि स्यान्न देववक्त्रपक्षिणि
 ॥ सहस्रवेधिक्लीबं स्याद्दामठेनामूवेतसे ॥ ५३ ॥ ॥ इतिनां
 तवर्गः ॥ ॥ पैकम् ॥ ॥ पोनावातांडपूतेषु पापात
 र्चिचकीर्तितः ॥ स्त्रियां तुरसणे पाने पूने पूरितके च सः ॥ १ ॥ ॥

पदिः ॥ ॥ कल्पः शास्त्रे विधौ न्याये संवर्ते ब्रह्मणो दिने ॥ कपि
 नो सिद्धे शरणा पूर्णवमधुसूत्रे ॥ २॥ कूपः कूपक मृन्माने गर्ता धुगु
 ण वृक्षके ॥ कूपौ द्रोणशालिके स्याद्द्रोणपस्या कृपा स्मृता ॥ ३॥ कृपा
 दयायां क्षेपस्तमिंदा विक्षेपलेपने ॥ गर्वप्रेरणयोश्चाथ रवष्यः क्रोधे
 बलात्कृतौ ॥ ४॥ गोपोगोपालके गोषाध्यक्षे पृथ्वीपतावपि ॥ ग्रामस्था
 धिक्कृते पुंसि शारिवारयौषधौ स्त्रियां ॥ ५॥ छुपः क्षपस्पर्शनयोस्त्र
 पुसीसकरंगयोः ॥ तल्पमट्टे कलत्रेशयनीये च नदयोः ॥ ६॥ त्रपा
 लज्जाकुलटयोस्तापः संतापकृच्छयोः ॥ तापी नद्यंतरे दर्पः कस्तू
 र्यामप्यहंकृतौ ॥ ७॥ नीपः कंदंबंधूकनीलाशोकद्रुमेषु च ॥ दीपः
 प्रदीपोत्तरीये स्थालतायां च मस्तके ॥ ८॥ पुष्यं विकारिशिकुसुमस्त्री
 रजःस्तनपुंसकं ॥ रूपं स्वभावसौंदर्ये नालीकपशुहृदयोः ॥ ९॥ ग्रंथा
 वृत्तौ नाटकादावाकारस्तोकयोरपि ॥ रेपः स्यान्निरिते कूरे रोपो रोप
 णबाणयोः ॥ १०॥ लेपः प्रलेपने जग्धौ च पाविवरमेदसोः ॥ चाष्यउष्म
 णिलोहेयशाष्यंबालत्तणे स्मृतं ॥ ११॥ पुंसि स्यात्प्रतिभाहानौ शाप-
 आक्रोशादिव्ययोः ॥ शित्पुंस्तुवे क्रियायोग्ये स्वापः शयननिद्रयोः ॥
 १२॥ स्पर्शाज्ञतायामज्ञाने सूपौ व्यंजनसूदयोः ॥ ॥ पत्रि ॥ ॥
 अनूपो महिषेनाः बुप्रायदेशी तु वाच्यवत् ॥ १३॥ अस्त्रपातुजलौ
 कायांडाकिन्यां राक्षसेतुना ॥ आवापो भांडवपनेपरिक्षेपालबाल-
 योः ॥ १४॥ आक्षेपो भर्त्सनाः कृषिकाव्यालंकृतिषु स्मृतः ॥ आक
 ल्यः कल्पनेवेशे प्युदुपंतुपुल्लवे स्त्रियाम् ॥ १५॥ चंद्रे पुंस्युल्लपो नस्त्री
 गुल्मिन्यां नातृणांतरे ॥ कच्छपीवल्लकीभेदे दुलौ सुद्रगदांतरे ॥ १६॥
 पुंसि निध्यंतरे कूर्पेमल्लबंधांतरेपि च ॥ कलापः संहतौ वर्हे कांच्यां
 भूषणतूणयोः ॥ चंद्रे विदग्धे व्याकरणभेदेपि कथ्यते बुधैः ॥ १७॥ क
 शिपुर्मक्ताच्छादनयोरकोत्तया पृथक्तयोः पुंसि ॥ काश्यपउक्तो सु
 निष्कणो भेदेव काश्यपी क्षमायां ॥ १८॥ कुतपो स्त्रियां दौहित्रे वा

पचतुः

मेदिनीको०

७३

घेछागलकंबले ॥ कुशोदिनस्याष्टमेशोनासूर्ये कुणपीपुनः ॥ विट्टसा
रिकायां कुणपः पूतिगंधोशवेपिच ॥ जिह्वापः शक्तिमार्जारप्रता
पस्तापतेजसोः ॥ २० ॥ पादपः पादपीठदौपादुकायां तु पादपा ॥ र
क्तपास्याज्जलौकायां डाकिन्यां नतुराक्षसे ॥ २१ ॥ विटपोनस्त्रियां
स्तंबशाखाविस्तारपल्लवे ॥ विटाधिपेना विकल्पः पुंसिभ्रातौ च क
ल्पने ॥ २२ ॥ ॥ पचतुः ॥ ॥ अभिरूपो बुधेरम्येः पलापः
प्रेम्यपद्मे ॥ अवलेपस्तर्गर्वस्यालेपने भ्रूषणोपिच ॥ २३ ॥ उप
तापस्तरायां स्यादुत्तापगदयोरपि ॥ जलकूपी कूपगर्ते पुष्करियां
चयोधिति ॥ नागपुष्पस्तपुन्नागभागकेसरपंचके ॥ परिचाप
स्तपुर्धुमौजलस्थाने परिच्छदे ॥ २४ ॥ परितापस्तपुंसि स्याद्दुःखे च
नरकांतरे ॥ परिकल्पो भयेकंपेप्राप्तरूपो नृरम्ययोः ॥ २५ ॥ पिंड
पुष्पमशोके च जवायां च कुशेशये ॥ बहुरूपः शिवे विष्णो धूनके-
सरठे स्मरे ॥ २० ॥ मेघपुष्पं तु पिंडाभ्रांबुनादेये हरे हये ॥ विप्रला
पो विरोधोक्तानपार्थवचनेपिच ॥ २८ ॥ बीजपुष्पं मरुबके तथा म
दनकेपिच ॥ वृकधूपस्तसरलद्रवकृत्रिमधूपयोः ॥ २९ ॥ वृषाक
पिः पुमान्कृष्णो शंकरे जातवेदसि ॥ हेमपुष्पमशोके च जवापुष्पेन पुं
सकं ॥ ३० ॥ ॥ पंच ॥ ॥ भवेच्चा मरपुष्पं तु पूगेकाशाश
केनके ॥ ३१ ॥ ॥ इति पांतवर्गः ॥ ॥ १३०२ ॥ ॥
फैकं ॥ ॥ फोयक्षसाधने स्फाने संज्ञावानेपि पुंस्येवं ॥ फंरुक्षो
क्तौ फ्रुक्तौ च तथा निःफलभाषणे ॥ १ ॥ ॥ फडिः ॥ ॥ गुंफ
स्तगुंफने बाहोरलंकारे च कीर्त्यते ॥ रेफोरवर्णे पुंसि स्यात्कृत्सिते पुन
रन्यवत् ॥ २ ॥ शफं मूलेतरूणां स्याद्गवादीनां स्तुरेपिच ॥ शिफाज
रायां सरितिमांसिकायां च मानरि ॥ ३ ॥ ॥ इति पांतवर्गः ॥ ॥
१३०५ ॥ ॥ वैकं ॥ ॥ बः पुमान्चरुणे सिंधौ भगते योगते तु वा
गंधनेतं तु संताने पुंस्येव वपने स्मृतः ॥ १ ॥ ॥ बडिः ॥ ॥ कंबुः

शंखेस्त्रियांपुंसिशंबूकेवलयोगजे ॥ कंबिरंशोचवंशास्यरजजाका-
 यांस्त्रियामपि ॥ २ ॥ क्लीवंस्यासंडकेनस्त्रीवाच्यलिंगस्त्वविक्रमे ॥
 रवर्बंसंख्यांतरे क्लीवंनीचेवामनकेत्रिषु ॥ ३ ॥ गर्बोऽभिमानेवलेपे
 जंबुः स्यात्सादपांतरे ॥ तथासुमेरुसरिति द्वीपभेदेपिचस्त्रियाम्
 ॥ ४ ॥ डिंबो मयध्वनाचंडेफुफुसप्लीहवेप्लुबे ॥ दर्बीस्त्रियांरव-
 जाकायांफणायामुरगस्यच ॥ ५ ॥ पूर्वंतुपूर्वजेपि स्यात्पूर्वः प्राणा
 ययोस्त्रिषु ॥ लंबापद्यालयागौर्यौस्तिक्ततुं व्यामपिस्त्रियाम् ॥ ६ ॥
 विंबंतुप्रतिविंबेपिमंडलेपुंनपुंसकं ॥ विंबिकायाः फले क्लीवंकुक
 लासेपुनःपुमान् ॥ ७ ॥ शिंबः स्यान्मुसलं ग्रंथलोहमंडलकेपथौ ॥
 श्रुभान्वितेत्रिषुस्तंबोप्रकांडद्रुमगुच्छयोः ॥ ८ ॥ ॥ चत्रिः ॥
 कदंबंनिकुरंबेस्थान्नीपसिद्धार्थयोःपुमान् ॥ कतंबीशाकभेदे
 स्यात्कडंबशरयोःपुमान् ॥ ९ ॥ कादंबः स्यात्सुमान्पक्षिविशेषे-
 सायकेपिच ॥ गजाङ्गाकरिपिष्यल्यां गजाङ्गहस्तिनापुरे ॥ १० ॥
 गंधर्वः पशुभेदेस्यात्सुक्तोकिलतुरंगयोः ॥ अंतराभवसत्वेचगाय
 नेस्वेचरेपिच ॥ ११ ॥ गोडुंबः शीर्णद्वंतेचगवादन्यांतुयोषिति ॥ द्वि
 जिङ्गस्तरवलेसर्पेनितंबः स्कंधरोधसोः ॥ १२ ॥ स्त्रियाः पश्चात्क
 दिनटेकटकेकटिमात्रके ॥ प्रलंबोद्वैत्यभेदेस्यान्नपुषेपिपयोधरे ॥
 १३ ॥ तालांकुरेपिशालायांहारभेदेप्रलंबने ॥ भ्रुजंबुरपिगोधूमैविकं
 कतफलेस्त्रियाम् ॥ १४ ॥ हेरंबोविघ्नराजस्यौमहिषेशौर्यगर्विते ॥
 बचतुः ॥ ॥ राजजंबुस्तजंबुभिसिंडरक्जूरयोस्त्रियाम् ॥
 १५ ॥ ललज्जिङ्गोऽन्यवर्दिस्त्रैकमेलकशुनोःपुमान् ॥ शतप
 र्बचिदूर्वायांवचाभार्गवयोषितोः ॥ १६ ॥ ॥ बपंच ॥ ॥
 धूलीकदंबोनीपेस्यात्तिनिशोचरुणाद्रुमे ॥ शृंगालजंबुर्गोडिंबे
 तथाघोराफलेस्त्रियाम् ॥ १७ ॥ ॥ इतिबांतवर्गः ॥
 १३२९ ॥ ॥ भैक्रं ॥ ॥ भनक्षत्रैगभस्तौस्त्रीपुंसिस्याद्

वेदंतेजवीरमक्षणयोः॥जुंभाविकाशजुंमणयोस्त्रीषुडिंभोपि
 बालिशोबाले॥४॥दंभस्तकैतवेकल्केदृग्भूःस्त्रीसर्पवज्रयोः॥ना
 भिर्भुरव्यनृपेचक्रमध्यक्षत्रिययोःपुमान्॥५॥दृयोःप्राणिप्रतीकेस्या
 स्त्रियांकस्तूरिकामदे॥निभस्तकथितोव्याजेपुल्लिंगःसदृशोत्रिषु
 ॥६॥रंभाकदल्यप्सरसोर्नावेणौवारणांतरे॥विभक्तःप्रभोसर्वग
 तेशंकरब्रह्मणोस्तना॥७॥शंभुःपुंसिमहादेवेपरमेष्ठिनिचारति
 शम्भोयोगेशम्भोमेवाच्यवत्क्षेमशालिनि॥८॥स्वसंचारि
 पुरेस्त्रीतुशोभाकांतीछयोर्मता॥सभासामाजिकेगोष्ठ्यांघृत
 मंदिरयोरपि॥९॥स्यभूर्नात्रिह्यणिहरोस्तंभःस्थूणाजडत्वयोः
 ॥ ॥भन्निः॥ ॥आरंभस्तत्तरायांस्यादुद्यमेवधदर्पयोः
 १०॥आत्मभूर्नाविधौकामेप्युषभस्त्वौषधांतरे॥स्वरभिदृष
 योःकर्णरंभ्रकुंभोरपुच्छयोः॥११॥उत्तरस्थःस्मृतश्चेष्टस्त्रीनराका
 रयोषिति॥शूकशिंब्यांशिरालायांविधवायांक्वचिन्मता॥१२॥
 ककुपुस्त्रियांप्रवेणीदिक्शोभासुचंपकस्त्रजि॥ककुभोरग-
 मेदोषवीणांगेऽर्जुनपादपे॥१३॥कटभीवृक्षभेदेपिज्योतिष्म
 त्यापिस्त्रियाम्॥करभोमणिवंधादिकनिष्ठांतोष्ठतस्तते॥१४
 कुंसंभंहेमनिमहारजकेभाकमंडलो॥गैर्दंभंश्वेतकुमुदेगैर्दंभोगं
 धभिद्यपि॥१५॥रासभेगर्दभीक्षुद्रजंतुरोगविशेषयोः॥दुर्ल
 भस्त्रिषुदुश्रापेकलुरेदुंदुभिःपुमान्॥१६॥वरुणेदैत्यभैर्यो-
 श्रय्यक्षबिंदुत्रिकहये॥निकुंभःकुंभकर्णस्यतनयेदंतिकोष-
 धौ॥१७॥बल्लभोदयितेऽध्यक्षेसल्लक्षणतुरंगमे॥वर्षाभूः

स्त्रीचशोध्यांभूलतापूतयोः पुमान् ॥१८॥ विष्कंभोयोगभेदेस्यादि
स्नारप्रतिबिंबयोः ॥ रूपकांगप्रभेदेचबंधभेदेचयोगिनां ॥१९॥ विश्रंभः
केलिकलहेविश्वासेप्रणयेऽपिच ॥ विष्टंभः प्रतिबंधेस्यात्प्रभेदेचाम
यस्यच ॥२०॥ वृषभः श्रेष्ठं वृषयोर्वैदर्भीशितिभिद्यपि ॥ वैदर्भीचा
क्यवैकृत्वे शरभस्तपशोभिदि ॥ २१॥ करभेवानरभिदिसनाभि
ज्ञानितुल्ययोः ॥ सुरभिः शल्लुकीमातृभिन्मुरागेषुयोषिति ॥ २२॥
चंपकेचवसंतेचतथाजातीफलेपुमान् ॥ स्वर्णेगंधोत्पले क्लीबंस्वर्गं-
धिकान्तयोस्त्रिषु ॥ २३॥ विख्यातेसचिवेधीरेचैत्रेपिचपुमानयं ॥ ॥
भचतुः ॥ ॥ अनुष्टुप् स्यात्सरस्वत्यां छंदोभेदेचयोषिति ॥ २४
॥ अवष्टंभः स्वर्णेचसंभ्रं प्रारंभयोरपि ॥ शातकुंभंस्वर्णेस्यात्शा
तकुंभोश्वमारके ॥ २५॥ ॥ इतिभांतवर्गः ॥ ॥ मैकम्
॥ ॥ मीयमेसमयेपिस्याद्विषेचमधुसूदने ॥ मास्त्रीपद्यालयाया
स्यासुंल्लिगश्चंद्रशेखरे ॥ १॥ ॥ महिः ॥ ॥ आमोरुक्तद्विदोः
पुंसिस्यादपक्वेऽन्यलिंगकः ॥ उमाऽतसीहैमवतीहरिद्राकीर्तिकांति
षु ॥ २॥ ऊर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीच्यांप्रकाशेवेगभंगयोः ॥ वस्त्रसंकोच
रेखायांवेदनापीडयोरपि ॥ ३॥ क्रमश्चातुक्रमेशक्तौकंपेचाक्रमणे-
पिच ॥ क्षमाभूमौतिनिक्षायांस्त्रियांसुक्तेनपुंसकं ॥ ४॥ वाच्यवच्छक्त
हितयोः कामः स्मरेच्छयोः पुमान् ॥ रेतस्यपिनिकामेचकाम्येपिस्या
नपुंसकं ॥ ५॥ कामिर्नाकासुकेरत्यांस्त्रीकिंक्षेपवितर्कयोः ॥ निंदा
यांचपरिप्रश्नेवाच्यलिंगमुदाहृतं ॥ ६॥ किमिर्त्तारुमिवत्कीटैला
क्षायांरुमिलेखरे ॥ किमीपिलाशेशारवायांहेमपुत्र्यांचयोषिति ॥ ७
॥ क्षुमाऽतसीनीलक्रयोः क्षेमोस्त्रीलुब्धरक्षणो ॥ चंडायांनाशुभे
नस्त्रीकात्यायन्यांतुयोषिति ॥ ८॥ क्षौममृदुदुकूलेऽस्त्रीक्षौमंवल्ल
कजांशके ॥ शशजेऽतसिजेरवर्मणोरुषेकोषजांशुके ॥ ९॥ गमोनाऽ
क्षुभितैस्यादपर्यालोचनेऽध्वनि ॥ ग्रामः स्वरिसंवसथे ग्रीष्मउष्मर्तु

मंदे क्लीबंतगरपादपै ॥ १३ ॥ तोक्मं कर्णमले पुंसि हरिते च हवे स्वरे
दमस्तु दमये दंडे कर्दमे दमने पुमान् ॥ १४ ॥ दस्युस्तयजमाने स्या
दपि चौरै हुताशने ॥ दुमो महीरुहे पारिजाते किंपुरुषे स्वरे ॥ १५ ॥
धर्मो स्त्रीपुण्यआचारे स्वभावोपमयोः क्रतौ ॥ अहिंसोपनिषन्वाये
नाधनुर्पमसोममे ॥ १६ ॥ ध्यामं दमनके गंधात्तृणोश्च श्यामले त्रिषु ॥
नेमिर्नातिनिशोकूपत्रिका च कांतयोः स्त्रियां ॥ १७ ॥ नेमः कालौ व
धैरवंडे प्राकारे कैतवे पिच ॥ पद्यो स्त्रीपद्यके चूहनिधिसंख्यां तरे ह्यु
जे ॥ नानागोस्त्रीफंजिका स्त्रीचारटीपन्नगेषु च ॥ ब्रह्मी तु फंजिकायां
स्याच्छाकमस्त्यप्रभेदयोः ॥ १९ ॥ ब्राह्मी तु भारती सोमवत्तु रीब्र
ह्मशक्तिषु ॥ भ्रमो बुनिर्गमे भ्रांतौ कुंदमणयो रपि ॥ २० ॥ भ्रमः
क्रोधैरवोदीप्तो भीष्मो गांगेयभीमयोः ॥ भीमो म्लवेत्तसेरवोरेशं
भौमध्यमपांडवे ॥ २१ ॥ भूमिर्वसंधरायां स्यात्स्थानमात्रे पिच स्त्रि
यां ॥ भ्रौमः कुजे च नरके पुंसि भूमिभवे त्रिषु ॥ २२ ॥ भ्रमो न्यलिंगो य
मजेनाकाकेशमनेशनौ ॥ शरीरसाधनापेक्षानित्यकर्मणिसंघमे ॥ २३
भ्रामस्तु पुंसि प्रहरे संघमे पि प्रकीर्तित ॥ चामिः कुलस्त्रीस्वस्त्री
युध्मो धनुषिसंघुगे ॥ २४ ॥ रश्मिः पुमान् दीप्तिं च पक्षपग्रहयोर
पि ॥ रमालक्ष्यां रमः कांतै रक्षाशोकदुमे स्मरे ॥ २५ ॥ रामायोषा
हिं गुणघो क्लीबं वास्तुककुष्ठयोः ॥ नाशयवे च वरुणे रैणुके ये हलायुधे
॥ २६ ॥ हये च पशुभेदे च त्रिषु चारौ सिते भसिते ॥ रूमा स ग्रीवदारेषु
विशिष्टलवणाकरे ॥ २७ ॥ रूकं च कांचने लोहे लक्ष्मीः संपत्तिशो-
भयोः ॥ रूक्षोषधे च पद्यायां हृदि नामौषधे पिच ॥ २८ ॥ स्त्रीफल-

न्यावपिर्वतोस्त्रियांपुंसिहुताशने ॥ वामंधनेहरेपुंसिकामदेवेपयोध
 रे ॥ २९ ॥ बलुप्रतीपसव्येषु निषुनार्यास्त्रियामथ ॥ वामीश्रुगालीव
 इवारासभीकरभीषुच ॥ ३० ॥ शमीसक्तपलायांचशिंबिकायांचवा
 गुजौ ॥ श्यामोवटेप्रपागस्यवारिदेहृद्धाकरे ॥ ३१ ॥ पिकेचकृष्णाह
 रितोःपुंसिस्थात्तद्वृत्तित्रिषु ॥ मस्त्रिचोसिंधुलवणोद्धीवंस्त्रीशारिवौष-
 धौ ॥ ३२ ॥ अप्रसूतांगनायांचप्रियंगावपिदागुजौ ॥ यमुनायांत्रि
 यामायांकृष्णात्रिवृत्तिकौषधौ ॥ ३३ ॥ नीलिकायामथश्रामोमा
 सेमंडपकालयोः ॥ शुष्यंतेजसिसूर्येनासमासंवत्सरेस्त्रियाम् ॥
 ३४ ॥ सर्वसाधुसमानेषुसमंस्यादभिधेयवत् ॥ सीमाघाटस्थिते
 स्त्रेवेषंडकोषेऽपिचस्त्रियाम् ॥ ३५ ॥ सूक्ष्मंस्थालैतवेऽध्यात्मपुंस्य
 णोत्रिषुचात्यके ॥ सूक्ष्मंस्त्रीरेचनपसिसोपस्तहिमदीपितौ ॥ ३६
 वानरेचकुबेरेचपितृदेवेसमीरणे ॥ वस्तुप्रभेदेकर्पूरेनीरेसोमल
 तीपधौ ॥ ३७ ॥ हिमंतुषारमलयोद्भवयोःस्थान्पुंसकं ॥ शीतले
 वाच्यलिंगोपहोमिर्नापावकेघृते ॥ ३८ ॥ ॥ मन्त्रिः ॥ ॥
 अधमःस्याद्दर्शनेप्यागमःशास्त्रागमे ॥ आश्रमोव-
 हनर्यादौषानप्रस्येवनेमठे ॥ ३९ ॥ अस्त्रियामुत्तमादुष्पिकायां
 त्रिषुचप्रदके ॥ उद्दामोवंपरहितेस्वतंत्रेचप्रचेतसि ॥ ४० ॥ कल
 मःपुंसिलेखन्यागालोपात्त्रेपिचकुसुमंस्त्रीस्त्रोनेत्ररीगयोः
 फलपुष्ययोः ॥ ४१ ॥ कृत्रिमंलवणभेदेनासिद्धकरचितेत्रिषु ॥
 गोलोपीसेतद्वर्षायांस्याद्वाभूतकेशयोः ॥ ४२ ॥ गौधुमोना
 गरंस्यादोषपित्रीहिभेदयोः ॥ गौतमोनासुनौबुद्धेरोचनोदुर्ग
 योःस्त्रियाम् ॥ ४३ ॥ तल्लिमंकुट्टिमेतलेचंद्रहासेवितानके ॥
 दाडिमस्तनिलिपस्यादेवायांवरकेत्रिषु ॥ ४४ ॥ निष्प्रसोबुद्धि
 संपत्तीनिर्गमेदुकुलेपिच ॥ निरामोवाणिजेपूर्यांकदेवेदेवणिक
 पधौ ॥ ४५ ॥ निचमोमंत्रणायांचप्रतिज्ञानिश्रयव्रते ॥ नेरगर्भस्या

प्रक्रमः क्रमवसरमध्यमा मध्यजन्मवत् ॥ ४९ ॥ तुमास्वरप्रत्य
 देशोप्यवलगनेतुनस्त्रियाम् ॥ स्त्रियां हृष्टरजौनार्यीकर्णिकांगुलि
 सेदयोः ॥ ५० ॥ अक्षरछंदसितथालत्नामंलांछनेधजे ॥ अंगेप्रधा
 नेमृपायां रस्येवालधिपुंड्रयोः ॥ ५१ ॥ तुरंगेचप्रभावेथव्यायामः पो
 ल्पेथमे ॥ विषमेदुर्गसंचारे विश्रमोभ्रंतिहावयोः ॥ ५२ ॥ विद्रु
 मोरलवृक्षेपिप्रवालेपिपुमानयम् ॥ विलोमस्तप्रतीपेस्या-
 हुजंगेवरुणेशुनि ॥ ५३ ॥ आमलक्यां विलोमीन् विलोमं चारप
 दृने ॥ विक्रमस्तपुमान्क्रांतिमात्रेस्याच्छक्ति संपदि ॥ ५४ ॥
 संक्रमः क्रमणोपुंसिनस्त्रीस्याद्दुर्गसंचारे ॥ संभ्रमः साधसि
 पिस्यात्सवेगादरयोरपि ॥ ५५ ॥ सत्तमः स्यात्सूज्यतमेसाधीयस्य
 तमेत्रिषु ॥ सरमाकुक्कुरीदेवशुन्योः स्याद्द्राक्षसीभिदि ॥ ५६ ॥ स
 पमानंतशोभायांस्त्रीचारौचसमेत्रिषु ॥ स्रष्टीमः शीतलेचारौत्रिषु
 नापन्नगांतरे ॥ ५७ ॥ ॥ मचतुर ॥ ॥ भवेदनुपमास्तप्र
 तीकिन्यांस्त्रीत्रिष्टमे ॥ अभ्यागमोविरोधाभिघाताभ्युद्गमनां
 तिके ॥ ५८ ॥ उपक्रमस्तूपधायांज्ञात्वारंभविचक्रमे ॥ चिकित्सा-
 यामुपगमः स्वीकारेति कसर्पणे ॥ ५९ ॥ जलगुल्मो जलावर्तेकच्छ
 पेजलचलरे ॥ दंडायामस्तस्त्रीनाशोदिवसेकुंभसंभवे ॥ ६० ॥ पूर्व
 गमस्तमंडुके तथाशारवाभृगेपिच ॥ पराक्रमो विक्रमे स्यात्तामर्थी
 योगयोरपि ॥ महापद्मः पुमान्नागानिधिसंख्यांतरेषुच ॥ यात-
 यामोन्यवज्जीर्णपरिशुक्तोज्झितेषुच ॥ ६१ ॥ सार्वभौमस्तदिडु-
 नागोसर्वपृथ्वीपतावपि ॥ ॥ मपंच ॥ ॥ अभ्युप

गभस्तपुंसिसीकारेणिकसमागमच ॥ ६३ ॥ नक्षत्रनेमिरुक्तारेव
 त्यांताध्रवेचंद्रे ॥ इति मांतवर्गः ॥ ॥ येकम्
 योभावायोपमनेयायात्रा सिधूमितत्यागेषु ॥ वारणयोगस
 पज्ञाचानेषुपुमांस्तगंतिरिख्यातः ॥ १ ॥ ज्यामातरिवसुधायां-
 योर्वाद्युक्तीवमद्भिगमनेच ॥ नाज्वालनेद्यौ स्त्रिदशालयत्रिदश
 वर्तनोपैषिति ॥ २ ॥ अर्घ्यशिलाजतुन्यर्थेषुधेन्यायेचवाच्य
 वत् ॥ अंत्यस्तपुंसिपुस्तायामंतोदूतेः धमेत्रिषु ॥ ३ ॥ अर्घ्यमर्ष
 स्ययोग्येस्यादर्थेषुचवाच्यवत् ॥ अन्योसदृशेतरयो रर्यः स्वा
 त्वाभिवेश्ययोः ॥ ४ ॥ आस्यं मुस्तेनतन्मध्येतद्वेचस्त्रियांस्थितौ ॥
 इज्यादानेः धरेः र्चायांसंगमेस्त्रीगुरौत्रिषु ॥ ५ ॥ दुःस्याकरेणुश
 ल्कयोः स्त्रियापाद्येचवाच्यवत् ॥ कर्ष्यत्रिषुकशार्हस्वान्क्रीवम
 याश्चमध्ययोः ॥ ६ ॥ कस्याकुमारिकानार्योरोषधीराशिभेदयोः ॥
 क्षयोरोगांतरेवेशकल्यांतापचयेषुच ॥ ७ ॥ कुल्यंप्रभातेक्रीवं
 स्यात्कल्योवाकृश्रुतिवर्जिते ॥ सद्योनीरोगदक्षेषुकल्याणवचने
 पित्त ॥ ८ ॥ उपायवचनेपिस्त्रियात्रिषुमद्येतुयोषिति ॥ कक्ष्याग्रह
 निकायांस्यातकांच्यामध्येभवधने ॥ ९ ॥ हर्म्यादीनांप्रकोष्ठेचका-
 र्यंहेतोषयोजने ॥ काव्यंप्रंघेषुमान्शुक्ले काव्यास्यात्पूतनाधि
 योः ॥ १० ॥ कांस्यंवाद्यांतरेपानपात्रेस्यानेजसांतरे ॥ कायः क
 देवतेमूर्तेसंघेऽक्षयसभावयोः ॥ ११ ॥ मनुष्यतीर्थेकार्यंस्यात्
 क्रियादूपायचेष्टयोः ॥ आरंभेनिष्ठतौपूजासंप्रधारणकर्मसु ॥
 १२ ॥ शिक्षाचिकित्साकरणेकुडुंभित्तौविलेपने ॥ कुल्यंस्यात्
 कीकसेसुष्ट्रोणीर्ष्यामिषेषुच ॥ कुल्यापयः प्रणाल्यांवनयां
 बीजंतिकौषथौ ॥ कुलोद्वेकुलहितेनिपुमान्येपुनःपुमात् ॥ १४ ॥
 कुल्याक्रियादेवतयोस्त्रिषुविद्विष्टकार्ययोः ॥ गयः स्यात्प्रशा
 नार्थेभेदेतीर्थेषुनर्गया ॥ १५ ॥ गव्यंनपुंसकंज्यायांरागद्वे

यदि

मेदिनीकोशः

८१

प्ययस्त्रियां ॥ गोसमूहेत्रिलिंगंतु गोदुग्धादौ च गोहिते ॥ १६ ॥ ग्राम्यं स्त्री-
करणे क्लीबे ॥ श्यालप्राकृतयोस्त्रिषु ॥ गुह्यं रहस्युपस्थे च गुह्यः कमठ
दंभयोः ॥ १७ ॥ गुह्यं गुदे ग्रंथमेदे क्लीबशास्त्रापुरे स्त्रियां ॥ गृहासक्तमृ-
गादीनां त्रिषु चास्त्रिषु शयोः ॥ १८ ॥ गेयं तु गीते गेयः स्याद्ज्ञातव्यं गाय-
ने त्रिषु ॥ गोप्यो दासीरुक्ते पुंसिरक्षणीये भिधेयवत् ॥ १९ ॥ चव्यं
तु चविके क्लीबं वचनायामपि योषिति ॥ चयः समूहे प्राकारमूलबंधे समा-
हृतौ ॥ २० ॥ चित्यं मृतकचेत्यस्याश्चित्या मृतचितौ स्त्रियां ॥ चैत्यं मा-
यतने बुद्धवैद्येनोद्देश्यपादपे ॥ २१ ॥ चोद्यं स्याद्द्रुते प्रश्ने चोदनार्हे तु वा-
च्यवत् ॥ छाया स्यादात्तपाभावे प्रतिविचारकयोषितोः ॥ २२ ॥ पावनोक्तौ च
शोः कान्तिसच्छोभापंक्तिषु स्त्रियाम् ॥ जयाजयंतीति धिभिर्यथोमान्तस-
स्त्रीषु च ॥ २३ ॥ अग्निमंथेनाजयंते विजये च युधिष्ठिरे ॥ जन्यं हृदे परीवा-
दे संग्रामे च न पुंसकं ॥ २४ ॥ जन्या मातृवयस्याथां जन्यः स्याज्जनके-
पुमान् ॥ त्रिषु स्याद्यजनिप्रोश्चनवोदाज्ञानि मृत्ययोः ॥ २५ ॥ वरस्त्रिगधेः
यजन्युः स्यात्पुंसि प्राण्यग्निधातुषु ॥ त्रयीत्रिवेद्यां त्रितयेनना तादृश्या-
ऽश्वसर्पयोः ॥ २६ ॥ गरुडाग्रजे स्रवर्णे च पुंसि क्लीबेरसांजने ॥ तिष्यो
नक्षत्रमेदे स्यात्कलोधाच्यां च योषिति ॥ २७ ॥ द्रव्यं स्यात्सितले वित्तेष्ट-
श्यादौ च विलेपने ॥ क्लीबे च भेषजे मध्ये दुविकारे च वाच्यवत् ॥ २८ ॥ द-
स्युश्चोरे पुंसि रिपौ दायस्सोल्लुंठभाषणे ॥ विभक्त्यपि तृद्व्येतयाह-
रणदानयोः ॥ २९ ॥ दिव्यं लवंगे धाच्यां स्त्री बल्गोदिविभवे त्रिषु ॥ दू-
ष्यं त्रिषु दूषणीये क्लीबं वस्त्रे च तद्गृहे ॥ ३० ॥ दूत्यं दूतस्वभावे च भावके-
र्मण्यपि स्मृतं ॥ दैत्योः सुरेसुरायां तु दैत्या चंडोपधावपि ॥ ३१ ॥ धन्या
धाभ्यामलक्ष्योः स्याद्दून्यं पुण्यवति त्रिषु ॥ धान्यं व्रीहिषु धन्याके धि-
ष्यं स्थानाभिसद्यसु ॥ ३२ ॥ शक्ता वक्ष्यथ न यो नानि दूतविशेषयोः ॥
नादुं नौ च त्रिकेलास्ये नित्यं स्यात्संततेऽपि च ॥ ३३ ॥ शाश्वते त्रिषु प-
थ्या स्त्री हरीतक्यां हिते त्रिषु ॥ पद्यं श्लोके पुमान् लूट्रे पद्यावर्त्मनि-

कीर्तिना ॥ ३४ ॥ पाक्यं विद्याख्यलवणेयवक्षारेपुनः पुमान् ॥ प्रायो-
 मरणानशनेमृत्यौ बाहुल्यतुल्ययोः ॥ ३५ ॥ प्रियोत्तद्येऽन्यवत्सुसिद्धि-
 क्षिणांमौषधौधवे ॥ पीयुः कालेरवौद्युकेनापुण्यं रोमनेत्रिषु ॥ ३६ ॥
 ॥ क्लीबं धर्मचक्रकृतेपुण्यः कलियुगे स्मृतः ॥ नक्षत्रमासयोर्मैदेपू-
 ज्यः चक्षुरवंचयोः ॥ ३७ ॥ पेर्यं पातव्यपयसोः पेयाश्रणाच्छमंडयोः
 ॥ बंध्यस्त्वफलवृक्षादौ स्त्रियां स्यादप्रजस्त्रियां ॥ ३८ ॥ वर्यापतिं
 वरायां स्त्रीवरेण्ये त्रिषुनाम्नरे ॥ बल्यं प्रधाने धातौ स्यात्क्रीबं बलक-
 रे त्रिषु ॥ ३९ ॥ वीर्यं शुके प्रभावे च तेजः सामर्थ्ययोरपि ॥ अयं प्रतिभये
 घोरे प्रसूने कुक्षकस्य च ॥ ४० ॥ अयं शप्ते च सत्ये च योग्ये भाविनि-
 त्रिषु ॥ कर्मरंगतरौ पुंसि स्त्रियां करिकणो मयोः ॥ ४१ ॥ क्लीबमस्थनि
 भाग्यं तु स्याच्छुभाशुभकर्मणोः ॥ षट्त्योदासे षट्त्तौ षट्त्त्यामयुर्ना-
 किन्तरे मृगे ॥ ४२ ॥ मयः शिल्पिनिदैत्यानां करभेऽश्वतरेपि च ॥ मध्यं
 विलघ्नेन स्त्रीस्थान्यार्यैः तरेधमेपि च ॥ ४३ ॥ मत्स्योमीनेऽथपुंशूनि
 देशे मन्तुः पुमान्कुधि ॥ दैन्येशोके च यज्ञे च माल्यं कुसुमतत्त्वजोः
 ॥ ४४ ॥ माया स्याच्छांबरी बुधोर्मायः पीतांबरकरे ॥ मूल्यं स्याद्देत-
 ने प्रभे मृत्युर्नामरणेयमे ॥ ४५ ॥ मेध्यं त्रिषु शुचौ रक्तवचारे च नयोः-
 स्त्रियां ॥ ययुः पुमान् च मेधतुरगे च तुरंगमे ॥ ४६ ॥ स्याप्यस्तयापनी
 ये स्यान्निदिनेप्यभिधेयवत् ॥ स्याम्याऽपाच्यां भरण्यां च पुंस्यगस्त्ये च
 चंदने ॥ ४७ ॥ योग्यः प्रवीणयोगार्हो पायशक्तेषु वाच्यवत् ॥ क्लीबमृद्धौ
 षधौ पुष्येनास्त्रयस्यासां कयोपितो ॥ ४८ ॥ रम्यारात्रौ चंपकेनामनोहे-
 त्वाभिधेयवत् ॥ नपुंसकं पटौलस्य मूले सूरिभिरिष्यते ॥ ४९ ॥ रथ्या
 रथौ च विशिखावर्तनीषु च योषिनि ॥ रथवौटरिषु लिंगोरूप्यः स्या-
 त्कंदरे त्रिषु ॥ ५० ॥ आहतस्वर्णरजतेरजते च नपुंसकं ॥ लयो वि-
 नारो संश्लेषे साम्ये तौर्यत्रिकस्वच ॥ ५१ ॥ लक्ष्यं स्यादपदेशेपिशर-
 येपि नपुंसकं ॥ लक्ष्यं युक्ते च लब्धये लास्यं तौर्यत्रिके मतम् ॥ ५२

षिति॥ ५५॥ शाल्यंतुनस्त्रियांशंकौ क्रीबंस्वेडेषु तोमरे॥ मदनद्रु-
 श्वाविधोर्नाशयः शय्याहिपाणिषु॥ ५६॥ शय्यास्याच्छयनीयेच
 गुंफनेपिचयोषिति॥ शून्यंस्यानिर्जनेवाच्यलिंगंमल्यातुयोषिति
 ॥ ५७॥ शौर्यमारभटीशक्तयोः सह्यः शौलांतरेपुमान् ॥ सोढये वाच्य
 लिंगः स्यादारोग्येतुनपुंसकं॥ ५८॥ संख्यंसमिति संख्यास्यादेक-
 द्यादिविचारयोः॥ संध्यापितृप्रसूनद्यंतरयोर्युगसंधिषु॥ ५९॥ सत्यं
 कृतेचशपथेतथेत्रिषुतुतद्धति॥ सव्यं वामेप्रतीपेचस्ययोनाऽद्रुत
 गर्वयोः॥ ६०॥ सायः कांडेदिनांतेचसाध्योयोगांतरेस्यरे॥ गणदेव
 विशेषेचसाधनीयेतुवाच्यवत्॥ ६१॥ सूर्योर्कपर्णेत्तपनेस्त्रीतद्वा
 यौषधीभिदोः॥ स्थेयोविवादपक्षस्यनिर्णेतारिपुरोहिते॥ ६२॥ सै-
 व्यं क्रीबमुशीरेस्यात्सेवाहर्षेपुनरन्यवत्॥ सैन्यं क्रीबंबलेसेनासम
 वेतेतुवाच्यवत्॥ ६३॥ सौम्योऽसेनात्रिष्वनुग्रेमनोज्ञेसोमदैवते॥
 हायोविभीतकतरौ हर्तव्येपुनरन्यवत्॥ ६४॥ जरणे श्वत्रिषु हृद्यं
 लज्जलद्वितद्वस्त्रिये॥ वशकृद्देदमंत्रेनावृद्धिनामौषधौस्त्रियाम्॥
 ॥ ६५॥ यत्रि ॥ ॥ अनयस्त्वविपद्वाशुभयोर्व्यसनेषुच॥ अत्य
 योऽतिक्रमेदंडे विनाशे दोषकृच्छ्रयोः॥ ६६॥ अश्वीयमश्वसंघाते
 क्रीबमश्वहितेन्यवत्॥ अधृष्यातदिनीभेदेप्रगल्भेवाच्यलिंगकं
 ॥ ६७॥ अवध्यमवघार्हेस्यादनर्थकवचस्यपि॥ अव्ययोऽस्त्री
 शब्दभेदेनाविष्णोनिर्व्ययेत्रिषु॥ ६८॥ अहल्यात्वप्सरोभेदेसा
 र्यायांगौतमस्यच॥ अहार्यः पर्वतेनास्यादहर्तव्येतुवाच्यवत्॥ ६९
 ॥ अभिरव्यात्तभिधानेस्याच्छोभायांचयशस्यपि॥ अभयस्त्री

हरीतक्यामुशीरेचनपुंसकं ॥ ७० ॥ निर्भयेवाच्यलिंगस्यादपत्यंपुत्र
 योर्यतं ॥ अंगरस्यः कुंभयोनीस्यादंगसैनतरावपि ॥ ७१ ॥ आशयः
 स्यादक्षिप्रायेपनसाधारयोरपि ॥ स्यादातिथ्यमतिथ्यर्थेत्रिलिंग
 पतियौपुमान् ॥ ७२ ॥ आत्रेयीपुष्पवत्यांस्थानदीभेदेचनामुनी ॥
 आदित्योभास्करेदेवेप्याम्नायोनिगमेपिच ॥ ७३ ॥ उपदेशोपींद्रि
 यंतुल्लषीकेरेतसिस्मृतं ॥ उदयस्तुपुमान्पूर्वपर्वनेचसमुन्नतौ ॥
 ७४ ॥ उपायः सामभेदादौतथैवोपगतौपुमान् ॥ उर्णायुर्नाक्षणभं
 गेमेघकंबलमेषयोः ॥ ७५ ॥ औचित्यमुचितत्वेस्यात्सत्येपिचनपुं-
 सकं ॥ कषायोरसभेदेचनिर्यासेचविलेपने ॥ ७६ ॥ अंगरागेचन
 स्त्रीस्यात्सरभौलोहितेत्रिषु ॥ कालेयोदैत्यभेदेस्यात्कालखंडेन
 पुंसकम् ॥ ७७ ॥ क्षिपण्युस्तपुमान्देहेस्सरभौवाच्यलिंगकः ॥ कुला
 यस्तुपुमान्स्थानमात्रेस्यात्पक्षिवासके ॥ ७८ ॥ क्षेत्रियंक्षेत्रजतृणप
 रदेहचिकित्सयोः ॥ परदाररतासाध्यरोगयोः क्षेत्रियः पुमान् ॥ ७९ ॥
 कौस्त्यमनुतापेस्थादयुक्तकरणेपिच ॥ गांगेयः स्यात्पुमान्मीषेक्री
 बंस्वर्णकशोरुणोः ॥ ८० ॥ चक्षुष्यः केतकेपुंडरीकसंज्ञकपादपे ॥ कु
 लत्थिकासुभगयोः स्थियामक्षिहितेन्यवत् ॥ ८१ ॥ चांपेयश्चंपकेस्व
 र्णकिंजल्केनागकेसरे ॥ जघन्यंहेमलेक्रीबंचरमेगर्हितेः न्यवत् ॥
 ८२ ॥ जरायुः पुंसिसंपातेः कनीयसिचगुग्गुलैः ॥ जरायुरपितस
 क्षिराज्जेगर्भाशयेपुमान् ॥ ८३ ॥ तपस्याव्रतचर्यायां तपस्यः फाल्गु
 नेपुमान् ॥ द्वितीयातिथिभिसल्योः पूरणेतूभयेत्रिषु ॥ ८४ ॥ देवयु
 र्वाच्यलिंगस्तुधार्मिकेलोकयात्रिके ॥ नादेयीनागरंगेस्याज्जयाया
 मंबुवेतसे ॥ ८५ ॥ भूमिजंब्वांजवायांचर्यगुष्ठेपिचयोषिति ॥ निका
 यस्तुपुमान्लस्येसधर्मिप्राणिसंहतौ ॥ ८६ ॥ समुच्चयेसंहतानानिल
 येपरमात्मनि ॥ नेपथ्यः स्यादलंकारेरंगज्यायांनपुंसकं ॥ ८७ ॥ प्र-
 षायः प्रसवेप्रेम्णियाञ्जाविश्रंभयोरपि ॥ निर्वाणेप्यथपर्यायः प्रका

यन्निः

मंदिनीकोशः

८५

रेऽवसरक्रमे ॥ ८८ ॥ प्रलयो मृत्युकल्यांतमूर्त्तापायेषु पुंस्यपम् प्र-
त्ययः प्रथितत्वे च मनादिज्ञानयोरपि ॥ ८९ ॥ आचारेशपथेरं प्रेषिषवा
साधीनहेतुषु ॥ पर्जन्यामेघशब्देपि ध्वनदंबुदशक्रयोः ॥ ९० ॥ प्रस-
व्यं वाच्यलिंगं स्यात्प्रतिकूलानुकूलयोः ॥ प्रकीर्यः पूनिकरजेधिनिका
र्येनुवाच्यवत् ॥ ९१ ॥ प्राणार्योसंमतेपि स्यादभिलाषविवर्जिते ॥
पयस्यं नुपयोजानहिनयोर्वाच्यलिंगकम् ॥ दुग्धिकाक्षीरकाकोल्यो
सर्पाक्षीर्यामपि स्त्रियाम् ॥ पारुष्यं परुषत्वे च दुर्भाष्ये पुंसि गीष्मते
॥ ९३ ॥ पानीयं तु जले क्लृप्तं पातयेवाच्यलिंगकं ॥ पौलस्त्यस्तु कुबे-
रस्याद्दशग्रीवेपि पुंस्ययं ॥ ९४ ॥ बलयः कंठरोगेनाकंकणोपुन्नपुंसकं
॥ ब्राह्मणयो ब्रह्मसाधो स्याद्ब्रह्मदारुशनैस्वरं ॥ ९५ ॥ बाले यो गर्दभे
पुंसि मृतौ गालहिते त्रिषु ॥ ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वेन समूहे च द्विजन्मना
म् ॥ ९६ ॥ भुवन्युक्तपुमान्भानौ जलने शशलां छने ॥ भ्रूजिष्यस्तु
स्वतंत्रे स्याद्ब्रह्मस्तु कदासयोः ॥ ९७ ॥ स्त्रियां दासी गणिकयोर्मलयः
पर्वतांतरे ॥ शैलां गेदेश आसामे विवनायांतु योषिनि ॥ ९८ ॥ मंगल्यः
स्याच्चापमाणां श्वत्थवित्त्वमस्तु करे ॥ स्त्रियां शम्भामधःपुष्पीमिसि
शकूवचास्तु च ॥ ९९ ॥ रोचनायामथोदग्निक्लृप्तं शिवकरे त्रिषु ॥ सुग-
युः पुंसि गोमायो व्याधे च परमेष्ठिनि ॥ १०० ॥ रहस्यारुनी नदी मेदे
गोपनीयेभिधेयवत् ॥ लोहितं लोहितत्वे स्यात्क्लृप्तं पुंसि नदांतरे
॥ १०१ ॥ चदान्यो दानशौडे स्याद्भारुवादिनिवाच्यवत् ॥ व्यवायः
स्तरतेन पीपुंसि क्लृप्तं तु तेजसि ॥ १०२ ॥ वक्तव्यं कुस्तिने हीने च चनाई-
चवाच्यवत् ॥ विजयः स्यान्नयेपार्थे स्त्रियां तिर्यंतरे स्यात् ॥ १०३ ॥
उमासख्यां विस्मयः स्यादाश्वर्यगर्वयोः पुमान् ॥ विनयातु कलायां-
स्त्री शिक्षायां प्रणतो पुमान् ॥ १०४ ॥ विशत्याग्निशिखारंती गुडनी-
त्रिषु वास्तु च ॥ विषयो गोचरे देशे तथा जनपदेपि च ॥ १०५ ॥ प्रबंधाद्य-
स्य यो ज्ञातस्तन्नरूपदिकं पुमान् ॥ श्वशुर्यो दिवरे स्यालेशां द्वित्यः

पावकांतरे ॥ ६ ॥ मुनिभेदेचमालुरेशालेयः स्यान्मिसौपुमान् ॥ त्रि
 पुशाल्युद्भवेसेत्रेस्याच्छीर्षपयंतुशीर्षके ॥ ७ ॥ रुक्मेशोपुंसिरोलेयं
 तालपण्योचसैंधवे ॥ शैलजेमातुपधुपेशिलानुत्यं ॥ न्यलिंगकम् ॥
 ॥ ८ ॥ संस्त्यायः सन्निवेशेचसंस्थानेविस्तृतावपि ॥ सन्नयः स
 मवायेपिष्टः स्थायिचलेपुमान् ॥ ९ ॥ शमयः शपथाचारसिद्धाने
 पुतथाधियि ॥ क्रियाकारेचनिर्देशसंकेतेकालभाषयोः ॥ १० ॥ सरि-
 ण्युस्तपुमान्चारिवाहेस्यान्मानरिश्चनि ॥ सामर्थ्ययोग्यतायो
 स्याच्छक्तावपिनपुंसकं ॥ ११ ॥ सौरभ्यं तुमत्रोत्तमेसौगंध्येगुणगौ
 रवे ॥ सौभाग्यं सप्रगलेस्याद्योगभेदेनपुंसकम् ॥ १२ ॥ हिरण्यं
 रेनसिद्धयेशामकुंभवराटयोः ॥ अक्षयमानभेदेस्यादकुप्येचनपुं
 सकं ॥ १३ ॥ हृदयमानसेबुक्कोरसौरपिनपुंसकम् ॥ यत्
 तुः ॥ ॥ मवेदनुशयोदेषपश्चात्तापानुबंधयोः ॥ १४ ॥ अथा
 यमायः शेषेस्यात्समाप्तौनिश्चयपिच ॥ अचभ्यायस्तनीहारे
 प्यभिधानेपिपुंसयम् ॥ १५ ॥ अपसव्यं त्रिलिगानुदक्षिणप्रतिकू
 लयोः ॥ अंतशाभ्यामृतीभूमिशब्दायांपितृकानने ॥ १६ ॥ उपका
 र्यराजसयन्पुकारोचितेऽन्यवन् ॥ जलाशयोजलाधारेस्यादुशी
 रेनपुंसकं ॥ तदुलीयः शाकभेदेविडंगनरुताप्ययोः ॥ नृणाभून्यं
 मत्तिकायां त्रिपुंसाकेतकीफले ॥ १७ ॥ दाक्षिणात्यां नारिकेरेत्रि
 पुदक्षिणरिगभवे ॥ धनंजयोर्जनेवङ्किनागरिरेहमारुते ॥ १९ ॥
 निरामयस्तपुंसिस्वादिडिकेत्रिपुनारुजि ॥ परिधायोजनस्था
 नेपरिच्छेदनितंबयोः ॥ २० ॥ प्रतिश्रमः समायाज्जाशयेप्रतिश्रयं
 भवं ॥ घोरपिपांचजन्यस्तु हृष्याशंवेदुनाशने ॥ २१ ॥ प्राट्टपेपयः
 पुमान्पीप्राट्टकालतवेत्रिपु ॥ पीरुपेयः कृतेपुंसां विकारेपुरुप-
 त्यन ॥ २२ ॥ त्रिपुनासंगतुधयोः पुरुपस्यपदांतरे ॥ फलोदयस्तु
 मातामेत्रिदिवेशालपेपिन ॥ २३ ॥ भावाधेयंमनभायंभागप्रसा

पुल्लिंगो मूषिके च फज्जंगमे ॥ वै न ते यस्तु गरुडे स्यात्प्रभाकरसार-
 थो ॥ २७ ॥ संपरायः सपीके स्यादापदुत्तरकालयोः ॥ समाह्वयस्तु
 पशुभिः खगैर्द्युते च संगरे ॥ २८ ॥ भवेत्समुदयः संघे संयुगे च समुद्रमे
 ॥ समुदायः समूहे स्याद्युद्धे समुच्छ्रयः पुमान् ॥ २९ ॥ विरोधोत्से
 धयोः स्थूलोच्चयोगडोपलेपि च ॥ गजानां मध्यमगतेष्वसाकल्यवसु
 योः ॥ ३० ॥ हिरण्यमयः करज्येष्ठासासवर्णमये त्रिषु ॥ ॥ यपंच
 कालानुसार्यं शैले ये कालीये शिशापाद्गमे ॥ ३१ ॥ दुग्धतालीय
 मित्येन दुग्धाश्चक्षीरफेनयोः ॥ अथ प्रवचनं ॥ यंच स्यात्प्रवक्तृप्रवा-
 च्ययोः ॥ ३२ ॥ वृषाकपायी श्रीगौरीवरी जीवंतिकासूच ॥ ॥
 यषट् ॥ ॥ प्रत्युद्गमनीयमुपस्थे ये धौतांशुकद्वये ॥ ३३ ॥
 विश्वक्सेनप्रियालक्ष्म्यावाराद्यामपियोषिति ॥ ॥
 इति यांतवर्गः ॥ ॥ १५४४ ॥ ॥ रैकं ॥ ॥
 रुः स्मृतः पावकेतीक्ष्णोराः पुंसि स्वर्णावित्तयोः ॥ श्रीर्धेशरचनाशोभा
 सारतीक्ष्णरुद्रमे ॥ १ ॥ लक्ष्यां त्रिवर्गसंपत्तिविधोपकरणेषु च ॥ विश्व
 तौ च मनीचरुद्रास्तुः स्त्रियां निमरेस्त्रवे ॥ २ ॥ ॥ रद्विः ॥ ॥
 अरंशी प्रेचचक्रांगेशी घ्रगे पुनरन्यवत् ॥ अग्रं पुरस्तादुपरि परि-
 माणे पलस्य च ॥ ३ ॥ आलंबने समूहे च प्राते च स्थान्नुपसकम् ॥ अधि
 के च प्रधाने च प्रथमे चाभिधेयवत् ॥ ४ ॥ अस्त्रः काणिकचे पुंसि कु
 वमशुणि शोषितं ॥ अस्त्रं प्रहरणे चापे करवालेन पुंसकम् ॥ ५ ॥
 अस्त्रं मेघे च गगने धानुभेदे च कांचनं ॥ अद्रिः शैलाद्रुमाकेनाशां
 द्विर्नापादमूलयोः ॥ ६ ॥ आराचर्मप्रभेरिन्यां पुंसि भौमशनेश्वरे

आर्द्रा नक्षत्रभेदे स्यात्स्त्रियां क्लिप्तेभिधेयवत् ॥१७॥ आरुः पुंसितरोर्म
 दितथा कर्कटदंष्ट्रिणोः ॥ इंद्रः शक्रादित्यभेदयोगभेदांतरात्सक ॥८
 इंद्राणि ज्झके स्त्री स्यादिरा भूवावसरं बुधु ॥ उग्रः शूद्रासुतेष
 आदुद्रे पुंसि निप्लुके ॥९॥ स्त्रीवचाक्षतयो रूष्ठी कर्कयां करभेपुमा
 च ॥ उस्त्रो ह्येषे च्छे रणेप्युस्त्राः जुन्वुपचित्रयोः ॥१०॥ ऐंद्रिः काके
 जयतेनाथौ द्राः पुं भूचिनीवृति ॥ ओदुः स्यात्तोजवापुष्यक्षरं नी
 रेक्षरो बुदे ॥११॥ कुरो वर्षोपलेरश्मौ पाणौ प्रत्यायशंडयोः ॥ वदु
 स्त्रिषु स्वर्णपिंगेनागानां मानरिस्त्रियांम् ॥१२॥ कारोवधेनिभ्रय
 चचलोयलेयतावपि ॥ नुषारशैलेपि पुमान् स्त्रियां द्रुत्यां प्रसेवके ॥१३
 सुवर्णकारिकायां चबंधनागारबंधयोः ॥ क्षारोरसांतरे धूर्ते लवणे
 कचभस्यनोः ॥१४॥ कारिस्त्रियां क्रियायां स्याद्वाच्यलिंगस्तशि-
 ल्पिनि ॥ कारुर्विश्वकर्मणिनात्रिषुकारकशिल्पिनोः ॥१५॥ क्षीरं
 दुग्धे जले कीरः शक्रे पुं भूचिनीवृति ॥ कुरुर्जुपांतरे भक्तेपुमान्यं
 भूचिनीवृति ॥१६॥ क्षुद्रः स्यादधमेनूरकृपणालेषु वाच्यवत् ॥
 क्षुद्रा व्यंगानदीकंदकारिकासरधासुच ॥१७॥ चांगेरीवेष्ययो
 हिस्त्रामक्षिकामात्रकेषु च ॥ क्षुरः स्याच्छेदनद्रव्येको क्लिदाक्षेत्रगो
 क्षरे ॥१८॥ क्रूरस्तस्तिनेयोरेवृशांसेप्यभिधेयवत् ॥ कृच्छ्रमा
 स्यात्तमाप्रीलेपापसंतापनादिनोः ॥१९॥ क्षेत्रं शरीरे कंदारे सिद्ध-
 स्यात्कलत्रयोः ॥ क्रोष्ठी भृगालिकाहृणाविदागीलांगलीषु च ॥२०
 क्षौद्रं पशुनिपानीयेश्वरेः स्यात्तीक्ष्णधर्मयोः ॥ गर्दभेः स्त्रीदेवतादे
 रवरुर्दुर्षेहरेहये ॥२१॥ दत्ते पुंसि त्रिषु श्वेते स्वरं कोलदले शफे ॥ ग
 रीश्वरायांतरणे द्वीवन्नोपनिषेविषे ॥२२॥ गात्रं गजाग्रजं पादोक्ती
 बसंगे कलेवरे ॥ गीः स्त्रीभाषासरस्वत्योर्गिरिर्नानिन्नरुग्भिदि ॥२३
 अद्रीगिरियदेयोपि द्वीर्णं पूज्ये मुनस्त्रिषु ॥ गुंद्रस्ते जनके स्त्रीतुषि
 यगोपद्रुमुस्तके ॥२४॥ गुरुस्त्रि लिंगां महतिर्दुर्जराहृषुनोरपि ॥

पुमान्निषेकादिकारोषत्रादौ सूरमंत्रिणि ॥ २५ ॥ गृध्रः स्वगांतरेपुं-
 सिवाच्चलिंगोयलुब्धके ॥ गोत्रा भूगव्ययोगोच्चिः शैलेगोत्रं कुलारव्य
 योः ॥ २६ ॥ संभावनीयबोधेचकाननक्षेत्रवर्त्मसु ॥ गौरः पीतेऽरुणे
 श्वेतोविशुद्धेचाभिधेयवत् ॥ २७ ॥ नाश्वेनसर्पपेचंद्रेनद्वयोः पद्म
 कंसरे ॥ गौरीत्वसंजातरजःकन्याशंकरभार्ययोः ॥ २८ ॥ रोचनी
 रजनीपिंगाप्रियंगुवसुधासुच ॥ आपगाया विशेषेपियादसांप
 त्रियोषिति ॥ २९ ॥ घस्रस्तदिवसेहिंस्तेघोरेभीमेहरेपिच ॥ चरो
 क्षद्यूनभेदेचमौमेचारेत्रसेचले ॥ ३० ॥ चंद्रः कर्पूरकांपिल्लसुधां
 शस्वर्णवारिषु ॥ चक्रः कोकेपुमान्कृचिं व्रजेसैन्यरथांगयोः
 ॥ ३१ ॥ शशेदंभान्तरेकुंभकारोपकरणास्त्रयोः ॥ जलावर्नेप्यथचरुः
 पुमान्हव्यान्नभांडयोः ॥ ३२ ॥ चारः पियालवृक्षेस्याहृतौवंधा
 पसर्पयोः ॥ चारुर्वहस्पतौपुंसिशोभनेप्यभिधेयवत् ॥ ३३ ॥
 चित्रास्वुपर्णीगोडुंबासुभद्रादंलिकासुच ॥ प्रायायांसर्पनक्षत्रे
 नदीभेदेषुचस्त्रियां ॥ ३४ ॥ तिलकालेरव्ययोः क्लीवंकर्बुराद्भुतयोरपि
 तद्युक्तयोस्तन्यलिंगंचीरीशिल्यांनपुंसकम् ॥ ३५ ॥ गोस्तनेवस्त्र
 भेदेचरेरवालेरवनभेदयोः ॥ चक्रं वृक्षाम्लचांगेर्यास्त्रीपुंस्यस्ते-
 प्लवेतसे ॥ ३६ ॥ चैत्रंमृतेदेवकुलेताम्रमृत्पासभेदयोः ॥ चौरः
 पाट्यरेपिस्याच्चौरपुष्पोषधावपि ॥ ३७ ॥ छत्रामिसावतिछत्रेकु
 लंगुरुशिलांध्रयोः ॥ नपुंसकंचानमत्रे छिद्रं दूषणरंध्रयोः ॥ ३८
 जारिस्यादोषधीभेदेस्त्रियासुपपतौपुमात् ॥ जीरस्तजरणोस्वड
 गेटारो रंगतरंगयोः ॥ ३९ ॥ तरस्तुतरणेपुंसिदशालोपेटकेतरी ॥
 तंत्रं कुटंबकृत्येस्यास्त्रिधांतेचौषधोत्तमे ॥ ४० ॥ प्रधातेतंतुवाये
 चशास्त्रभेदेपरिच्छदे ॥ श्रुतिशास्त्रान्तरेहेतायुभयार्थप्रयोजके ॥ ४१
 रतिकर्तव्यतायांचतंत्रीयीणाणोभता ॥ अमृतंदिहशिवयोस्तं
 द्रोनिद्राप्रमीलयोः ॥ ४२ ॥ तारोवानरभिन्मुक्ताविशुध्योश्चुड-

१०
 शक्तिके ॥ नानस्रत्रैक्षिमध्येचननारूप्येनपुंसकम् ॥ ४३ ॥ स्त्रीषु
 देवताभेदेवालिगीष्यतिभार्ययोः ॥ त्रिलिंगोत्पुत्रशब्देच ताम्बुशु-
 ल्वेःरुणोपिच ॥ ४४ ॥ तीव्रातुक्दुणेहिण्यांराजिकागंडदूर्वयोः ॥
 त्रिषुषुष्णोनितांतेचकदौतीरंतुरोधसि ॥ ४५ ॥ पुंसित्रपुणितोत्रंतु
 प्रजनेवैणुकेपिच ॥ दुरोरुप्रीसाध्वसेगर्लेकंदरेतुदशीस्पृता ॥ ४६ ॥
 दुराज्ययंमनागर्थेदस्त्रःखरेष्विनीकृते ॥ दारुस्यासिचलेकाष्ठेदे
 वदारौनपुंसकम् ॥ ४८ ॥ द्वारंनिर्गमनेपिस्यादक्षुपयेधरोगिरी ॥ का
 र्पासतूलकेकुर्मराजेवस्वंतरेपिच ॥ ४८ ॥ धराविश्वंभरायांचरुगीग
 भाशयमेदसोः ॥ धात्रीजनन्यामलकीवसमत्पुपमात्पु ॥ ४९ ॥ धा
 रासिन्याधिमस्कंधेतुरंगगतिपंचके ॥ घटादिच्छिद्रसंतस्योःप्रपतेस्याद्
 वस्यच ॥ ५० ॥ रकडादेर्निशितमुखे धारोघ्रावांतरेषुपो ॥ धीराधैर्या
 निनेसैरेधीरुःस्यान्निषुपंडिते ॥ ५१ ॥ स्वच्छंदैर्ययुक्तेचकुंकुमेतुनपुं
 सकम् ॥ स्त्रियांश्रवणतुल्यायांघोम्रंभूषलईरिनं ॥ ५२ ॥ तथावास्तुस्था
 नेभेदेनरोजेमनुजेऽर्जुने ॥ क्लीबंतुरामकर्पूरनक्रंस्यादप्रदारुणि ॥ ५३ ॥
 नासायांपुंसिकुंभीरिभारस्तर्णकलीरयोः ॥ नीघ्रनेमौबलीकेद्वौरेवती
 मेकानने ॥ ५४ ॥ नेत्रंमंथगुणेवरुभेदेसूलेहुमस्यच ॥ रथेचक्षुषि
 नघातुनेत्रीनेतरिधाच्यवत् ॥ ५५ ॥ परश्वेष्टारिदूरान्योत्तरेक्लीबंतुके
 वले ॥ पुत्रंतुवाहनेपर्णेस्यासक्षेशरपक्षिणोः ॥ ५६ ॥ पारंपरतटेप्रान्ते
 नरुपीपारानदीभिदि ॥ पारीपूरेचकर्कर्यांपाररज्जौचदंनिकः ॥ ५७
 पारंतुभोजनेयोग्येषुवादीराजमंत्रिणि ॥ तीरद्वयांतरेचाथपुरुःप्रा-
 ज्येऽभिधेयवत् ॥ ५८ ॥ पुंसिस्थादेवलोकेचनृपभेदपरागयोः ॥ पुरंन
 पुंसकंमेहेदेहपायलिषुत्रयोः ॥ ५९ ॥ पुष्यादीनांदलाष्टौनागुणुलौन
 नापुमि ॥ पुंद्दौदैत्यविशेषेक्षभेदयोरतिमुक्तके ॥ ६० ॥ चित्रेहमौपुंड
 रीकेपुंभूषिनीइत्यंतरे ॥ पूरोजलसमूहेस्याद्रुणसंशकडिरवाद्ययोः ॥
 ६१ ॥ पौत्रंवरुपेसुखायेचशूकरस्यहलस्यच ॥ पौरंनिषुपुरोदूतेक

रणेतुनपुंसकम् ॥ ६२ ॥ वरो जामातरिचतौ देवता देरभीप्सिते ॥
 विद्रेपुंसिचिषुश्रेष्ठेकुंकुमेतुनपुंसकम् ॥ ६३ ॥ वरी प्रोक्ताशनाच-
 र्यां वराचस्यासलत्रिके ॥ मनागिष्टे चरं क्लीबेकेचिदाहुस्तद्व्ययम् ॥
 ६४ ॥ चभ्रुर्वैश्वानरे शूलपाणौ च गरुडध्वजे ॥ विशालेनकुलेपुंसिपि
 गलेत्वभिधेयवत् ॥ ६५ ॥ वक्रः शनैश्चरेपुंसिपुटमेदेनपुंसकम् ॥ त्रि-
 पुचूरेचकुटिलेवारः सूर्यादिवासरे ॥ ६६ ॥ हारेहरेकुञ्जवक्षेचंदावस-
 रयोः क्षणे ॥ वारीस्याहजबंधन्यांकलष्यामपियोषिति ॥ ६७ ॥ वारि-
 र्वागजबंधन्योः स्त्रीक्लीबेभुनिबालके ॥ वीरोरसविशेषेस्याहुत्तरे
 कप्तदेत्रिषु ॥ ६८ ॥ स्त्रीपुराक्षीरकाकोलीतामलक्येलवालुके ॥ प-
 निपुत्रवतीरंभाविदारीदुग्धिकाकच ॥ ६९ ॥ मलपूः क्षीरविदार्योः क्ली-
 बंशृंग्यांनलेपिच ॥ भरुः सर्पोहरेपुंसिभरोतिशयभारयोः ॥ ७० ॥
 भद्रः शिचेरवंजरीदेवपमेतुकदंबके ॥ करिजानिविशेषेनाक्लीबमंग-
 लमुस्तयोः ॥ ७१ ॥ कांचनेचस्त्रियांसास्नाहृष्णाव्योमनदीपुत्र ॥ ति-
 थिमेदेप्रसारिण्यांकडफलानंतयोरपि ॥ ७२ ॥ त्रिषुश्रेष्ठेचसाधोच-
 नपुंसिकरणांतरे ॥ भारुः स्याद्दीवधेविष्णोपलानां हिंसहस्रके ॥
 ७३ ॥ भीरुरार्तेत्रिलिंगः स्याद्हरयोषितियोषिति ॥ भूरिर्नावा-
 क्तदेवेचहरेचपरमेष्ठिनि ॥ ७४ ॥ नपुंसकं सवर्णेचप्राज्ये स्याद्वा-
 च्चलिंगकः ॥ मंत्रोवेदविशेषेस्याद्देवादीनांचसाधने ॥ ७५ ॥ शुश्र-
 वादेपिचपुमान् सरुर्नागिरिधन्वनोः ॥ मात्राकर्णविभूषायांविन्ने-
 मानेपरिच्छदे ॥ ७६ ॥ अक्षरावयवेस्वल्पेक्लीबकात्स्नेवधारणे ॥ मारो-
 मृतौसपरेविघ्नेमारीचंज्वांजनसये ॥ ७७ ॥ मारिः स्त्रीमारणेच-
 र्पेमित्रं स हृदिनहयोः ॥ सूर्येपुंसिपुरागंपद्रव्येदेत्यांतरेपुमान् ॥
 ७८ ॥ यात्रातुयापनेपि स्याद्दमनीत्सवयोः स्त्रियाम् ॥ रंप्रंतदूष-
 णेछिद्रेराष्ट्रं स्यादुपवर्तने ॥ ७९ ॥ उपद्रवेक्लीबपुंसो हूरुर्नामृग-
 दंत्ययोः ॥ वेत्रंवेमनिपीथूषेपदवामेपिसूजके ॥ ८० ॥ रोघ्रोनागा

लवेकीबमपराधेचकिल्बिषे ॥ रोद्र धर्मरसेचं ह्यांस्त्रीतीव्रेभीषणेत्रिषु
 ॥८१॥ वज्रं स्याद्दालकेधात्र्यांकीवयोगान्तरेपुमान् ॥ वज्रास्तुत्यां पु
 हुच्यांचवज्रीस्तुत्यांतरेस्मृता ॥८२॥ दंभोलोहीरकेप्यस्त्रीवर्द्धत्रिषु
 वरत्रयोः ॥ वप्रस्तातेपुमानस्त्रीरेणुभेचेचयेतदे ॥८३॥ वज्रं मुखेव
 स्त्रभेदेव्यग्रीव्यासक्तआकुले ॥ वस्त्रोनादिवसेकीवमंदिस्त्रेचतुष्प
 थे ॥८४॥ व्याघ्रस्यासुंमिशाईलेरक्ती रंडकरंडयोः ॥ श्रेष्ठेनराद्युत्तर
 स्थः कंदकार्यांतुयोषिति ॥८५॥ वृत्रोरिपौघनेध्रान्तेशैलभेदेचदाचवे
 ॥ वेरः कलेवरेकीववार्ताकौकुं कुमेपिच ॥८६॥ योद्रीस्त्रीपणपादेना
 गोनसाहोद्युषांतरे ॥ शरस्तेजनकेबाणेदध्यप्रेनाशरंजले ॥८७॥ श
 स्त्रलोहाः स्त्रयोः कीवंचुमिकायांतुयोषिति ॥ शक्रः पुमान्देवराजकुट
 जार्जुनभूरुहो ॥८८॥ शदिर्नाभोधरेजिष्णोशरुर्नाकोपवज्रयोः ॥
 शारिर्नाक्षोपकरणेस्त्रियांशकुनिकांतरे ॥८९॥ युद्धार्थगजपर्याणेषु
 बहारांतरेपिच ॥ शारस्याच्छवलेवाच्यलिंगपुंसिसमीरणे ॥९०॥ अक्षो
 पकरणेशास्त्रं नद्वयोरगमाज्ञयोः ॥ शिप्युर्नाशाकपात्रेचशोभांज
 नमहीरुहे ॥९१॥ शिरोनापिष्पलीमूलेस्याद्दमन्यांचयोषिति ॥ शी
 घ्नंनलदेचक्रांगेकीवंचद्रुतगतीत्रिषु ॥९२॥ शस्त्रं स्यादस्त्रकेकीवसुदी
 सशुक्रयोस्त्रियोस्त्रिषु ॥ शक्रः स्याद्दूर्गवेज्येषमासेवैश्वानरेपुमान् ॥
 ९३॥ रेतोक्षिरुग्निदोः कीवंचभूरुः स्याद्याद्वेभटे ॥ स्वरुः पुमान्युपरव
 डेभिदुरेऽप्यध्वरेशरे ॥९४॥ सत्रं पत्रेसदादानाछादनारण्यकैतवे ॥
 सरोदध्यगत्तोर्नास्त्रोनासारमीरणे ॥९५॥ उदन्तादावकारादौ
 षड्जादौचध्वनौपुमान् ॥ सारोचलेस्थिरांशेचमज्जिचपुंसिजलेधने
 ॥९६॥ स्याद्यंकीवंचत्रिषुचरेसांद्रुचनेघटेमृदे ॥ स्फारः स्यात्पुंसिविक
 टेकनवादेभ्रवुद्दुदे ॥९७॥ सिप्रोनिदापसलिलेसिप्रानुसरिदंतरे ॥
 स्थिराभ्रगालपर्योर्नाशनौगोक्षेचलेऽद्वेषु ॥९८॥ सीरोकंहलयोः
 पुंसिसराचषरुमद्ययोः ॥ पुद्गिगस्त्रिदिवेशोस्यात्सूत्रंतनुव्यवस्थयोः

रत्रि

मेदिनीकोशः

९३

॥९९॥ शाल्वादिस्त्रचनाग्रंथे स्वैरः स्वच्छंदमंदयोः ॥ हरिश्चंद्रार्कवा
ताश्वशुकभेकयमाहिषु ॥ १०० ॥ कर्पौसिंहेहरेः जेशीशक्रेलोकान्त
रेषुमान् ॥ वाच्यवसिंहहरितोर्हारीमुक्ताकलौयुधि ॥ ११ ॥ हारिः पथि
कसंघाताद्यतादिभंगयोः स्त्रियां ॥ हिंस्त्रात्वेलावलीमांस्थास्त्रियां-
स्याद्वातुकैः न्यवत् ॥ २ ॥ हीरानैलांकुकावक्ष्योः पुंसिशंकरवज्रयोः
हारालभेपिराशपदैरेरेवाशास्त्रभिदोरपि ॥ ३ ॥ ॥ रत्रिः ॥ ॥
अमरस्त्रिदशोषस्त्रीसंहारेकुलिशद्रुमे ॥ स्त्रीगुडूच्यमरावत्योः स्त्रू-
णादूर्वाजरायुषु ॥ ४ ॥ अपरंगजपश्चाद्देस्याज्जरायोतुयोपिति ॥ इत
रस्मिन्नपितथाः र्वाचीनेऽप्यन्यलिंगकम् ॥ ५ ॥ अथरक्तपुमानोष्ठेही-
नेऽन्धेचवाच्यवत् ॥ अथवस्त्रावधानेस्याहस्तभेदेकतौपुमान् ॥ ६ ॥
अंतरमवकांशावधिपरिधानांतर्दिभेदनादर्थ्ये ॥ छिद्रास्त्रीपविना
वहिरवसरमध्यात्मसदृशेषु ॥ ७ ॥ अवरंगजात्यजंघादिदेशेषिचरमे-
त्रिषु ॥ अंवरंनद्वयोर्योस्त्रिसर्गंधंतरवस्त्रयोः ॥ ८ ॥ अंगारसन्धु-
केनस्त्रीपुल्लिङ्गस्तुमहीसते ॥ अंकुरोरुधिरैलोत्तिपानीयेभिनवोदि-
दि ॥ ९ ॥ अजिरं प्रांगणेवातेविषयेददुरेनौ ॥ स्त्रीचंड्यामक्षरं ब्रह्म-
वर्णयोः पुंसिशंकरे ॥ १० ॥ अशिरोवीतिहोत्रेस्याद्राक्षसेभास्करेपुमा-
न् ॥ अंटीरः पुरुषेशक्तेः रंठदकपाठयोः ॥ ११ ॥ अवीराः अपतिपुत्रा-
यांस्त्रीसत्वरहितेत्रिषु ॥ अगुरुक्रीबंजोककशिशपयोर्वाच्यवत्सु-
घुनि ॥ १२ ॥ अस्तरजनीराशोरस्तरोदेवारिभास्करयोः ॥ आक-
रोनिवहोसन्तिस्थानभेषेषुकथ्यते ॥ १३ ॥ आधारश्चाधिकरणेष्या-
लवालां बुधारणे ॥ आसारः स्यात्ससरणेवेगवृष्टौस्तद्वले ॥ १४ ॥ आ-
हारः स्यादाहरणे शोजनेचपुमानये ॥ आसारस्तपुमानैश्वानरेचर-
जनीचरे ॥ १५ ॥ आकार इंगिताकृत्योरितरोऽन्यत्रपामरे ॥ इत्यर्थ-
सस्यांपथिकेकूरकर्मणिचत्रिषु ॥ १६ ॥ ईश्वरोमन्त्रथेशंभोनाक्येस्वा-
मिनिचान्यवत् ॥ ईश्वरीचेश्वरोमायामुदरंजदरेयुधि ॥ १७ ॥ ॥

उदारोऽथ महतोर्दक्षिणेऽप्यभिधेयवत् ॥ उर्वरा सर्वसस्याद्यन्मसौ
 स्याद्भूमिमात्रके ॥ १८ ॥ उत्तरादिग्विषे च स्मृष्यामर्जुनस्य च ॥ विरा
 टस्य स्मृतेनास्यादूर्ध्वोदीच्योत्तमे त्रिषु ॥ १९ ॥ नपुंसकं प्रतिवाक्येऽथो
 द्वारश्चोऽद्यतावृणे ॥ ऋक्षरं वारिधारायां मृक्षरं श्रुतिं जिस्मृतः ॥
 २० ॥ एकाग्रमन्यलिंगं स्यादेकतानेऽप्यनाकुलं ॥ औशीरं शयनास-
 नश्चामरदंडेषु शीरजे प्रोक्तं ॥ २१ ॥ ऋकरः करीरवृक्षे दीने ऋकचे च
 पक्षिभेदे च ॥ कटरः श्वेतस्वदिरे ऋकचव्याधिभेदयोः ॥ २२ ॥ कर्बुरं
 सलिले हेमिकर्बुरः पापस्ससोः ॥ कर्बुरा कृष्णचंतायां शबले पु-
 नरन्यवत् ॥ २३ ॥ कर्परः स्यात्कपाले च शस्त्रभेदकटाहयोः ॥ कंध
 रो वारिवाहे स्याद्दीवायां कंधरा मता ॥ २४ ॥ कर्बुरः कथितो व्याघ्रे-
 शिवायामपि कर्बुरी ॥ कंजारो जतरे सूयो विरिचौ वारणे सुनौ ॥ २५
 ॥ करीरो वंशां कुरे स्त्रीवृक्षभिद्वयोः पुमान् ॥ करीरी वीचिका
 यां च दंतमूले च दंतिनां ॥ २६ ॥ कटिचंरसनायां च वमोंगे कटिवास-
 सि ॥ कछुरा मूकविंश्यां च शरीरुः स्पर्शयोरपि ॥ २७ ॥ कछुरः पुंश्च
 ले च न्यलिंगः स्यात्सामरेऽपि च ॥ कचुरं लवणे स्ये स्त्रीपृष्ठीतुगौ कचां
 नरे ॥ २८ ॥ कचुर्यु मायां नारसः पापयोर्भेषजांतरे ॥ कर्मोरो जानि-
 भेदे च त्वविंसारे च पुंस्ययम् ॥ २९ ॥ करेणुः कर्णिकारे च करिणीवे-
 श्ययोः स्त्रियां ॥ कच्चरे कुक्षिते वा अलिंगतन्नेन पुंसकं ॥ ३० ॥ क-
 र्करी भांडभेदे नाटपेणे कदिने त्रिषु ॥ कडारः पिंगले दासे कलचं
 श्रोणिभार्ययोः ॥ ३१ ॥ दुर्गस्थाने नृपादीनां कटपुः पुंसिराससो ॥ वि-
 द्याधरे महादेवे तथा स्यात्क्षदेवने ॥ ३२ ॥ कंठरं स्वंकुरो पुंसि गुहा-
 यां न नपुंसकं ॥ कचुरः स्यात्सुमांश्च व्यां स्तवर्णे तु नपुंसकं ॥ ३३ ॥
 कावमीरं कुकुमेऽपि स्यात्कपुकरमूलयोः ॥ कावेरी स्यात्सरिद्वेदे
 पण्यनारी हरिद्रयोः ॥ ३४ ॥ कांतारो स्त्रीमहारण्ये विले दुर्गमवर्त्मनि
 ॥ पुंसि स्यादिक्षुभेदेथ किशोरोऽथ स्य शावके ॥ ३५ ॥ मैत्रपण्यो

रवि

मेदिनीकोशः

९५

षडौचस्यात्तरुणावस्थसूर्ययोः॥ किमीरोनागरगेचकबुरेराक्षसात
 रे॥ ३६॥ किंशासूरुनासस्यभूकेविशिविकंकपक्षिणि॥ कुहरंगधरे-
 छिद्रेक्रीबेनागांतरेपुमान्॥ ३७॥ कुकुरःसारमेयेनाग्रधिपर्णेन-
 पुंसकं॥ कूर्परःस्यात्कफौचजातुदेशीचपुंस्यथ॥ ३८॥ कुजरो
 नेकपेकेशीस्त्रीधातव्यांचपाटलो॥ कुमारःस्याच्छुकेस्कंधियुवरा
 जेःश्ववारके॥ ३९॥ बालकेवरुणद्वौनानहयोर्जात्यकाचने॥ कुमारी
 शैलतनयानवमाल्योर्नदीभिदि॥ ४०॥ सहापराजिताकन्याजबूद्धी
 पेषुचस्थिया॥ कुठारुर्नाहुमेकरोकुट्टारकेवलेरते॥ ४१॥ कुबेरः
 स्यात्पुंसिनदीवृक्षेपुण्यजनेश्वरे॥ कुबेरस्त्रिषुचारौनाकुञ्जकः
 स्त्रीपुगंधरे॥ ४२॥ केसरंहिंगुनि क्रीबकिंजल्केनस्थियापुमान्॥ सिं-
 हछटायांपुन्नागेवकुलेनागकेसरे॥ ४३॥ केदारोद्देशिविस्वनेभूमि
 भेदालवालयोः॥ केनारःपुंसिनरकेशिरक्तपोलसंधिषु॥ ४४॥ को-
 टिरःपुंसिनकुलशक्रगोपकशक्रयोः॥ केट्टारोनागरेकूपेषुकारिष्या
 श्रपाटके॥ ४५॥ रवपुरःऋमुकेमइमुस्तकेःलसकेपिच॥ रवपरस्त
 स्तरेधूर्तेभिक्षाभाटकपालयोः॥ ४६॥ रवजूरस्त्यरवलयोश्चैश्रिकेना
 दुपेदयोः॥ रवदिरीशाकभेदेस्त्रीनाचंद्रदंतधावने॥ ४७॥ रवडाप्य
 मन्त्रलेशेस्यात्तथादत्तक्षतांतरे॥ रिवरिवरस्तशिवाभेदेस्वदुंगेवा-
 रिधानके॥ ४८॥ गणेशःकर्णिकारद्वौ करिणीविश्ययोःस्त्रियां॥ ग-
 र्गरोमीनभेदेस्त्रीमेथन्यामथगच्छरः॥ गुहागहनदंभेषुनिकुजेतु
 पुमानयो॥ गांधारःपुंसिसिंदूरेरागदेशप्रभेदयोः॥ ५१॥ गायत्रीनि
 पदादेवीउदाभित्वादिरेषुच॥ गोपुरंद्धारिपूद्धारिकेचतीमुस्तकेपि
 च॥ ५२॥ घर्घरोनाचलद्धारिद्धारोलूकनक्षतराःस्त्रीसुद्वयंत्थावी
 णायाभेदेस्वरांतरेपिच॥ ५३॥ चमरेचामरेस्त्रीतुमंजरीपुगभेद
 योः॥ चंदिरोनेकपेचंद्रेचत्वरंस्थादिलेगना॥ ५३॥ चंकरःस्पंद
 नेचक्षेचातुरोनेत्रगोचरे॥ चाटुकारिनिबन्धोश्चत्रिडुदाक्ष्येतुचा

तुरी॥ ५४॥ चक्रगंडौ च पुंसि स्याच्चा मरं चामरापिच॥ दंडे च वा
 लव्यजने चिकुर स्तरलागयो॥ ५५॥ पक्षिवृक्षभिदोः केशो गृहवधौ
 सरीसृपे॥ छिदिरः पावके रज्जौ करवाले परस्वधे॥ ५६॥ छिदुरश्चे
 द्दन्द्वये धूर्ते वैरिणि च त्रिषु॥ जठरो नस्त्रियोकसौ वधक कर्कटयोस्त्रि
 षु॥ ५७॥ जर्जरं शैवदेशक धजे त्रिषु जरातुरे॥ जंवीरः प्रस्थवृ
 ष्टु स्यात्पुंसितं शठदुभे॥ ५८॥ जलेन्द्रः पुंसि वरुणे जंभले च महो
 दधौ॥ झर्जरः स्यात्कलियुगे वाद्यभादे नदांतरे॥ ५९॥ झल्लरी
 झल्लरी च द्वे हुल्लुके बालकुंतले॥ टट्टरी स्यात्तृषावादे लंपापटहवा
 ययो॥ ६०॥ टंकारो विस्मये पुंसि प्रसिद्धो धिनिनी धनो॥ टगरपृ
 कणक्षारे हेला विस्मगोचरे॥ ६१॥ नान्यवलेकरासे स्यात् डिंगरी डं
 गरेपिच॥ क्षेपे तमिस्रं तिमिरे कोपे रूती तु नमस्तौ॥ ६२॥ लृषापक्ष
 निशायां च त्वक्यत्रं तु वरांगके॥ स्त्रीकार्यां च तिमिरे ध्वांते नेत्राम
 यांतरे॥ ६३॥ तीवरो नांचुधौ व्याधे तु तुरी कुक्कुरस्त्रियां॥ धन्याकेपि
 तुषारस्तशीकरे शीतले हिमे॥ ६४॥ तुवरस्तुकषाये स्यात्काक्ष्या
 दक्योस्तु वर्यापि॥ तूवरोऽस्य श्रुपुस्तु प्रौढाशृंगारकेपिच॥ ६५॥ पुरु
 षव्यजनस्य के स्यात्कृषाथरसेपिच॥ दहरो मूषिकायां च स्वत्येष्वां
 तरिबालके॥ ६६॥ दंतुरस्तूनतरदेतथोन्नतनते त्रिषु॥ दर्दरः
 पर्वते पुंसि त्रिषु षड्भ्रमाजने॥ ६७॥ दर्दुरस्तोपदे भेके वाद्यभां
 डादिभेदयोः॥ दर्दुरा नंडकायां स्याद्दामजाले नपुंसके॥ ६८॥
 दंडारो वहले मत्तवारणे शरस्यवके॥ कुमकारस्य चक्रे च द्वापरः
 संशययुगे॥ ६९॥ दासेरो चासिकापले त्रिषु पुंसिक्रमेलके॥ दु
 धरः पुंसिनरकांतरे स्याद्दृषभोपधौ॥ ७०॥ दैत्यारिः पुंसिसामान्य
 देवचगरुडध्वजे॥ धूसरी किन्चरी भेदे नारवरे त्रिषु पांडुरे॥ ७१॥
 नरेन्द्रकर्महीपाले विपरे ये च पुंस्ययं॥ नर्मरा तुदरी मरुत्सासरला
 निष्कलास्तच॥ ७२॥ नागरं सुस्तके शुद्ध्या विदग्धे मगरोद्भवे॥ नि

करो निवहे सारे न्यायदेवने निधौ ॥ ७३ ॥ निर्झरस्तसहस्रांशु तुरंगेतुषा
 वके ॥ निर्झरस्यासुमान्देवे जरात्यक्ते च वाच्यवत् ॥ ७४ ॥ निर्झरातुराङ्घ्र्यां
 च तालपर्णामपि स्त्रियाम् ॥ निकारः स्यात्सरिभवे धान्यस्योक्षेपणे पित्त
 ॥ ७५ ॥ निर्दरं निर्भरे सारेऽन्यवत्तु कठिनेऽत्रपे ॥ स्यान्नीवरो वणिज
 के वास्तव्ये च पुमानयं ॥ ७६ ॥ प्रवरः संततौ गोत्रे क्लीबं श्रेष्ठे तु वाच्यव
 त् ॥ प्रवररोहयसन्नादे कुङ्कुरेऽश्वतरेऽपि च ॥ ७७ ॥ पुंसि त्रिष्वत्यंतस्व
 रे पवित्रं वर्षणे कुशे ॥ ताम्रे पयसि च क्लीबं मध्ये स्याद्भिधेयवत् ॥ ७८
 ॥ प्रदरो रोगभेदे स्याद्द्विद्वारे शरभंगयोः ॥ प्रकरः स्यात्सुमान्त्संधे वि
 कीर्णकुसुमादिषु ॥ ७९ ॥ नपुंसकं जोगके स्त्रीनाद्यांगे च त्वरावलो ॥
 पंकारः शीवले सेतौ सोपाने जलकुञ्जके ॥ ८० ॥ प्रस्तरो ग्रावणिमणौ
 प्रकारस्तल्यभेदयोः ॥ पदारः पादधूलौ स्यात्पादालिंदे पिपुंसव्यम् ८१
 प्रसरः प्रणये वेगे स्यात्साटीरस्तमूलके ॥ केदाररे वेणुसारे च चारिंदे तित
 उल्हापि ॥ ८२ ॥ स्याद्गोवातिके पुंसि पामरः खलनीचयोः ॥ पांडुरं स्यान्म
 रुबके वर्णेनातद्वति त्रिषु ॥ ८३ ॥ पार्ष्णी भक्तसिक्थे स्यात्कीनाशो राज
 यक्ष्मणि ॥ जरादे पिकदंबस्य केसरे च गदांतरे ॥ ८४ ॥ प्रांतरं विपिवेदूश्च
 न्यवर्त्मनिकोठरे ॥ पिठरः स्थाल्यानां क्लीबं मुस्तापंथानदंडयोः ॥ ८५ ॥
 पिंजरो म्वांतरे क्लीबं स्वर्णे पीते च वाच्यवत् ॥ पिंडारः क्षेपणे गोपे महि
 षीरक्षके दुमे ॥ ८६ ॥ पीवरः कल्पे स्थूले पुष्करं खंबुपद्ययोः ॥ तूर्य
 वन्कैरवद्गुफले हस्तिहस्ताप्रकांडयोः ॥ ८७ ॥ कुष्ठौषधे दीपतीर्थभे
 दयोश्च नपुंसकं ॥ नारोगनागविहगृहपभेदेषु वारुणे ॥ ८८ ॥ बंधुरः
 स्थगिकारज्जौलांगूले कुङ्कुरस्य च ॥ करीरकोशे तालस्य पल्लवे च पयो
 धरे ॥ ८९ ॥ बंधुरं मुकुटे पुंसि स्त्रीचंगतैलकल्कयोः ॥ बंधूके बधिरहं
 से त्रिषु स्याद्भ्रमनस्त्रयोः ॥ ९० ॥ बंधुरापण्यशोषायां स्त्रियां भूमिच
 सक्तुषु ॥ बंधुरः शोभने नम्रे वरत्रारज्जुकक्षयोः ॥ ९१ ॥ पत्रमरः कामुके
 भृंगे पत्रामरं मधुनि सृतं ॥ पुंसि प्रसरभेदेऽथ मास्त्रोः मौप्रभाके ॥

॥ १२ ॥ पार्यारुः शैलभेदे स्यान्मृगभेदे च तत्र च ॥ क्रीडया परभार्या
 यांपुत्रोयेनोपपादितः ॥ १३ ॥ मृगारी शिलिकायां स्यात्कनकालौ पु
 नः पुमान् ॥ मत्स्यरामक्षिका यां स्यान्मास्यर्कक्रोधयोः पुमान् ॥ १४ ॥
 असह्यपरसंपत्तौ ह्यपणे चाभिधेयवत् ॥ मधुरा शतपुष्पायां मिश्रेया
 नगरीभिदोः ॥ १५ ॥ मधुकर्कटिकामेदामधूलीयष्टिकास्तत्र ॥ क्लीबं
 विषे पुंसिरसेतद्वत्साहुप्रियेः न्यवत् ॥ १६ ॥ मंदरस्तपुमान्मथशैले
 मंदारपादपे ॥ वाच्यवद्बहले मंदे मंदारः स्यात्स्तरद्रुमे ॥ १७ ॥ पारिभ
 द्रेर्कपर्णे च मंदारो हस्तिधूर्तयोः ॥ मंदिरं नगरेऽगारे क्लीबं नामकरा-
 लये ॥ १८ ॥ मंथरः कोराफलयोर्बाधमंथानयोः पुमान् ॥ कुसुंभ्यां न
 द्वयोर्भेदे पृथौ वक्त्रेभिधेयवत् ॥ १९ ॥ मकरो यादसोभेदे निधिराशि
 प्रभेदयोः ॥ मयूरो बर्हिचूडायामपामार्गेशिरवंडिनि ॥ २० ॥ महेंद्रः
 पर्वतेशक्रे मधुद्रोऽलौचकामुके ॥ मंदुरावाजिशालायां शयनीयार्थ
 वस्तनि ॥ १ ॥ मसूरा मसुरावानावेश्याघ्रीहिप्रभेदयोः ॥ मसूरीपा
 परोगे स्यादुपधाने पुनः पुमान् ॥ २ ॥ मर्मरो वस्त्रभेदे च शुष्कपर्णे ध्वनौ
 तथा ॥ पुंसिस्त्रियां पुनः प्रोक्ता मर्मरी पीतदारुणि ॥ ३ ॥ मंजरी तिल
 कद्रुमुक्तयोर्वल्लुशैदयोः ॥ मकुरः स्यान्मुकुरवद्वर्षणे बकुलद्रुमे ॥ ४ ॥
 कुलालदंडे माठरो व्यासेऽर्कपारिपार्थिके ॥ मार्जारोऽसौ स्वदृशो मि
 हिरः सूर्यवृद्धयोः ॥ ५ ॥ मुद्गरं मल्लिकाभेदे पुंसिलोष्टादिभेदेने ॥ मुदि
 रः कामुके मेषे मुहिरः काममूर्खयोः ॥ मुर्षुरस्तपवद्भौ स्यान्मन्मथेर
 विवाजिनि ॥ मृगारिः स्यात्पुंसिकंठीरवशादूलयोरपि ॥ ७ ॥ रुधिरो-
 गारके पुंसि क्लीबं तु कुंकुपासृजो ॥ बदरागृष्टिकार्पास्योरेलापण्यां स्त्रि
 यांपुमान् ॥ ८ ॥ कार्पासस्याधिबदरी कौलो क्लीबं तु नफलैः ॥ बचरः कुकु
 टे पुंसि शवे च वशिरः पुमान् ॥ किणिही हस्तिपिप्यल्योः क्लीबेऽधिलव
 पोऽसृत् ॥ बचरः पामरे केशे चकले नीवृदंतरे ॥ १० ॥ फंजिकायां पुमा
 नशाकभेदपुष्पभिदोऽस्त्रियां ॥ वर्करः परिहासे स्याच्छागे युवपशार्व

पि॥११॥ वल्लुरंशाहलक्षेत्रेगहनौषधयोरपि॥ वल्लुरात्रिषुसंशक्त
 मांसशूकरमांसयोः॥१२॥ वार्दरंरुष्णालाबीजदक्षिणावर्तेशंखयोः॥
 वीरेचकाकचिंचायांभारत्यांचनपुंसकं॥१३॥ वागरस्तुगतातंकेमुमु
 क्षौवातवेष्टके॥ विशारदेपिशाणेपिनिर्नयेवारकेपिच॥१४॥ वासरस्तु
 पुमान्नागप्रमेददिनयोरपि॥ वासरावासितायांस्याद्दासतेयमुविस्त्रि
 याम्॥१५॥ विष्टरःकुशमुष्टौस्यादासनेपिमहोरुहे॥ विस्तरोवाकूप
 पंचेस्याद्विस्तारेप्रणयेपिच॥१६॥ विदुरोनागरेधीरेकौरवाणांचमंनि
 णि॥ विधुरंस्यात्परिभ्लेषेनहयोर्विकलेत्रिषु॥१७॥ रसालायांस्त्रीवि-
 हारोज्वलाच्छ्वासाजिदारणे॥ विदारीशालपर्ण्यांचरोगभेदेक्षगंधयोः
 ॥१८॥ विवरंदूषणेगर्तेविसरःप्रसरेव्रजे॥ विस्तारोविस्त्र्तौसंवेवि
 कारोविकृतौरुजि॥१९॥ विहारोभ्रमणेस्कंधेस्त्रीलायांस्त्रगतालये॥
 शबरोम्लेच्छभेदेचपानीयेशंकरेपिच॥२०॥ शंवरंसलिलेपुंसिसृग
 दैस्यविशेषयोः॥ शंबरीचारवुपपर्ण्यास्याच्छर्वरीयाभिनीस्त्रियोः॥२१॥
 शर्करारवंडविकृतावुपलाकर्पुंरांशयोः॥ शर्करान्वितदेशेपिरुग्भेदे
 शकलेपिच॥२२॥ शक्वरीछंदसोभेदेनदीमेखलयोरपि॥ शापीरंशो
 णमध्यस्थेषुलिनेददेशेतटे॥२३॥ श्वशुरःपूज्येस्त्रीबाह्यांशारीरंदे
 हजेवृषे॥ शार्करःस्याद्दुग्धफेनेशर्करान्वितदेशयोः॥२४॥ शांकरस्तु
 बलीवर्देछंदोभेदेनपुंसकं॥ शार्वरंत्वंधतमसेघातुकेभेदलिंगकम्
 ॥२५॥ शालारंस्याद्द्विस्तिनरवेसोपानेपक्षिपंजरे॥ शांबरीशूकशिंथा
 स्यात्पुंसिपापापराधयोः॥२६॥ सोधेचशांकरिःपुंसिकार्तिकेभेगणाधि
 पे॥ शारवरोःस्त्रीद्रुमायाद्रिशृगेपुलककक्षयोः॥२७॥ पक्षदाडिम-
 बीजाभ्रमाणिक्यशकलाग्रयोः॥ शिशिरोनाहिमेनस्त्रीत्रस्तुभेदेज
 डेत्रिषु॥२८॥ शिलिंघ्रंकंदलीपुष्पेकवरेनाझांतरे॥ दुग्भेदेस्त्रीतुवि
 हगीभेदगंडूपदीमृदोः॥२९॥ शीकरंशरलेवातस्त्रुतांबुकणयोःपुमा
 न्॥ शुषिरंवंशादिवाद्येविवरेपिनपुंसकं॥३०॥ मूषिकेनास्त्रियांगर्ते

वन्दोरं प्रान्विते त्रिषु ॥ शृंगारः सुरतेनाव्यरसे च गजमंडने ॥ ३१ ॥ न
 पुंसकंलवगेपि नागसंभवचूर्णयोः ॥ संबरोदैत्यहरिणमत्स्यशैलजि
 नांतरे ॥ ३२ ॥ नपुंसकंतुसलिलबौद्धव्रतविशेषयोः ॥ संकरोऽग्निचद
 त्कारेसंपार्जन्यवपुंजिते ॥ ३३ ॥ नवदूषितकन्यायां संकरीपुनरुच्यते ॥
 संस्कारः प्रतियत्नेनु भवेमानसकर्मणि ॥ ३४ ॥ संस्तरः प्रस्तरेयज्ञे
 संगरोयुधिचापदि ॥ क्रियाकारे विषे चांगीकारे क्लृबंशमीफले ॥ ३५
 संपारः संभृतौसंधेसामुद्रं देहलक्षणे ॥ ससुइजेः न्यलिंगोऽथसा
 वित्रः शंकरेवसौ ॥ ३६ ॥ सावित्रीसत्यवसत्यां ब्रह्मपत्न्युमयोरपि ॥
 सिंदूरस्तरुमेदेस्यात्सिंदूररक्तचूर्णके ॥ ३७ ॥ सिंदूरीरोचनीरक्त
 चेलिकाधातकीसुच ॥ सनारिस्तुनीस्तन्ये सर्पाडकलविकयोः ॥ ३८
 संदरीत्तनुभिन्नारीभिदोः स्त्रीरुचिरेऽन्यवत् ॥ सौरंध्रीपरवेशमस्थ
 शिल्पकृत्स्ववशास्त्रियां ॥ ३९ ॥ वर्णसंकरसंभूतस्त्रीमहल्लिकयोरपि
 ॥ सौवीरं कांजिके स्त्रोतेजने च बंदरीफले ॥ ४० ॥ नातुनीवृतिहारिद्रं
 हरिदारंजिते त्रिषु ॥ नानीपदक्षे हिंडीरः फेनवार्ताकुपूरुषे ॥ ४१ ॥ ॥
 रचतुः ॥ अरुष्करो व्रणहृति त्रिषु भल्लातके पुमाच ॥ भवेद्भि
 मरोयुद्धे वधे स्वबलसाधने ॥ ४२ ॥ अनुत्तरं त्रिषु श्रेष्ठे प्रतिजल्पवि
 चर्जिते ॥ अलंकारस्तु हारादातुपमादावलंकृतौ ॥ ४३ ॥ अवहारः पु
 मांश्चौरैद्युतयुद्धादिविश्रमे ॥ निमंत्रणोपनेतव्यह्रस्वोग्राहारव्यादसि
 ॥ ४४ ॥ अवतारोऽवतरणे पुष्करिण्यादित्थीर्थयोः ॥ अवस्करोपि च
 र्वस्के सुह्येऽथावसरः पुमान् ॥ ४५ ॥ प्रस्तावे मंत्रभेदे च वर्षणे चापि
 कीर्तितः ॥ उपलादावकूपारः कुर्मराजे महोदधौ ॥ ४६ ॥ असिपत्रः
 खड्गकोशे पुमानिहौचनारके ॥ भवेद्दश्वत्तरो नामांतरे वेगसरेपि च
 ॥ ४७ ॥ अभिहारोऽभियोगे च चौर्ये सन्नहनेपि च ॥ अग्निहोत्रोऽग्नि
 हविषोरर्धचंद्रौ चरवक्षते ॥ ४८ ॥ गलहस्ते बाणभेदे कृष्णाभिद्यतितु
 क्षियां ॥ आडंबरस्तूर्यपद्मसंरंभे गजगर्जिते ॥ ४९ ॥ आत्मीवीरः

स्वतुः

मेदिनीकोशः

१०१

प्राणवति श्यालके च विदूषके ॥ इंदीवरं कुवलयेशतावर्या तु योषिति ॥
५० ॥ उदुंबरस्तदेहल्यां वृक्षभेदे च पंडके ॥ कुष्ठभेदेपि च पुमांस्ताम्प्रेतुस्या
न्नपुंसकं ॥ ५१ ॥ उपकारं समीपे स्यादेकांतेपि न पुंसकं ॥ उदंतुरस्त्रिषु तु
गेकरालोत्कटदंतयोः ॥ ५२ ॥ उपकारश्चोपहतौ विकीर्णकुसमादिषु
॥ ओदुंबरः श्याददेवे रोगभेदे न पुंसकं ॥ ५३ ॥ अथ कर्म करो भृत्ये चेत
नाजी विनित्रिषु ॥ कीनाशो पुंसि मूर्च्छायां चिं विकायामपि स्त्रियाम् ॥
॥ ५४ ॥ कलिकारस्तधूम्यादेकरं जेपीतमस्तके ॥ कर्णिकारः पु
मानारवधद्रीचदुमोसले ॥ ५५ ॥ कर्णपूरः शिरीषे स्यान्नीलोसल
वसंतयोः ॥ करवीरः कृपाणे स्याद्द्वैत्यभेदाश्चमारयोः ॥ ५६ ॥ करवी
र्यदिति शेषगवीपुत्रवतीषु च ॥ कटंभराप्रसारण्यां रोहिण्यां गजयो
षिति ॥ ५७ ॥ कलंबिकायां गोलायां वर्षाभूमूर्वयोरपि ॥ कादंबरस्तद
ध्यप्रैमद्यभेदे न पुंसकं ॥ ५८ ॥ स्त्रीवारुणी परभृता भारती शारिकास्त
च ॥ कालंजरो योगिचक्रमेलके भैरवे गिरौ ॥ ५९ ॥ कुंभकारी कुल
ध्यां च पुल्लिंगो घटकारके ॥ कृष्णासाराशिशपायां पुंसि स्तुत्यां मृगांत
रे ॥ ६० ॥ गिरिसारः पुमांश्चोद्देरंगेमलयपर्वते ॥ घनसारस्तकर्पूरेद
क्षिणावर्तपारदे ॥ ६१ ॥ चराचरं वाच्यलिंगमिगे जगति नदयोः ॥ च
र्मकारः पादुहृतिस्त्रियां चर्मरुषौ पथौ ॥ ६२ ॥ अथ चक्रधरोऽजेऽद्वै
नात्रिषु ग्रामजालिनि ॥ चित्राटी रोविधौ भालमंकितं येन तत्र च ॥ ६३
यदां कर्णोपहाराय हतछागास्त्रविंदुषु ॥ तालपत्रं तु ताटं केरंडायां ताल
पत्र्यपि ॥ ६४ ॥ तुंगभद्रानदीभेदे स्त्रियां पुंसि नदीकटे ॥ तुंडिकेरी
तुकार्पास्यां चिं विकायामपि स्त्रियां ॥ ६५ ॥ तुलाधरस्तलाराशौ पुं
सिवाणिजके त्रिषु ॥ अथ तोयधरो मुस्तासु निषण्णो पथी घने ॥ ६६ ॥
दंडयात्रादिग्विजये संपानवरयात्रयोः ॥ अथोद्वेत्तापुरं देशे पूरेपि
स्यान्नपुंसकम् ॥ ६७ ॥ दंडधारः पुमान् स्त्रीनाथे भेदाधिपेपि च ॥ दि
गंबरः स्यात्क्षपणेन प्रेतमसिशंकरे ॥ ६८ ॥ दुरोदरं घृतभेदे घृतकस्य

णयोःपुमान् ॥ देहयात्रायमपुरीगमनेभोजनेपिच ॥ ६९ ॥ द्वैमानुरो
 जरासंधवारणाननयोःपुमान् ॥ धराधरो हरो शैले धाराधरो मि
 मेघयोः ॥ ७० ॥ धारांकुरस्कनाशीरेशीकरेपिघनोपले ॥ धार्तराष्ट्रो
 ऽसितास्यांघ्रिहंसेकौरिवसर्पयोः ॥ ७१ ॥ धुंधुमारः शक्रगोपेगृहधूमै
 पदालिके ॥ धुरंधरो धवद्रौनावाच्यलिंगम्कूर्ध्वहे ॥ ७२ ॥ धृतराष्ट्रः
 सराज्ञिस्थान्नागक्षत्रियभेदयोः ॥ धृतराष्ट्रीहंसपत्न्यां नभश्चरोधि
 हंगमे ॥ ७३ ॥ विद्याधरेघनेचानेनिशाचरस्करक्षसि ॥ फेरुपेचकस
 र्पेषुपांशलायांनिशाचरी ॥ ७४ ॥ निषहुरस्कजंबालेनिशायांतु
 निषहुरा ॥ नीलांबरः प्रलंबघ्नेकोणपेचशनिश्चरे ॥ ७५ ॥ भवेत्परि
 करः संघेपर्यंकपरिवारयोः ॥ प्रगाढगात्रिकाबंधेसमान्चारविवेकयोः
 ॥ ७६ ॥ अथपक्षचरश्चंद्रैथक्चारिगजेपिच ॥ भवेत्प्रतिसरोमं
 त्रभेदेमाल्येचकंकणे ॥ ब्रणशुद्धौचमूएषेपुंसिनस्त्रीतुमंडने ॥ आरक्षे-
 करसूत्रेचनियोज्येत्वन्यलिंगक ॥ ७७ ॥ भवेत्परिसरोमृत्योविधाव
 पिचपुंस्ययम् ॥ परंपरोमृगभेदेप्रपौत्रेत्तनयस्यच ॥ ७९ ॥ परंपरा
 परिपाठ्यांहिंसासंतानयोरपि ॥ पयोधरः कौषकारेनालिकेरेस्त
 नेपिच ॥ ८० ॥ कशेरुमेघयोः पुंसिप्रभाकरो ऽग्निसूर्ययोः ॥ प्रतीहा
 रोद्धारिद्वास्येहाः स्थितायांतुयोषिति ॥ ८१ ॥ परिवारः परिजनेस्व
 ड्गकोषेपरिछदे ॥ पारावारः समुद्रेनातदहयेनपुंसकं ॥ ८२ ॥ पात्रटी
 रस्तपुलिंगोमुक्तव्यापारमंत्रिणि ॥ लोहकांस्यरजसात्रेसिंघाणेपाव
 केपिच ॥ ८३ ॥ पारिभद्रस्तमंदारेनिंबद्रौदेवदारुणि ॥ पीतांबरस्त
 शैलूषेपुंसिकैटभसूदने ॥ ८४ ॥ पीतसारोमलयजेगोमेदकमणाव
 पि ॥ पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रेवर्धापकेपिच ॥ ८५ ॥ बलभद्रात्रायमा
 णाकुमार्योः पुंसिसीरिणि ॥ ब्रह्मपुत्रः क्षेत्रभेदेनदभेदेचपुंस्ययम् ॥
 ८६ ॥ बक्रनक्रस्तपिशनेतथैवशुकपक्षिणि ॥ चार्वटीरौरंगआ
 म्नाश्च्यकुरंगणिकाकृते ॥ ८७ ॥ चारकीरस्तपुंसिस्थाद्वारग्राहि-

णिवाडवे ॥ यूकायांरोलरोधिन्यांनीराजितहयेपिच ॥ ८८ ॥ बिंदुतंत्रः
 पुमान्शारिफलकेचतुरंगके ॥ वीरभद्रोऽश्वमेधाश्वेवीरश्रेष्ठेचवीरणो
 ॥ ८९ ॥ स्याद्दीरनरंवीरणेवीरश्रेष्ठेशवेचना ॥ महावीरस्तगरुडेशू
 रोसिंहेमरवानले ॥ ९० ॥ वज्रेश्वेततुरंगेचसंचानविहगेपिच ॥ महामा
 त्रःसमृद्धेचामात्येहस्तिपकाधिपे ॥ ९१ ॥ मणिछिद्रानुमेदायामृष
 भारव्योषधेपिच ॥ महेश्वरोमहादेवेकथितोधीश्वरेपिच ॥ ९२ ॥
 मृगनेत्रा रात्रिभेदेविशेषेयोषितस्तथा ॥ रथकारस्तमाहिष्यात्का
 र्णीजेचतक्षणि ॥ ९३ ॥ रागसूत्रंतुलासूत्रेपटुसूत्रेनपुंसकं ॥ लंबोद
 रस्यादुद्धानेगणानामधिपेपिहि ॥ ९४ ॥ लक्ष्मीपुत्रःस्तपुल्लिंगःका
 मदेवेतुरंगमे ॥ व्यवहारोद्गुभेदेस्यान्यासेपिचगणस्थितौ ॥ ९५ ॥ अ
 थव्यतिकरःपुंसिव्यसनव्यतिषंगयोः ॥ वात्पुत्रोमहाधूर्तेभीमसेने
 हनूमति ॥ ९६ ॥ विश्वंभरोऽयुतेशक्रेपुंसिविश्वंभरांभुवि ॥ विश्व
 कद्रुस्त्रिपुरवलेध्वानारवेदशक्तोःपुमान् ॥ ९७ ॥ विभावरीनिशारा
 योःकुट्ट्यांचक्रयोषिति ॥ विवादवस्त्रगुह्यांचविभाकरोऽग्निसूर्य-
 योः ॥ ९८ ॥ वीतिहोत्रोऽनलेःकेचशतपत्रःशिखंडिनि ॥ दारवाघटे
 सारसेचकमलेतुनपुंसकम् ॥ ९९ ॥ शतावरीतुत्रात्यांस्यादिदीवर्था
 मपिस्त्रियां ॥ शिशुमारोऽबुसंभ्रतजंतोतारात्मकाच्युते ॥ १०० ॥ भवे
 त्साहचरोऽग्निद्व्यांस्त्रयोस्तुचरेत्रिषु ॥ समुद्रारुःपुमान्ग्राहेसेतुवद्देति-
 मिंगिले ॥ १०१ ॥ संप्रहारोगतौसुद्धेस्थिरदंष्ट्रोऽसुजंगगमे ॥ विराहाकृति
 विष्णोचस्तकुमारोमृदौत्रिषु ॥ १०२ ॥ पुंसिपुंड्राभिधानेशौसूत्रधारः
 शचीपतौ ॥ नानाद्यंतरसंचारिपारिपात्रप्रभेदयोः ॥ १०३ ॥ ॥ रपंच
 तमालपत्रंतापिष्ठेतिलकेपत्रकेपिच ॥ तालीशपत्रंभूम्यामलकी-
 तालीशयोःस्मृतम् ॥ स्यात्स्यांशुचामरःपुंसिदूर्वांचिततटीभुवि ॥ व
 र्हापकेप्रशंसायांपुरोदौधूलिगुच्छके ॥ १०४ ॥ स्यात्पादचतुरश्रुडागै
 कतेपिप्यलेपिच ॥ करकेपरदोषैकप्रवक्तृपुरुषेपिच ॥ १०५ ॥ पीतकावेर

मित्येतलुंकुमेपित्तलेपिच ॥ स्याद्राजचदरंरक्तमेलकेलवणोपिच
 ७ ॥ वस्वोकसारेंद्रपुरेकुबेरनलिनीपुरोः ॥ विप्रतीसार उद्दिष्टः
 कौकृत्येनुशयेरुषि ॥ ८ ॥ भवेत्समभिहारस्तपौनःपुन्यभृशार्थयोः ॥
 सर्वतोभद्रइत्युक्तःकाव्यचित्रेगृहांतरे ॥ ९ ॥ निंबेनासर्वतोभद्रांगं
 भारीनदयोषितीः ॥ इतिरांतवर्गः ॥ १०५३ ॥
 लैकं ॥ लःशक्रेलातुदानेस्यात्ग्रहणेपिनिगद्यते ॥ लीश्ले
 षणेचचपलेरलौर्धरण्यानिशापतौ ॥ ११ ॥ लङ्घिः ॥
 अम्लोरसस्यभेदेस्यादम्लीचांगेरिकौषथौ ॥ अलिःसुरापुष्पलिहोः
 पुंस्त्वलिर्विशदाशये ॥ १२ ॥ विषुस्त्रियां वयस्यायांसेतोपंतौचकीर्तिता
 ॥ आलुर्गर्जतिकायांस्त्रीक्रीबंमूलेचभेलके ॥ १३ ॥ इलाकलत्रेसौम्यस्य
 धरिच्यंराविवानिच ॥ ओलुस्तभूरणेपुंसिस्थादाईवाच्यलिंगकः ॥
 १४ ॥ कलास्यान्मूलरैवृद्धौशित्यादावंशमात्रके ॥ षोडशांशोचचंद्रस्यक
 लनाकलमात्रयोः ॥ १५ ॥ कलंशक्रेत्रिष्वजीर्णेनाद्योक्तमधुरध्वनौ ॥ क
 लिःस्त्रीकलिकायांन्नाश्वराजिकलहेयुगे ॥ १६ ॥ कालोमृत्यौमहाका
 लेसमयेयमरुष्यायोः ॥ कालातुरुष्णात्रिवृतामंजिष्ठानीलिकास्तच
 ॥ १७ ॥ कालीगौर्याक्षरकीटेकालिकामातृभेदयोः ॥ कीलोलेशोद्दयोः
 शस्त्रज्वालाकफोणिशंकुषु ॥ १८ ॥ कुलंजनपदेगोत्रेसजातीयगणेषु
 पि ॥ भवनेचतनौक्रीबंकंदकार्यौषधौकुली ॥ १९ ॥ अथकुलंतरेस्त्
 पेसैत्यपृष्ठतडागयोः ॥ कौलंकोलिफलेहीबोपिप्पलीचव्ययोःस्त्रियां
 ॥ ११० ॥ नांरपाले शनीचित्रेवराहोत्संगमेलके ॥ रवलंभूस्थानकल्के
 पुनीचक्रुगाधमेत्रिषु ॥ १११ ॥ रवलीवस्त्रप्रभेदेस्याद्द्वर्तेचर्मणिचानके
 रवलीतुहस्तपादावमर्दनारव्यरुजिस्त्रियाम् ॥ ११२ ॥ रिवलमप्रह
 तेक्रीबंसारसंक्षिप्तवेधसोः ॥ गलःसर्जरसीकंदेगुलःस्यादैक्षवेपुमा
 च ॥ ११३ ॥ गुलीतुगुविकारोगभिदोःसुखांगुलास्मृता ॥ गोलागो
 दाषीसरयोःकुनरीतुर्गवोस्त्रियां ॥ ११४ ॥ पत्रांजनेमंडलेचार्लि-

जरेबालखेलने ॥ चलाक्षयांपुमान्कंपैकनेत्वभिधेयवत् ॥ १५ ॥ चि-
 ल्वाः पुमान्क्लिन्ननेत्रेक्लिन्नाक्षेप्यभिधेयवत् ॥ आततायिनितद्योक्तश्चि-
 ल्लीस्यात्कदवास्तके ॥ १६ ॥ चुल्लीचितायासुद्धानेचोलः कूर्पासकेपुमा-
 न् ॥ नपुंसकंतुवसने छलं स्वलितशाह्ययोः ॥ १७ ॥ छल्लीवीरुधसंता-
 नेवल्कलेकुसुमांतरे ॥ जलं गोकलनेनीरेद्रीबेरेप्यन्यचज्जडे ॥ १८ ॥
 जालंगवाक्षआनायेक्षारकेदंभहृदयोः ॥ जालोनीपद्भुमेजालीपटो-
 लिकौषधौस्त्रियाम् ॥ १९ ॥ झुलास्यादातपस्योमौदुहितर्यपिचस्त्रियां
 झिल्लीचीर्यातपरुचोर्वर्त्यामुद्दर्ननांशके ॥ २० ॥ तलं स्वरूपेनूर्ध्वोस्त्रीक्री-
 र्वज्याघातवारणे ॥ काननेकार्यबीजेचपुंसितालमहीरुहे ॥ २१ ॥ चपेटे-
 चत्सरोतंत्रीघातेसव्येनपाणिना ॥ तल्लीतरुण्यांतल्लुस्तजलाधारांतरे
 पुमान् ॥ २२ ॥ तालः करतले गुष्ठमध्यमाभ्यांचसंमिते ॥ गीतकालक्रिया
 मानेकरास्फालेद्रुमांतरे ॥ २३ ॥ वाद्यभांडेचकांस्वस्यत्सरोतालीजटौ
 षधौ ॥ क्लीबंतुहरितालेस्यात्तुलासादृश्यमानयोः ॥ २४ ॥ गृहाणांदास-
 वंधायपीठिकायामपीष्यते ॥ राशौपलशते भांडेतुलंस्याद्द्रव्यदारुणि
 ॥ २५ ॥ आकाशेयपिचोनरूरीदलमुसोधरवंडयोः ॥ शरूरीछदेप्यवद्
 येपत्रेप्ययदुलिः स्त्रियाम् ॥ २६ ॥ कमठ्यांनानुनौदोलानील्यांयानां-
 तरेपिच ॥ नलः पोरगलेराक्षिपितृदेवेकपीश्वरे ॥ २७ ॥ कमलेपिकुनल्यां
 चक्रमेणक्रीबयोषितोः ॥ नालाननापद्यदंडेनालीशाककडंबके ॥
 २८ ॥ नीलंतुनीलीरक्तेनानिध्यदिवानरांतरे ॥ नीलीरुग्भेदनीलिन्योः
 पलमुन्मानमांसयोः ॥ २९ ॥ पल्लव्यप्रापकुट्टिन्योः पल्लुः स्पृष्टकुसूलके
 ॥ पालिः कर्णलताघ्रेऽश्रौपंक्ताचंकप्रभेदयोः ॥ ३० ॥ छात्रादिदेपेस्त्री-
 पालीयूकासश्मश्रुयोषितोः ॥ पिल्लुः पुमान्क्लिन्ननेत्रेक्लिन्नासिपुनरन्यव-
 त् ॥ ३१ ॥ पीलुः पुमान्प्रसूनेस्यात्सरमाणोमतंगजे ॥ अस्थिरवंडेचताल-
 स्यकांडपादप्रभेदयोः ॥ ३२ ॥ पुलः स्यात्पुलकेपुंसिविपुलेप्यन्यलिंगकः ॥
 फलंजातीफलसस्येहेतृत्वेन्युधिलाभयोः ॥ ३३ ॥ त्रिफलायांचककोलेपि

यंगौतुफलीस्मृता ॥ फालः पुंसिमहादेवेकालिंदीभेदनेपिच ॥ ३४ ॥ क्ली
 बंसीरोपकरणे त्रिषु कार्पासवाससि ॥ बलिर्देत्यप्रभेदेच करचामरदं
 योः ॥ ३५ ॥ उपहारे पुमान् स्त्रीतु जरयाश्च यचर्मणि ॥ गृहदारुप्रभेदेच
 जटरावयवेपिच ॥ ३६ ॥ बलंगंधरसेरूपेस्थासनिस्थौ ल्यसैन्ययोः ॥
 पुमान् हलायुधेर्देत्यप्रभेदेवायसोपिच ॥ ३७ ॥ बलयुक्तेः न्यलिंगः स्या
 द्वात्पालकेतुशेषिति ॥ चली स्यादजमोदायांचतत्यामपियोषिति ॥
 ३८ ॥ बालो नाकुंतलेश्वस्य करिणश्चापि बालधौ ॥ नालिकेरे हरिद्रायां
 मल्लिकासिद्यपि स्त्रियां ॥ ३९ ॥ वाच्यलिंगोः र्भके मूर्खे र्द्वीचे रं पुन्नपुंसकं
 ॥ अलंकारांतरे मध्ये बाली बाला च्छुटि स्त्रियोः ॥ ४० ॥ वेलाकाले च-
 सीमायामध्येः कूलविकारयोः ॥ अक्लिष्टमरणे रागे ईश्वरस्य च भोजने
 ॥ ४१ ॥ भल्लुः स्यात्पुंसि भल्लूकेशास्त्रभेदे तु न द्वयोः ॥ भल्लानक्यां स्त्रियां
 भल्ली भालंतेजोललाटयोः ॥ ४२ ॥ भेलः पूवे पुनौ पुंसि भीरावज्ञे च वा
 च्यवत् ॥ मलोऽस्त्रीपापविद्रुकिद्रूपणोत्पत्तिधेयवत् ॥ ४३ ॥ मल्लुः
 पात्रे कपोले च मत्स्यभेदे बलीयसि ॥ मालः क्षेत्रे स्त्रियां पक्कास्त्रजो-
 र्जास्यंतरे पुमान् ॥ ४४ ॥ मालुः पत्रलतानार्योः स्त्रियां मूलं शिफाययोः
 ॥ मूलवित्तैतिके वानामेलास्यान्मेलके मसौ ॥ ४५ ॥ मौलिः किरीटे ध-
 म्मिले चूडाया मन्पुंसकम् ॥ नाशोकद्रौ स्त्रियां भूमौ लीलाकेलि-
 विलासयोः ॥ ४६ ॥ शृंगारभावचेष्टायां लोलः स्याद्वाच्यलिंगकः ॥ स-
 तृष्णे चंचले लौलाजिह्वाकमलयो स्त्रियां ॥ ४७ ॥ व्याली दुष्टगजे स
 र्पेश्वापदेनाऽन्यक्त्वे ॥ विलंछिद्रेण हायांचपुमानुच्चैः श्रवो हये ॥
 ॥ ४८ ॥ शालस्क शालले पुंसि भृंगिस्त्रिभेदोर्विधौ ॥ शालुः कषायद्र-
 ये स्याच्चौरकारख्यौषधौ पुमान् ॥ ४९ ॥ शालिस्क कलमादौ च गंधमा
 र्जारके पुमान् ॥ शाला दुस्कंधशाखायां गृहगेहैकदेशयोः ॥ ५० ॥ ना
 इषेशिलमुंछे स्याद्दंडपयां शिलीमता ॥ स्तंभशीर्षेशिलाशिल्यौ
 शिलानुप्रस्तरे मता ॥ ५१ ॥ तथामनःशिलायां च द्वाराधस्थिता

लत्रिः

मेदिनीकोशः

१०७

रुणि ॥ शीलं स्वभावे सहृत्ते शुक्रो योगांतरे सिते ॥ ५२ ॥ नपुंसकं तु रज
ने शूलोऽस्त्रीरोग आयुधे ॥ मृत्युकेतनयोगेषु शूला स्यात्सप्यथोषि
ति ॥ ५३ ॥ शूलो भूति शैलं तु शैले ये ताक्ष्यं शैलके ॥ सालः पाद-
पमात्रे स्यात्त्राकारे सर्जपादये ॥ ५४ ॥ स्थालं भाजनभेदेऽपि स्था-
ली स्यात्पादलेखयोः ॥ ५५ ॥ स्थूलं कूटेऽथ निष्प्रज्ञे पीवरेष्वन्यलिङ्ग
कः ॥ ५५ ॥ हालो हले पुमान्हालो मदिरायांचयोषिति ॥ हेलाश्चि
यामवज्ञायां विलासे वरयोषितां ॥ ५६ ॥ ॥ लत्रिः ॥ ॥

अनलो वसुभेदेऽपि वनिलो वसुवातयोः ॥ अर्गला त्रिषुकलो ले
दंडेऽंतरकपाटयोः ॥ ५७ ॥ अरालः कुटिले सर्जरसे समददंतिनि ॥ अं
गुली करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च ॥ ५८ ॥ अचला वसुधा
यां स्यात्चलः शैलकीलयोः ॥ अमलं त्वभके क्लीबं लक्ष्णां स्त्रीनिर्म
ले त्रिषु ॥ ५९ ॥ अंजलि स्तुपुमान्हास्तसंपुटे कुडवेपि च ॥ अचेलस्तप
लापे स्यादवेलापूगचर्चिते ॥ ६० ॥ आपीलं नद्योः रुद्धे वाच्यलिङ्गं
भयानके ॥ इ ल्वला तारकाभेदे नाभेदे दैत्यमत्स्ययोः ॥ ६१ ॥ उत्पली
तुषचर्पस्थां क्लीबं कुष्ठप्रसूनयोः ॥ उपलः प्रस्तरे रलेशर्करायां तु यो-
षिति ॥ ६२ ॥ उज्वलो दीप्तभृंगारविशदेषु विकशिनि ॥ उत्फुल्लं क
रणे स्त्रीणामुत्तालेपि विकसरे ॥ ६३ ॥ उत्ताल उत्कटेऽथेष्टे विकरा
ले पूवंगमे ॥ कमलं सलिले ताम्रे जलजे क्लीभिः मेषजे ॥ ६४ ॥ मृगमे
दे तु कमलः कमला श्रीवरस्त्रियोः ॥ कपिलारेणुकायांच शिशापागे
विशेषयोः ॥ ६५ ॥ पुंडुरीक करिण्यां स्त्रीवर्णभेदे त्रिलिङ्गकं ॥ नानलेषा
स्तदेवैचमुनिभेदे च कुक्षुरे ॥ ६६ ॥ कंबलो नागराजे स्यात्सास्त्रा प्रावा
रयोरपि ॥ कृमावप्युत्तरासंगे सलिले तु नपुंसकम् ॥ ६७ ॥ करालो दं
तुरे तुंगे भीषणे चाभिधेयवत् ॥ ससर्जरसतेलेना क्लीबं लक्ष्णा कुठेरके ॥
६८ ॥ कदलं त्रिषुकपालेषु परागेन वां कुरे ॥ कलध्वने कदली तु मृग
गुल्फप्रभेदयोः ॥ ६९ ॥ कदला कदलोऽप्यं कदली कदलो पुनः ॥ स्मा

वृक्षेऽथकदलीपताकामृगभेदयोः ॥७०॥ कदलाडिंबिकायांचशाल्
 मलीशूरुहेपिच ॥ कपालोऽस्त्रीशिरोस्थिस्था हृदादेः शकलेव्रजे
 ॥७१॥ कंठीलातुह्योर्द्वीपीप्रभेदेनाक्रमेलके ॥ कल्लोलः पुंसि हर्षे
 स्यादुल्लोलवैरिणोरपि ॥७२॥ कामलारोगभेदेवानानामरुवसंतयोः
 ॥ कामुकेवाच्यलिंगोयकालोलंनरकांतरे ॥७३॥ नाकुलाले द्रोणका
 केविषभेदेतुनस्त्रियाम् ॥ काहलावाद्यभांडस्यभेदेचाप्सरसांभिदि
 ॥७४॥ काहलीनुतरुण्यांस्यात्काहलश्रवणासुधे ॥ शब्दमात्रेपिपु
 ल्लिंगस्त्रिपुशक्रेषुशेरवले ॥७५॥ किट्टालः पुंसितामस्यकलशेलो
 हगुयके ॥ कीलालंरुधिरेतोयेकुशलशिक्षितेत्रिपु ॥७६॥ क्षेमेच
 स्फुक्तेचापिपर्यासौचनपुंसकम् ॥ कुवलंचोसलेमुक्ताफलेपिचद
 रीफले ॥७७॥ कुड्मलोसुकुलेपुंसिर्नद्वयोनरकांतरे ॥ कुटिलान
 गरपाद्यांस्त्रीभुषेवाच्यलिंगकः ॥७८॥ कुंतलश्रवणकेवालजवेपुंभू
 त्पिनीवृत्ति ॥ कुलालः कुक्कुभेकुंभकारेस्त्रीतंजनांतरे ॥७९॥ कुं-
 भिलः शालमीनेचचोरेऽलौकार्थचौरयोः ॥ कुट्टालः स्यात्सुमाभू-
 मिदारणयुगपत्रके ॥८०॥ कुचेलाविदूषणयोस्त्रीवाच्यवत्तुकुवास-
 सि ॥ कुलूलंशंकुसंकीर्णश्वभ्रेनातुतुषानले ॥८१॥ कुंडलंकर्णभूषा
 यांपारोपिवलयपिच ॥ कांचनदुगुडूच्योः स्त्रीकेवलः कुहनेपुमान् ॥
 ८२॥ नपुंसकंतुनिर्णीतिवाच्यवच्चैककृत्तयोः ॥ केवलो ज्ञानभेदेथ
 कोमलंमृदुलेजले ॥८३॥ कोहलोवाद्यभेदेस्यान्नाद्यशास्त्रप्रव
 क्तारि ॥ ग्रंथिलस्तकरीरद्वौविकंकतनरोपुमान् ॥८४॥ सग्रंथौत्रिपु
 गंधोलीभद्रशाब्दोश्चयोषिति ॥ गरलं तृणपूलेचविषेमानेनपुं-
 सकं ॥८५॥ गोपालोनृपगोपेशोगो कुले सुसलैहले ॥ गोरिल
 स्तपुमान् लोहचूर्णेस्याद्दौरसर्षपे ॥ चपलः पारदेमीनेचोरकेप्रस्त
 रांतरे ॥ चपलाकमलाविद्युसुंश्रतीपिपलीषुच ॥८६॥ नपुंसकंतु-
 शीघ्रेस्याद्वाच्यवत्तरलेचले ॥ चत्तलो होमकुंडेस्यात्पुंसिदर्भोपिद्वर्यते ॥

॥८८॥ चंद्रिलः पुंसिवास्तूकशाकेभर्गचनापिते ॥ चंचला तु तडिल्लस्यो
 श्रंचलः कामुकेनिले ॥ ८९ ॥ चूडालात्तच्चदायास्त्रीचूडावतिचवाच्य
 वत् ॥ छगलं नीलवस्त्रेनालागेस्त्रीवृद्धदारके ॥ ९० ॥ जंबालः शैवलेपं
 केजगलोभदनद्रुमे ॥ भेदकेपिष्ठमध्येचपुंसिधूर्तेऽभिधेयवत् ॥ ९१ ॥ ज
 टिलापिष्पलीमांस्योर्जटायुक्तेतुवाच्यवत् ॥ जंगलं निर्जनस्थानेत्रिलि
 ग्यांपिशितेस्त्रियां ॥ ९२ ॥ जभ्रलः पुंसिजंबीरेबुद्धदेवांतरेपिच ॥ जंबूल
 स्तपुमाज्जंबूनिटपेककचछदे ॥ ९३ ॥ जांगलीविषविषायांजांगल
 जालिनीफले ॥ जांगलीभूकशिंच्यांस्त्रीजांगलोनाकपिंजले ॥ ९४ ॥
 तरलं चंचलेषिङ्गमास्त्रेपित्रिलिंगकम् ॥ हारमध्यमणौपुंसियवागू
 सरयोःस्त्रियाम् ॥ ९५ ॥ तंडुलः स्याद्विडंगेचधान्यादिनिकरेपुमान् ॥
 तमालफिलकेखड्गेतापिछैवरुणद्रुमे ॥ ९६ ॥ तांबुलीनागवल्यांस्त्री
 क्रमुकेतुनपुंसकं ॥ तातलोरुजिपाकेचलोहकूटेमनोजवे ॥ ९७ ॥ तुसु
 लः कलिबृहतेनाकूंबंतुरणसंकुले ॥ तैतिलोगंडकेपुंसिकूंबतुकरणा
 तरे ॥ ९८ ॥ तुलूकं श्लक्ष्णवस्त्रेस्यास्त्रौमेचधवलागवि ॥ वृषश्रेष्ठेपुमा
 नाच्यलिंगः शुक्लेचसंदरे ॥ ९९ ॥ नकुलीकुंकुटीमांस्योः पशुपांडवयोः
 पुमान् ॥ नाकुलीकुंकुटीकंदेरास्त्रायांचविकेस्त्रियां ॥ १०० ॥ नाभीलं
 वक्षणेनार्याः कृच्छ्रगर्भाडयोरपि ॥ निचूलस्तनिचोलेस्यादिज्जलारव्य
 महीरुहे ॥ १०१ ॥ निर्मलं स्यात्तुनिर्माल्येचाभ्रकेचनपुंसकं ॥ मलहीने
 ऽच्यलिंगचनिस्तलं वर्तुलेचले ॥ १०२ ॥ निष्कलं तु कलाभूत्येनष्ट
 शैर्धेचवाच्यवत् ॥ नेपालीतुनवमालीकुनटीरुवहासकच ॥ ३ ॥ पल
 लंतिलचूर्णेचपंकेमांसैनपुंसकं ॥ नाशक्षसेऽथपटलंपिटकेचपरिलु
 दे ॥ ४ ॥ छदिदृयोभतिलकेकूंबंत्रजेपुनर्नवा ॥ प्रतलं पातालभेदेतता
 गुभिकरेपुमान् ॥ ५ ॥ पटोलं वस्त्रभेदेनौषधौज्यास्त्र्यांतुयोपिति ॥ प्र
 वालोः स्त्रीकिसलयेवीणादंडेचविद्रुमे ॥ ६ ॥ पंचालीपुत्रिकागी
 योः स्त्रियांपुंभूप्तिनीवृति ॥ पांशुलः पुंश्वलेरांभोः स्वद्वागेस्त्र्यसती

भ्रुवोः ॥७॥ पाकलं कुष्ठमैषज्येपुंसि स्यात्कुंजरज्वरे ॥ पाचालं पाचनेना
 ५ ग्नौवाधनद्रव्यवातयोः ॥ ८ ॥ पाटला पाटलौ स्त्रीस्यादस्य पुष्ये पुनर्नना
 ॥ आशुधान्ये पुमान् रवेतरक्तवर्णे पिवाच्यवत् ॥ ९ ॥ पातालं नागलोके-
 स्याद्विवरे वडवानले ॥ पातिली वागुरायां स्यान्नारी पात्रप्रभेदयोः ॥ १० ॥
 पिप्पलं सलिले वस्त्र छेदभेदे च नातरौ ॥ निरंशुके पक्षिभेदे कणायां पि-
 प्पली स्पृता ॥ ११ ॥ पित्तुलोऽम्बुके पिस्यादिज्जले जलवायसे ॥ पिंगले
 नागभिद्भुङ्चंडांशुपापिपार्थिके ॥ १२ ॥ निधिभेदे कपां वग्नौ पुंसि स्यात्कपि-
 लेऽन्यवत् ॥ स्त्रियां वेश्याविशेषे च करिण्यां कुमुदस्य च ॥ १३ ॥ पित्तला
 तोयपिप्पल्यां स्त्र्यन्यवत् पित्तसंयुते ॥ क्लीबंतु तेजसद्रव्ये पिच्छलो वि-
 ज्जनेऽन्यवत् ॥ १४ ॥ स्त्रीपोतिका शिंशपयोः त्रात्मली सिंधुभेदयोः ॥ पु-
 ङ्गलः संदराकारे त्रिषु पुंस्यात्मभेदयोः ॥ १५ ॥ पेडालो रुचिरे दक्षे फेनि-
 लोऽरिष्टपादपे ॥ नासफेने त्रिषु क्लीबं क्लीमदनयोः फले ॥ १६ ॥ बहुला
 नीलिकायां स्यादेलायां गवियोपिति ॥ कृत्तिकास्तस्त्रियां भूस्त्रिविहाय
 सिनपुंसकं ॥ १७ ॥ पुंस्यग्नौ कृष्णपक्षे च वाच्यवत्याज्यकृष्णयोः ॥ बर-
 ला बारला चापि गंधोली हंसकांतयोः ॥ १८ ॥ बार्दलं दुर्दिने मेलानं
 दायां बार्दलः स्मृतः ॥ मंगलासितदूर्वायां मुंमायां पुंसि भूमिजे ॥ १९ ॥ न
 पुंसकंतुकल्याणे सर्वार्थरक्षणेषु च ॥ मंडलं परिधौ कोवेदेशे दशरा-
 जसु ॥ २० ॥ क्लीबेऽथ निवहे विंवे त्रिषु पुंसितुकुरे ॥ मंजुलं त्रिषु मंजौ
 नाजलरं कौनपुंसकं ॥ २१ ॥ जलांचले निकुंजे च महिला फलिनी स्त्रि-
 योः ॥ मातुलो व्रीहिभिन्मातृत्वाच्चोश्वमदनद्रुमे ॥ २२ ॥ धुस्तूरे मान्च-
 लो वंदिचौरैश्चाहसे गयोः ॥ मुसलं स्यादयोधेतुपुन्नपुंसकयोः स्त्रि-
 याम् ॥ २३ ॥ तालमूल्यामास्वुषणी गृहगोधिकयोरपि ॥ मृणालं नलदे-
 क्लीबं स्त्रीनपुंसकयोर्विसे ॥ २४ ॥ मेखलाखड्गबंधे स्यात्कांची रौलनि-
 तंबयोः ॥ यमलं यगले क्लीबे यमली चोदिका द्वये ॥ २५ ॥ रसाला
 रसनादूर्वाविदारी मार्जितासु च ॥ रसालं सिल्हके बोले रसालश्चेक्षु

चूतयोः ॥ २६ ॥ रामिलोरमणे कामेलांगुलं पुच्छशेफसोः ॥ लांगली तो
 घपिपल्यां क्लीबंतुकुसुमांतरे ॥ २७ ॥ गोदारणे तृणराजगृह दारुविशेषयोः
 ॥ लोहलः शूरवलाचार्यैः व्यक्तवाजिनिचत्रिषु ॥ २८ ॥ वंजुलः पुंसिति
 निशेवैतसाशोकयोरपि ॥ बंडाली पुद्गमेदेचनौकायांचरवनिचके ॥
 २९ ॥ वातूलः पुंसिवात्यायां वाच्यवन्मारुतासहे ॥ वामिलो दांभिकेवा
 पेनिषुस्या द्विमलास्त्रियां ॥ ३० ॥ शातलायां भुवोमेदेनिर्मलेत्तभि-
 धेयवत् ॥ विपुलः पृथुलेगाधेमेरुपश्चिमभूधरे ॥ ३१ ॥ विदुलस्तमु
 मानंबुबेतसेवेतसेपिच ॥ विडालोनेत्रपिंडेस्या दृषदंशककेपुमान्
 ॥ ३२ ॥ विशालालिंद्रवारुण्यामुज्जयिन्यांतुयोषिति ॥ मृगपक्षिभि-
 दोः पुंसिपृथुलेत्तभिधेयवत् ॥ ३३ ॥ वृषलो गृजनेभूदेचंद्रगुप्तेचरा
 जनि ॥ शकलं त्वचिरवंदेस्या द्वागवस्तनिवल्कले ॥ ३४ ॥ शंबलो स्त्री
 संबलवत्कुलपाथेयमत्सरे ॥ श्यालुः स्यादजगरेनिद्राशीलेचकुपुरे
 ॥ ३५ ॥ श्रद्धालुर्हृदिन्यां स्त्रीश्रद्धा युक्तेतुवाच्यवत् ॥ श्यामलः पि
 प्लेक्ष्णेशादूलोराक्षसांतरे ॥ ३६ ॥ व्याघ्रेचपशुमेदेचसप्तमेतू
 त्तरस्थितः ॥ शाल्मलि स्तरुमेदेस्या द्वीपमेदेपिचद्वयोः ॥ ३७ ॥ श्रीफू
 लः पुंसिमालूरे धात्रीनीलिकयोः स्त्रियाम् ॥ शीवलं स्याच्च शैवालेशी
 लेयेचनपुंसकं ॥ ३८ ॥ शीतलं पुष्पकाशीशैलजेमलयोद्भवे ॥ पु-
 मानसन्नपण्यां स्याच्छिशिरेवाच्यलिंगकम् ॥ ३९ ॥ श्रुगालो वंचकेदे
 त्यमेदेनाडमरे स्त्रियाम् ॥ शूरवलापुंस्करिवस्त्रबंधेचनिगडेनिषु ॥
 ४० ॥ शौवलं पद्मकाष्ठे स्याच्छैवालेपिपुमानयं ॥ शौफलः शक
 मांसस्यपणकेपिशिताशिनि ॥ ४१ ॥ शंडाली तैलवानेचसरसीका
 मुकस्त्रियोः ॥ सरलः पद्मकाष्ठेनाऽथोदाराचक्रयोस्त्रिषु ॥ ४२ ॥ सं
 कुलं त्रिषुविस्पष्टवाचिव्यामेऽथसप्तला ॥ नवमालीचर्मकपागुञ्जा
 सुपादलौस्त्रियां ॥ ४३ ॥ संधिलालुक्तरुंगायां नदीमंदिरयोः स्त्रियो
 ॥ सिध्मलामत्स्यविकृतौ वाच्यक्तुकिलासिनि ॥ ४४ ॥ सुवेलः

प्रणतेशांतेत्रिषुनापर्वतांतरे ॥ सुतलो झालिकाबंधनागलोकप्रभे
दयोः ॥ ४५ ॥ हिंगुलो वर्णकद्रव्येनामंदाभ्यां तु हिंगुली ॥ हेमलः
स्वर्णकारे स्यात्कलसेशिलांतरे ॥ ४६ ॥ ॥ लचतुः ॥ ॥

अक्षमालाः ससूत्रे स्यादरुंधत्यामपिस्त्रियाम् ॥ अंकपाली परी
रंभेघात्रीवेदिकयोः स्त्रियां ॥ ४७ ॥ अथातिबलः प्रबलेत्रिषुस्त्रीत्वे
षधीभिदि ॥ उदूरवलं गुग्गुली स्यादुलूखलैपिनद्वयोः ॥ ४८ ॥ ए-
काष्टीलावनतिक्कि कौषधीपुंसिबकपुष्पे ॥ कलकल उक्तः कोला
हलेतथासर्जनिर्यासे ॥ ४९ ॥ अथ कर्मफलं कर्मरंगं कर्मविपाकयोः
कंदरालः पुमानर्दमांडेपुक्षतरावपि ॥ कर्मडलुः स्यात्करके न-
स्त्रीनापुक्षपादपे ॥ कुतूहलं कौतुके स्यात्प्रशस्तेपिच दृश्यते ॥ ५१ ॥
रवतमालस्तुपुल्लिङ्गो धूमपिचबलाहके ॥ गंडशैलोललाटे स्याच्च्युत
स्थूलोपलेगिरिः ॥ ५२ ॥ गंधफल्यपिगुंदायांचंपकस्यचकोरके ॥ चक्र
वालोः द्विभेदे स्याच्चक्रवालं तुमंडले ॥ ५३ ॥ जलांचलं स्वतोवारि
निर्गमेशैवलेपिच ॥ दलामलं मरुबके दमनैपिनपुंसके ॥ ५४ ॥ ध्व
निनाला तुवीणायावेणुकाहलयोरपि ॥ स्यात्परिमलोः तिमर्दाति-
मनोहरगंधयोश्चापि ॥ ५५ ॥ सूरतोपमर्दविकसच्छरीररागादिसौर
भेपुंसि ॥ अथपोठगलः पुंसिनलेचकाशमत्स्ययोः ॥ ५६ ॥ भवे-
द्दुहफलो नीपेनाऽमलस्यांतुयोर्षित ॥ अस्यतूलं यापकूटेपांशु
वैर्षहिमेपिच ॥ ५७ ॥ अद्रकाली तुगंधाल्याकात्यायन्यामपिस्त्रियां
॥ महाकालो महादेवैकिणके प्रथमांतरे ॥ ५८ ॥ भवेच्च्युदकलोम
त्तेशे मदाव्यक्तवाचिनोः ॥ महाबलं सीसकेतिबलायास्वीबलोक
टे ॥ ५९ ॥ त्रिलिंगमणिमाला तुहारेदंतसतांतरे ॥ महानीलो मृग
राजेमणिनागविशेषयोः ॥ ६० ॥ मुक्ताफलं तुकपूरेमौक्तिके लवलीफ
ले ॥ स्यान्मृत्युफला कदल्यां महाकालफले पुमान् ॥ ६१ ॥ भवेद्यव
फलो वैणोमांसीकु रजयोरपि ॥ रजस्वलापुष्पवत्यां स्त्रियां स्यात्

लपंच

मेदिनीकोशः

११३

सौरभेपुमान् ॥६३॥ वातकेलिः कलालापेषडुगदंतक्षतेपुमान् ॥
अथवायुफलं शक्रकार्मुकेकरकेपिच ॥६३॥ भवेद्विचकिलो
मल्लीप्रभेदेमदनेपुमान् ॥ बृहन्नलागुडाकेशोमहापोटगलेपुमान्
६४॥ सदाफलः स्कंधफलेनारिकेलेषुदुंबरे ॥ सिनीवालीतुदृष्टेदु
कलामादुर्गयोः स्त्रियां ॥६५॥ अथसौवर्चलं सर्जक्षारेचलवणांत
रे ॥ हस्तिमल्लोऽध्रमातंगेशंखनागेविनायके ॥६६॥ हरिता
लंधातुभेदेस्त्रीदूर्वाकाशरेखयोः ॥ हलाहलोब्रह्मसर्पेअंजनायां
विषेस्त्रियाम् ॥६७॥ ॥ लपंच ॥ ॥ आसृतीचल आ
ख्यातः कन्यापालकयज्वनोः ॥ उदंडुपालः पुंसिस्थासर्वमत्स्यप्र
भेदयोः ॥६८॥ एककुंडल आख्यातोबलभद्रेधनाधिपे ॥ कृपीट
पालउद्दिष्टः केलितातसमुद्रयोः ॥६९॥ स्यास्यां डुकंबलः श्वेतप्रावार
ग्रावभेदयोः ॥ भवेत्स्फुरततालीतुदूतिकायांशिरःस्त्रिजि ॥७०॥ ॥
॥ इतिलांतवर्गः ॥ ॥ २० २३ ॥ ॥ वैकुम् ॥ ॥
वः सांत्वनेचघातेचवरुणेचनिगद्यते ॥ वंप्रचेतसिजानीयादिवार्थेच
तद्व्ययं ॥१॥ स्वः स्यात्पुंस्यात्मनिज्ञातौत्रिघात्मीयेधनेस्त्रियां ॥ ॥
॥ लद्धिः ॥ ॥ अविर्नाथेरवौमेषेशैलेषूपिककंबले ॥२॥
अश्वः पुंजातिभेदेचतुरगेचपुमानयं ॥ उर्ध्वस्यादुद्धितेतुंगेचोप
रिष्टादपिसृष्टं ॥३॥ क्षवः क्षतेराजिकायांकचिर्वाल्मीकिशक्रयोः
सुरोकाव्यकरेपुंसिखलीनेस्यात्तुयोषिति ॥४॥ कण्वंपापेपुनौपुं
सिकिण्वंबीजेचशीधुनः ॥ पापेकीबंनपुंसकेशंडेऽन्यवदविक्रमे ॥
॥५॥ स्यात्तुग्रीवाकंधरायांतछिरायांचयोषिति चावीतुशोभनाबु
ध्योर्ज्योस्ताधनदभार्ययोः ॥६॥ छविः शोभारूचोयोषिज्जुचोषेभव
तित्रिषु ॥ पुल्लिङ्गस्त भवेद्देगेचोदुपुष्येजवास्मृता ॥७॥ जीवः प्रा
णिनिवृत्तौचदृक्षभेदेबृहस्पतौ ॥ जीवाजीवंतिकाभौवीचशाशिंजि
तभूमिषु ॥८॥ नस्त्रीतुजीवितेतत्संस्वरूपेपरमात्मनि ॥ स्याद्विलं

वितनृत्येचद्रवः प्राद्रवनर्मणोः ॥ ९ ॥ रसेपिदवदावौतुवनवन्होव
 नेषुभौ ॥ इंद्रहस्यकलहेतथामिथुनयुग्मयोः ॥ १० ॥ दार्वादारु
 हरिद्रायां तथागोजिद्विकौषधौ ॥ द्यौः स्त्री स्वर्गचगगनेदिवं-
 क्रीबंनयोः स्मृतं ॥ ११ ॥ देवैमेधेकरेराज्ञिस्थान्पुंसकमिंद्रिये ॥ दे-
 वीकृताभिषेकायांनेजनीष्टकयोरपि ॥ १२ ॥ धवः पुमान्धवेधूते
 पत्यौवृक्षांतरेपिच ॥ ध्रुवः शंकोहरेविष्णोवटंचोत्तानपादजे ॥ १३
 वसुयोगभिदोः पुंसि क्रीवंनिश्चितनर्कयोः ॥ स्त्रीसूर्वादयोः शालप-
 ण्यांगीतिस्वुकमेदयोस्त्रिषु ॥ १४ ॥ संततेशाश्वतेचाथनवनव्ये
 पुमान्स्ततौ ॥ नीवीपरिपणस्त्रीणांकरीवसनबंधने ॥ १५ ॥ प-
 र्श्वपरिणतेपिस्याह्निनाशाऽभिमुखेत्रिषु ॥ पूवः स्यात्पुवनेभेलेप-
 केऽवोश्वपन्चेपपौ ॥ १६ ॥ जलकाकेचकुलकेप्रवणेपर्करीद्रुमे ॥ कारं-
 डवारव्यविहेगेशब्देप्रतिपत्तौपुमान् ॥ १७ ॥ कैवर्तीमुस्तकेगंधतृणे
 पिस्यान्पुंसकम् ॥ पार्श्वकक्षांतरेचक्रोपान्तेपर्शगणेपिच ॥ १८ ॥
 प्राध्वंनुप्रणतेचातिदूरवर्त्मनिबंधने ॥ पृथ्वीभूमौमहत्यांचत्व-
 क्पन्त्यांरुणाजीरके ॥ १९ ॥ भवः क्षेमेशसंसारेसत्तायांप्राप्तिजन्मनोः
 भावः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ॥ २० ॥ क्रियालीला-
 पदार्थेषुविभूतिबुधजंतुषु ॥ रत्यादौचाथरेवास्यान्नीत्यांरक्षां-
 नदीभिदि ॥ २१ ॥ लघौलेशोविनाशेचउदनेरामनंदने ॥ लघू-
 करंजभेदेस्यात्फलेवाघोरवगांतरे ॥ २२ ॥ लघ्वीलाघवयुक्ता-
 यांप्रभेदेस्मंदनस्यच ॥ विश्वात्सतिविषायांस्त्रीजगतिस्थान्-
 पुंसकं ॥ २३ ॥ ननाशंठ्यांपुंसिदेवप्रभेदेध्रिखिलेत्रिषु ॥ विल्वं
 फलेषुफलेनाशवः स्यात्कुषापेपुमान् ॥ २४ ॥ नपुंसकंतुपाती
 येशिवभूर्जेनृपेपुमान् ॥ शिवोमोक्षमहादेवेकीलकग्रहयोग-
 योः ॥ २५ ॥ बालुकेगुणुलौवेदेपुंडरीकद्रुमेपुमान् ॥ सरवक्षेम
 जलेक्रीवंशिवाग्नायमलौषधौ ॥ २६ ॥ अमयामलकीगौरीके

वनि

मंदिनीकोशः

११५

रुसकृत्कलासकच ॥ शिवस्तभूर्जपत्रेस्यात्तयोदारमहीपतौ ॥ २७ ॥ उरु
ल्वंताम्नेयज्ञकर्मण्याचारेजलसन्निधौ ॥ सत्त्वंगुणेपिशान्वाद्यौबलेद्र
व्यस्वभाषयोः ॥ २८ ॥ आत्मतेव्यवसायास्तचित्तेष्वस्त्रीतुजंतुषु ॥ स
वोयज्ञेचसंधानेसांत्वंदाक्षिण्यसामनोः ॥ २९ ॥ स्त्रुवाहयोर्होमपात्रे
शल्लकीमूर्वयोः स्त्रियाम् ॥ हवआज्ञाध्वराह्वानेहस्वन्यकूर्ववयो
स्त्रिषु ॥ ३० ॥ ॥ वनि ॥ अस्तीवंवशिरेशिथौनामतेपुनरन्य
वत् ॥ अमावोमरणेसत्वेआहवोयुद्धयज्ञयोः ॥ ३१ ॥ आर्तवंस्त्रीर
जेपुष्पेकीबस्यादतुजेत्रिषु ॥ आश्रवोंगीरुतौकूरोनान्यवहचनस्थिते
॥ ३२ ॥ उद्भवोयादवभिदिमहेचक्रतुपावके ॥ उत्सवोमहउत्सेकेइछा
प्रसवकोपयोः ॥ ३३ ॥ कारवीमधुरादीप्यत्वक्यत्रीरुष्णजीरके ॥ कित
वस्तुपुमान्मतेवंचकेकनकाहये ॥ ३४ ॥ केशवोऽजेचपुन्नागेपुंसिके
शवनित्रिषु ॥ कैतवंतुछलेद्युतेकैरवः कितवेरिपौ ॥ ३५ ॥ नपुंसकंच
कुमुदेचंद्रिकायांतुकेरवी ॥ गौडीवो गौडिवश्याः स्त्रीकामुकेऽर्जु
नकामुके ॥ ३६ ॥ गालवस्तुमुनौलोध्रेतांडवोऽस्त्रीतृणांतरे ॥ प्रवे
दुद्धतनृत्येचत्रिदिवासरिदंतरे ॥ ३७ ॥ पुंसिस्वर्गेदीदिविनीधिषणे
ऽज्ञेतदस्त्रियाम् ॥ निष्पावः शूर्पपवनेसजमेषेकडंगके ॥ ३८ ॥ पव
नेशिंबिकायांनानिर्विकल्पेऽन्यलिंगकः ॥ निहवः पुंसिनिहृत्ता व
विम्बासापलापयोः ॥ ३९ ॥ पल्लवोऽस्त्रीकिसलयेविटपेविस्तरवने ॥ शृं
गारेऽलक्षरागेस्त्रीप्रभाषः शान्तितेजसोः ॥ ४० ॥ पंचत्वंपंचानांभावेप्रा
णानामत्ययेपिच ॥ प्रभवोजन्ममूलेस्याज्जन्महेतौपराक्रमे ॥ ४१ ॥ ज्ञा
नस्यचादिमस्थानेप्रसवोगर्ममोचने ॥ उसादेस्यादप्रत्येपिफलेच
कुसुमेपिच ॥ ४२ ॥ प्रसेवः पुंसिवीणांगेस्तूतेचपार्थिवोचृप ॥ पार्थि
वीतुसीतायांस्त्रीपृथिव्याधिकृतौत्रिषु ॥ ४३ ॥ पुंगवः स्यादलीवर्दे
प्रमेदेयोषधस्यच ॥ उत्तरस्थः पुनः श्रेष्ठेफेरवोजंबुकेत्यपे ॥ ४४ ॥
बल्लवः सूपकारेस्यात्प्रीमसेनेचगोदुहि ॥ बांधवोबंधुस्तद्वदोर्भा

र्गवोगजधन्विनोः॥ ४५॥ सुक्रेपरशुभमचमार्गवीपार्वतीश्रियोः॥ दू
 र्वायां पौरवः पुंसि शंकरे भीषणे त्रिषु॥ ४६॥ माधवोऽजे मधोराधेया
 रवेनास्त्रियां मिसौ॥ मधुशर्करावासंति कुट्टनी मदि रासुत्वा॥ ४७॥ गोम
 हिष्यादिसंपत्तौ यादवः पुंसि किरावे॥ राजीवं नलिने नातु भेदे हरिण
 मीनयोः॥ ४८॥ राघवोऽर्धमहामीनभेदे च रघुवंशजे॥ रौरयो नरके
 घोरे वडुवा द्विजयोपिति॥ ४९॥ अम्बायां कुंभदास्यां च नारीजात्यंतरे
 पिचा॥ घाडुवंकरणे स्त्रीणां घोटकौघेन पुंसकं॥ ५०॥ पातालेन स्त्रियां पुं
 सिघ्राह्यणे वडवानले॥ विष्णवो रैमोक्षैश्चर्ये विद्वो विद्रुतौ धियि॥ ५१॥
 विष्णवः स्यात्स्त्रियेरसस्ये दीपनादिषु॥ ५२॥ चवंभावसंहस्योः शत्रू
 गांशात्रयो द्विषि॥ ५३॥ घाडुवोगानरसयोः सचिवो मेत्रिचेडयोः॥ स
 हाये संप्रवो हेता बुत्पत्तौ मेलके पिचा॥ ५४॥ आधारानतिरिक्तत्वेऽप्यधे
 यस्य निगद्यते॥ स्रुयीवो वासुदेवस्य हयेशारवामृगेश्वरे॥ ५५॥ सुष
 वीकारबेले स्यात्कृष्णजीरकजीरयोः॥ सैधवोः स्त्रीमाणिमयेनाश्वे
 सिंधुमवे त्रिषु॥ ५६॥ ॥ वचतुः॥ ॥ अनुभावः प्रभावे स्यान्नि
 श्रये भावबोधके॥ भवेत्तु भिषवः स्नाने मद्यसंधानयत्तयोः॥ ५७॥
 अपन्हवस्तु पुलिंगः स्मृतः स्नेहापलापयोः॥ आदीनवः पुमान्दोषे परि
 क्षिप्तदुरत्तयोः॥ ५८॥ उपप्लवः सैहिके ये विप्लवोऽसातयोरपि॥ कुशी
 लवस्तुवाल्मीकौ नटयाचक्रयोरपि॥ ५९॥ जलविल्वः कर्कटे स्यात्सं
 चांगे जलचत्तरे॥ जीवं जीवश्च कोरे स्यात्तदुमभेदेऽपि पुंस्ययं॥ ६०॥ धा
 मार्गवस्तुसिस्थारुपामार्गे च षोषके॥ पारिप्लवश्चाकुले स्याच्चंचले च
 पराभवः॥ ६१॥ तिरस्कारे विनारो न पुंसि पारशवः पुमान्॥ परस्त्री
 तवये शस्त्रे द्विजाच्छुद्रासुते पिचा॥ ६२॥ पुटशीवस्तुपुलिंगो गर्गरीता
 न्नुभयोः॥ बलदेवौ बलेवातेत्रायमाणौ षधौ स्त्रियाम्॥ ६३॥ रंतिदे
 वस्तुप्रभेदे च गरुडध्वजे॥ रोहिताश्वश्चिन्मामौ हरिश्चंद्रचपात्स
 जे॥ ६४॥ अथ शीतशिबं क्रीवशैलेयमाणमययोः॥ पुंसिसक्तुफलादृ

शद्धि

मदिनीकोशः

११७

क्षेतथामधुरिकोषधौ ॥ ६४ ॥ सहदेवाबलादंडोसलयोः शारिवौषधौ ॥

सहदेवी तु सर्पाक्ष्यां पुंसि स्यात्सांडवे पुनः ॥ ६५ ॥ ॥ चपंच ॥

आशितं भवमन्नाद्येत्तत्प्रावप्याशितं भवा ॥ ॥ इति वां तवर्गः ॥

॥ ॥ शद्धिः ॥ ॥ अंशुः प्रभाकिरणयोर्नाशात्तृष्णादिशोस्त्रि

याम् ॥ आशुर्धान्यांतरे शीघ्रे पीशा लागलदंडके ॥ १ ॥ ईशः प्रभौ महा-

देवे काशी वाराणसीपुरे ॥ नस्त्रियांतृणभेदे स्यात्कीशो दिगंबरे कपौ ॥

२ ॥ कुशी फाले कुशारज्ज्वां त्रिषु पापिष्ठमत्तयोः ॥ योन्नरामस्ततद्दीपेना

दर्भैः स्त्री कुशंजले ॥ ३ ॥ केशः स्यात्पुंसिवरुणे हीबेरे कुंतले पिच ॥ कू

शो दुःखेपि कोपेपि व्यथसायेपि दृश्यते ॥ ४ ॥ केशो स्त्री कुड्मले पा-

त्रेदिव्ये रवदुपिधानके ॥ जानिकोशोर्थसंघाते पेश्यां शब्दादिसंग्रहे ॥ ५ ॥

दर्शस्तस्यादमावास्यायागभेदावलोकने ॥ दंशः कीटविशेषे च वर्म

दंशनयोः पुमान् ॥ ६ ॥ दशा वस्थादीपवर्त्योर्वस्त्रांते भून्वियोषिति ॥ दृ

क्स्त्रियां दर्शने च त्रे बुध्यौ च त्रिषु वीक्षके ॥ ७ ॥ नाशः पलायनेपि स्या

न्निधनानुपलंभयोः ॥ निशादारुहरिद्रायां स्यान्नियामा हरिद्रयोः ॥ ८

पशुमृगादिदेवाजेनाऽव्ययं पशुदर्शने ॥ पाशः केशादिपूर्वस्थात्संधे-

कर्णपूर्वकः ॥ ९ ॥ सुकर्णे च स्वसामर्थ्यान्मृगपश्यादिवंधने ॥ पांशुर्धूलौ

च सस्यार्थं चिरसंचितगोमये ॥ १० ॥ पेशी रूपककालिके मांस्यां रवदु

पिधानके ॥ मांसपिंड्यामंडभेदे राशिर्मेष्पादिपुंजयोः ॥ ११ ॥ पुंसि वंशः

कुले वेणो पृष्ठावयववर्गयोः ॥ वशावंध्यासुतायोषास्त्रीगवीकरणौ

षुच ॥ १२ ॥ त्रिष्वयत्ते कीवमायत्तत्त्वे च छापुत्तयोः ॥ विटपुंसि मनु-

जे वैश्ये वेशो वेश्या गृहे गृहे ॥ १३ ॥ नेपथ्ये च शशो बोले लो भ्रै नृपशुभे

दयोः ॥ स्पर्शो रुजायां दाने च स्पर्शने स्पर्शकेपि च ॥ १४ ॥ स्पर्शः स्यात्सं

पराये च प्रणिधावपि पुंस्ययं ॥ ॥ शत्रिः ॥ ॥ आदर्शो द

र्पणे दीका प्रतिपुस्तकयोरपि ॥ १५ ॥ उद्दीशो ग्रंथभेदे स्या दुर्दीशश्चं

द्विकापतौ ॥ उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशुविजनेऽव्ययं ॥ १६ ॥ कपिश

स्त्रियुश्यावेस्त्रीमाधव्यांसिल्हकेपुमान् ॥ कर्कराः काशमर्देक्षकां-
 पिल्येष्यसौपुमान् ॥ १७ ॥ त्रिषुसाहसिकेकुरेदृढामसृणनिर्दये ॥ की-
 नाशः कर्षकश्द्रोपांशुघानिषुवाच्यवत् ॥ १८ ॥ यमेनाकुलिशोन-
 स्त्रीदंभोलौनाज्ञांतरे ॥ गिरीशोऽद्रिपत्नौवाचस्पतिशंकरयोः पुमान्
 १९ ॥ तुंगीशस्तपुमानौरीवल्लभेहिमदीधितौ ॥ दुःस्पर्शोधन्वासे
 नाकंदकार्यास्त्रियांत्रिषु ॥ २० ॥ खरस्पर्शथनिस्त्रिंशः खड्गेनानिर्दये
 त्रिषु ॥ निर्वेशस्तुपुमान्मोगेवेतनेमूर्च्छनेपिच ॥ २१ ॥ निवेशः पुंसिबिन्धा
 सेशिविरोद्वाहयोरपि ॥ निर्देशः शासनेपिस्थात्कथनोपांतयोरपि ॥ २२ ॥
 नीकाशोनिश्चयेतुल्येपलाशंछदनेमतं ॥ शरीकिंशुकरदाः स्रुपुंसि
 स्याद्वरितेत्रिषु ॥ २३ ॥ प्रकाशस्तस्फुटेख्यातः प्रहासातपयोरपि ॥ प्रदे-
 शोदेशमानेस्मात्तर्जन्यं कुषसम्भिते ॥ २४ ॥ भित्तावपिचपिंगाशीनीलि
 कार्यांनपुंसकं ॥ जात्यस्वर्णेपुमान्पत्नीपतौमत्स्यांतरेपिच ॥ २५ ॥ बा-
 लिशश्चाशिशौमूर्खेभूकेशः शैवलेवटे ॥ भूकेत्रयवल्गुजेपिस्थात्सोम-
 शोमुनिमेषयोः ॥ २६ ॥ लोमान्वितेस्त्रियांकारुजंघामांसीवचासुच ॥ शू-
 कशिविमहामेदाकाशीशशाकिनीभिदि ॥ २७ ॥ विवशास्त्रिष्ववश्या
 त्पारिषदुष्टधियोरपि ॥ विकाशः पुंसिक्जिनेप्रकाशोसदृशंसमे ॥ २८
 ॥ उचितेचाऽथसंवेशः स्नापस्त्रीरतबंधयोः ॥ स्वरवाशोवरुणेराजनि-
 निशेसुखमोजने ॥ २९ ॥ हताशोनिर्दयेचाशारहितेपिशुनेपिच ॥ ॥
 शचतुः ॥ ॥ अपदेशः पुषोँल्लक्ष्येनिमित्तव्याजयोरपि ॥ ३० ॥ अ-
 पभ्रंशस्तपत्नेभाषाभेदापशब्दयोः ॥ आश्रयाशः पुमान्वन्धोत्रि-
 षुचाश्रयनाशके ॥ ३१ ॥ उपस्पर्शः स्पर्शमात्रेस्नानाचमनयोरपि ॥ उ-
 पदेशोनिर्दोचभेद्रोगांतरेपिच ॥ ३२ ॥ क्रूरदृक्पिशुनेवाच्यलिंगः
 पुंसिशनैश्वरे ॥ खंडपर्शुः पर्शुगमेशंकरेचूर्णलेपिनि ॥ ३३ ॥ खंडामल-
 कतैषज्येसिंहिकातनयेपिना ॥ जीवितेशोयमेपुंसित्रिषुस्याज्जीविते
 श्वरे ॥ ३४ ॥ नागपाशः पुमान्स्त्रीणांकरणेवरुणाशुधे ॥ पंचदशी-

त्रमावास्यापौर्णमास्योश्चयोषिति ॥ ३५ ॥ प्रतिष्कशः सहायेस्यादाती
 हरपुरोगयोः ॥ परिवेशो वेष्टनेस्यासरिधानेपिपुंस्ययं ॥ ३६ ॥ पादपा
 शीखडुकायांश्वंखलायामपिस्त्रियां ॥ पुरोडाशो हरिर्भेदे चमस्यापिष्ट
 कस्यच ॥ ३७ ॥ हुतरोषेचभूमिस्पृक्पुंसिमानववैश्ययोः ॥ ॥
 इतिशांतवर्गः ॥ ॥ षैकम् ॥ ॥ षः कचेपुंसिविज्ञेचश्रेष्ठेस्या
 दभिधेयवत् ॥ क्षः संवर्तेराक्षसेचनरसिंहेचविद्युति ॥ १ ॥ क्षेत्रेना
 शेक्षेत्रपालेक्षिर्निवासोगतौक्षये ॥ ॥ षट् ॥ ॥ अक्षो
 ज्ञातार्थराकटव्यवहारेषुपाशके ॥ २ ॥ रुद्राक्षेद्राक्षयोः सर्पेविभीतक
 तरावपि ॥ चक्रेकर्षेपुमान्क्रीबंतुत्थेसौवर्चलेद्रिये ॥ ३ ॥ उषाबाणस्त
 ताराभ्योरुषः कामिनिगुग्गुलो ॥ रात्रिशेषेउषायांतुकेचिदाहुस्तदय
 यं ॥ ४ ॥ ऊषः क्षारमृदिप्रोक्तंप्रभातेपिपुमानयम् ॥ तत्संध्यायांचरं
 ध्रेचचंदनाद्रौश्रवोबिले ॥ ५ ॥ ऋषिर्वेदेवसिष्ठादौदीधितौचपुमान
 यं ॥ ऋक्षः पर्वतभेदेस्याङ्गुलूकेशोणकेपुमान् ॥ ६ ॥ कृतवेधनेऽन्यलिं
 गंक्षत्रेषुन्नपुंसकं ॥ कक्षास्यादंतरीयस्यापश्चादंचलपल्लवे ॥ ७ ॥
 स्पर्धापदेनादोर्मूलेकलवीरुत्तृणेषुच ॥ कर्षोनाकर्षणेमानप्रभेदेपु
 न्नपुंसकं ॥ ८ ॥ कर्षुः पुमान्करीषाग्नौस्त्रियांकुल्येष्टिरवातयोः ॥ का-
 क्षीतुवरिकायांचसौराष्ट्रमृद्यापिस्त्रियां ॥ ९ ॥ कोषोऽस्त्रीकुडमलेपा
 त्रेदिव्येखडुपिधानके ॥ जातिकोशोऽर्थसंघातेपेयशाब्दादिसंग्रहे ॥
 १० ॥ घोषभाभीरपल्यांस्याहोपालध्वनिघोषके ॥ कांस्येचांबुदनादे
 नाघोषामधुरिकौषधौ ॥ ११ ॥ चोक्षोगीतेशुचोदक्षेतथाऽभीष्णम-
 नोज्ञयोः ॥ इषानागबलायांस्त्रीतापमस्यादवीषुना ॥ १२ ॥ तर्षोलि
 प्सोदन्ययोस्त्विटकांतोवाचिरुचौस्त्रियां ॥ तुषोधान्यत्वगक्षद्दो-
 स्तृषालिप्सातृषोःस्त्रियां ॥ १३ ॥ तृटलिप्सायामुदन्यायांस्मरपुत्र्या
 मपिस्त्रियां ॥ दृक्षस्त्रिषुपदौपुंसिताम्बूडेप्रजापतौ ॥ १४ ॥ मुनिभेदे
 हरस्येहुमभेदेस्त्रियांभुवि ॥ दोषः स्यादूषणेपापेदीषारात्रौभुजेपित्

॥१५॥ ध्वांक्षोमस्यात्वगेकाकेतकोटिभिश्चकेपिच ॥ ध्वांक्षीकक्को-
 लिकायांस्यान्युक्षंकात्स्यंतृणेपिच ॥ १६ ॥ क्लीबेः थपुंसिमहिषेनिरुष्टे
 पुनरन्यवत् ॥ पूक्षो जदीगर्दभांडदीपभिलुंजरशने ॥ १७ ॥ पक्षोमा
 सार्द्धकेषार्धगृहेसाध्यविरोधयोः ॥ केशादेः परतो वृंदे बले सरिवसहाय
 योः ॥ १८ ॥ चुल्ली रंध्रेपतत्रेचराजकुंजरपार्श्वयोः ॥ प्रेक्षानृत्येक्षणेषुद्वौ
 प्रेषः क्लेशेचमर्दने ॥ १९ ॥ उन्माने प्रेषणे पौषो मासे तसूर्णिमातिथौ ॥ स्त्रि-
 यां भिक्षाभृतौ याञ्चासेनाभिक्षितवस्तुषु ॥ २० ॥ माषो ब्रीह्यांतरे मूर्खेमा
 नत्वग्दोषभेदयोः ॥ मिषं व्याजेस्यर्धनेनामेषोराइयंतरेस्तभे ॥ २१ ॥ भेषज्य
 भिदिमोक्षस्तमुक्तिपाटलिमोचने ॥ यक्षोगुह्यकमात्रेचगुह्यकाधीश्वरे-
 पिच ॥ २२ ॥ रक्षाजतुरक्षणयो रूक्षस्त्वप्रेम्यचिकूणे ॥ लक्षानपुंसिसं-
 ख्यायां क्लीबं व्याजशरव्ययोः ॥ २३ ॥ वर्षोः स्त्रीभारतादौचजंबूदीपाब्द
 दृष्टिषु ॥ प्राह दूलेस्त्रियां भूमि विट् स्त्रीव्यापनविष्टयोः ॥ २४ ॥ विषंतुग
 रलेतोयेऽनिविषायांचयोषिनि ॥ वृषो धर्मे बलीवर्देऽशृंग्यांपुराशिभेदयोः ॥ २५
 ॥ श्रेष्ठेस्यादुत्तरस्थश्च व्यासमूषिकभुक्ले ॥ तथावास्तुस्थानभेदेपुमाने
 षप्रकीर्तितः ॥ २६ ॥ वृषामूषिकपण्यांचयतीनामासने वृषी ॥ व्योषंस्या
 न्निकटुद्रयेकारिभेदेपुमानयं ॥ २७ ॥ श्रुषिः शोषे बिले स्त्रीस्याच्छेषः सं-
 कर्षणेवधे ॥ अनंतेनाप्रसादेनस्वनिर्माल्यापणे स्त्रियाम् ॥ २८ ॥ उपयुक्ते
 तरेनस्त्रीशोषोयश्मणिशोषणे ॥ ॥ षत्रिः ॥ अध्य-
 क्षोऽधिरुतेपुंसिस्थात्प्रत्यक्षेऽभिधेयवत् ॥ २९ ॥ अभीषुः प्रग्रहेरशंमो-
 नाकर्षोद्युत्तंद्रिये ॥ पाराकेशारिफलकेकोदंडाभ्यासवस्तनि ॥ ३० ॥
 आकर्षणेपिपुंसिस्थादाभिषंपुन्नपुंसकं ॥ भोग्यवस्तनिसंभोगेषुत्त-
 कोत्तरेपललेपिच ॥ ३१ ॥ उष्णीषंतुशिरोवैष्टेकिरीटेलक्षणंतरे ॥ उत्प्रे-
 क्षानवधानेपिकाव्यालंकरणांतरे ॥ ३२ ॥ कल्पाषं किल्बिषे क्लीबंपुंसि-
 स्थान्नस्कांतरे ॥ कल्पाषोयातुधानेचरुष्णपांडवदृष्णयोः ॥ ३३ ॥ क्लु-
 षंत्वाविलेपापे किल्बिषं पापरोगयोः ॥ अपराधेपिकुल्पाषंकांजिके-

षचतुः

मेदिनीकोशः

१२१

यावकेपुमान् ॥ ३४ ॥ गंडुषो मुखपूर्तिमपुष्करप्रसृतोन्मिते ॥ गवाक्षीश
क्रवारुण्यांगवाक्षोजालकेकपो ॥ ३५ ॥ गोरक्षो नागरंगे स्याद्गवांचपरिरक्ष
के ॥ जिगीषा जेतुमिच्छायां च वसाय प्रकर्षयोः ॥ ३६ ॥ तवीषीशक्रकन्या
यांपुंसि स्वर्गे महोदधौ ॥ तावीषीचंद्रकन्यायां नास्वर्गं बुधिकांचने ॥ ३७ ॥
नहुषो नागभेदे स्यात्सोमवंशानुपेपिच ॥ निकषः शाणफलके निकषा
यातुमातरि ॥ ३८ ॥ निमेष निमिषो कालप्रभेदेऽक्षिनिमीलने ॥ पुरुषं क
बुरेरुक्षे निष्ठुरोक्तौ च वाच्यवत् ॥ ३९ ॥ प्रदोषः समये दोषे प्रत्युषो हर्षु-
खेवसौ ॥ पीयूषं सप्तदिवसावधि क्षीरे तथाऽमृते ॥ ४० ॥ पुरुषः पुरुषे
सारव्यज्ञे च पुन्रागपादपे ॥ पौरुषं पुरुषस्य स्याद्भावे कर्मणि त्वेजसि ॥ ४१ ॥
ऋर्विस्तृतदोः पाणि नृमाने त्वभिधेयवत् ॥ महिषी कृता भिवेका सैरि
भ्योरोषधीभिदि ॥ ४२ ॥ मारीषः शाकभिवार्येनाद्योक्त्या पुंसि योषिति ॥
दक्षांबायां मृगाक्षी तु विशाला मृगनेत्रयोः ॥ ४३ ॥ रक्ताक्षः कासरे क्रूरे
पारावतच कौरयोः ॥ रौहिषं कचृणे क्लीवं पुंसि स्याद्दरिणांतरे ॥ ४४ ॥ वि
श्लेषो विधुरे योगे रक्षुषा स्यादुपासने ॥ कथने श्रोतुमिच्छायां शैलूषो
नटवित्त्वयोः ॥ ४५ ॥ संघर्षस्तु पुमान्दृष्टौ स्पर्धायांच प्रभंजने ॥ समी
क्षा तु स्त्रियांतत्वे बुधावपि निभालने ॥ ४६ ॥

॥ षचतुः
अनुकर्षो रथाधः स्थदारुण्यप्यवकर्षणे ॥ अंबरीषं रणे त्राष्ट्रे क्ली
वं पुंसि चृपांतरे ॥ ४७ ॥ नरकस्य प्रभेदे च किशोरे भास्करे पितृ ॥ आम्रा
तकेऽनुतापे चानिमिषो मत्स्यदेवयोः ॥ ४८ ॥ अनुतर्षः सरापान
पात्रे तृष्णाऽभिलाषयोः ॥ अहिद्विद्धुरुडेशक्रेमयूरेन कुले पुमान् ॥ ४९ ॥
अलंबुषः प्रहस्ते च उर्दने राक्षसांतरे ॥ अलंबुषा तु मुंडीर्यां स्वर्गवा
रांगनांतरे ॥ ५० ॥ अधकिंपुरुषो लोकभेदकिन्नरयोः पुमान् ॥ देववृ-
क्षः सप्तपर्णे मंदारादिपुगुगुलौ ॥ ५१ ॥ नंदिघोषोर्जुनरथे घोषे बंदिज
नस्य च ॥ परिवेषस्तु पुष्टिगः परिधौ परिवेषणे ॥ ५२ ॥ परिघोषो निना
दे स्यादवाच्यैजलदध्वनौ ॥ पलंकषागोक्षरके रास्ना गुगुलुकिंशुके

॥५३॥ सुंदरीलाक्ष्योश्चस्त्रीराक्षसेतुपलंकषः ॥ वीरवृक्षस्तुभल्ला
 तककुभद्रुमयोःपुमान् ॥५४॥ भूतवृक्षस्तुशाखोटद्रुमेश्योनाकपादयो ॥
 महाघोषातुकर्कटशृंग्यांपुंस्यतिघोषणे ॥५५॥ क्लीबंहृदे राजवृक्षः सु
 वर्णाक्षिपयालयोः ॥ वातरूषस्तुवातलोक्तयोः शक्रकार्मुके ॥५६॥
 विशालाक्षो हरेताक्ष्येनासुनेत्रेऽभिधेयवत् ॥ सकटाक्षो चराक्षे-
 नाकटाक्षसहिते त्रिषु ॥५७॥ ॥ इतिषांतवर्गः ॥ ॥
 सहिः ॥ ॥ कंसोस्त्रीतैजसद्रव्ये कांस्ये माने सरेतुना ॥ कासूर्वि
 कलवाचिस्तथाशक्त्यायुधेस्त्रियाम् ॥१॥ गुच्छः स्यात्स्तबकेस्तं
 बेहारभिद्रुधिपर्णयोः ॥ गोसोचो लोषसोश्वासइक्षपक्षिभिदोः पु
 मान् ॥२॥ त्रासो मये मणे दीपे दासी बाणाभुजिष्ययोः ॥ दासो मृत्ये च
 भूदे च तातात्मनि च धीवरे ॥३॥ नासातुनासिकायांच द्वारोर्ध्वदासुणि
 स्त्रियाम् ॥ प्रसूरश्चाजनन्योश्च कंदलीवीरयोः स्त्रियां ॥४॥ वस्कर्ना
 देवभेदाभिभायोऽक्रबकराजसु ॥ क्लीबे वृद्धोषधेः श्वेचरैरत्नमधुरे-
 त्रिषु ॥५॥ भासः पुंसि प्रभायां स्याद्विशेषे विहगस्य च ॥ भाः प्रभावे म
 यूर्ध्वे स्त्रीमाश्रंद्रमासयोः पुमान् ॥६॥ मांसं स्यादाभिषे क्लीबं कक्कोली
 जटयोः स्त्रियाम् ॥ मिसिः स्त्रीमधुरामांस्योः शतपुष्पाजमोदयोः ॥७
 ॥ मूत्सा काक्ष्यांश्रेष्ठमृदिरसो गंधरसे जले ॥ शृंगारादौ विषे वीर्येति
 कादौ ह्वरागयोः ॥८॥ देहधातुप्रभेदे च पारदस्वादयोः पुमान् ॥ स्त्रियां
 तुरसनापागशल्लकीकंगुमूमिषु ॥९॥ रासः कोलाहले ध्वाने भाषा
 श्वस्वलकेपि च ॥ क्रीडाभेदे च गोपानां वत्सः पुत्रादिवर्षयोः ॥१०॥ त
 र्णकेनोरसिक्लीबं व्यासो नाविस्तृते मुनौ ॥ शंसावचसिवाञ्छयां
 हंसः स्यान्मांसौकसि ॥११॥ निर्लोभनृपविष्णवर्के परमात्मनि मत्स
 रे ॥ योगिभेदे मंत्रभेदे शरीरमरुदंतरे ॥१२॥ तुरंगमप्रभेदेपि हिंसा
 चौर्यादिघातयोः ॥ सत्रिः ॥ ॥ अलसाहंसपद्यानापा
 दोगद्रुभेदयोः ॥१३॥ क्रियामंदे त्रिष्वथाऽर्चिर्मयूरवशिरवयोर्नना ॥

अद्ः परस्मिन्नत्रस्यादृष्यासो ऽभ्यसनेऽतिके ॥ १४ ॥ आगोऽपरा
 धेपापेस्यादाश्वासः पुंसिनिर्वृतौ ॥ आख्यायिकापरिछेदे चाशीर्द
 ते मरुद्भुजां ॥ १५ ॥ हिनस्याशंसने स्त्रीस्यादिश्वासः कार्मुकेषुमान्
 ॥ त्रिषुस्यात्क्षेपके चेषोरुच्छ्वासः प्राणनेपि च ॥ १६ ॥ आख्यायि
 कापरिछेदेप्याश्वासेपि पुमानयम् ॥ उत्तंसः कर्णपुरेपिशिखिरेपि च
 नस्त्रियां ॥ १७ ॥ उषः प्रत्यूषसिक्रीबंपितृप्रस्वाचयोषिति ॥ उरो वक्ष
 सिच श्रेष्ठेप्येनः पापापराधयोः ॥ १८ ॥ ओजो दीप्ताववष्टभे प्रकाश
 बलयोरपि ॥ ओक् आश्रयमात्रे च मंदिरे च नपुंसकम् ॥ १९ ॥ कीकसः
 कृमिजातौ स्यात्पुंसिकुल्येनपुंसकं ॥ चमसो यज्ञपात्रस्य भेदे स्त्री
 पिष्टके स्त्रियाम् ॥ २० ॥ छंदः पद्ये च वेदे च स्वैराचाराभिलाषयोः ॥
 ज्यायो वृद्धेऽतिप्रशस्ते ज्योतिरग्नौ दिवाकरे ॥ २१ ॥ पुमान् नपुंसकं दृ
 ष्टौ स्यान्नक्षत्रप्रकाशयोः ॥ तरो बले च रोगे च तपो लोकांतरेऽपि च ॥ २२
 चांद्रायणादौ धर्मे च पुमान् शिशिरमाघयोः ॥ तमो ध्वांते गुणेशोके क्री
 बंबालाविधुंतुदे ॥ २३ ॥ तामसी निशिदुर्गायां तामसो भुजगे खले ॥
 तेजो दीप्तौ प्रभावे च स्यात्सराक्रमरेतसोः ॥ २४ ॥ धनुः पियालेनानस्त्री
 राशिभेदेशारासने ॥ धनुर्धरे त्रिषु नभः क्रीबंब्योम्निपुमान्वने ॥ २५ ॥
 घ्राणश्रावणवर्षासु विसतंतौ पतद्भुहे ॥ पनसः कंठकिफले कंठके वा
 नरांतरे ॥ २६ ॥ स्त्रियां रोगप्रभेदे स्यात्पयः स्यात्क्षीरनीरयोः ॥ पाय
 सस्त क्रीबपुंसोऽग्नीवासपरमान्वयोः ॥ २७ ॥ पुक्कसी कलिकानील्योः
 पुक्कसः श्वपचेऽधमे ॥ बीभत्सो नर्जुने रू रघ्णात्सविकृतौ त्रिषु ॥ २८
 भूयां स्त्रिषु बहुतरे पुनरर्थे त्वदोऽव्ययं ॥ मनश्चित्तमनीषायां मह
 उत्सवतेजसोः ॥ २९ ॥ मानसं सरसि स्वांतरे भसो हर्षवैगयोः ॥ रहस्त
 त्वरते गुह्ये रजः क्रीबंगुणांतरे ॥ ३० ॥ आर्तवे च परागे च रे पुमान्ने च दृश्य
 ते ॥ राक्षसो यातुधाने स्याच्चंडायां राक्षसी स्मृता ॥ ३१ ॥ रेपाः स्याद
 धमे चूरे रूपणे व्यभिधेयवत् ॥ रेतः शुके पारदे च रोदश्च रोदसीति

च॥ ३२॥ दिवि भूमौ पृथक्कस्यात्सहोक्त्याप्येनयोस्तथा॥ लालसौत्क
 क्यतृष्णातिरेकयांजासुचद्वयोः॥ ३३॥ वयःपक्षिणिबाल्यादौद्योव
 नेचनपुंसकम्॥ वचोर्नपुंसकरूपेविष्णायामपितेजसि॥ ३४॥ पुंसि
 चंद्रस्यतनयेबर्हिःपुंसिहुताशने॥ नस्त्रीकृशोवपुःक्रीबंतनौशक्ता
 कृतावपि॥ वतंसस्तपुमान्कर्णपूरशेखरयोरपि॥ वाहसोजलनि
 र्गोपेशयालौकनिषण्णके॥ ३६॥ वायसोगुरुदृक्षेचश्रीवासध्वां
 क्षयोःपुमान्॥ काकोदुंबरिकायांचकाकमान्यांचवायसी॥ ३७॥
 विद्वानात्सविदिप्राज्ञेपंडितेचाभिधेयवत्॥ विलासोहावभेदेस्या
 ह्यिलायामपिपुंस्ययं॥ ३८॥ वितंसोबंधनोपायेमृगाणांपक्षिणामपि
 ॥ तेषामपिचविश्वासहेतोःप्रावरणेपिच॥ ३९॥ वेधाःपुंसिदृषीकेशे
 बुधेचपरमेष्ठिनि॥ शिरःप्रधानेसेनाग्रेशिरवरेमस्तकेपिच॥ ४०॥ श्री
 वासोवृकधूपेपिपंकजेमधुसूदने॥ श्रेयोमुक्तौशभेधर्मेऽतिप्रशस्तेच
 वाच्यवत्॥ ४१॥ श्रेयसीकरिपिप्यल्यामभयापाठयोरपि॥ सहोबले
 ज्योतिषिचपुंसिहेमंतमार्गयोः॥ ४२॥ सरसीविश्वकासारेसरोनौरत
 डागयोः॥ स्यात्समासस्तुपुल्लिंगसंक्षेपेचसमर्थने॥ ४३॥ सारसः
 पक्षिभेदेहोःक्रीबंतुसरसीरुहे॥ साहसंतुबलात्कारकृतकार्येदमेपि
 च॥ ४४॥ सुरसस्तत्रिषुस्वादौपर्णाशेतुनपुंसकं॥ स्त्रीरास्मानागमा
 त्रौश्चस्त्रोत्तौःबुवेगइंद्रिये॥ ४५॥ हविर्हीतव्यमात्रेचसर्पिष्यपिनपुं
 सकम्॥ ॥ सचतुः॥ ॥ अधिवासोनिवासेस्यात्संस्का
 रेधूपनादिभिः॥ ४६॥ अवध्वंसःपरित्यागेनिंदनेप्यवचूर्णने॥ अ
 वतंसोनस्त्रियंस्यात्कर्णपूरेचशेखरवरे॥ ४७॥ अगोकाःपुंसिशरभेप
 क्षिपंचास्ययोरपि॥ उदर्चिरुत्प्रभेवान्यलिंगपुंसिहुताशने॥ ४८॥ क
 लहंसस्तकादंबेराजहंसेनृपोनमे॥ कनीयानतिथूनिस्यादत्यल्पा
 नुजयोस्त्रिषु॥ ४९॥ कुंभीनसःकूरसर्पेस्त्रियांलवणमातरि॥ भवे
 द्धनरसःसांद्रेनिर्यासेमोरटेबुनि॥ ५०॥ कर्पूरेपीलुपर्ण्यांचसम्यक्

सचतुः

मेदिनीकोशः

१२५

सिद्धरसेपिच ॥ चंद्रहासो दशयीवकरवालेऽसिमात्रके ॥ ५१ ॥ जटा
युः पुंसिसंपातेः कनीयसिचगुणुलौ ॥ अथतामरसंपद्येताम्बकां
चनयोरपि ॥ ५२ ॥ त्रिस्तोताजहुकन्यायांस्तोत स्वत्यंतरेस्त्रियां ॥ दि
वोकाश्च दिवोकाश्चपुंसिदेवैचचातके ॥ ५३ ॥ दीर्घायुः शात्पली
दृक्षवायसे जीवकद्रुमे ॥ मार्कंडेयेचपुंसिस्थाच्चिरजीविनिवाच्यवत्
॥ ५४ ॥ नगोकाः पुंसिशरभेपक्षिपंचास्ययोरपि ॥ निश्रेयसंतुकल्या
णमोक्षयोः शंकरेपुमान् ॥ ५५ ॥ नीलांजसाप्सरभेदेसरिद्धेदेचवि
द्यति ॥ प्रचेताः पाशिनिमुनौनाप्रकृष्टहृदित्रिषु ॥ ५६ ॥ पुनर्वसु-
र्नामुनिभियजेद्वित्वेतुभांतरे ॥ पौर्णमासः पुमान्यज्ञभेदेस्त्रीपूर्णिमा
तिथौ ॥ ५७ ॥ महारसः स्यात्त्वर्जूरैकोशकारकरीरुणोः ॥ मलीमस-
स्तमलिनेपुष्पकाशीसलोहयोः ॥ ५८ ॥ भवेन्मधुरसाद्राक्षामूर्बिका
दुधिकासुच ॥ यमस्वसालुदुर्गायांयमुनायामपिस्त्रियां ॥ ५९ ॥ यवी
द्यानतुजेपिस्यादतिथूनिचवाच्यवत् ॥ रासेरसस्तगोष्ठ्यांस्याद्रास-
शृंगारयोरपि ॥ ६० ॥ रससिद्धरसावासषष्ठीजागस्केपिच ॥ राजहंस
स्तुकादंबेकलहंसेनृपोत्तमे ॥ ६१ ॥ चरीयान्योगभिच्छेषवरिष्ठेष्व
तिथूनिच ॥ विहायाः शकुनेपुंसिगगनेपुंनपुंसकं ॥ ६२ ॥ विष्णावसुः
पुमान्सूर्येहारभेदेचपावके ॥ श्वः श्रेयसंचकल्याणेपरमात्मनिशर्म
णि ॥ ६३ ॥ अथसर्जरसोवाद्यभांडभेदेचधूणके ॥ सप्तार्चिः पा
वकेपुंसिकूरचक्षुषितुत्रिषु ॥ ६४ ॥ साधीयानतिबादेस्यादतिसा
धौचवाच्यवत् ॥ सिद्धरसोरसेपुंसिधातुप्रभृतिषुत्रिषु ॥ ६५ ॥ सु-
मनाः पुष्पमालत्योःस्त्रियांनाधीरदेवयोः ॥ समेधास्तस्त्रियांज्येति
ष्यत्यांत्रिषुसुबुद्धिनि ॥ ६६ ॥ ॥ सपंच ॥ ॥ दिव्य
चक्षुः सुगंधस्यभेदेनांधेसुलोचने ॥ स्यान्नपश्रमसश्चंद्रेनि
श्रुपेंद्रजालयोः ॥ ६७ ॥ हिंसुनिर्यासइत्येषनिंबेहिंसुरसेपिच ॥ ॥
॥ सषट् ॥ ॥ हिरण्यरेताः पुंसिस्थाद्विवाकरहवि

भुजोः ॥ ६८ ॥

॥ इति सांतवर्गः ॥

॥ हैकं ॥ ॥

हः शिवे सलिले शून्ये धारणे मंगले पिच ॥ गगने न कुली शोचरक्तेनाके
चवर्ण्यते ॥ १ ॥

॥ हृदिः ॥

॥ अहिर्ब्रह्मासुरे सर्पेषु-

सी होद्यमवाञ्छयोः ॥ कुहूः स्त्रीको किलालापे नष्टे दुकलदर्शयोः ॥

२ ॥ ग्रहोत्तुग्रहनिर्वेधग्रहणपुरणोद्यमे ॥ सूर्यादौ पूतनादौ च सौहि-

केयोपरागयोः ॥ ३ ॥ ग्राहो ग्रहेः वहारे च गुहः षाण्मातुरे गुहा ॥ सिं-

हपुच्छ्यां च गर्ते च पर्वतादेश्च गह्वरे ॥ ४ ॥ गृहं गृहाश्च पुंभूम्निक-

लत्रे पिच सद्यनि ॥ नाहस्तबंधने कूटे प्रोहो गजांघ्रिपर्वणोः ॥ ५ ॥ वा-

च्यवन्निपुणे तर्के बर्हे पिच्छे दले स्त्रियां ॥ बहुस्यात्र्यादिसंख्यास-

विपुलेप्यभिधेयवत् ॥ ६ ॥ मही नद्यंतरे भूमौ महोत्सवते जसोः ॥

अथ मोहो न्यलिंगः स्यादविद्यायां च मूर्च्छने ॥ ७ ॥ लोहोः स्त्रीशस्त्र-

के लोहे जौगके सर्वतैजसे ॥ वहः स्याद्दृषभस्कंधे वा हे गंधवहे पिच ॥

८ ॥ बाहो भजे पुमान्मानभेदांश्च वृषवायुषु ॥ व्रीहिः सामान्यधा-

न्ये स्यादाशुधान्येतुपुंस्ययं ॥ ९ ॥ व्यूहः स्याद्दलविन्यासे निर्माणे वृंद-

तर्कयोः ॥ सहो बलेन स्त्रियां स्यात्स्त्रियांतुनरवभेषजे ॥ १० ॥ दंडोत्प-

लामुद्गपर्णी कुमारी पृथिवीषु च ॥ सिंहः कंठीरवराशौ सत्तमे चोत्तर-

स्थितः ॥ ११ ॥ सिंही तु कंटकार्ये स्याद्दार्ताकौवासके पिच ॥ स्नेहः स्या-

सुसितैलादिरसद्रव्ये च सौहृदे ॥ १२ ॥

॥ हन्त्रिः ॥

अत्यूहो नीलिकायां स्त्रीकालकंठरवगे पुमान् ॥ आग्रहोत्तुग्रहास-

न्योराक्रमे ग्रहणे पिच ॥ १३ ॥ आरोहस्त्ववरोहे च वराशोहाकटावपि

॥ आरोहणे गजारोहे दीघत्वे च समुच्छये ॥ १४ ॥ उत्साहस्तूद्यमे सू-

त्रे कटाहः कूर्मकर्परे ॥ दीपस्य च प्रभेदे स्यात्तेलादेः पाकभाजने ॥ १५

॥ जायमानविषाणाग्रमहिषीशावके पिच ॥ कलहं युद्धकाले नारवद्ग-

कोशोचमंडने ॥ १६ ॥ दात्यूहे स्तपुमान्कालकंठचातकपक्षिणोः ॥ नि-

ग्रहो भर्त्सनेपि स्यात्पर्यादायां च बंधने ॥ १७ ॥ निर्व्यूहः शिखरे द्वारे नि-

हचतुः

मेदिनीकोशः

१२७

र्यासेनागदंतके ॥ निरूहो बस्तिभेदेस्यादूहशून्येचनिश्चिते ॥१८॥ प्र
ग्राहस्तु तुलासूत्रे वृषादिप्रग्रहेपिच ॥ पटहोनासमारभेआनकेपु
नपुंसके ॥१९॥ प्रवहस्तु बहिर्यात्रामातरिश्चप्रभेदयोः ॥ प्रग्रहस्तु
लासूत्रेचंद्रानियमनेभुजे ॥२०॥ हयादिरश्मौरश्मौचस्रवर्णालुमहीरुहे
॥ प्रवाहस्तु प्रवृत्तौ स्यादपिस्त्रोतसिवारिणः ॥२१॥ वराहः सूकरेवि-
ष्णोमानभेदेऽद्रमुस्तयोः ॥ वाराहीमातृभेदेस्याद्विष्वक्सेनप्रियोष
धौ ॥२२॥ राजाहंजींगके क्लीबंराजयोग्येऽभिधेयवत् ॥ विग्रहः का
यविस्तारेविभागेतारणोस्त्रियां ॥२३॥ विदेहः कायशून्यस्याज्जनका
न्यभूमिपे ॥ वैदेहीरोचनासीतावणिकस्त्रीपिप्पलीषुच ॥२४॥ सं
ग्रहो बृहदुदंगेग्रहसंक्षेपयोरपि ॥ सुवहाशल्लस्येलापणीगोधाप
दीषुवीणायाम् ॥२५॥ रास्नाशेफालिकयोः स्त्रीसुखवाद्येऽन्यलिंगः
स्यात् ॥ ॥ हचतुः ॥ ॥ अवग्रहो वृष्टिरोधेप्रतिबंधे
गजालिके ॥२६॥ अभिग्रहोऽभिग्रहणेऽभियोगेपिचगौरवे ॥ अ
वरोहो वतरणीप्यारोहेचलतोद्गमे ॥२७॥ अश्वारोहांः श्वगंधा-
यांस्त्रियांत्रिष्वक्त्वाहके ॥ उपनाहो व्रणालेपिडेवीणानिबंधने ॥२८
॥ उपग्रहपुमान्बंद्यामुपयोगेषुकूलने ॥ स्याद्गंधवाहानासायांपु
ल्लिंगोमातरिश्चनि ॥२९॥ तनूरुहंतुलोन्निस्यात्पत्रेचनपुंसके ॥
तमोपहः सहस्त्रांशुमृगांकाजिनवह्निषु ॥३०॥ प्रतिग्रहः स्वीकर
णेसैन्यपृष्ठेपतद्गुहे ॥ द्विजेभ्योविधिवद्देयेतद्गुहेचग्रहांतरे ॥३१॥ प
रिग्रहः परिजनेपत्यांस्वीकारमूलयोः ॥ शापेपरिबर्होराजयोग्यद्र
व्यपरिछदे ॥३२॥ परीवाहोजलोच्छ्वासेमहीपृद्योग्यवस्तुनि ॥ पि
तामहो विरिंचौ स्यात्तातस्यजनकेपिच ॥३३॥ महासहामाषपर्व्या
मम्लानेऽपिचयोषिति ॥ ॥ हपंच ॥ ॥ प्रपितामहइत्ये
वंविधौपितृमितामहे ॥३४॥ ॥ इतिहांतवर्गः ॥ ॥
अथाऽव्यानिबक्ष्यंतेव्यक्तं पूर्वोदितैः क्रमैः ॥ अकाराद्यंतताचास्मिं

स्तस्मादप्यतिरिच्यते ॥ १ ॥ अशब्दः स्यादभावेपि स्वल्पार्थप्रतिषेध-
योः ॥ अनुकंपायांच तथा वास्तुदेवे त्वनव्ययः ॥ २ ॥ आः प्रगृह्यंस्मृतौ
वाक्यैः नुकंपायांसमुच्चये ॥ इभेदेचरूपोक्तौचापाकरणानुकंपयोः
॥ ३ ॥ ईषिष्वादे नुकंपायां लक्ष्यां पुनरनव्ययं ॥ उ संबोधनरोषोक्तयो-
रनुकंपानियोगयोः ॥ ४ ॥ पदपूरणे च पादपूरणे ऽपि च दृश्यते ॥ ऊवाक्या-
रंभरक्षाः नुकंपास्वपि च दृश्यते ॥ ५ ॥ अशब्दो गृहणे वाक्ये देवांबायां
त्वनव्ययं ॥ अवाक्यारंभरक्षायां वक्षः स्मृत्योरनव्ययं ॥ ६ ॥ देवांबा-
यां दनौचापि भैरवे दनुजे गतौ ॥ लृकारो देवतौ मायां भविकुभ्रे च की-
र्तितः ॥ ७ ॥ लृकारो देवनार्यस्यान्नार्यात्मन्यपि मातरि ॥ एस्मृताव-
प्यसूयानुकंपामंत्रणहृतिषु ॥ ८ ॥ ऐशब्दो दृश्यते हूतौ स्मृत्या मंत्रण-
योरपि ॥ ओ संबोधनप्लाव्हाने स्मरणे चानुकंपने ॥ ९ ॥ औशब्दः क-
थितो हूतौ तथा संबोधनेपि च ॥ स्त्रीतु विश्वं भरायां स्यात्सुमांस्तु निस्व-
ने स्मृतः ॥ १० ॥ ॥ कैकं ॥ ॥ कुपापे चेषदर्थे च कुत्सायांच
निवारणे ॥ ॥ कद्दिः ॥ ॥ धिग्नर्त्सने च निंदायां ॥ ॥
कन्निः ॥ ॥ मनागप्यल्पमंदयोः ॥ ११ ॥ हिरुकृशब्दो विनार्थे च म-
ध्यार्थेपि च दृश्यते ॥ ॥ गद्दिः ॥ ॥ अंगसंबोधने हर्ष-
संगमासूययोरपि ॥ १२ ॥ ॥ डद्दिः ॥ ॥ आङ्-सीमायामभि-
व्याप्तौ क्रियायोगे वदर्थयोः ॥ ॥ चैकं ॥ ॥ चान्वाच-
ये स माहारेष्वन्योन्यार्थे समुच्चये ॥ १३ ॥ पक्षांतरे तथा पादपूरणेप्यव-
धारणे ॥ ॥ चद्दिः ॥ ॥ किंचारंभे च साकल्ये प्राक् पूर्व-
स्थिन्नवांतरे ॥ १४ ॥ अत्रे प्रभाते तीते च देशे दिक्कालयोरपि ॥ ॥
चन्निः ॥ ॥ तिर्यक्त्विरो र्थे वक्त्रे च विहंगादौ त्वनव्ययं ॥ १५ ॥ ननु
च प्रश्नदुष्टोक्तयोः सम्यक् दृढप्रशंसयोः ॥ ॥ अद्दिः ॥ ॥
ननुभावे निषेधे च स्वरूपार्थेप्यतिक्रमे ॥ १६ ॥ ईषदर्थे च सा दृश्येत-
द्विरुद्धतदन्ययोः ॥ ॥ ठद्दिः ॥ ॥ स्रष्टु प्रशंसनेपि स्या-

अव्ययानि

मेदिनीकोशः

१२९

द्वयर्थेचनिगद्यते ॥ १७ ॥

॥ त्रिः ॥

॥ अपष्टुनिरव

द्येचशोभनार्थेचदृश्यते ॥

॥ पाचतुः ॥

॥ अंतरेणपदंवि

द्याहिनामध्यार्थयोरपि ॥ १८ ॥

॥ तैकम् ॥

॥ तुषादपूरणेभे

देसमुच्चयेवधारणे ॥ पक्षांतरेनियोगेचप्रशंसायांविभिग्रहे ॥ १९ ॥ ॥

तद्धिः ॥ ॥ अतिशब्दः प्रशंसायांप्रकर्षे लघनेपिच ॥ नितांतासं-

प्रतिक्षेपवाचकोप्येषदर्शितः ॥ २० ॥ अस्तुस्यादभ्यनुज्ञानेऽप्यस्तु

यापीडयोरपि ॥ प्रतिक्षेपेप्रशंसायांप्रकर्षे लक्षणोपिच ॥ २१ ॥ असं-

प्रत्यर्थेऽद्विष्टमिति हैतौ प्रकाशने ॥ निदर्शने प्रकारेस्यात्परकृत्यनु

कर्षयोः ॥ २२ ॥ समानौचप्रकरणेऽप्युतात्यर्थविकल्पयोः ॥ समुच्च

येवितर्केचप्रश्नेचपदपूरणे ॥ २३ ॥ उत्स्यात्प्रश्नेवितर्केचचैकुंस्ति

तप्रशंसयोः ॥ पक्षांतरेप्यस्मकत्येजातुशब्देविगर्हणे ॥ २४ ॥ कदाचि

दर्थेपितथान्येऽविकल्पनिषेधयोः ॥ प्रतिप्रतिनिधावित्थंभूतारत्या

नाभिसुरव्ययोः ॥ २५ ॥ मात्रार्थभागवीप्सास्फुलक्षणप्रतिदानयोः ॥

बतामंत्रणसंतोषखेदानुक्रोशविस्मये ॥ २६ ॥ स्वस्तिस्थानमंगले

पुण्येप्याशंसायामपिक्वचित् ॥ स्वत्प्रश्नेचवितर्केचतथैवपदपूरणे

॥ २७ ॥ हंतवाक्यारंभखेदविषादहर्षसंश्रमे ॥ ॥ त्रिः

॥ ॥ आराद्वरेसमीपेचकच्चित्कामप्रवेदने ॥ २८ ॥ प्रश्नेहर्षे

मंगलेचकिमुत्प्रश्नेवितर्कयोः ॥ विकल्पेतिशयेपिस्थात्तावन्मानेव-

धारणे ॥ २९ ॥ संश्रमेचपरिच्छेदेतथाकात्स्न्याधिकारयोः ॥ पश्यत-

स्यात्प्रशंसायांविस्मयेचनिगद्यते ॥ ३० ॥ पश्चात्प्रतीच्यांपरमेप्य

धिकारेपिदृश्यते ॥ यद्वत्प्रश्नेवितर्केचयावत्कात्स्न्येवधारणे

॥ ३१ ॥ प्रशंसायांपरिच्छेदेमानाधिकारसंश्रमे ॥ पक्षांतरेचशश्वत्

स्यादात्मप्रश्नेचमंगले ॥ ३२ ॥ पुराकल्पेसदार्थेचपुनरर्थेचदृश्यते

॥ सकृत्सद्वैकवारेस्यात्साक्षात्प्रत्यक्षतुल्ययोः ॥ ३३ ॥ ॥

तचतुः ॥ ॥ अहोबतानुकंपायांखेदेसंबोधनेपिच ॥ पुर-

स्तात्प्रथमेप्राच्यामग्रतोर्थपुरार्थयोः ॥३४॥

॥ थद्भिः ॥

अथाथोसंशयेस्यातामधिकारेचमंगले ॥ विकल्पानंतरप्रश्नका-
त्त्यारंभसमुच्चये ॥ ३५ ॥ तथाभ्युपगमेपृष्ठप्रतिवाक्येसमुच्चये

॥ सदृशेनिश्चयेपिस्वाद्यथातुल्यार्थमानयोः ॥ ३६ ॥ प्रशंसायां
वृथावंध्येनिष्कारणे ॥ यत्रिः ॥ अन्यथापुनः ॥ वितथेचाप

रार्थेचसर्वथाहेतुवादयोः ॥ ३७ ॥ ॥ द्भिः ॥ ॥ उत्प्र-
काशेविभागेचप्राबल्याऽस्वास्थ्यशक्तिषु ॥ प्राधान्येबंधनेभावेमो

क्षेलाभोर्दूकर्मणोः ॥ ३८ ॥ यत्गर्हाहेत्ववधृत्योर्द्यदिगर्हाविक-
ल्पयोः ॥ ॥ धद्भिः ॥ ॥ अधिस्थादधिकारेचापीश्वरेच-

निगद्यते ॥ ३९ ॥ ॥ नैकम् ॥ ॥ नस्यान्निषेधोपमयो

निनिवेशप्रशार्थयोः ॥ नित्यार्थेसंशयक्षेपकौशलोपरमेषुच ॥ ४०

॥ सामीप्याश्रयदानेषुमोक्षांतभावबंधने ॥ राशयोभावविन्यासे
नुवितर्कापमानयोः ॥ ४१ ॥ विकल्पानुनयातीतेप्रश्नहेत्वपदेशयोः

॥ ॥ नद्भिः ॥ ॥ अनुहीनेसहार्थेचपश्चात्सादृश्य-
योरपि ॥ ४२ ॥ लक्षणेस्थंभूताख्यानभागवीप्सास्वनुक्रमे ॥ आया

मेचसमीपेच किन्नुप्रश्नवितर्कयोः ॥ ४३ ॥ चनविस्मयेसाकल्ये
चनुशब्दोविनियहे ॥ अनुप्रश्नेपरकृतावधिकारेचसंज्ञमे ॥ ४४

आमंत्रणेप्यनुनयेप्रश्नानुज्ञावधारणे ॥ नानाशब्दोविनार्थेपित-
थानेकोपयार्थयोः ॥ ४५ ॥ स्थानेतुकरणार्थेस्याद्युक्तसादृश्ययोर

पि ॥ ॥ पद्भिः ॥ ॥ अपस्यादपहृष्टार्थेवर्जनार्थवि-
योगयोः ॥ ४६ ॥ विपर्ययेचविकृतौचौर्येनिर्देशहर्षयोः ॥ अपिसंभा

वनाप्रश्नशंकागर्हासमुच्चये ॥ ४७ ॥ तथायुक्तपदार्थेपिकामकार-
क्रियासूच ॥ उपस्थादधिकार्थेचहीनार्थासन्नयोरपि ॥ ४८ ॥ ॥

॥ धद्भिः ॥ ॥ अभीत्यंभूतकथनेचाभिमुख्याभिलाषयोः ॥
॥ ॥ मैकं ॥ ॥ मावारणेविकल्पेचस्मातीतेपादपू

अव्ययानि

मेदिनीकोशः

१३१

रणे ॥ ४९ ॥ स्यान्मंगले परकृता ॥ महिः वमांतिकसहार्थयोः

॥ आम् ज्ञाननिश्चयस्मृत्यो रुमूरोषेः गीकृतावपि ॥ ५० ॥ प्रश्नेपि

स्याद्मूरुषोक्तौ पृष्ठाया मो सुपक्रमे ॥ प्रणवे चाप्युपगमे चापाकृतौ

चमंगले ॥ ५१ ॥ कम्पाद्वरणे तौ ये मस्तके च सरवेऽपि च ॥ किमु कुत्सा

यांबितर्के च निषेधप्रश्नयोरपि ॥ ५२ ॥ किमु संभावनायां स्यात्त्विमर्शे

चापि दृश्यते ॥ नामकोपेभ्युपगमे विस्मये स्मरणेपि च ॥ ५३ ॥ संभाव्य

कुत्सा प्राकारयविकल्पेपि च दृश्यते ॥ शम् कल्याणे सुरवे समुत्तु-

शोभनार्थसमर्थयोः ॥ ५४ ॥ संगार्थे च प्रहृष्टार्थे सामिनिं दार्थयोर्म-

तं ॥ ह्मूरुषोक्तावनुनये ह्मूस्मृतावप्यपाकृतौ ॥ ५५ ॥ अर्थप्रश्नेऽभ्यु-

नुज्ञायां ह्मू स्यात्प्रश्नवितर्केयोः ॥ ५६ ॥ मन्त्रिः ॥ ॥

अलमू भूषणपर्याप्तिवारणेषु निरर्थके ॥ ५६ ॥ शक्तावे वमू प्रकारे

स्यादंगीकारे वधारणे ॥ अर्थप्रश्ने परकृतावुपमापृच्छयोरपि ॥ ५७ ॥ क

थमू हर्षे च गर्हायां प्रकारार्थे च संज्ञमे ॥ प्रश्ने संभावनायां च काममू

चानुमतौ स्मृतं ॥ ५८ ॥ प्रकाशे चाप्यसूयायां तथानुगमनेपि च ॥ जोष

मूसरवे प्रशंसायां तूष्णीलंघनयोरपि ॥ ५९ ॥ नूनमू तु निश्चिते तर्के

स्मरणे वाक्यपूरणे ॥ परमू नियोगेऽपे च प्राध्वमू नमानुकूलयोः ॥ ६०

॥ सत्यमू प्रश्नेऽभ्युपगमे ॥ मचतुः ॥ वश्यमू नित्य

प्रयत्नयोः ॥ अभीक्ष्णामु सुहुरश्रांते शीघ्रप्रकर्षयोरपि ॥ ६१ ॥ इदा

नीमू वाक्यभूषायां संप्रत्यर्थे च दृश्यते ॥ तद्विन्मू दिनमध्ये स्या-

त्तथैव प्रतिवासेर ॥ ६२ ॥ सांप्रतं चाधुनार्थे स्यादुचितार्थे च दृश्यते

॥ ॥ यद्भिः ॥ अयि प्रश्नानुनययोस्तथा संबोधने

पि च ॥ ६३ ॥ अये क्रोधविषादे च संज्ञमे स्मरणेपि च ॥ दिष्ट्या हर्षे

मंगले च पश्य शब्दस्तु विस्मये ॥ ६४ ॥ प्रशंसायामपि तथा ॥ ॥

यन्त्रिः ॥ समयांतिकमध्ययोः ॥ रेकमू ॥ ॥

प्रप्रकर्षे गताद्यर्थे ॥ ॥ गद्भिः ॥ प्यरे प्राकृत्यसूययोः ॥ ६५

उर्युरीचाप्युभौशब्दौविस्तारंगीकृतावपि ॥ दुर्निषेधेनदृष्टेननिर्नि
र्णयनिषेधयोः ॥ ६६ ॥ परिस्मात्सर्वतोभावेवर्जनेव्याधिशेषयोः ॥ इ
त्थंभूतारव्यानभागवीप्सास्त्रिग्नलक्षणे ॥ ६७ ॥ दोषारव्यानेनिर-
सनेपूजाव्याप्त्योश्चभूषणे ॥ पराविमोक्षप्राधान्यप्रातिलोम्येषुधर्ष
णे ॥ ६८ ॥ आभिसुरत्येभृशार्थेचविक्रमेचगतौवधे ॥ पुरापुराणेनि
कटेप्रबंधातीतमाविषु ॥ ६९ ॥ स्वःप्रेत्यव्योम्निनाकेचा ॥ सत्रिः
॥

॥ प्यंतः स्वीकारमध्ययोः ॥ अंतरापि विनार्थेस्थान्मध्या
र्थनिकटार्थयोः ॥ ७० ॥ उर्य्यु र्य्यु ररीचविस्तारंगीकृतौत्रयं ॥
नकिर्निषेधोपमयोः प्रादुः प्रकाश्यइष्यते ॥ ७१ ॥ संभाव्येचप्रवृत्तौच
पुनरप्रथमेमतम् ॥ अधिकारेचभेदेचतथापक्षांतरेपिच ॥ ७२ ॥ ॥

लद्धिः ॥ किलशब्दस्तुवार्तायांसंभाव्यानुशयार्थयोः ॥ रबुल-
स्याद्वाक्यभूषायांजिज्ञासायांचसांत्वने ॥ ७३ ॥ वीप्सामाननिषेधेषु
पूरणेपदवाक्ययोः ॥ वैकम् ॥ वास्याद्विकल्पोपम
योर्विनर्के पादपूरणे ॥ ७४ ॥ समुच्चयेचविश्रंभेनानार्थातीतयोरपि
॥ विनिग्रहेनियोगेचतथैवपदपूरणे ॥ ७५ ॥ निश्चयेसहनेहेतावव्याप्ति
विनियोगयोः ॥ इषदर्थेपरिभवेशुद्धावलंबनेपिच ॥ ७६ ॥ विज्ञाने ॥ ॥

॥ बद्धिः ॥ १ थैवचौपम्येनियोगेवाक्यपूरणे ॥ अवधारणे
चचारनियोगेचविनिग्रहे ॥ ७७ ॥ ॥ षद्धिः ॥ ॥ उषारा

त्रौतदंतच दोषारात्रौचतन्मुरवे ॥ मंक्षुशीघ्रेभृशार्थेच ॥ ॥
षत्रिः ॥ निकषांतिकमध्ययोः ॥ ७८ ॥ ॥ सैकं

॥ ॥ स्फूपूजायांभृशार्थानुमतिकृच्छसमृद्धिषु ॥ ॥ सद्धिः

आस्स्मरणेऽपाकरणेकोपसंतापयोरपि ॥ ७९ ॥ ईदुःखभा
वनेकोपे निर्निबंधेचनिश्चये ॥ साकल्यातीतयोर्षोक्तसंबोधनविषा
दयोः ॥ ८० ॥ ॥ सत्रिः अंजसाशब्दआख्यातस्त

त्वहर्णार्थयोरपि ॥ तिरौऽतर्दीतिर्यगर्थेनीचैस्वैरात्ययोर्मतं ॥ पुरोः

मेदिनीकोशः

१३३

प्रेप्रथमेभूयोऽधिकारेचपुनःपुनः॥ मिथोऽन्योन्येस्त्वर्थेचशनेःस्वे
 रेशनेश्चरे॥८२॥ ॥ सचतुः॥ ॥ अभितःशीघ्रसाक-
 ल्यसंपुस्वोभयतोऽतिके अग्रतःप्रथमेचाग्रेपुरतःप्रथमा-
 ग्रयोः॥ ८३॥ पूर्वद्युःप्रातःकालेस्यात्तथैवगतवासरे ॥ ॥
 हैकम् ॥ ॥ हस्यात्संबोधनेपादपूरणेचविनिग्रहे ॥ ८४॥
 नियोगेचक्षिपायांस्यात्कुत्सायामपिदृश्यते॥ ह्राविषादेचशोके
 चकुत्सादुःस्वार्थयोरपि॥ ८५॥ हि पादपूरणेहेतोर्विशेषत्व
 धारणे॥ प्रश्नहेत्वपदेशेचसंभ्रमासूययोरपि ॥ ८६॥ हीदुःख
 हेतांवाख्यांताविषादेविस्मयेपिच॥ हेसंबोधनआह्वानेषू
 यादौचदृश्यते ॥ ८७॥ हैसंबोधनआह्वानेहोहौशब्दोत्पत्त-
 योः॥ ॥ हद्भिः॥ ॥ अहप्रशंसाक्षिपयोर्नियोगेचवि
 निग्रहे ॥ ८८॥ अहोधिगर्थेशोकेचकरणार्थविषादयोः॥ संबो
 धनेप्रशंसायांविस्मयेपदपूरणे॥ ८९॥ असूयायांवितर्केस्यादा
 हक्षेपनियोगयोः॥ आहोप्रश्नेविचारेचसहसाकल्यदृश्यते ॥
 ९०॥ विद्यमानेचसादृश्ययोगपद्यसमृद्धिषु॥ संबंधेचतथाहीही
 शब्दोविस्मयहास्ययोः॥ ९१॥ हेहैसंबोधनेहूतौहोहौशब्दस्तथै
 तयोः॥ ॥ हत्त्रिः॥ ॥ अहहेत्यद्भुतेखेदेपरिक्रेशप्रक
 र्षयोः॥ ९२॥ संबोधनेऽपिचोताहोपरिप्रश्नविचारयोः॥ ॥
 ॥ इत्यव्ययानेकार्थवर्गः॥ ॥ २३७८॥ ॥
 उत्सलिनीशब्दार्णवसंसारावर्तनाममालारव्यान् ॥ भायुरिवरु
 बिशाश्वत्तबोपालितरंतिदेवहरकोषान् ॥ १ ॥ अमरशुभांकह
 लायुधगोवर्धनरभसपालकृत्वकोषान् ॥ रुद्रामरदत्ताजयगंगाध
 रधरपिकोषांश्च ॥ २ ॥ हारावल्पमिधानंत्रिकांडशेषंचरजमानां
 च ॥ अषिबहुदोषंविश्वप्रकाशकोषंचसविचार्य ॥ ३ ॥ वाग्भट्टमा

धववाचस्पतिधर्मव्याडितारपालारव्यान् ॥ अपिविश्वरूपवि
 क्रमादित्यनामलिङ्गा निस्तविचार्य ॥ ४॥ कात्यायनवामनचंद्रो
 मिरचितानिलिङ्गशास्त्राणि ॥ पाणिनिपदानुशासनपुराणका-
 व्यादिकंचस्तरिरूप्य ॥ ५॥ षट्शतगाथाकोषप्रणयनविख्यात
 कौशलेनायं ॥ मेदिनिकरेणकोषः प्राणकरस्तुनारचितः ॥ ६॥
 इतिमेदिनिकृतानेकार्थकोषः समाप्तः ॥ ॥ शतमंभव
 तु ॥ ॥ ७॥ ॥ ७॥ ॥ ७॥ ७

॥ इतिमेदिनीकोशः समाप्तः ॥

॥ अथएकाक्षरीकोशःप्रारभ्यते ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अकारो वासुदेवस्यादाकारस्तपि
 तामहः ॥ पूजायामपिमांगल्ये आकारः परिकीर्तितः ॥ १॥ इकारउच्य
 तेकामोलक्ष्मीरीकारउच्यते ॥ उकारः शंकरः प्रोक्त ऊकारश्चापिल
 क्षणे ॥ २॥ रक्षणेचापि ऊकार ऊकारो ब्रह्मणि स्मृतः ॥ ऋकारो
 देवमातास्यात् ऋकारो दनुजप्रसूः ॥ ३॥ लृकारो देवजातीनामाता
 सङ्घिः प्रकीर्तिता ॥ लृकारः स्मर्यते पूर्वेर्जननीशब्दकोविदैः ॥ ४॥ एका
 रउच्यते विष्णुरैकारः स्यान्महेश्वरः ॥ ओकारस्तमवेत् ब्रह्मा ओ
 कारोः नंतउच्यते ॥ ५॥ अस्याच्चपरमंब्रह्म अः स्याच्चैवमहेश्वरः
 ॥ कः प्रजापतिरुद्दिष्टो कौर्कवाचनलेषु च ॥ ६॥ कश्चात्मानिमयू
 रेच कः प्रकाशउदाहृतः ॥ कुं शिरोजलमारख्यातं कंस्वरवंचप्रकी-
 र्तितां ॥ ७॥ एथिव्यांकुः समारख्यातः कुः शब्देपि प्रकीर्तिताः ॥ रवमिं
 द्विये रवमाकाशे रवः स्वर्गोपप्रकीर्तिताः ॥ ८॥ सामान्ये च तथाश्रुत्ये-

र्वशब्दः परिकीर्तितः ॥ गोगणेशः समुद्दिष्टीगंधर्वीगः प्रकीर्तितः ॥ १९ ॥
 गंगीतंगाचगाथास्यात् गोश्वधेनुः सरस्वती ॥ घाघंटाथसमारख्या
 ताघोघनश्च प्रकीर्तितः ॥ १० ॥ घंटीशोहननेघर्मेघुर्घोणाघूर्ध्वना
 वपि ॥ उकारोभैरवः ख्यातोऽकारोविषयस्पृहा ॥ ११ ॥ चश्चंद्रमाः
 समारख्यातोभास्करे तस्करे मतः ॥ निर्मलं छुं समारख्यातं तरले छुः प्र
 कीर्तितः ॥ १२ ॥ छेदके छुः समारख्यातो विद्विः शब्दकोविदैः ॥ ज-
 कारो गायने प्रोक्तो जयने जः प्रकीर्तितः ॥ १३ ॥ जेता जश्च प्रकथितः
 सूरिभिः शब्दशासनि ॥ रवो झकारः कथितो नष्टे झश्चोच्यते बुधैः ॥
 १४ ॥ झकारश्च तथा वायौ नेपथ्ये समुदाहृतः ॥ अकारो गायने प्रोक्तो
 अकारो झर्झरध्वनौ ॥ १५ ॥ टो धरिव्यां च कस्केटो ध्वनौ च प्रकीर्तितः
 ॥ ठकारो जनतायां स्यात् ठो ध्वनौ च शठेपि च ॥ १६ ॥ ठो महेशः समा
 ख्यातो ठश्च शून्ये प्रकीर्तितः ॥ बृहध्वनौ च ठः प्रोक्तस्तथा चंद्रस्य मंड-
 ले ॥ १७ ॥ डकारः शंकरे त्रासे ध्वनौ भीमे निरुच्यते ॥ ढकारः कीर्ति-
 ताढक्कानिर्गुणे निर्धने मतः ॥ १८ ॥ णकारः सूकरे ज्ञाने निश्चये नि
 र्णयेपि च ॥ तकारः कीर्तितश्चौरैः क्रोडपुच्छे प्रकीर्तितः ॥ १९ ॥ शिलो
 च्चये थकारस्याथ्रकारो नयरक्षणे ॥ दकारो फ्रेकलत्रे च छेदे दा
 ने च दातरि ॥ २० ॥ धंधने सधने धः स्यात् द्विधा तरि मनावपि ॥ धि
 षधा धीः समारख्याता धूर्ध्वैव भारवित्तयोः ॥ २१ ॥ नेतानश्च समा-
 ख्यातस्तरणौ नः प्रकीर्तितः ॥ नकारः सौगते बुद्धौ स्तौ वृक्षे प्रकी
 र्तितः ॥ २२ ॥ नशब्दः स्वागते बंधौ वृक्षे सूर्ये च कीर्तितः ॥ पः कुबेरः
 समारख्यातः पश्चिमे च प्रकीर्तितः ॥ २३ ॥ पवने पः समारख्यातः पः स्या
 त्पाने च पातरि ॥ कफे वाते फकारः स्यात्तथाः हाने प्रकीर्तितः ॥ २४ ॥
 फूकारेपि च फः प्रोक्तस्तथानिष्फलभाषणे ॥ बकारो वरुणः प्रोक्तः
 कलशो बः फलेपि च ॥ २५ ॥ वक्षस्थले च वः प्रोक्तो गदायां समुदाह-
 रतः ॥ नक्षत्रे भंबुधाः प्राहुर्भवने भः प्रकीर्तितः ॥ २६ ॥ दीपिर्मास्या

च भूर्भुवः प्रथमं कथितं बुधैः ॥ मः शिवश्चंद्रमावेधा मालक्ष्मीच
 प्रकीर्तिता ॥ २० ॥ माचमातरिमानेचबंधनेमः प्रकीर्तितः ॥ यशोयुः
 कथितः प्राज्ञैर्यो वायुरिति शब्दितः ॥ २१ ॥ यानेयातरि यस्त्यागे
 कथितः शब्दवेदिभिः ॥ रश्चरामेः निलेवन्हौ भूमावपिधनेपिच ॥
 २२ ॥ इंद्रियेधनरोधेच रुमयेच प्रकीर्तितः ॥ लोदीप्तौ द्यां लश्चभूमौ
 भयेचाल्हादनेपिच ॥ ३० ॥ लोवातेलवणेचस्या लोदानेच प्रकीर्ति
 तः ॥ लः श्लेषेचाशयेचैव प्रलयेसाधनेपिलः ॥ ३१ ॥ मानसेवरुणे
 चैव लकारः सांत्वनेपिच ॥ विश्वपक्षीनिगदितोगगनं प्रतिकीर्तितं
 ॥ ३२ ॥ शांस्वरं शंकरः श्रेयः शाश्चसीम्निनिगद्यते ॥ शयनेशः स
 मारव्यातोहिंसायां शोनिगद्यते ॥ ३३ ॥ षः कीर्तितो बुधैः श्रेष्ठेष्वश्च
 र्गभीरलोचने ॥ उपसर्गेपरोक्षेच षकारः परिकीर्तितः ॥ ३४ ॥ सः
 कोपेवरणे सः स्यात्तथाशूलिनिकीर्तितः ॥ साचलक्ष्मी बुधैः प्रोक्ता
 गौरी साचस ईश्वरः ॥ ३५ ॥ हः कोपेवरणे हश्च तथाशूली प्रकीर्ति
 तः ॥ हिः पद्यावरणे प्रोक्तो हिः स्याद्देत्वधारणे ॥ ३६ ॥ क्षः क्षेत्रेच
 क्षसिप्रोक्तो बुधैः क्षः शब्दशासने ॥ क्षिः क्षेत्रेक्षत्रक्षेत्रेच नृसिंहेच
 प्रकीर्तितः ॥ ३७ ॥ आगमेभ्योभिधानेभ्योधातुभ्यः शब्दशासनात् ॥
 एवमेकाक्षरं नामाभिधानं क्रियते मया ॥ ३८ ॥ ॥ ७ ॥

इत्येकाक्षरकोशः समाप्तः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ श्रीब्रह्मयोगिन्येनमः॥ भुजगपतिविमुक्त
 स्वच्छनिर्मोकवह्नीचिलसितमनुकुर्वन्त्यस्यगंगाप्रवाहः॥ शिरसिस
 रसभास्वन्मालतीदाभलक्ष्मीलपयतिहिमगौरःसोस्तवःसाध्यसि
 द्यौ॥१॥ कल्पावसानसमयेस्थितपेकबीनां देहांतरंकिमपियासृ-
 जतिप्रसन्ना॥ यस्याःप्रसादपरमाणुरपिप्रतिष्ठाभ्येतिकामपिनि-
 मापिसरस्वतीताम्॥ २॥ निर्मत्सराःसकृत्तनःखलुयेविविच्यक
 र्णोगुणस्यकणमप्यवतंसयंति॥ येषांमनोनरमतेपरदोषवादेतेके
 चिदेवविरलाभुविसंचरंति॥ ३॥ मुक्तामयतिमधुरामसृणावदा
 तछायाधिरागतरलामलसद्गुणश्रीः॥ साध्वीसताभजतुकंतम-
 सोप्रियेवहारावलीविरचितापुरुषोत्तमेन॥४॥ किन्नैवसंतिसधि-
 यामभिधानकोशाःकिंतुप्रसिद्धविषयव्यवहारभाजः॥ गोष्ठीषुवा
 दपरमोहफलासूकेषां हारावलीनविदधातिविदग्धिमानं॥५॥ एकं
 तमेवगणयंतिपरंविदग्धावाचांविदग्धिमनिमज्जतियस्यलोकः॥
 गोष्ठीषुयःपरमशाब्दिकदुर्गमासुदुर्बोधशब्दगतसंशयमुच्छिनत्ति
 ॥६॥ आध्यायशब्दतःश्लोकैरधैरातलिनान्ततः॥ शब्दाःपादैर्विबोद्ध-
 व्याःप्राग्नेकार्यतस्ततः॥७॥ ॥ ॥ विषमनयनशंकूचंद्रमो
 लिर्मगालीदृषभगतिगणेशौरेरिहाणोवृषांकः॥ त्रिपुरदहनशूलि
 स्थाणुरवट्टांगिहिंडिप्रियतमशितिकंठाभर्ग्यकल्माषकंदौ॥१६॥
 ८॥ शतधामाचतुष्पाणिःशुश्रिगर्भोगदाग्रजः॥ गदीकौस्तभव
 क्षाश्रवांचजन्यधरोच्युतः८॥९॥ वैनतेयःपक्षिसिंहःशाल्मली
 हरिवाहनः॥ अमृताहरणस्ताक्षर्योनागाशनरवगेश्वरौ८॥१०॥ स्व
 गपतंगवियन्मणिमानवोहरिभगेननिदाघकराद्भः॥ किरणमालि
 विरोचनहेलयोदिनमणिस्तरणिश्रवदिनप्रणीः१५॥११॥ श्रुतश्रवो
 तुजःक्रोडोमंदच्छायासक्तःशनिः॥ सप्तार्चिनीलवसनःपातंगिःशू

शिवस्य १६८५) विष्णोः ८९०) गरुडस्य ८९०) सूर्यस्य १५९१) शनैश्वरस्य ९१२

रलोचनः १॥१२॥ दाक्षायणीपतिवलक्षगुपक्षजन्मतुंगीशारात्रिम
 णिदर्शविपत्स्रधांगः॥राजासमुद्रनवनीततमोनुदौमाग्लौरिंदुरे
 णतिलकोहरिरोहिणीशौ १६॥१३॥महासृगःपुष्करदीर्घमारुतौ
 विलोमजिह्वोजलकांक्षिसिंधुरौ॥द्विपायिस्त्पर्पश्रुतिकुंभिसामजा
 महामहःपेचकिपद्मिपीलवः१४॥१४॥दर्वीकरोविषधरःश्वसना-
 शनोहिश्चक्रीफणाभरविषायुधदीर्घपृष्ठाः॥कुंभीनसद्विरसनोस
 मकोलदंष्ट्रिगोकर्णकुंडलिलतारसनाविषास्यः १६॥१५॥मया
 स्योपकृतं पूर्वमयंचोपकरिष्यति॥ इतियःक्रियतेसंधिःप्रतीहारः
 सउच्यते१॥१६॥शेषमक्षरमादायप्रतिश्लोकंक्रमेणयत्॥अ-
 न्योन्यंपठ्यतेश्लोकःप्रतिमालेतिसामता १॥१७॥नभश्चरोवायु
 दासुर्वनदोगगनध्वजः॥व्योमधूमोजलमसिःखतमालःपयोधरः
 ८॥१८॥हर्षादुत्सवकालेयदलंकारांबरादिकम्॥आकृष्यगृह्य
 तेपूर्णपात्रंपूर्णानकंचतत् २॥१९॥सरतेकर्णदेशेषुयच्चदेशी
 यभाषया॥दंपत्योर्जल्पितंमंदंमन्मनंतद्विदुर्बुधाः१॥२०॥यद्दी
 यतेतुदेवभ्योमनोराज्यस्यसिद्धये॥उपयाचितकंदिव्यदेह
 दंतद्विदुर्बुधाः२॥२१॥नक्तंनिर्गत्ययत्किंचिच्चुभाशभकरंवचः
 श्रूयतेतद्विदुर्धीरादेवप्रश्नमुपश्रुतिं२॥२२॥दृष्ट्वसूत्रकमित्वा
 दुरिंद्रतूलंमनीषिणः॥ग्रीष्महासवंशकफंवाततूलंमरुध्वजं ६
 २३॥दशोधनोयृहमणिःस्नेहाशःकज्जलध्वजः॥जटाज्वालोदशा
 कर्षीकथितोबहुदृश्वभिः६॥२४॥गौमयछत्रिकामाहुर्दिलीरंच
 शिलीघ्नकं॥उर्व्यंगंचवशारोहंगोलासमपरैविदुः६॥२५॥हिमवान्
 १हेमकूटश्च१निषधो१मेरु१रेवच॥चैत्रः१कर्णाचि१शृंगी१च

चंद्रमसः १६ (१३) गजस्य १४ (१४) सर्पस्य १६ (१५) प्रत्युपकारार्थं कृतसमंजसः १ (१६)
 अत्याक्षरक्रमेण श्लोकपाठस्य १ (१७) मेघस्य ८ (१८) हर्षवस्त्राद्याकर्षणस्य २ (१९)
 दंपत्योः शनैः कथनस्य १ (२०) दृष्टार्थं देवभ्यो दीयमानद्वयस्य २ (२१) आकाशावाप्ययाः
 २ (२२) आकाशादुदीयमानसूत्रस्य ६ (२३) प्रदीपस्य ६ (२४) गौमयछत्रिकायाः ६ (२५)

सप्तैतेवर्षपर्वताः ॥ २६ ॥ इति श्लोकावधिः ॥ ॥ व्याधो मृगवधाजी
 वोनिषादः पुल्कसः पूवः ५ ॥ बालवायजमिच्छंति वैदूर्यमणिमुत्त
 माः ॥ २७ ॥ कालग्रंथिः समाः संवन्मासमानोयुगांसकः ५ ॥ मासोव
 र्षाशकः श्रामोवर्षांगः स्यादहर्गणः ५ ॥ २८ ॥ मदयोगविधानंतु
 स्तारं १ करिणां विदुः ॥ एष्टवंशस्य यन्मांसंतस्मानं १ तस्य चक्षते ॥ २९ ॥
 कर्णवेधनिका प्रोक्तानालिके १ ति विषाणिनां ॥ प्रवेष्ट १ मंतः स्वे-
 दानां दंतमांसं विदुर्बुधाः ॥ ३० ॥ कुमारपृत्या १ गर्भिण्याः परिचर्या
 मिधीयते ॥ नवोदावस्त्रमानंदपट २ मिच्छंति सूरयः ॥ ३१ ॥ कर्णी
 कृतो मूलदेवो मूलभद्रः कुलांकुरः ॥ ३२ ॥ ज्येष्ठामूलीयमिच्छंति मास
 ग्राषादपूर्वजं १ ॥ ३३ ॥ नित्यकर्मसमाचारनिष्ठुरत्वेकदुंकता १ ॥ वी
 णानुबंधो धीमद्भिरुपनाहो २ ॥ मिधीयते ३ ॥ स्यात्सालिकाकुंत
 लिका २ दध्यादिच्छेदनीतुया ॥ वैशारवोदधिचारः स्यात्तक्राटः कर
 घर्षणः ४ ॥ ३४ ॥ स्यादाषाढभवो भौमो नवार्चिर्गगनो ल्मुकः ४ ॥ पं
 चार्चिश्च श्रविष्ठाजो ज्ञाणकांगः प्रहर्षणः ५ ॥ ३५ ॥ दीदि विर्हादशा
 र्चिः स्याज्जीवः प्राक्फल्गुनीभवः ४ ॥ काव्योदैत्यपुरोधाः स्यात्सोड
 शार्चिर्मघाभवः ४ ॥ ३६ ॥ उपपुवोकचः केतुराश्लेषाभव आहिकः ५
 ॥ ज्योतीरथो ग्रहाधारो ध्रुवउत्तानपादजः ४ ॥ ३७ ॥ स्वभ्रुं प्रहकस्यो
 लं विदुरभ्रपिशाचकं ३ ॥ वनीयको याचनको वसुकीटो मुरवंपचः
 ४ ॥ ३८ ॥ जायमानविषाणाग्रे कटाहो १ महिषी शिशो ॥ छेदो हस्ते
 नसस्यानां कटभंग १ उदाहृतः ॥ ३९ ॥ जल आजंगमकुटीकावा
 रीमूर्द्धकर्परी ४ ॥ उष्णवारणामुक्त्वांशं च पुटोदजं ४ ॥ ४० ॥ मुनी

सप्तवर्षपर्वतानां प्रत्येकमेकैकं (२६) व्याधस्य ५ (वैदूर्यस्य २२७) संवत्सरस्य ५ मासस्य ५
 (२८) करिणां मदयोगविधानस्य १ गज एष्टमांसस्य १ (२९) गजकर्णवेधिन्याः १ गजदंतमा
 सस्य १ (३०) गर्भिणीपरिचर्यायाः १ नवोदावस्त्रस्य २ (३१) ग्रामप्रधानदेवतायाः ४ ज्येष्ठमा
 सस्य १ (३२) नित्यकर्मशक्तता याः १ वैरानुबंधस्य २ (३३) दध्यादिच्छेदिन्याः २ दधिमथनदंड
 स्य ४ (३४) मंगलस्य ४ बुधस्य ५ (३५) बृहस्पतेः ४ शक्रस्य ४ (३६) केतोः ५ ध्रुवस्य ४ (३७)
 राहोः ३ याचकस्य ४ (३८) जातशृंगस्य महिषी शिशोः १ हस्तेनस्य छेदस्य १ (३९) जलत्रा
 याः ४ छत्रस्य ४ (४०)

नीचचिताकुट्यांपर्णाटजसहोदजौ ॥ कारोत्तरश्ववीणाहीप्रहिरंधू
 र्जलांधिका ४॥४१॥ जलकुपीजलाषीलीतलकंपुष्करिण्यपि ४॥ अ
 सन्नास्तमयः कश्चिदुपधूपित १ इष्यते ॥ ४२ ॥ तक्षणादित्यमुक्तांतुव
 दंत्यंगारिणीं १ दिशं ॥ अगारितं १ पलाशां कलिकानिर्गमो भवेत् ॥
 ४३ ॥ गांधारं रक्तचूर्णं तु सिद्धं रक्तवालुकं ४ ॥ कुसृत्या विभवान्वेषीणा
 शिबकः संधिजीवकः २ ॥ ४४ ॥ अधश्चरो भवेच्चौरः कुसुमालः कुजं मलः ४
 प्रोक्तः करिकुसंभस्तनागकेसरचूर्णके २ ॥ ४५ ॥ वर्बरं वर्बरीकंचव
 र्वरीत्यपि चेष्यते ३ ॥ अभावात्स्त्रीपरित्यागस्तुरगब्रह्मचर्यकं १ ॥ ४६ ॥
 यमिनां यद्रतंगोप्यंतलवंजनतरं विदुः १ ॥ स्यादाचामनकः प्रोक्तः कट
 कोलपतद्गृहः ४ ॥ ४७ ॥ मेलामंदामसिमणिर्यसिधानीमसिप्रसूः ५
 बालोपरीतं तु विदुः पंचावटसुरस्कटं ३ ॥ ४८ ॥ नारीणां मंडलीनृत्यंबुधा
 हस्तीषकं विदुः ॥ मारीचो याज्ञकगजो राजहस्ती महोत्कटः ४ ॥ ४९ ॥ अ
 लंकारसुवर्णयत्तच्छृंगीकजकं १ मतं ॥ रतिलक्षं निधुवनं संयोजन ३
 मितिस्मृतं ॥ ५० ॥ जीमूतकुटकुट्टीरकुट्टाराकंदराकरः ४ ॥ उद्देशो गंड
 कूपस्तु पर्वतस्याभिधीयते ॥ ५१ ॥ वासितायेनुकाचैव वशाचकरिणी ४
 मता ॥ ब्रह्माग्रभूः क्रतुपशुः सिंहवित्रांतवाजिनौ ४ ॥ ५२ ॥ समुद्रगा
 निर्झरिणी तलोदाजंबालिनीशैवलिनीतरंगिणी ॥ विपाठकादंबकपत्र
 बाहाः पत्रीखगोवीरतरोरुकांतकः ७ ॥ ५३ ॥ वर्णदूतः स्वस्तिमुरवोले

मुनिचिताकुट्याः २ रूपस्य ४ (४१) पुष्करिण्याः ४ आसन्नास्तमयस्य १ (४२) तक्षणा
 दित्यमुक्तदिशः १ पलाशकलिकायाः १ (४३) सिद्धं रक्तं ४ पिशानस्य २ (४४) दिवाचौ
 रस्य २ नागकेसरचूर्णस्य २ (४५) वर्बरस्य ३ अभावात्स्त्रीपरित्यागस्य १ (४६)
 यतीनां गोप्यं मेधुनस्य १ पतद्गृहस्य ४ (४७) मसिधान्याः ५ बालकपरिधान-
 वस्त्रस्य ३ (४८) स्त्रीनृत्यस्य १ राजहस्तिनः ४ (४९) अलंकारसुवर्णस्य १ मेधुन
 स्य ३ (५०) पर्वतस्य ४ पर्वतोन्नत्यस्य १ (५१) हस्तिन्याः ४ अश्वस्य ४ (५२)
 नद्याः ६ शारस्य ७ (५३)

खोवाचिकहारकः ४ ॥ लेखोनिबध्यतेयेनतत्रकाचनकाभिधा ॥ ५४
 क्षाराच्छमाणिमथंचविदुःसिंधूपलंबुधाः ३ ॥ पिशितंपललंभांसंक्र
 यमाभिषमुद्गसं ६ ॥ ५५ ॥ पाराचारमहाकलौमहीप्राचीरदारदौ ॥ ४
 जिह्वादरःकीकशास्यश्वंचुमत्तरुशायिनौ ४ ॥ ५६ ॥ इंद्रक्रीडास
 रःप्राज्ञैर्नदीसर १ इतिस्मृतं ॥ ५७ ॥ धूमोर्णापतिरुद्विष्टोयमोम
 हिषवाहनः ३ ॥ ५७ ॥ पयोघनोमेघकफोयनोपलोमेघास्थिवीजो
 दकतोयडिंभाः ६ ॥ शंपाचिराभाचपलाछटाभाद्रादिन्यधीरा
 घनवल्लिकाच ॥ ७ ॥ ५८ ॥ पादालिंदीतरंडा नोस्तरणिस्तारणि
 स्तरिः ६ ॥ किलाटः शोषितक्षीरपिंडैःसूरिभिरिष्यते ॥ ५९ ॥ का
 लायममयस्तीक्ष्णंगिरिसारंचशस्तकं ५ ॥ हयंगवीनंसरजंमंथजं
 चकलंबुटं ४ ॥ ६० ॥ एकशफांघ्रिकंबंधमाहुर्दामांचलंबुधाः ॥ वे
 तास्त्रीपुंसयोश्चिद्रंसांमुद्रिक १ उदाहृतः ॥ ६१ ॥ तितिलीकाःस्थि
 भिर्घृतक्रीडायांचुंचुलि २ ॥ भवेत् ॥ वक्राललारगास्तिस्त्रोभस्मरे
 स्वास्त्रिपुंड्रकं ३ ॥ ६२ ॥ हालाकामालिकामंडाधीरास्यात् मदनी
 चमाधीच ६ ॥ आहुश्चघकंतुपानपात्रंपारीमप्यनुनर्षणं कवीं
 द्राः ॥ ६३ ॥ कुशुंभःकरकश्चैत्यमुखःकमंडलुः ४ स्मृतः ॥ असहा
 योनर्तकश्चतालावचर १ इष्यते ॥ ६४ ॥ कथितःकौमुदीचक्षोदीप
 वृक्षःशिरवातरुः ३ ॥ कोजागरेतथासद्भिःकौमुदीचार २ इष्यते ॥ ६५

लिखनपत्रस्य ४ पत्रीबंधनस्य १ (५४) सैंधवलवणस्य ३ मांसस्य ६ (५५) समुद्र
 स्य ४ पक्षिणः ४ (५६) इंद्रक्रीडासरसः १ यमस्य ३ (५७) मेघप्रस्तरस्य ६ विद्युतः
 ७ (५८) नोकायाः ६ शोषितक्षीरपिंडस्य २ (५९) लोहस्य ५ नवनीतस्य ४ (६०)
 एकस्वुरयुक्तचरणबंधनस्य ३ स्त्रीपुरुषचिह्नवेतुः १ (६१) अस्थिभिर्घृतक्रीडा
 याः २ उलाटस्थभस्मरेखायाः ३ (६२) सरायाः ६ पानपात्रस्य ४ (६३) कमंडलौः ४ अ
 सहायनर्तकस्य १ (६४) दीपवृक्षस्य ३ कोजागरायाः २ (६५)

समुद्रगृहमित्याहुर्जलयंत्रनिकेतनं २॥ प्रेतादिभिर्गृहीतोयः सऽपि विष्टो
 ११३ मन्त्रहिः ॥ ६६ ॥ हिममिंद्राग्निधूमश्चरवबाष्पोरजनीजलं ४ ॥ ये-
 शिवायतनोत्सृष्टास्तेसंध्याबलयोश्चक्षुषाः ॥ ६७ ॥ विषाक्तास्त्रहत
 स्याहुः पशोर्मांसतुगृज्जनं १ ॥ धूमिकाधूममहिषीहिमझूटिः कुहेलि
 का ४ ॥ ६८ ॥ पोताच्छादनमाहुस्तवरकमयवस्त्रकुट्टिमंकवयः ॥ तं
 त्रविमुक्तं वासोनिष्प्रवणिं निष्प्रवाणिं च ॥ ६९ ॥ महाघोषं क्रयाशो
 हंहट्टं पण्याजिरं ४ विदुः ॥ बहुमानुषसंकीर्णनिर्घटं चकरांगणं २ ॥
 ७० ॥ शालमंजीदारुगर्भाकुरदीदारुपुत्रिका ४ ॥ कादंबिनीनयोमे
 घः कालीस्यात्कालिका ३ पिच ॥ ७१ ॥ क्रोशध्वनिः क्रोशतालोटकू
 विजयमर्दलः ४ ॥ स्यात्प्रतिपत्तिः पटहोलंपापटह ३ इत्यपि ॥ ७२ ॥ कु
 कूलं कायवलनंतनुचंद्रशनं ४ विदुः ॥ शिरस्त्रं शीर्षरक्षं च शीर्षण्यं
 शीर्षकं ४ चतत् ॥ ७३ ॥ स्याज्जालिका लोहमयी जालप्रायांगरक्षि-
 णी २ ॥ पन्नघ्रीपादविस्त्राः कोशीपादरथी ४ पवेत् ॥ ७४ ॥ रुचकं ल
 वणं क्षारं तीक्ष्णं जलरसं ३ विदुः ॥ ज्योतिर्बीजं च रवद्योतं ध्यातोन्मेषंत
 मोमणिः ४ ॥ ७५ ॥ जलशूकरजलजिह्वौजलकंटकवार्मिदौ तथानक्रे ५
 ॥ जलकुलजलकिलालौ नीराखुजलपुवावुद्रे ५ ॥ ७६ ॥ शिशुमारो
 जलकपिश्च पलांगोऽसिपुच्छकः ४ ॥ ग्राहोजलकिराटश्च नक्रराजो
 जलांटकः ४ ॥ ७७ ॥ मृतकांतकश्च भीरुर्दकधूर्तश्यालुबंचकाम

जलयंत्रार्थगृहस्य २ प्रेतादिगृहीतस्य १ (६६) हिमस्य ४ शिवालयोत्सृष्टवृषस्य ३
 (६७) विषाक्तास्त्रहतपशुमांसस्य १ कुहेलिकाया ४ (६८) पोताच्छादनस्य ३ तं
 त्रविमुक्तवाससः १ (६९) हट्टस्य ४ बहुनरसंकीर्णहट्टस्य २ (७०) काष्ठपुत्रलिका
 याः ४ नूतनमेघजालस्य ३ (७१) टकूयाः ४ पटहस्य ३ (७२) वस्त्रांगरक्षिण्याः ४
 शिरस्त्राणस्य ४ (७३) लौहवर्मणः २ उपानहः ४ (७४) क्षारलवणस्य ३ रवद्योत
 स्य ४ (७५) नक्रस्य ५ उद्रस्य ५ (७६) शिशुमारस्य ४ ग्राहस्य ४ (७७)

रुजः ७॥ शालामृगोस्थिमसोग्राममृगोमंडलः कपिलः ५॥ ७८॥ उल्का
 मुखीशृगालीयादीसजिद्धे १ तिसामता ॥ स्कंधवाहस्तशंकश्चमृंगी
 गौरक्षधूर्निलः ५॥ ७९॥ हेरंबः कासरश्चैवरक्ताक्षः सौरिम ४ सथा ॥
 रोमशो बहुरोमास्यादुरणश्च पृथुदरः ४॥ ८०॥ इडिकूस्तबालवा
 द्यावनछागोतिरोमशः ४॥ वरणो धूम्रशूकः स्यादुष्टः शृंगबलक ४
 सथा ॥ ८१॥ चक्रमुखः सूचिरोमावराहः स्थूलनासिकः ४ ॥ कंठी
 रवस्तुपारिंद्रः केसरीगजमाचलः ४॥ ८२॥ नेत्रपिंडो वृषाहारो मेना
 दः कुंदम ४ स्मृतः ॥ गंधारवुर्गंधनकुलश्चुंचुः पुंचुष ४ उच्यते ॥ ८३॥
 श्रेणारिष्टो नालिजंघ आत्मघोषस्तमोद्गलिः ५॥ गोभंडीरः पंककीरो
 हापुत्रीराजभट्टिका ४॥ ८४॥ गंगाचिल्लीतुदेवटी विश्वकाजल कु-
 कुटी ४॥ विट्सारिका तु कुणपी गौरादी गौकिराटिका ४॥ ८५॥ मृगं
 द्रचटको घातिपक्षीयाहकमारकौ ४॥ कुलालं कुकुटं प्राहुः कुक्कुपं
 कुहकस्वरं ४॥ ८६॥ कर्कराक्षः कलाटीनः खंजलेखस्तुरखंजनः ४
 प्रासादकुकुटो स्ल्लकंटोगृहकपोतकः ३॥ ८७॥ ध्वांक्षपुष्टः कल
 कंटो मधुकंठः कुहूमुरवः ४॥ संपाशी मत्स्यरंकः स्याज्जलमद्गुर्मणी
 चकः ४॥ ८८॥ कलविकश्चित्रपृष्ठोगृहनीडो वृषायणः ४॥ बरडा-
 चित्रपादाचचित्रनेत्राचसारिका ४॥ ८९॥ मयूरचटको वृक्षः कृकवा
 कुर्निशाकरः ४॥ शतपत्रः सितापांगः प्रचलाकीचचंद्रकी ४॥ ९०॥

शृगालस्य ७ शुनः ५ (७८) उल्का मुखीशृगाल्याः १ शकटादिवाहकवृषभस्य ५ (७९)
 महिषस्य ४ मेषस्य ४ (८०) बृहद्दानुरस्य ४ उष्टस्य ४ (८१) वराहस्य ४ सिंहस्य ४
 (८२) विडालस्य ४ कुकुंदर्याः ४ (८३) दग्धकाकस्य ५ हापुत्र्याख्यपक्षिणाः ४
 (८४) गंगाचिल्याः ४ विट्सारिकायाः ४ (८५) श्येनस्य ४ वनकुक्कुटस्य ४ (८६)
 खंजरीटस्य ४ कपोतस्य ३ (८७) कोकिलस्य ४ मत्स्यरंगस्य ४ (८८) कलविक
 स्य ४ सारिकायाः ४ (८९) ग्रामकुक्कुटस्य ४ मयूरस्य ४ (९०)

किसलयमपितरुरागंविदुर्लतायावकंप्रवालंच ४॥ कंटकसंज्ञास्त
 रुनरवसिताग्रदलसूचिरांकिलद्रुमराः ६॥११॥ द्रोणीदलः सूचिपु
 ष्योजंबूलः क्रकचछदः ४॥ मंडातिष्यफलाधात्रीवल्यापंचरसाशिवा
 ६॥१२॥ सहस्त्रवीर्याविरजाभार्गवीमंडलीरुहा ५॥ प्रहर्षिणीनिशा-
 हाचलसागंधपलाशिका ४ ॥१३॥ मृदुपुष्पः शूकतरुः शिरीषोवि
 षनाशनः ४॥ बराहकालीकथितः सूर्यावर्तस्तज्ञाब्दिकैः ॥१४॥
 वज्रवलयस्थिसंहारोहस्तिशुंडीवनालिका ४॥ वनतिक्तस्त्रियां
 ग्रीष्मातिरीदः पक्षसंदरः ३॥१५॥ मधुपुष्पोमधूकश्चगुडपुष्पोम
 धुद्रुमः ४॥ वृत्तपुष्पः प्रावृषेणयोहारिद्रस्तहलिप्रियः ४॥१६॥ एला
 त्वचिस्तमंधाचपुटिकाचर्मसंभवा ४॥ कूष्मांडकः पुष्पफलोघनवा
 सश्चवेष्टकः ४॥ १७॥ वेषणः कासमर्दश्चपत्रोपस्कर ३ इत्यपि ॥
 ओकोदशालीप्राचीरमोद्योलिरवहालिका ५॥१८॥ कल्पवर्तः प्रा
 तराशः प्रातर्भोजनैमिष्यते ॥ शृगालिकाचडिंबंचडमरविद्रवो ४पि
 च ॥१९॥ स्कंधफलः स्मृतुंगश्चनारिकेलः पुरोदकः ४॥ गुडदारुर्मधु
 तृणमसिपत्रोमहारसः ४॥१००॥ राजालुकोमहाकंदोमूलकोहस्ति
 दंतकः ४॥ क्षुद्ररसातिक्तगुंजासरधाविद्रुपर्कटी ४॥ ११॥ क्षुद्रपत्राच
 चांगेरीक्षुद्राम्लाचास्त्रलोणिका ४॥ प्राचीनामलकरक्तंबदरामल
 कं ३ तथा ॥२॥ पिष्टसौरभमेकांगंश्रीखंडंमालयं ४विदुः ॥ मृगनाभि

नूतनपल्लवस्य ४ वृक्षकंटकस्य ६ (११) केतकस्य ४ धान्याः ६ (१२) दूर्वायाः ५
 गंधपलाशिकायाः ४ (१३) शिरीषस्य ४ सूर्यावर्तस्य २ (१४) अस्थिसंहारस्य ४
 लोघ्नस्य ३ (१५) मधूकवृक्षस्य ४ कदंबस्य ४ (१६) एलायाः ४ कूष्मांडस्य ४
 (१७) कासमर्दस्य ३ भित्तेः ५ (१८) प्रातर्भोजनस्य ३ भीत्यापलायनस्य ४ (१९)
 नारिकेलस्य ४ इक्षोः ४ (१००) मूलस्य ४ करंजस्य ४ (१०१) आम्लुलोणिकायाः
 ४ प्राचीनामलकस्य ३ (१०२) श्रीखंडस्य ४ (१०३)

अर्धश्लो०

हारावली

९

मृगमदोगंधशेखर ३मित्यपि ॥३॥ सिताभ्रंतरुसारंचवेरकरसके
सरं ४॥ कालेयवंशकंजोगंकालीयंवरचंदनं ५॥४॥ तृणसारामृत्यु
फलारंभाचकदली ४ भवेत् ॥ ऊर्ध्वासितः परारुस्यात्तथा राजपटो
लकः ३॥५॥ कुंकुमपीतकावेरंघुस्तृणकुंस्तमात्मकं ४॥ अरकोजल
केशश्चकावारंशैवलं ४ विदुः ॥६॥ उन्मत्तक्राहलापुष्पो बृहस्पत
लिघांटिकौ ४॥ किंशुकः करकः पर्णीलाक्षावृक्षः सभैरवः ४॥७
॥ अमंडपंचांगुलवर्धमानागंधर्वहस्तस्त्रिपुटीफल ५श्च ॥ रेणुः
सतीलस्तृणकेतुमृत्युबीजो किलातीचततः सूर्पा ६॥८॥ कच-
मालो मरुद्वाहो धूमो मंभः शिखिध्वजः ५॥ शारवानगर १ माहुस्त-
द्यदभ्यर्णपुरांतरं ॥९॥ आहुर्जलकरं कश्चजलजं सूचिका मुरवं
३॥ उपजिह्विको स्यादिकाचवटिरुद्देहिका दिवी ५॥१०॥ शुल्बमो
दुंबरं रक्तं स्लेष्ठास्यं ताम्रकं ५ विदुः ॥ दुर्नामा दीर्घकोषी स्यात्संक
शुक्तिः सितालिका ४॥११॥ आकाशमूली कुन्तृणकुंभिका जलव
ल्कलं ४॥ शंबूकोजल डिम्बः स्याद्दुश्चरः पंकमंडुकः ४॥१२॥ आ
दीलकं १ तर्णकानां स्थली सक्तीडनं मतं ॥ यष्टिः शब्दवती धीरैः रेव
खीरक १ इति स्मृता ॥१३॥ लेखात्रयांकितं भालं त्रिपताकं १ विदुर्बु
धाः ॥ अर्धचंद्रं कर्करेटं विदुरंगुलितोरणं ३॥१४॥ सिद्धजलंच-
गृहास्लमवंतिसोमंतुषोदकं शक्तं ५॥ नभ्राटकनिर्ग्रथकभदंत-

कस्तूर्याः ३ (१०३) कर्पूरस्य ४ अशुरुइतिरव्यातस्य ५ (४) कदल्याः ४ पटोलस्य ३ (५)
कुंकुमस्य ४ शैवलस्य ४ (६) धुस्तरस्य ४ पलाशस्य ४ (७) एरंडस्य ५ वंशस्य ६ (८)
धूमस्य ५ नगरांतिकपुरस्य १ (९) शंखस्य ३ उपजिह्विकायाः ५ (१०) ताम्रस्य ५ पंक
शक्तेः ४ (११) कुंभिकायाः ४ शंबूकस्य ४ (१२) तर्णकक्रीडनस्य १ शब्दवतीयस्याः
१ (१३) लेखात्रयांकितभालस्य १ गलेहस्ताधानस्य ३ (१४) कांजिकस्य ५

दिगंबरकानग्रे ५॥१५॥ करपात्रंजलक्रीडाव्यात्युक्षीकरपत्रिका ४
 ॥ शराणांपत्ररचनापत्राणां परिकीर्तिता ॥१६॥ पंचमद्राहया १
 स्तेयेपंचस्वंगेषु पुष्पिताः ॥ यश्चारको मुहमुजांसस्याहल्लभपाल
 कः १॥१७॥ निगालस्थोयआवर्तः सहिदेवमणिः १ स्मृतः ॥ तथाव
 क्षसिवाहस्यश्रीवृक्षक १ उदाहृतः ॥१८॥ बंधः पलाशपत्राणां-
 शीर्षेपत्रपिशाचिका १॥ स्रवसंतक १ शब्देन उच्यते मदनोत्सवः
 ॥१९॥ कर्बटं १ द्विशतग्राममध्येग्राममनोहरं ॥ तथाचतुःशतग्राम
 मध्येद्रोणमुरवं १ विदुः ॥२०॥ यद्यात्रामंगलं सामतदप्रतिरथं १
 विदुः ॥ शालाप्रसादशिवरेचंद्रशालेति १ कीर्तिता ॥२१॥ ॥
 इत्यर्थश्लोकावधिः ॥ ॥ तलिनंतुच्छ २ मित्याहुर्गृहाश्मा-
 गृहकछपः २ ॥ खसंचारिपुरंसौधं १ रथ्यापांशुकुली २ भवेत् ॥ ए
 कनटः स्यात्कथको २ भंडश्चाटुपटुः २ स्मृतः ॥ मक्षिकाभस्मराली २
 स्यात्पांशुरोदंशकः २ स्मृतः ॥२३॥ देवोद्यानंतुवैभ्राजं २ दीपाली
 दीपशंखला २ ॥ स्रकुमारपिसोमालं २ विषमस्थपुटं २ विदुः ॥२४
 ॥ द्रुणहः खड्गपिधानं २ सारिणीचप्रणालिका २ ॥ यज्ञस्थानयज्ञ
 वाटं २ स्तृष्णाधनपिशाचिका २ ॥२५॥ स्मृताबाल्वंगिरिर्वाकः २ स्फु

दिगंबरयोगिनः ५ (१५) जलक्रीडायाः ४ शरपत्ररचनायाः १ (१६) पंचकल्याण
 घोटकस्य १ अश्वचारकस्य १ (१७) अश्वगलोदेशस्थावर्तस्य १ अश्ववक्षःस्थावर्त
 स्य १ (१८) पलाशपत्राणां शीर्षेबंधस्य १ मदनोत्सवस्य २ (१९) द्विशतग्राममध्य
 ग्रामस्य १ चतुःशतग्राममध्यग्रामस्य १ (२०) यात्राकाले सामवेदपारस्य १ प्रासाद
 शिवरस्थशालायाः १ (२१) तुच्छस्य २ पेषणशिलायाः २ सौधस्य १ राजमार्गस्य
 २ (२२) कथकस्य २ भंडस्य २ मक्षिकायाः २ दंशस्य २ (२३) देवोद्यानस्य २ दीपा
 न्त्याः २ स्रकुमारस्य २ विषमस्य २ (२४) खड्गपिधानस्य २ जलनिर्गममार्गस्य २ य
 ज्ञस्थानस्य २ लोभस्य २ (२५) इर्वारीः २ (२६)

वधिः
 का४
 या१
 गल
 शव
 गां-
 वः
 प्रा-
 थं१
 ॥
 मा-
 ।ए
 ली२
 ली
 ।२४
 ज्ञ
 रसु
 याण
 वर्त
 थ्य
 ।द
 र्गस्य
 रोग
 रय

पादावधिः

हारावली

११

रिरिर्वारुशक्तिका २ ॥ नाटाम्नास्तिमिषः सेतुः ३ कोमासिका तुजा
 लिका २ ॥ २६ ॥ पुंजातुकः फलेलांकु २ स्तृणताधनु २ रिष्यते ॥ कै
 रातो दीर्घहस्तामाः ३ सिंघाणं काचभाजनं २ ॥ २७ ॥ दर्वटोदंडवा
 दी २ स्यात्स्तेनः शंकितवर्णकः २ ॥ प्रारब्धिकरिबंध २ स्स्यात्कष्ट
 स्थानंतुवारकं २ ॥ २८ ॥ भोगावली बंदिपाठः २ सेतुः पूरणपिंडलो
 ३ ॥ देवद्रोणी देवयात्रा २ शूनाथोजिहिका २ मता ॥ २९ ॥ पालिः स
 मुत्थितश्मश्रु २ र्मरुंदोच्चललाटिका २ ॥ राका १ दृष्टरजाः कन्यापो
 टा १ स्त्रीपुंसलक्षणा ॥ ३० ॥ महत्तरोग्रामकूटो २ मर्मरो १ १ व्यक्त
 निःस्वनः ॥ शिवालयः पितृवनैचिताकाष्ठमठीचितिः ३ ॥ ३१ ॥ क-
 र्णवंशोभवेन्मंचः २ श्रीग्रहः शकुनिप्रपा २ ॥ तांबूलदोवागुलिकः २
 स्फुरभिः फाल्गुनानुजः २ ॥ ३२ ॥ तांबूलरागोमस्फुर २ स्तरुवारिः कृ
 पाणकः २ ॥ स्वागतं कुशलप्रश्नः २ सामीचीवंदना २ मता ॥ ३३ ॥ स
 मुद्गः संपुटो २ तेयोहयस्कंधोहयछटा २ ॥ पिंडारोमहिषीपाले २ म
 सूरेचगमोलिकः २ ॥ ३४ ॥ काहलीतरुणी २ प्रोक्ताछुरातुकथितासु
 धा २ ॥ कांपिलिकारोचनिका २ कालिकावस्कराटिका २ ॥ ३५ ॥

स्फुटेः २ नाटाम्नस्य ३ जालिकायाः २ (२६) जीवनदृक्षस्य २ धनुषः २ बलवत्पुरुष
 स्य ३ काचभाजनस्य २ (२७) दंडवादिनः २ चौरस्य २ गजबंधनस्तप्तस्य २ कष्ट-
 स्थानस्य २ (२८) बंदिपाठस्य २ सेतोः ३ देवयात्रायाः २ उलूरवल्गादिपंचशूना-
 याः २ (२९) सश्मश्रुस्त्रियाः २ उच्चान्त्रस्त्रियाः २ दृष्टरजः कन्यायाः १ पुंसलक्षणा
 याः १ (३०) महत्तरस्य २ अव्यक्तशब्दस्य १ श्मशानस्य २ चितायाः ३ (३१) मं
 चस्य २ पक्षिणः पानीयशालायाः २ वसंतकालस्य २ तांबूलदानुः २ (३२) तां
 बूलरागस्य २ रवदुस्य २ कुशलप्रश्नस्य २ स्फुरतेः २ (३३) संपुटस्य २ हयस्कंध-
 स्य २ महिषीपालस्य ३ दृहन्मसूरस्य २ (३४) तरुण्याः २ लेपनद्रव्यस्य २ रो
 चनिकायाः २ वृश्चिकायाः २ (३५)

कालिकाक्षीरकीटः स्यात्खंडपालस्तु र्बांडिकः २ ॥ पांशुरः पीठसर्पि
 २ स्यादुल्लोरोमशः २ स्मृतः ॥ ३६ ॥ पूगपात्रेफरुवकं २ कबंधोरुंड २
 मुच्यते ॥ तूलिकास्थानवतिका २ स्थानमालस्य २ मुच्यते ॥ ३७ ॥ भा
 जनेकमठं प्रोक्तं पुण्यश्लोकोनलो २ मतः ॥ गौरवे प्रतिपत्तिः २ स्याद्वा
 रिः पथिकसंहतिः २ ॥ ३८ ॥ यामकिन्यपियामिस्त्री २ हाफिकाचोप
 पुष्पिका २ ॥ वातपुत्रेविटधरो ३ निर्माल्यं निर्मलं २ मतं ॥ ३९ ॥ इंद्रा
 सनेमतागुंजा २ गुलुंचो गुच्छको २ मतः ॥ भोगावासो वासगृहं २ मेंठो
 हस्तिपकः २ स्मृतः ॥ ४० ॥ मायुः पलाघिः पललैज्वरः स्यादजीर्ण-
 मंत्रंधमिरामयश्च ॥ तृप्तिश्चसौहित्यमुदंतिका ३ स्यात्क्षुत्क्षारिका
 भोगपिशाचिका ३ च ॥ ४१ ॥ भोगोजलवरंटः २ स्यात्कणाकुंभीरम
 क्षिका २ ॥ वहलं वार्वटः पोत ३ स्तरालुश्चाहिपुत्रकः २ ॥ ४२ ॥ काह
 लस्तमहानादो २ मार्दंगं पत्तनं २ विदुः ॥ स्यादरिंत्ररिस्थः २ पात्रपा
 लस्तलाधटः २ ॥ ४३ ॥ काकिनीपणचतुर्थीशो १ ज्वलदंगारउल्मुकं
 १ ॥ अयानंचस्वभावः २ स्थान्मंजिकावारसंदरी २ ॥ ४४ ॥ नीलमणि
 र्मसारः २ स्याद्गुंजापाठहिका २ मता ॥ भार्यापाणिगृहीतीचदुकूलं-

क्षीरकीटस्य २ मोदकस्य २ रवेजनघोटकस्य २ बहुरोमयुक्तस्य २ (३६) पूगप-
 त्रस्य २ कबंधस्य २ चित्रलेखिन्याः २ आलस्यस्य २ (३७) पात्रस्य २ नलराज्ञः २
 गौरवस्य २ पथिकश्रेण्याः २ (३८) यामिकस्त्रियाः २ जंमायाः २ महाधूर्तस्य ३
 निर्माल्यस्य २ (३९) गांजेतिप्रसिद्धस्य २ गुलुंचस्य २ वासगृहस्य २ हस्तिपक
 स्य २ (४०) पित्तस्य ३ अंत्रस्य ४ तृप्तेः ३ क्षुधायाः ३ (४१) जलवसंतरव्यव
 णस्य २ कुंभीरमक्षिकायाः २ पोतस्य ३ नौकाजलोत्सारकस्य २ (४२) सहवट
 क्रायाः २ मृदंगस्य २ अरिंत्रस्य २ तुलाधटस्य २ (४३) पणचतुर्थीशस्य १ ज्वल
 दंगारस्य १ स्वभावस्य २ वेश्यायाः २ (४४) नीलमणेः २ गुंजायाः २ भार्यायाः २
 (४५)

पाहावधिः

हारावली

१३

क्षौमः २ मुच्यते ॥ ग्रंथस्य निर्मितो शय्यावधूटावधुटीजनी २ ॥ बंदिवो
रोमाचलः २ स्यात्कुम्भिलः संधिहारकः २ ॥ ४६ ॥ अभ्रमु १ स्वप्त्रना
गस्पकुमुबस्यनुपिंगला १ ॥ अंगना १ वामनस्य स्यादंजनस्यांजनाव
ती १ ॥ ४७ ॥ कपिला पुंडरीकस्यानुपमा १ सप्रतीकस्य ॥ शेषस्य ता-
म्रकर्णविंशत्प्रदंती १ सार्वभौमस्य ॥ ४८ ॥ सेवाचाटुक्तिरालोको २
मतोगंभीरथः स्मृतः ॥ चिपिटो धान्यचमसः २ स्वामिकौलाजउत्तुषः
३ ॥ ४९ ॥ अभ्यासोगुणनीयः २ स्यान्मादिः पत्रशिरा २ मता ॥ भौतो दे
वलकः रव्यातः रवेटकंबसनंदके २ ॥ ५० ॥ पुरदरातुस्करला २ कावे
री चार्धजान्ही २ ॥ कौमुदः कार्तिको मासः २ सौभिकस्त्विंद्रजालि
कः २ ॥ ५१ ॥ प्रहेलकं वाचनकं २ वीक्षापन्नः सविस्मयः २ ॥ कुटलं
पटलं नीत्रं ३ वीथीगृहं तटी २ मता ॥ ५२ ॥ सर्ववशी नटः प्रोक्तो २ मंदा
क्षेतुनरांतिका २ ॥ मृत्फली कुठिकः २ प्रोक्तः शालूरो वृष्टिभूः पूवः ३
॥ ५३ ॥ स्वदः सिप्रस्तनुरस ३ स्वव्युष्यं तुलंगं कुरः २ ॥ नवोढानववरि
का २ दिक्करी नवयौवना ॥ ५४ ॥ सौवर्चले चरुचकं २ हिगुले रक्तपा
रदम् २ ॥ रक्तो पलंगैरिके च २ पारदे सूतकं २ विदुः ॥ ५५ ॥ साशूकः

पट्टस्य २ (४५) ग्रंथनिर्माणस्य १ नवीनस्तुपायाः २ बंदिवोरस्य २ संधिहारक
स्य २ (४६) ऐरावतदिग्गजपत्न्याः १ कुमुददिग्गजपत्न्याः १ वामनदिग्गजस्त्रियः १
अंजनदिग्गजस्त्रियः १ (४७) पुंडरीकदिग्गजस्त्रियः १ सप्रतीकदिग्गजस्त्रियः
१ पुष्पदन्तदिग्गजपत्न्याः १ सार्वभौमदिग्गजपत्न्याः १ (४८) सेवमस्य ३ शिकट
स्य २ चिपिटस्य २ लाजानां ३ (४९) अभ्यासस्य २ पत्रमंगस्य २ भूतसेवके
स्य २ धनवृद्धिजीवकस्य २ (५०) गंगायाः २ कावेर्याः २ कार्तिकमासस्य २ इंद्र
जालिकस्य २ प्रहेलिकायाः २ विस्मितस्य २ समूहस्य ३ वीथ्याः २ नटस्य २

लज्जायाः २ कुष्मारयौषधस्य १ भोकस्य ३ स्वदस्य ३ रोमांचस्य २ नवोढायाः
२ नवयौवनायाः ३ (५४) सौवर्चललवणस्य २ हिगुलस्य २ गैरिकस्य २ पारदस्य २ (५५)

कंबलः २ रव्यात ईमात्वकंदुरोवणः ३॥ कपटः पारिहार्यः स्या २ दीर्घा
 लः कुहनः २ स्मृतः ॥ ५६ ॥ ऋणमोक्षे विगणनं २ लग्नके ऋणमार्ग-
 णः २ ॥ भिक्षाशित्वं तु पैशून्यं २ मंडः पिछांधस ३ स्तथा ॥ ५७ ॥
 वायुकेतुः क्षितिकणः स्यादास्फाले द्युलज्जला १३ ॥ नष्टासिस्त्र
 त्रेलोत्प्रं स्याद्याप्ययानं शिवीरथः २ ॥ ५८ ॥ मलयात्रामालुवास्या
 २ निर्भर्त्सनमलक्तकः २ ॥ कौशलिकाप्राभृतक २ मट्टकलासकं २
 विदुः ॥ ५९ ॥ स्वदोषाच्छादनं मक्ष २ श्रुल्लीस्यान्मलकारिका २ ॥
 वाताश्वोभूमिपक्षः २ स्याद्द्वारुर्विजयकुंजरः २ ॥ ६० ॥ प्रभातेगो
 सगोसर्गा ३ वंजनीलेपकामिनी २ ॥ उत्कटोगंडकुसुमं २ सिद्धः
 सौमेधिकोमतः २ ॥ ६१ ॥ वृषाकपिः शिरवीश्रुष्मा ३ भस्मपार्वट
 मर्घटं ३ ॥ उष्ट्रवाहीमीरथो ध्युष्ट्रोगंत्रीलघ्वीद्विवेशरा ३ ॥ ६२ ॥
 कृष्णः कृमिरुद्धि घृः २ शकृत्कीटेऽन्यकारुका ३ ॥ भारवाहो
 भारिकः स्या २ स्कंधचापोविहंगिका २ ॥ ६३ ॥ उन्नतोऽजगरः २
 प्रोक्तो द्विमुखवाहिरहीरणिः २ ॥ पुरोदिः पुरसंस्कारे २ हृदी पुरतदी
 २ मता ॥ ६४ ॥ मृणालिनीपुटकिनी २ स्यासकोबुहुदोभवेत् ॥ क-

कंबलस्य २ व्रणस्य ३ कटकस्य २ ईर्ष्यायुक्तस्य २ (१५६) ऋणमोक्षस्य २ ल-
 ग्नकस्य २ पैशून्यस्य २ मंडस्य २ (५७) धूलेः २ आस्फालस्य २ चौरनीतद्रव्य-
 स्य किंचित्प्राप्तेः २ शिवीरथस्य २ (५८) मलयात्रायाः २ निर्भर्त्सनस्य २ प्रा-
 भृतकस्य २ अट्टालिकायाः २ (५९) स्वदोषाच्छादनस्य २ चुल्याः २ वाताश्व
 स्य २ विजयकुंजरस्य २ (६०) प्रभातस्य ३ लेप्यकामिन्याः २ संजातमदस्य
 हस्तिनः २ सिद्धस्य २ (६१) अग्नेः भस्मनः ३ उष्ट्रयुक्तरथस्य २ लघुरथस्य
 ३ (६२) कृमेः २ विष्ठायाः २ भारवाहस्य २ वंशादिनिर्मितशिक्याधानस्य २ (६३)
 अजगरसर्पस्य २ द्विमुखसर्पस्य २ पुरसंस्कारस्य २ शुद्धहृदस्य २ (६४) पु-
 टकिन्याः २ बुहुदस्य २ (६५)

पादावधिः
 २दीर्घा
 २णामार्ग-
 ॥ ५७ ॥
 २सिद्ध
 २वृषा
 २लासकं
 २का
 २प्रभातेगो
 २सिद्धः
 २मपार्षट
 ३॥ ६२
 २रवाहो
 २गरः
 २पुरतटी
 २त् ॥ क-

पादावधिः
 हारावली
 १५
 लाचीतुप्रकोष्ठः स्या २ हस्तपुच्छस्तकन्युषं २ ॥ ६५ ॥ उत्साहः सू-
 त्रतंतुः २ स्यासिंडीरोनीरसः २ स्मृतः ॥ हरिणहृदयो मीरुः २ संदेशो
 क्तिस्तवाचकं २ ॥ शालाजिरोवर्धमानं २ कुसीदंतु कलांबिका २
 चर्वातलप्रहारः २ स्यात्कर्करं २ मुद्गरं विदुः ॥ ६७ ॥ गोष्ठागारेऽपि
 गंजः २ स्याच्चिंतावेशमनिर्दार्वटं २ ॥ मानग्रंथिर्भवेत्तुर्निकुलो-
 गृहवाटिका २ ॥ ६८ ॥ शैलस्य कटकेदंत २ स्तद्धिनंप्रतिवासरं २ ॥
 सूत्रमेव सूत्रतंतुः २ कृशराऽपितिलोदने ॥ २ ॥ ६९ ॥ स्यादासयोपि
 कुरसः २ सरकं मद्यभाजने २ ॥ निश्चुक्कणं दंतशाणं २ गोग्रंथिः
 शकृद्गोमये २ ॥ ७० ॥ अपष्टापदं नयपीठी २ नयस्तजतुपुत्रकः
 २ ॥ विंदुतंत्रो भवेदक्षः पांचाली शालिश्टं खला २ ॥ ७१ ॥ प्रस्ता
 रस्तलिनं शय्या २ रोमगुच्छः प्रकीर्णकं २ ॥ शिवालोपाशिका २ ज्ञे
 यासरमातुं बरीशुनी २ ॥ ७२ ॥ पादांगदीहंसकः २ स्यात्प्रतिकर्म
 प्रसाधनं ॥ कर्णपाली तु कर्णादू २ रंगुलीयकसूर्मिका २ ॥ ७३ ॥
 खातभूः प्रतिकूपः २ स्यात्प्रसाध्याद्वाटशृंखला २ ॥ कंधरातोरणं
 कंठी ३ सूत्राली गलमेखला २ ॥ ७४ ॥ शासनंधर्मकीलः २ स्या-

२क्षस्य २ ल
 २गोत २ व्य-
 २स्य २ प्रा
 २वाताश्च
 २गतमदस्य
 २गुरथस्य
 २स्य २ (६३)
 (६४) पु-

विस्तृतं करस्य २ हस्तपुच्छस्य २ उत्साहस्य २ ससंन्यस्य २ मयशीलस्य २ संदे
 शवाक्यस्य २ (६६) शरावस्य २ कुसीदस्य २ तलप्रहारस्य २ मुद्गरस्य २
 (६७) गोष्ठागारस्य २ मंत्रणागृहस्य २ अपराधस्य २ गृहवाटिकायाः
 २ (६८) शैलनितंबस्य २ प्रतिवासरस्य २ सूत्रस्य २ सतिलोदनस्य २ (६९)
 यदिराभेदस्य २ मद्यभाजनस्य २ दंतशाणस्य २ शकृद्गोमयस्य २ (७०) शारिकलस्य २
 गुटिकायाः २ पाशकस्य २ शारिशृंखलायाः २ (७१) शय्यायाः २ चामर-
 स्य २ शृंगाल्याः २ कुकुरस्त्रियः ३ नूपुरस्य २ (७२) वेषस्य २ ताटकस्य २
 अंगुलीयकस्य २ (७३) परिखायाः २ वाटशृंखलायाः २ कंध्याः ३ गल-
 सूत्रस्य २ राजशासनस्य २ (७४)

लसक्तंशूद्रशासनं २॥ पट्टोलिका क्लृप्तकीला २सिंदुरंरक्तशासनं
 २॥ ७५॥ रासस्तगोदुहांकीडा २गीतिःपारावती २तथा ॥ वेणु
 र्यवफलोवंशो ३नवीनेनवकालिका २॥ ७६॥ मुखघंटाहुलहु
 ली २तलाचीनलपट्टिका २॥ नीपोधराकदंबः २स्याद्वीरभद्रस्तु
 वीरणं २॥ ७७॥ स्वद्वुरस्तचहत्काशं २कोशांगमित्कटं २विदुः ॥
 गंडीरस्तसमंठः २स्याद्वीबेरंवारिवालकं २॥ ७८॥ शितोत्पलं
 धसोमं २हरिमंथोतिमुक्तकः २॥ कर्कारुकस्तकालिगः २शृंगा
 टोजलकंटकः २॥ ७९॥ हिलमोचीजलब्रह्मी २वायसीकाकमा
 चिका २॥ पुंनागः केसरश्चैव २चांपेयोनागकेसरः २॥ ८०॥ स्या-
 द्दोलिकाचहिंदोला २ल्यावणंलवणं २मत्तं ॥ स्फुरवाशोराजतिमि
 षः २ कटुकोराजसर्षपः २॥ ८१॥ सितमाषोराजमाषो २मसूरो-
 ब्रीहिकाचनः २॥ मधुक्षीरस्तस्वर्जूरः २शालःशंकुतरु २मत्तं ॥
 ८२॥ मुस्तोराजकशेरुः २स्याद्वीहिणश्चंदनद्रुमः २॥ काकमदुर्ज
 लरंकः २कोयष्टिर्जलकुक्षुभिः २॥ ८३॥ बर्तिकाविष्णुलिङ्गी २स्या
 हूनारबुःशशकः २स्मृतः ॥ ताम्रकृमिर्दिद्रुगौपो २गृहगोधागृहालि

शूद्रशासनस्य २ पट्टारव्यपन्नस्य २ रक्तशासनस्य २ (७५) गोपकीडायाः २ गोष
 शिशुगीतस्य २ वंशविशेषस्य ३ नवीनस्य २ (७६) मुखवाद्यस्य २ नलिपट्टिकायाः २
 धराकदंबस्य २ वीरणस्य २ (७७) हहत्काशस्य २ कोशांगस्य २ गंडीरस्य २ वीवि
 रस्य २ (७८) शीतोत्पलस्य २ भतिमुक्तस्य २ कर्कारुकस्य २ शृंगारस्य २ (७९)
 हिलमोच्याः २ काकमाच्याः २ पुंनागस्य २ नागकेसरस्य २ (८०) हिंदोलिकायाः २
 सौंदर्यस्य २ स्फुरवाशकस्य २ राजसर्षपस्य २ (८१) सितमाषस्य २ क्षुद्रमसूर-
 स्य २ स्वर्जूरस्य २ शालवृक्षस्य २ (८२) मुस्तस्य २ रक्तचंदनस्य २ जलरंकस्य २
 कारंडवपक्षिणः २ (८३) बर्तिकायाः २ शशस्य २ ताम्रकृमेः २ (८४)

पादावधिः

हारावली

१७

का २॥ ८४॥ दिवांधोहरिनेत्रः स्याद्दोनंदीलक्षणा २ मता ॥ कुरं कुरः
पुष्कराब्धो २ वातुलिस्तरुतूलिका २॥ ८५॥ कोलपुच्छस्तकंकः स्या
द्गर्गाटो योगनाविकः २॥ ग्राम्यमहुरिका शृंगी २ राजशृंगस्तमहुरः २
॥ ८६॥ पंकग्राहस्तमकरः २ शफरः श्वेतकोलकः २॥ चिंगटस्तम
हाशल्कः २ पोताधानंजलांडकं २॥ ८७॥ फलकीतुचित्रफली २ म-
त्स्यराजस्तरोहितः २॥ काकोचिकस्तकाकोची २ वकाचीवकचिं-
चिका २॥ ८८॥ कवचीककचपृष्ठी २ स्वलेशस्तस्वलेशयः २॥ इल्लि
शोराजशफर २ इंचाकोजलहृश्चिकः २॥ ८९॥ दंडपालोर्धशफरः २
कंकचीरोजलव्यथः २॥ लघुगर्गश्चिकटः स्यात्सितांकोवालुका-
गडः २॥ ९०॥ कनकपलः कुरुबिस्तः २ करिकवलौविधानं स्यात् ॥
ब्राह्मीतुपंकगडकः २ शकुलोदंडपालकः २॥ ९१॥ निचोलकं निचु
लकं २ मंदामणिरलिंजरः २॥ वेदिः स्थंडिलसितकं २ पल्याटोनिष्कु
ठः स्मृतः ॥ ९२॥ लोपासिकारिवंशिरीस्यात्पल्याटोनिष्कुटः २ स्मृतः
॥ अंकेष्वेवांकमंगानि २ स्मृतमुत्तानमुक्तटं २॥ ९३॥ स्यान्मार्जितार
साला २ चबुक्कारः सिंहनादकः २॥ कर्णगूथं कर्णमलं २ सिंहाणं ना

मुशाल्याः २ (८४) पेचकस्य २ सारसयोषितः २ सारसस्य २ वादुलेः २ (८५) कंकप
क्षिणः २ गर्गाटमत्स्यस्य २ शृंग्याः २ महुरस्य २ (८६) मकरस्य २ शफरस्य २ चिंगट
स्य २ रोहितादिशिः २ (८७) फलक्याः २ रोहितस्य २ काकोचिकस्य २ वकचिं
चिकायाः २ (८८) कवचीमत्स्यस्य २ स्वलेशस्य २ इल्लिशस्य २ जलहृश्चिकस्य
२ (८९) अर्धशफरस्य २ जलव्यथस्य २ निकटस्य २ वालुकागडस्य २ (९०) कन
कपलस्य २ करिकवलस्य २ पंकगडकस्य २ शकुलस्य २ (९१) निचोलस्य २ अ
लिंजरस्य २ वेद्याः २ उपवनस्य २ (९२) शिवंशिव-रिकायाः २ पल्याटस्य २ अंगस्य
२ उत्तानशबनस्य २ (९३) नक्रस्य २ सिंहनादस्य २ कर्णमलस्य २ (९४)

सिकामलं २॥ १४॥ दंतमलं पुष्पिका २ स्यात्कुलकं रसनामलं २॥ का
 रंधमी धातुवादी २ दरिद्रो दुर्बिधः २ स्मृतः ॥ १५॥ स्यान्मंत्रगंडको वि-
 द्या २ पक्षद्वारं खड्गिका २॥ आर्द्रवस्त्रं जलार्द्रः स्याद्दोषश्यादीन
 वामैतः ॥ १६॥ योजनं मार्गधेनुः २ स्यान्नल्वः किष्कुचतुः शतम् २॥
 चोलको वाणवारः २ स्यात्कूर्पासस्त्वर्धचोलकः २॥ १७॥ नागो दरमु
 स्त्राणं २ जंघात्राणं तु मंक्षणं २॥ स्यात्प्रासादो देवकुलं तैत्तुचैत्यं २ वि
 नासुखं ॥ १८॥ नृणाम्पूलीतुचंचा २ स्याद्द्वयार्थं तु यथा तथं २॥ आ
 घातनं वधस्थानं २ काराबंधनवेशमनि २॥ १९॥ स्कंधाग्निः स्थूलका
 ष्ठाग्नि २ स्तृणाग्निस्तप्तवेत्समः २॥ इंगलस्तकरीषाः ऽग्नि २ ज्वराग्नि
 त्वाधिमन्यवः २॥ २००॥ श्वशुरः स्वामिजनकः २ साधुधीर्वरवत्स
 ला २॥ भगसार्थस्तथाविद्दो २ हेलावुको ऽश्वविक्रयी २॥ २०१॥ गृह
 वित्तो गृहपति २ स्तंबी पुष्पलतांबुजं २॥ लोहिकारवरसोनिः स्या-
 न्निर्लिपस्त्रिदशः २ स्मृतः ॥ २०२॥ गंडपदी भूलता २ स्यान्मंडरी घुर्घु
 शी २ मता ॥ स्वच्छस्यंगुलि संदेशो २ लंघनंचापतर्पणं २॥ ३॥ गजद-
 क्कामदास्नातः २ शृंगारोगजमंडनं २॥ प्रतिमोरणरंकः २ स्यात्वंटकः

नासिकामलस्य २ (१४) दंतमलस्य २ जिह्वामलस्य २ स्वर्णकारस्य २ दरिद्रस्य २
 (१५) विद्यायाः २ पक्षद्वारस्य २ आर्द्रवस्त्रस्य २ दोषस्य २ (१६) योजनस्य २
 नल्वस्य २ कवचस्य २ कूर्पासस्य २ (१७) उरस्त्राणस्य २ जंघात्राणस्य २ देव प्रा
 सादस्य २ घतस्थानभेदस्य २ (१८) नृणाम्पूल्याः २ यथार्थस्य २ वधस्थानस्य २ बंध
 नवेशमनः २ (१९) काष्ठाग्नेः २ तृणाग्नेः २ करीषाः ऽग्नेः २ ज्वराग्नेः २ (२००) श्वश
 रस्य २ श्वश्रीः २ कुटिलस्य २ अश्वविक्रयिणः २ (२०१) गृहपतेः २ तंबीपुष्प
 स्य २ लोहपुष्पस्य २ त्रिदशस्य २ (२०२) भूलतायाः २ घुर्घुर्याः २ अंगुलीध
 नेः २ लंघनस्य २ (३) गजदक्कायाः २ गजशृंगारस्य २ रणकातरस्य २ (४)

पादावधिः

हारावली

१९

कदरःशृणिः ३॥४॥ वीचीजललताशृङ्गिः ३ फेणाग्रंबुहुदैविदुः॥
जंबालोजलकल्कः २ स्यादारणिः कुलहंडकः २॥५॥ विनाकृतं वि
रहितं २ गंडूषो मुखपूरणे २॥ काष्ठमलुः शवयानं २ कषाय १ सूत्र
रोरसः ॥६॥ पर्वीवधिः परश्रुतिः २ पिंजोलापत्रकाहला ॥ गोहलं
छगलंगोविट् ३ परिघोद्वारकंटकः २॥७॥ कर्करंचूर्णखंडे २ स्यात्
कर्कसारं करंभकं २॥ स्पर्धाया मपिसंहर्षः २ कठोरं कर्करं २ विदुः ॥८
॥ वंदीं कवरकी २ माहुरासंदीलघुखटिका २॥ घटराजः स्मृतः कुं
भो २ गर्गरीकलशि २ र्मता ॥९॥ विदुरजन्यमुत्पातं २ निर्घाते व्योममु
द्गरः २॥ पर्यंतिका गुणश्रंशो २ गागेष्टीकटशर्करा २॥१०॥ उक्काकु
लुकुगुंजा २ स्यात्कुलकृस्तालमर्दलः २॥ सूत्रकोणेडमरुकं २ सूत्र
वीणाचलावुकी ॥११॥ मेलानंदोमसिमणि २ लैखनीवर्णतूलिका
२॥ धातूपलः कठिनिका २ मेलापत्रांजनं मसिः ३॥१२॥ तर्कुटीसूत्र
लातर्कु ३ श्लोलस्तर्कुलासकः २॥ वर्तुलातर्कुपाटीस्या २ त्पंजिका-
तूलनालिका २॥१३॥ निर्वेष्टननाडिचीरंदग्धेष्टकास्याज्ज्ञामकम् ॥
दोलाप्रेरवापुमान्प्रेरवो ३ वारासनं वास्सदनं ॥१४॥ पिष्टवर्तिस्त

अंकुशस्य ३ (४) तरंगस्य ३ फेनाग्रस्य २ जलकल्कस्य २ आरणेः २ (५) विर-
हितस्य २ गंडूषस्य २ शवयानस्य २ कषायस्य २ (६) अंगुलीपर्वणः २ पिंजोला
याः २ गोमयस्य ३ द्वारलगुडस्य २ (७) कर्करस्य २ दधिसक्तोः २ स्पर्धायाः २
कठोरस्य २ (८) कवर्याः २ लघुखटिकायाः २ कुंभस्य २ कलश्याः २ (९) उरु
तस्य २ निर्घातस्य २ गुणश्रंशस्य २ कटशर्करायाः २ (१०) उल्काग्रेः २ कर
तालयाः २ उमरुकस्य २ सूत्रवीणायाः ३ (११) मसिमणेः २ कलमस्य २ धातू
पलस्य २ मसेः ३ (१२) तर्कुट्याः ३ तर्कुलासकस्य २ तर्कुपीठ्याः २ तूलना
लिकायाः २ (१३) निर्वेष्टनस्य २ दग्धेष्टकायाः २ दोलायाः २ जलस्थापित
पंचस्य २ (१४)

चमसश्चित्रापूपश्वरुव्रणः २ ॥ म्लेच्छितं परभाषायां २ लुंरिकान्याय
 सारिणी २ ॥ १५ ॥ शूकापूट्टस्तृणमणि २ श्रृच्छान्नगंडः पदाद्यवेत् २ ॥
 कोशकारः काष्ठतंतु २ घुणः स्यात्काष्ठलेखकः २ ॥ १६ ॥ विषशृंगीभं
 गरोलो २ वरोलस्तृणषट्पदः २ ॥ तुटुमोरंध्रबभ्रुः स्याद्दीनालिंगा
 लिका २ स्मृता ॥ १७ ॥ विदारुक्रकचपादो २ द्रुणश्यालिश्वत्श्विकः
 ३ ॥ पद्मक्षंपद्मबीजं २ चकर्णिकाबीजमातृका २ ॥ १८ ॥ रंगमाताभ
 वेलाक्षा २ धीलटिर्दुहिता २ मता ॥ चाटलोलश्वदुह्लोलो २ जेंगरो
 दोहदः २ स्मृतः ॥ १९ ॥ धौतांजलीधौतबली २ वज्रकंदुग्धपाचनं २
 ॥ चित्रोक्तिः पुष्पशकटी २ चासेचनमत्तित्कत् २ ॥ २० ॥ कालरात्रि
 भीमरथी २ अस्वाध्यायोनिराकृतिः २ ॥ ब्रह्मवादः श्रुतादानं २ विश्व
 कद्रुरखेटिकः २ ॥ २१ ॥ हिंसालुकः १ खादुकः स्वायोगितोऽलर्क २ इ
 ष्यते ॥ द्रुगडस्तूर्यगंडः स्यादादर्शो मुकुरः २ स्मृतः ॥ २२ ॥ राहूस्तृ
 घोरसोनः २ स्याद्दुंगरीकोलनासिका २ ॥ मयटः स्तृणहर्म्य २ स्यात्कु
 व्रंगोमंचमंडपः २ ॥ २३ ॥ स्त्रवद्रंगः पणग्रंथि २ श्वितिका कटिशृंख
 ला २ ॥ विशारदः प्रसिद्धे २ स्यात्श्रीलक्ष्मीरंदिश ३ मता ॥ २४ ॥ ॥

॥ इति पादावधिः ॥

यज्ञपानविशेषस्य २ चित्रपिष्टकस्य २ अपशब्दस्य २ लुंरिकाया २ (२१५) तृण
 मणोः २ पदाद्यवेत्तुः २ कोशकृमेः २ घुणस्य २ (१६) विषशृंगिनः २ तृणषट्प
 दस्य २ रंध्रबभ्रुः २ दीनायाः २ (१७) क्रकचपादस्य २ वृश्विकस्य ३ पद्मबी
 जस्य २ पद्मकोशस्य २ (१८) लाक्षायाः २ दुहितुः २ कृचंचलस्य २ गर्भिण्य
 भिलाषस्य २ (१९) धौतांजल्याः २ दुग्धपाचनस्य २ स्फद्रशकटस्य २ अतृप्ति
 कृतः २ (२०) कालरात्र्याः २ अस्वाध्यायस्य २ ब्रह्मवादस्य २ मृगयाकुशलशुनः २
 (२१) हिंसालुकशुनः २ उन्मत्तशुनः २ सूर्पविशेषस्य २ आदर्शस्य २ (२२)
 लसनस्य २ कोलनासिकायाः २ तृणयुक्तहर्म्यस्य २ शस्यरक्षार्थकुटीरस्य २
 (२३) पणग्रंथेः २ कटिशृंखलायाः २ प्रसिद्धस्य २ लक्ष्याः २ (२२४)

श्राक्शालावृकशब्दादर्थैः पादैरतः परशब्दाः ॥ नानार्था अपिशब्दे
र्गजशब्दास्यभृतिविज्ञेयाः ॥ २२५ ॥ ॥

॥ अथनानार्थः ॥

सीरदारोगुडक्षोदेगुडेमधुनिचेष्यते ॥ कृपीटपानमिच्छंनिकेनि
पातेचवारिधौ ॥ २६ ॥ रसालारसनायास्यान्मथितेदधिपाणिना ॥ पां
च लोहेश्रुतिकटः प्रायंचित्तेसरीसृपे ॥ २७ ॥ विटोद्वैलवणेषिडू
सूषिकेस्वदिरेपिच ॥ वितंडाकरवीर्याचदर्विवादप्रभेदयोः ॥ २८ ॥
कारंडचेकरंडः स्यान्मधुकोषेदलादके ॥ खटः श्लेषणयंधकूपेप्रहा
रांतरदंकोः ॥ २९ ॥ पिच्छाप्रगच्छटाकोषेचोलिकाफणिलालयोः ॥
पिच्छलोस्फोटिकावात्यारामावातासुपांशवः ॥ ३० ॥ धरांकुरोवा
युफलेनासीराशीकरेपिच ॥ कोट्टारोनागरेकूपेषुक्षरिण्यांचपा
दके ॥ ३१ ॥ नागांजनानागयष्टिः करिसुंदरिकाकचित् ॥ पूत्यंदुः
पूतिकीटेचगंधकीटेचदृश्यते ॥ ३२ ॥ कटुकायांकंचटकेकथिनाशकु
लादनी ॥ कौंचादनसूयेंचुल्यांबिंचोदकमृणालयोः ॥ ३३ ॥ सं
तानिकाक्षीरसरेतथापर्कटजालके ॥ खड्गधेनुफलेफेनेपरांजस्तैल
यंत्रके ॥ ३४ ॥ भालांकोलोहितेदृष्टः करपत्रेचकछपे ॥ संकरोमिच
दत्कारेसंमार्जन्यपसारिते ॥ ३५ ॥ गोधाकलंविकादंतिवधूषुचक
टंभरा ॥ पंकारः शैवलेसेतौसोपानेजलकुञ्जके ॥ ३६ ॥ पृष्ठशृंगी
तिशब्दोयंदंशभीरौपृष्टे ॥ मेघपुष्पंतुनादेयपिंडाभ्रैसलिलेवि
दुः ॥ ३७ ॥ पित्तज्वरेकुलालस्यपवनेकूटपालकः ॥ स्तनदंतैपिप्प
लकंतथासीवनसूत्रके ॥ ३८ ॥ पाटलिकोन्यमर्मज्ञेछात्रेस्यात्काल
देशिनि ॥ जिह्वापोवृषदंशेचस्यादिंदमहकर्मणि ॥ ३९ ॥ लाभैकामगु
णेरूपेआमिषारव्यातुभोजने ॥ छायापथेचदूर्वापांहरितालीध
निर्मतिः ॥ ४० ॥ मालुधानश्चित्रसर्पमहापद्येपिदृश्यते ॥ उन्मत्तेक्ष
पत्तेनर्षकरेकार्यपुटध्वनिः ॥ ४१ ॥ सांघाटिकाविदुर्युग्मेकुदृत्यां

जलकंदके ॥ शराहतेचसर्पेचप्रचन्नाकंप्रचक्षते ॥ ४२ ॥ चट्टिकायाम
 अधूलौरक्तांगेहरिचंदनं ॥ स्त्रीरत्नेचहरिद्रायांलाक्षायांचरध
 णिनी ॥ ४३ ॥ ककलासेचित्रकोलेतृणागोध्राधनिंधिदुः ॥ डिंबं
 भयेचकललेफुफुसेचप्रचक्षते ॥ ४४ ॥ धुंधुमारः शक्रगोपेगृहधूमे
 गृहालिके ॥ निरूपर्वाहिलमोचीगुडुचीमधुयष्टिषु ॥ ४५ ॥ जल
 बिल्वः कर्कटकेपंचांगेजलबल्कले ॥ चोलकीनागरंगेचकरीरेकि
 षुपर्वणि ॥ ४६ ॥ कुलालचक्रेवाहनेदंडारः शरयंत्रके ॥ दिग्जयेवर
 यात्रायांदंडयात्राविदुर्बुधाः ॥ ४७ ॥ उष्ट्रेदासीसूतेचैवदासेरकर
 निस्मृतः ॥ जलगुल्मोजलावर्तेकछपेजलचत्वरे ॥ ४८ ॥ काहला
 वेणुवीणादिध्वनिनानाध्वनिंधिदुः ॥ ६ घोंघेकारुंडिकायांचजाह
 कध्वनिरिष्यते ॥ ४९ ॥ विद्यादुत्कलिकाशब्दमुत्कंतावीचिवाच
 कं ॥ दृष्टिचिपेसूचकेचद्विजिह्वः परिकीर्तितः ॥ ५० ॥ मदमत्ताचिद
 म्भस्त्रीनर्तकीपुचवाणिनी ॥ रोमावलीमेघमालाकरटीषुचकालि
 का ॥ ५१ ॥ मंजुलोमधुरेकुंजेजलरंकेजलांचले ॥ अनुकंप्यस्तरसी
 स्यात्तपस्वीचधृतग्रतः ॥ २५२ ॥ ॥ इति नानाथार्थि-
 श्लोकावधिः ॥ ॥ शालाहृकोकपिश्वानौनिष्ठुरः क
 ठिनेऽत्रपे ॥ छुदंनोलंबुषेनिंचेव्युष्टंकल्पेतथोषिते ॥ ५३ ॥ इक्षौकरी
 रेकोषांगेघणचिन्देयुणेकिपाः ॥ नर्मतंचंचुकेपिंगे छेकः षडंघ्रिवक्र
 योः ॥ ५४ ॥ धाराटश्वातकेवाहेलंजः स्यात्संगुकछयोः ॥ नर्मटः
 स्वर्परेसूर्यगोकीलोमुशलेहले ॥ ५५ ॥ भंडिरीधारुकूष्मांडौफा
 णिगुंडकलंबयोः ॥ तंडुकः स्वंजनेफेनेल द्वाशिन्यांरवगानरे ॥ ५६ ॥
 गजेपिनागभातंगौ विशेषस्तिलकेपिच ॥ निष्पारः सूर्पवातेपि
 सूत्रकंदोद्विजेपिच ॥ ५७ ॥ विदुष्यपिस्मृतोवेधाः पुरंदेहेपिदृश्यते
 ॥ स्वरेपिकटआख्यातः शरत्संवत्सेपिच ॥ ५८ ॥ लाक्षापिजनुकाप्रो
 कालप्राचार्येपिहिडिकः ॥ नौसेचनेपिधारुंडः पादालिंदेपिपंकिलः

॥५९॥ कंचांगीष्पतिपुत्रेपिकुंदेपिभ्रमरोवदौ॥ भांडंभूषणमात्रे
 पिरुधिरं कुंकुमेपिच॥६०॥ गोमेदकेपिगंगोलः कटाहोनिरयेपि
 च॥ मरीचं पिभवेत्कृष्णः श्रुनांगेगुणिकाभवेत्॥६१॥ शरुत्राय
 पिरुद्रधेनु निर्लिप्रंशोऽकरुणेपिच॥ स्तंभावारः पिकटको-
 विंदुस्तविदुरेपिच॥६२॥ जलसूचिर्जलोकापिवेश्यायामपि-
 पिंगला॥ अहिरपुद्रावर्तेविशारवापिरुनित्रिकः॥६३॥ भ्र-
 मरः कामुकेपिस्यादंगीकारेपिचाथकिं॥ महालयेपितीर्थः स्यात्
 भोजनेपितथाङ्गिकं॥६४॥ बलिश्चामरदंडेपिपादपीठेपिपादपः
 गोटंतोहरितालेपिचानीरश्चित्रकेपिच॥६५॥ आधारेप्याश्रयः
 प्रोक्तोगजसंघेष्यग्रहः॥ कथितात्ताजटायांचमार्गणेपिभृगः
 क्वचित्॥६६॥ मृषिकापिभयेद्धीना जटाटंकोहरेपिच॥ अश्र-
 मकृतेपिफांटं मृद्गांडेऽप्युष्टिकाभवेत्॥६७॥ अंगसादेपिसदनं
 वनदावेपिद्रिंद्रिमः॥ दंतमांसेपिचैलास्याच्छुल्कं नारीधनेपिच
 ॥६८॥ निंबेपिहंगुनिर्यासोमेलानंदेपिचार्दले॥ लेखन्यांकर्णिका
 कापिस्यात्कटिन्यामपिचर्णिका॥६९॥ पटलेपिकासमर्दोदिष्टं
 देवेपिकीर्तितं॥ दाडिमेपिचहिंडीरवंशोवेणौकुलेपिच॥ २७० ॥

॥ ॥ इति नानार्थः ॥ ॥ ॥

कात्यादीनामनंतत्वाच्छब्दादीनां विशेषतः ॥ क्वकदाकेनकिं दृष्ट-
 मितिकोवेदितुं क्षमः ॥७१॥ अतः शब्दः क्वदृष्टोयमर्थतश्चापिकीदृ-
 शः ॥ इति काव्यमलीकं स्यान्मात्सर्यमलिनात्मनां ॥७२॥ शब्दार्णव
 उत्पलिनी संसारावर्त इत्यपि ॥ कोषावाचस्पतिव्याडिविक्रमादित्य
 निर्मिताः ॥७३॥ आदायसारमेतेषामन्येषांच विशेषतः ॥ हारावली
 निर्मितेयं मया द्वादशवत्सरैः ॥७४॥ उपास्य सर्वज्ञमनंतमीशं भूत्वा
 तिथिः श्रीधृतिसिंहवाचां ॥ हारावली द्वादशमासमानैर्विनिर्मितेयं
 पुराणोत्तमेन ॥७५॥ नानाकाव्यपुराणनाटककथाकोषेति हासस्प-

तिज्योतिःशास्त्रगजाश्वमानवभिषकोषान्प्रयत्नादियं ॥ दृष्ट्वान्या
 मिच्छशाब्दकैः सह कृता हारावली यत्नतः कर्तव्योन्नतसंशयः क
 मनसश्शब्दार्थलिङ्गेषु ॥ ७६ ॥ कृधियाजनमेजयेन यत्नात्
 धृतिसिद्धेनसमंनिरूपितेयं ॥ चिदितो बहुदृश्वभिः कवीद्वैर्भावि-
 कोषानुमतः श्रमोपहीयः ॥ ७७ ॥ हित्वा महाशाब्दिकतामिमानं-
 मात्स्यमन्यत्रमुहूर्निधाय ॥ हारावलीयः प्रकरोति कंदे विदग्धगो
 षीषु परं सप्ताति ॥ ७८ ॥ ॥ २७८ ॥
 इति श्रीमहामहोपाध्याय पुरुषोत्तमदेवप्रणीता हारावलीपर्यव-
 सिता ॥ ॥

पुंवेदतज्ञानदर्पण छापरवान्यांतछापिलें शके १७७६
 आनंदनामसंवत्सरें नै. व. १०